

**Muliebria historico-medica, hoc est partium genitalium muliebrium
consideratio physico-medico-forensis ... / [Martin Schurig].**

Contributors

Schurig, Martin, 1656-1733.

Publication/Creation

Dresdae : C. Hekel, 1729.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b6zftpta>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

19 9 98

J. X

18/5

J. L. L. L.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30509774>

Double V.^e

de T
1316.
1.

MULIEBRIA
HISTORICO-MEDICA,
HOC EST
PARTIUM
GENITALIUM
MULIEBRIUM

CONSIDERATIO
PHYSICO - MEDICO - FORENSIS,
QUA

PUDENDI MULIEBRIS PARTES
TAM EXTERNÆ, QUAM INTERNÆ,
SCILICET

UTERUS CUM IPSI ANNEXIS OVARIIS
ET TUBIS FALLOPIANIS,
NEC NON

*VARIA DE CLITORIDE ET TRIBADISMO,
DE HYMENE ET NYMPHOTOMIA SEU FEMINARUM
CIRCUMCISIONE ET CASTRATIONE
SELECTIS ET CURIOSIS OBSERVATIONIBUS
TRADUNTUR.*

A
D. MARTINO SCHURIGIO,
PHYSICO DRESDENSI.

DRESDÆ & LIPSIAE,
APUD CHRISTOPHORI HEKELII B. FILIUM,
M. DCC. XXIX.

MULLERII
HISTORICO-MEDICA
PARRATUM
GENTILITUM
MULLERII

CONSIDERATIO
PHYSICO-MEDICO-FORENSIS

PUDENDI MULLERII
TAM EXTERNAE QUAM INTERNAE

UTERUS CUM IPSI ANNEXIS OVARIIS
ET TUBIS PELLICULIS

VARIA DE CLITORIDE ET TRIPUDISMO
DE HYMEN ET VAGINAE ANATOMIA

PRÆFATIUNCULA.

Post editam ante aliquot annos Spermatologiam ad Sialo- & Chylologiæ elaborationem progrediens a variis Patronis atque Amicis, ut præmisfis ad Hominis Generationem necessariis Virorum Organis Mulierum quoque Partes genitales, & alia ad Conceptionem ac Partum pertinentia annecterem, tam oretenus, quam per literas sæpius admonebar; quorum mandato atque desiderio ut in tantum gratificarer, quicquid de Organis Mulierum, de Puber-

PRÆFATIUNCULA.

tate, Menstruatione & Virginitate, item de Salacitate atque congressu, de Tribadismo, arte meretricia, Philtris & Sophisticatione, porro de Conceptione, Gemellatione, Superfoetatione, Embryotokia, Atresia, Graviditate, Partu &c. in Manuscriptis meis, per quadraginta, & quod excurrit, annos, collectis reperire licuit, in duobus Voluminibus Medicinæ Tyronibus, & quibus curta librorum supellex, bona fide & quidem ipsissimis Autorum verbis communicare decreveram. Quia vero hoc ævo librorum tam venditores, quam emptores, non nisi parvulos Tractatulos (a la mode des Journeaux) desiderant, Tractatus vero aliquot Alphabetorum

PRÆFATIUNCULA.

torum edere Bibliopolæ recusant, hac vice tantummodo Mulierum, ad humani generis propagationem primario facientia, Organa, quippe quorum cognitio ad reliquos subsequentes Tractatus summe necessaria est, in tribus Sectionibus, quarum prima de Pudendi muliebris partibus externis, secunda de ejusdem partibus internis, & tertia de interioribus Mulierum partibus genitalibus agunt, præmittere volui.

Cum autem in hoc Tractatulo æque ac in omnibus Scriptis anatomico-physiologicis occurrentia obscœnarum partium Vocabula atque denominationes nonnullis, Artis medicæ ignaris,

PRÆFATIUNCULA.

foeda nimis & scandalosa, (nonnullis fortasse pro forma,) judicari possint, scient tales, me Medicum, septuagesimum annum jamjam supergressum, junioribus Medicis scribere, & absque ejusmodi vocabulorum, vel artis terminorum, usu difficulter hanc materiam explanari, neque etiam Physicorum, de variis, circa Muliebria propositis Casibus, in Relationibus Medicis ad Syndria tam Ecclesiastica, quam Juridica exhibendis, mentem intelligi posse; quapropter etiam Medicinæ solummodo Studiosis tenue hoc scriptum communicatum volui, minimeque talismodi lascivum Judicium a scribendi munere detertere me debuit, cum, secundum

PRÆFATIUNCULA.

dum Ciceronem, verbis offendi morbi
atque imbecillitatis fit.

Quisquis proinde ad has literas impudicus accedit, secundum Augustinum (de Civitat. Dei Lib. IV. cap. 23.) Culpam refugiat, non naturam; facta denotet suæ turpitudinis, non verba nostræ necessitatis, in quibus mihi facile pudicus & religiosus Lector ignoret, quia non damnabilem obscœnitatem commemoramus, sed in explicandis humanæ Generationis affectibus, quantum possumus, verba obscœna devitamus. Vel juxta verba Johannis de Muralto (Clav. Medicin. seu Vademec. pag. 399.) partes has non ad illecebra-

PRÆFATIUNCULA.

cebrarum ac libidinum & voluptatum incentiva, sed melioris sui ipsius notitiæ gratia in Reipublicæ Medicæ commodum describo. Imo Clementi Alexandrino (Pædagog. Lib. II. cap. 10.) non turpe videtur ad Auditorum (Lectorum) utilitatem nominare partes, quas quidem Deum fabricari non puduit. Absit itaque ex mente Theodori Kerkringii (Spicileg. anatom. Obs. 12. p. 32.) ab hoc Tractatu lasciva petulantia, & procul hinc, procul este aures profanæ & falaces; Medicis scribimus, quibus & tangere subinde permittit necessitas, quæ Natura, sollicita Pudicitiae conservatrix, velanda curavit.

MULIE-

MULIEBRIUM

SIVE

PARTIUM GENITALIUM FEMIMARUM

SECTIO I.

De Pudendi muliebris Partibus externis.

CAPUT I.

De Variis Pudendi muliebris Denominationibus.

§. 1.

AD Hominis Generationem ordinarie duos diversos requi-
ri sexus, masculinum scilicet atque feminineum, in vulgus <sup>Mulierum partes geni-
tales</sup> notum est, quorum ille Imprægnationis, hic vero Con-
ceptionis munere fungitur. Quæ ratione Maris pro hoc scopo
necessaria sint, in Spermatologia nostra exposuimus, in præsentī
autem Tractatu Feminarum partes in Generationis negotio
subeundas perpendemus.

§. 2.

Primo igitur loco de Mulierum membro genitali sermo no-
bis erit, cujus ora seu regio exterior in oculos incurrens ab Ana-
tomicis appellatur Pudendum muliebre, interior vero latens
uterus vocari solet. <sup>sunt dupli-
ces.</sup>

§. 3.

Ad muliebre Pudendum, quod etiam Natura seu Sinus mu-
liebris vocatur, referuntur omnes partes obscœnæ femineæ, quæ <sup>Pudendi
partes.</sup> citra dissectionem conspiciuntur, & quidem non modo illæ,

A

quæ

quæ in adultis feminis statim externe & absque labiorum apertura visui sunt expositæ, sed etiam quæ sub labiis latent atque non nisi dilatatis iisdem examinantium oculis sese exhibent. Illæ sunt Pubes & Monticulus Veneris, Fissura magna, seu Vulva, ejusdem Labia & Perinæum; His vero ab Autoribus Anatomicis Clitoris & Nymphæ, Carunculæ myrtiformes, Meatus urinaris, Orificium vaginæ uterinæ & Hymen adnumerari solent. De prioribus seu illis, quæ sine Labiorum diductione in conspectum veniunt, jam sermo nobis erit.

§. 4.

Varia denominatio-
nes

Variis scilicet nominibus Pudendum muliebri Autoribus venire solet; vocatur enim Vulva, Cunnus, Muliebria, Arvum genitale, Hortus, Interfemineum, Porta, Ostium, Concha, Navis, Porcus, Fovea, Fundus, Saltus, Larva, Canis, Scissura, Lanuvium, Clitorium, Virginal, Vomer, Sulcus, Annulus, Natura, Focus, Cymba, Antrum, Delta, Ager, Myrtus variata, quo nomine priscos Muliebria vocasse refert Conradus Tiberius Rango *de Capillament. cap. 9. p. m. 229.*

§. 5.

Græcæ.

Varias etiam Denominationes Græcas reperies apud Gualter. Charleton. *de Caus. Catamenior. cap. 2. p. 9. seq.* Guern. Rolfin. *de Part. genital. Part. 2. cap. 32. p. 179.* Stephan. Blancard. *Lexic. Med. sub Titulo Cunnus* Alois. Sig. *Colloqu. 2. p. 16. Rang. l. a.*

§. 6.

Earum Explicatio.

Pudenda.

Hæ Denominationes Latinæ quamvis vel per se, vel per Metaphoram satis claræ sint, earundem tamen nonnullæ a variis Autoribus sequentem in modum explicantur. v. g. Pudenda dicuntur propterea, quod importuno tempore & loco detecta mulieribus pudorem afferre solent, v. Regner. de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 2. Oper. p. m. 167.* & juxta Philipp. Verheyen. *Anatom. Tr. 2. cap. 29. p. m. 199.* illas, nisi in certis circumstantiis, denudari vetat pudor. Imo tempore pubertatis, & circa annos discretionis vitiorum a virtutibus, ideo utriusque sexus partes
Natura

Natura pilis obvelare solet, ut moneamur, honestatem atque pudorem præcipuum ibidem loci domicilium stabilire. Unde etiam vocatur Sinus pudoris. Jean Palfyn dans la description anatom. des Part. de la Femme Part. 1. pag. m. 1. sq. scribit: Les parties externes de la Femme sont appellées honteuses, à cause qu'elles donnent de la pudeur & une honneste crainte, toutes les fois, qu'elles feroient decouvertes à contre tems: ce n'est pas d'aujourd'hui, qu'on a trouvé à propos de les appeller honteuses: toute l'Antiquité a été dans ce sentiment, & depuis le commandement, que Dieu fit à Moïse, de ne monter jamais à l'Autel par des degrés, qui puissent faire voir ce que l'honnesteté nous apprend de tenir caché, tous ceux qui vinrent après ont donné des noms à ces parties, qui expriment heureusement la pensée de ce divin commandement. Mais disons avec Tertulien, que nous ne devons pas avoir honte de l'explication nécessaire de ces parties, qui méritent nôtre admiration, & même que les personnes les plus chastes, & les plus scrupuleuses les peuvent considérer aussi bien que nous, sans rougir, pourveu que ce soit à dessein d'en faire un bon usage.

§. 7.

Vulvæ nomen quidam derivant a Valvis, quasi Valva ventris, quod instar januæ facile claudatur & aperiatur; & per quam Penis ingrediatur & fœtus egrediatur, vid. Franc. Plazon. de Partib. Generat. Lib. 2. cap. 2. p. m. 107. vel quod semen recipiat, vel quod ex ea fœtus prodeat juxta Guern. Rolfinc. l. a. cap. 32. p. 182. ubi nunquam sibi vulvæ nomen placuisse addit, quia auribus videatur ingratum. Multo horridius, pergit Rolfincius, sonat, cum legitur in Galeni Versione Latina: περὶ ἀνατομῆς τῆς ὑσέρας, de dissectione Vulvæ. Vitium est, placuisse id tantum Interpreti, ut maluerit errorem committere, quam illius non meminisse. Talis autem Interpres absque dubio est Joannes Bernardus Felicianus, qui dictum Galeni Tractatum de dissectione vulvæ hoc titulo donavit. v. Galen. Oper. Class. 1. f. m. 113. Nihilominus Se-

verino Pinæo *de Virgin. Not. Lib. 1. cap. 2. p. 27.* Pudenda femininæ quoque proprie appellatur Vulva, quasi Vallis seu valva, quia mediante rima amplissima pars hæc externa in duas dividitur partes, dextram videlicet ac sinistram, quæ clauduntur & aperiuntur, ut valvæ alicujus domus insignis, & ab invicem, quando opus est, distrahuntur vel diducuntur aperiunturve minimo negotio. vid. etiam Caspar. Bauhin. *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 40. p. m. 134.* & quia juxta Isbr. de Diemerbr. *Anat. L. 1. cap. 26. f. m. 150.* duabus valvulis & Nymphis occludatur. Alii vocabulum Vulvæ a volendo derivant, quod insatiabiliter Coitum velit atque desideret, secundum illud Proverb. *cap. 30. v. 16.* Tria sunt insaturabilia, Infernus, Os Vulvæ & Terra. vid. Regner. de Graaf *I. a.* Vel alii a Volvendo, quod Penem vel fœtum involvat. vid. Guern. Rolfinc. *I. a.*

§. 8.

Porta.

Porta vel Ostium vocatur Pudendum muliebre, quia, uti per urbium portas ingredi solent cives, ita & nemo non mortaliū ex Uteri angustiiis in Vitæ lucem per hanc portam subintrat, v. Gualter. Charleton. *de Caus. Catamen. cap. 2. p. m. 12.* Muliebria naturalia nunc portam nunc hostium dici, indicant pleraque, quando veteribus traditum sapientibus est, Portam ingredi nefas, qua exieris, juxta L. Cælii Rhodig. *Lection. antiqu. Lib. 4. cap. 7. fol. m. 125.* ubi ita pergit: Terentianus ille adolescens pessulum hostio obdidit, non fores occludens, sed quod acute solertioribus excogitatum est, genitalibus immissum mutonem præmonstrans, quoniam sunt Medicis pessi, auctore Celso, qui feminarum naturalibus subjiciuntur, sive lana, sive aliud quidvis teres sit, digiti forma, quo medicamenta contineantur. Huc pertinet etiam illud Propertii:

Cantabant furdo, nudabant pectora cæco:

Lanuvii ad portas heu mihi solus eram.

Quod Distichon ita explicat Ludovicus Cælius *I. a.* significat Poeta, se inter subblandientes meretriculas jacuisse ita, ut Veneria

ria obire nusquam evaluerit, quamvis scortilla cantillarent, quamvis ad prolectandam concubitus appetentiam & libidinis pruritum papillas retegerent, quamvis & ipse inscenderet, ac jam mutonem & coleos genitalibus admoveret, quæ Poeta festi-ve Portam dixit: nihilominus potuisse nihil & jacuisse perinde ac solum.

§. 9.

Apud lasciviores Poetas, quibus præcipue verborum petulantia uti olim licebat, interdum Cunni nomine occurrit hæc pars, qua puellæ feminæ sunt: inde sic dicta, quia hac egeritur τὸ κύος, hoc est, κύημα, sive foetus; hoc autem a κύειν sive κυῖν, quod prægnantem esse, utero gestare, significat. Nonnullis vero Grammaticis alia hæc magis arridet appellationis hujus Derivatio. Cunnus est, inquiunt, a κόννος aut κοινῆν, Hesychio deflectente, qui κοινῆν per συνέναι explicat, juxta Gualt. Charlet. *l. a.* Κόννος autem significat barbam &c. Vel juxta Regner. de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 2. Oper. p. m.* 167. Cunnus vocatur a forti Cunei impressione, vel secundum Rolfinc. *l. a.* a Cuneo, quia forti impressione opus est ad ejus expugnationem. Hinc etiam vocabulum Gallicum le Con la chose d'une femme significat. Attamen Johannes Riolanus, Filius, *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. Oper. fol. m.* 186. Cunnum non a Cunei impressione, ut quidam inepte scribant, derivari judicat, cum sit nomen Græcum, κόννος a κύειν, concipere &c.

§. 10.

Aliis hæc pars Concha vocatur, quod juxta Gualt. Charlet. *Concha. l. a. p. 11. seq. piscem* testacei generis Concham Veneris dictam oris figura repræsentet. Et juxta verba Guern. Rolfincii *l. a. cap. 33. p. 183. seq.* Conchæ voce veteres etiam membrum hoc designabant. Te ex Concha natum esse autumant, ait Plautus in *Rudente, Act. 3. Scen. 3. v.* 42. Cave tu harum Conchas spernas. Hoc examussum festivissimum, inquit J. Doufa, historiæ veteris & novæ scientissimus. Et Justus Lipsius incomparabilis judicii

Coryphæus adnotavit Conchas inter verba nequitiae usitatas antiquitus. Conchæ vocem non semper denotare Concham marinam, sed a Plauto indigitari eam partem, qua mulieres sunt, explanavit etiam literariæ rei fulgentissimum olim lumen F. Taubmannus in Notis ad Plauti locum, *Act. 3. Scen. 3. & Act. 2. Scen. 4.* ubi inquit: quis ille fungus, qui hoc negat, Concham hic accipi, qua mulieres sunt. Item ab Aristophane Conchis comparatur:

Jupiter quam fortiter Conchæ modo
Isthæc anicula adhæret adolescentulo.

vid. etiam Henr. Salmuth *Annot. in Guid. Pancir. Rer. Memorabil. Lib. 2. Tit. 10. p. 175.*

§. II.

Fossa navicularis.

Quibusdam hæc pars Fossa navicularis dicitur, quia hæc fissura, quo magis retrorsum vergit, tanto magis in latum & profundum augetur, & tanquam in fossam seu vallem cavam & latam naviculæ figuram degenerat, & in limbo orificii cervicis terminatur, vide Casp. Bauhin. *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 40. p. m. 136. seq.* Et juxta Gualt. Charleton. *l. a.* Cymba & Navis nonnullis vocatur, ab intus recondita cavitate; κύμβος quippe Græce Hesychio interprete signat κοῖλον μυχόν, cavum recessum. Ad quam significationem facete alluisse videtur Julia, Augusti filia, quum dicebat, ideo se Agrippæ Marito parere quam simillimos liberos, quod nunquam nisi plena navi vectores tolleret. Scilicet hanc responsionem Juliam cuidam conscio libidinum, roganti, qua arte, cum tam vulgo se prostitueret, liberos tamen simillimos produceret Agrippæ, dedisse refert Guernerus Rolfincius *l. a. pag. 183.*

§. 12.

Fovea.

Foveæ appellatio non est insuavis ter sis auribus, inquit Guernerus Rolfincius *eod. l. p. 281. seq.* Johannes Manardus Ferrariensis & Vladislai Pannoniæ Regis Archiater, Ferrariæ demum Professor celebris, cum ab Astrologo ipsi prædictum fuisset, vitæ peri-

periculum in fovea ipsi imminere, a foveis sibi timuit & fossis, non satis perspecta Oraculi *κεῖψα*. Cum vero illiberis, prolis aliquanto, quam vitæ, cupidior, plane senex uxorem duceret juvenculam, prima nuptiali nocte cum dilecta concumbens, desideratis intentus amoribus, in genitali fovea extinctus suavi morte Oraculi implevit scopum & funus maturavit suum. Huc alludens Johannes Latomus Germanus tale concinnavit Distichon:

In fovea qui te periturum dixit Aruspex,
Vates verus erat: Conjugis illa fuit.

§. 13.

Latinis antiquioribus Natura vocabatur Pudendum mulie- *Naturā.*
bre, unde Varro ait: Nutrices Naturam dicunt, qua feminae sunt. v. Joh. Riolan. *Anthropog. Lib. 2. c. 35. Oper. fol. m. 186.* item Aristoteli sapissime *Φύσις* dicitur, *ἀπὸ τῆς Φύσεως*, quia, si bene excolatur, statisque temporibus sementem accipiat, aliquid fructus perpetuo profert, v. Gualt. Charlet. *l. a. p. 10.* Nicolaus Venette de la Generation de l'homme *cap. 1. art. 3. p. m. 19.* partes naturales feminae ideo Naturam appellat, quia omnes homines ibidem originem sumunt.

§. 14.

Focus & Caminum, Græce *ἐσχάρον*, hanc partem vocitarunt, *Focus.*
forte quod inibi primum & amoris faces & ipsius etiam vitæ igniculi accendantur, juxta Charleton. *l. c. p. 11.*

§. 15.

Rupes quoque Guernero Rolfincio *l. a. p. 183.* dicitur, & qui- *Rupes.*
dem Rupes Amoris, fissuram habens oblongam, angustis terminis circumscripta: desideratissimum Velleris aurei propugnaculum; fossa profundissima salientis aquæ vivæ circumdatum, belli & pacis tempore munitissimum, in colle positum bifido. Accessus munitus columnis femorum duabus candidis politissimis, quas nisi quis obfideat, aditus intercluditur omnis.

§. 16.

§. 16.

Antrum.

Idem Autor etiam Antrum seu Speluncam Atalantæ, a Claudio Æliano *Variar. Histor. Lib. 13. cap. 1. fol. m. 494.* descriptam, Antro huic genitali applicat, his annexis verbis: Id Antrum casti pudoris hederæ circumserpebant, virginalis integritatis tutatrices, Alæ, quæ teneris arboribus, nempe labris cutaceis implicabantur perque eas ascendebant. Croci etiam in eo loco nascebantur in molli profundaque Sylva, cum quibus una surgebat Hyacinthus Clitoris & Hymenis Rosa, alique diversi coloris flores, qui non solum ad pascendos oculos facerent, sed suavisimis etiam odoribus ambientem aerem, replerent. Sed alium gustum de hoc Antro habuit Joachimus Vitus Wigandus, vel potius Johannes Valentinus Willius, *de Philiatr. Germanor. Itinerib. Dissert. 2. p. 155.* de hoc Antro inquit: Qui homines ratione pollentes, ætate maturi, severissimi Catones, Hectores bellicosissimi, juxta Erasmi in Encomio Stultitiæ sententiam, stultescerent παιδοποιησάμενοι? qui animum sublimibus devotum ad foetidissimum foeminae antrum, omnis putrilaginis sentinam, abominabile garum redolentis, cujus vel nomen apud omnes gentes turpissimum est, demitterent, spurcissimo actu divæ Futuariæ litaturi? nisi indicibilis illa voluptas pro speciei conservatione frangeret rigores animorum, nectareoque torrente dilueret, quicquid est turpitudinis.

§. 17.

Putilla.

Porro vocatur etiam muliebre Pudendum Puta & Putilla, quasi parva puella, a parte qua femina est. Inde Italicum Nomen Putta & Puttana, & Gallicum la Putain deductum putarim, inquit Johannes Riolanus *l. a. f. 186.*

§. 18.

Lanuvium.

Aliis audit Lanuvium, vel a molli lanugine, qua puellarum obtegitur Pubes; vel rectius a Lanuvio, quæ Urbs erat Romana in dextro Viæ Appiæ latere, & in ea Coleorum familia. Unde acutissimum illud Ciceronis dictum: Honesti quidem Colei
Lanu-

Lanuvini, Cliternini non honesti v. Gualt. Charlet. *l. a. p. 12.* Lanuvii Portarum paulo ante §. 8. ex Propertio mentionem fecimus, dictumque Poetam per Lanuvii portas obscœnam mulierum partem, veluti quodam lanitio vel lanugine hirtam, intellexisse Hadrianum Turnebum scribit Henricus Salmuth. *Annotat. in Guidon. Pancirol. Lib. 2. Tit. 10. p. 176.* ubi plura.

§. 19.

Juxta eundem Autorem Platonî ζῶον ἐπιθυμητικόν, id est, *animal.* animal concupiscentiæ princeps dicitur, forsitan quod libidinem suam explendo animal generet. Animal autem dixisse videtur ad mentem Pythagoræ, qui Uterum animal per se ipsum distinctum sui que plane juris nominarat. Hos ad verbum usque secutus Aretæus itidem definit viscus prope animatum, & velut animal quoddam in animali: suo quippe motu agit, nec imperio regitur mentis.

§. 20.

Ad naturalia Virginis denotanda apud Autores etiam usurpatum reperitur vocabulum Porcus, Græce χοῖρος. Et quod Latini corpus prostituere quæstuique exponere dicunt, id Græci unico verbo χοιροπολῆν, quod est porcum vendere, id est, capturas corpore quærere, exprimunt. vid. Henr. Salmuth. *l. a. p. 175.* ubi ita pergit: Apud Aristophanem χοῖρον i. e. porcum pro muliebri natura positum invenies. Et Romani identidem porcum virgineum inguen blando & jocofo nomine appellare. Hinc Varro de Re rustica *Lib. 2. cap. 4.* inquit: Nostræ mulieres, maxime nutrices, naturam, qua foeminae sunt, in virginibus appellant Porcum: significantes, jam esse dignas insigni nuptiarum. Nam antiquissimus in Hetruria mos fuit, ut nova nupta & novus maritus primum porcum immolarent. Prolixè de hac Denominatione agit Guernerus Rolfincius *l. a. cap. 32. p. 180.* ubi non modo allegata Henrici Salmuthi verba, sed plura quoque de origine hujus ritus seu immolationis ex Poetis Græcis reperimus; scilicet, qui initiari volebant, por-

cum foeminam hostiae loco offerebant; imprimis autem Cere-
ri immolabant porcum vel porcā gravidā, quia nimirum
hoc animal est valde foecundum, facile concipiens foetumque
perferens. vid. etiam L. Coelius Rhodig. *Lectio. antiqu. Lib. 25.
cap. 26. fol. 979. seq.* Et juxta Joh. Pierii *Hieroglyph. Lib. 9. cap. 32.
p. m. 109.* nuptiarum initiis, antiquis Regibus porcum mactare
mos erat; & potentiores quique viri in Hetruria nuptialibus
conviviis, novae nuptae maritique diis tutelaribus porcum im-
molabant: Quod etiam prisca Latini & Graeci in Italia factita-
bant; Unde is, qui sponsam ducturus, cum omnia apparasset,
& spe Sponsae frustratus esset, exclamavit: Periiit sus, & talen-
tum, & nuptiae &c. Aliam tamen rationem, cur Pudendum
muliebre Porcus appelletur, reddere videtur L. Coelius Rhodi-
ginus *l. a.* Suem masculum, inquiens, delphaca vocat Epichar-
mus, cum plerisque aliis. At genere foeminino delphaces, fo-
mellae dicuntur proprie, quod delphias habeant, id est vulvas:
unde & fratres uterini nuncupantur adelphi, sicut qui eodem
prognati patre ac matre dicuntur avtodelphi. Liceat etiam an-
nectere, quod de porcis refert Johannes Chardin *Itiner. Persic.
p. m. 121.* Trifft ein Mann bey denen Colchesern sein Weib in
dem Werck mit ihrem Buhlen an, so ist ihm der Ehebrecher ein
Schwein zu geben verbunden, weiter ist er keine Rache an ihm zu
uben befugt. Diese Sau wird hernach von allen dreyen verzehret.

§. 21.

Causa tot
nominum.

Reliquis Pudendi muliebris appellationibus, earumque ad
rem significatam analogiis explicandis, ulterius non immore-
mur, cum ex hactenus recensitis clare pateat, juxta Gualt. Char-
let. *l. a. p. 13.* summam hujus partis esse dignitatem, cui antiquis
Sapientiae Consultis visum est, tot tamque praecleara nomina im-
ponere, idque alia nulla de causa, quam ut nobilissimum illud
Sacrarium, in quo maxima naturae mysteria generisque huma-
ni primordia parantur, insigni prosequerentur honore; quan-
quam nonnulla harum appellationum ipsi utero adscribantur.

CAPUT

CAPUT. II.

De Pudendi muliebris partibus.

§. I.

AB his Pudendi muliebris Denominationibus nunc ad ipsius Pudendi partes partes & quidem externas, seu citra dilatationem seu aperturam apparentes, progrediemur, ex quibus primo se offert Pubes, quæ Vopisco Fortunato Plempio *Fundament. Medicin. Lib. 2. cap. 9. fol. m. 139.* est pars illa, ex qua pili erumpunt prima adolescentia. In eaque pars superior eminentiorque mons Veneris. Et secundum Thomæ Bartholini *Anatom. renov. Lib. 1. p. 13.* est Pubes pars supra Pudenda proxima, quæ lanugine seu pilis tegitur. Juxta Severin. Pinæum *de Nat. Virgin. Lib. 1. cap. 2. p. m. 31.* Pubes est ea pars, quæ sita in anteriore Ossium pubis parte, pilis tegitur in ætate provectis, & aliena transversa supra spinam dictorum ossium pubis sita, inguina intra se usque ad Colis radicem in viris comprehendit, & in mulieribus Pudendi labra pertingit. Petro Dionis *Anatom. Demonstrat. IV. Sect. 2. p. 234.* omnium Pudendi muliebris partium prima Pubes est, quæ in anteriori parte ossium pubis posita nihil aliud est, quam superior Pudendi pars; prominula est, quoniam ex pinguedine constat, quæ instar pulvinaris est, quo impeditur, ne ossium durities coeuntes lædat: Secundum Johann. Riolan. *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. Oper. anat. fol. m. 185.* in pudendo plurimæ partes citra dissectionem apparent, ac primum pars superior pilosa Pubes dicitur ἐποίσιον ab Aristotele ἀπὸ τῆ ἐπιστάσεως, a concussione, quod in concubitu hæc pars maxime quatiatur. Pubes autem dicitur non solum pars ipsa, in qua pili emergunt, in infima Ventris regione posita, sed etiam lanugo, quæ maribus ut plurimum decimo quarto anno aut decimo quinto, feminis duodecimo aut tardius circa pudenda oriri solet, v. Paul. Zachia *Quæst. med. leg. Lib. 1. Tit. 1. Qu. 6. fol. m. 17.*

§. 2.

*Monticulus
Veneris.*

Nonnulli Autores hanc partem seu pubem pro eadem cum Monticulo Veneris habent, alii easdem distinguunt, ita tamen ut ratione loci in diversas sententias abeant; dum quidam Pubem in parte superiori, & Montem Veneris in inferiori; quidam econtra Pubem in inferiori super rima magna, & Montem Veneris in superiori loco ponunt; uti ex sequentibus patet. Cosmopolitæ scilicet *Histor. natur. cap. 16. p. m. 425.* Monticulus Veneris est elatior illa pars pilis pubescens, supra labia vulvæ a copiosiori substrata pinguedine protuberans. Substernitur autem ea parte copiosior pinguedo, ut pulvinaris quasi vicem agat, ne ossium pubis in coitu ad se invicem illisio eum efficeret tristiore. Juxta J. Case *Compend. anat. Lib. 3. cap. 1. p. 173.* Labia duo versus Pubes crassiora & magis protuberantia Montem Veneris conficiunt. Interior substantia hujus montis est pinguedo, & sub hac Sphincter ille jacet, qui constringendi orificium Vaginæ potestatem obtinet, & ab Ani Sphinctere ortum ducit. Philippo Verheyeno *Anat. Tr. 2. cap. 29. pag. m. 100.* Pubes dicitur locus ille, quo prima adolescentia pili erumpunt; ejusque pars superior & eminentior Mons Veneris. Econtra vero secundum Petri Dionis verba *Anatom. Demonstr. IV. Sect. 2. p. 235.* Mons Veneris (Gallis la Motte) paulo infra pubem situs est, & instar Clivuli eminet supra majora labia; brevibus pilis æque ac Pubes obducitur, qui anno ætatis decimo quarto succrescere incipiunt. Et juxta Francisc. Plazzon *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 2. p. 108.* rimam utrinque circumstant protuberantiæ pilis decoræ, quos monticulos Veneris appellant, quia siti sint ad Veneris vestibulum, vel quia Veneri litaturi hos monticulos ascendant. Sunt autem corpora oblonga, mollia, ex cute & carne spongiosa composita, quibus subjacet pinguedo. Johannes Palfyn *dans la descript. anatom. des Parties de la Femme p. 2. seq.* de hac parte ita scribit: On entend par le penil la partie superieure de la partie honteuse, située en la partie anterieure

rieure des os pubis; & la Motte est cette partie, qui paroît élevée comme une petite colline au dessus des grandes Levres, qui pour cela est appelée le Mont de Venus, parce que tous ceux qui s'enrolent sous l'étendart de cette Deesse, doivent nécessairement l'escalader. La Substance externe de la Motte est faite seulement de la peau: mais il n'en va ainsi de sa partie interne, puisqu'elle est presque toute de graisse: ce qui est fait exprès pour la rendre épaisse, molle & fort éminente, principalement dans les jeunes filles; où cette substance douce & délicate est très propre pour servir d'Oreiller à Venus, de peur que l'os pubis des deux Sexes se froissant ensemble, s'opposât au plaisir, qu'on doit trouver dans le congrès. Ibidem etiam dictus Autor de hujus partis musculo agit.

§. 3.

Hunc Veneris monticulum, ad vestibulum ædis Veneris situm, quem Veneri litaturi conscendunt, constituunt Labia duo externa ad Pudendum muliebre pertinentia, quippe quæ ad pubem crassiora & elatiora sunt, ibidemque coeuntia & magis protuberantia. Hæc versus posteriora sensim incurvantur & magis attenuantur, ita ut prope Perinæum in ligamentosam cutim desinant. Substantiam peculiarem carnosam & quodammodo spongiosam obtinent, quæ in libidine inturgescit, & in partu admodum mollis ac tumida evadit v. Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 151.* & Gerard. Blasii *Comment. in Joh. Vesling. Syntagm. cap. 7. p. 103.* Hæ partes vocantur labia vel labra Vulvæ seu Pudendi muliebris, quia sunt cardines ostii pudendi illudque instar labiorum os claudunt. Item parietes sive latera Vulvæ, v. Regn. de Graaf *de Org. mulier. cap. 2. p. 169.* & Præputia. vid. Georg. Franc. *Satyr. 1. p. m. 8.* Dicuntur etiam Cadurdæ, & ambitus seu circuitus genitalis muliebris. vid. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 186.* Ea Petrus Dionis *Anat. l. a. 235.* ita describit: e monte Veneris descendunt partes binæ, altera dextrorsum, altera sinistrorsum, quæ in Perinæo copu-

Labia.

Substantia. lantur. Hæ sunt partes, quas Labia majora vocitant; ex conduplicata Cute, carne spongiosa & pinguedine, quibus fiunt crassiuscula, constituuntur. In Virginibus, quam in mulieribus firmiora sunt; laxiora & pendula foeminis, quæ frequenter pepererunt. Pilis obsita sunt nimis rigidis, quam in pube & in monte Veneris. Secundum Guernerum Rolfincium *l. a. cap. 37. p. 187.* Labra hæc cutacea, seu appendices cutaceæ, stant ad latera magnæ Rimæ utrinque ibidem coeuntia firmant monticulum. Exterius cutanea, interius carnosæ & magis plurimis vasorum ductibus insignita. Prope Pubem sunt crassiora: inter flexum, prope anum tenuiora, ligamentosæ cutis æmula, ibidemque fræno quasi colligantur & combinantur. vid. etiam Casp. Bauhin. *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 40. p. 137.* ubi dicit: Substantia labiorum est cutanea, carnosæ, quodammodo glandulosa, spongiosa, cui duriuscula pinguedo substernitur, & quasi callosa, cute tenui contacta, quæ in mulieribus lævigatiora & depressiora existunt. Thomas Bartholinus *Anat. renov. Lib. 1. cap. 35. p. 295.* inquit: Labia hæc substantiam habere, qualis nulla alia sit in toto corpore; partim ex cute & carne, partim & spongiosa, cui pinguedo subjacet duriuscula.

§. 4.

Labiorum dilatatio. Ob talem structuram Labia vulvæ seu Pudendi tam in actu venereo, quam in partu, non modo intumescere, sed etiam nimium quantum extendi, viamque foetui, extraordinariæ quoq; magnitudinis pandere posse, facillime judicare licet; idque Autores demonstrant. Inquit enim Jean Palfyn *l. a. p. 7.* Les levres sont composées de la peau & de beaucoup de graisse, qui les rend fort épaisses & spongieuses, qui se gonflent, à ce que disent quelquesuns dans les chaleurs d'amour, aussi bien que dans l'enfement, où elles deviennent extrêmement molles. Hanc Labiorum substantiam in libidine turgescere atque in partu admodum mollem ac tumidam evadere, confirmat Isbrandus de Diemberbrok *l. a.* sequenti Observatione: Bis mihi, in-

quiens,

quiens, videre contigit in duorum civium uxoribus parientibus, post expulsam foetum, cum Secundina subsequeretur, adeo laxata fuisse hæc Labia, ut magna abrupta pars Hepatis uterini se iis insinuaverit; cumque obstetrix nesciret, quidnam insoliti illic sentiret, vocatus fuit Medicus cum Chirurgo, qui Labia dicto hepate infarcta, hincque præter modum tumida, & quasi frustum nigricantis carnis epullulans conspicientes, putarunt Pudendum in partu dilaceratum, ac jam Gangræna correptum esse. Hinc extremum periculum adesse judicantes, etiam ad me concursus est: sed ego Pudendum inspiciens mox animadverti, illam nigricantem carnem esse partem abruptam hepatis uterini, quæ se Labiis, introrsum dilatatis, insinuaverat, eaque forcipe exempta, mox utraque mulier ab isto putato Gangræna periculo fuit liberata.

§. 5.

Hæc Pudendi latera seu Labia prope Perinæum in Cutem ligamentosam desinere, ibidemque combinari, paulo ante diximus; hoc autem loco paucis adhuc monendum, eandem combinationem Anatomicis frænum Labiorum, & Gallis la fourchette appellari, atque virginitatis & partus antecedentis signum præbere. Scribit enim Philippus Verheyen *Anat. Tr. 2. cap. 29. pag. 200.* Labiorum Cutis inferior ligamentosa vocatur frænum Labiorum. Hoc in Virginibus primo pubescentibus (præcedens enim ætas hic non attenditur) maxime tensum, in puerperis laxissimum esse consuevit: atque in aliis pro diversa ætate, frequente Veneris usu, mensium fluxu ac partu, magis ad hanc vel illam constitutionem accedere solet. Idem sentit Casparus Bauhinus *Anat. Lib. 1. cap. 40. p. 137.* Labiorum Cutis, inquit, ligamentosa frænum Labiorum dicitur, & horum commissura in Virginibus tensa, constricta, in corruptis laxa, in puerperis valde relaxata. Quare ex hujus cutis laxitate summaque depressione foetura signum certissimum asserunt. Inquit etiam Jean Palfyn *l. a. pag. 4. l. a.* fosse naviculaire est formée par la

la jonction des parties inferieures des grandes Levres, d'autres la nomment la fourchette, sur quoy s'appuye la Verge de l'homme dans le combat de Venus. Il y a des Autheurs, qui croient, que le signe veritable, qu'une femme a enfenté, se connoit par ce que les sages femmes appellent entr'elles le déchirement de la fourchette, qui est une dilaceration de l'entrée de l'orifice du Vagina vers l'anús, qui se fait toujourns à la sortie du premier enfant, & qui par consequent est marque indubitable de l'accouchement, qui a precedé. Et *pag. 7. de hoc freno idem Autor scribit*: Ce petit frein est toujourns tendu dans les pucelles, & au contraire il est fort lâche aux femmes, qui ont accouché plusieurs fois. *Juxta Johann. Riolan. Anthropol. Lib. 2. cap. 35. fol. 186.* Labiorum inferiorum cutis ligamentosa Frænum labiorum dicitur, in virginibus tensum, in puerperis valde relaxatur, quæ cutis laxitas summaque depressio partus jam facti signum certissimum. Sed hujus membranæ tensio & erectio potest deprehendi indito digito, vel paululum diductis & divaricatis cruribus. Non tamen pro certissimo Virginitatis læsæ signo hujus membranæ laxitatem agnoscit Regnerus de Graaf *l. a. pag. m. 170.* Frænum, inquit, labiorum in Virginibus tensum, in puerperis laxatum plerumque conspicitur. Frænuli hujus laxitas summaque depressio vel abolitio, inter alia, perditæ virginitatis signum quodammodo exhibere creditur.

§. 6.

*Labiorum
Tumor.*

Pudendi labia quandoque non tantum in gravidis appropinquante partu tumore seroso distendi, sed ab aliis quoque causis nimium intumescere, Practici & Obstetrices sæpius experiuntur. Extraordinarium autem tumoris vel potius Hydropis pudendorum exemplum annotavit Daniel Ludovici *M. N.C. Dec. I. An. 3. Obs. 256. p. 458.* ubi in Franconica quadam muliere tantam vidisse refert Pudendorum excrescentiam, ut labiorum, nympharum ac caruncularum loco, quatuor vel sex vesicæ bubulæ aut vitulinæ sero refertissimæ quasi connatæ viderentur, nullo de cæte-

de cætero sexus vestigio. Hanc feminam, cum divaricatis crucibus per triduum cernua miserrime jacuisset, Ludovici Prognostico reliquisset, ni commode Nymphotomia nonnullarum gentium incidisset. Facta proin a præcisione ad compunctionem sequela, jocabundus ac satis cordatus Chirurgus tumorem inferiori loco Lancetta utrinque aperuit, ac brevi pelvis sero parumper rubente repleta est, reliquo per lentum stillicidium similiter integre disparente, ut post quatrimum (intus interea Confortante temperato, extus Defensivo Saturnino litu usa) vegetum pareret sine incommodo fœtum. Ibidem etiam idem Autor recenset, in Hassiæ confiniis fabrum quendam ferrarium uxori suæ talem labiorum tumorem ferramento, quo venas equis secant, non infeliciter aperuisse. Dextrum vulvæ labium totum varicosum, instarque pugni tumefactum, in pariente femina annotavit Franciscus Mauriceau *Observ. 404. p. m. 236.* Vulvæ seu labiorum pudendi tumorem insolitum in muliere pagana, ad quintum mensem gravida, observavit Jacobus Augustinus Hünnerwolffius *M. N. C. Dec. 3. An. 1. Obs. 113. p. 187.* ubi recenset, hujus gravidæ labia tali aucta fuisse incremento, ut caput æquarent hominis robustissimi, & gravidæ impedirent penitus itum. Casum fere analogum in piscatoris cujusdam uxore gravida Norimbergæ se observasse, loco citato in Scholio cum cura communicat Johannes Paulus Wurffbain. Et Marcus Gerbezius in prægnante in octavum mensem & quidem ascitica, pudenda adeo tumefacta vidit, ut eorum labia duorum ingentium pugnorum ad instar propenderent, tota livida & hinc inde cum vesicis liventibus, Brandblattern vulgo dictis, summe dolorificis perspersa; subsequente altero die abortu & postridie ipsius gravidæ interitu. *vid. ibid. An. 3. Obs. 10. p. 13. seq.* Pudendorum hydropem, in quo labia pugni magnitudine distenta & pelluentia comparebant, observavit Philippus Jacobus Hartmannus *l. a. Dec. 2. An. 5. Obs. 67. p. 142. 144.* In gravidis octimestribus & nonimestribus, crura tumida & aquoso humore

plena & œdematosa habentibus, labia uteri simili inflatione in tam grandem molem increvisse, & ex utraque parte spongiæ modo ita prominuisse, ut uteri hydropem repræsentarent, refert Zacutus Lusitanus *de Prax. med. mir. Lib. 2. Obs. 89. fol. m. 63. Et Obs. seq.* uteri labium sinistrum a flatuoso tumore mali Cydonei magnitudinem superasse dicit. De tumore circa pudenda uncias 36. pendente feliciter extirpato *vid. Ephem. N. C. Cent. 17. Obs. 28. p. 58.* Femina quædam quadraginta annorum ex febre acuta laborans, inde vero eluctata, ea parte, qua femella est, singularem nacta est tumorem, labia uteri præcipue occupantem, tantaque magnitudine præditum, ut duas quasi lagenulas, quarum una ex labio dextro, altera ex sinistro, dependebat, præsentaret, liquore seroso ad rupturæ metum usque turgescerent, oppido dolentes & ambulationem difficilem reddentes. Utrumque tumorem Chirurgus loco decliviori Lanceola aperuit, unde copiose effluxit serosa materia cum tumoris collapsu, juxta observationem Ehrenfridi Hagendornii *Histor. med. phys. Cent. II. Hist. 10. p. 268. seq.* Advocati cujusdam uxori gravidæ partuique vicinæ labia pudendi ita tumida atque distenta erant, ut suppressa fere urina febris tertiana superveniret; qua etiam per aliquot septimanas perdurante, labiis adhuc tumidis, fereque occlusis & inflammatis, puerpera equidem, omnium cum admiratione, foetum feliciter pariebat, præterlapsis autem paucis diebus infantem defunctum in æternitatem comitabatur. v. Jan. Abr. a Gehern. *Chirurg. Observat. Dec. 1 & 2. Obs. 3. p. 6.* Femina a labio uteri dextro caro mollis, flaccida, seu tumor duodecim libras civiles pendens, pediculo tenui ad genu usque pendebat, quo inciso maxima humorum copia vacuabatur, atque ablato Veneris impedimento, femina concepit & peperit. v. Zacut. Lus. *Prax. adm. Lib. 3. Obs. 78. fol. 113.* De Herniis vulvæ seu labiorum v. Palfyn *des Part. de la Femme pag. 68. seq.* M. N. C. *Dec. III. An. 9 & 10. Obs. 2. pag. 3. seq.*

§. 7.

Bina etiam labiorum pudendi intumescientium exempla in *Observatio.*
 duabus nobilibus puellis, seu femellis, iisque gemellis, observa-
 re mihi licuit, & quidem a differenti causa. In altera enim Gen.
 Domini B. filiola primo statim ætatis anno utraque vulvulæ la-
 bia admodum tumefacta, & quasi flatu vel etiam sero infarcta vi-
 debantur, idque statim a partu se observasse ipsius nutrix refere-
 bat. Altera Gen. Domini a R. filia a quinquennio sæpissime *alia.*
 labia oris magna, turgida atque inflata quasi habebat; quan-
 doque vero, imprimis circa lunæ phases, & quidem eadem de-
 crescente, talis labiorum tumor evanescebat, aut subsidebat,
 contra vero inferiora, pudendi scilicet, labia tunc temporis
 intumescabant. Hancque vicissitudinem usque ad annos pu-
 bertatis, uti ex ipsius matris ejusque famulantium ore rescisce-
 re potui, ordinarie experiebatur. Demum vero apparente,
 legitimo tempore menstruatione utriusque oris labiorum tu-
 mor cessabat. Ante viginti aliquot annos puerperæ cuidam,
 jamjam aliquot infantes enixæ, in partu, ob majorem fœtus mo-
 lem, difficili, dextrum pudendi labium tumidum, ab obstetri-
 ce, & quidem, secundum puerperæ relationem, unguibus per
 transversum dilacerabatur, ut Chirurghi manu atque futura ne-
 cesse haberet. Nihilominus tamen dicta femina postero tem-
 pore aliquot adhuc infantes sine incommodo pariebat.

§. 8.

De consensu labiorum pudendi cum labiis oris sequentem *Consensus*
 observationem communicat Philippus Jacobus Sachs a Lewen- *labiorum.*
 heim *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 20. p. 79. seq.* anno 1669. mense
 Aprili: Generosa quædam Comitissa, plurimorum ante libe-
 rorum mater, rursus quinto fere mense gravida in prædiis, ephe-
 bis aliquot ægotantibus, unum ex illis contemplatur accura-
 tius, cui tumefacto a febrili calore labio oris lividæ & malignæ
 aliquæ eruperant pustulæ. Interrogat Comitissa unum ex
 adstantibus de genere morbi, & quid hæ pustulæ indicarent,
 C 2 qui

qui cum ex imprudentia exclamasset, esse febrem malignam parum a Peste differentem, attonita statim sentit eo momento quendam circa labia uteri ardorem & alterationem, & postmodum vidit ipsa erupisse ibi locorum pustulas aliquas instar fabarum. Vratilaviam post deveniens Sachsium consulit, de majore infortunio futuro sollicita. Examinato hoc statu cum alias bene valeret, nec ullius malignitatis signa adessent, nec istæ pustulæ dolerent aut grandiores fierent (lividas tamen fuisse, obstetrix, cui dictus Medicus inspectionem injunxerat, narravit) phantasiam ob consensum labiorum oris cum labiis uteri, has pustulas subito & in momento, aspectis pustulis in labiis, excitasse judicavit, commoto sanguine & oscula venarum tumefaciente; securo itaque Sachsius eam jussit esse animo, præcipue quod post adhibita quædam sudorifera temperata, & externe Decocto Scordii cum vino admoto, attamen in eodem statu permanerent. Nec evanuerunt pustulæ, usque dum legitimo partus tempore mense Augusto sana puella absque omni nævo, a phantasia foetui impresso, ederetur, educto per Lochia sanguine, pustulæ quoque subsiderent, & matrem ab ulteriore sollicitudine penitus liberarent. Uxor Consiliarii cujusdam, paucarum septimanarum gravida, a notabili labiorum tumore molestata fuit. Et licet ad abigendam variorum Medicorum consiliis usa esset, variaque ab illis præscripta remedia hunc in finem adhibuisset, singula tamen absque ullo fuerunt effectû. Peracto vero partu, os tangens tumorem discessisse, labiaque pristinum statum recuperasse percepit, juxta Casp. Theophil. Bierling. *Thesaur. Theor. pract. Obs.* 48. *p. m.* 641. *seq.* Sic etiam ratione nævorum inter labia oris & pudendi consensum observari, docet Ludovicus Septalius *de Nævis* §. 26. *p. m.* 18. inquit: Si examinare nævos voles, in feminis os ut plurimum arum genitale commonstrat, & a labrorum ratione nescio quid simile ad naturæ alas deduci solet. Interim tamen idem Autor §. 3. *p. m.* 7. ratione nævorum etiam consensum inter labia oris & Perinaum

nævum statuit: Nævus, inquam, qui superiori labro imminet, nasumque fere tangit, eo in spatio, quod inter pudenda podicemque interjectum est, socium esse indicat: Sed qui ab interfinio narium pendeat, oppositum suum in Perinæo sive in futura medium scrotum interfecante, ostendet. vid. etiam Joan. Sigism. Elsholt. *Anthropometr. cap. 27. p. m. 165.*

§. 9.

In matrona quadam procidentia vesicæ a calculis orta non solum intestinum rectum quoque prolabi fecerat, sed & labia pudendi extensione cutis disperierant, & Nymphæ quasi sanguinolentæ nudæ comparebant, Clitoridis exiguo relicto vestigio; qualem naturam muliebrem, in puella, quam multimammiam merito dixisses, mammosis protuberantiis carneis undique per corpus sparsis, Londini in Anglia Anno 1679. spectaculo exhibitam, una cum D. Pickero Aleppi in Syria, & D. Rurock Tilsitæ in Prussia Physicis contuiti sumus, labiis sinus virginalis destitutam, relicto foramine exiguo, rubicunda carne circumcincto, sunt verba Philippi Jacobi Hartmanni *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 71. p. 162. seq.* Interdum pudendi labia ex variis causis vel in partem vel in totum invicem coalescunt, uti alibi, de atretis seu imperforatis acturi, monstrabimus.

CAPUT III.

De Pudendi Pilis.

§. 1.

Dictæ tres pudendi muliebris partes externæ, scilicet pubes, monticulus Veneris, atque labia tempore pubertatis pilis seu crinibus obteguntur, qui *ὠσερογενῆς* seu postgeniti appellantur; siquidem pilorum alii sunt con- alii postgeniti; his annumerantur pili pubis, alarum sive axillarum, & barbæ. De reliquis in Trichologia nostra, D. v. de pubis autem pilis hoc loco agemus. Tales scilicet, uti dictum ordinarie circa tempus pubertatis apparere solent, quorum eruptio, ad mentem

Melch. Frid. Geuder. *de Ferment. cap. 2. pag. 235.* debetur sanguinis alterationi, & eam consequenti pororum laxitati, abundantia item humorum, ad illos pilos generandos aptorum, quos firmioris consistentia & respective sicciore esse persuadet pilorum, dictis in locis erumpere solitorum, ad crispaturam inclinatio. Incipiunt autem secundum Johann. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 186.* erumpere feminae, uti mari, anno decimo quarto, cum ratio firmior, juxta Theodoretum, vitium a virtute discernit, quasi tegere volens natura velamentis naturalibus eas corporis partes, ob quas homines erubescere consueverunt. Et juxta verba Nicolai Venette *de la Generation de l'homme Part. 1. cap. 1. Art. 3. p. m. 18.* ce poil commence à poindre à 12. ou à 15. ans, lorsque l'ame peut distinguer le vice de la vertu. C'est alors que la nature met un voile sur les parties naturelles de l'un & de l'autre sexe, pour leur marquer, que l'honnêteté & la pudeur y doivent établir leur principal domicile. Vel secundum verba de Jean Palfyn *l. a. p. 3.* Ces parties sont toutes revestues de poils frisez, qui commencent ordinairement à naître aux femmes, aussi bien qu'aux hommes, de l'âge de quatorze ans, que les Medecins ont appelé puberté, du mot Latin Pubis. Le voile naturel arrive ordinairement en cet âge, & dans le temps, que les garçons & les filles sont dans la disposition de raisonner juste, pour leur apprendre à tenir caché, ce que la nature a pris soin de couvrir. De his pilis ita scribit Guernerus Rolfincius *de Part. Generat. Part. 2. cap. 3. p. 185.* Sub monticulo, adunitis labris, conjunctis copiis apparet γυναικομύσαξ, feminea barba, anno ætatis decimo quinto & sexto ingruente, cum pubescunt puellæ, maturæ incipiunt fieri & ferendis rosis menstruis, & optatissimis foetum fructibus aptæ. Juxta Petri Dionis *Anatom. Demonstr. IV. Sect. p. 235.* Mons Veneris & pubes brevibus pilis obducuntur, qui anno ætatis decimo quarto succrescere incipiunt, in mulieribus magis crispatis, quam in puellis observantur. Hinc rarioribus exemplis annumerandum,

merandum, quod refert Johannes Schenckius *Obs. Lib. 2. f. m.* 304. de puella, quæ dependentibus uberibus & cum pilis inguinis & ascellarum nata fuit. Imo Homero postridie ab ortu pilos in inguinibus natos esse, ex Heliodoro refert Paulus Zacchias *Quæst. med. legal. Lib. 1. Tit. 1. Qu. 6. n. 8. fol. 17.*

§. 2.

Hos pubis pilos nonnulli Autores solummodo necessitate *Pilorum* materiae, quidam potius copia feri viscerum, circa hunc locum *usus* luxuriantis, procreescere judicant; alii eosdem pro ornamento atque partium obscœnarum operimento habent; alii eosdem contra erosiones seu excoriationes, atque ad venereas compressiones exsolvendas quasi pulvinar inservire statuunt. vid. Hier. Fabric. ab Aquapend. *Oper. anat. Physiol. de Integum. cap. 3. fol. m.* 446. secundum Guern. Rolinc. *l. a.* Lanugo prima erumpens in monticulo & labiis, cincinnis crispulis micat: Nonnunquam passim, præcipue in teneris labellis, oculis segetem, dormienti in centro Volupiae, gratum suo tempore promittens ventulum. Ætatis progressu duriusculi evadunt pili vallum quoddam præ se ferentes & septum. Ad partes obscœnas obtegendas pubis pilos inservire, dicit Gerardus Blasius *Zootom. Part. 1. cap. 3. p. m.* 4. vel juxta Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 3. fol. 158.* ad velandas partes genitales pilos natura produxit. Ne viri pudenda femineis in coitu asperius illi dantur, juxta Petr. Dionis *Anat. l. a.* Quam Autorum sententiam jam supra de monte Veneris adduximus, quibus addantur verba Danielis Tavvry *Anat. cap. 12. pag. 205.* videlicet, pars maxime elevata, ac in illis, quæ pubescere incipiunt, tenui lanugine investita, mons Veneris appellatur, estque quasi parvum quoddam pulvinar, ossibus pubis instratum, ne in congressu in parte hujus montis inferiore ossium illorum durities sentiat.

§. 3.

Color horum pilorum varius est, reperiuntur enim candidi, flavi, ruffi, nigri & cani; & quidem ut plurimum secundum *Color.* ejusdem

eiusdem subjecti capillorum colorem. De colore horum pilorum inquit Johannes Riolanus *Opuscul. physiol. p. 122.* Pilum pubis exorientem rufescere, posteaque sensim in alium colorem degenerare, & qualis sit pubis, talem etiam esse pilum circa collum posticum. Et *Anthropogr. Lib. 2. cap. fol. m. 186.* Lanuvium, inquit, ut plurimum flavi est coloris, & in mulieribus ex frequenti coitu magis crispa, quam virginibus. Sæpius sequitur & refert colorem capillorum: In ruffis pilus hic ruffus est. Vidi in quibusdam, quæ capitis pilos candidos habebant, etiam lino candidiores, in aliis, quæ nigricantes pilos præ se ferebant, ruffum. Ex hoc Riolani loco videmus, quandoque pilos pubis a capillis differre, qualem diversitatem pilorum in capite & pube annotavit etiam Benjamin Scharffius *M. N. C. Dec. 3. An. 5 & 6. Obs. 87. p. 173.* scilicet femina minus honesta, ab adulteris violenta morte perempta, & quia utero gerebat, a dicto Scharffio dissecta, in toto corpore crines ostendebat nigricantes, sola excepta pube, utpote quæ rubicundissimis septa erat pilis, qui multis male audiebant, atque pro infallibili inclinationis venereæ signo venditabantur. Canos pilos in pube & quidem non solum vetularum, sed in juvenicularum quoque, imo ab ipso ortu tales reperiri, testatur Christianus Franciscus Paullini de nota sibi femina nobili summeque phlegmatica, cujus pili circa pubem ab ipso ortu fuere cani, ipsaque femina in opulento ac splendido matrimonio semper & ultra viginti annos vixit sterilis. *vid. M. N. C. Dec. 2. An. 6. App. p. 24. & Christ. Franc. Paullin. de Candor. Sect. 5. p. m. 221.* Non ingratus color hoc in passu niger videtur juxta illud, quod Conradus Tiberius Rango *de Capillament. Cap. 6. Membr. 3. pag. m. 131.* adducit, nimirum perfecte formosam feminam dici, quæ habeat duo dura, ubera & nates: duo mollia, manus & ventrem: duo brevia, nasum & pedes: duo longa, digitos & latera: duo nigra, oculos & concham: duo rubra, genas & os: duo alba, crura & cervicem.

§. 4.

Solent ex his crinium coloribus & defectu Medici certa si- *Signa salacitatis.*
 gna desumere, siquidem non solum ex ruffo pilorum colore per
 se major ad Venerem stimulus atque salacitas judicatur, sed lon-
 ge adhuc major, si pubis crines a capillis & aliis pilis ita differunt,
 ut capitis pili sint albi, fusci vel nigri, pubis vero crines sint
 rubicundi vel flammei; uti modo in Benjamini Scharffii recen-
 sita Observatione vidimus. Sicuti etiam canities tam in capite,
 quam pube, sæpissime militem elumbem, inque castris Venereis
 emeritum, atque ad generandum impotentem, indicare so-
 let, uti in adolescentis pene tales pilos albos sterilitatem deno-
 tasse refert Petrus Borellus *Cent. I. Obs. II. p. 22.* ita pariter caniti-
 es a pueritia vel prima pubertate in feminis pro certo sterilitatis
 caractere habetur. Quale exemplum recenset Christianus
 Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 6. App. pag. 24.* de nobili &
 sterili quadam femina summe phlegmatica, cujus pili circa pu-
 bem ab ipso ortu fuere cani.

§. 5.

Ratione mollitiei atque rigiditatis hi pubis, monticuli Ve- *Pilorum differentia.*
 neris & labiorum pili inter se differre dicuntur, ita ut labia pu-
 dendendi obsita sint pilis minus rigidis, quam in pube & in monte
 Veneris, v. Petr. Dionis *Anatom. I. a. pag. m. 235.* & progressu æta-
 tis duriusculos hos & alios evadere pilos præter Guern. Rolfin-
 cium *I. a. pag. 185.* testatur experientia. Ex tali pilorum in pube
 feminarum discrepantia nonnulli signum virginitatis petere vo-
 lunt, quasi scilicet in virginibus pili sint leniores, elongati,
 minus tortuosi, plani & promissi, in defloratis vero crispī, hir-
 futi, asperi & confusi; quod tamen signum, juxta Michael.
 Alberti *Jurisprud. Med. cap. 3. §. 7. pag. 63.* fallax est. Rarissimæ
 tamen observationis est, quod Petrus Müllerus *Disputat. de Fu-
 re Prægnant. cap. 2. Thes. 13. pag. 16.* de aculeis loco pilorum in pu-
 dendis recenset: Nimirum rusticus quidam prope Lipsiam ju-
 venculam suæ conditionis duxerat, quæ in primo coitu ob ni-

miam τὴ γυναικί in modum erinacei aculeati asperitatem novellum maritum ad sanguinem usque læserat; quod hic indigne ferens dissolutionem matrimonii a Consistorio petiit. Illam autem notam mater ipsi impresserat, cum per campum ambulanti inopinato erinaceus offerretur, ad cuius insolitum adspectum manum cunno admovet.

§. 6.

*Vulva intus
hirsuta.*

Sicuti autem tales crines in puellis adultis seu puberibus secundum naturam in dictis pudendi partibus externis procrecere atque apparere solent, ita contra rarissimæ observationis exemplum de vulva puellæ intus hirsuta recenset Christianus Franciscus Paullini; cui Ambrosius Rhodius ingenue fassus est, se in Laplandia vidisse puellam, lepidam ac venustam, cujus vulva intus erat pilosa. Causam conjecit in phantasiâ matris, quæ forte crebrius contrectarat membrum mariti, pilis valde luxurians, & dormiens digitum intruserat in genitalia sua. v. M. N. C. Dec. 2. A. 5. App. p. 53.

§. 7.

Pili longi.

Ratione quantitatis monendum occurrit, quandoque in pube feminarum crines admodum luxuriare, atque crescendi mediocritatem excedere; siquidem Autor Gallicus, nomine Jean Mocquet *Itinerar. Lib. 2. p. m. 52.* refert, feminas quasdam Indas, bellicosas ac fortes, Amazones dictas, pilos circa pudenda admodum longos & spissos alere, eosque instar capillorum quotidie comere atque ornare. Uxor militis Dani in bello Cæsariano crines pubis tam habuit prolixos, ut pone tergum ponerent complicari, vid. Thom. Bartholin. *Hist. anat. Cent. 1. Hist. 43. p. m. 61.* Alius itidem militis cujusdam Monasteriensis uxor crines pubis gestabat infra genua protensos, si soluti explicarentur. Hos paupercula subinde abscissos vendebat aliis, pro conficiendis comis ascititiis, quas barbare vocant *Parruquen*, teste Christiano Francisco Paullini *Tract. de Candor. Sect. 5. §. 18. p. 222.* ubi vera se narrare addit. vid. etiam M. N. C. Dec. 2. An. 6. App. pag. 24.

§. 8.

§. 8.

Interdum etiam in pilis pudendorum, uti alias in capite, *In pilis plica.* plicæ observantur seu excrescunt. Fuit apud Palatinum Sendomiriensem, Dominum Ossolinski, in Polonia, Gallus quidam a servitiis, cujus nomen Santamar, ille in uxorem duxerat ex gynæceo nobilem virginem, quæ postmodum variis morbis divexata, tandem & plica correpta; non solum autem in capite, sed etiam in pudendo, ubi crines in tantam excrevere longitudinem, ut sesquialteram ulnam excederent, & si sibi permitterentur, terram attingerent; quapropter femori circumductam ligare opus habuit plicam, quam Johanni Paterfonio Haindum illum rogaret, extra vestem eductam monstravit, juxta ipsius verba *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obs. 220. p. m. 401.* Sequentem observationem communicat Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 5. App. pag. 10.* Audacissima mulier, sexum celans, multis annis militis stipendia meruerat. Vulnere tandem in inguine accepto, dolus a Chirurgo detectus est. Ad incitas postea radacta stipem colligebat per urbem. Ad me etiam veniens rarum istum affectum non tantum verbosius exposuit, sed etiam ultro ostendit. Tota pubes subflavis luxuriabat pilis, a dextra vero parte plica dependebat semicubitum longa. vid. etiam Paullin. *Obs. med. phys. Cent. 1. Obs. 77. p. m. 92.*

§. 9.

His adductis feminarum pilis pudendi excessu luxuriantibus exemplis, nunc etiam feminas adultas opponemus, quibus *Pilorum defectus.* pili circa hunc locum variis de causis penitus defunt, & quidem aliis vel natura, aliis infortunio, aliis studio. Secundum naturam equidem puellis a decimo quarto ad decimum sextum ætatis annum tales crines provenire, paulo ante diximus, calvæ tamen, quoad hanc partem, virginis, posteaque uxoris meminit Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 6. App. p. 24.* ipsi nimirum mercatoris haud vulgaris conjux Hamburgi anno 1664. sub rosa ingenue fassa est, filiæ suæ, tunc fere viginti

unius annorum, venustissimæ & bene moratæ virgini, nondum circa pubem enatos esse pilos, unde sterilitatem cate conjiciebat. Reversus denuo dictus Paullini anno 1674. Hamburgum, invisit optimam matronam, quæ subito hanc historiam recoxit, & de infructifero filiæ toro ipsi quæsta.

§. 10.

Signum sterilitatis.

Ex hoc proinde pilorum defectu vel pudendi glabritie, in personis utriusque sexus adultis, Medici sterilitatem vel impotentiam dignosci posse statuunt, unde etiam dictus Paullini *l. 2.* viro cuidam eximie docto, & variis scriptis claro, cujus pudendum omnino glabrum sine ulla hirsutie erat, perpetuam sterilitatem prædixit. Nihilominus tamen uxoris cujusdam gravidæ, quadraginta fere annorum, quæ neque circa partes pudendas, neque sub alis, sed tantum in capite pilos habuit, ex observatione meminit Louise Bourgeois *de Art. Obstetric. Part. 3. cap. 2. pag. m. 12.*

§. 11.

Pili abraşi a fulmine.

Pilorum pubis a fulmine abraforum exemplum recenset Petrus Borellus *Cent. 2. Obs. 38. p. m. 139.* Accidit, inquit, apud Monspelienses, ut fulmen cadens in domum Vicarii Generalis D. Grassi, pudendorum puellæ ancillæ pilos abraferit, ut Bartassius in muliere sibi familiari olim factum fuisse, eleganti Carmine Gallico refert, a Gabriele Lermeo fideli Latinitate donato:

Vidi equidem, vidi his oculis puerilibus olim,
Nec res fallit, anum, cœli cui lubricus ignis
Abstulit attonsam strictim sine vulnere pubem.

§. 12.

ab arte.

Porro nonnullæ feminæ, secundum Autorum relationem, partes sibi obscœnas arte vel studio depilare solent. Inquit enim Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 2. p. 170.* Ufus pilorum est, partem velare, & ab externis injuriis præservare; cui tamen naturæ beneficio Italicæ & Orientales feminæ illarum partium

partium nitorem atque elegantiam præponentes, arte sibi, ut inutiles, pilos illos evellunt. Imo Turcas utriusque sexus pilos in nulla corporis parte, præter cæsariem & barbam ferre posse, vitioque verti, si quis pilos retineat, refert Petrus Bellonius *Obs. Lib. 3. cap. 33.* in Carol. Clus. *Exotic. fol. m. 191.* Et juxta Guern. Rolfinc. *de Part. Genital. cap. 34. p. 185.* in Turca femina, Patavii in Hospitali Divi Francisci mortua, nulla omnino observata pubes. Italæ nonnullæ se depiles tangere amant circa partes Hy-menæo sacras, veritæ foetationem Morpionum.

§. 13.

Variis autem modis tales pilos sublato legimus, & quidem *Depilandi
modus* vel per rasionem seu tonsuram, vel per volsuram, vel per frictionem, vel per psilothra &c. De tonsura sequens exemplum *per tonsu-
ram* ridiculum ex Poggio Florentino refert Cunradus Tiberius Rang. *de Capillament. cap. 9. pag. 212.* Magistratus, inquiens, est Florentiæ, quem officiales honestatis vocant; horum præcipua cura est, in Jure meretricibus dicendo curandoque, ut in omni civitate absque molestia esse possint. Accesit ad eos semel meretrix, quæstæ, injuriam damnumque a tonsore illatum, qui in balneum accersitus ab ea, ut partes inferiores raderet, rasorio ita cunni partes incidit, ut pluribus diebus homines (viros) admittere nequivisset. Ex quo damni infecti illum accusabat, amissi lucri restitutionem petens. Quæritur, quæ sit futura sententia? Pilorum evulsionis, apud feminas Italicas & Orientales *per evulsio-
nem* usitatæ, modo ex Regnero de Graaf mentionem fecimus. Feminas in Toupinamboutiorum regione pilos cunni sibi evellere, refert Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 195.* Solet autem talis volsura volsellis institui, & quidem non modo in feminis juxta Martial. *Epigramma 10. cap. 90.*

Quid vellis vetulum Ligella cunnum?

Sed etiam in viris, v. Rang. *l. a. p. 216. seq.* quæ volsura hodie etiam Judæis in usu esse solet, quippe qui barbæ pilos ejusmodi volsellis evelli sibi curant. Frictio mediante pumice peragitur; *per frictio-
nem*

talemque pumicis usum jamjam veteribus notum fuisse, apparet ex C. Plin. *Histor. Natur. Lib. 36. cap. 21. fol. m. 639.* ubi, pro lœvigandis corporibus pumices in usu feminis esse, scribit. Ita sonat etiam Manilii versus:

Pumicibusque cavis horrentia membra polire.

per psilo-
thra.

Denique etiam per psilothra, seu medicamenta externa depilatoria, nonnullæ feminæ sibi obscœnas partes glabras reddunt. Imo nullas mulieres, sub Turcico Dominio viventes, cujuscunque sint religionis, obscœnarum partium pilos novacula demerere, sed psilothro auferre scribit Petrus Bellonius *Obs. Lib. 3. cap. 33. fol. 191.* Pro harum & aliarum partium v. g. barbæ & axillarum depilatione varia adhibentur psilothra, quorum alia locum pilosum saltem depilant, alia etiam pilos renasci impediunt, ita ut loco pilorum alopecia quasi appareat; quam denominationem a vulpe derivat Christianus Fridericus Garmannus *de Miracul. Mortuor. Lib. 1. Tit. 1. §. 123. p. 80.* quod, ubi vulpes in caput minxerit, locum illum capillorum sterilem faciat. Quod etiam de urina muris majoris venditant, quod scilicet locum comatum pilis orbet suis. Plura psilothra, pro variarum corporis partium depilatione idonea, hoc loco adducere nolumus, Benevolum Lectorem ad Autores remittendo, ex quibus nonnulla Rango *l. a.* adducit. vid. etiam Felic. Plater. *Prax. Lib. 3. cap. 1. pag. m. 39. seq.* Johan. Bapt. Port. *mag. natural. Lib. 9. cap. 4. pag. m. 367.*

§. 14.

Rufma
Turcarum

De illo autem psilothro, quod feminis præsertim Turcicis familiare esse, atque Rufma vocari solet, pauca ut annectamus; Id Rufma juxta Petrum Bellonium *l. a.* omnibus Turcico Dominio subditis maximo in usu est, nemoque est, qui illius nomen aut facultatem ignorat. Quin Turcis utriusque sexus, tanto in usu est, ut Turcarum Imperator (referentibus Judæis) singulis annis Ducatorum octodecim millia tributum nomine accipiat ab eo, qui illius metallici vectigal in censu habet.

§. 15.

Quid autem hoc Rufma sit, hæctenus curiosorum torfit in- *quid sit?*
 genia. Bellonius equidem, quid sit, ibidem dicere promittit,
 nihil interim addens, nisi quod metallicum ferri excremento
 persimile sit, sed levius, nigrum adustumque quippiam refe-
 rens. Sic Thomas Bartholinus *Cist. medic. Locul. 17. p. m. 156.*
 fere eadem de Rufmate Turcarum habet: Minerale est, inqui-
 ens, scoriæ ferri perquam simile, nisi quod levius sit nigrius-
 que: Sunt qui conjectantur, Calcanti genus aliquod esse, Sory
 vel Melanterium vocatum; cæterum nihil tale vel gustu, vel
 extrinseca admotione, vel aliis ingeniis deprehendi potest, quod
 pyroticam aliquam facultatem prodat, sed temperatam. Alii
 Rufma Turcarum unguentum compositum esse volunt ex auri-
 pigmento, calce viva & aqua mixtum, uti ex Füreri *Itinerario*
Region. Orient. allegat Christophorus Ludovicus Ditherus *M.*
N. C. Dec. 1. An. 4 & 5. Obs. 48. pag. 182. vid. etiam Johannes Dolæ-
 us *Encyclop. Chirurg. Lib. 1. cap. 2. p. m. 43.* Tale pilothrum effi-
 cax atque probatum præscribit etiam Felix Platerus *Prax. Lib. 3.*
cap. 1. p. m. 39. ℞ Calc. viv. ʒj.

Auripigment. ʒj. vel ʒjss.

adde parum albuminis ovi, & tantillum lixivii tonsorum, un-
 gatur locus cum digito, & intra quadrantem horæ abluatur &
 fricetur lixivio. Si non recedunt, auge parumper auripigmen-
 ti quantitatem, atque experire, donec succedat. Sunt, qui
 sapone Gallico hæc excipiunt, sicque illinunt. Et de Rufmate
 Turcarum scribit idem Autor, quod sine unctione loca glabra
 reddat, nullo pilorum remanente vestigio, si illius pulvis adje-
 cta calcis vivæ pulveris media parte, in aqua simul macerata, in-
 ungantur, & postea in balneo mox iterum una cum pilis abster-
 gantur. Commemorat etiam Thevenot *Itinerar. Orient. Lib. 1.*
cap. 23. p. m. 43. Rufma equidem ex auripigmento & calce viva
 paratum in insula Maltha in usu esse, Constantinopoli autem in
 balneis minerale quoddam ab iis, qui a novacula abhorrent, ad-
 hiberi

hiberi. Scribit etiam Alexander Maurocordatus, Medicus Constantinopolitanus, Portæ Ottomannicæ Consiliarius & Archiater, in Epistola ad Georgium Wolffgangum Wedelium, Rusma, quo orientales feminæ in balneis ad depilandas partes utuntur, vocabulum esse corruptum a Græco χρίσμα. Chrisma vero inter Turcicas feminas genus esse psilothri, compositum ex auripigmento & calce; Inveniri tamen & alias compositiones Chrismatis inter eas, sed minus usitatas. v. G. Wolff. Wedel. *Exercitat. med. philolog. Decad. V. Præfat.* Et Georgius Wheler dans le Voyage de Dalmatie Lib. 2. p. m. 169. de Rusmate Turcarum ejusque differentia sequentia refert: Nous nous informâmes aussi de Rusma ou Chrisma des Turcs, dont ils se servent pour faire tomber le poil, sans le raser: Car ni les hommes, ni les femmes, qui veulent estre nets, n'en laissent point croître sur leur corps. Ils en ont de deux sortes, l'un qui est composé d'orpiment & de chaux vive en poudre, qu'ils font cuire dans de l'eau en consistance d'onguent; l'autre, qui est aussi de chaux avec parties égales d'une certaine pierre noirâtre minerale, qui vient d'Egypte, legere & poreuse, comme une pierre de ponce, & qui ressemble en quelque sorte à des cendres de fer; il en vient d'un lieu proche de Prosa dans Anatolie. Rusma esse speciem terræ in Turcia ad eradicationem pilorum usitatam vid. Henric. Oldenburg. *Act. Philosoph. Anglic. An. 1666. pag. 297.* cui tamen sententiæ, scilicet Rusma esse terram, contradicit Johannes Matthias Faber de Pilis marin. *M. N. C. Dec. 2. An. 10. App. p. 213.* Ruzma, inquiens, sive Rusma Turcarum, saponis genus, pilos omnes solo affricu eradicans, ex algæ marinæ cineribus fieri ab Armeno negotiatore accepimus. In Actis quidem Societatis Regiæ Anglicanæ terræ cujusdam genus esse Ruzma Turcarum traditur, nos vero in nostra originali massa tale nihil deprehendimus, quæ levissima & lævissima, totaque est solubilis pinguiusculi nidoris.

§. 16.

De modo autem hoc Rufmate utendi Petrus Bellonius *l. a. Rufmaticus* sequentia addit: Plerique Europæi psilothra conficere tentarunt, ex calce & auripigmento, sed experientia male cesit, quod utendi rationem non probe intelligerent: Id enim fieri debet ante balnei ingressum. Eam ob causam utendi rationem explicare volumus. Rufmati, in tenuissimum pollinem contuso, calcis vivæ dimidiam partem adjiciunt, unaque in fictili aqua macerari sinunt. Femina, balnea ingressuræ, partes, quas glabras esse cupiunt, eo inungunt atque inhærere sinunt, quanto tempore ad coquendum ovum requiritur; deinde periculum faciunt, an pili decidere velint. Sudore enim cutem penetrare incipiente pilorum radices laxiores redduntur, & sponte decidunt parte abluta calida aqua, & manu duntaxat ad partem adducta. Adeo temperatum est psilothrum, ut non urat, locaque lævia & glabra reddat, nullo pilorum manente vestigio, ut vetulæ quodammodo juvenculæ reddantur. Ex dictis patet, ad hoc Rufma dictum Bellonium dimidiam saltem partem calcis vivæ præscribere: Curiosus vero Robertus Boyle pulveris rufmatici subtilis & calcis vivæ æquipondium commixtum per aliquantillum temporis aqua limpida maceravit, dein massam tenuem & viscidam, ex aqua & ingredientibus compositam, partibus corporis, a crinibus liberandis, applicavit, & mixtura inibi per trium horæ minutaram primarum, seu sexagesimarum horæ integræ, intervallum, commorata, ac linteo aquæ calidæ immerso absterfa, crines radicitus evulsos vidit, nullo quidem sensibili partium corporis damno; idque experimentum sæpissime aliis monstravit, & in proprio corpore subiit, ut ipse Boyle *de Utilitat. Philosoph. experiment. Exercit. 9. pag. m. 557.* testatur, ubi simul addit: Non tantum expeditius, quam vulgari rasura, sed etiam radicitus pilos abradi, quare etiam plus temporis, donec ad priorem longitudinem iidem recre-scant, absumi scribit. Georgius Wheler *loc. all.* inquit: Les

Turcs appliquent le Rusma, lorsqu'ils entrent dans le bain, & les baigneurs prennent soigneusement garde, lorsqu'on peut aisément tirer le poil; alors ils lavent promptement la partie avec de l'eau chaude, & frottant avec un drap rude, ils en lèvent tout le poil sans faire le moindre mal. Quamvis autem hoc Turcarum Rusma, ut celeberrimum psilothrum, juxta allegatum Boylæi locum, ad cutis depilationem non ita opituletur, ut pili penitus non repullulent; dari tamen medicamenta, quæ pilos constanter extirpent, non dubitat Rosinus Lentilius, cum Nordlingæ quendam viderit, qui medicaminis alicujus illitu præter intentionem effecit, ut in suo toto corpore pili ne vestigium usquam in capite, mento, regione oculorum, sub axillis & alibi per annos jam ultra duodecim comparuerit. vid. Rosin. Lentil. *Iatromnem. cap. 48. p. 201.*

§. 17.

*Pilorum
vellicatio.*

Quoad crinium pubis usum medicum, eorum vellicationem in Passione sic dicta hysterica, non obstetrices modo & aliæ mulierculæ, sed ipsi quoque Medici suadere solent. v. g. Suffocationem uteri ab odore rosarum refert Baldassar Timæus a Guldenslee *Lib. 4. Cas. 17. p. 216.* de Senatoris Colbergensis conjugis cacochymica, quæ tempore verno in collectione florum rosarum occupata, subito concidit, sine sensu & motu, voceque & respiratione intercepta, ut quasi suffocari videretur, succedebat partium externarum frigus, faciei labiorumque pallor & cordis palpitatio. Hunc affectum dictus Autor ab humoribus vitiosis atque malignis in utero cumulatis, indeque ad cerebrum ascendentibus, derivat. Pro scopo autem hanc attonitam excitandi, suffimigium ex pennis perdicum & asafœtida, pilorum inguinalium vellicationem & frictiones ligaturasque dolorificas, cum fructu adhibuisse dicit. Quod etiam approbat Johannes Jacobus Waldschmidt *Prax. med. pag. 501.* inquiens, spiritus animales excitant frictiones & ligationes fortes institutæ: Vellicationes etiam pilorum debent institui, inunctiones cum graveolentibus.

§. 18. Li-

§. 18.

Licet autem a tali pilorum pubis vellicatione nihil mali metuendum sit, longe tamen major dolor ab eorundem evulsione ^{*Pilorum evulsio dolorosa.*} causatur, quale exemplum de prostibulo, quod ejusmodi pilorum in pudendis evulsionem a victorum famulis experta erat; ex Paulo Ammanno refert Michael Bernhardus Valentini *Pandect. med. legal. Part. 1. Sect. 3. cap. 33. pag. 414. seq.* Relatio autem obstetricis de dicto casu hæc est: Magdalena Dietrichia, obstetrix jurata, judicialiter deponit, quod Mariam Ranckiam inspexerit, & invenerit, omnia discerpta fuisse, adeo, ut sanguis emanaverit. Pili evulsi erant, omniaque intumuerant. Mirum esse, puellam adhuc pedibus insistere & ambulare. Vietorum famulos penitus intus penetrando discerpsisse omnia, miseramque rei faciem adesse. Labia pudendi velut uncis quibusdam detraxisse, pilosque omnes evulsiisse, cum primis retro in appendicibus labia insigniter tumere, puellamque summos dolores pati &c. Responsum Facultatis Medicæ de hac illethali-
tate evulsionis pilorum in pudendis. P. P. Transmissa nobis depositione juratæ obstetricis, & desiderato judicio nostro de præsentī Mariæ Ranckiaæ statu Responsi loco vos certiores reddimus, quod evulsio pilorum in pudendis, violenta manu peracta, absque doloribus quidem fieri non possit: Quia tamen labia pudendorum tantum tumida sunt, nec dilaceratio quædam a famulis illata fuit, alias quoque hystericae mulieres sæpe pilis pudendorum satis vellicantur, (ut de vibrissarum evulsione in Lethargo nequicquam jam dicamus) ut scilicet excitentur; hinc ex evulsione tali vita non periclitabitur. Interim ad meliorem rei notitiam & certitudinem, præter inspectionem obstetricis, a Medico quodam simul inspectioni oculari subjici posset. Hanc historiam communicat Paulus Ammannus *Prax. vulner. lethal. Dec. 3. Hist. 7. pag. 242. seq.* qui *pag. 245.* ita pergit: Reconvaluit hæc patiens intra breve temporis intervallum; nam obstetrix largius respondit, quam fuit interrogata, nec omnes

pili pudendis evulsi. Poenam tamen hujus proterviæ dederunt isti viectorum famuli, ergasterio ad aliquot septimanas inclusi, & raspatura ligni Brasiliensis fatigati.

§. 19.

*Ufus Medi-
cus.*

Liceat etiam pauca adhuc de pilorum pudendi usu medico, vel superstitioso, & quidem contra Hæmorrhagiam annectere. Puella scilicet Synochum passa die decimo quarto in Hæmorrhagiam incidit largissimam, cui, non vocato Medico, sistendæ anum adhibent, quæ eductos ex pyxide pilos nigros crispos naribus admovet, dictoque citius sanguinem sistit. Sed eodem nomine (momento) tota facies in tantam surrexit molem, ut sphæræ, quam faciei, esset similior: Puella sensu motuque apoplecticæ instar privatur: Fauces asperaque arteria grumoso sanguine fartæ, roncho & stertore clangoso adstantes terrebant, qui tam repentinam mirati metastasin formosæque puellæ deformitatem enormem, Medicum vocant, qui statim dixit, impeditam a natura crisin arte resarciendam, sanguinemque male a vetula coercitum, debere eadem, quam natura monstrarat, vi fluere; aut quia hoc, amoto etiam Periapto, non succedat, brachii primum, dein & saphenarum venas pertunderent. His laxæ depletis, sensum motumque recuperavit. Postridie toto corpore applicitæ cucurbitæ cum scarificatione, unde mortem, quæ jam fauces ejus prehenderat, evasit. Hos pilos, puellæ naribus a vetula applicatos, ab omnibus e pube fuisse judicatos refert Henricus ab Heer *Observ. 5. pag. 69. 71.* quo loco addit, se vidisse Germanos Chirurgos castrenses, qui iisdem crinibus & ferocientem in erysipelate bilem, & exsurgentem ex vulnere aut naribus cruorem, subito compescuissent. Dixerunt etiam illi Chirurghi, curæ virorum admovendos esse pilos mulieris pectini avulsos; & contra muliebres affectus non nisi masculis crinibus emendari. Sed Heerius hoc pacto diabolico potius ac superstitioni, quam pilorum virtuti,tribuendum esse credit.

CAPUT

CAPUT. IV.

De Perinaeo.

§. 1.

AB his pudendi partibus progredimur porro ad aliam, quæ ab *Perinaeo*.
Anatomicis etiam ad pudendi partes externas referri solet, scilicet perinaeum, seu spatium illud inter fissuram magnam & anum, quod secundum Cosmopolit. *Histor. Natur. cap. 16. pag. 425. seq.* interdum vix pollicis transversæ latitudinem excedit. Græca denominatio *περίνοτον* vel *περίνεον* derivatur a *περίωειν* quasi circumnatare, circumfluere, quia hæc pars perpetuo sudore madet. vid. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 31. fol. m. 157.* Nonnullis etiam dicitur interfemineum, quod duobus feminibus sit interpositum.

§. 2.

Licet autem proprie perinaeum ad pudendum muliebrem non *Ruptura perinaei*.
pertinere videatur, quia tamen parturientes sæpissime in dysto-
kia hac in parte ita læduntur, ut totum quandoque perinaeum
disrumpatur, non sine causa, mea quidem sententia, Anato-
mici illud dictis partibus externis annumerarunt, atque inter
partes pudendi de perinaei ruptura agunt; hinc Jean Palsyn eo
loco, ubi de rima magna tractat, de perinaei ruptura ita scribit:
Il arrive quelque fois en des accouchemens facheux, que toute
la partie inferieure de la fente, que nous avons cy-devant ap-
pellé fosse naviculaire, se déchire en la sortie de l'enfant jus-
ques au fondement, par le moyen de quoy les deux trous,
sçavoir celuy du vagina, & celuy de l'anús, se mettent à
l'exterieur tout a fait en un, qui à cause de son enorme grandeur
rassemble pour lors à la bouche d'un Antre affreux. vid. Jean
Palsyn *l. a. p. 5.* Et juxta verba Nicolai Venette *de la Generat. de
l'Homme Part. 1. cap. 2. Art. 3 pag. 45.* l'accouchement est quelque
fois accompagné d'accidens si facheux, que les femmes se fen-
dent d'une maniere étonnante. Isbrandus de Diemerbroc

Anat. Lib. I. cap. 26. f. m. 152. inquit: Rima magna ab ossibus pubis deorsum versus ad natium plicaturam & anum tendit, fere transversæ pollicis latitudine ab eo distans, quod interstitium seu interfemineum vel interforamineum, nonnunquam mulieribus in magni fœtus gravi partu dilacerari, & sic rimam inferioremque vaginæ partem usque in anum dehiscere, hocque malum in nonnullis postea gravissime, in aliis nunquam curari, aliquoties observavimus.

§. 3.

Exempla.

Exempla autem rupturæ perinæi ut adducamus, refert Baldassar Timæus a Guldenslee *Lib. 4. Cas. 31. pag. m. 230.* Conjugem mercatoris cujusdam Colbergenfis, corpore tenellam & juvenem, in primo partu adeo vehementer in tertium usque diem laborasse, ut exeunte tandem fœtu, spatium, quod est inter anum & rimam pudendi, rumperetur, anusque & vulva unum continuum fierent foramen. Ubi etiam curam hujus disrupti isthmi reperimus. Meminit etiam Samuel Ledelius *M. N. C. Dec. 2. An. 6. Obs. 66. pag. 155.* Perinæi in primi para a partu difficili lacerati, & aqualigni fraxini restituti. Sequentem observationem recenset Paulus de Sorbait *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 273. pag. 486. seq.* Puella quædam, octo circiter annorum, cum, sese ut calefaceret, carbonibus in olla contentis insideret, obdormiens, perfractis fictili in carbones incidit, & totam perinæi, vulvæ & pubis regionem combussit; vocatus verbosus Chirurgus adeo negligenter eam curavit, ut integra vulvæ labia firma cicatrice sibi conjungi, & relictis tantum duobus foraminibus, altero infra os pubis, altero prope anum in perinæo, coalescere permiserit. Puella taliter constituta ad pubertatem pervenit, & cum, tum ob hæreditariam levitatem, veneris oestro non parum stimularetur, tum ob elegantem formam, a procis non paucis sollicitaretur, tandem ab uno per contactum, absque membri intromissione, ingravidata fuit; cumque partus adesset tempus, doloresque biduo jam toto vehementer urgerent,
dempta

dempta omnimoda spe felicitis partus, de sectione & apertione vulvæ consultum fuit, quam etiam feliciter perfecit Chirurgus quidam peritissimus; & cum ex arteriola quadam secta uberri-
mus profiliret sanguis, imposito calcanthi pulvere illico sisteba-
tur, & paulo post summa vi prolem sat robustam enixa est, non
per recens aptatam & sectam vulvam, sed per ante dictum fora-
men ano proximum, a natura tanta vi dilatatum, ut totius peri-
næi rupturam causaverit &c. Id confirmat etiam Nicolaus Ve-
nette *l. a.* inquiens: J'ay veu une femme, dont les deux trous
n'en faisoient qu'un. Sive juxta versionem Belgicam. Het ba-
ren is somwylen van soo moejelyke toevallen verselt, dat de
Vrouwen wonderlyk als komen te bersten, en ik heb' er een
gesien, welker beide Gaten in een gescheurt waren. *vid. Venus
Minsieke Gasthuis pag. 48.* Ejusmodi ruptionis perinæi in puer-
pera quadam, Mulleria nominata, 1674. Lipsiæ, ab immisione
digitorum obstetricum in anum exortæ, mentionem facit Paulus
Ammannus *Irenic. p. iii.* Similiter ex imperitæ obstetricis vel-
licatione feminam quandam in partu in rupturam perinæi inci-
disse refert Achilles Gasserus *Obs. 38.* Georg. Hieronym. Velsch.
Sylog. Curat. pag. 23. Gissæ etiam honestam honesti ac eruditi Viri
uxorem puerperam in rupturam perinæi sive interfeminei inci-
disse, refert Justus Fridericus Dillenius *Ephemer. Acad. Nat. Curios.
Cent. 7 & 8. Obs. 44. pag. 90.* vid. etiam Christoph. Voelter. *Heb-
ammen-Schule Part. 2. cap. 16. pag. m. 178.* Plura ejusmodi exem-
pla quotidiana praxis detegit.

§. 4.

Quamvis autem dicta perinæi ruptura in mulieribus con-
gressum non adeo jucundum, quin & sæpe dolorosum efficiat,
imprægnationem tamen minime impedit; hinc etiam in Jure
Ecclesiastico tantum operari nequit, ut censeatur sufficiens di-
vortii causa. Ut taceamus, quod ejusmodi vitia morbosa, post
matrimonium contractum supervenientia, licet congressum &
imprægnationem interdum prohibeant, matrimonium tamen

*an divorti-
um causetur?*

NON

non dissolvant, siquidem conjuges participes fiunt omnis generis infortunii, quod durante matrimonio alterutri illorum obvenit. vid. Benj. Benedict. Petermann. *Obs. med. Dec. 2. Obs. 2. p. 25.* Quapropter, quanquam etiam tam magnum foramen paritum subsequenter facilitate videatur, potius tamen Medicus atque Chirurgus hujus rupturæ curam quo citius eo melius promoveri debent. Hinc dicit Jean Palfyn *l. a. p. 5.* Si on laissoit un tel déchirement sans en faire la réunion, la femme devenant grosse une autrefois, accoucheroit ensuite avec bien plus de facilité, & sans être en danger de la recidive, qui s'y fait ordinairement, quand ces parties se sont reprises après cet accident; mais aussi lors qu'elles demeurent disjointes, & séparées de la forte, les femmes en sont si incommodées, a raison des excréments, qui barbouillent & infectent tellement toute leur nature, & les rendent si dégoûtantes à leur mary, & à elles mêmes, comme encore si peu propres au coït, qu'il vaut mieux en faire la réunion incontinent après l'accouchement par le moyen d'une forte suture, ou plus selon la longueur de la separation.

§. 5.

*Rupturæ
cura.*

Duplici autem modo institui solet hujus rupturæ curatio, & quidem melius in recenti, quam inveterato malo. Recens vulnus ante omnia vino calido vel decocto quodam vulnerario & adstringente bene eluatur, dehinc labia disrupta glutine quodam adstringente vel emplastro glutinatorio iterum conjungantur. Quod si tamen hoc modo labia non consolidentur seu crescant, tunc antequam nova cute obtegantur, futura vera, seu acu facta a Chirurgo applicetur. Quoad medicamenta conglutinantia Baldassar Timæus a Guldenslee loco supra allegato pag. 231. sequentem glutinis descriptionem communicat:

R Pulv.

℞ Pulv. Rad. Consolid. maj. ℥ij.
 Bal. Armen. Mastich.
 Sanguin. Dracon. Sarcocoll.
 Farin. Volatil. Pomphol. āā ℥j.
 M. c. Resin. Pin. & Album. Ovr. āā q. f.
 pro Glutine.

Et ex Guillemæo sequens balsamum elemi compositum pro consolidatione commendat Michael Ettmullerus *Oper. med. Tom. 2. fol. 1143.* scilicet

℞ Gumm. Elem. ℥ij.
 Terebinth. Venet. ℥iij.
 Ol. Hyperic. ℥ijß.
 Sanguin. Dracon.
 Myrrh. Aloes ana ℥j.
 Liquefiant omnia simul
 & f. l. a Balsamum.

apud quem Autorem alia plura medicamenta reperiuntur. Quoad futuram adhuc notandum, nonnullos Autores solummodo futuram nodosam seu interscissam suadere. vid. Laurent. Heister. *Chirurg. de Operat. Chirurg. cap. 146. p. 678.* & quidem ab ano incipiendo, atque usque ad rimam naturalem aliquot futuris pergendo. De hac futura plura vide apud Christoph. Völter. *l. a. pag. 180. seq.* Quod si vero malum jam fuerit inveteratum, ita ut labia vulneris disrupti jam callo obducta sint, tunc durities ista primo cultro vel forcipe auferenda seu rescindenda, ipsaque operatio per futuram involutam, seu ubi acui in futura relictæ filum circumvolvitur, perficienda est, uti alias in operatione labii leporini fieri solet. Cum vero perinaeum, uti supra dictum, vix pollicis transversæ latitudinem excedat, non immerito suadet Cosmus Viardel von der weiblichen Geburt *Lib. 3. cap. 15. & ultimo pag. 211.* ut talis futura involuta tantummodo in medio, in extremitatibus autem nodosa injiciatur. Sutura tali a Chirurgo adhibita, ac Timæano glutine desuper imposito, isthmum

hunc brevi tempore adeo perfecte coaluisse, ut aliquoties ex illo tempore puerpera ista minus laboriose pepererit, refert Justus Fridericus Dillenius *Ephemerid. Cent. 7. & 8. Obs. 44. pag. 90. seq.*

§. 6.

*Perinaeum
a flatibus
disruptum.*

Varia etiam in perinaeo utriusque sexus interdum oriuntur symptomata, v. g. Perinaeum a flatibus disruptum annotavit Rosinus Lentilius *Miscell. med. pract. Part. 1. pag. 203.* in puella quindecim septimanarum, quæ a meconio in tantam hypochondriorum totius abdominis inflationem incidit, ut abdomen tenellum isti amplius retinendæ impar factum, & flatus per perinaeum sibi viam effregissent, cum sanguinis multo profluvio; & quamvis omnem diligentiam adhiberet Lentilius, quin tamen infans exhalaret spiritum, impedire haud quaquam potuit.

§. 7.

*Sacculus in
perinaeo.*

Puellæ, optime cateroquin constitutæ, perinaeum occupaverat sacculus, scrotum canis venatici apposite referens. Tentata filo leviter incerato ligatura, unde primum valde inflammatus, paulo vero post, nutrimento penitus subtracto, suapte decidit, juxta relationem Johannis Petri Prückelii *M. N. C. Dec. 1. An. 9. & 10. Obs. 18. pag. 45.*

§. 8.

Abscessus.

Quandoque Inflammationes, Abscessus & Sphacelus in perinaeo a variis causis exoriuntur, tant in maribus, quam feminis, quale exemplum recenset Guilihelmus Fabricius, Hildanus *Obs. Chir. Cent. 5. Obs. 64. Oper. fol. m. 454.* de viro quodam generoso, qui antea sapissime de urinæ ardore atque retentione, dehinc de dolore perinæi pungitivo conquestus, postea foetorem in urina percepit; qui paullatim augebatur, simulque in fundo urinæ materia viscida, spermati ranarum non absimilis conspiciebatur. Tandem phlegmone in perinaeo magnitudine ovum anserinum adæquans superveniebat cum maximo dolore pungitivo

gitivo tumore & duritie scroti & virgæ; atque post cataplasmata maturantia in medio perinæo, & quidem in ipso Tauro ruptus fuit abscessus, & plus adeo putridum in copia effluxit, ut totum conclave incredibili & plus quam cadaveroso suo fœtore adimpleret. Fœtor ille dies aliquot continuavit; talis enim erat sphacelosa putredo, ut totum perinæum mortuum excideret & ulcus ingens post se relinqueret. Bina ejusmodi abscessuum in *observatio.* perinæo exempla mihi quoque nota sunt, alterum in adolescente quodam, qui aliquot ante annos Gonorrhœa laborarat; alterum in viro, quadraginta aliquot annorum, alias podagrico atque per tempus ab illa liberato, qui tamen utrique absque fistula restituebantur, sed in hujus Abscessus apertura per totam domum maximus fereque intolerabilis fœtor oriebatur.

§. 9.

De perinæi perforatione & urinæ illac tanquam per cribrum *perforatio.* excretionem vid. Guil. Ballon. *Epidem.* Talem perforationem *observatio.* etiam mihi ante quatuor circiter annos in filio D. D. S. septenni, qui ludibundus ex loco alto defiliens ex improvise in lignum acuminatum, qualibus in hortis vel vasis terreis arbusculæ nanæ & flores alligari solent, circa perinæi futuram ita illidebat, ut dicti ligni cuspis acuta non solum per braccas, sed ipsum quoque perinæum ad vesicam usque, & quidem absque dubio circa ejusdem partem musculosam, penetraret, atque ab accurrente parente ex dicto perinæo extrahendum esset. Ex quo vulnere licet in principio atque per dies aliquot pauca urinæ quantitas efflueret, adeo ut fistula metuenda mihi videretur, post aliquot tamen septimanarum spatium hic puer integræ sanitati restituebatur, qua adhuc per Dei gratiam fruitur.

§. 10.

Hunc meum de superventura fistula metum non fuisse de nihi- *Fistula.* lo, docent alia ex hujusmodi abscessibus & læsionibus exortarum fistularum exempla, in quibus quandoque ipsa urina simul excerni solet. Tale exemplum apostematis in perinæo, ex quo lotium

bene coctum prodibat, in Episcopo quodam Ratisbonensi annotatum cum cura communicat Johannes Langius *Epistol. medic. Lib. 3. Epist. 5. p. 893. seqq. 898.* Fistulam sub perinæo quinquennem in Casparo Benemariæ Regis Fes primogenito se curasse scribit Marcus Aurelius Severinus *de efficac. Medic. Part. 2. c. 49. f. m. 106.* ubi plura exempla recenset. Ejusmodi fistulas perinæi difficillimæ esse curationis, ac facile recrudescere, inter alios Auctores monstrat Guilielmus Fabricius, Hildanus *Observ. Chir. Cent. 5. Obs. 75. Oper. fol. 467.* ubi simul tam ratione ægrotantium, quam Chirurgorum, necessarias annectit admonitiones, quas, quia ejusmodi casus non quotidie occurrunt, hoc loco inferere volui. Inquit autem dictus Autor: Anno 1620. Generosum quendam abscessu & inde exorto ulcere in perinæo gravissime laborantem, feliciter sanitati restitui, & ita quidem ut ulcus cicatrice obductum tandem quoque fuerit. Quid fit? post menses aliquot, cum ad iram a quodam concitatus esset, sequenti nocte excernendo urinam, acrimoniam persentire cœpit. Dolor quoque & inflammatio in perinæo exorta est, tandemque ulcus, quod antea maximo cum labore cicatrice obduximus, iterum apertum fuit. Anno 1617. in Hassia Generosum quendam, exulceratione colli vesicæ & prostatarum, post Gonorrhœam virulentam contracta, laborantem curandum habuit; in quo id quoque observavit, ut, quotiescunque ad iram (celerime autem, etiam ob nullius momenti rem, irascebatur) concitatus esset, præter varia symptomata, dolores adaugerentur, ipseque nonnunquam dies noctesque præ magnis doloribus ejulare coactus esset. Item cum Colonia anno 1594. sexagenario fistulam, post carunculam & retentionem urinæ ortam, multis laboribus cicatrice obduxisset; æger vero post curationem iterum difficultate urinæ, doloribus aliisque symptomatibus continuo fere vexatus fuisset, post menses sex a curatione fistulam aperire coactus fuit. Convaluit non tantum æger, verum etiam ultra annos quatuordecim a curatione satis commode vixit, & annum septuage-

septuagesimum septimum supergressus est, neque post illud tempus consolidationem fistulæ tentare voluit. His observationibus sequentes admonitiones annectit dictus Fabricius: Videant juniores Chirurghi, ut in prognostico fistularum perinæi sint prudentes. Si enim ex causa interna facta fuerit fistula, nunquam perfecte sanatur. Obducitur quidem nonnunquam cicatrice, sed facillime a causa aliqua interna recrudescit; imo & nonnunquam, si ad tempus clausa persistit, gravissima symptomata subsequuntur. Ex his etiam ediscant ægri, ne tantopere de integra & perfecta consolidatione harum fistularum sint solliciti. Sunt enim via apta pro excretionem multorum excrementorum, quæ beneficio naturæ ex hepate, renibus, vesica & vasis spermaticis eo extruduntur. Quapropter ægros hujusmodi fistulis laborantes ab aliis gravioribus morbis ut plurimum immunes esse sæpissime observavi: Præcipue autem in senibus, & qui antea difficultate & suppressione urinæ & carunculis laborarunt. Ulcera in perinæo, quotiescunque ad ductum urinarium perveniunt, insanabilia fere censenda esse existimo, idque propter excrementorum, quibus eorum corpora scatent, abundantiam, propter imbecillitatem, item facultatis expultricis harum partium, ex venere aliisque causis contractam, adeo magnam, ut urinam excrementitiis humoribus refertam, per anfractuosum ductum penis expellere non possit. Pueris vero & juvenibus, si ulcera fistulosa hisce in partibus supervenerint, de curatione non desperandum est &c.

§. II.

Porro calculo vesicæ laborantibus in perinæo lithotomiam *Calculi per* seu calculi extractionem exerceri, notum est, de qua in nostra *perinæum.* Lithologia D. v. agemus. Interdum tamen tales calculi etiam sponte per perinæum exitum quærunt, quale exemplum de calculis pisiformibus, per hunc locum sponte excretis, recenset Johannes Nicolaus Pechlinus *M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obs. 33. pag. 91.* Nimirum puer duodecim annis major dolore vesicæ

ponderoso, at sine suspitione calculi diu laboravit; tandem insperato auctis doloribus circa perinaeum tumor sese prodit, in ulcus, quod videbatur, desiturus; sed tamen nullis sive emplastris, sive linimentis, ad maturitatem adduci potuit, donec tandem seposita remediorum cura sponte in ulcus transfiret rebellis haecenus tumor. Cum autem certo die pisces in coenam appositis largius indulisset protervus puer, pruriginem in perinaeo sensit intolerabilem, quam ut coecerneret, digitos unguesque admovit; qui cum graves parti incumberent, nonnihil etiam lacerarent, emollitum jam tumorem facile disrumpunt. Aperto sine dolore vulnere, quod minime puer credebat, retractam manum pone sequuntur globuli, quos ille viginti numero excipiens illa ipsa comesta pisa esse putabat, adeo forma & magnitudo erat similis: Sed excusis diligenter sphaerulis apparuit, lapillos esse pisiformes albos & superficie glabra velutque ex-polita.

CAPUT V.

De Fissura magna.

§. I.

Rima.

DEnique in medio harum pudendi muliebris partium exter-narum, imprimis inter labia conniventia reperitur ejusdem pars primaria, rima scilicet, quæ tamen secundum Philipp. Verheyn. *Anatom. Tr. 3. cap. 29. p. m. 200.* proprie pars non est, sed potius intercapedo: Inter partes tamen pudendi ob considerati-onis merita non immerito computari solet; quia, uti de partibus naturalibus scribit Nicolaus Venette *de la Generat. de l'homme Part. 1. cap. 1. Art. 3. pag. m. 19.* est la cause de la pluspart de nos chagrins, aussi bien que de nos plaisirs, & j'ose dire que pres-ques tous les desordres, qui ont parû dans le monde, & qui y arrivent encore tous les jours viennent de ces parties là. Hinc etiam vocatur grata rima, per anagramma Margarita, quia juxta Guern. Rolfin. *de Part. Genit. Part. 2. cap. 36. pag. 186. seq.* grata est

est brutis, grata est ratione præditis, cum τὰ ἀνέκτα meditantur opera. Vocatur etiam rima magna, partim, quia ordinarie ab inferiori osium pubis parte ad perinæum, & quandoque, secundum paulo ante de perinæi ruptura adducta, ad anum usque percurrit, partim etiam ad differentiam rimæ interioris uteri, quæ minor est, & orificium vaginæ uterinæ appellatur, atque a majori seu externa plus quam duplo superatur; cum partes exteriores, rimam ambientes, labia scilicet pudendi eorumque frænum, tempore partus, ob suam substantiam, non æque ac interiores dilatari possint. Circa hanc tamen rimæ magnitudinem notandum, eandem in virginibus multo minorem atque angustiores esse, quam in iis, quæ sæpius coitum celebrarunt, aut pepererunt, cum in his actionibus pudendi labia magnam patiantur distensionem. Inquit etiam Johannes Riolanus *Anthropog. l. a.* scissuram cunni in virginibus triplo majorem esse foramine caruncularum, & duplo majorem fissura nympharum. Ratio autem, cur natura tam amplam rimam seu fissuram in mulieribus ordinaverit, (quæ scilicet ipsius vaginæ orificium plus quam duplo superat) juxta Regnerum de Graaf *l. a. p. 169.* primaria videtur, quia externa cutis ad dilatationem non tam idonea existit, quam membranacea pars, ex qua interna illius fissuræ substantia componitur: Natura igitur sui admodum sollicita difficultati, quæ parturientibus suboriri poterat, prudenter prospiciens, tam amplum aditum efformavit. Juxta Fel. Plater. *de Corpor. hum. Struct. pag. 160.* Rima est scissura cutis in longum, veluti vallis inter monticulos, vel connivens vel diducta dehiscens, longior est foramine, quod penem admittit, idque ne cutis partum, si illius sectio angusta fuisset, cum cutis durior, non ita ut foramen interius ampliari possit, impediret. Vel secundum verba de Jean Palfyn *l. a. p. 5.* la raison de cette grandeur se prend, de ce que la peau de parties externes n'étant pas si propre à se dilater, que celle des parties membraneuses, qui composent la substance de la fente interne & de l'orifice du vagina,

vagina, Autheur de la nature a pris soin aussi de faire celle cy tellement spatieuse, qu'elle ne donnât aucune peine dans le tems de l'accouchement. Hanc rimam Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 40. p. m. 136.* ita describit: Rima, quæ *σχισμὸν* seu fissura major & oblonga & cunnus vulgo dicitur, a labiis constituitur & ab ossibus pubis deorsum versus posteriora ad natium plicaturam ad anum tendit (cum foramine longior esse debuerit, ne foetus exitum impediatur, cum cutis ipsis membranis crassior sit) quæ, quo magis retrorsum vergit, tanto magis in latum & profundum, augetur &c. Has tamen rimas alio modo distinguit Isbrandus de Diemerbroec *Anat. Lib. 1. cap. 26. f. m. 152.* inquit: Inter conniventia labia apparet pudendi rima diductis vero labiis & alis apparet sectio profundior, quam recentiores fossam, nonnulli rimam magnam, ad prioris modo dicti differentiam, appellant &c.

§. 2.

Variae denominationes.

Præter hanc rimæ seu fissuræ denominationem, aliæ adhuc apud Autores occurrunt; quibusdam enim hæc pars vocatur hiatus, fossa, fovea, cunnus, cysthus, Græce *κύσος*, ideoque, juxta Joh. Riolan. *l. a.* facetissime lusit Ausonius in Grammaticum, qui lugebat mortem Seplasiaræ: Monet enim, ut caveat, ne cysthum herbam lanuginosam, & cysthum pudendum muliebre, ejusdem odoris esse putet. Supra etiam ex Bauhino vidimus, quod schisma appelletur, quod Guernerus Rolfincius *l. a.* merito jure fieri dicit, quia multa parit schismata & animorum divisiones: Hæc boves armat in prælia, cervos in duella, homines in bella. Nesciunt ferre pares, respuunt corrivales, soli gestiunt esse cum sola. Et juxta Horatium:

Fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa.

Communiter vero hæc rima per se, & cum labiis, vulvæ nomine venire solet, unde, quamvis secundum quosdam per nomen vulvæ totum pudendum muliebre indigitetur, alii tamen vulvæ mentione

mentionem rimam & labia tantum intelligunt; uti in sequentibus sub hoc nomine variæ recensentur observationes.

§. 3.

Hæc rima seu vulva ampla non modo membro virili seu pe- *Rima usut.*
ni ingressum ad vaginam uterinam in coitu, sed etiam foetui
egressum in partu, variisque uteri liquoribus & mensibus ef-
fluxum concedit; vel juxta verba Cosmopolitæ *Hist. Natur.*
cap. 16. p. 425. fissura magna protenditur ab inferiore pubis par-
te ferme usque ad anum, ut scilicet eo situ membro virili re-
sponderet, pro quo ad orificium uteri dirigendo, apertæ dein-
de viæ exiturienti foetui, urinæ & aliis excrementis præbendæ,
excavata est. Et juxta Thom. Bartholin. *Anatom. Lib. 1. cap. 32.*
p. m. 290. debet fossa una cum rima externa amplior esse, ut
foetus in exteriori parte facilius exiret, cum cutis non ita dila-
tari possit, uti membranosa, quæ intus est, substantia, vel secun-
dum verba Johannis Palfyn *l. a. p. 6.* L'office de la grande ri-
me est, de porter en façon d'un canal le membre viril com-
me dans une fosse, & de donner sortie à l'urine, & aux im-
puretez de la matrice, de servir à l'exclusion de l'enfant, lais-
sant pour cet effet un chemin toujours ouvert.

§. 4.

Statuunt vero nonnulli, dari certa signa externa, ex quib- *Vulvæ ma-*
us de vulvæ magnitudine judicari possit, quorum primarium *gnitudinis*
ab ore seu labiis feminarum desumi solet juxta notum versum: *signa.*

Noscitur ex labiis, quantum sit virginis antrum:

Noscitur ex naso, quanta sit hasta viri.

Quod cum aliis signis se per longam experientiam observasse
scribit Adrianus Spigelius *Anatom. Lib. 1. cap. 10.* cujus verba ita
Gallice reddidit Jean Palfyn *l. a. p. 6.* On presume le plus sou-
vent de la proportion de la vulve par celle de la bouche: car
celles, qui ont la bouche & les yeux grands, ont aussi la vul-
ve grande; & j'ay observé par une longue experience, que
toutes celles, qui sont grosses & grasses, qui ont des grosses

mammelles, & le ventre large, ont aussi la vulve grande. Tout au contraire, celles qui ont les mammelles applaties ou petites, qui ont aussi une petite bouche, le menton pointu, & les levres petites, ont la vulve petite & étroite. Ipsius autem Spigellii verba ita sonant: Pudendi muliebris proportionem plerumque ab ore licet desumere. Quibus enim os & oculi magni sunt, iis quoque amplum est pudendum; observatumque est a me multiplici experientia, omnibus crassis & pingvibus, mammasque & ventrem amplum habentibus, amplas quoque esse vulvas. Contra quibus mammae depressae aut parvae, os quoque parvum; mentumque acutum, & labia parva sunt, strictam esse & angustiore vulvam. Et Johannes Sigismundus Elsholzius *Anthropometr. cap. 27. p. 266.* inquit: Non ignorandum, arum genitale in feminis, praeter nasum, frequentissime ab ore ipso commonstrari, cujus labra nescio quid simile ad naturae alas praese ferunt. Eadem fere verba etiam apud Ludovicum Septalium *de Nevis §. 26. p. m. 18.* leguntur.

§. 5.

Vulva marsupio tecta.

Varia saepissime circa vulvam occurrunt praeternaturalia, v. g. de vulva marsupio quasi carnosio contexta sequentem observationem recenset Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 5. App. p. 12.* Honesta virgo pudendum equidem habebat naturaliter conformatum, sed a membrana carnosae & undiquaque rugosae firmiter ei annata, una cum crinibus totum contextum, & quasi marsupio seu sacculo, obvolutum. Id pro lubitu, & citra molestiam, amplissime dilatare, iterumque sufflaminato halitu constringere & retrahere poterat. Quod tam arcte constrictum ne guttulam exsudentem emisit. Sola mater praemature defuncta una cum obstetrice, etiam e vivis sublata, noverat, nec ipsi quidem patri, ut sancte fassus est, innotuerat unquam. Nupsit tandem viro, qui in copula conjugali rem insolitam cum stupore animadvertens fusius exponit focero. Hic autem, se omnino nescivisse, constanter asseruit,

feruit, enixe rogans generum, ne divulgaret. Tacuit, donec post excessum optimæ conjugis, Cortnummio aliquando recenseret, addens: eam nihil difficultatis, nihil molestiæ, nihil etiam periculi, vel in partu vel extra eum, sensisse unquam, venustissimæ prolis fœcundam matrem &c.

§. 6.

Similem fere historiam de vulva monstrosa, tristioris tamen fati, annotavit Thomas Bartholinus *Hist. anat. Cent. 5. Hist. 9. p. 14. seqq.* Uxor nimirum mercatoris Bergensis triginta sex annorum primo post celebratas nuptias anno, qui erat 1652. abortum patitur, & sequenti 1653. fœtum mortuum edit. Anno 1655. tertium imprægnata, eodem infelici successu in lucem edit infantem mortuum, fereque putridum, debita tamen lochiorum purgatione sequente. Anno 1657. quartum gravida eadem difficultate parique miseria infantem enixa est mortuum, capite compresso & putredine in vertice infantis apparente, unde summus fœtor assidentium nares feriebat. Lochia rite fluxere, sed secunda post partum die in febrem incidit, moriturque. Post mortem obstetrix Medico monstrat cadaver monstrosa partium genitalium conformatione stupendum, cujus figuram dicto Bartholini loco expressam reperiēs. Nempe ex vulva membrana carnosæ, vulvæ labiis interne undiquaque adnata, imo pudendo muliebri circumcirca ita connexa, ut instar marsupii propenderet. Foramen in principio conspiciebatur amplius. In congressu, ne marito monstrosa pars innotesceret, duobus digitis mulier intrudebat sine molestia ulla, ad corporis autem vehementiorem commotionem, aut frequentem deambulationem, longius extra prominebat. Instante partu ab obstetrice interioribus vulvæ parietibus tam apte affigebatur, ut ne minimum in fœtus egressione impedimentum objiceret; foramen enim hujus marsupii, post intrusionem ossi pubis associatum, tam concinne dividebatur, ut duabus obstetricis manibus satis amplum relinqueret spacium. Non esse ute-

*Vulva
monstrosa.*

ri prolapsum, crebri conceptus testantur. Virgini cuidam trium & viginti annorum, optime sanæ & vegetæ, loco vulvæ & ani foramen, os piscis hians referens, & lanugine circumcirca condecoratum, duos transversos digitos infra umbilicum, a natura fuit formatum, ex quo non solum urina, excrementa alvi & menses stato tempore excernebantur, sed & lascivis intervenientibus cogitationibus humor serosus, semini analogus, cum pruritu effluebat, &, quod mirandum, superior oris particula tunc temporis clitoridis in modum erigebatur, & erecta ad libidinem stimulabat; hinc miserrima hæc nymphea anxie consortium virorum quidem affectabat, ast ob foetorem involuntariæ mictionis & excrementorum intolerabilem, illos fugere cogebatur, juxta observationem Ambrosii Stegmanni *M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 112. pag. 233. seq.*

§. 7.

*Valva sine
utero.*

Vulvam sine utero se reperisse inquit Realdus Columbus *de Re anatomica Lib. 15. p. m. 495.* Femina scilicet erat, cujus vulva ab aliarum feminarum vulvis nihil peculiare & diversum habebat: & matricis colli portio prominebat vel matricis collo simile: Matrix autem nulla aderat in abdomine, neque vasa seminaria, neque testes; & quoties cum viro coibat, (coibat autem sæpe) mirandum in modum conquerebatur. De membro muliebri alio translato *vid. M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 113. p. 249.*

§. 8.

*Tubercu-
lum in vul-
va.*

De tuberculo in vulva sequentem observationem communicat Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. III. An. 1. Obs. 144. p. 239.* Illustriissima femina per totum fere annum halitum foetidissimum, sibi & omnibus vix tolerabilem, de se spirarat. Causam haud investigare poterant Medici. Tandem obstetrix, multæ experientiæ, auxilium spondit. Animadvertit enim illa visu, tactu & olfactu mali istius sedem, seu tuberculum argillaceum in vulva. Altero die, vocatis Medicis,

rem

rem integram exponit Illustrissimæ. Ipsa vero obstetrix tuberculum istud feliciter abscidit. Superabat aliquantulum magnitudinem nucis, cum cute sua crassiori. Dissectum postea a Medicis flavam, putridam & fluidam eructavit materiam, tam abominandi foetoris, ut nemo sine summo totius naturæ horrore eum perferre potuerit. Princeps autem abs omni malo redempta feliciter. Tumorem in vulva virginis octodecim annorum, capitis magnitudine, atque cum vulvæ labiis undique coherentem, observavit Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 151. pag. 296.* De struma vulvæ sequentia refert *Struma.* Chr. Franciscus Paullini: Femina honesta a primo puerperio suprapubem dolores quosdam, primo obtusos, per intervalla fenserat, quos vero illius negligentia fecit graviores. Enata tandem ibidem grandis struma, a qua nihil molestiæ, nihil etiam doloris sensit unquam, nisi instantibus, & quando maritum ad complexus conjugales vel invitabat, vel admittebat, uti a sorore ejus post obitum demum sub rosa se intellexisse addit Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 6. App. p. 10.* Plura vid. apud Joh. Schenck. *Obs. Lib. 4. f. 544. An. 6. App. p. 10.*

§. 9.

Varia quandoque ex infortunio vulvæ intruduntur, e. g. *Palus vulvæ intrusus.* de palo hæc refert Michael Bernhardus Valentini *Chirurg. med. Sect. 3. cap. 9. p. 397.* Ancilla tempore nocturno e loco quodam publico ligna pro foco accendendo allatura, desuper se demittens, incidit in palum seu fissuram ligni, quæ in genitalia adeo profunde intrusa erat, ut vix ingenti vi extrahi potuerit. Sequitur hinc hæmorrhagia immanis, quæ tamen sistebatur, ipsaque ancilla paulo post restituebatur.

§. 10.

Anno 1704. die 1. Septembris nosocomium magnum ad S. *Fusus.* Franciscum Patavii femina quædam accessit, Maria dicta, triginta septem annorum, referens, circa finem præteriti mensis Maji seipsam in muliebri pudendum fustum, qualis in filis can-

nabinis ducendis rusticæ uti solent, immisisse, manu vero elapsum tam profunde introcessisse, ut retrahere illum non valuerit; sed post triduum, postquam interea temporis nullum incommodum inde perpeffa fuisset, in nate sinistra, trium digitorum distantia ab ano, tuberculum ipsi enatum fuisse, eo-que inter eundem disrupto, apicem fusi se conspiciendum exhibuisse, unde ipsamet mox extrahere illum studuit; quod cum impossibile ipsi esset, re cum matre deliberata, hæc magna cum violentia & multo subsequente sanguine fustum extraxit. Quo facto Chirurgum accessit, qui eandem spatio viginti dierum sanavit, juxta verba Philippi Masieri *vid. Ephemer. Acad. Nat. Cur. Cent. III. & IV. Obs. 36. p. 85.* ubi, quid dictus Autor de hujus relatione judicet, Benevolus Lector reperiet.

§. II.

*Ignis ex
vulva.*

Ignem ex osculo & pudendo mulieris ejectum fuisse, apud Petrum Borellum *Histor. med. Cent. 2. Obs. 69. p. 169.* legere licet, ubi etiam, Baconem ventrale mulieris scintillans vidisse, addit. In Thuringia ex utero mulieris cujusdam, difficili partu laborantis, tam ingentem cum fragore flammam, surrexisse, ut videretur bellicum tormentum excussum, atque pueri nates & obstetricis manus una operam ambustas esse, ex Cornelio Gemma refert Thomas Bartholinus *de Luce Homin. cap. 18. p. m. 158.* qui etiam *pag. 156. seq.* locum Julii Obsequentis de Pompeji Elvii, Equitis Romani, filia, e cujus locis inferioribus, secundum Johannem Rhodium, ignis emicuit, explicat. Non solum autem in sexu femineo, sed etiam masculino, idem evenisse narratur. Inquit enim Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneantrop. Lib. IV. Tr. 2. cap. 3. pag. 457.* se audivisse interdum salaces quosdam juvenes œstro libidinis percitos, qui dixerint, e suis pudendis fervidum pnevma quasi flammam emicasse.

§. 12.

*Vulva du-
plex.*

In monstris quandoque duplicem naturam seu vulvam reperiri annotarunt Autores. Puellæ enim bicipitis duplici vulva nata

natae ex Julio Obsequente meminit Casparus a Reies *Elys. jucund. Quest. Camp. Qu. 48. n. 2. p. 591.* vid. Jul. Obsequ. *de Prodig. cap. III. p. 103.* Ejusmodi partus monstrosi meminit etiam Licetus juxta versionem Gallicam *Lib. 2. cap. 10. p. m. 85. seq.* Berne vid naître en son sein une petite fille, qui n'avoit à la verité qu'un teste, mais deux parties posterieures de corps, & autant de parties honteuses. Et alium infantem quatuor manibus pedibusque totidem, capite & ventre uno, binoque membro femineo natum, ex Jacobo Rueff *de mulier. Lib. 5. cap. 3.* allegat Paulus Zacchias *Quest. med. legal. Lib. 7. Tit. 1. Qu. 8. n. 34. fol. m. 600.* Attamen præter aliam monstrositatem mulierem quandam duplici natura fuisse inventam ibidem refert Zacchias. Puellæ duas vulvas habentis, unam alteri subjectam, meminit Petrus Borellus *Cent. 2. Obs. 83. p. 181.* Duplicem vaginam duplici orificio patentem mulierem Hafniensem habuisse refert Thomas Bartholinus *Anatom. Lib. 1. cap. 30. p. 281.* De muliere duplici natura vid. Jul. Obsequ. *de Prodigis cap. 113. p. 107.* In femina maxime lasciva vulvam duplicatam invenit etiam Ambrosius Stegmannus *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 35. p. 57.* Scilicet in Coriana quadam, clitoridem perforatam habente 1) clitoris monstrosa sua excrescentia & magnitudine non solum in utrisque lateribus crassiores efficiebat nymphas, sed & longitudine & crassitie sua ovum columbinum ferme superante meatum urinarium tegebat. 2) Loco meatus urinarii, in statu naturali crassitiem alias calami scriptorii obtinentis, fissura deprehendebatur, quæ latitudine duos, & longitudine quatuor transversos digitos præter propter æquabat. In hujus fissuræ orificio meatus urinaris naturali crassitie præditus conspiciebatur; & sub hac fissura vera uteri vagina loco & partibus suis legitimis dotata deprehendebatur. Sic Anel Chirurgus Gallus pudendum mulieris annos natæ triginta observavit duplicatum, quorum unum ad naturalem situm positum erat, & huic transversalis digiti interjecto spatio superincumbebat rima alia, quæ ad vaginam

can-

eandem rimæ inferioris hiabat; fassa autem ultro erat ipsa mulier, per utramque rimam virum adjunxisse, *vid. Ephemerid. Acad. N. C. An. 9. Obs. 75. p. 169.* Si proinde mulier vulva unica prædita infatiabilis dicitur, quid de his mulierculis, duabus vulvis lascivientibus, dicetur? quærit ibidem Antonius Val-
in Lacertis. lisnerius. Lacertæ duplici vulva donantur intercedente inter-
in Cancris. stitio disjuncta, cui duplex uterus respondet, uti observavit Jo-
 hannes Jacobus Harderus *Apiar. Obs. 21. p. m. 87.* Et cancos fluviatiles, & paguros seu cancos marinos, feminas, duas habere vulvas, monstrat Lucas Antonius Portius *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 19. p. 54.* Rajas duo foramina vulvæ habere ex Hier. Cardano refert Paulus Zacchias *Quæst. Med. legal. Lib. VII. Tit. I. Quæst. 8. fol. 600.* de caniculæ piscis vulva bifida v. Mus. Calceolarian. *Sect. I. fol. 66.*

§. 13.

Per vulvam vaticinium. Per pudenda olim feminas fuisse vaticinatas, de Pythia, sacerdote Apollinis, notum est, idque à Chrysoftomo asseri, scribit Johannes Jonstonus *Thaummatogr. natur. Class. 10. cap. 5. Art. 3. p. 467.* Et ex Cælio Rhodigino Joannes Bodinus *de Magor. Dæmonom. Lib. 2. cap. 3. p. m. 142.* mentionem facit puellæ, cujus in corpore spiritus fuit Pythonicus, res præsentis & occultas vere per pudenda responsans & de futuris persæpe mentiens. Ipsius autem Ludovici Cælii Rhodigini verba *Lectiō. antiqu. Lib. 8. cap. 10. fol. 295.* ita sonant: Philochorus de vaticiniis mulieres vocat *ἐγγασπρίμους*. Id ne quis fabulosum risu excipiendum putet, testatum volumus, tempestate hac, immo vero hæc proden-
 te me, fuisse in patria mea mulierculam humili loco, Jacobam nomine, ex cujus ventre immundi spiritus vocem, prætenuem quidem, sed tamen, ubi vellet, dearticulatam & prorsus intelligibilem, audiivi ipse, verum & innumeri alii, non Rhodigii modo, sed & tota fere Italia. Quando futuri avida potentum mens sæpe accersitam ventriloquam, ac omni exutam amictu, ne quid fraudis occultæ lateret, inspectare ac audire concupi-
 vit.

vit. Cinnatulus dæmoni nomen erat. Hac ille appellatione gestiens inclamanti subinde respondebat. Si de præteritis aut præsentibus scitareris, quæ reconditissima forent, responsa dabat sæpe mirifica. Si de futuris, semper mendacissimus. Sed & inscitiam suam nonnunquam murmure incerto vel bombo verius ignorabili retegebat. De hoc γαστριμαρτίας genere ita scribit Johannes Wierus *lib. 2. de magis infamib. cap. 14. Oper. p. m. 140.* qui hoc divinationis genere obsidentur, Ventriloquos ab Augustino, ab Aristophane ἐγγαστριμύθους appellari diximus: nec aliter prolata fuisse vaticinia tum Pythonicorum, quorum in Sacris Literis fit mentio, tum Pythiarum apud Delphos. In mulieribus enim sonus horum vaticiniorum ex genitalibus edebatur & audiebatur. Nec enim alia via ex Pythiis Delphicis dæmon pronunciare solitus fuit, quam diductis feminibus per inguen. Quin & Tertullianus affirmat, se ventriloquas vidisse feminas, e quarum pudendis vacula quædam, dum sedebant, excitabatur, respondebatque sciscitantibus. Ejusmodi mulierem Andronico Imperatori, ex Imperatoribus Græcis, excidium suum & interitum prædixisse refert Christophorus Crusius *de Tortur. Part. II. cap. 22. §. 42. fol. 93.*

§. 14.

Varia adhuc circa vulvam annectenda occurrunt, v. g. pruritus vulvæ a variis causis, & quidem primario a feri vel urinæ ^{Vulvæ pruritus.} circa hanc partem stagnantis acrimonia, uti in mercatoris filia sexenni observavit Johannes Schmidius; hæc scilicet puella manibus pudenda continuo fricabat, atque ob rei turpitudinem a parentibus sæpius corripiebatur &c. vid. *M. N. C. Dec. I. An. 4. & 5. Obs. 157. p. 199. vid. etiam Obs. 47. p. 42. it. An. 3. Obs. 24. p. 198.* Fatigaverat quandam illustris profapiæ feminam aliquot annis, postquam Lue venerea a marito infecta fuisset, pruritus circa muliebria, tandem & in ipsis pudendi penetralibus admodum molestus; qui sub solstitium brumale recrudescens per integram hyemem indignis modis ægram exercuit, atque ad æqui-

H
noctium

noctium venum intolerabili cruciatu affecit; solo autem topico ex aqua clara & ponderosa & pulvere candido, in fundo vasis residente, ferociam hujus pruritus compescuit Empiricus quidam, accepto quingentorum Imperialium sistro, juxta verba Baldassaris Timæi a *Guldenflee Lib. 6. Cas. 17. p. m. 277.* Quædam virgo duodecim annorum furore uterino aliquali laborans, valde pruriensque continuo manibus genitalia scalpebat, teste Ambrosio Stegmanno *M. N. C. Dec. III. An. 1. Obs. 13. p. 29. seq.* In puella octenni, elegantis formæ, & præclarorum parentum filiola, partium genitalium seu vulvæ pruritus, qui alias in ejusmodi puellis rarum symptoma est, hic vero per annum fere duravit, & præsertim circa vesperam & noctu exacerbabatur, observavit & curavit Simon Scholtzius, *vid. M. N. C. Dec. I. An. 4. & 5. Obs. 47. p. 42.* Mulier quædam vulvæ pruritu adeo divexata, ut per prurientem genitalium uredinem aspersa & asperius affricta parti favilla restingvere necesse haberet, Ambrosium Paræum consuluit, qui eam unguento Ægyptiaco curavit. *vid. Paræi Op. Lib. 23. cap. 64. fol. 538.* Uteri ingenti pruritu per sexennium vexabatur femina, septem supra triginta annos nata, cum fœda pollutione seu seminalis eruptione, juxta Jo. Manard. *Epist. Med. Lib. 13. Epist. 5. fol. m. 296.* In sexagenariæ uteri pruritu diuturno & fere incurabili in utroque femore in parte domestica digitis infra uterum cauteria cum euphoria imposuit Zacutus Lusitanus. *vid. Prax. Med. admirab. Lib. II. cap. 92. f. 64.* Vetula septuagenaria salacissima, labiorum ac colli uteri pruritu intolerabili laborans, ingente viventium ascaridum turma excreta a pruritu liberabatur, teste Nicolao Guilielmo Beckers *M. N. C. Dec. I. A. 8. Obs. 75. p. 121.* Pruritus vulvæ pertinacem, & quatuor annos durantem, in muliere triginta octo annorum, & quidem ad dextram vulvæ partem & adeo sævum, ut scalpenti non cederet, atque femina manibus partem scalpendo dilaniaret, observavit Rodericus à Fonseca *Consult. Med. Tom. II. Consult. 68. p. 388.* Mulier tenuis fortunæ, lacticiniis aliisque cibis crudioribus

bus adſveta, per tres annos incredibilem ſentiebat pruritus & fervorem circa genitalia ſubſequo dolore rodente & igneo quaſi ac urente, per aliquot dies continuante: tandem per muliebria ingenti aſcaridum, caſei vermiculos imprimis apprime referentium, copia excluſa, dolor quidem & pruritus aliquatenus remittebant, omnis tamen moleſtia non auferebatur &c. juxta obſervationem Benjamin Scharffii *M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Obſ. 7. p. 44.* Femina quinquagenaria, nupta, ſed ἀπαις, vaſto obſoque corpore de incredibili vulvæ prurigine diu noctuque à quatuordecim annis moleſta conquerebatur. Nullum iis locis exanthematis aut peregrini coloris veſtigium; & vero vaginæ magis primordia, quam ingvina hortumque pilolum infeſtare prurigo videbatur &c. vid. Joh. Nicol. Pechlin. *Obſ. Lib. I. Obſ. 28. p. 56.*

§. 15.

Vulvæ inflammationem atque abſceſſum a lapſu annotavit *Vulvæ inflammatio.* Johannes de Muralto in ruſtica quadam, viginti tres annos nata, & jam ſeptimo menſe gravida, quæ præceps per ſcalas & ex alto lapſa vulvam magno cum dolore vulneravit. Mox ſecutus eſt tumor & inflammatio, denique abſceſſus; quo pertuſo pus effluxit. Tandem ulcere, more aliorum ulcerum, curato prægnans conſveto tempore partum feliciter enixa eſt. In puerperio ſitis afflixit, & vulva iterum intumuit &c. vid. *M. N. C. Dec. II. An. I. Obſ. 108. p. 261.* Mulier quædam xenodochialis, anno ætatis ſeptuageſimo tertio, cum ante ſeptem & viginti annos poſt laborioſum partum ponderoſam calcis molem, marito ſuo alutario adjuvante, in officinam portaret, ex improviſo uteri prolapſum paſſa eſt; ad quod malum corrigendum magnum globum cereum, ſex uncias cum duabus drachmis pendentem, per novennium in vagina uteri geſtavit, ſicque uteri exitum coercuit: Cum autem hic globus ob ponderis gravitatem moleſtiam pareret, patiens alium ex cupro rotundum, uncias duas pendentem, confici curavit, quem ſatis magnum impetuoſe in

vulvam intrusit, & octodecim annos in vagina uteri gestavit: Postquam autem globus hic ab urinæ acrimonia exesus & corruptus erat, ob calcanthosam & æruginosam suam acredinem, claustrum muliebre in tantum læsit, erosit & exulceravit, ut multa sanies ac materia purulenta affatim cum magno fœtore, non sine dolore ac molestia, quotidie prodiret, quem fœtorem, dolorem, sordidumque saniei profluvium dicta femina diutius tolerare non poterat, teste Eberhardo Gockelio *ibid. An. 5. Obs. 54. p. 103.* Uxor cujusdam pistoris Amstelodamensis ob partum difficilem incidit in vulvæ intestinique recti gangrænam adeo enormem, ut multi existimarent afflictam brevi e vivis excessuram, sanitati tamen restituta fuit. vid. Frider. Ruysch. *Obs. 59. p. m. 76.*

§. 16.

*Fungus
vulvæ.*

Fungos quandoque in vulva enasci, cautaque per Chirur-
gum excisione opus habere, docet Nicolaus Tulpius *Obs. Lib. 3. cap. 33. p. m. 249.* Matrona pia, inquiens, ac verecunda, laces-
sita aliquandiu ab immodico menstruorum profluvio, incidit
tandem in urgentem urinæ difficultatem; & ex illa quasi in ve-
ra partus conamina; a quibus licet nihil expelleretur solidi, di-
latabatur tamen inde usque eo angustum vulvæ os, ut obstetrix
in auxilium vocata potuerit illic sentire fungum vulvæ tam fir-
miter, basi sua adnatum, ut nulla vi inde dimoveretur. Qua
propterea desperata, itum fuit ad Chirurgum, qui explorata con-
venienter tumoris natura scalpellum in sinum pudoris dimisit,
atque fungum hunc uteri magnitudine sua ovum gallinaceum
æquantem feliciter excidit. Aliud exemplum idem Autor *l. a. cap. 34. p. 251.* adducit. Ut de aliis vulvæ excrescentiis, cristis,
condylomatibus in praxi & apud Autores occurrentibus nil
dicam.

§. 17.

*Per vulvam
excrementa.*

Per vulvam non modo fœtum, sed etiam lochia, menses,
urinam & alias uteri impuritates prodire, supra diximus; præ-
ter

ter naturam etiam quandoque fæces intestinales per eandem viam excerni observamus, & quidem modo in infantibus, quibus intestinum rectum, ano a nativitate clauso, in vulvam inferitur; modo etiam in adultis, quibus interstitium seu paries inter vulvam & intestinum rectum a variis causis eroditur vel dilaceratur, ita ut urina simul per posteriorem, & excrementa alvina quoque per anteriorem partem egerantur. Quæ ut exemplis probemus, sequentes observationes allegare liceat. In puella *in infantibus.* semestri, ano imperforato nata, officium ani natura labiis pudendi crediderat, eo enim loco, ubi secundum naturam labiorum ambitus subtus vagina coit, orificium intestini recti delitescbat, per quod fæces alvinæ egredi deprehendebantur, teste Philippo Jacobo Hartmanno *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 159. p. 249. seq.* Puella Torgensis, sartoris filia, novem septimanarum, gutturis inferioris expers, omnia excrementa per vulvam excrevit, de qua vid. Dan. Sennert. *Pract. med. Lib. IV. Part. 1. Sect. 1. cap. 1. p. m. 7.* Wittebergæ mulier, δυσοξία graviter decumbens, tandem infantem mortuum peperit, e cujus abdomine aperto uterus & intestinum rectum naturali nexu in unum coivit, ut ex intestino in uterum, & ex hoc in illud via satis ampla conspicienda fuerit. *vid. M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. 108. p. 250.* Puellam clauso ani meatu natam, atque octavo quoque die, & quidem usque ad decimum sextum ætatis annum, recrementa ex naturalibus dejicientem, se vidisse scribit Antonius Benivenius *Obs. 86. p. m. 255.* De puella cum ano imperforato nata, cui intestinum in pudendum desinebat, per quod fæces nunquam non excernebat, vid. Ephemer. Academ. *N. C. Cent. V. & VI. Obs. 56. Schol. p. 88.* Puella octo circiter septimanarum, cui natura ani loco maculam tantum in carne dura, tanquam vulneris sanati vestigium, delinearat, excrementa per vulvam emittebat, & ita quidem, ut Zacharias Fürst, cum, diducta nonnihil vulva absterfisque excrementis, naturæ istuc aberrantis compendium accuratius perlustraret, ipse adverteret, incurvato flexu intestinum

rectum suum in vulvæ parte inferiore sortitum esse exitum, per quem molestam semper fæcum sarcinam expellendo deponeret. *vid. M. N. C. Dec. II. An. 3. Obs. 112. p. 225.* Bina ejusmodi exempla, alterum in puella rustica, alterum in nobili, observare licuit, de quibus *in Chylolog. cap. 9. §. 36. p. 668.* prolixius egi.

§. 18.

In adultis.

*ad partu
difficili.*

In adultis vero talis vitiosa excrementorum per vulvam re-
jectio non tam frequenter ab ani clausura & vitiosa intestini re-
cti insertione, quam ab aliis causis dependet, quales sunt ut-
plurimum erosio & exulceratio, vel etiam dilaceratio intestini
recti; quandoque enim in partu difficili ab imperitis obstetri-
cibus interstitium dictum ungvibus vel alio modo dilaceratur,
uti Hassniæ cuidam puerperæ accidisse scribit Thomas Bartho-
linus *Histor. anat. Cent. II. Hist. 63. p. m. 248.* scilicet puerpera ad-
vocaverat obstetricem non satis exercitatum in his sacris, quæ in
difficultate partus constitutam misere dilaceravit. Fœtum enim
extrahere aggressa, linteamine caput strinxit, ut vi ex angustiis
maternis eliceret; successit quidem rudior operatio, sed sive
ungvibus, sive fœtus calcitracione, perruptus fuit communis
paries inter uteri vaginam & rectum intestinum. Hinc non so-
lum fæces alvi per vulvam prodire, sed & lotium præter volun-
tatem: Sex hebdomadibus hæc via excrementis patuit, quam
natura ipsa solidavit, & ad anum suas remisit sordes, lotio ta-
men adhuc, ob sphincterem vesicæ læsum, non cogitanti exstil-
lante. Ejusmodi foraminis ad pollicis crassitiem, per quod
flatus & excrementa ex vagina uteri ad vulvam proruerunt, me-
minit etiam Christophorus Voelterus *Schol. Obstetr. Part. II. cap.
7. Obs. 3. p. m. 190.* Ob partum difficilem uxor cujusdam pisto-
ris Amstelodamensis in vulvæ & intestini gangrænam tam enor-
mem incidit, ut brevi e vivis excessura videretur. Post gangræ-
næ separationem foramen vulvæ repertum fuit tantum esse, ut
facillime nux juglans, viridi cortice obducta, per illud ad inte-
stini recti cavitatem inferi potuisset: unde fæcibus alvinis da-
batur

batur locus, ut ex intestino recto ad vulvam nullo negotio transirent, juxta Fred. Ruysch. *Obs.* 59. p. m. 76. seq. Aliud rarum exemplum in femina, cui post partum difficilem intestina per uteri cervicem, ulnæ unius & ultra longitudine, propendebant, ex quibus rescissis fæces cum urina per vulvam prodibant, vid. apud Joh. Rudolph. Salzmannum *Observ. anat.* p. 16.

§. 19.

In mercatoris filia sexenni dysenterica post applicationem enematis non tantum liquor injectus per pudenda rursus efflue-<sup>ab erosione
& exulce-
ratione.</sup> re, sed etiam ob erosum, sine dubio ab acrimonia, intestinum rectum, per alvum excernenda, per genitalia communi facto meatu exire conspiciebantur, referente Johanne Schmidio, *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs.* 24. p. 198. Postquam mulier quædam diutino tempore purulenta foetidaque manifestissima exulcerati uteri signa per pudenda excreverat, postremo quoque alvi excrementa per eundem locum demisit, annotante Antonio Benivenio *Obs. med. cap. II. Annot. p. m. 156.* Meretrix quædam ex venere præpostera ulcus in intestino recto, vaginam penetrans, cum excretionem stercoris per vulvam patiebatur, uti refert Petrus de Marchettis, *Obs. med. chir. p. m. 135. Obs. posthum.* 5. ubi curam reperies. Alia uxor utero ac intestino recto, a fluxu albo cum lue venerea erosio, parte anteriore fæces reddidit, postica lotium, ordine naturæ inverso, juxta Joh. Rhod. *Cent. II. Obs.* 91. p. m. 99. Mulier quædam valde cholericæ post superatam tertianam ad extremam maciem devenerat, & semper de intolerabili acrimonia & intenso urinæ calore ac fæcum alvinarum, quoties emitteret, conquerebatur, ut etiam, ad cohibenda excrementa & præcavendos dolores, omni fere cibo potuque famelica abstineret. Tandem supervenit diarrhœa, quam cum intempestive reprimeret, irritata natura omnem impuritatem, κατὰ alias eliminandam, magno impetu per pudenda eructavit, seu scybala alvina per vulvam rejecit. Tertio die decessit. Uti ex ore Ernesti Stangii refert Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec.*

Dec. II. An. 7. Append. p. 135. Femina quædam Christianstadiensis diu olidos borborygmos per naturalia reddidit, mater tamen ex eo liberorum duorum, juxta Olai Borrichii observationem *Act. Hafn. Vol. III. Obs. 40. p. 74. seq.* ubi annectit; scilicet propter viciniam abscessus intestini recti nonnunquam ita erodunt vesicam, ut, quod e postico amandari foras solet, parte antica erumpat &c. Mihi tamen hi borborygmi fœtidi potius a læsione interstitii inter intestinum rectum & vaginam uteri, quam ab erosione vesicæ, procedere videntur, quia in feminis vesica non immediate intestino recto annectitur. Uxor nobilis viri cum per quatuor annos cum lotio & stercore sangvinem emitteret, ac parum de hac re sollicita esset, quia nullum dolorem inde sentiret, tandem, corrosis ac perforatis intestinis, per vulvam stercora misere emittere cœpit, quæ sic, nullo præsidio conferente, fœde conspurcata longam vitam duxit secundum *Amat. Lusitan. Curat. med. Cent. II. Cur. 10. fol. m. 140.* Vidua, sexaginta quatuor annorum, aliquandiu immensum fluxum hæmorrhoidalem passa, tandem illo arecente in dolorosam an incidit exulcerationem cum ipsius inflammatione & intumescencia, unde hoc se arctius constringente fæces parcius per inferius guttur secesserunt, donec nihil amplius hac via consveta excerneretur. Tandem exeso utero & intestino recto fæces alvinæ per integrum annum & ultra, cum fœtore molestissimo feminæque perenni cruciatu, indefinenter per vulvam excernebantur, juxta observationem Georgii Abrahami Mercklini *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 213. p. 360. seq.* In villica quadam, per aliquot annos fluxum mensium passa, demum per sesquiannum continuo ex utero sangvis, deinde per aliquot tempus multum fœtidi puris sanguine mixti, tandem vero fæces liquidæ per dimidium, ante obitum ejus, annum profluxerunt, nec amplius per ordinariam viam quicquam excrementorum secessit. Post hujus defuncti subjecti aperturam Ido Wolfius inter alia intestinum colon, quo loco uterum tangere solet, ipsi firmiter ad-

natum

natum observavit. Per longitudinem dissectum hoc intestinum foramen dedit conspiciendum, vel tres digitos capiens, quod cum uteri cavitate communicans magnam vim foetidissimi puris & faecum concluderat, & excretionis istius praeternaturalis causa fuerat. Insuper paulo inferius in intestino recto simile foramen, sed angustius, idem Wolfius observavit, cum priori respondens &c. v. Ido Wolfii *Obs. Chirurg. medic. Lib. I. Obs. 46. p. 146. & 151. seq.* Ante aliquot annos capillamentarii Gallici *Observatio.* uxor per aliquod tempus in intestino recto insignem ardorem, atque versus uterum dolorem gravativum cum diuturna alvi suppressione passa fuerat, cum ipsius mater, meo jussu, immisso in aegrotantis filiae anum digito, rem altius indagatura, ibidem impedimentum aliquod, tumorem scilicet ingentem, totamque intestini recti cavitatem seu spatium adimplentem, se offendere diceret. Quapropter statim per Chirurgum, ob metuendam passionem iliacam, fomentationes, epithemata & cataplasmata maturantia, item enemata emollientia, tum vaginae uterinae, tum intestino recto, quantum fieri poterat, applicari curabam, sicque post aliquot dies disrupto tumore seu abscessu, factoque in pariete, inter anum & vaginam uteri, magno satis foramine, excrementa alvina simul per vulvam, atque urina cum faecibus per anum excernebantur. Paucas tamen post septimanas huic feminae, tunc temporis triginta circiter annos habenti, plenaria sanitas restituebatur.

§. 20.

Diximus circa principium antecedentis paragraphi, faecum *Ab ani im-* alvinarum per vulvam excretionem in adultis frequentius ab *perforatio-* erosione, exulceratione ac perforatione intestinorum depen- *ne.* dere; dantur nihilominus etiam atretae, quibus intestinum rectum, uti paulo ante de quibusdam puellis diximus, non ad locum ordinarium seu podicem tendit, sed in pudendum muliebri inseritur, & quae faeces per vulvam excernunt. Quod si vero consideramus, in infantibus tale excernendis faecibus

destinatum foramen adeo angustum esse, ut in ipsa excretionem vix calami scriptorii crassitiem admittat, sicque vix facibus infantum mollioribus sufficientem exitum concedat, sane mirandum, ejusmodi angustam viam, licet etiam tempore eandem aliquatenus magis dilatari concedamus, in feminis adultis, quæ facillime facum crassitie & induratione laborant, respectu dilatationis intestini recti, pro induratorum excrementorum expulsionem sufficienter extendi & ampliari, taliterque constitutas feminas tot annos supervivere posse. Virginem nihilominus honestam Herbornensem, excrementa per muliebria clauso ano excernentem, vitam tunc temporis jam ad viginti aliquot annos produxisse, refert Martinus Johannes Haesbart *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 75. p. m. 132.* Et de femina rustica, itidem viginti aliquot annorum, cujus podex ex vitiosa conformatione erat occlusus, intus tamen ad vaginam uterinam desinens, ita ut excrementa alvina per vulvam excerneret, vide Benj. Bened. Petermann. *Obs. med. Dec. II. Obs. 2. p. m. 23. seq.* Puellam etiam, cui anus imperforatus erat, & intestinum rectum in pudendum desinebat, per quod facies nunquam non excernebat, vitam ad annos sex & forte ulterius produxisse, ex Minadoo refert Henricus Vollgnadus *M. N. C. Dec. I. An. 1. Obs. II. Schol. p. m. 36.*

§. 21.

*Vulvæ
clausura.*

Ad historica pertinet, quod de vulvæ occlusionem refert Rodericus a Castro *de Natur. Mulier. Lib. 1. cap. 3. p. 9.* inquit: Reperiuntur in felici Arabia nationes non procul a Regno Preciosi Johannis, juxta Babel Melec urbem, natione Arabes, secta Mahumetani, apud quas filiolarum vulvæ consuuntur, medio relicto foramine. Et Caspar Bauhinus *Theatr. anatom. Lib. 1. cap. 10. p. 137.* in margine ex Linscoto scribit: Incolas Pegu puellis infantibus pudenda filo consuere ad usum naturæ duntaxat relicto exiguo foramine. Ex Johanne Riolano idem confirmat Casparus Theophilus Bierlingius *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 208. p. 310,* inquit: Moris erat apud nigrorum nationem, quæ

quæ hymeni, utpote fragili labilique sepimento, minus confisa validioribus certioribusque præfidiis filiarum virginalia munire assolebat. Etenim puellis, ubi primum natæ erant, pudenda consuebat, sed ita, ut urinæ liberior meatus non interci- peretur.

§. 22.

Loco autem futuræ etiam nonnullæ nationes pudenda muliebria fibula claudunt, de qua infibulatione in tractatu de Virginitate Benevolus Lector plura reperiet.

§. 23.

Vulva quandoque a variis causis variisque modis obstipa- tur, & ita quidem, ut vel tota vulva perfecte occludatur, vel tantum unum vel alterum foramen parvum pro mensium ef- fluxu reperiatur. Sæpe etiam talis occlusio non modo in vul- va seu labiis, vel etiam in hymene sic dicto, sed in ipsa quoque uteri vagina deprehenditur; de qua tamen materia, seu de atre- tis alibi capite peculiari de Conceptione agemus.

*Occlusio in
Atretis.*

§. 24.

Econtra vero nonnullis feminis vel natura & affluxu humo- rum, vel a frequentiori Veneris exercitio cum onobelis vel be- ne mutoniatis, vel etiam a partu, vulva est nimis ampla, hinc tales personæ, inprimis furtivi amoris suspectæ vel consciæ, pro varia intentione variis medicamentis atque sophisticationibus ejusdem coarctationem promovere tentant. Ejusmodi medi- camenta apud Practicos plurima reperiuntur, inprimis a Simo- ne Paulli *Quadripart. Botanic. Class. II. p. 17.* pro hoc scopo decoctum Alchimillæ virginibus suspectis familiare esse scribit: Sunt, inquit, nonnullæ defloratæ pudicitia virginum, quæ, ubi jugum passæ sunt, solerter norunt decocto Alchimillæ, quod infessus forma usurpant, sibi conciliare dolosam *σενοχαρτίαν*, ac obsignata quasi natura mentiri illibatam castimoniam & florem virginitatis. De auriculis ursi idem Paulli *p. 26.* ex Anonymo hæc allegat: dit selve cruydt wort in Italien ghebruyckt van

*Vulva ni-
mis ampla.*

die jonge dochters, die voor Maghden willen genomen worden, ende sulcks niet en zyn; Want het heeft een byster vordrogende ende engmakende Kracht. De radice consolidæ majoris virtute adstrictoria sequentem historiam refert Philippus Hoechstetterus *Observat. medicin. Dec. III. Cas. 5. p. m. 136.* Hoc secretum adstrictorium noverat rustica serva sponsa, quæ ante nuptias usæ est folio aquæ, in qua hæc radix decocta fuit, ut antrum virginale, amico olim Polyphemo pervium, angustius arctaret. In quod cum & hera insedisset inscia, maritus jam matrem subito virginale claustrum recepisse miratur, metamorphosin hanc a balneo provenisse suspicans, sponsam enim arctatorio medicamento forte usam fuisse. Inquirere igitur incipiunt, reperiunt in sacculo radicem, quam Pharmacopœo ostendunt, nomen & facultatem audiunt, scortum sponsam esse pronunciant, quæ sponso pro naturali antro virginali artificiosum arte leonina obtrudere conabatur. &c. vid. etiam Petr. Forest. *Obs. med. Lib. 28. Obs. 55. Schol. f. m. 708.* * Nicol. Venett. de la Generation de l'homme Part. 2. chap. 2. p. m. 102. De hac amplæ vulvæ correctione agemus etiam D. v. in Tract. de Sophisticatione.

§. 25.

Vulvæ usus.

Denique de vulvæ usu medico pauca annectere liceat, cumque talis humanæ vulvæ usus pro hoc scopo nondum mihi innotuerit, de brutorum tantum vulvis meminimus, easdem tam pro cibo, quam pro medicamentis in usu nonnullis esse. Nam Gvido Pancirollus *Rerum memorabil. Part. prior. Tit. 51. p.*

Vulvæ suillæ.

241. vulvas suillas cibis atque deliciis veterum ex Plinii epistola annumerat, qui ostrea & vulvas porcarum appositas ait, quæ in magnis habebantur deliciis. Hinc Apicius Cœlius *Tract. de Obsoniis & Condiment. sive Art. coquinar. Lib. 7. qui Politeles, id est, sumptuosus appellatur cap. 1. p. m. 183.* inprimis de vulvarum suillarum sterili præparatione agens, inter alia inquit: Vulvam ut tostam facias, in cantabro involve, & postea in muriam mitte, & sic coque. In quem locum Gabriel Humelbergius ad

ad nomen Polyteles, sumptuosus, ita commentatur: Inscriptus est hoc nomine liber præsens ab impensarum & obsoniorum, quæ in ipso traduntur, copia & multitudine exposita, suillo potissimum pecore, ut quo ganeæ nullum plus præbuerit materiæ, & cujus condiendæ studiosa semper fuerit gula. Scilicet vulvæ suillæ quondam miro studio a gulæ proceribus condiebantur, erantque lautissimi cibi apud Romanos. Præstabat autem materna, hoc est, sus gravida, quæ porcaria appellabatur. Nam triplici nomine comprehendebatur, scilicet ejectitiæ, porcariæ & virginis sive sterilis. Celsus boni succi esse testatur, & inter res stomacho idoneas & aptissimas numerat, præcipueque steriles, hoc est de sue virgine. De qua Martialis *Lib. 13. ep. 56.*

Te fortasse magis capiet de virgine porca,

Me materna gravi de sue vulva capit.

Verum vulva sterilis non in omni sue virgine grata erat, sed in castrata tantum. Circa hanc vero castratarum porcarum vulvam quærit Martinus Lister, editor hujus Apicii, *p. 186.* si vulva recidatur in castratione, ad sterilitatem inducendam, ubi vulvam habebimus? in his itaque uber sive abdomen, fumen dictum, pro vulva accipiendum est. Circa hæc Listeri verba monendum, nostro tempore porcarum castrationem non æque per vulvæ recisionem, sed potius per utriusque ovarii, facto in inguinibus foramine, extractionem atque resectionem fieri, & quidem in porcis non adeo tenellis, sed satis jam adultis, ut hoc modo tota vulva intacta remaneat. Nostro quoque tempore vulvæ suillæ minutim incisæ farciminibus immisceri, & quandoque joci causa certis personis exhiberi solent. Ex quo tamen joco, post farciminis esum patefacto, inter amicos non infimæ plebis hætenus fideles odium fere irreconciliabile ortum meminimus.

§. 26.

Ratione usus medici a vulva porcina expectandi pro certo *in urinae*
 I 3 reme- *incontin-*
tia.

remedio in incontinentia urinæ habetur Valentino Andrea Møellenbroccio, qui *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 21. pag. m. 36.* ita scribit: Contra urinæ incontinentiam multa ab Autoribus commendantur remedia, e. g. vesica fuilla combusta, leporum testiculi, guttur galli tostum & exsiccatum, cineres erinacei combusti, medulla lapidum, pulvis piscium, in ventre lucii piscis repertorum, exsiccatorum &c. sed nullum præstantius & certius non semel inveni pudendo fuillo, quocunque modo cocto vel assato, atque a B. D. Johanne Michaelis sæpius comprobato. Ipse autem Michaelis *Prax. Clin. gener. Part. I. libr. 4. cap. 42. p. m. 196.* pudendum fuillum in farcimine comedi posse inquit. Eodem medicamento quoque usus est Samuel Ledelius. Foetum enim excludebat mortuum mercatoris Grimbergensis uxor, cum partu difficillimo, & tali, qui etiam vesicæ musculos lædebat, ut urina sponte flueret. Post debitam evacuationem corporis & uteri dabat Ledelius pudendum fuillum assatum & pulverisatum, cum paucis saccharo dulcoratum, & felix eventus comitabatur consilium datum. Alia femina laborabat incontinentia urinæ per quindecim annos, sed huic nil auxilii erat ab hoc remedio, quia malum erat inveteratum. Rustico, qui etiam per sexennium involuntarie emiserat urinam, ab hoc medicamento aliquid equidem levaminis videbat, sed malum non tollebatur penitus ob eandem forte rationem. *vid. M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Obs. 150. p. 325.* Sequentia exempla recenset Jacobus Augustus Hünerwolffius, *ibid. Cent. II. An. 8. Obs. 85. p. 148.* Vir quinquagenarius mandit vulvam fuillam cum parte ventriculi & intestinorum bovis coctam, concisam & cum aceto præparatam, in se, & urinam continuit. Adolescens octodecim annorum ejusmodi vulvam devoravit in botulo, & opem sensit. Puella sexennis ex galreda consumsit hoc pudendum, & a pudendo malo liberata fuit. Ibidem etiam Poetæ sequentem versum: Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla. ita explicat: Caro nempe fuilla vulvæ contermina esurientibus, ipsum vero os vulvæ lectum mejentibus conducit. Pu-

dendum suillum femininum, quolibet modo coctum, aut præparatum, puellæ octodecim annorum, quæ jam per aliquot annos urinæ incontinentia laboraverat, comedendum Rosinus Lentilius *Miscell. med. pract. Part. I. p. 196. seq.* Inquit etiam Eridericus Hoffmannus *Clav. Schræder. Lib. 4. sect. 1. p. 681.* Uterum suillum coctum & comestum cum brassica capitata, muria condita, juvare eos, qui urinam continere nequeunt.

§. 27.

Cervæ vulvam contra sterilitatem commendare Johannem *Contra sterilitatem* Baverium, inquit Johannes Michaelis *l. a. Part. I. L. 5. cap. 34. p. 255. Et p. 606. sq.* Decoctum præparat ex vulva cervæ, leporis testibus, vervecis, cum herbis appropriatis, &c. Vulvam seu matricem leporis ad sterilitatem svadet etiam Lævinus Fischerus *Corp. Medic. imper. Lib. 3. Tit. 28. p. 628.* Vulva leporis, cervæ, scrophæ, testes vervecis & apri, cum appropriatis herbis juxta Phil. Grüling. *Med. pract. Lib. 4. Part. 4. cap. 5. p. 629.* contra sterilitatem primas obtinent partes. Ibidem etiam addit: si recens fuerit vulva, potest fieri decoctum, si exsiccata, infusum vel vinum: Et insuper bina electuaria, quæ pulvis uteri leporini, cervini, atque matricis suillæ ingreditur, communicat. Vid. etiam Christ. Franc. Paullin. *Lycograph. cap. 3. §. 16. pag. 186. seq.* Idem etiam de *Salv. p. 328.* essentiæ ex utero leporis & cervæ spiritu salviæ extractæ contra sterilitatem meminit. Si leporum vulvæ in cibis sumantur, mares concipi putant, inquit Ludovicus Bonaciolus *de Fœt. format. cap. 2. p. m. 184.* De vulvæ leporis ad conceptionem usu Balduinus Ronseus *de Venat. med. p. 6.* ita canit.

Irrita conjugibus veneris certamina si sint,
Et steriles coitus, nec lecti pignora chara
Succedant, leporis frustratim vulva terenda est:
Et postquam solito maduere madore locelli,
Femina virque bibant immerfam rore Falerno,
Descendantque citi in veneris certamina lata,
Concipiet, justo & revoluta tempore fœtus
Vagiet exclusus cunis.

§. 28.

felis.

De pudendi felini virtute anticolica sequentem observationem annotavit Christianus Franciscus Paullini *Obs. med. phys. Cent. II. Obs. II. p. 169. seq.* Industrius artis nostræ cultor, venatoris filius, in Regio Prussorum monte, quamplurimos colicos pulvisculo, vel in aqua veronicæ, seu cum spiritu vini dato, fauste curarat. Rescivi tandem, fuisse pudendum cati sylvestris, mense Majo, luna crescente, exsectum, & a scrupulo uno ad drachmam semis seu integram propinatum.

§. 29.

Quandoque etiam in maribus vulvæ figura hinc apparet, v. g. filioli cujusdam primogeniti penis glans inversa, inque apice, ut naturaliter decet, perforata non erat, sed in regione frænuli per parvulum foramen urina paulisper scaturiebat. In radice penis autem in conspectum se dabat fissura transversa instar vulvæ cum rubicundis labiis, in cujus fundo e duobus orificiis copiosior, quam a glande urina propullabat, annotante Johanne Christiano Bautzmanno *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 26. p. 49. seq.* Sic juvenis quidam ætatis annorum duodecim in medio crure, & quidem in parte silvestri vel externa, prope ilii os vulvam sortitus erat, non modo labellis & rima conspicuam, sed etiam pilis obductam, omnibus numeris, quantum ad extra promittebat, absolutam; labiis autem diductis nihil præter subjacentem carnem apparebat, neque ullum pervium foramen conspiciebatur. vid. Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. 7. Tit. I. Qu. 9. n. 12. fol. 603.* In puello hermaphrodito partes viriles in loco naturali, vulvam seu vaginam uterinam in ano casu deprehendebat Christianus Mentzelius juxta *M. N. C. Dec. I. An. 8. Obs. 8. p. 8.*

§. 30.

*Exsectio
vulvæ.*

Ad historica pertinet, quod refert Jean Mocquet in *Itinera-rio Libr. 4. p. m. 267.* Es war der König in Siam gar ein ernsthafter strenger Mann, darbey ein grausamer Tyranne, so nicht viel wi-
driges

driges erdulden kunte. Denn als derselbige auf eine Zeit, bey seiner annoch glücklichen Regierung, einen andern seiner Nachbarn mit Krieg zu beziehen vorhabens, verschrieb er die Höchsten und Größten seiner Lande, deren Haupt er selbst seyn wolte. Weil aber etliche zugegen, die, auf Angeben ihrer Weiber, eine ertichtete Unpäßlichkeit an sich nehmen mußten, damit sie immerzu zu Hause bey den Thrigen bleiben möchten; ließ der König dero Frauen vor sich fordern, ihnen, in Gegenwart ihrer Männer, ihre weibliche Schaam abschneiden, selbige denen Männern auf das Vorhaupt hefften, und, nachdem sie durch die Stadt zu einem öffentlichen Schauspiel herumgeführt worden, ihnen den Kopf abschlagen; darzuthun und zu erweisen, daß die Männer Männer, und sich von ihren Frauen nicht beherrschen lassen sollten.

§. 31.

Lapidem, qui hysterolithos vocatur, eo quod muliebri *Hysterolithos.* pudendum figura exprimit, sibi a Christophoro Goje e Norwegia transmissum esse, refert Olaus Wormius *Musei libr. 2. cap. 13. fol. m. 83.* Et Philippus Jacobus Sachsus in *Dissert. responsor. ad Job. Dan. Major. de mirand. lapid. natur. p. 62.* inquit: Quidam lapis hysterolithos vocatur, qui pudendum muliebri repræsentat, eadem plane forma, qua moneta illa mirabilis Margarethæ Daniæ, Norwegiæ & Sueciæ reginæ, a me anno 1649. Argentorati in rarioribus monetis refertissimo Antiquario D. Johannis Jacobi Luckii visa, quod reges Norwegiæ & Sueciæ ferro superasset, in opprobrium sexus masculini hanc argenteam monetam, ex parte rotundam, hysterolithon & pudendum muliebri exacte referentem, fabricari curasse, referebatur.

SECTIO II.

DE PUDENDI MULIEBRIS PARTIBUS INTERNIS.

CAPUT I.

De Clitoride.

§. I.

*Partes pu-
dendi in-
terna.*

HIs de partibus pudendi muliebris externis, seu iis, quæ prima fronte sine labiorum apertura conspicuæ sunt, præmissis, ad illas accedimus, quæ diductis labiis, vel divaricatis cruribus, sub aspectum veniunt, uti sunt clitoris, nymphæ, carunculæ myrtiformes, & orificium vaginæ uterinæ, quibus a nonnullis meatus urinarius atque hymen addi solent.

§. 2.

Clitoris.

Prima pars sit nobis clitoris, seu illa superior pudendi muliebris interni pars, quæ juxta Philipp. Verheyen *Anat. Tract. II. cap. 29. p. 200.* corpusculum teres & glandiforme est, figura & substantia parvum penem referens. Hanc partem olim veteribus Anatomicis, uti ex Johann. Riolan. *Anthropograph. Lib. II. cap. 35. fol. m. 189.* atque veterum Autorum lectione patet, nymphæ nomine cognitam fuisse, exinde quoque videmus, quia clitoridis resectionem sub nomine nymphotomiæ describunt, de qua paulo infra pluribus agemus; pro evitanda autem confusione clitoridis appellationem cum recentioribus retinere malumus. Et quia apud Autores clitoris modo in masculino, modo, & quidem sæpius, in feminino genere reperitur, eorundem verba usurpare volui.

§. 3.

*Clitoridis
inventores.*

Hanc partem etiam veteribus fuisse incognitam, nonnulli cre-

credunt, hinc ejus inventionem sibi ipsi adscribit Realdus Columbus *de re anatom. Lib. II. cap. 16. p. m. 447. seq.* imposito quoque alio nomine. Ita enim eandem describit: Processus bini, ab utero exorti, prope id foramen, quod os matricis vocatur, extra abdomen exeunt, supra pubem ascendunt, desinunt autem in particulam quandam excelsam in vulvæ apice circumvolutam, supra id foramen, unde lotium exit, & hæc, Lector candidissime, illa præcipue sedes est delectationis mulierum, dum venerem exercent, quam non modo, si mentula fricabis, sed vel minimo digito attrectabis, ocius aura semen hac atque illac præ voluptate vel illis invitis profluet. Hanc eandem uteri partem, dum venerem appetunt mulieres, & tanquam œstro percitæ, virum appetunt, ad libidinem concitatae, si attinges, duriusculam & oblongam redditam esse comperies: adeo ut nescio quam virilis mentulæ speciem præ se ferat. Hos igitur processus atque eorundem usum cum nemo hætenus animadverterit, si nomina rebus a me inventis imponere licet, Amor Veneris vel dulcedo appelletur. Non dici posset, quanto pere admirer, tot præclaros Anatomicos tam pulchram rem, tanta arte effectam, tantæ utilitatis gratia, ne olfecerint quidem. Econtra vero Gabriel Fallopius *in Observat. anat. Oper. Tom. I. fol. 420.* clitoridis inventionem præ reliquis Autoribus sui temporis sibi vindicat, simul tamen concedendo, hanc pudendi partem aliis adhuc vetustioribus Anatomicis jamdum innotuisse. Ipsius autem verba sic sonant: Avicenna 3. *lib. fen. 21.* circa finem meminit cujusdam partis in pudendo muliebri sitæ, quam Virgam vel albathara vocat. Hanc Albucasis *Lib. 2. cap. 71.* Tengtiginem appellat, quæ solet aliquando ad tantum incrementum pervenire, ut mulieres hanc habentes coeant cum aliis, veluti si viri essent. Anatomici vero nostri penitus neglexerunt, neque verbum quidem de ipsa faciunt. Particula hæc eadem, quam Græci κλητορίς vocarunt, virili peni respondet, & ex duplici nervo constat, intus spongioso, atque atriori crassiorique san-

gvine referto, ut in viris, totum hoc pudendum, quia parvum est, & latitat in pingviori pubis parte, ideo Anatomicos etiam latuit, atque ita latuit, ut ego primus fuerim, qui superioribus annis idem patefecerim; & si qui alii de hac re locuti sunt, aut scripserunt, scias quod ipsam aut a me, aut a meis auditoribus acceperere, neque tamen ob id rem ipsam bene norunt: Quamvis autem, secundum Fallopii ex Avicenna & Albucasi allegata verba clitoris jamdudum ante Columbi tempora Anatomicis fuerit nota, hinc etiam Jean Palfyn *dans la description anatom. de Part. de la Femme Part. I. p. m. 8.* scribat, que Columbus se glorie mal a propos d'avoir decouvert le premier, puisque Avicenne *l. 3. fen. 21. Tr. 4. Paul. Aeginet. Lib. 6. cap. 70.* & plusieurs autres ont parlé de cette partie avant luy; quinam tamen ex his duobus Autoribus, Gabriel Fallopius, an Realdus Columbus clitoridis memoriam ex antiquitate prior eruderaverit, mea quidem sententia, ex ipsorum scriptis erui poterit, siquidem Fallopius allegatas observationes Anatomicas, anno 1562. Parisiis & Venetiis in 8. Columbus vero Tractatum suum de Re anatomica anno 1559. Venetiis in fol. & ita tres ante Fallopium annos ediderit; nisi antiquior istius editio extaret. Item Johannes Riolanus *Opusc. Anat. nov. pag. m. 477.* in descriptione clitoridis reprehendit Johannem Veslingium, quantum, inquires, ex relatione tua de clitoride conjicere possum, ipsam ex alieno scripto describis, nunquam a te accurate investigatam & demonstratam. Quem tamen Veslingium defendit Dominicus de Marchettis *Anatom. cap. 7. p. m. 78. seq.* inter alia addens, Veslingium clitoridem melius describere, quam Riolanum.

§. 4.

derivatio.

Vocabulum clitoris, Græcis κλειτορίς, nonnullis Autoribus derivatur ab obsceno verbo κλειτορίζειν, quod secundum Caspari Bauhini *Theatr. anatom. Lib. I. cap. 40. p. 135.* est lascivire, vel hac particula lascivius contrectata semen effundere, & juxta Benjam. Hederic. *Lexic. Græc. p. 1073.* myrtum muliebrem contrectare.

Gerar-

Gerardus Blasius in *Vesling. Syntagm. anat. cap. 7. p. m. 103.* Verbum κλειτορίζειν explicat lascivius tractare, quo notatur scelestus mulierum contactus, quo se invicem ad voluptatem & seminis ejaculationem instigant, & tales Fricatrices appellantur. Nonnullis, imprimis Lambecio κλειτορίζειν per verbum puellitari redditur. v. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. c. 35. f. 188.* ubi plures denominationes reperies. vid. etiam Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 152.* Mihi tamen hoc verbum κλειτορίζειν seu κλειτοριάζειν potius a nomine κλειτορίς, hocque a verbo κλείω, claudo, obfero cum Johanne Scapula *Lexic. Græco-Latin. fol. m. 800.* derivandum videtur. Latine etiam quidam Autores clitoridem, columellam, virgam, virgam muliebrem, œstrum veneris, contemptum virorum, maniam, dulcedinem amoris, sedes delectationis, tentiginem, libidinis sedem ac irritamentum, mentulam, uvulam, caudam, symptoma turpitudinis, nonnulli etiam nympham vocant &c. v. Joh. Georg. Simon de *Impot. cap. 2. Th. 2. p. 22.*

Nomina

§. 5.

Locus seu situs clitoridis, secundum modo dicta, est in superiori pudendi interni parte super urethra, vel uti Guernerus Rolfincius de *Part. Genital. Part. 2. cap. 42. p. 193.* scribit, sita est clitoris supra & in apice rimæ majoris, qua nymphæ coeunt, ante mentum urinarium. Hinc strepitus, dum excernunt urinam femina quædam, præcipue virgines: Urina enim per vias strictiores expulsa fortius ipsi allisa sibilum excitat majorem. Vel juxta verba Caspari Bauhini *l. α.* clitoris processus est parvus, in superiore, anteriore & media pubis parte pingviore, in rimæ majoris apice, ubi nymphæ conveniunt, virili membro respondens situ, substantia, compositione, spirituum repletionem & erectione; differens vero ab eo longitudine & canali communi.

Situs

§. 6.

In descriptione autem Anatomica virgæ hujus femineæ nonnunquam Autores differunt, siquidem secundum Johan-

descriptio

nem Riolan. *Anthropogr. fol. 88.* in clitoride quatuor sunt ligamenta, duo majora & longiora, spongiosa intusque nigricantia, quæ a tubere ischii prodeunt: alia duo candida brevia, a symphyssi ossium enata, prioribus supertecta sunt. Ab his simul unitis clitoridis corpus conflatur. Præterea quatuor obtinet musculos, ut penis virilis eidemque inservientes; duo superiores rotundi longioribus ligamentis insident, & ab eodem loco produnt, alii duo inferiores lati & carnosi a sphinctere podicis prodeuntes, & pudendi labra perreptantes, ad clitoridem ascendant: quin etiam exilia vasa per clitoridem currentia notantur. Denique, ut nihil deesset in isto pene muliebri, extremum clitoridis in modum balani exornatum est, quod tamen non est pervium, & pellicula tanquam præputio contegitur. Attamen huic Riolano in tantum contradicit Dominicus de Marchettis *Anatom. c. 7. p. 79.* ubi Veslingium contra Riolanum his verbis defendit: Quatuor musculos Riolanus clitoridi assignat, & postea corpora spongiosa: quod falsum est, quia in illa parte non, nisi aliqua caro, non clitoridi, sed vicinis partibus, unita apparet, quam, si secare volumus, & in musculos dividere, totam dilaceramus. Deinde caro, quam musculos Riolanus appellat, non continuatur clitoridi, sed vaginæ videtur annexa: unde potius dicamus, esse portionem carnosam in externa parte ipsius vaginæ, quam musculus clitoridis. Clitoris igitur tria tantum corpora obtinet: duo a lateribus spongiosa, e quibus tertium constituitur, quod membrum virile dicitur, & dum mulieres vivunt, majorem habent clitoridem, quia maxima copia spirituum abundat, dum vero mortuæ sunt, parvula & exilis est: Vena, arteria, nervique supra ipsam a partibus vicinis disseminantur, ut sensum, vitam & nutritionem habeat. Item dicit Gabriel Fallopius *Oper. fol. 420.* Particula virili peni respondet, & ex duplici nervo constat. Oritur bifurcato principio ab osse utroque pubis, atque in utroque principio dicto musculus satis manifestum, parvum tamen pro magnitudine partis

partis habet, vasa per dorsum currentia adfunt, quemadmodum in virili membro, desinitque in quoddam extremum, quod ceu glans videtur contenta quadam pelle veluti præputio, quæ pellis jungit pudendi exterioris gemina illa corpora, quæ a Græcis, præcipue a Sorano, πτερυγάματα vocantur. Secundum Cosmopolit. *Histor. natur. cap. 16. p. 426.* constat clitoris ex duobus corporibus nervosis, septo, glande, vasis & musculis; Quæ quidem omnia eandem habent constitutionem, originem, progressum & ad erectionem usum, ut in pene virili. In quibusdam tamen ab ipso differt: Primo magnitudine, hæc enim respectu illius perexigua est, & vix ad crassitiem minimi digiti inflari potest. Secundo bifurcata ac intra pubis pingvedinem delitescencia principia corporum nervosorum, duplo longiora sunt, quam portio per septum unita; cum econtra in pene partes unitæ quadruplo longiores sunt bifurcatis. Tertio clitoris caret urethra, & prominens glans ejus foramine, nam cœcam tantum foveolam habet. Quarto binos tantum musculos clitoris habet, ab inferiore sede ossium pubis enatos, ac in principia corporum nervosorum insertos; pudendi tamen labia supra glandem clitoridis angulo acuto juncta ei quoddam quasi præputium efformant. Hæc Cosmopolitæ verba desumta sunt ex Francisci Stockham. *Microcosmograph. cap. 7. p. 82. seqq.* Corpora dicta nervosa, quousque notabiliter a se invicem distant, Anatomicis vocantur crura clitoridis. vid. Philipp. Verheyen *Anat. Tr. II. cap. 29. p. 201.* Plura de clitoridis structura, substantia, figura, musculis, nervis & vasis vid. Guern. Rolfinc. *l. a. cap. 42. p. 193. seq.* Petr. Dionis *Anatom. Demonstr. 4. p. 237. seq.* Regner. de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 3. p. m. 178. seq.* Casp. Bauhin. *Theatr. anat. lib. I. cap. 40. p. 135. seq.* Isbr. de Diemerbr. *Anatom. lib. I. cap. 26. f. m. 152.* Thomas Bartholin. *Anat. lib. I. cap. 34. p. 291.* Severin. Pinæus *de Virginit. Not. cap. 4. p. 39. seqq.* Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. lib. 7. tit. I. quæst. 9. fol. 603.* Joh. Riolan. *Enchirid. anatom. lib. 2. cap. 37. p. 183.* Philipp. Verheyen. *Anat. Part. II. cap.*

cap. 29. p. 201. seq. Francisc. Plazzon. *l. a. p. III.* Fel. Plater. *de Corp. struct.* p. 160. Joh. Georg. Simon. *de Impotent.* cap. 2. *Tb. 2.* p. 22.

§. 7.

Clitoris os-
sea.

Ratione substantiæ clitoridis rarissimis observationibus annumerandum, quod de clitoride osseo refert Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. III. Hist. 69. pag. m. 137.* his verbis: Venetiis scortum erat, Italis quibusdam meis amicis satis notum & familiare, cujus clitoris osseus extans amafios in amplexu impediebat lædebatque, ut sæpius inflammatione oborta Chirurgorum imploraverint auxilium, a multis tamen visitabatur ob formæ elegantiam haut cottidianam. Idem Autor *Epist. medic. Cent. III. Epist. 94. p. 407.* se Venetiis osseam clitoridem satis prolixam vidisse meminit. Et *Anatom. Lib. I. cap. 34. p. 293.* inquit, in hoc scorto Veneto clitoridem fuisse osseam, jam abscissam, ob cujus duritiem membra amantium fuerint inflammata.

§. 8.

Clitoridis
magnitudo.

Quantitas seu magnitudo hujus partis non modo in infantibus, sed etiam adultis feminis ut plurimum est exigua, & instar vulvæ non relaxatæ, hinc etiam columella dicitur; imo in defunctis mulieribus vix emicat propter molem exiguam, quæ concidit dissipatis spiritibus; eandem tamen etiam in cadavere viginti quatuor annorum publice in Theatro anatomico se clarissime demonstrasse refert Isbrandus de Diemberbroc *l. a. f. 153.* e contra in viventibus, cum omnia calore atque spiritibus turgent, præsertim in libidinosis & venerem voluptuose exercentibus manifestius cernitur; sicque juxta Reald. Columb. *Anat. Lib. 9. cap. 15. p. 448.* hanc partem, dum ad venerem stimulantur mulieres & tanquam æstro percitæ virum appetunt ad libidinem concitatæ, attinges, duriusculam & oblongam redditam esse comperies; adeo ut nescio quam virilis mentulæ speciem præ se ferat; Inquit etiam Guernerus Rolfincius *l. a.* clitoridem manibus lascive tractatam copioso spiritu influente, in libidinosis, una cum circumstantibus aliis, parum erigi.

§. 9.

Usus.

Videtur itaque mentula muliebris seu clitoris titillationis venereæ atque voluptatis gratia constructa, hinc etiam Johannes Riolanus *l. a.* eandem amorem veneris vel dulcedinem appellavit; aliisque clitoris præcipuum voluptatis venereæ & delectationis mulierum habitaculum seu sedes in coitu esse statuitur. Juxta Guernerum Rolfinck. *l. a. p.* 192. magna delectationis pars in congressibus clitoridi adscribitur. Et si blande pulposi digitorum apicibus tractetur in iis, quæ pruriunt, non solum voluptas quædam excitari, sed etiam semen moveri potest. Imprimis autem secundum *Cosmopolit. Hist. nat. cap.* 16. *p.* 427. vel potius veri Autoris Stockham. *p.* 84. libidinis sedes clitoris est ob exquisitum glandis sensum, cujus attactus ac inflatio ad necessarium in venerem æstum, primum & vehementissimum irritamentum est. Hanc delectationem veneream Isbrandus a Diemberoc *l. a. fol.* 152. *seq.* a nervulo dorsum clitoridis omnesque pudendi partes excurrente derivat, talemque nervulum exquisitissimum ei sensum & in actu venereo titillationem jucundissimam conferre, maxime vero talem voluptuosam titillationem in ejus tentigine seu glande perficere, scribit. Et Jean Palfyn *dans la descript. anatom. des Parties de la Femme p. m.* 8. Le clitoris est le principal siege du plaisir & de l'appetit venerien aux femmes, & que l'on pourroit nommer la fougue & la rage de l'amour. C'est la, que l'Autheur de la nature a mis le trone de ses voluptes, comme il a fait dans le gland de l'homme, c'est la, qu'il a place le chatoüillement excessif, en qu'il a établi le lieu de la lascivité des femmes: Car dans l'action de l'amour le clitoris se remplit de sang & des esprits, & par son gonflement se roidit en suite, comme la verge de l'homme. Ipsissima hæc verba etiam in Nicolai Venette *Tractatu Gallico de Plagium. la Generation de l'homme Part. I. cap.* 1. *Art.* 3. *p. m.* 20. leguntur. Et *pag.* 21. *seq.* idem Autor clitoridi alium adhuc adsignat usum: Cette partie, inquiens, est a la matrice ce que la lüette est aux

L

pou-

poumons; & le clitoris avec les caroncules corrige l'air froid, qui pourroit incommoder la matrice; il empeche, en mesme temps, qu'il n'y entre quelque chose d'étranger. Secundum Felic. Plater. *Struct. Corpor. hum. fol. 60.* clitoris pruritus in his locis eximium efficit, & forte carunculas, quibus pellicula utrinque jungitur, ne dependant, sustentat.

§. 10.

Causa voluptatis.

Quod autem in hac pudendi parte tanta amoris dulcedo atque titillans voluptas a mulieribus sentiatur, absque dubio divina ordinavit sapientia, ut non modo prima vice ad coitum jugumque matrimoniale invitentur & alliciantur, sed postmodum etiam, ob varia gestationis & partus tempore perpeffa incommoda maximosque dolores a nova cohabitatione non penitus deterreantur, sed illorum oblitæ hac dulcedine ad pugnam veneream denuo stimulentur, sicque genus humanum eo melius propagetur. Secundum Philipp. Verheyen. verba *l. a. p. 202.* titillatio clitoridis sentitur, ut mulier minus ponderet incommoda, quæ nuptis obvenire solent. Caspar Bauhinus *l. a.* mentem suam ex Galeno ita exprimit: Natura, quæ optasset, si fieri posset, suum opificium immortale, omnibus animalibus & concipiendi instrumenta, & ipsis instrumentis eximiam quandam voluptatis effectricem tribuit, quo nullum animalis genus pereat, sed incolume semper sit & superstes: quod sane necessarium videtur, ut homines concitato coitu, alioqui actione turpissima, ad generis conservationem oblectentur: quæ voluptas a feminis contactu ejusque calore moderato ac benigno vias nerveas ac maxime sentientes transeunte causatur. Et revera, inquit Regnerus de Graaf *l. a. p. 182.* nisi hæ pudendi partes tam exquisitissimo delectationis & tanti amoris sensu præditæ essent, nulla mulier tam molestam novem mensium gestationem, laboriosissimam & sæpe exitialem fœtus exclusionem, plenam solitudinibus & curis liberorum educationem, in se suscipere vellet. Immo absque processibus ex utero

ex-

exortis, dehinc supra pubem ascendentibus atque in particulam illam excelsam in vulvæ apice circumvolutam desinentibus, neque mulierem aliquam in veneris amplexibus delectationem percepturam, nullosque fœtus concepturam fuisse scribit Realdus Columbus *l.a.p.* 448. De usu clitoridis ita sentit Jean Palfyn *descript. anatom. part. mul. p. 13* Nous dirons, qu'en suite du sang de la chaleur & des esprits, qui sont donnez au clitoris en quantité, il doit être capable de se dilater quelque fois; que par le sentiment fort sensible, qui est attaché a son gland, il doit être propre à donner de l'amour, causer cette douceur de venus & cet agreable chatouillement, qui doit se rencontrer dans le congrès; quoy, pourroit on nous faire accroire, que les femmes voulussent s'exposer à porter durant neuf mois un si pesant fardeau à souffrir les douleurs de l'accouchement & à se chagriner du soin, qu'elles prennent pour bien elever leurs enfans, si l'Autheur de la nature n'avoit pas imprimé un sentiment de douceur a toutes les parties du pudendum.

§. II.

Nonnunquam tamen clitoris, quæ in statu naturali tantæ *Clitoris magna.* est exilitatis, ut visum vel tactum fere fugiat, in statu præternaturali atque tentigine in magnam satis molem, in adultis præsertim, excrescit, ita ut etiam absque labiorum pudendi diductione aut crurum divaricatione conspectui se offerat. Rarissime talia exempla in infantibus occurrunt, quale nihilominus annotavit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 3. p. m.* 176. & qui *in infante.* in infante recens nato, cujus clitoris tantam cum membro virili similitudinem referebat, ut cum obstetrice una vicinæ mulieres ac peritiores alii illum judicarint masculum, & masculino nomine in Baptismo insigniri jusserint. Hanc naturæ tamen fraudem post mortem detexit accurata harum partium dissectio. Absque dubio hæc puella, si adulta fuisset, pro hermaphrodita ab imperitis haberi potuisset. Ante quadraginta aliquot annos *Lipsiæ Observatio.*

in diverforio quodam plateæ, a fœno nomen habentis, alebatur puella circiter triennis, ad fabæ magnitudinem extra vulvæ labia prominentem habens clitoridem, quæ absque dubio a crebriore ejusdem partis vellicatione vel titillatione a quodam Equitum Magistro ab infantia ipsi assveta, in tantam molem excreverat. Thomas Bartholinus *Hist. Anat. Cent. I. Hist. 65. p. m. 100.* mentionem facit puellæ in Fionia natæ, pueri speciem præ se ferentis, quia propendens clitoris membri virilis similitudinem monstrabat. Hinc masculum Erasmi nomen infanti inditum. Cum ætate vero exsiccata prominentia & contracta apertius sexum professâ, Annæ nomen priori adjunxit, vocataque fuit Anna Erasmia, mater demum liberorum. In puella octenni satis magnam clitoridem se vidisse scribit Nicolaus Venette *de la Generat. de l'homme cap. 1. art. 1. p. m. 21.* j'ay vû une fille de huit ans, qui avoit deja le clitoris aussi long, que la moitié du petit doigt; & si cette partie croist avec l'âge, comme il y a de l'apparence, je me persuade, que presentement elle est aussi grosse & aussi longue, que cette de la femme, que Platerus dit avoir vûe, qui l'avoit aussi grosse & aussi longue, que le col d'une oye. Clitoridis incrementum Ægyptiis & Arabibus ab infantia malum endemium est, & Ægyptii hanc pseudo-virgam nupturis virginibus excindere consueverunt. Secundum Johann. Vesling. *Syntagm. anatom. cap. 7. pag. m. 203.* enorme atque inutile clitoridis incrementum, in puellis Arabes, quicquid hujus immodestius prominulum conspicitur, abscindere protinus vel inurere coguntur.

§. 12.

in adultis.

Frequentius in adultioribus feminiis clitoridem in majorem molem procrefcere, & in quibusdam ad penis magnitudinem augeri, sequentes Autorum testantur observationes. Minimo digito in longitudine & crassitie parem clitoridem se vidisse scribit Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 188.* Regnerus de Graaf *l. a. p. 175.* extraordinario naturæ lusu in adultio-

ultioribus observavit clitoridem instar digiti internodii propendere, ita ut absque labiorum diductione aut crurum divaricatione facillime conspiceretur. Ibidem etiam *pag.* 176. ex Plazzone refert, clitoridis cujusdam partem externam in tantam magnitudinem fuisse productam, ut quatuor digitorum longitudinem æquaret. Vid. ipsius Franc. Plazzon. *de partib. Generat. Lib. 2. cap. 3. p. m. III. qui cap. 13. p. 157.* in honesta virgine istam partem ad dimidii digiti longitudinem prominentem se vidisse refert. Clitoridem mira magnitudine prominentem in virgine quadam Gallica, furore uterino laborante, observatam legimus in Johannis Michael. *Oper. Prax. Clinic. Cas. 22. p. 556.* Isbrandus de Diemberroc *Anatom. Lib. 1. cap. 26. fol. 153.* scribit, se in muliere quadam Manfurtensi, liCTORIS uxore, clitoridis longitudinem & crassitiem mediocris mentulæ virilis vidisse; quod incrementum ei fieri contigerat, postquam ter quaterve peperisset. Plura exempla collegit etiam Johannes Schenckius *Observ. medic. Lib. 4. fol. m. 544. seqq.* ubi inter alia honestæ & pudicæ matronæ meminit, in cujus sinu muliebri clitoridem ex ejusdem pubis ossis regione pronatam & per pudendi rimam minoris digiti sui dimidii longitudine & ejusdem circa basin crassitie, sed apicem versus tenuatiore videre contigit. Nupserat hæc quinto marito nondum tricesimum quintum annum egressa, atque diligenter percunctanti Schenckio liberrime confitebatur: Carunculam hanc etiam flaccidam & corrugatam, citra libidinis imaginationem ullam, ducta quantitate extra pudendum subinde prominere; atque in congressu cum marito aut aliis veneris conceptibus, imo vero solo vestium contactu mentulæ instar sæpe inflari, turgere atque erigi, & ad venerem irritare. Fuit autem ei a primis pueritiæ annis familiare, digitis hanc carunculam subinde versare, ex quo cum suavem in ea ætate titillationem persensisset, ex consuetudine postmodum factum fuisse, ut vel dormiens quoque manuum alteram ad pubem compositam contineret. Atque hujus occasione nympham vel potius

clitoridem ex frequenti nimirum tractatione ad turpem hanc formam excrevisse arbitrabatur. Scorto mediæ ætatis, carnosæ & fusci habitus, parte postica mariscis, antica ulceribus obsita cum Gonorrhœa, clitoris dimidii digiti longitudine propendebat, teste Johanne Rhodio *Obs. Cent. III. Obs. 42. p. 139.* Et pagina sequenti inquit idem, se aliam clitoridem ejusdem magnitudinis conspexisse, quæ in tumorem desinebat, pilæ lusoriæ parem, undiquaque verrucosam. Clitoridem propendentem & tensum in femina solo suffitu olei olivarum in laterem candentem successive effusi, se aliquando curasse, scribit Georgius Wolfgangus Wedelius *Prax. Clinic. Sect. I. cap. 1. p. 16.* In uxoris cujusdam, a prima puella maxime salacis, post primum partum defunctæ pudendis insigni magnitudine prædita fuit inventa, & tanta quidem, ut fere virum fuerit mentita prodigiosa venus, juxta observationem Sigismudi Schmideri *Ephemer. Acad. Nat. Cur. Cent. III. & IV. Obs. 156. p. 354. 356.* Quandoque etiam in puerperis a partu difficili clitoridem incrementum sumere, testatur Ambrosius Stegmannus *M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 112. p. 232.* Hic scilicet ad illustrem puerperam, opinione sua, prolapsu uteri ex partu difficili laborantem, vocabatur, quæ uterum ad ovi anserini magnitudinem propendere, & exinde intra duos dies nullam emisisse urinam dicebat. Obstetrix autem referebat, se ejusmodi uteri procidentiam suis nunquam vidisse oculis, cum uterus non prolapsus sit ex vagina, sed ex consveto meatu urinario. Quærebat hinc Stegmannus ex ipsa puerpera: num forsitan hanc procidentiam alio tempore etiam observaverit. Jurabat illa cum illustri marito, per vitam, nisi ab altero post partum difficilem die, usque ad hoc tempus non observasse. Ex omnibus igitur circumstantiis & indiciis recolligebat Stegmannus, clitoridem, utpote subtilem nervosam partem in partu difficili, per obstetricum continuam circa hanc partem tractationem ac titillationem, esse inflammata & in tantam molem tumefactam, cum ipse particulam hanc non simplici vice in parturien-

turientibus erectam viderit, & idem a curiosis obstetricibus observatum ipsique relatum sit. In salacioribus mulierculis clitoridem collum anserinum & crassitie & longitudine aliquando æquare, ex Riolano allegat Joh. Georg. Simon *impotent. conjugal. cap. 2. Thes. 2. n. 8. p. 22.*

§. 13.

Interdum nimia clitoridis excrescentia incessum impedit, *Incessum impedit.* uti Johannes Helwigius *Obs. 138. p. 378.* in rustica quadam Bavarica observavit: huic enim clitoris in tantum excreverat, ut longitudinem dimidii cubiti æquaret, in crassitie vero pollicem viri robusti, atque sic impedita vix erecta incedere aut munia sua domestica exquisitim obire posset.

§. 14.

Ob clitoridem magnam mulieres quoque in viros mutatae *an sexus sit mutatus.* creduntur, dum circa pudendum muliebre membrum aliquod, priapi figuræ persimile, latitare deprehenditur, quod cunctis mentulæ virilis conditionibus prorsus respondet, adeo ut præditum sit ligamentis, nervis, venis, arteriis, musculis, præputio, glande, ne quid omnino desideretur. Quamvis autem non negandum, clitoridem, tam secundum hætenus dicta, quam præsertim paulo post sequentia, in feminis interdum longe promineri, instarque penis distendi, moxque flaccescere, ut adeo penem virilem mentiatur, ejusque loco confratricibus seu mulieribus incubis in coitu nefando cum aliis feminis inserviat, sicque facillime rudioribus imponere possit: Ideo tamen minime sequitur, talem clitoridem, licet nimis quoque extensa sit, in verum penem seu instrumentum virile, multo minus feminam in marem mutatam esse, uti sequenti exemplo probat Vitus Riedlinus *Linear. medic. Anno 1697. Mens. Septembr. Obs. 15. p. 290. seq.* de clitoride instantibus mensibus turgente. Clitoris, inquit, uti naturaliter forma penem refert, nec ferme nisi magnitudine ab eodem differt, sic in nonnullis interdum adeo excrescit, ut & pro hermaphroditis habeantur, & sat scelestæ,

ste, quod virorum est, præstare tentent tali clitoride instructæ, fricatrices inde nominatæ. Aliis ejusdem protuberantia metum injicit, dum ad conjugium ineundum se propterea ineptas fieri credunt; sic nuper quadam sat formosa virgo, cum primo menses instarent, clitoridem tantum auctam notavit, ut non parum perterrita matri & indicaverit & monstraverit, quæ majori terrore percussa jamjam filiam genus mutasse firmiter credens, rem mihi detexit, & meum consilium imploravit, puellæ pudicitia inspectionem mihi non concedente; ut tamen & aliis feminis monstraretur, svasi, quæ idem, quod mater, retulerunt, simul tamen visum ipsis penem sic descripserunt, ut clitoridem a sanguine menstruo exitum quærente & turgente inflatam esse, ego nullus dubitaverim, medicamenta itaque menses moventia, in usum trahere cœpi; quibus ad votum post trimestre operantibus, clitorideque imminuta penis imaginarius disparuit, & virgo omnem tristitiam inde conceptam deposuit, docens, in ejuscemodi casibus a præcipiti judicio nos abstinere debere, ne nos risui, alios vero ignominia immerita exponamus. De qua materia plura in *Spermatol. nostr. cap. 13. §. 46. seq. p. 704. seq.* reperies. *vid. etiam Casp. a Reies Qv. 57. p. m. 717.* ubi inquit: Sexus falsæ mutationis hanc fuisse causam putant quidam Auctores; quorum tamen opinio licet vera sit, quatenus ad clitoridis augmentum & tentiginem spectat; tamen insufficiens videtur hæc causa, ut mulier in virum transiisse crederetur, & habitum mutare virilemque induere; quia multæ sunt feminae, quæ aucta hujus partis magnitudine laborant, & tamen coeunt, & suum sexum recognoscunt. Deinde cum de aliquibus dicatur, uxores duxisse & filios generasse, aliter quam membro virili uti non poterant, minime vero cauda aucta & inflata; quia per hanc semen in vulvam immittere non poterant, &c. Tales personas semper pro feminis esse habendas, monstrat Paulus Zacchias *Quæst. M. L. Lib. 7. Tit. I. Qv. 8. n. 5. f. 593.*

§. 15.

Quandoque etiam feminae, quibus longior est clitoris vel etiam extra pudendi labia prominet, in infantia, ex obstetricum errore vel ignorantia, pro maribus seu pueris habentur, atque in baptismo nomine virili insigniuntur, quale exemplum paulo ante §. II. ex Regnero de Graaf recensuimus; in ætate vero adulta hermaphroditi judicantur, (qualia exempla plura in Spermatologia nostra *cap. 13. §. 16. seq. p. 576. seqq.* adduximus,) cum tamen ad hermaphroditismum penis verus & perforatus requiratur; in dictis autem feminis clitoris tantummodo extraordinariam longitudinem acquisiverit, aut circa clitoridem substantia quædam carnea vel cutanea peniformis, medicisque cauda (de qua paulo post) excreverit. Quare talis excrementa peniformis, sive sit clitoris, sive cauda, bene inspicienda atque examinanda est, an in illa præputium & glans, præsertim autem perforatio reperiat, per quam urina & semen excernatur. Quod nisi fiat, talis persona ad veros hermaphroditos referri non potest, sed ad sexum femineum pertinet. Interim tamen illas mulieres, in quibus præter partes genitales, sexui feminino proprias, quoque clitoris prægrandis, licet imperforata, simulque in pudendi labiis testiculi masculini reperiuntur, ad hermaphroditas feminas libenter referimus, quia ex utroque sexu, licet imperfecte, participant. vid. etiam Nicol. Venett. *de la Generat. Part. 4. Art. 3. cap. 4. p. m. 611.* Talem hermaphroditum in Gallia prope Andegavum vidisse scribit Isbrandus de Diemberbroc *Anatom. Lib. I. cap. 26. fol. m. 154.* qui circum os, instar viri, totus barbatus erat, sed tamen muliebri vestitu utebatur, suaque genitalia pro vili pretio conspicienda exhibebat. Huic superiore pudendi parte clitoris excreverat ad medii digiti longitudinem & mentulæ virilis crassitiem, cum glande, frenulo & præputio, uti in viris esse solet, excepto, quod fissura glandis non esset pervia: Inferius meatus urinarius & vagina uteri adstabant, ut in mulieribus; in singulis pudendi labiis unus testis

*an signum
hermaphro-
diti?*

*Admissio
ad obstetri-
ces.*

continebatur. Hanc distinctionem bene notent obstetrices, ne a clitoridibus longis, penemque seu membrum virile æmulantibus, decipiantur, talesque feminas pro hermaphroditis judicent, uti aliquot ante annos Sonderslebiæ accidit, ubi meretrix, quæ ex se editum partum enecarat, captiva tenebatur, cujus venter a duabus juratis obstetricibus inspiciebatur, & ipsa hermaphrodita dicebatur, cum utriusque sexus genitalibus sit prædita. Præfectus autem ejusdem loci harum effatu non contentus vocavit duos medicos in consilium, qui, bene perspectis genitalibus, illam non hermaphroditam, sed puerperam renunciarunt, cum clitoridem ad spithamæ longitudinem prominentem deprehenderint. Terrefacta hinc infanticida medicorum judicium verum reddidit, in nuperrimo partu difficili hunc accepisse tumorem & clitoridis protuberantiam, juxta observationem Ambrosii Stegmanni *M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. II. 2. p. 232.* A partu autem talem clitoridis excrescentiam interdum oriri, §. 12. ex eodem Stegmanno & Diemerbroccio adduximus.

§. 16.

Tribades.

Quamvis autem feminæ taliter clitorifata, ut hæc columella officium penis præstare possit, hermaphroditæ non sint; interdum tamen tanta ejusdem partis productione abutuntur, atque cum aliis ejusdem sexus personis instar virorum coeunt ac mutuis congressibus se polluant; talesque feminæ, quæ cum aliis lascivius atque illicite versantur, & juxta Cæl. Aurelian. *de Morb. chronic. Lib. 4. cap. 9. p. m. 544.* utramque venerem exercent, mulieribus tamen magis, quam viris misceri festinant, & easdem invidentia seu æmulatione pene virili sectantur, vel, juxta Gerardi Blasii *Commentar. in Joh. Vesling. Syntagm. anatom. cap. 7. p. 103.* scelesto clitoridis contactu se invicem ad voluptatem & ejaculationem seminis instigant, Græcis *τριβάδες* & Latinis Fricatrices, confricatrices, fictrices, subigatrices & subagitatrices appellari solent. vid. etiam Casp. Bauhin. *de Hermaphrod. Lib. 1. cap. 4. p. 39.* item Joh. Georg. Simon. *de Impotent. cap. 2. Th. 2. p. 21.*

§. 17. Talis

§. 17.

Talis tribas fuit Bassa, de qua Martialis *Lib. 1. Epigr. 58.* tan- *Tribadum,*
quam de femina virum mentiendo cæteras mulieres fricante ita *exempla,*
cecinit:

Quod nunquam maribus junctam te, Bassa, videbam:

Quodque tibi mœchum fabula nulla dabat.

Omne sed officium circa te semper obibat:

Turba tui sexus, non adeunte viro:

Esse videbaris (fateor) Lucretia nobis:

At tu proh facinus, Bassa, fututor eras.

Inter se geminos audes committere cunnos,

Mentiturque virum prodigiosa venus.

Commenta es dignum Thebano ænigmate monstrum:

Hic, ubi vir non est, ut sit adulterium.

Cum celebris poetria Sappho promiscue tum pueros tum puellas arderet, adeoque insanis amoribus diffamata esset, partim tribas dicta, partim Horatio atque Ausonio appellitata fuit mascula, quod marium vices in puellis obiret, juxta Joh. Petr. Lotich. *Præfat. in T. Petron. Arbitr. Satyric.* Hujus Sapphus vatis ancillæ erant Amythone, Telesippa, Megara, Athys, Cydne, quibus ipsa ad libidinem suam explendam abutebatur, eas subando more virili, uti refert Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. Oper. fol. m. 188.* Ejusmodi exemplum annotavit etiam Nicolaus Tulpius *Observat. med. Lib. 3. cap. 35. p. m. 253.* Scilicet Henrica Schuria, mulier virilis animi, pertæsa sexus sui induit vestes viriles, & profecta in militiam, meruit aliquandiu in obsidione Sylvæ Ducis. Sed demum reversa accusabatur perditæ libidinis ob clitoridem extra sinum pudoris adeo interdum sese offerentem, ut conata fuerit non semel libidinosis lascivire cum aliis mulieribus, imo illas ita atterere ac fricare, ut cuidam, cujus desiderio impense flagrabat, usque adeo placuerit detestanda ipsius impudicitia, ut nisi per leges steterisset, lubens ipsi nupsisset. Habuit autem hac *tribas* naturalia sua,

saltem quoad externam faciem, haud aliter conformata, ac aliae mulieres; sed intus percipiebatur evidenter (uti testabantur tres obstetrices) paulo ante urinæ iter, glandulosa aliqua caruncula, quam clitoridem vocant medici, in salaci hac fricatrice ad dimidiati digiti longitudinem accedens & crassitudine sua haud male colem puerilem referens. At vero, licet clitoris hæc foris nullum sui perpetuo faceret indicium: apparebat tamen interdum, præsertim ubi vel difficulter micturiret, vel percita veneris œstro raperetur impensius in illicitam hancce cupidinem; quo tempore dicebatur hæc glandula extra naturalia ipsius protuberare, vel ad instar dimidiati digiti, vel interdum etiam longius, prout vel majore vel minore in mulieres exardesceret amore. Scribit etiam Dominicus Panarolus *Pentec. IV. Obs. 4. p. m. iiz.* se meretricem, aliarum mulierum tribadem, sicut ore proprio fatebatur, propriis oculis vidisse, cui clitoris ita producta & tensa fuit, ut pueri duodecim annorum mentulam æmularetur; cui tentigo illa continua fricatione ad talem magnitudinem excreverat. Ursula Catharina Blumentau, virago, mentulam suam extra pudendum adeo interdum prominentem habuit, ut etiam ausa fuerit aliquando cum puellis libidinosis κλιτορίζειν easque τριφειν. Pœnas tandem promeritas verita ex patria aufugiebat, teste Christiano Francisco Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 5. App. p. 63.* Tali mentula prædita quoque fuit Helena quædam Antverpiæ, quæ illa sua parte tum in lupanaribus multas exercebat meretrices, tum alibi non paucas virgines vitiabat. Imo eo infantiæ venit, ut Pastori se sisteret, petens contrahere cum certa filia matrimonium. Quamobrem Pastor accusavit eam apud Episcopum & Magistratum, quod virum tegeret habitu muliebri. In carcerem ergo compingitur, & jussu Magistratus visitur, atque inspicitur a Medicis Chirurgisque, sed virile nihil comperiunt. Ita nempe hæc particula non stimulante libidine se contrahit. vid. Fortunat. Plemph. *Fundam. Medicin. Lib. 2. Sect. 5. cap. 9. fol. 139.*

§. 18.

Taliter mentulatae feminae in ejusmodi coitu perverso cum aliis feminis etiam spermatizare seu semen emittere nonnullis creduntur Autoribus, qui tamen in diversas abeunt sententias; alii enim dictum sperma ex clitoride prodire affirmant, alii negant. Inquit nimirum Paulus Zacchias *Quaest. med. leg. Lib. 7. Tit. 1. Quaest. 8. n. 24. fol. 598.* Tritum est, feminas nonnullas invicem inire, & semen in alias ejaculari, quod ne suspicemur per consuetas sibi vias, nempe per vasa seminaria suo sexui concessa, illis contingere, audiamus, quae Alsaharavius *Pract. Tract. 25. cap. 1.* dicebat, & quidem inquit: Antiqui dixerunt, quod hujusmodi carnem (loquitur autem de clitoride) in tantum est possibile crescere, ita quod aliquae spermatizant cum ea, ut mares, & agunt cum aliis mulieribus: cui dicto consonat Avicennae dictum *lib. 3. fen. 20. Tract. 1. cap. 44.* ubi mulieres, quae desiderium coeundi cum maritis explere non possunt, quod segniores sunt in semine emittendo, dicit cum aliis mulieribus coire remque veneream habere, quo sese inter se subagitantes semen expellant: & licet non dicat Avicennas, eas per clitoridem semen emittere, non desunt tamen alii, qui id concedant, &c. Imo ipse Zacchias ibidem feminas clitoride insignes per eam, ut viros, spermatizare addit. Inquit etiam M. Antonius Ullmus *Physiolog. Barb. hum. Sect. 3. cap. 22. fol. m. 229.* Nulla est pars pudendorum muliebrum, quae adeo exsuscitet coeundi appetitum infandum, atque nymphea seu clitoris, ut leniter molliter contrectata etiam summo digito eliciat muliebrem semen. Et Sev. Pinæus *de not. Virginit. Lib. 1. cap. 4. p. 42.* scribit: Mirum non est, si Autorum quidam Neotericorum clitoridem oestrum veneris & dulcedinem amoris appellaverint: siquidem visae sunt earum quaedam, quae, cum blande tractaretur ista productio, semen ocyssime emisissent. Hæc enim est pars, qua mulieres libidinose invicem abutuntur in confricationibus, unde confricatrices appellantur. Scilicet putabant veteres, feminas iis-

*Tribades
an semen
emittant?*

affirmatur.

dem cum viris gaudere partibus genitalibus, nisi quod solo situ differant. Cum proinde penis virilis in glande sit perforatus, talem perforationem etiam in glande mentulæ muliebris præsupponebant sibi fingebant. In qua sententia veteribus etiam ex recentioribus nonnulli assentiuntur, quorum satis notus Autor Isbrandus de Diemerbroc *Anatom. Lib. 1. cap. 25. Edit. Lugdun. 1679. in 4to. p. m. 151.* ita scribit: Ad crura clitoridis perveniunt vasa deferentia; sed an illa vasa ingrediantur hæc crura, vel in ea aperiantur, semenque in ea effundant; an vero sub iis adhuc alius ductus seu canalis lateat, urethræ virili respondens, semenque ex vasis deferentibus excipiens & ad tentiginem deferens, nondum satis compertum, neque illud ab ullo Anatomico quæsitum aut animadversum legimus, forte quia corpora muliebria, imprimis quæ in media libidine repentina morte interempta sunt (in quibus hoc commodissime inquiri posset) raro secunda occurrunt; vel quia de exili hac particula, quæ in sectione protinus in conspectum non incurrit, inquirenda nemo hactenus cogitavit. Ratio tamen subministrat, talem particulam cavam (quæ in demortuis omnino concidit) seu canalem, instar urethræ virilis adesse debere, quæ semen ad tentiginem seu virgæ muliebris glandem deferat: Præterea cum mulieres confricatrices venerem cum magna libidine ac voluptate cum aliis feminis exerceant, procul dubio etiam semen per penem effundunt: sed per quam quæso viam, nisi in virga existat talis canalis urethræ virili respondens? Idem Autor etiam *ibidem cap. 23. p. 135.* hanc sententiam variis rationibus defendit, addita quoque experientia, scilicet quia salacibus maximeque libidinosis mulieribus per clitoridis frictionem manufactam, semen provocatur & foras exsilit, sicut viris ex frictione penis; deinde annectit sequentem observationem: Mulier quædam non infimæ sortis mihi conquesta est, se in prima juventute libidinis stimulos sentientem, sæpissime istam particulam digito fricare, sicque semen sibi summa cum voluptate provocare

vocare solitam fuisse; sed progressu temporis hanc malam consuetudinem in morbum abiisse, ita ut tandem, si pudendum, sive a pulvinari, cum sederet, sive a propria bracca, cum ambularet, sive alio quocunque modo, nonnihil fricaretur, mox ipsi invitæ semen efflueret, neque illud ad voluntatem retinere posset, &c.

§. 19.

Sequentem observationem recenset Paulus Zacchias, *Quæst. Casus dissimulatus. med. Legal. Lib. I. Tit. I. Quæst. 9. n. 16. fol. m. 603.* cumque pro certo affirmare nolit, illam feminam fuisse hermaphroditam, quia in eare dubium aliquod inter celebriores medicos insurrexit; fortasse eorundem nonnulli hanc personam pro femina nimis mentulata habuerunt; ideoque hanc Historiam hoc loco inferere liceat. Scilicet muliercula quædam partes genitales ita habebat constitutas: Intra uteri labra supra meatum urinarium, versus internum uteri osculum procedendo, carnosæ quædam moles conspiciebatur, speciem virilis membri præ se ferens, crassitudine virilis mentulæ mediocris crassitiem excedens, longitudine, cum exerta erat, quinque transversorum digitorum quantitate: in summitate corpus apparebat virilis membri glandi respondens, sed præputio destituebatur, cujus vicem ipsa uteri pterygomata supplere videbantur, a parte superna collosæ erat substantiæ, ita ut suspicio irrepsit, ne ex ulceribus cicatrices contraxisset, quod illa inficiabatur. Glans, ut ita dicam, transversaliter perforata erat, sed orificium minimum pene digitum admittebat; per hoc nulla urina reddebatur, sed per meatum, unde cæteris feminis solet effluere. Menstrua illi partim per hoc ipsum orificium, partim sub eo, ex intiore & inferiore uteri parte prodibant; nam sub hac carnea mole pervius erat meatus valde exilis, qui indito in ejus molis orificium per siphonem vino, mulso, aut alio quovis liquore, conspicuus fiebat, per eum enim is liquor ex parte cum flatu quodam prodibat. Nymphæ hinc inde ab uteri labris admodum

dum exiles erant. Moles hæc, quicquid esset, intra pudendi labra delitescens vel tussiente, vel ridente muliercula ad duorum digitorum transverforum quantitatem foras exiliebat (quod forte uteri corpus esse denotare posset) cum vero arrigebatur (quod contra, non esse uteri corpus, testari potest) tensa ac dura, ut retulerunt, evadebat & in majorem molem excrescebat. Ea mulieres alias se compressisse fatebatur & per illam semen emisisse. Tunc temporis per glandis hujusce orificium veluti Gonorrhœam patiebatur, & in ipsa glande ulcuscula apparebant, nullo dolore insignia, nam Chirurgus absque ulla mulieris molestia & foras molem illam manu educebat & intro impingebat. Licet autem, juxta superius dicta, allegatus Autor hanc personam pro hermaphrodita judicare noluerit; quod sit tamen, juxta sequentem Autoris relationem, in hac femina præter hanc peniformem excrescentiam carnosam alia quoque clitoris, licet minima, adhuc fuerit reperta, dictam molem, mea quidem sententia, non tam pro clitoride, quam pene virili, non legitime formato, ipsamque personam pro hermaphrodito judicandam credo, cum in primis dicta moles perforata atque liquoris cujusdam excretioni apta fuerit: quod in vera clitoride non observatur: hinc etiam illæ feminæ, quæ, ob nimis longam clitoridem, a seipsis & aliis vulgo pro hermaphroditis habentur, clitoridem autem perviam non habent, proprie non hermaphroditis, sed mentulatis, seu magnam clitoridem, per quam tamen nullum semen emittitur, habentibus, sunt adscribendæ. vid. etiam *Spermatolog. nost. cap. 13. §. 72. pag. 651. seq.*

§. 4.

*Clitoris non
est perfora-
ta*

Veram autem clitoridem nunquam perforatam esse, etiam alii Autores defendunt. Scribit enim Guernerus Rolfincius *de Partib. genital. Part. 2. cap. 42. p. 193.* Glandem æmulatur clitoridis capitulum ex cupula prominentem. Exprimit etiam glandem capitulum hoc virilem ex præputio emicantem. Præputium constituit membranula ex alarum conjunctione nata.

Fora-

Foramen in eo a nobis non observatum. Juxta Regnerum de Graaf. *l. a. p.* 179. Clitoris nullam, ut penis, urethram vel similem canalem habet. Et secundum Joh. Riolan. *Anthropogr. l. a p.* 188. virga muliebris omnibus fere partibus constat, quibus virile pudendum: Extremum Clitoridis in modum balani exornatum est, quod tamen non est pervium. Casparo Bauhino *Theatr. anat. lib. 1. cap. 40. p.* 135. clitoris est processus parvus, in rimæ majoris apice, virili membro respondens situ, substantia, compositione, spirituum repletionem & erectione: differens vero ab eo longitudine & canali communi. Caput ipsius tentigo dictum tenuissima cute nympharum conjunctione veluti præputio tegi videtur; foramen habet, non tamen pervium. Idem etiam sentit Thomas Bartholinus *Anatom. lib. 1. cap. 34. p. m.* 292. Extremitas, inquit, vel caput clitoridis prominens instar glandis (reliqua parte delitescente) tentigo dicitur, foramen habens uti penis, sed non pervium. Et Vopiscus Fortunatus Plempius *Fundam. Medic. lib. 2. cap. 9. fol. m.* 139. inquit: Clitoris meatum non habet, per quem semen vel semini simile effundatur. Juxta Petri Dionis *Anatom. demonstrat. 4. p. m.* 237. Eadem partes, quæ virilem virgam constituunt, clitoridis etiam compositionem ingrediuntur: Hujus extremum glandi illius simile est, nisi quod perforatum non sit; quamvis meatuli quoddam vestigium in eo cernatur; & secundum J. Casse *Compend. anat. p.* 178. clitoris urethra & glans foramine caret. Eadem verba leguntur etiam Cosmopolit. *histor. nat. cap. 16. p.* 426. nimirum clitoris caret urethra, & prominens glans ejus foramine, nam cæcam tantum foveolam habet. De tribadibus earumque spermatifactione ita loquitur Jean Palfyn *descript. anat. des part. de la Femme p. m.* 14. Il se presente icy un doute considerable à resoudre; savoir si les tribades, qui se joignent à d'autres femmes, jettent aussi de la semence par leur verge clitorale; il y a beaucoup d'apparence, que cela soit impossible, d'autant que ces femmes n'ont point d'urethre au clitoris, ni quoy que ce soit de

semblable, & que par la fente il ne peut passer aucune semence, parce qu'il n'en ont point, si ce n'est que l'on veuille prendre pour la semence des femmes la liqueur, qui est contenue dans les œufs. Imo ipse Isbrandus de Diemberbroc *editionis novæ Lib. 1. cap. 26. fol. 152.* suam sententiam, paulo ante pro affirmativa spermatizationis tribadum adductam, mutat, atque clitoridis apici foramen oblongum, instar foraminis penis virilis, sed non pervium, inesse scribit. Et Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. cap. 13. p. 444. seq.* ita sentit: Illud nullatenus præterire alto silentio fas est, quod nimirum, licet mulieres clitoride ad obscœnam venerem utantur, per illam tamen neque feminis, neque alterius cujuspiam humoris vel minimum emittunt, sed sterili conatu calcant, perinde ac si digito lascivirent pudendumque terebant; cum enim particula ista sit quid præter naturam adnatum, non potest ulla ratione seminalium vasorum productiones excipere, quæ ad naturalia duntaxat pudenda diriguntur, utpote in mulieribus ad uterum, in viris ad penem: ut proinde mirari subeat Riolanum, & cum eo candidissimum Paulum Zacchiam, qui contrariæ sententiæ subscribere videntur, multis adductis auctoritatibus. Solus Alfaravius id palam annuere videtur, qui tamen, si rite verba perpendantur, ex antiquorum potius opinione loquitur; inquit enim: Antiqui dixerunt: Forte in illo contactu tribades polluantur ab utero, vasque paticæ, quæ succumbit, mulierculæ, aliquo respergunt humore, salivaque fœdant aphrodisia, & inde decipi potuerunt veteres, existimantes, rorem illum genitalem a clitoride, tanquam a virga manasse. Hanc imperforationem clitoridis longioris ac rigidæ in binis feminis observavit Cornelius Solingen. *v. ejusd. Oper. Chirurg. P. 3. c. 27. p. m. 310. in edit. Belgica, p. 211.*

§. 21.

Clitoris a
pene distin-
guenda.

Quod si proinde in clitoride sic dicta foramen reperiatur, per quod liquor spermaticus prodeat, tunc talis clitoris a Chirurgis vel Medicis accuratius esset inspicienda atque indaganda, annon pars ista potius si te penis sive perfectus, sive imperfectus, ipsaque

que tali mentula dotata femina pro hermaphrodito sit judicanda, quibus quandoq; sperma emittere contingit. Hinc nescio quo referam observationem, quam Ambrosio Stegmanno vir quidam omni exceptione major ac artis medicæ optime gnarus sancte retulit: Esse nimirum illustrem, ex tertio matrimonio tum viduam, & undecim liberorum matrem summe veneream, cujus clitoris amplissimo gaudeat orificio, tantaque colli vesicæ cavitae & longitudine, ut membrum virile, quod quale & quantum in coitu perceptibilioris & acutioris delectationis gratia, illæsa vesica & mictione, admittat. Jactitasse quoque lascivam hanc quartillam: se per vitam non meminisse virginem, & longiori vice in hoc quam in consveto loco celebrasse coitum, parvulam continuo hanc partem contrectasse, ampliorem in cerea ætate incredibilem ob titillationem priapo fecisse, cum paribus se inquinasse & juxta magisque prodeuntibus annis cum majoribus sese miscuisse. *vid. M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 112. p. 233.* De ipsissima hac persona idem autor, Ambrosius Stegmannus *ibid. An. 7. & 8. Obs. 35. p. 57.* hæc refert: Cum ante aliquot septimanas lascivam hanc Corinnam ex inflammatione meatus urinarii & obstructione urinæ totali graviter decumbentem visitare, & mirum hoc phænomenon manibus & oculis indagare data mihi fuerit potestas, operæ pretium esse duxi, exactius jam curiosus illius structuram, cum plane aliam deprehenderim, depingere. Sita itaque erat clitoris consveto suo loco in superiori nimirum pudendi parte. Situs erat meatus uninarius supra vaginæ orificium inter Nymphas. Ast 1) clitoris monstrosa sua excrescentia & magnitudine non solum in utrisque lateribus crassiores efficiebat nymphas, sed & longitudine & crassitie sua ovum columbinum ferme superante meatum urinarium tegebat. 2) Loco meatus urinarii, in statu naturali crassitiem alias calami scriptorii obtinentis, fissura deprehendebatur, quæ latitudine duos, & longitudine quatuor transversos digitos præterpropter æquabat. In hujus fissuræ orificio meatus uninarius naturali crassitie præditus

conspiciebatur, qui jam ob nimiam inflammationem tantum excitabat dolorem, ut lasciva hæc vix esset sua, nec ego interiorē hujus fissuræ substantiam ob exinde ortum tumorem rite indagare possem. Sub hac fissura vera uteri vagina loco & partibus legitimis dotata deprehendebatur.

§. 22.

*Tribades
liquorem
emittunt,*

Quamvis autem a mentulatis seu in quibus clitoris in nimiam molem excrevit, & quæ ab hermaphroditis bene distingvenda sunt, ob ejus imperforationem nullus liquor, neque spermaticus neque alius per hanc partem emitti possit, annon tamen a talibus feminis, bene clitorisatis, talique parte, instar virorum, aliis mulieribus scelestis cohabitantibus, in hoc actu lascivo liquor aliquis, licet non ex clitoride, sed ex lacunis vaginæ, tempore orgasmi venerei effluere possit, minime negamus; Quem tamen liquorem nequaquam pro semine femineo, quod tantummodo in ovulis continetur, agnoscere debemus; de dicto autem lacunarum humore paulo infra pluribus agemus.

§. 23.

*non impræ-
gnant.*

Utrum vero ejusmodi tribas seu incuba, quæ paulo antea cum marito coitum celebravit, aliam feminam seu succubam virili semine imprægnare possit, non immerito dubitandum, etiam si Amatus Lusitanus *Observ. Cent. 7. Curat. 18. p. 711.* id nobis persuadere conetur, & quidem sequentibus verbis: Duæ mulieres Turcicæ vicinæ multis coitibus, incubis & succubis, sese contaminabant polluebantve, quarum altera vidua erat, altera vero virum habebat. Cæterum, quum semel vidua ad coitum irritata alteram conjugatam ad coitum incitaret, & forte ea hora a marito, cum quo rem habuerat, discedentem, subcuba est facta; quo in coitu amplexuve post multam frictionem, attrectationemve ac feminis ejaculationem, uterus subcubæ viduæ, ingenti appetitencia, semen non solum mulieris incubantis, sed virile, non multum antea in ejus utero relictum, suxit, a quo semine prægnans facta est, firmante ipsa variis juramentis habitis &c.

Hanc

Hanc historiam omnino falsam ac fictam a muliercula ista esse, ut probrum suum inhonesto velamine contegeret, judicat Paulus Zacchias *Quæst. med. leg. Lib. 3. Qv. 8. 9. n. 17. f. 285.* De suspecta Amati fide vid. etiam Casp. a Reies *Camp. Elyf. Quæst. 41. n. 23. p. m. 502.*

§. 24.

Nefandum hunc tribadum cum aliis feminis coitum summo DEO maxime displicere, testatur ipsius Apostolus Paulus ad Roman. *Cap. 1. vers. 26.* Propterea gentiles tradidit DEUS fœdis affectibus; nam & feminæ illorum transmutarunt naturalem usum in eum, qui est præter naturam. Tales scilicet feminas gentilium tanquam fœdas scrofas, ob clitoridem seu mentulam muliebrem insigniter prominentem, petulcas sese commiscuisse, explicat Christianus Franciscus Paullini *M. N. C. Dec. II. An. 5. App. p. 62.* Ubi addit: Dicas, gentilium feminas tantum non omnes in illicitam hanc raptas libidinem, qui ergo in omnibus potuerit prominere clitoris? respondeo: majorem fuisse illis, atque nostratibus mulieribus, ut itaque accedente summo veneris æstro, facile excreverit.

§. 25.

Attamen dictas fricatrices seu tribades talem illicitam venerem etiam secundum humanas leges non impune exercere, partim ex superioribus constat, ubi tribadem Antverpianam a magistratu in carcerem compactam atque a medicis inspectam ex Vopisco Fortunato Plempio *fol. 139.* & aliam pœnas promeritas veritam ex patria aufugisse, ex Miscellaneis Naturæ Curiosorum adduximus, partim etiam ex aliis autoribus, medicis æque ac Jure Consultis, & quidem easdem gravi & nonnunquam capitali pœna affici, hoc loco inferere volumus. Inquit nimirum Nicolaus Tulpius *Obs. med. Lib. 3. cap. 35. p. 255.* Hoc impudicum mulierum genus scribit celebris Juris Consultus Joannes Paponius morte puniendum. *L. 22. Tit. 7. arrest. 2.* sed hæc tribas Henrica Schuria, clementiorem nacta judicem cædebatur duntaxat virgis, & relegata in exilium, separabatur longissime a nequitia

*Tribadum
coitus Deo
displicet,*

*lege huma-
na prohibi-
tus.*

Pœna.

suæ conſorte, videlicet illa vidua, quacum libidinoſius vixerat. Qua utique punita, ſed in urbe retenta, videbatur abunde diſſolvi illicitus deteſtandæ libidinis thalamus. Rodericus a Caſtro *de Natur. Mulier. Lib. I. cap. 3. p. 10.* Uliffiponæ ob ſimile foediſſimum ſcelus aliquot mulieres publice puniri ſe viſiſſe ſcribit; quo autem pœnæ genere, dictus Autor non addit. Ad quæſtionem, qua pœna puniantur virgines ſeſe fricantes? ſequentibus verbis reſpondet Henricus Kornmannus *de Virginit. cap. 48. p. 134. ſeq.* In foedo illo & contra ſexus naturam mulierum inter ſe coitu ejusque pœna Clarus *lib. 5. ſentent. 8. Fornicatio num. 28. verſu inter mulieres. adducit. l. foediſſimam 20. C. ad. l. Jul. de adult.* ut & Petrus Binsfeld *in tractat. de confeſſion. malefic. C. Dubium hic moveri poteſt. verſic. cum nihil efficiatur, circa med. p. 228.* in eadem eſt ſententia, in qua lege pro hoc crimine impoſitam pœnam mortis eſſe volunt, & dicit Clarus eſſe communem opinionem, allegans Antonium Gomezium *ſuper legem 80. Tauri. num. 34.* ubi maxime, quod ſalvo excellentiſſimi D. Practici judicio dictum eſſe volo, hallucinatus mihi videtur, nam nullo verbo mulierum inter ſe coitus meminit ea lex, ſed de illis mulieribus, quæ ultro ſe ſtupro dedunt, ut & gloſſa ibi tenet, loquitur, id quod patet a contrario in iis verbis: Non earum, quæ per vim ſtupro compreſſæ ſunt. Ubi opponuntur per vim ſtupratæ, & quæ ultro ſeſe prostituunt; quæ oppositio non procederet inter per vim ſtupratas & inter ſeſe coeuntes. Dicitur igitur foediſſima nequitia *in pr. d. l.* earum, quæ pudorem ſuum alienis libidinibus proſternunt, eo quod ultro poſcunt, quod alias ab iſſis rogatur, & ut gl. exponit, quæ mulier ſponte committit ſtuprum cum aliquo. Quo vero modo illa fricatio fiat, tacere quam exprimere melius eſt, ne virginibus memoria & cogitatio ejus rei daretur. Gomez plura refert, quibus id opus a virginibus exerceatur. Nicolaus Bœrius *Deciſion. Burdegalenſ. Deciſ. 316. n. 14. fol. 660.* hæc habet: Quid de duabus mulieribus actum venereum facientibus & ſe corrumpentibus (& iſtam quæſtionem

nem vidi in curia venire) & videtur quod non puniendæ, ut patet ex d. Juven. 2. Satyr. loquendo in personam mulierum

Tædia non lambit Cluniam, nec Flora catallam.

in contrarium, quod pœna ultimi supplicii puniri debeant. *leg. fœdisissimam in principio C. de adult. secundum unam lecturam gloss. argum. l. cum vir eod. titut.* quam sequitur Cyn. qui dicit, quasdam mulieres fœdisissima nequitia tentare, quæ libidinem suam exercent in alias mulieres, easque infectantur, ut viri, sicut de quibusdam maledictis fertur. Sic enim dicebatur de Francisca Lestaige & Catharina dela Maniere, civitatis Aquensis, de hoc accusatis & cum gloss. transeunt *Albe. de Rosa & Salic. ubi Alber. alleg. text. cum gloss. in authent. de non eligen. secundo nuben. §. cum igitur. circa sicolla. i. in ver. luxuriantur.* quæ dicit luxuriam committi, si mulier cum alia femina agat, per d. l. fœdisissimam & per text. in auth. ut non luxurientur contra naturam. Sed quia duæ supradictæ mulieres reprobaverunt testes: fuerunt relaxatæ, & quæ condemnatæ fuerant; ad quæstionem per Seneschallum Landarum in sede Aquensi. Christophorus Crusius de Tortur. & Indic. delictor. Part. 2. cap. 18. de Sodom. n. 9. scribit: Dixi in sexu eodem feminam cum femina sodomiam exercere, quod flagitium qualiter perpetretur, scire non proficit, ut dicit l. 31. C. de adult. Obscurum id haud fuit Martiali, quod arguit hic versus in epigrammatibus:

Miraris monstrum Thebano ænigmate dignum,

Hic ubi vir non est, ut sit adulterium?

n. 10. recensetur historia a Busbequio, Oratore Cæsareo, de moribus Turcarum in epistolis, quod mulier decrepita & annosa in balneis publicis amore juvenculæ nudæ apparentis, contra naturam capta, & postquam prece aut pretio non vicisset puellam, quantum infania postulavit, sexum ementita mutato vestium vultu pro viro se gessit, sese parentibus puellæ insinuans & ambiens matrimonium puellæ, cujus voti tandem compos facta est, peractis vero nuptiarum ritibus & comperta sexus veritate, publice anus accusata, damnata & in vicinum mare projecta & suffocata est.

§. 26. Juxta

§. 26.

juxta alios
autores.

Juxta verba Jacob. Menoch. *de arbitrar. Judic. Quæstionib.* & *Caus. Cas.* 286. n. 36. fol. 407. Quintus Coitus contra naturam est, qui dicitur contra naturam naturæ ipsius sexus, ut quando duæ mulieres inter se actum venereum faciunt, fricando & se corrumendo: non enim hoc est secundum naturam naturæ mulieris, quæ est ut cum masculo coeat. ita gl. in l. *fædisfimam* C. ad l. *Ful. de Adult.* & in §. *cum igitur. in auth. de non eligen. secun. nup.* Cyn. in d. l. *fædisfimam* & ibidem *Albe.* & *Salice.* & idem affirmarunt *Card. in Clem. unica. q. 13. de consan. & affinit.* *Decius in l. 1. n. 9. C. de secun. nupt.* *Alc. lib. 10. parer. c. 11. Bærius in Quæst. 316. in fi.* qui testatur, in ea curia Burdegalensi hoc de crimine accusatas fuisse duas mulieres, & alios casus referens *Anto. Gomez. in d. l. 80. num. 34.* affirmat, hanc esse communem opinionem: quam declarat procedere, quando duæ ipsæ mulieres simul coeunt, non simpliciter fricando, sed imponendo aliquod instrumentum materiale lineum, vel vitreum: si vero simplex fricatio intervenit, debent secundum eum puniri citra mortem, quod ego pro judicis arbitrio intelligo, & *Gomezium* secuti sunt *Ful. Clarus in d. §. fornicatio vers. inter mulieres* & *Petrus Grego. in libr. 36. Syntagma. c. 14. n. 2.* sic etiam intelligi & declarari potest *Didac. in optione de sponsal. in 2. par. c. 7. §. 5. n. 7. in fi.* cum dixit has mulieres simul coeuntes puniri debere pœna extraordinaria. *Prosperi Farinacei verba Oper. Criminal. Part. 5. Qu. 148. Tit. 16. Ampliat. 6. fol. 712.* sic sonant: Si femina agat, ut vir, in aliam feminam patientem, tunc etiam intrat pœna sodomix & mortis, secundum *Salycos in l. cum vir. versic. & idem dicas, si femina agit in feminam. C. ad l. Ful. de adult. Cynan. in l. fædisfimam, vera. alio modo. C. eodem.* Ubi propterea dixit, quod sunt quædam mulieres fœdissimæ nequitix, tenix, quæ libidinem suam exercent in alias mulieres, easque infectantur, ut viri, sicut de quibusdam maledictis publice suo tempore ferebatur, & ibi etiam *Odofred. num. 2. versiculo, quitur & alio modo. Salycet. nume. 1. versiculo secundo.*

cundo cum alia muliere. Angel. de malefic. in verbo, che hai adulterato la mia donna, num. 51. Boerii Dec. 316. num. 14. Pract. Contr. rubr. de Sodomi. num. 4. Vers. videtur etiam. & in rubr. de stuprat. post. num. 3. Jodoc. in pract. crimin. c. 96. num. 10. & sq. Ant. Gomez in l. Tauri 80. num. 34. Menochius de arbitrar. quæst. lib. 2. Casu 286. num. 47. in addition. Petrus Caball. resolut. crimina. Cas 19. num. 14. Thomas Sanchez in Tractatu de matrimo. lib. 10. titulo de divort. disp. 4. numero 5. Limita hanc XVII. ampliationem non procedere, quando mulier se corrumpit cum alia femina sola fricatione; secus quando agit aliquo instrumento materiali ligneo aut vitreo. Primo enim casu intrat pœna extraordinaria; secundo autem casu pœna mortis ordinaria, secundum Antonium Gomez. in l. Tauri. 80. numero 24. ubi propterea testatur, ita alias apud eum fuisse servatum, in quibusdam mulieribus se corrumpentibus sine ullo instrumento, quod fuerunt fustigatæ. Benedictus Carpzovius Pract. Rer. criminal. Part. 2. Quæst. 76. de pœna sodomie regul. 2. f. 210. inquit: Qui venere abutitur cum hominibus coeundo contra naturam, usu naturali relicto, capite truncandus est. Hoc crimen vere esse Sodomiticum, indubitatum est apud omnes. Idque tripliciter committitur: Primo quando masculus venerem exercet cum masculo, &c. Secundo si mulier abutatur venerem cum muliere, in eamque libidinem suam exerceat, l. fœdisim. ubi gloss. & Salyc. C. ad leg. Jul. de adult. Ord. Crimin. Carol. art. 116. in verb. Weib mit Weib. ubi Mat. Steph. D. Paulus in c. 1. ad. Rom. v. 26. Ibi: nam femina eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum, qui est contra naturam. Nic. Boer. Dec. 316. n. 14. Pr. Contr. rubr. de Sodom. n. 4. Jo. Damhoud. d. c. 96. Ant. Gomez. in l. Tauri 80. n. 34. Pet. Caball. res. crim. Cas. 19. n. 14. Farin. d. q. 147. n. 40. Jac. Menoch. de arb. jud. q. l. 2. Cas. 286. n. 47. Ang. Aret. in tract. malef. in verb. che hai adulterato la mia donna n. 51. Tertio: Quando vir cum femina præposteram venerem exercet, cognoscendo eam non membro debito, aut non debito modo, &c. Prolixe etiam de hac materia agit Jacobus Mollerus de Cornut. & Hermaphrod. cap. 6. p. ^{item.}

185. *seq.* ex quo adhuc sequentia annectemus: Ulfus, inquit, membrorum a natura concessorum, non potest cuiquam in crimen imputari, dum exercentur in eum finem, ad quem natura produxit, nec fiat contra præcepta Dei. Nec refragatur quicquam *l. fœdis simam. 20. C. ad. L. Jul. de adulter.* quam regulariter interpretantur de femina agente tanquam vir, sicut *d. l. cur vir.* de mare patiente tanquam femina. Aliqui putant hunc textum intelligendum de femina incuba cum viro succubo agente, per vas tamen naturale, quod innuere videtur Farinacius *Quæst. 148. n. 43.* Sed hæc opinio rejicienda est, quia licet hoc laudabile non sit, crimen tamen non est, imo & culpa caret, ut probat Thomas Sanchez *de matrimonio l. 9. Diss. 6. num. 3.* Alii interpretantur de tribade, nempe femina, quæ tanquam mas in alia femina venerem explet, sive id fiat fricatione, sive clitoride, sive alio materiali instrumento, de quo *gloss. in d. l. fœdis simam.* Julius Clarus *in §. Fornicatio. numero 25.* Farinacius *d. Quæst. 148. n. 35. & 40.* Tiraquellus *ad L. 9. Connubial. numer. 107.* Petrus Gregorius *in Syntagm. Jur. univers. lib. 36. cap. 14. n. 2.* Carpzov. *in Pract. crim. Qu. 76. n. 17.* ubi distinguendum putat Laurentius Mathæu & Sanz. *in tract. de re criminal. dict. contr. 48. n. 46.* nam si femina clitoridem naturaliter aptum ad generandum habuerit, cum ad generationem ordinetur, non esse crimen credit; si fricatione, extra ordinem puniendam esse; si cum instrumento ligneo vel vitreo, pœnam capitalem infligendam, ex doctrina Antonii Gomesii *l. 80. Taurin. n. 34.* quem fere omnes sequuntur; Licet Antonius Matthæus absolute pœna ordinaria teneri dixerit. De ultima autem specie textum interpretatur Dionysius Gothofredus *in d. l. fœdis simam.* Sed quamvis superior doctrina cum adducta distinctione approbanda sit, non tamen interpretatio dicti textus probari potest, quia verba ejus non congruunt mulieri agenti, sed patienti fœdis simam venerem. Nam imperator Diocletianus & Maximinianus sic dicunt: *Fœdis simam earum nequitiam, quæ pudorem suum alienis libidi-*

bidinibus prosternunt : namque de feminis pudorem prosternentibus, hoc est, prostituentibus, ut in *l. palam. ff. de rit. nupt.* vel subicientibus, at in *c. venient. de accusat.* dicitur; quæ omnia patientis sunt, non agentis, & sic potius referendum ad meretrices vel feminas plurimorum stupra patientes, ut Dionysius Gothofredus in eodem textu interpretatur. Vid. etiam Joh. Georg. Simon. *Delineat. Impotent. conjugal. cap. 2. Thes. 5. n. 7. seqq. p. 50. seq.* Cru- dele genus poenæ recenset Jan Mocquet *Itinerar. Lib. 4. p. m. 267.* inquiens: Als ein gewisser König zu Siam in Erfahrung kommen, daß seine Beyschlafferinnen und Neben-Frauen, derer eine grosse Anzahl, unter sich zuweilen durch Nachahmung der männlichen Natur, in Geilheit sich belustigten, so die Schönsten von dem Lande, die er nur bekommen kunte, hat er sie für sich bescheiden, einer ieden zum Zeichen ihrer Unkeuschheit, ein natürliches Glied auf die Stirne und beyde Backen brennen, und also lebendig ins Feuer werffen lassen.

§. 27.

Nefandi etiam tribadum coitus, quod scilicet viros ineant, ^{an mulier es viros ineant?} meminit L. A. Seneca. *Epist. 95.* ita scribens: *Feminæ virorum licentiam æquant, non minus pervigilant, non minus potant, & oleo & mero viros provocant, atque invitis ingesta visceribus per os reddunt, & vinum omne vomitu remittunt, (vel juxta editionem Parisiensem, remetiuntur,) æque nivem rodunt solatium stomachi æstuantis. Libidine verò nec maribus quidem cedunt, pati natæ, dii illas deæque male perdant: adeo perversum commentæ genus impuditiæ. Viros ineunt. Hunc tamen Senecæ locum correcturus Marcus Antonius Ullmus *Physiolog. Barb. human. Sect. 3. cap. 22. fol. m. 234.* suspicans esse mendum in contextu, ita scribit: Viros a mulieribus iniri, quis asserere unquam valeat? neque interpretari licet alicui, tunc id esse verum, quando femina haud supina, sed prona concumbit, detestatur namque Seneca vitium infandum. Atqui fellare nemo dixerit hoc esse. Insuper ut αἰδοῖο δερμάτινο feminae uterentur in viros, non foret istud foeminis potius quam & pueris pecu-*

liare, quapropter non absque ratione dubitari posse arbitror, an subsit mendum? utensque ingenio dicerem, aut expungendam esse vocem *viros* veluti superfluum, aut dicendum *ut viros imitantes ineant*. Optio sit alterutrius accipiendæ, vel afferatur melior & doctior. Iusti Lipsii commentarius ad hæc Senecæ verba (*viros ineunt*) sic sonat: Flagitium & fœditas mihi quidem ignota, & apage a viris ipsis, meo voto. Utne hoc patiamur? Nego recte scribi, quo enim sensu? Ut feminæ in equo sedeant, quod brevibus puellis Ovidius concedit? Atqui nec illud schema est, quod sic merito exsecretur Seneca: & vel ita ineuntur, non ineunt. An ad Ligures aut Fellantes referas? non convenit hoc verbi, de ineundo: nec feminarum etiam ista magis, quam virorum. Mihi lubet corrigere, viri sunt, ineunt: & ad tribades referre. Illæ profecto virum agunt: & de istis Clemens Alexandrinus: καὶ γυναῖκες ἀνδρίζονται παρὰ φύσιν, γαμέμεναι τε καὶ γαμοῦσαι: Et feminæ viri sunt contra naturam & nubunt, & item ducunt uxores. Non persequor, nec retego stygiis tenebris dignam fœditatem. Possit & legi: Virofæ ineunt, quæ virum quærunt, virum agunt, v. L. Annæi Senecæ *Oper. Editio Paris. in folio 1613. fol. 429.* Hunc Senecæ locum Matthieu Chalvoet in versione sua Gallica p. m. 232. ita reddidit: Quant à la Paillardise, elles (les femmes) ne voudroyent rien quitter aux masles, n'estans nées que pour souffrir. Les dieux & les deesses les fâcent mal-heureusement mourir d'avoir trouvé une si perverse façon d'impudicité de monter sur les hommes. Nihilominus vero sententiam Senecæ de ejusmodi coitu perverso confirmare videtur Paulus Zacchias *Quæst. med. legal. Lib. 7. Tit. 1. Quæst. 8. n. 24. fol. m. 598.* & quidem non modo observatione, sed etiam responsione ad Ulmi explicationem. Ipsius verba sic sonant: Redit mihi in mentem id, quod mihi superioribus annis bona fide enarratum est: mulierem nobilem, cui puer quidam inserviebat, ejus pueri amore aliquando detentam, quæ non tam ab eo iniri, quam ipsum mascula venere inire ardebat: habebat enim mentulam

tulam muliebreminimo digito virili & crassiore & longiorrem; hanc multoties cum eo congressam, ut libitum est, lassatam non satiatam, desiderio nequaquam expleto recessisse, quod semen forte ea ratione non posset emittere: Itaque ad naturæ viam semper regredi coacta, comprimendam se illi tradebat. Sic mihi narratum est, nec mihi hoc aliter, quam ex aliena narratione constat, nam lectori hæc pro veris imponere absit, licet difficilia non videantur. Ad hujus tamen rei confirmationem facit illud Martialis *Lib. 7. n. 66.*

Pædicat pueros tribas Philenis,
Et tentigine sævior mariti
Undenas vorat in die puellas.

Deinde pergit allegatus Zacchias: Scio Ulmum Patavinum hoc pro impossibili habere, & idcirco Senecæ locum emendasse nixum, quod non visum illi, Senecæ dictum ullam sortiri verisimilitudinem: sed apponamus hic Senecæ verba, ut sensus illorum promptius patefcat. *Dii illas, inquit, deæque omnes male perdant, adeo perversum commentæ genus impudiciæ, viros ineunt.* Ulmus igitur illud, *viros ineunt*, accipit pro eo, quod supra de muliere illa nobili & servulo retulimus, & quod de Phileni Martialis, hoc est, quod mulieres viros ipsos pronos supergredientes, clitoride penis vice usæ, mascula venere ineant. At hoc absque dubio verisimile non est, cum pauca admodum tam insignem clitoridem obtineant, ut id perficere possint: at Seneca de vitio feminis sui sæculi familiari verba facit, præterquam quod idem clitoridis situs ad hoc obstaret: illud ergo, *viros ineunt*, non aliud mea sententia importat, quam subjacentes ac supinos viros supergredi, eoque modo venerem exercere, quod vitium & feminis nonnullis & viris familiare est, sed non sine eorundem virorum periculo. Non est ergo, quod Ulmus Senecæ locum emendare, ut inverisimilitudinem devitet, tantopere laboret: apud ipsum tamen plura vide scitu digna ac pulcherrima, quantum argumenti turpitudine permittit. Hæc Zacchias, Sane, nisi Seneca

per allegata verba coitum nefandum intellectum voluerit, vix tot tantaque feminarum sui temporis vitia simul apposuisse. Et quamvis pronæ & superjacentes feminae, mentula etiam longissima dotata, viros supinos proprie inire nequeant, fortasse femina ista maxime lascivæ atque salacissimæ, sive clitorides ordinariæ, sive extraordinariæ longitudinis habuerint, ejusmodi coitum nefandum cum viris exercuerunt. Quocunque autem modo nefandum illud delictum fuerit commissum, ad illa pertinet, de quibus scribit Apostolus Paulus *ad Roman. capit. i. v. 26.* Feminae illorum mutaverunt naturalem usum in eum, qui est præter (vel juxta Sebast. Schmidii versionem, contra) naturam. *παρὰ φύσιν.*

§. 28.

*Clitoris
magna au-
dit etiam
cauda.*

Porro circa nimiam clitoridis excrescentiam adhuc monendum venit, quod, si clitoris vel mentula muliebris naturalem magnitudinem excedat, nonnulli medici eandem caudæ nomine appellare, e contra vero alias excrescentias præternaturales, ejusdem loci, pro clitoridibus habere soleant; cum tamen inter clitorides nimis prominentes & inter caudas sic dictas, tam ratione substantiæ, quam loci, figuræ, effectus &c. magna sit differentia. Est enim clitoris magna, nymphea veteribus dicta, incrementum præternaturale ipsius clitoridis, seu partis pudendi hactenus descriptæ, in loco ordinario, partim ex substantia membranacea & cartilaginea, partim ex musculosa constans, virilis mentulæ figuram referens, atque in extremitate habens glandem imperforatam, quæ tempore orgasmis venerei, perinde ac in viris crescit & erigitur, adeo ut tales mulieres, uti hactenus dictum, apud alias feminas virorum officium, pro viribus, subire tentent; post pruritum autem finitum clitoris magna interdum iterum decrescit, vel ad minimum erectionem perdit. Cauda vero est excrescentia quædam præternaturalis, substantiæ mollioris & quasi carnosæ, vel instar carnis luxuriantis, modo circa eundem clitoridis locum, modo in alio ab illa paulum distante loco exorta, os pudendi

pudendi muliebris occupans, atque interdum in tantam molem excrescens, ut non tantummodo maximam clitoridem adæquet, sed etiam longe superet, caudæque instar tum tempore appetitus venerei, tum etiam continuo absque erectione & incremento in eadem magnitudine extra vulvæ labia promineat, vel intus lateat, sicque coitum sæpe impediat.

§. 29.

Hanc differentiam confirmant etiam alii autores; Scribit *Differentia inter clitoridem & caudam* enim Hieronymus Mercurialis *de Morb. Mul. Lib. 4. cap. 30.* hos morbos ratione loci differre: si enim talis caro supra alas uteri, ubi pudenda committuntur, in quo loco est urinarius meatus, augeatur, appellatur hic morbus *nympha*, & κλήτορις, item ὑπόδεσις. Si vero caro non gignatur circa uterum, sed solummodo in orificio ipsius, fit morbus, qui dicitur a Græcis κέρκος & κέρκωσις, Latinis cauda, vel ægritudo caudata, vid. Israel Spach. *Gynec. fol. m. 286.* Juxta Guerner. Rolfin. *de Part. genital. Part. 2. c. 42. p. 193.* excrescentiam nymphæ nonnulli vocant, cum κλήτορις protuberat, caudam vero, cum carnosâ substantia simul excrescit. Daniel Sennertus *Pract. Lib. 4. Part. I. cap. 2. p. 10.* caudam a clitoride ita distinguit: in clitoride coitus desiderium & libido augetur, & vestium attritus libidinem proritat; in caudata autem affectione seu carnea excrescentia feminae coitum abhorrent, atque præ dolore tolerare nequeunt. Secundum Jacobum Primerosium clitoris peni respondet, cauda vero virilis membri effigiem non habet, sed est massa informis, quæ viri coitum impedit, nec illum mulieres tolerare queunt; in clitoride autem acrius in illum feruntur. vid. Theoph. Bonet. *Polyalth. Tom. 3. fol. 2.* Juxta Zacut. Lusit. *de med. princip. Histor. Lib. 3. Hist. 8. fol. 466.* differunt caudæ & *nympha* seu clitoris magna, quod illa intus juxta urinarium meatum, hæc vero in uteri orificio sit adnata. De cauda ita scribit Petrus Dionis *dans le Cours d'operations de Chirurgie Demonst. 3. p. 196. sq.* On appelle cercosis une excroissance de chair, qui sortant de l'orifice de la matrice le bouche &

che & le remplit; elle est quelquefois si longue, qu'elle ressemble à une queue de renard; c'est ce qui lui fait donner ce nom dérivé de Kerkin, qui veut dire tromper, parce que la queue leur sert à tromper les autres animaux. Et juxta verba Albucasis *Lib. 2. c. 71.* Caro nascitur in orificio matricis aliquando, donec impleat ipsum, & fortasse egreditur ad exteriora, secundum similitudinem caudæ, & propter illud nominant ægritudinem caudatam, & quandoque magnificatur in quibusdam mulieribus, adeo donec expanditur, sicut in viris, & pervenit usque ad coitum. vid. Zacut. Lusit. l. a. v. etiam Marc. Aurel. Severin. *de efficac. Medic. Part. 2. cap. 94. fol. m. 120.* & Joh. Jonston. *Medicin. pract. Lib. 10. Tit. II. cap. 1. Art. 1. p. m. 624.* Juxta Mich. Bernh. Valentin. *Chirurg. Sect. 3. cap. 9. p. 392.* cauda vulvæ est nihil aliud, quam Grecorum κέρκωσις, dum substantia quædam carnosæ ab uteri osculo prodit, & pudendum muliebre replet, quod aliquando exterius progressum caudæ figuram refert. Caudam cum clitoride confundere videtur Joannes Varandæus *de morb. mul. Lib. 1. cap. 13. fol. 562.* Cauda, inquit, est proprie excrescentia illa, quæ instar membri virilis contingit in mulieribus, dum processus ille parvus secundum naturam & leviter tantum inde prominens in media & pinguiore pubis parte superpositus, & e directo respondens meatui urinæ, qui in pudendum inseritur, ita augetur, ut erigi instar penis & insigniter prominere valeat.

§. 30.

non semper
attenditur.

Sæpiissime autem talem differentiam inter clitoridem magnam atq; caudam confundi, testantur sequentes observationes, siquidem notam illam excrescentiam instar colli anserini, a Platero observatam, plerique autores pro exemplo clitoridis nimium excrescentis adducere solent. Inquit autem Felix Platerus *Observ. medic. Lib. 3. p. m. 667.* In Pudendi rimæ divisæ superiori sede, supra meatum urinarium, ubi clitoris eminet, cuidam urbis nostræ ex bona familia femina, excrescentia quædam enata, adeo excrevit, ut collum anserinum amplitudine & longitudine

dine exprimeret. Hanc observationem multi autores, uti modo dictum, magnis clitoridibus annumerant; cum tamen potius pro excrescentia carnosâ seu polyposâ judicanda sit; hinc etiam ipse Platerus nihil certi statuens ita ibidem pergit: An clitoris sic adaucta fuerit, vel aliud sarcoma, non licuit, cum nollet hoc mihi ostendere, discernere; ex contactu tamen illius, quem non nisi locis vicinis bene tectis concedebat, carnem referre cognovi. E contra sequens observatio, quam Zacutus Lusitanus *de Prax. medic. mirab. Lib. 2. Obs. 91. Oper. fol. m. 63.* recenset, atque talem excrescentiam pro cauda judicat, potius clitoridibus magnis erit annumeranda. Ita autem scribit Zacutus *l. a.* Quando caro in uteri orificio progignitur, lædens coitum & impediens ingressum & egressum seminis, prisci caudam seu caudatam ægritudinem nuncuparunt, quoniam caro hæc ab uteri ore ita propagatur, ut muliebri pudendum repleat, & foras caudæ modo promineat, & virile membrum mentiatur. Horribilis affectio est & odiosa, nam concubitum & conceptionem impedit. Hac molestissima ægritudine erat affecta illustrissima & honestissima virgo, quæ obortis lacrymis sæpe apud me conquesta est, ut illam a tanta angustia liberarem. Nam solo vestium contactu quidpiam in ore uteri mentulæ instar multoties inflari, turgescere atque erigi sentiebat, & laceßita venereisque imaginationibus illaqueata ad venerem irritari cogeatur. Tanto malo obsita, quo anima vel septies in die cum libidinis conceptu DEum gravissime offendeat, & metu perculsa, ne in graviora damna laberetur, meam pro hoc fœdo vitio propulsando opem, dato prius fidei & silentii juramento, obnixè expostulabat. Explorantes uterum, carunculam corrugatam inveniebamus, ex pubis ossis regione prognatam, & per pudendi rimam, digiti dimidii indicis longitudine, & aliquali circa basin crassitie erumpentem, in cuius extremo quidpiam aderat glandi simile, præputii instar, tenuissima cute contextum, rugosum, flaccidum & laxum, sine meatu ullo, qui in viris excernendo semini est dicatus. Hanc

carunculam, cum ipsa erat veneris stimulo agitata, ita extubere facta est, ut extra rimam penis instar penderet. Quis autem ex signis paulo ante adductis non videt, hoc caudæ exemplum potius ad clitorides, antecedens vero ad caudas esse referendum?

§. 31.

*Exempla
caudæ.*

Liceat autem pauca adhuc ejusmodi sarcosis, seu caudæ exempla adducere: Anno 1662. d. 30. Maji Lipsiæ subjectum femininum cultro anatomico explorabatur, quod ob nimiam lasciviam & adulterium commissum decollatum erat. Illius desiderium neque a marito, neque ab aliis satiari, vel ab ullo ingravidari poterat. In dextro latere arteria spermatica bifida reperiabatur. Extra collum uteri pendebat excrescentia carnea circa interius colli orificium adnata, longitudine digitum minorem, crassitie vero lumbricum ferme æquans, quæ uteri collum exacte claudebat, & loco obstaculi erat, ut nullum semen uterum ingredi potuerit, referente Casparo Theophilo Bierlingio *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 208. p. m. 311.* Phymate seu tuberculo quodam oblongo in angustis matricis nobilis quædam & generosa domina usque adeo afficiebatur, ut ejus impedimento difficilior redderetur marito initus, malo hoc clam detecto, consilium ob conjugis molestiam cum pudore rogabat a Johanne Wiero, uti in observationibus suis *Lib. 1. Oper. pag. m. 942.* recenset. Ad caudas absque dubio referenda est excrescentia illa clitoridis, cujus meminit Johannes Helwigius *Obs. 138. p. m. 378.* scilicet rusticæ cuidam Bavaricæ clitoris in tantum excreverat, ut longitudinem dimidii cubiti adæquaret, in crassitie vero pollicem viri robusti, atque sic impedita vix erecta incedere aut munia sua domestica exquisitum obire posset. Idcirco in auxilium vocatus chirurgus unico inflictu mulieri huic clitoridem usque ad pubem abscidit. Cum vero clitoris ad dimidii cubiti longitudinem vix excrecere possit, potius hanc pro excrescentia carnea, cum præsertim ob impeditum incesum semper in eadem magnitudine mansisse videatur, clitoris econtra post orgasmum in tantum

tum decreſcat. Amatum Luſitanum caudam ponderis viginti quinque librarum vidiffe, refert Theophilus Bonetus *Polyalth. Tom. 3. cap. 1. f. 3.* Non inepte etiam ad caudas referri poteſt excreſcentia ejusdam carunculæ myrtiformis, cujus meminit Franciſcus Maurifæus ſeu Mauriceau dans les obſervations ſur la Groſſeſſe *Obſ. 313. p. m. 183.* inquiens: Le 23. Juillet 1682. une femme accouchée depuis un mois de ſon premier enfant, vint chez moy masquée, pour me prier inſtamment de remedier au trop grand alongement, qui s'eſtoit fait d'une des caruncules myrtiformes, par le dechirement de la partie inferieure dela vulve, dans le temps de ſon accouchement, ou elle n'avoit eſté aidée que par une ſage femme, qui luy avoit fait, a ce qu'elle me dit, une extreme violence en cette partie: & comme l'alongement de cette caruncule, qui excedoit d'un travers de doigt, l'eminence des l'évres de la vulve, deplaiſoit fort a cette femme; je ſatisfis ſon deſir en retranchant le ſuperflu de cette caruncule, par une ligature que j'y fis, pour éviter le flux de ſang. Elle fut parfaitement guerrie en cinq ou ſix jours, & ſa partie figurée comme elle le ſouhaitoit, per cette operation, que je luy fis, pour ſatisfaire a ſon inſtante priere, ſans m'informer ſi c'eſtoit pour mieux plaire a ſon mary, a qui l'alongement extraordinaire de cette caruncule pouvoit paroître indecent. Quandoque tamen etiam reperiuntur clitorides nimis tumidæ & monſtroſæ, v. g. de clitoridis tumore aquoſo ſequentem obſervationem recenſet Georgius Hieronymus Velfchius *Epifagm. Obſ. 78. p. 51.* Cum 1655. Antonius Molinetus Patavii tumorum naturam & curationem explicaret, narrabat, tumorem ingentem Venetiis ſibi viſum, ſeroſo humore plenum & pellucidum ex apice clitoridis enatum, atque fere ad pedes uſque propendentem, quem ſimplici amputatione feliciter percuravit, novem libras pondere exæquantem. Item clitoridem in furore uterino *φλόγωσιν* concipere & manifeſte tumere annotavit Antonius Menjotus, uti ex ipſius Diſſertationibus allegat Thomas Bartholinus *Epistol. Medic.*

Cent. 3. Epist. 94. pag. 407. vid. etiam ejusdem Anat. Lib. I. cap. 34. pag. 292.

§. 32.

*Clitoridis
resectio.*

Cum autem nimia clitoridis excrescentia secundum hactenus dicta non modo in puellis deformitatem causetur, sed postmodum etiam, indies crescendo, coitum mariti impediatur seu virile membrum non admittat, solliciti fuere Arabes atque Ægyptii, tale enorme atque inutile clitoridis incrementum, quod ipsis malum endemium est, statim in infantia & ante pubertatem remove, & quicquid ipsius immodestius prominulum conspicitur, abscindere & inurere solent; quam operationem per conductas ad id provectionis ætatis feminas exerceri curant, eamque

Circumcisio

improprie circumcisionem appellant. *v. M. N. C. Dec. II. An. 5. Append. p. 63.* Hanc resectionem Ægyptiis puellis Thomas Bartholinus *Anat. Lib. I. cap. 34. p. 293.* ob excrescentis clitoridis deformitatem tam necessariam, quam decoram judicat; nudæ enim in Ægypti Alcairo puellæ sine velamine post hanc circumcisionem demum aut matrimonium indusio vestiuntur. Alii hujus circumcisionis adhuc alias allegant rationes; duabus enim vel tribus de causis apud Ægyptios in virginibus clitoridem, ubi multa promineret, excidi solere refert Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *de Chirurg. Operat. fol. m. 277.* Primo quod existimarent, hanc partem plus justo prominentem actui venereo incommodam esse, quod in vulvæ orificium incidat & colis ingressum liberum prohibeat. Secundo, quia existimarent, nefas & piaculum esse, mulierem quoque virum agere posse. Tercio, ut modestiores feminas redderent, & inexplebilem libidinem, locis illis æstuosis feminas urgentem, per nymphæ seu clitoridis amputationem, quæ veneris aculeus & tentigo est, refrenarent, nam hæc pars formam colis & substantiam, corporisque proprietatem exacte refert, proindeque & oblectationem & omnem penis actionem habere necesse est. Præter primariam amputationis clitoridis causam, scilicet ne coitum cum viro impediatur,

pediat, aliam quoque & quidem secundam Hieronymi Fabricii, nimirum ne tali excrescentia, peniformi sceleste cum aliis feminis abutantur, agnoscit Petrus Dionis *des Operat. de chirurgie Demonstr.* 3. p. 196. Inquit enim dictus autor : Le clitoris croît quelquefois tellement, qu'il devient long & gros, comme la verge de l'homme : cela arrive frequemment aux Egyptiennes. Les Europeennes, qui l'ont plus gros, que les autres, sont appellées des Ribaudes, parcequ'elles en peuvent abuser & se polluer avec d'autres femmes ; c'est ce qui en a fait proposer l'amputation, pour ôter à ces femmes le sujet d'une lascivité continuelle : mais il en est peu, qui se soumettent à cette operation ; Car si une femme est sage, elle n'en abusera pas ; si elle est debauchée, elle ne se privera pas volontairement d'une partie, qui contribue au plaisir, qu'elle trouve dans sa debauche.

§. 33.

Quodsi proinde nimia clitoridis & caudæ excrescentia, secundum hætenus allegatos autores, inter alia, cohabitationem viri seu congressum matrimonialem impediat, siquidem juxta Mich. Alberti *Jurisprud. Medic. Part. prior. cap. 2. §. 29. p. 45.* clitoris enormi magnitudine prædita congressum maris respuit, oritur

*An clitoris
magna ma-
trimonium
impediat ?*

Quæstio :

An feminæ nimia clitoride vel alia excrescentia præternaturali, cauda dicta, laboranti matrimonium sit interdendum, vel etiam iterum dissolvendum ?

Quæ quidem quæstio supervacanea exinde videtur, quia talis prodigiosa clitoridis, ad colli anserini vel dimidii cubiti longitudinem excrescens quantitas, uti paulo ante ex Platero & aliis allegavimus, juxta Guerner. Rolfinck. *de Part. genital. cap. 42. p. 193.* nostro seculo raro reperitur. Cum vero nec medicis omnia mulieres vexantia incommoda, imprimis hoc in passu, manifestentur, vel detegantur, fortasse plura ejusmodi, tam clitoridum, quam caudarum majorum exempla dantur, quam revelantur ; quapropter circa hanc quæstionem, si quando occurreret, pau-

cis moneo, distinguendum esse inter clitoridis & caudæ molem majorem & minorem. Licet enim clitoris parva tempore orgasmī venerei aliquatenus erigatur, vix tamen omnimodam viri admissionem impedit. Quod si vero clitoris adeo monstrosæ sit magnitudinis atque simul crassitie, ut in pruritu ob rigiditatem suam viro cohabitationem irritam aut tædiosam reddere possit; vel etiam si longior atque crassior excrescentia carnea, Medicis caudæ nomine veniens, mentulæ virili ingressum in vaginam uteri penitus occludat, vel ab intra excrescens eundem impediat, tunc, mea quidem sententia, virginibus adeo mentulatis vel constitutis, ob varia metuenda incommoda, ante curationem Chirurgicam, matrimonium dissuadendum erit. Deinde quoad feminas maritatas, seu quæ cum ejusmodi mentulæ muliebris excrescentia jamjam per tempus in matrimonio vixerunt, si quando, ob tale coitus legitimi impedimentum, ab altera parte dissolutio matrimonii expetatur, contra hanc conjugum separationem equidem excipi posse videtur, quod, quamvis interdum clitoris in orgasmo monstrosam magnitudinem acquirat, possibile tamen sit, ut mulieres ita clitorifatæ nihilominus absque magno veneris æstro, sicque sine clitoridis erectione & intumescencia, cohabitationem virilem admittere queant. Porro excipi quoque contra dissolutionem posset, quod fortasse etiam clitoris, nisi sit nimis rigida, tempore coitus in tantum declinari vel in latus reflecti queat, ne actum venereum penitus impediat; ut de coitu averso, (de quo in *Spermatologia nostra cap. 5. §. 9. seq. p. 231. seqq. egimus*) hoc loco jamjam conjugatis, loco separationis, fortasse admittendo, nil dicant antagonistæ, imprimis si mentula muliebris durante matrimonio in tantam magnitudinem, coitum adversum impredientem, excreverit. Contra has tamen exceptiones respondeo, quantum cohabitationem attinet, quæ cum femina, tali tentigine laborante, absque ipsius orgasmo venereo fieri debet, vix mihi talem possibilem fore credo, siquidem feminæ taliter clitorifatæ maxime sunt libidinosa,

bidinosa, atque a solo falaci & frequenti clitoridis attractu tantam excrescentiam sunt adeptæ, hinc etiam statim in præludio venereo, absque dubio ab orgasmo seu falacitate ad clitoridis erectionem stimulantur, ut in ejusmodi feminis coitus sine appetitu venereo (quem quidem in aliis feminis abstemiis quandoque concedo) nonens mihi videatur. Quod pariter ad rigiditatem in clitoride magna erit applicandum. Quod confirmare exemplum videtur nimix coitumque impediens clitoridis, quod Nicolaus Venette *de la Generat. de l'Homme Part. 4. Art. 3. cap. 3. p. m. 586.* sequentibus verbis recenset: Un homme est bien surpris la premiere nuit de ces nôces, quand dans la chaleur de sa passion touchant sa femme avec tendresse, il ressent un membre aussi roide, que le sien, qui luy frappe le ventre. C'est alors qu'estant tout éperdu il sort du lit, & s' imagine ou être enforcé, ou qu'on a voulu se railler en luy donnant un homme pour une femme, qu'il avoit choisie. Cependant, à la clarté d'une bougie il apperçoit le visage de sa femme, qu'il appelle avec douceur, mais il n'y a ny caresse ny complaisance, qui le puissent tirer de l'étonnement, où il est, si son ame en revient un peu, ses parties amoureuses n'obeissent pas si tost a sa passion. Neantmoins, comme l'amour est un enfant, on l'appaise enfin, quand on le flatte. Les parties naturelles de cet homme sentent donc une seconde fois les atteintes de l'amour; mais il n'a pas si tost fait une secunde tentative, qu'il est aussi surpris qu'auparavant, & ce qui accroist encore davantage son étonnement c'est, qu'il ne peut se debarrasser d'entre les bras de son épouse, qui le presse de la poitrine à mesure que sa passion augmente. C'est alors qu'il ne doute plus des charmes; car dans cette occasion par une étrange metamorphose, l'homme devient comme une femme, & la femme prend la place d'un homme: si bien que celuy là à ses parties toutes fleties & toutes moletes par la surprise où il est encore, & celle-cy à les siennes toutes en feu, & est en estat de faire épreuve de sa vaillance. Enfin cet homme estant un peu
revenu

revenu à luy se met en devoir d'examiner la cause de son étonnement, il n'a pas plustot jetté les yeux sur les parties naturelles de sa femme, qu'il apperçoit une verge droite & dure comme la sienne. Il l'interroge la-dessus. Elle luy repond avec assez de pudeur & de sincerité, qu'elle croit, que toutes les femmes sont faites comme elle, & elle luy avouëra veritablement ce qu'elle en a ressenty depuis qu'elle se connoit. Elle luy dit donc, que pendant l'hyver le froid excessif fait presque entierement retirer son clitoris, & qu'en ce temps-là il ne paroist ny plus long ny plus gros, que la moitié du petit doigt; mais que, dès que la chaleur de l'esté se fait sentir, cette partie se grossit & s'allonge extremement, d'où vient, ajoute-t-elle, qu'il ne faut pas s'étonner, si elle est presentement si grosse & si longue, puisque nous sommes dans les plus longs jours, & dans les plus violentes chaleurs. Elle luy avouë encore, qu'elle n'a point vû de femme plus amoureuse, qu'elle, & que, lorsque quelque personne luy plaist, ou que l'amour luy echauffe l'imagination, elle sent, que celle partie s'agite, se roidit & s'endurcit même contre sa volonté: Qu'elle n'a jamais éprouvé avec personne ce qu'elle estoit capable de faire, mais qu'elle s'apperçoit bien maintenant par l'étonnement, & par les transports, qu'elle remarque en luy, que cette partie n'est pas semblable dans toutes les femmes. Le mary s'estant pleinement informé de toutes choses & ayant meurement deliberé sur ce qu'il devoit faire en cette occasion, luy propose de communiquer, son deffaut à quelqu'un de ses amis. Elle y consent aussitost, & le mary en parle incessamment à un sage & docte medecin, qui pour satisfaire aux prieres du mary & aux larmes de la femme, se met en devoir de couper cette partie, qui est d'une excessive grandeur. On la lie donc & on la laisse ainsi liée pendant un jour, après quoy il survient de si fâcheux accidens, qu'à cause de cela on n'en pût faire extirpation. *Quod si vero feminae in conjugio jam viventes magnam caudam a variis causis contraxerint, tunc malum patienter ferendum erit. Quod denique coitum aversum,*

averfum, quem alii suadere possent, attinet, in clitoridis equidem magna excrescentia ejusque erectione talis coitus faciliorem peni virili aditum atque ingressum concedet, vix autem in omnibus excrescentiis caudatis idem expectandum erit. Quapropter potius eo allaborandum mihi videtur, ut tam clitoridum, quam caudarum excrescentiæ in tempore & ante matrimonium manu chirurgica tollantur.

§. 34.

Curatio autem seu ablatio dicti mali, & quidem tam ratione clitoridis, quam caudæ, a Medico-Chirurgis varie instituitur, quorum equidem pleriq; hujus partis resectionem suadent, quæ tamen in dicta parte maxime sensibili & nervosa varia symptomata excitare potest, quapropter alios clitoridem imminuendi aut extirpandi modos alii docuerunt. Scribit enim Daniel Sennertus *Pract. Medic. Lib. 4. Part. 1. Sect. 1. cap. 2. p. m. 8. seq.* curationem excrescentiæ clitoridis quod attinet, si tantum hæc pars increverit, ut aliquod impedimentum vel turpitudinem afferat, resecandum esse plerique censent. Verum cum pars hæc partim naturalis sit, partim augmentum præternaturale ipsi accesserit, & præterea hoc in loco vulnera & ulcera cicatricem difficulter recipiant, tutissimum videtur, non statim ad sectionem accedere, sed prius, corpore convenienter evacuato, tentare, an augmentum partis ficcantibus & discutientibus prohiberi & imminui possit. Deinde si hæc non sufficiunt, caustica mitiora, & quæ dolorem non excitant, adhibenda: Si vero nec hoc modo, quod superfluum est, tolli possit, alio auferendum est, quod fit vel ligatura, si filo serico, vel capillo equino, circa radicem ligetur, & quotidie magis magisque constringatur, donec tandem emortuum decidat. Ligaturam vero filo materia caustica imbuta, quam nonnulli suadent, Felix Platerus ita dolorosam in matrona quadam vidit, ut nullam amplius chirurgiam admittere voluerit, juxta Mich Bernh. Valentin. *Chirurg. Sect. 3. cap. 9. p. m. 391. seq.* vid. etiam Theoph. Bonet. *Polyalth. Tom. 3. Lib. 5.*

Cura clitoridis magna.

cap. 1. fol. 3. Locus autem Plateri, in duobus his autoribus non allegatus, extat in Felicis Plateri *Observ. Lib. 3. p. m. 667.* ubi inquit: cum femina excrescentia instar colli anserini in pudendo laborans, ut amputaretur, nollet concedere, filo arsenico imbuto chirurgus circumligavit; sed cum magnus dolor inde suboriretur atque inflammatio, eo mox amoto hisce erat occurrendum; quibus sedatis illa nihil amplius adhibere voluit; sed pene quinquaginta annos hoc affectu molestata, & dum marito cohabitaret, tum postea, vidua facta, tandem ætate & morbo confecta obiit. Non immerito etiam monent autores, non statim ad amputationem clitoridis esse progrediendum, sed antea alia medicamenta externa & interna adhibenda, quæ apud Johannem Baptistam Verduccium dans la *Suite de la Pathologie de Chirurgie cap. 42. p. m. 1066. seq.* reperies.

§. 35.

*Operatio
chirurgica
Clitoridis.*

De ipsa autem operatione chirurgica, seu de modo, clitoridem & excrescentias polyposas seu caudas extirpandi, tam veteres, quam recentiores autores agunt. Ex Aetio amputationem ita describit Daniel Sennertus *l. a.* Virgini in sella locatæ retro assideat adolescens robustus, qui brachia sua poplitibus virginis subjiciat, cruraque ejus ac totum corpus tegat, & tum chirurgus ante ipsam stans forcipe ampliori nympham (i. e. clitoridem) corripit & per sinistram manum distendat, per dextram vero prope forcipis dentes resecet. Mensuram autem resectionis eandem, quam in columellæ sectione servare oportet, ut ne funditus ipsam resecemus, sed supervacua tantum pars amputetur, &c. Peracta chirurgia, sponsia ex vino adstringente aut aqua frigida expressa vulnus detergeatur, &c. Plura vide ibidem. Item Hieron. Fabric. ab Aquapend. *Oper. fol. m. 277.* ubi addit: melius erit tum ad dolorem, tum ad rhyada vitandum, forcipe angustiore ipsam apprehendere sensimque stringere, ut adstrictione sensus hebetetur, inde præcidere. Hanc chirurgiam excisioni polypi plane similem esse scribit Johannes Scultetus *Ar-*

tus *Armam. Chirurg. Tab. 43. p. 102.* ibidemque instrumentum depingit, quo Hieronymus Fabricius enorme, inutile & damnificum generi feminino clitoridis incrementum abscindat. Anno 1659. chirurgus & lithotomus Augustanus unico inflictu mulieri Bavaricæ clitoridem ad longitudinem dimidii cubiti, in crassitie vero ad pollicem viri robusti, usque ad pubem abscidit, adhibitisque sangvinem sistentibus ac epuloticis intra breve tempus eam decori naturali restituit; pars abscissa autem corrugata postea brevitatem suam anteriorem pollicis articulum vix æquabat, juxta Joh. Helwig. *Observ. 138. p. 378.* Petrus Dionis *des operations de chirurgie p. 169.* clitoris longioris curationem ita institui jubet: Si un Chirurgien est obligé de retrancher cette partie, il la prendra de la main gauche pour la couper avec un couteau courbe, le plus près de sa racine qu'il pourra, évitant de toucher ni à l'uretre, ni aux lacunes, qui sont autour de clitoris, ce qui causeroit, s'il offensoit ces endroits, un écoulement involontaire de l'urine, ou de la liqueur séparée par les glandes voisines du clitoris. Cette operation n'est pas si dangereuse, que l'on pourroit se l'imaginer, parce que ce n'est qu'une partie superflue, que l'on ampute. Il n'y a que le sang qui en sort, qui pourroit étonner le chirurgien: mais s'il laisse bien degorger les vaisseaux, & qu'il mette sur la playe un gros plumaceau, couvert de poudres adstringentes, un emplâtre, une compresse épaisse, & un bandage, qui comprime le tout, il arrêtera bientôt cette liqueur à cause que les vaisseaux pressés entre l'os pubis & le bandage ne pourront plus en verser. Zacutus Lusitanus *de Prax. medic. lib. 2. Obs. 91. Oper. Tom. 3. fol. m. 63.* curationem nymphotomiæ a venæsectione orsus est, cum juvencula esset & bono corporis habitu prædita; Postquam rite menstrua fluxerant, quo tempore titillato ultro ob sanguinis calidissimi ardorem, pruritum sentiebat & caro nimium excrescebat, chirurgus forcipe leniter curioseque carunculam apprehendens, novacula radicatus refecuit. Vulnus adstringentibus curatum, & sarcoti-

cis deinde, aptisque linamentis, albo ovi madefactis, citra notabilem hæmorrhagiam feliciter perfanatum. Cornelius Solingen *Oper. Chir. Part. 3. cap. 27. p. 310. seq.* feminæ luci expositæ clitoridi nimis elongatæ lemniscum seu tæniam annectit, nodoque obfirmat, deinde prehensis utrisque lemnisci extremitatibus clitoridem antrorsum extrahit, eandemque a parte superiore ad inferiorem usque proxime circa corpus forcipe abscindit, ac denique secundum artem consolidat. Ipsius Cornelii Solingii verba *l. a. p. 212.* sic sonant: Soude men die lange clitoris willem amputeren, wilde eerst voor om de sodanige clitoris een strick leggen, ende een knoop daer op, en trecken soo by de eynden van de strick, de clitoris voorwaers uyt, van de op den rug, en tegen't ligt leggende vrouwmens, en snyden die digt by't lyff af met een schaer, van boven af na beneden toe te beginnen, verbindende en genesende die quael na de konst. Juxta Johannem Varandæum *de Morb. Mulier. Lib. 1. cap. 13. Oper. fol. m. 563.* uterque affectus tam nympha seu clitoris nimis magna, quam cauda, unicam exposcit curationem, quæ perita artificis manu perficitur. Apprehensa enim tentigine volfettis, rescindatur novacula aut forficibus, quicquid præter naturam excrevit: deinde ubi aliquid sanguinis fluxerit, aduri debet ferro ignito, vel aqua secundaria attingi, oleo vitrioli aut sulphuris, ut sic vulnus hoc constringatur, & altiori cicatrice claudatur, ne amplius repullulare valeat.

§. 36.

Cura caudarum.

Ratione curæ caudarum seu excrescentiarum in vulva præternaturalium autores quidam etiam, uti in clitoride, non statim resectionem, sed medicamenta exsiccantia & corrosiva, posteaque ligaturam commendant. Inquit enim Jean Baptiste Verduc *dans la Svite de Pathol. de Chirurgie cap. 42. p. 1067.* Les excroissances de chair de vagin en forme de queue donnerent toujours bien de la peine à guerir. Si elles sont petites, on les pourra consumer par des corrosifs, ou par les desiccatifs, &c. Johannes Wierus

Wierus *Obs. Lib. 1. Oper. p. m. 942.* talem casum cum cura his verbis recenset: In affectuum colli matricis catalogo recensetur phyma, sive tuberculum quoddam oblongum in iis angustis enatum: quo cum nobilis & generosa domina usque adeo afficeretur, ut ejus impedimento difficilior redderetur marito initus, malo hoc clam detecto, consilium ob conjugis molestiam cum pudore rogat. Ego auferendum censui. At ad ejus inspectionem non admissus, sciscitatus vero, num digitis id comprehendi posset? illa annuit. Ut itaque fili sericei duplicati, cereaque firmati, vinculo ad radicem id constringeret, indiesque arctius contraheret, donec tandem filo prorsus constricto abscisum decideret, suasi. Hæc dicto audiens, consiliumque felici successu sequuta, indicavit postea, se phyma illud eo modo ablatum secuisse, & lacteum quiddam emanasse. Potest vinculum hoc sericeum etiam efficacius reddi, si requirat necessitas, ut nimirum antea horas aliquot in aqua sublimata vel forti ter aut quater maceretur & exsiccetur. Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *l. a. f. 277.* sarcosis seu excrescentis carnis, ab uteri ore propaginis, & muliebri pudendum replentis, tutiorem intus præcisionem fore existimat instrumento polypo præcidendo accommodato. Juxta Joh. Jonst. *Id. univ. medic. l. 10. tit. 11. c. 1. art. 1. p. 624.* curatio caudæ, si amputanda est, fit vel equino crine, vel filo serico, in aqua sublimata intincto, vel ferro. De extirpatione caudæ ita scribit Dionis *des Operat. p. 196.* L'excroissance de chair ou cercosis est assez semblable à celle des polypes, aussi par extirpation en l'arrachant comme le polype avec une pince faite en bec de grüe, ou par ligature, en la liant tout proche sa racine avec le fil, ou par incision, en la coupant entierement avec un couteau courbe, ou avec un scalpel. C'est au chirurgien a se servir du moyen, qui lui sera le plus commode pour emporter cette chair, & il se conduira d'ailleurs avec les circonspections nécessaires pour en consumer les racines, & procurer la cicatrice. Plura historica de mulierum circum-vel potius excisione vid.

Christ. Franc. Paullin. *Philosophische Lust-Stunden* 2. Theil no. 61. p. m. 422. *seqq.* it. Laurent. Heister. *Chirurg. Part. 2. cap. 134. & 136. p. 655. seq.*

§. 37.

Nymphotomia quid proprie sit?

Denique, cum haftenus aliquoties loco clitoridis ejusque amputationis vocabulum nymphæ atque nymphotomiæ usurpaverim, paucis adhuc ex §. 2. hujus capitis monendum restat, talem denominationem non modo veteribus, sed nonnullis etiam recentiorum anatomicorum in usu fuisse, hinc etiam in eorum allegatis, eandem retinere volui, licet proprie dictum non sit, cum non tantum partem ipsam, scilicet clitoridem, cum nymphis, sed etiam curam confundat; siquidem hodiernis anatomicis illa pars, de qua haftenus egimus, tantum clitoris, aliæ autem duæ partes, de quibus mox dicemus, nymphæ vocantur; quapropter, ubi in haftenus dictis nymphotomiæ mentionem feci, hanc operationem non de nympharum, sed clitoridis magnæ resectione intellectam volo. Fricatrices enim non nymphis, sed clitoridibus, alias mulieres fricando, abutuntur, vel juxta Severin. Pinæum *de Not. Virginitat. cap. 4. p. 42.* clitoris est pars, qua mulieres parum prudentes, libidinosæ & plus quam brutali impetu percitæ, invicem abutuntur in confricationibus, unde confricatrices appellantur; non autem nymphis, eas mutuo intro mittendo in sinum pudoris, ut nonnulli somniarunt, quoniam nympharum corpus est quovis fatuo pene ad id præstandum ineptius, multoque minus propter mollitiem attritioni aut titillationi convenit. Rationem autem, cur veteres clitoridi nomen nymphæ imposuerint, cum tamen sint partes adeo diversæ, hanc reddit Regnerus de Graaf *de Organ. mul. cap. 4. p. 184.* quia nymphæ in superiori pudendi parte sitæ incipiendo a clitoride, ejus glandi, licet angustiori principio, tam firmiter uniuntur, ut ejus productiones dici possint, insuper etiam productionem membranosa corrugatam instar præputii clitoridem investientem quodammodo constituunt, adeoque hæ partes accurate conjunguntur;

guntur; quod procul dubio ansam dedit, quare partes adeo diversæ eodem nomine confundantur.

CAPUT II.

De nymphis.

§. I.

DEinde sub labiis pudendi infra clitoridem atque ad latera *Nymphae* rimæ minoris, seu orificii vaginæ uterinæ, occurrunt duæ prominentiæ, seu excrescentiæ carnosæ, vel membranosæ, molles ac spongiosæ, figura & colore cristas sub gutture galli pendulas referentes, anatomicis nymphæ sine ala dictæ.

§. 2.

Nymphæ appellari solent dictæ partes, quia juxta Casp. Bauhin. *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 40. p. 134.* primæ sponsum admittunt, *Denominatio.* vel ab officio, quod aquis præsent, vel quod juxta Guerner. Rolfinck. *de Part. Genit. Part. 2. cap. 38. p. 188.* ὡς πρὸς νομάτων ἐπίσκοποι, ut fontium præsides scaturientium urinarum fonti præsent; & secundum Petri Dionis *Anat. Demonstr. 4. p. m. 235.* urinam, quæ emittitur, deducant. Regnero de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 4. p. m. 184.* tales protuberantiæ nymphæ appellantur eapropter, quod aquis e vesica profluentibus proxime adstare reperiuntur, quandoquidem inter illas, tanquam duos parietes, urina magno impetu cum sibilo sæpe & absque labiorum irrigatione erumpat, vel quod sint castitatis præsides, aut sponsum primo intromittant. vid. etiam Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 35. p. 293.* Imo mediantibus his nymphis juxta Franc. Plazzon. *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 3. p. 109.* in tantam urina nonnunquam erumpit distantiam, ut etiam mares mictionis impetu provocare audent feminae. Nonnullis autoribus hæ partes vocantur alæ, Græce πτερόγυια, quia ipsarum corpuscula carnosomembranosa alarum modo expansa sunt. Aliis appellantur carunculæ cuticulares, vid. Casp. Bauhin. *l. a.* Th. Barthol. *l. a.* malunt tamen præstantes in anatomia viri dictas protuberantias appellare nymphas
jux-

juxta Regn. de Graaf *l. a.* Et Rodericus a Castro *de Natur. Mulier. Lib. 1. cap. 3. p. m. 10.* inquit: Carunculæ cuticulares proprie nymphæ appellantur, ac gallorum cristis similes prope os uteri in cervice astant, quas propterea Poetæ per saltus & nemora satyros quærere referebant, quia in ipsis venereorum deliciæ, quibus illi æstuabant, insunt. De hac nympharum denominatione ita scribit Severinus Pinæus *de not. Virginit. lib. 1. c. 3. p. m. 37. sq.* Quare dictæ particulæ nymphæ appellantur, non satis constat, attamen, quia nymphæ idem quod sponsæ significant, dicemus, nymphas hic merito sic vocari, quoniam hæ sunt primæ, quæ sponsum admittunt in opere peragendo, propter quod sponsalia fiunt, quæ nihil aliud sunt, quam futurarum nuptiarum sancta repromissio, & nuptiarum causa finalis liberorum procreatio: sed nymphæ quasi lympharum numina dicuntur, mutato unico elemento, quia hæc aquis & fontibus præsunt: sic carunculæ, quandoquidem meatui urinario sinuique pudoris ejusque orificio, e quibus, tanquam a fontibus, aquæ & humores sæpe profiliunt, astant, magno harum partium & ductuum commodo, ideo jure merito nympharum nomina sortitæ sunt. Adde quod, si latius sumatur nomen nympharum; videlicet pro montium præsidiis, aut arborum diis aut deabus, in pudendis mulierum atque partibus genitalibus earum, aliquid simile inesse, nemo est, qui ignoret, si ossium pubis, partium superpositarum & adjacentium, quasi promontoria & colliculos, nec non pilorum multitudinem spectet, matricisque constructionem, munus & officium, atque arboris cujusdam floridæ, fructiferæque naturam animadvertat, his nympharum nomen maxime convenit. Et præterea has carunculas tanquam deas tutelares, astites, propitias & vindices experietur, quod sanitatis & lætitiæ partium ejus loci omnium, sicut & earundem doloris & mœstitiæ sunt semper participes, judices & consortes. Franciscus Stockhamerus *Microcosmograph. cap. 7. p. 85.* Nymphas vocat processus clitoridis, inquit: quod urina per urethram erumpens ad processus clitoridis alliditur,

ditur, iis nympharum nomen tribuit. Secundum Johannis Riolani *Anthropograph. Lib. 1. cap. 35. fol. m. 186.* sententiam, hanc partem cristatam haud dubie Juvenalis intellexit, eidem cristæ nomen imponendo, his versibus:

Callidus & cristæ digitos impressit Aliptes

Et summum dominæ femur, exclamare coegit.

Hos versus, quos Criticos omnes non intellexisse refert Riolanus, ipse ita explicat & corrigit, in secundo versiculo pro & restituen- do ad, & post femur, loco, adjiciendo:

Callidus & cristæ (i. e. nymphæ cristatæ) digitos impres-
sit Aliptes

Ad summum dominæ femur: exclamare coegit.

scilicet quia crista, nympa, ad summum dominæ femur est col- locata & abscondita, quam Aliptes attigisset, coegit dominam exclamare.

§. 3.

De harum nympharum substantia varias circumstantias an- *Nympharum sub-*
notarunt anatomici. Scribit enim Johannes Riolanus *loc. cit.* Post *stantia.*
labra intus progrediendo utrimque occurrit alata, ac veluti
cartilaginea membranula sæpius carnosæ, cristæ pullorum simi-
lis, *νύμφη* Græcis dicta; communiter vix æquat minini digiti la-
titudinem, semper inferiore sui parte est acuminata, superne la-
ta, neque naturaliter descendit ultra labiorum dimidiam par-
tem. In virginibus videntur instar ligamenti suspendere, ac ve-
luti constringere & coarctare cunni, sive hiatus externi partem
inferiorem, quod percipies indito digito, & extrorsum revulso.
Superne angulo acuto junguntur, ubi productionem membra-
nosam corrugatam, instar præputii clitoridem vestientis consti-
tuunt. Idem autor etiam *Enchirid. anat. Lib. 2. cap. 37. p. 183.* in-
quit: Nympa in juvenibus mollis est, progressu ætatis & coi-
tu frequenti induratur, & ferme cartilaginosa evadit. Juxta ver-
ba Francisci Plazzoni *l. a.* substantia nymphis est partim mem-
branosa, mollis & fungosa, partim carnosæ; color rubeus instar

cristæ galli sub gutture: numero duæ sunt, dextra & sinistra, quæ tamen in principio angulo acuto fere junguntur, ubi productionem carneam efficiunt, instar præputii clitoridem vestientis: Juxta Joanni Riolan. *Anthropograph. Lib. 6. cap. ultim. fol. 410.* in partibus externis puellæ recens editæ observabis labra pudendi subtumida sine ulla nota nympharum, sed earum locum intra labra occupat membrana rubicunda, aliquantulum carnosâ instar valvulæ superne deorsum protensa, quæ stylo indito elevatur, eoque profundius introducto in vesicam vel in uterum penetrabis. Dubitare posset aliquis, num ista membrana ætatis progressu referat verum hymena vel fissa degeneret in nymphas, aut effingat ista carnosâ tubercula, quæ pro carunculis usurpantur. Secundum Petri Dionis *Anatom. Demonstr. 4. p. 236.* Nympharum substantia est partim carnosâ, partim membranosa, quoniam constant e conduplicata & interiori majorum labiorum cute. Harum amplitudo non semper est æqualis, contingit enim interdum, unam esse altera ampliorem. Imo inter mulieres aliæ aliis has ampliores habent. Ad superiorem rimæ majoris partem protenduntur, ibique coalescentes membranulam quandam efformant, quæ clitoridi est loco mitellæ. Virgines adeo firmas & solidas habent nymphas, ut mingentes urinam cum sibilo emittant. Hæ mulieribus flaccidæ ac molles sunt, præsertim post puerperia. Gotheфридus Bidloo *Anatom. Tab. 51.* nymphas ita describit: Emittit circa glandem clitoris magnitudine maxime variantes, laterales quasdam protuberantias pæleariformes, nymphas vocatas, quæ ad latera urinarii meatus descendentes, tenuium instar crurum, gracilioribus suis fibrulis ipsismet affiguntur labiis, oculumque tandem effugiunt. Casp. Bauhino nymphæ productiones duæ sunt, utrimque una in principio fere junctæ, quæ ex limbo ligamentoso cutis in posteriore parte orificii cervicis incipiunt & inter utrumque labrum delitescentes, & ubique fere sese tangentes, ad os pubis commissuræ finem ascendunt, quæ junctæ eminentiam carneam

neam producant, & ipsum clitoridem instar præputii integentes uniuntur, & ad magnæ rimæ apicem prominente linea ascendant, &c. Item Francisco Stockhamero *Microcosmogr. cap. 7. p. 84.* sunt binæ productiones clitoridis, quæ ab ejus glande in alas paleariformes, seu cristis illis, pullis gallinaceis sub gutture enascentibus similes protuberant, ac intra fissuram magnam utrimque ad ejus ferme medium, ubi sensim tenuiores factæ, obscurum finem nanciscuntur. Juxta Philipp. Verheyen. *Anat. Tr. 2. cap. 29. p. 202.* alæ seu nymphæ suo principio ita arcte connectuntur glandi clitoridis, ut ab eadem videantur continuata. Descendunt autem a summo clitoridis ad latus meatus urinarii usque ad medium circiter orificii vaginæ, ibidemque sensim attenuata evanescent. Et secundum Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 151.* nymphæ seu alæ, Græcæ *πτερόγυια*, ad os sium pubis commissuram (ubi angulo acuto junguntur, & productionem membranofam corrugatam, clitoridem instar præputii vestientem, constituunt) exordiuntur, & circiter ad labiorum dimidiam partem descendunt, ubique fere sese tangentes & inferiore sui parte obtuso angulo desinunt. Inquit etiam Nathanael Highmorus *de corpor. hum. disquisit. anatom. Lib. 1. Part. 4. cap. 4. fol. m. 97.* Productiones hæ, utrimque una, ex molli & spongiosa carne, cute reduplicata tectæ, natæ, ad latera externi osculi cervicis uteri oriuntur, & sub labiis tectæ ad commissuram ossium pubis ascendunt, junctæque clitoridem amplectuntur, unde quibus hæc magna est, iis alæ majores esse solent, quæ in se collabentes externum cervicis osculum exacte claudunt. In coitu etiam sanguine ac spiritibus turgentiores ac rigidæ, ut clitoris, fiunt. Et sequenti modo nymphas describit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 4. Oper. p. 187.* Substantia harum partium aut externa aut interna est. Externa simillima est illi, qua vulvæ & oris labia atque interiores nasi parietes investiuntur. Interna vero nympharum substantia, quæ mollis & spongiosa est, ex membranulis & vasis leniter conflata, expansionibus

bus aptissima est: distenduntur vero eodem, quo clitoris modo, quatenus scilicet spiritus animales per nervos, & arteriosus sanguis per arterias supra clitoridis dorsum excurrentes copiosius in partes illas influunt; unde aliquando ita distenduntur, ut nisi virili conatu mulieres adjuventur, dolorem blandioris titillationis loco persentiant. De sebaceis nympharum glandulis non paucis vid. Act. Erudit. Lips. 1720. Mart. p. 146.

§. 4.

magnitudo.

Magnitudo nympharum non semper eadem deprehenditur, sed multum variat: in feminis enim pudicis, & quibus clitoris est parva, reperiuntur humiliores, sunt enim ipsius productiones; item in virginibus pudicis minores & raro semidigitum latitudine excedunt. In iis autem, quæ clitoride majori gaudent & venerem cum viris sæpe exercent, vel etiam lasciva emulctione seu protractione atque petulca manu sibi ipsi ex clitoride & nymphis titillationem veneream excitant, crassiores longæ & latæ evadunt. Et quanquam naturaliter ultra externorum pudendi labiorum, sub quibus latent, medium seu dimidiam partem non descendant, ex dicta tamen ratione interdum longius extenduntur. De magnitudine harum partium ita scribit Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. fol. 186.* Nympha longa est digiti internodio, pro ratione ætatum crassitie & magnitudine inæqualis, in virginibus usque ad decimum sextum circiter annum tenuis est, nec multum lata, adultioribus, præsertim quæ pepere-re, vel virum passæ sunt, crassior & latior evadit. Addit etiam Riolanus, se in quibusdam nymphas defuisse sæpius vidisse. Cui tamen contradicit Regnerus de Graaf *l. a. p. 185.* inquiens, magnitudo harum partium clitoridis magnitudinem ut plurimum sequitur, atque proinde multum variat: in virginibus enim & iis, quæ virum non sunt passæ, sæpe vix pollicis transversæ longitudinem habent, imo aliquando etiam tam exiguæ reperiuntur, ut nisi clitoridem sursum protraxeris, ejus protensiones vix appareant, adeo ut mirum non sit, quod Riolanus in quibusdam nymphas

phas sæpius defuisse scribat. In mulieribus vero & iis, quæ par-
teshas petulcis digitis emulgere ac protrahere consueverunt, a-
liquando in miram magnitudinem excrescunt. Sequentem
observationem recenset Hieronymus Fabricius abAquapend. *de*
operat. Chir. cap. 28. p. 304. edition. Patavin. f. 279. Ego aliquando
vidi & curavi virginem imperforatam, quæ vulgo dicitur coper-
chiata. Hæc ab ipso natali die membranam, *ὀμείνα* dictam, im-
perforatam, totumque vulvæ orificium occludentem sortita est;
myrtochelides vero seu alæ adeo exiguæ erant, ut ferme nullæ
apparerent; siquidem contrahebantur a continuitate mem-
branæ ejusque tensione ab interna repletionem facta; ubi autem
fuit perforata vulva, alæ statim efformatæ sunt, tanquam laxata
ex utraque parte membrana. Et Franciscus Plazzonus *l. c.* scri-
bit: nonnunquam hæc alæ ita excrescunt, nimirum humoribus
illuc affluentibus, vel etiam, si digitis frequenter attrahantur,
ut ob impedimenta sequentia & dedecus excisione opus sit,
quem morbum Ægyptiis familiarem dicit Galenus, quod tamen
aliqui de clitoride intelligi volunt. Clitoride existente magna
etiam nymphas evadere crassiores, testatur Ambrosius Stegman-
nus *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 35. p. 57.* ubi clitoridem
monstrosam, in corinna quadam lasciva, sua excrescentia &
magnitudine in utrisque lateribus crassiores nymphas effecis-
se refert. Cum proinde, secundum superius adducta, Ægyptio-
rum puellis & virginibus malum quasi endemium sit, ut clitori-
des extra labia pudendi prominentes habeant, quid mirum,
quod ob allegatam causam, scilicet clitoridem magnam, etiam
ipsarum nymphæ nimis excrescant, atque foras propendeant,
quæ tamen nunquam congressum maritalem impedient, uti de
clitoride paulo ante diximus. Incolarum etiam promontorii
Bonæ Spei sive Hottentottorum uxores propendentes ejusmodi
nymphas habere, refert Wilhelmus ten Rhyne *de Promont. Bon.*
Spei c. 10. p. 33 sq. ubi post descriptionem marium ita pergit: Fe-
minas a maribus deformitate distinguas; Illæ hoc sibi a cæteris

gentibus peculiare habent, quod pleræque earum dactyliformes, semper geminas, e pudendis propendentes appendiculas, productas scilicet nymphas (ut raro in nostratibus exemplo prolongata conspicitur clitoris) gestent, quas tuguriola (illi suo idiomate Krallen vocant, mulieribus fortuito referta) intrantibus magna cum gesticulatione, coriaceum elevando supparum, videndas præbent, &c.

§. 5.

extraordi-
naria.

Non autem tantummodo apud orientales, sed in propinquitatibus & nostris regionibus talem nympharum excrescentiam, & quidem vel in utraque parte simul observatam legimus. Vidit enim Dominicus Panarolus in nosocomio meretriculam ægro- tantem, quæ nympham unam tantæ magnitudinis habebat, ut piscem torpedinem, qui vulgo Italice occhiatella nuncupatur, repræsentaret: Amantes hoc aspectu in fugam versi in paupertatem ipsam labi reliquerunt. *v. Panarol. Observ. Pentec. 4. Obs. 3. p. III.* Talem nympharum procrescentiam se annotasse meminit etiam Regnerus de Graaf *l. a. p. 168.* Non solum, inquit, apud Ægyptios particulas illas, clitoridis magnitudinem ordinarie sequi solitas, in ingentem molem excrescentes, at in hisce quoque regionibus observavimus, nymphas illas a clitoridis regione usque ad infimam pudendi partem duos digitos latas, & dimidium crassas, deformiter extra vulvæ labia propendere, neque propterea illas difficilius virum admisisse, unquam potuimus intelligere. Contingit etiam aliquando, ut si, alterutra tantum ita præter naturam excrescat, aut si sint ejusdem magnitudinis, diversam tamen figuram sortiantur singulæ. Quandoque nymphæ a magno nisu in partu difficilli nimium intumescunt, uti annotavit Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 94. p. 229.* Uxori enim triginta quinque annorum adstitit, quæ quadriduo ante constitutum partus tempus ad labores ab obstetrice imperita, quæ lancinationes a veris nisibus distinguere non valebat, incitata, circa muliebria tantopere intumuit, ut nymphæ utrimque

trimque duos pugnos æquarint, vixque ei possibile fuerit præter rupturam partium edere prolem. Tandem enixa est foetum mortuum, ipsaque sensim restituta. De his nymphis ita loquitur Nicolas Venette *de la Generation de l'Homme. Chap. 3. Art. 2. p. 76.* Les levres & les nymphes des parties naturelles des femmes deviennent quelque fois si longues & si pendantes, qu'il est impossible alors qu'un homme en puisse approcher. Ces sortes d'accidens arrivent souvent aux filles Africaines, si l'on en croit Leon d'Afrique, qui non rapporte, que ces incommoditez sont si communes dans les regions de midy, qu'il y a des hommes, qui allant par les rues des villes de ces contrées-la crient à haute voix: qui est-ce qui veut estre coupée; de mesme qu'en ce pais icy il y a des hommes, qui font connoitre par leur sifflet, l'habitude qu'ils ont à couper les chevaux a bistourner les veaux, & a travailler en fin sur les parties genitales des autres animaux. La honte, qu'on quelque fois nos femmes françoises, lorsque ces replis de la peau de leurs parties naturelles sont excessifs en longueur, les empêche de s'exposer à un chirurgien pour se les faire couper, comme font les vierges Egiptiennes avant que de ses marier. Ces nymphes allongées ont si veritables, que dans l'empire du Prêtre Jean, où l'on circoncit les femmes aussi bien que les hommes, l'on en fait une cérémonie. *Bina ejusmodi Observatio.* nympharum extra pudendi labia propendentium exempla mihi ipsi observare licuit; alterum quidem in puella sedecim circiter annorum, bubone venereo laborante, cui nymphæ in utroque latere ad pollicis latitudinem inferne per labia propendebant; alterum in ancilla viginti aliquot annorum, quæ post coitum cum homine quadrato, & quidem cursore Italico nimis mutoniato, sæpius reiteratum, in gravidationis suspecta, atque de variis suspectis symptomatibus conquesta in nosocomio nostro curabatur. An vero nymphæ adeo vehementer excrescant & quodammodo indurescant, ut ex earum indecora magnitudine illa oriatur muliebris turpitude, propter quam viris valde red-

dantur

dantur ingrata, uti Johannes Varandæus *de Morb. Mulier. Lib. I. cap. 13. Oper. fol. m. 563.* putat, vix fidem meretur, sed hæc turpitudine potius ad clitoridem vel caudam pertinet.

§. 6.

Figura.

Nympharum seu alarum figuram gallinaceorum pullorum cristis, quas sub gutture pendulas habent, similem esse, jam hæcenus diximus, quod etiam alii autores affirmant, vid. Guern. Rolfinc. *l. a. p. 188.* Secundum Cornel. Soling. *de Operat. Chir. Part. 3. cap. 32. p. m. 319.* nymphæ sæpe in tantam magnitudinem excrescunt, ut etiam in actu venereo viris impedimento sint, ideoque ab autoribus pterygomata, id est, alæ seu cristæ galli vocantur, quia ab intra per labia vulvæ instar verrucarum procrescunt, ut veras gallarum cristas repræsentent. Nymphas atque hymenem confundere videtur Scipio Mercurius Medicus Romanus in tractatu la *Commare oriccoglitrice Libr. I. cap. 2. p. m. 11.* sequentibus verbis: della parte vicina alla natura della donna si veggono due pezzetti di carne inequali à punto come le creste dei piccioli polli, dette ninfe, ò himeneo, i quali mentre stanno congiunti insieme sono segno della virginità. Sed juxta Phil. Verheyen. *Anat. Tr. 2. cap. 29. p. m. 203.* figura fere talis est, qualis dimidiæ mensæ ovalis, secundum longitudinem paulo oblique divisæ, & secundum Guern. Rolfinc. *l. a.* ceu biforesh valvæ ante sinum prætenduntur. Quod confirmat etiam Regnerus de Graaf *l. a. p. 186.* figura, inquit, nympharum naturalis (ea enim sic appellanda est, quæ semper vel ut plurimum observatur) nulli magis accedit, quam ovali figuræ, secundum longitudinem per medium divisæ, cujus partes inversæ, si in una extremitate ita jungantur, ut partes ovales ad se invicem accedant, duarum nympharum figuram quodammodo exhibebunt. Ex quibus intelligi potest, illas non male paleari, seu cristis illis, quæ pullis gallinaceis aut gallinis sub gutture enascuntur, comparari posse; eoque magis cum in veneris œstro percitis, simili fere rubello colore gaudeant; in demortuis vero eas magis pallidas & quandoque lividas invenimus.

§. 7. Quoad

§. 7.

Quoad usum nympharum differunt autores; nonnulli *Ufus.* enim iisdem, imprimis in virginibus, ligamenti officium tribuunt, ut pudendi externi partem inferiorem circularem veluti constringant. vid. Caspar. Bauhin. *l. a. p. 135.* Joh. Riolan. *Anthrop. fol. 187.* quod tamen Thomæ Bartholino *Anat. Lib. 1. cap. 35. p. m. 295.* verosimile non videtur. Alius usus nympharum est partes internas tueri, meatum urinarium, & quodammodo vaginæ orificium, tegere, ne pulvere, frigore, aut aliis externis injuriis lædantur. vid. Regner. de Graaf *l. a. p. 187.* Nymphis commissis, externæ ambientis aeris injuriæ a sinu pudoris arcentur, inquit Joannes Veslingius *Syntagm. anatom. cap. 7. p. m. 103.* item Isbrando de Diemberbroc *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 151.* Usus labiorum & nympharum est, ingressum pudendi simul occludere & coarctare, atque uterum ab aeris externi injuriis defendere. Vulgi opinionem esse, quod nympharum usus sit, urinam quasi inter geminos parietes deducere & impedire, ne aer matricem subeat, inquit Petrus Dionis *Anat. p. 236.* Deinde præsumunt nymphae profiliienti urinæ, ut ipsam effluentem dirigant, ne in cavitatem cervicis destillet, juxta Joh. Riolan. *a. l. ubi pergit:* idcirco uteri cervix lotio non rigatur, quemadmodum apud Paphos celebre fanum Veneris erat, in cujus quandam aream, juxta Plin. *Lib. 2. cap. 96.* non pluebat. Hoc tamen, an verum sit aliis judicandum relinquit Regnerus de Graaf *l. a.* Juxta Philipp. Verheyen *l. a.* usus nympharum est, impedire, ne urina, dum emittitur, nimis lateraliter resiliat; vel secundum J. Case *Compend. anat. p. 178.* nymphae ideo proxime ad orificium vesicæ stant, ut prohibeant, ne aliquando in labia illabatur urina. Cui consentit Jean Palfyn *l. a. p. 14.* inquiens: La matiere des urines destille entre elles, comme entre deux murailles, avec un effort assés considerable, & quelque espece de sifflement, sans que cette serosité touche & arose les grandes levres. Juxta Felic. Plater. *de Corp. hum. Struct. Tab. de Uter. p. 160.* nymphae labio-

rum instar, ut rima melius occludatur, fungosa substantia efficiunt, & præter hoc, canalís cujusdam instar, præsertim dum mulier inclinans se nonnihil mingit, urinam, ne reliquum corpus commaculet, dirigit. Nonnulli autores etiam nymphis eandem cum clitoride usum, scilicet titillationem veneream, adscribunt, præsertim cum in iis feminis, quibus clitoris in majorem molem pronata, quandoque ab orgasmo venereo erigitur, vel a dictis feminis ad coitum scelestum applicatur, tales nymphæ aliquatenus simul erigantur aut inflentur, atque a frequentiore contrectatione augmentum sumant. Quod Palsyn p. 15. confirmat, inquit, les nymphes suivent toujours la démarche du clitoris, qu'elles embrassent étroitement: de sorte que dès que le clitoris s'élève, les nymphes se grossissent, & au contraire dès que le clitoris s'abaissent, les nymphes s'affaissent & se compriment. Præterea etiam nymphæ, secundum verba Regneri de Graaf l. a. ad majorem voluptatis concupiscentiam inserviunt, quatenus inflata virile membrum comprimendo titillationem adaugeant; hinc forsan a natura ordinatum est, ut post diuturnum veneris exercitium partim laxitati nympharum protuberantia succurratur, quo conjugale vinculum tanto potentius permaneat. Ita sentit etiam Philippus Verheyen l. a. pag. 203. Usus, inquit, nympharum est leni compressione penem in actu blande afficere ad feliciorē emissionem seminis. Quamobrem a natura videtur ordinatum, ut diuturna veneris consuetudine hæ partes magis excrescant; atque ita defectus ille titillationis, quæ propter vaginæ laxitatem & rugarum obliterationem oriri solet, illarum pressura aliquatenus recompensetur, quo nimirum conjugale vinculum maneat magis potens atque perfectum. Et juxta Franc. Plazzon. de Partib. Generat. inserv. Lib. II. cap. 12. p. m. 157. seq. in feminis excitatur voluptas primo ex affricatione in rugis transversis cervicis; deinde in tentigine seu extremitate clitoridis, quæ glandi & constitutione & exquisito sensu respondet; ad hæc, affricationem etiam percipiunt

cipiunt nymphæ duæ sive alæ. Unde colligere est, feminas habere triplicem affricationem, cum vir tantum unam in glande habeat.

§. 8.

Alium tamen & quidem non minimum harum nympharum usum censet esse Petrus Dionis *Anatom. l. a.* quod extendantur, ut majoribus labiis permittant obsequi, quantum exigitur ad foetus exitum tempore partus. Quod ita verum est, ut apertis quibusdam feminis paulo post puerperium illas fere oblitatas deprehenderim, quoniam, cum e conduplicata & interiori labiorum majorum cute constent, adeo distentæ fuissent, ut non amplius essent conspicuæ. Et idem autor *des Operat. de Chirurg. demonstr. 3. p. m. 196.* inquit: L'usage des nymphes est de donner, en s'étendant, moyen à l'orifice externe de s'élargir dans les accouchemens. Quæ sententia sane consensum mereatur, siquidem secundum Philipp. Verheyen *l. a. p. 203.* interna alarum substantia mollis est & spongiosa, ex membranulis & vasculis laxè coherentibus constructa, adeoque expansioni valde idonea. Annon autem ex frequentiori coitu & insequenti crebriore partu tales nymphæ adeo expandi atque obliterari possint, ut penitus deleantur, nec amplius appareant, ex observatione Johannis Baptistæ Morgagni fere persuadeor, quippe qui in vulgatissimi scorti cadavere nihil prorsus nympharum apparuisse; contra in virginum dissectione præter nymphas superiores mediocres in imis pudendi lateribus duas alias parvulas quasi nymphas ter conspectas fuisse in adversariis anatomicis refert. *v. Act. Erudit. Lipsiens. An. 1720. Mens. Mart. p. 145.* Denique inserviunt etiam nymphæ nonnullis pro dignoscenda virginitate: inquit enim Nicolaus Venette *de la Generation de l'Homme Part. 1. cap. 1. Art. 3. p. m. 19.* les rides internes, que l'on appelle nymphes, y marquent aussi-bien la vieillesse, que sur le visage, lorsque les filles vieillissent, ou qu'elles ont prostitué leur pudicité. Et juxta Jean Palfyn *l. a. pag. 14.* on a cru autre-

fois, que l'union de ces petites productions, ou des nymphes, étoient les gardes de la chasteté & les marques du pucelage.

§. 9.

Nymphotomia.

Cum secundum hactenus dicta nymphæ quandoque in tantam excrescant molem, ut deformitatem inducant, non immerito tam veteres, quam recentiores, de ipsarum partis superflue resectione solliciti fuerunt, talisque operatio meliori jure nymphotomiæ nomen meretur, quam resectio clitoridis; quam a priscis & modernis chirurgis pariter, sed improprie, nymphotomiæ nomine venisse, paulo ante diximus; quapropter hæc operatio ab illa, cujus paragrapho 35. & 36. antecedentis capituli de clitoridis & caudæ resectione mentionem fecimus, differt; illic enim tota fere clitoris vel cauda pronata ad basin exstirpatur, hic autem tantummodo pars superflua & extra pudendi labia prominens forpice rescinditur. Unde scribit Joannes Riolanus *Anthropograph. Lib. II. cap. 35. fol. m. 186.* in nonnullis mulieribus ejusmodi nymphæ in tantam molem & magnitudinem excrescunt, ut pudorem deformitatemque inducant, quarum chirurgiam tradit Paulus Aegineta *Lib. 6.* Eas olim Ægyptii nupturis virginibus, antequam prominerent, resecare solebant, ut docet Galenus in introductorio. Quod adhuc apud Abderitas seu Presbyteri Joannis gentem ex lege Hebræorum observatur, uti narrat Paulus Jovius *Lib. 3. suæ historiæ.* De hac operatione ita scribit autor Gallicus Petrus Dionis *des Operations de Chirurg. Demonstr. III. p. 195.* Les nymphes sont des corps membraneux, longs & plats, situés dans le grande fente à côté de l'orifice externe de la matrice, l'on prétend, qu'elles croissent quelquefois tellement, qu'elles pendent hors de grandes levres, & alors il en faut couper ce qui excède leur grandeur ordinaire. Pour cet effet ayant situé la femme à la renverse & tenant les levres écartées, l'on prend une des nymphes, dont on coupe avec des ciseaux, ce qu'il y a de superflu: en la tenant ferme avec les pincés: ensuite l'on en fait autant à l'autre, obser-

observant de n'en pas plus ôter de celle-cy que de celle-là, & de ne les pas couper trop près de leurs racine, parceque l'usage des nymphes est de donner en s'étendant moyen à l'orifice externe de s'élargir dans les accouchemens; ce qu'il ne pourroit pas faire, si elles étoient entierement coupées, d'autant que les cicatrices, qui seroient en leur place, ne prêteroient pas. Refert etiam Cornelius Solingius *l. a. p. 320.* sæpius se, dum femina ægotans ambabus manibus pudendi labia dilataffet seu distraxisset, tales cristas manu sinistra prehensas, forpice rescidisse; talique methodo anno 1678. civis cujusdam filiam, hydronymphotocele aut phymosi nymphæ, ad palmæ magnitudinem pollicisque crassitiem, cum phymosi amborum pudendi labiorum laborantem, se restituisse addit. Idem etiam in nautæ, lue veneræ laborantis, uxore cristas seu verrucas per scarificationes pulverisque Sabinæ applicationem feliciter consumpsit. Laurentius Heisterus *Chirurg. Part. II. de Operat. cap. 136. p. m. 656. seq.* operationem in femina resupina divaricatis cruribus atque ductis pudendi labiis institui docet; sic enim chirurgus nympham sinistra manu apprehendat, dextraque, quod in ea superfluum est, forpice rescindat. Quia autem plerumque exinde magna exoritur hæmorrhagia, semper chirurgus circa talem operationem medicamenta styptica in promptu habeat; reliquum vero vulnus balsamo vulnerario consolidetur. Largam ab ejusmodi nympharum resectione ortam hæmorrhagiam annotavit Franciscus Mauriceau dans les *Observations sur la Grosse Obs. 174. p. m. 97.* ubi inquit: Le 25. Juillet 1676. je fis l'opération du retrenchement de deux nymphes, à une femme, qui me pria de luy faire cette operation; tant parcequ'estant obligée, à ce qu'elle me dit, d'aller souvent à cheval, d'allongement de ces nymphes, qu'elle avoit tres-grandes, luy causoit par leur froissement une douloureuse cuisson; que parceque cette indécence luy déplaisoit extremement, aussi bien qu'à son mary. Ausitôt que je luy eûs fait cette operation avec le ciseau, elle ne

perdis pas le quart d'une palette de sang, durant une heure entiere, que je demeuray auprès d'elle, pour remedier à l'hémorrhagie, qui pouvoit y survenir; après quoy l'ayant laissée donc la confiance que j'avois, qu'il ne luy arriveroit rien, je fus assez étonné, qu'estant revenu chez elle le soir du mesme jour pour la penser, je trouvay qu'elle avoit eû une si prodigieuse perte de sang, que je ne l'eusse jamais crû, si je n'eusse veu la quantité des linges, qui en estoient tout pleins &c.

§. 10.

*Circumcisio
feminarum.*

In hac nympharum resectione consistere quoque videtur circumcisio mulierum apud Persas & Æthiopes consueta. Ritus enim circumcisionis in viris antiquissimus est, deque hac circumcisione in Spermatologia nostra *cap. II. p. 528. seqq.* egimus; recentior autem est circumcisio feminarum. Siquidem Abyssini seu Æthiopes non modo in memoriam Christi baptismi singulis annis omnes in Epiphaniis Domini baptizantur, sed etiam a temporibus Reginae Saba circumcisionem ad hunc usque diem servant. Insuper jussu & decreto ipsius Reginae Maqueda, mulieres quoque circumciduntur. Ad id ea ratione conducta est, ut, quemadmodum viri præputium habent, eodem quoque modo mulieres etiam quandam glandulosam carnem, quam nympham vocant, in genitalibus habent, non ineptam accipiendo characteri circumcisionis. Id quod fit tam in masculis, quam in feminis ante octavum diem &c. Ulti ex Damiano a Goes refert Matthias Zimmermannus *Dissert. in Fiunt, non nascuntur Christiani, Sect. 2. p. 68.* Scribit etiam Thevenot *Itinerar. Orient. Lib. 2. cap. 74. p. m. 348.* Æthiopes a Mahumetanis peculiarem habent superstitionem, Turcis incognitam; Æthiopes enim filias suas circumcidunt, particulam scilicet ab illis pudendorum partibus, quæ nymphæ appellantur, resecando; quam operationem feminae peragere solent. Econtra vero Turcæ circumcisionem tantummodo in pueris exercent. Imo juxta relationem Petri Bellonii *Observat. Lib. 3. cap. 28. fol. m. 187.* Persarum Rex,

Rex, licet Mahumetanus, Turcas hæreticos appellat, quia ipsorum uxores circumcisæ non sunt, ut sui domini feminae: quibus ea de causa templa ingredi licet. Turcicis minime. Cophtæ etiam feminae, Æthiopiæ Regi parentes & in Jesum Christum credentes, circumciduntur: Cum enim lex sanciat, ut feminae circumcissionis aliquod vestigium impressum habeant, particulam Græcis hymenæa, Latinis alæ, dictam præscindunt, quam præputio respondere ajunt. vid. etiam paulo supra *Sect. II. Cap. I. §. 35. seq.* ubi circumcissionem clitoridis descripsimus, in qua etiam nonnulli mulierum circumcissionem consistere statuunt; cum autem omnes jam allegati autores non clitoridis, seu nymphæ particulam in circumcissione rescindi scribant, hanc materiam cum Rolincio *l. a. p. 188.* ad nymphas referre volui. De circumcissione, quæ apud orientales fit per abscissionem vel inuersionem clitoridis, vid. *Sect. II. C. I. §. 32.* de aliis modis vid. *Conr. Phil. Hofmann. de Puerper. temporib. cap. 3. §. 8. p. 75.* Datur tamen adhuc alia feminarum castratio seu exsectio testiculorum muliebrium, de qua plura, ubi de Ovariis agemus.

CAPUT III.

De Carunculis myrtiformibus.

§. I.

Tertio ad partes pudendi muliebris interiores, seu quæ ductis labiis sine dissectione apparent, ordinarie ab aucto-^{Carunculae myrtiformes.}ribus referuntur carunculæ, anatomicis myrtoides seu myrtiformes ideo dictæ, quia myrti baccis similes sunt; inquit nimirum Franciscus Plazzonus *de part. generat. Lib. 2. cap. 4. p. 112.* statim post alas, antequam ad interiora penetremus, in media fossa apparent quatuor carunculæ ita sitæ, ut quælibet angulum unum occupet, & per quadratum se respiciant. Figuram habent baccarum myrti, unde etiam carunculæ myrtiformes appellantur. Circa earum tamen substantiam & numerum dissentiunt auctores, dum alii & quidem plerique veterum quatuor tales carunculas,

culas, alii tres, alii duas, alii unicam, alii penitus nullam in sectionibus reperiri statuunt. Inquit enim Isbrandus de Diemerbroec *Anat. Lib. I. cap. 26. fol. m. 250.* solent hæ carunculæ passim ab anatomicis describi, quasi in omnibus reperirentur, cum tamen in virginibus tantum unam solam, sed in devirginatis omnes quatuor inveniri certum sit. Secundum Gerard. Blas. *Observat. anat. p. 25.* non sunt quatuor, uti quidem vulgo tradi solet, sed vero plures, variat tamen ut plurimum hic numerus in subjectis variis, dum in uno plures, in alio pauciores notantur; diversæ itidem in diversis figuræ & magnitudinis solent occurrere. Alii has carunculas potius pro rugis, a coarctatione seu corrugatione vaginæ uterinæ, vel dilaceratione hymenis exortis agnoscunt, hinc etiam iisdem varios usus adscribunt, uti ex ipsis autorum verbis, in gratiam benevoli lectoris hic inferendis, videbimus.

§. 2.

*Aliorum
sententia.*

Scribit autem Severinus Pinæus *de Not. Virginit. Lib. I. cap. 3. p. 38.* quatuor istæ carunculæ, myrti baccas referentes, claustrum virginale cum quatuor membranis carneis constituunt in virginibus, quæ in defloratis degenerant in valvas duas in extremo ferratas &c. Et *cap. 5. p. 45. seq.* inquit: Hymen componitur ex quatuor carunculis, myrti baccas referentibus, quæ sitæ sunt, tanquam in quatuor angulis sinus pudoris, in singulis videlicet singulæ, membranosæ ac rugosæ. Quas quatuor carunculas connectunt sive ligant inter se quatuor membranæ carnosæ, sitæ singulæ in singulis interstitiis caruncularum, quibuscum fere æqualiter producuntur. Itaque dicta productio, ex quatuor carunculis & totidem membranis facta, & in conum truncatum finita admodum similis fit germi, seu capiti seu (ut barbaro hoc utar vocabulo) bucto rosæ, Gallice bouton de rose, florum pulcherrimæ semî expanso, sive longitudinem sive crassitiem, paulo tamen minores, aut rotunditatem inspexeris, adæquatis prius, id est, sectis vel penitus sublati quinque fratribus foliaceis

aceis dicti germinis seu bucti capulam constituentibus. Hanc sententiam ex recentioribus etiam fovisse videtur Nicolaus Venette de la Generat. de l'homme Part. I. Cap. 1. Art. 3. p. 19. seq. inquiens: Quatre petits morceaux de chair de la figure d'une feuille de myrthe sont placez après les nymphes, qui bienqu' ils soient incessamment arroses, ne eteignent pourtant pas pour cela le feu, que la nature a allumé dans ces parties. Souvent c'est comme de l'eau qui tombant sur de la chaux les excite & les échauffe davantage. Ces caroncules, que les medecins appellent myrtiformes, sont quelquefois liées les unes aux autres par des membranes, qui font l'entrée de la matrice si petite, qu'à peine l'extrémité de l'un des doigts y pourroit entrer dans une fille de neuf ou dix ans, à moins que de luy faire violence en les déchirant, c'est que les matrones veulent dire lorsqu'en faisant leur rapport du violement d'une vierge, elles disent, que la corde est rompuë, & c'est aussi la separation de ces mesmes parties, qui en donnant du sang la premiere nuit des nôces, estoit autrefois parmy les Juifs un signe de la defloration. Anno 1662. in theatro anatomico Patavino ab anatomico Molinetto in puella septimestri sectio instituebatur, in qua hymenem, carunculas myrtiformes invicem alligantem, speciemque membranæ, quæ in medio foramine semilunari prædita erat, præbentem se vidisse scribit Casparus Theophilus Bierlingius *Adversar. Curios. Obs.* 36. p. 66. Juxta Guern. Rolfin. de Part. genit. cap. 39. pag. 189. carunculæ myrtiformes quatuor caryophylli nondum explicati figuram referunt, quarum una superius locata, a clitoride distincta, in virginibus urinarium foramen tegit, & præcludit; altera inferius sita: reliquæ duæ latera occupant. Deinde pergit Rolfincius: has carunculas non agnoscit Riolanus, sed solum carnosâ tubercula vocat, ex corrugatione sinus muliebris orta, vasis non destituta, quæ, sinu muliebri a partu distento, quasi disparent, nec oculis se offerunt, antequam ille naturali situi restituatur. Ipse autem Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2.*

cap. 35. fol. m. 187. prolixè de his carunculis ita scribit: post nymphas quatuor carunculæ myrthoides, sive triangulares apparent, virginibus tumidæ, elatæ & rubicundæ, quibusdam membranulis ita coeuntes, ut in vestibulo orificiî propter basin latiore, extrorsum vergentem, foramen exiguum introrsum relinquant, quod minimus digitus vix subire posset in puella decenni, sed in adolescentula quindecim vel sexdecim aut viginti annorum minimum digitum admitteret, interne sensim angustius redditur, propter earum extremitates invicem confertas. Parte exteriorè & latiore membranulis constrictæ ac revinctæ circum membraneum efformant, quem in virgine quindecim aut viginti annorum, digito penitus intruso deprehendes. Idcirco referunt obstetrices vinculum interius duriusculum intromisso digito offendi, chordam idiomate suo vocitant, quo præsentè virginitatem certam esse & indubitatam affirmant: rumpi ac resolvi in prima coitione. Ita constitutæ & compositæ carunculæ caryophylli nondum perfectè explicati figuram expriment, quarum anterior & superior vesicæ orificium tegens, cæteris amplior est, & in virginibus usque ad quindecim annos totum ferme foramen occludit, aliis supereminens bifida est, ut vesicæ cervicis finem intra se suscipiat. Altera inferne posita est, reliquæ duæ laterales sunt: omnes simul junctæ uterum ab aere & externis corpusculis defendunt, & in coitu maris pudendum titillantes veneris ardorem suscitant & accendunt. In muliere, quæ non concepit, magis integræ remanent, quam in ea, quæ utero gestavit. In muliere parturiente & puerpera post enixum per quinque, sex vel septem dies sunt omnino obiteratæ, ex magna pudendi distensione, nec earum apparet vestigium, nisi constricto pudendo & ad naturalem formam reverso. Inde cognosces carnosas illas eminentias, quæ pro carunculis accipiuntur, non esse vere carunculas in vestibulo cunni appositas, quoniam in magna cunni & colli uteri distensione, quæ fit in partu, suam figuram & molem servarent, vel saltem earum vestigium

gium aliquod remaneret. At in partu & post partum nullæ sunt, nec earum ullum vestigium apparet, nisi dum cunnus constringitur & coarctatur. Ac sane si essent vere carunculæ ibi applicatæ, parturientibus magno fuissent impedimento, quoniam asperitate & inæqualitate sua, cum sint quatuor in circuitu cunni collocatæ, egredienti fœtui tanquam obices obstitissent. Imo in quibusdam mulieribus publice dissectis longissime a partu, & aliis, annos quinquaginta natis, nullas animadvertere potui carunculas, excepto tuberculo carnosio, quod tegit orificium externum urethræ. Idcirco ejusmodi carnositates, siue carnosæ tubercula, quæ pro carunculis usurpantur, ex corrugatione carnosæ vaginæ pudendi conflantur, ut pars illa externa angustior ipsa vaginæ in partu æque dilatari possit. Plura alibi reperies.

§. 3.

Tales carunculas ex rugis vaginæ consistere, statuunt etiam alii autores. Inquit enim Petrus Dionis *Anat. Demonstr. IV. p. 240.* in medio fossæ navicularis apparent quatuor carunculæ, myrtiformes appellatæ, eoque situ dispositæ, ut unaquæque angulum unum occupet, & omnes simul quadratum forment: hæ sunt quatuor exiles eminentiæ carnosæ, parvam rimam occupantes: omnium maxima urinario meatui subest: duæ mediocres partibus lateralibus adhærent; minima vero posticum occupat locum, id est, partem primæ adversam. Hæ carunculæ subrubicundæ sunt, duræ & erectæ in virginibus, in quibus mutuo cohærent partibus suis lateralibus, ope quarundam membranularum, quæ illas hoc modo cohibendo, rosei caliculi semi expansi figuram ipsis conciliant: verum in mulieribus ab invicem disjunctæ sunt, præsertim vero in iis, quæ pepererunt: quoniam, si membranæ, quibus conjungebantur, semel fractæ fuerint, siue penis intrusione, siue fœtus extrusione, nunquam deinceps de novo coalescunt. Ex carnosis vaginæ rugis componuntur, quo angustior evadit introitus. Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 5. Oper. p. m. 192.* ita scribit: quatuor carunculas myrtiformes

*non esse
carunculas
sed rugas.*

mes adeo decantatas, cum hætenus frustra quæſiverimus, arbitramur, plerosque anatomicos orificiū vaginæ corrugationes seu membranofas inæqualitates nullo certo numero comprehendendas nobis pro veris carunculis obtrufiſſe; quæ in parturientibus & poſt partum ita oblitterantur, ut earum veſtigium ne vel minimum quidem remaneat: unde liquet, membranofas illas corrugationes seu inæqualitates, quas pro carunculis ſive carnoſis eminentiis accipiunt, non eſſe veras carunculas, quoniam in magna vaginæ orificiū diſtentione, qualis in partu contingit, ſuam figuram ac molem ſervarent, aut aliquod ſaltem earum veſtigium remaneret; quod ſi contingeret, parturientibus magno forent impedimento: quandoquidem aſperitate & inæqualitate ſua egredienti fœtui tanquam obices reſiſterent. (vide verba Riolani.) De his carunculis ſcribit etiam Jean Palfyn *l. a. p. m. 35. ſeq.* Plusieſurs anatomistes anciens ont établi à l'entrée du vagina quatre petites eminences charnûes diſpoſées en rond, qu'on appelle ordinairement caroncules myrtiformes &c. Mais les anatomistes modernes diſent au contraire, qu'on ne trouve rien de ſemblable dans les diſſections, & qu'on n'a jamais pû rencontrer quatre morceaux de chair, ou quatre petites eminences charneufes; par conſéquent on aura tres-juſte raiſon de conclure, qu'elles ne ſont pas du deſſein de l'Autheur de la nature, & que à leur place il faut reconnoître les rides membraneufes ou les inégalités, qui s'elevent par deſſus la ſurface interne du vagina, puisque ſi ces caroncules des anciens étoient effectivement, elles garderoient leur grandeur & leur figure dans la grande diſtention de l'orifice du vagina, ou du mains en demeureroit-il quelque marques.

§. 4.

an ſint hy-
men.

De his quatuor carunculis ſcribit Dominicus de Marchett. *Anat. cap. 7. p. 78. ſeq.* Meatum urinarium a caruncula ſingulari tegi, ne injurioſum aliquid veſicam ingrediatur, reliquas tres non omnino unitas hymenem conſtituere; aſt fracto poſtea hymene

hymene in principio signum caruncularum apparere, in progressu parvulas evadere, & aliquando nullum ipsarum signum conspici. Ejusdem sententiæ est etiam Christianus Ludovicus Welschius *Tabul. anat.* 52. ubi scribit: carunculæ myrtiformes in virginibus nunquam conspiciuntur; sed quando hymen rumpitur, ejus fibræ resiliunt, & membranosas inæqualitates, nullo certo numero comprehendendas, repræsentant; hæque corrugationes decantatæ illæ sunt carunculæ, quæ in feminis sæpe parturientibus ob crebriorem vaginæ distensionem ita evanescent, ut nullum vel leve saltem earum vestigium remaneat. Juxta Joh. Munnicks *Anat. p. m.* 77. hymenis forma defloratis & veneris usui assuetis ita aboletur, ut in ambitu vaginæ ex hujus membranulæ dilaceratione conflata cernantur tria laxa tubercula, quæ carunculas myrtiformes perperam nuncuparunt dissectionum auctores: hæ quippe in illibatæ virginis pudendo, expensa hymene, nequaquam conspiciuntur. Item Laurentius Heisterus *Compend. Anat.* §. 234. p. 81. inquit: carunculæ myrtiformes ex hymenis laceratione oriuntur, & nunc duæ, tres, nunc quatuor observantur, eo præcise loco, ubi olim hymen erat; desuntque in infantibus. Johannes Veslingius *Syntagm. anat. cap. 7. p.* 104. *seq.* his partibus caruncularum nomen non impertit, sed vocat easdem productiones carnosas myrti folia amygdalivæ nucleum exprimentes, quæ & ipsæ parte superiore sinum angustant: quibus ulterius meatum urinarium cingens caruncula addita conspicitur. Et Michael Bernhardus Valentini carunculas myrtiformes nihil aliud esse statuit, quam productiones certarum glandularum, quibus diducto paulatim vaginæ ductu, superficies interna tota obsita conspicitur. *v. M. N. C. Dec. II. An. 2. p.* 462.

§. 5.

Ratione usus harum caruncularum sic dictarum myrtiformium, ut plurimum autores in eo conveniunt, ut primo infer-
viant ad tutelam partium internarum, dum immediate cervicis

*Caruncula-
rum usus.*

orificium claudunt, ne introeat aer frigidus, pulvis &c. ad quod etiam nymphæ & labia pudendi faciunt. Secundo ad titillationem & voluptatem, dum inflantur & penem constringunt. v. Thom. Barthol. *Anat. Lib. I. cap. 33. p. 291.* & Realdus Columbus *de Re anatom. cap. II. p. 445. seq.* inquit: in cervicis uteri finibus, vulvam versus, nonnullæ carunculæ prominent, a quibus voluptas ac delectatio in coeundo non parum augetur. Jean Palfyn *l. a. p. 35. seq.* ait: les caroncules myrtiformes servent, à ce qu'ils disent, à rendre l'entrée du vagina plus étroite, pour empêcher que l'air froid ne puisse incommoder la matrice; comme aussi pour augmenter le plaisir mutuel dans l'action du coit; car ces caroncules étant dans ce temps font grossies & remplies de sang & d'esprits, serrent agreablement la verge de l'homme, de laquelle la femme est aussi bien mieux chatouillée par ce moien. Secundum Petri Dionis *Anatom. Demonstr. IV. Sect. 2. p. 240. seq.* duplex est ipsarum usus, unus ut penem amplectantur, & constringant, cum intromissus est, quo mutua voluptas in coitu augetur; alter vero, quod extendi facile possint, ut tempore partus foetui permittatur exitus. Imo fuit observatum, illas non amplius conspici primis post puerperium diebus, ob ingentem vaginæ dilatationem, nec denuo cerni, nisi postquam pars illa iterum coarctata fuerit, primoque statui restituta. Denique paulo ante §. 2. vidimus, Severinum Pinæum statuere, has carunculas ita invicem esse vinctas, ut foramen quoddam relinquatur, per quod tempore coitus penis virilis intrudatur; talisque caruncularum conjunctio multis anatomicis pro hymene, (de quo paulo post agemus) uti hactenus dictum, haberi solet.

§. 6.

*Caruncula
elongata.*

Rarioribus casibus adscribenda est observatio de carunculæ cujusdam myrtiformis nimia elongatione seu excrescentia, in partu primiparæ ab obstetricis violentia ortum trahente, atque a Francisco Mauricæo extirpata, cujus verba ex ipsius observationibus de la Grosseffe *p. 183. supra Sect. II. Capit. I. §. 31.* adduximus.

Et

Et de nimia caruncularum angustia seu vaginæ clausura coitum seu penis interiorem admissionem impediēte, earumque operatione chirurgica vid. Dionis Cours d'operations de chirurgie *Demonst. III. p. m. 191. seq.* de qua materia paulo infra, de atretis, occurrent.

CAPUT IV.

De meatu urinario & prostaticis.

§. 1.

Quamquam meatus urinaris seu urethra proprie ad partes *Urethra,* urinæ secretioni & excretioni inservientes, v. g. ad renes, ureteres & vesicam pertineat; quia autem plerique anatomici eundem inter partes mulierum genitales describunt; urina etiam, uti supra diximus, per hunc meatum expulsa, atque exundo ad nymphas seu processus clitoridis allisa, sibilum in virginibus excitat, nos ideo quoque de eadem, hoc loco, circa partes pudendi muliebris, pauca referemus.

§. 2.

Prominet scilicet juxta Francisci Stockhameri *Microcosmo-Situs, graph. cap. 7. p. m. 84.* urethra muliebris seu meatus urinaris in medio nympharum transverso circiter digito sub clitoride, a collo vesicæ usque ad suum finem, duorum digitorum transversorum longitudinem non excedens, crassitie vero pennam anserinam adæquans. Juxta verba Emanuel. Kœnig. *Regn. anim. Sect. I. Art. 22. p. 133.* est foramen urethræ sub clitoride ex duobus cruribus ab osse pubis exortis constante corporibus itidem duobus nervosis spongiosis & capite subrotundo præputio tecto pro libidine exfuscitanda. Et secundum Thomam Bartholinum *Anat. Lib. I. cap. 30. p. 281. seq.* ad finem colli uterini antica & superna parte, non longe a vulva in conspectum venit vesicæ insertio, ut urina ibi per communem ductum expurgetur, digitalis internodii longitudinem æquat, exterius carnosæ, vel potius carnosæ

noſo ſphinctere obvoluta. Hujus meatus urinarii ſitus ſeu locus diligenter eſt notandus, ne in applicatione catheteris pro vario ſcopo inſtituenda error aliquis committatur. Quod admonet etiam Jean Palfyn *dans la deſcript. anatom. des part. de la Femme* p. 18. inquiens: Le canal nous eſt du tout important à connoiſtre, car comme c'eſt un petit ſentier, qui ſe vient ouvrir à un grand chemin, & qui ſe termine tout proche l'orifice du vagina, il faut être aſſez prudent pour bien imaginer le lieu veritable de ſa ſituation, à fin de ne ſe pas méprendre lorsqu'il s'agit de ſonder les femmes, ſoit pour la ſuppreſſion de l'urine, ſoit pour le rendre certain de la pierre dans la veſſie. Le conduit de l'urine ſe trouve ſitué immédiatement au deſſus de l'entrée du vagina, environ un travers de doigt deſſous le clitoris, proprement parmi les nymphes, qui ſont à ſes côtez, qui ſe joignent enſemble, & ne laiſſant qu'un chemin tres-étroit à noſtre canal font que l'urine en ſort avec quelque ſorte de bruit & de mouvement extraordinaire &c. De hac urethræ inſertione ſequentia ſcribit Michael Bernhardus Valentini *Epist. ad Joh. Dan. Widtium* M. N. C. Dec. II. An. 2. App. p. 461. ſeq. ſe in ſectione puellæ octodecim annorum monſtraſſe primum iis, qui tum à latere forte ſtabant, philiatris, ſcitu viſuque dignam prorſus urethræ inſertionem, quæ ſub una caruncularum myrtiformium extus erumpebat. Hinc ſui forte immemor erat celeberrimus Dn. Sylvius, cum ipſum urethræ exitum ſub alis ſeu nymphis eſſe ſcriberet. Enimvero ſi caſus ſæpe deſperatus catheteris urgeret uſum, & adſtans forte medicus oſculum ductus urinarii ſub alis quæreret, omnium etiam infimæ ſortis chirurgorum riſui ſe exponeret. Aut ergo quandoque bonus dormitat Homerus, aut non plane de nihilo eorum opinio, qui multam praxeos Sylvianæ partem diſcipulorum foeturam eſſe credunt. Hæc Valentini. An vero Franc. Sylvius ob verba à Valentini adducta, quæ quidem in ipſius Sylvii operibus reperire non licuit, tantum virgulam cenſoriam atque chirurgorum infimæ ſortis deriſionem mereatur, ſane

fane non video, cum dictus Sylvius non dicat, urethræ exitum sub fine seu infima parte nympharum esse; Quia autem nymphæ secundum superius adducta, statim ad ossium pubis commissuram exordiuntur, ipsamque clitoridem, quæ utique super urethra est, instar præputii vestiunt, indeque tanquam ejusdem productiones ad utrumque meatus urinarii latus usque ad medium orificii vaginæ descendunt, hinc etiam Regnero de Graaf *l. a. cap. 6. p. 210.* urinarius exitus supra vaginæ orificium inter nymphas conspici dicitur; cur non etiam Sylvius, urethram sub alis seu nymphis esse, dicere poterit, quamvis non semper ab ipsis tegatur. Præterea etiam Johannes Wierus in suis observationibus medicos voluit admonitos, extremitatem colli vesicæ exteriorē non eodem in cunctis feminis loco apparere. Enimvero pluribus ea supra cervicis uteri angustias exteriores sub nymphea conspicitur: paucis introrsum in superiori parte pudendi latet: quare hujus dilatatione opus est, si quid in eam immittendum quacunque occasione fuerit. vid. Joh. Wier. *Oper. pag. m. 938.* Num vero urethræ insertio sub quatuor vaginæ carunculis posita sit, uti *l. a. pag. 463.* refert Michael Bernharthus Valentini, atque an urethra a tali caruncula occludatur, res adhuc dubia est.

§. 3.

Videntur equidem nonnulli autores harum caruncularum *Urethræ myrtiformium* superiori officium, urethram occludendi, attri- *occlusio.* buere, siquidem juxta Joh. Riolan. *l. a. fol. 187.* eadem vesicæ orificium in virginibus tegit, & usque ad quindecim annos totum ferme foramen occludit; & juxta Joh. de Muralt. *Clav. medicin. exercit. 9. pag. m. 421.* sub clitoride foramen urethræ seu colli vesicæ extremitas est, per quod urina redditur, a caruncula majori & bifida occlusum. Inquit etiam Franciscus Plazzonus *de Partib. Generat. Lib. 2. cap. 4. p. 112.* ne aer frigidus, pulvis aut simile quid externum in vesicam intret post urinam redditam, una ex carunculis myrtiformibus anterior in ambitu meatus urinarii sita est,

quæ illum claudit. Item Jean Palfyn *l. a. p. 35.* scribit: la caroncule, qui est plus grande que les autres, & qui est fendue en deux, est placée au devant du trou du conduit de l'urine, quelle bouche apres que l'urine est rendue. Et Johannes Veslingius *Synt. anat. p. 104. seq.* urethræ exitum a caruncula cingi, & dictus Valentini eadem muniri scribit. Quia vero dictæ carunculæ, juxta ipsum Riolanum & alios supra allegatos autores, non veræ sint carunculæ, sed potius rugæ seu plicæ vaginæ uteri, quæ etiam tempore, & quidem post frequentem coitum aut partum penitus disparent; sane ipsis munus urethram, occludendi seu constringendi, difficulter adscribi poterit; hinc etiam alii autores meatum urinarium ab hac caruncula superiori tantum tegi, vel intra eam suscipi, vel eidem subesse scribunt. vid. Petr. Dion. *Anat. pag. 240.* Guern. Rolfinc. *l. a. p. 189.* Dominic. de Marchett. *Anat. cap. 7. p. 78.* Riolan. *l. a.* Ipsum autem meatum urinarium mediante sphinctere seu musculo circulari, occludi atque constringi, præter anatomiam testantur autores. Inquit enim Petrus Dionis *Anatom. p. 239.* meatus ille cingitur sphinctere, qui est musculus urinæ pro libitu retinendæ vel emittendæ interveniens. Et Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 6. Oper. p. 210.* ita sentit: inter nymphas meatus urinarii exitus conspicitur, qui sicuti reliquæ corporis partes, per quas humor aliquis notabili quantitate erumpere consuevit, aliquantulum prominet, quam prominentiam stricte loquendo male carunculam appellant anatomici, cum nihil carnis in se contineat, eamque urethræ orificium claudere volunt; nec hoc nobis verosimile videtur: quandoquidem musculus sphincter vesicæ collum constringendo sufficiat; ac proinde non magis in feminis, quam in viris urethræ orificium carunculam desiderat; haud enim ab externis corporibus metuendum est, ne vesicam urinariam ejusve meatum subeant, cum nympharum productionibus ac labiorum tegumentis satis superque muniantur. Quam Regneri de Graaf sententiam Gallicis verbis ita reddidit Jean Palfyn

Palfyn *l. a. p. 18.* L'entrée du conduit de l'urine, conformément à toutes les autres, qui donnent passage à quelque liqueur, s'élève un peu en tumeur par dessus les parties, qui luy sont voisines; & c'est ce qui a donné sujet à la méprise des anciens sur le fait des caroncules, puisqu'on ne s'apperçoit d'aucune espece de chair, dont ils vouloient fermer l'orifice de l'urethre, que le muscle sphincter en serrant le col dela vessie, qui pourroit servir à ce dessein, & qu'en fin l'orifice de l'urethre ne demande pas mieux une caroncule dans les femmes, que dans les hommes, & il n'y a pas à craindre, que la vessie de l'urine & son canal soient offencés par quelques corps étrangers; d'autant que les productions des nymphes, & les tegumens des levres sont capables de s'opposer à ce danger.

§. 4.

Differt etiam meatus urinaris muliebris a virili, quod *longitudo.* hoc brevior sit & latior, siquidem circiter internodii digitalis aut duorum digitorum transversorum longitudinem atque pennæ anserinæ aut calami scriptorii latitudinem obtinet, vel hanc etiam superat, levique opera in tantum dilatari potest, ut digitum auricularem facile admittat; imo ulteriori artificio hunc meatum ita dilatari posse, ut calculi instar ovi columbini per *latitudo.* eum extrahi valeant, scribit Regnerus de Graaf *l. a. p. 211.* & juxta Johannem Wierum *l. a.* Vesicæ meatus collumque integrum usque in vesicam eatenus organo dilatante commodo extendi potest, ut magnum digitum non difficulter intro admittat, si fortassis huc calculum impingere, vel alius necessitatis occasionem requirere tantam dilatationem contingat. Ob dictam urethræ brevitatem atque latitudinem in vesica muliebri non facile possunt concreescere calculi, dum secundum Guilielm. Fabric. Hildan. *de Lithotom. Cap. 22. p. 141. & Oper. fol. 740.* phlegma, arenulæ & quicquid insuper materiam calculo generando subministrare potest, facile cum urina educitur. Vel juxta Petri Dionis *Anatom. Demonstr. 4. p. 239.* urinam suam citius effundunt

dunt feminae, hincque aliam praeterea percipiunt utilitatem, quod nimirum urina celeriter effluendo lapillos secum devehat; cum e contra arena & sabulum frequenter in virilis vesicae fundo remaneant. Unde etiam mulieres calculo tam frequenter non laborant ac viri, vel non tantis calculi cruciatibus obnoxii sunt. Plura de feminarum meatus urinarii longitudine & latitudine facilique majorum calculorum excretionem in Urologia nostra reperies.

§. 5.

*Urethra a
mucob-
structa.*

Quandoque etiam meatus urinarius a calculis aut ejusmodi sedimento sabuloso obstipatur, ut catheteris applicatione opus sit, quod etiam in quibusdam subjectis, post diuturnos morbos exsiccatis, a mero mucob accidere solet, ut per aliquot dies ne quidem guttulam urinae mittere queant, uti testatur Guernerus Rolfincius *l. a. p. 192.* de honesta matrona, quae ischuria laborans applicito cathetere prima vice nihil excrevit, foramine lento mucob obturato; altera vice multam urinam excrevit & liberata est.

§. 6.

*Prostata
femina-
rum.*

Solent etiam nonnulli autores hoc loco circa vesicae meatum urinarium de feminarum prostaticis agere, quia praesertim earundem ductus liquorem quendam, in certis glandulis secretum, in anteriorem vaginae uterinae partem deponunt; has glandulas atque ductus jamjam Galeno non fuisse incognitas, videmus in ipsius tractatu *de Usu Part. Lib. 14. cap. 9. fol. m. 288. b.* ubi de venereae voluptatis causis agens ita scribit: Accedit his causis aliud praeterea quoddam adjumentum non aspernandum, a corporibus glandulosis, quae utraque parte colli vesicae sunt locata: in quibus & ipsis humor quidam spermatis similis, verum tenuior longe, continetur. Scilicet juxta Philipp. Verheyen *Anat. Tr. II. cap. 29. p. m. 204.* obducitur urethra exterius substantia albicante, partim glandulosa, partim membranosa, ex qua procedunt quidam meatus, qui inferius in principium urethrae

urethræ & anticam vaginæ partem desinunt, atque loca vicina humore seroso-pituitoso irrigant. Et Regnerus de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 6. Oper. p. m. xii. seq.* ita scribit: Interius urethra tenui membrana cingitur, quæ in inferiore parte prope meatus urinarii exitum magnos ductus sive lacunas admittit, per quos materia pituitoso-serosa quandoque copiose erumpit. Inter membranam tenuissimam & fibras carneas reperitur secundum totum urethræ ductum substantia membranosa albicans, unius fere digiti transversæ crassitiem habens, quæ totum urethræ canalem cingit; & hæc est substantia, quam perreptant, & in qua terminantur ductus illi, qui in principio urethræ & in inferiore antica vaginæ parte reperiuntur, quemadmodum inflatis ductibus illis non obscure cernitur; ita, ut non adeo male substantia illa mulierum prostatae sive corpus glandulosum possit appellari. Secundum Godefridi Bidloo *Anatom. Tab. 51.* obducitur totus urethræ ut & uteri vaginæ tractus glandoso acervo vasculisque pluribus, quorum ductus tam in vaginæ orificio, quam urethra ipsa aperiuntur. Verba Petri Dionis *Anatom. Corp. hum. Demonstr. IV. Sect. 2. p. 239.* sic sonant: Inter carnosas urethræ fibras & vaginæ membranam corpus quoddam occurrit subalbidum & glandulosum, transversum digitum densum, quod secus & circa vesicæ collum extenditur. Plures habet meatus, qui totidem sunt canales excretorii, quos lacunas nuncupat Graaf, qui in inferiori vulvæ parte terminantur, in quam humorem quendam albugineum effundunt, qui maris semini commiscetur. De lacunis juxta pudendi labia hæc refert Johannes Rhodius *Mantiss. anat. Obs. 93. p. 29.* binas juxta pudendi labia in mulieribus lacunas tradit Franciscus Plazzonus *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 6.* Anno 1623. d. 18. Mart. studiosius mihi in eas inquirenti in publica dissectione respondit, eas in defunctis minus conspicuas, mox a concubitu in vivis tamen observatas, emanante salivali humore, qui maris pubem irrigat. Itaque anni sequentis Martio in cadavere prægnantis rusticæ eas per-

vestigavit, ac immisso stilo exili perspicue ostendit. De his pro-
 statitis ita loquitur Isbrandus de Diemberbroc *anat. L.I. cap. 26. fol.*
 153. Cervix vesicæ intus constat tenui membrana, quam circum-
 cingit substantia membranosa & quasi glandulosa, albicans,
 transversæ circiter digiti crassitiem habens, plurimis porulis,
 maxime circa meatus urinarii exitum, donata, per quam ductus
 quidam majusculi excurrentes, prope meatus urinarii exitum,
 donata, atque etiam in antica vaginæ uterinæ parte ter-
 minantur. Juxta Jean Palfyn *descript. anat. des part. de la fem-*
me p. m. 19. le conduit de l'urine dans les femmes adultes est
 composé interieurement d'une membrane deliée la quelle est
 entourrée d'une substance glanduleuse, blanchastre, de l'épais-
 seur presque d'un travers de doigt, d'ont prennent naissance
 certains petits conduits, qui se trouvent au commencement &
 à l'orifice du canal de l'urine, & dans la partie inferieure & an-
 terieure du vagina. Sequentia refert Guernerus Rolfincius *de*
Part. genit. cap. 41. p. 192. duo alia foramina præter urethram ad
 latera vestibuli utrinque parva ruga velut operculo tecta occur-
 runt, ab his in congressu manat ἡ μὲν ὑγρὰσὶν σπερματικῇ, semi-
 nalis humor propositus ab Aristotele. Harvejus album, quod
 profluit prope clitoridem, his foraminibus etiam adscribit.
 Lindanus, non liquere, ait, an sit humor seminalis, & quo mea-
 tus harum lacunarum tendant. Dari autem in vivis & mortuis,
 concedit. Scribit etiam Adrianus Spigelius *de hum. corp. fa-*
bric. cap. 18. non negligenda sunt duo cæca foramina, quæ statim
 apparent diductis labiis, sed fere tantum in vivis, cum admodum
 parva sint, in quibus serosus quidam humor non parva quanti-
 tate prodit, qui maris pubem in coitu madefacit. vid. Sim. Pauli
digress. de Febb. malign. §. 17. p. 30. Et secundum verba Francisc.
 Plazzoni *de Partib. Generat. Lib. 2. cap. 6. p. 123.* in cervice uteri
 notandum venit, quod statim, ubi rimam pudendi intra labia
 penetraveris, in feminis, præsertim salacioribus, duo utrinque
 sese

sefe offerunt cæca foramina seu lacunæ, in quibus solet serofus quidam humor in copia asservari, qui in coitu expressus ad delectationem conducit. Et hic humor est, quo feminæ maris pubem madefaciunt, quem Aristoteles *Lib. I. de Generat. animal. cap. 20.* non semen, sed humorem loci proprium esse dicit, ab utero excretum. Hæ lacunæ non nisi oculatissimis conspicuæ sunt, idque in vivis tantum, & paulo postquam humorem hunc emiserint. Licet ego quoque in mortuis manifesta earumprehenderim vestigia. Hæc Plazzonus. Plura de his glandulis & meatibus vid. Casp. Bartholin. *de Ovar. muliebr. p. 19. seq.* & Thom. Bartholin. *Act. Hafn. Vol. V. Obs. 13. p. 40. seqq.*

§. 7.

Harum prostatarum liquor nonnullis ad humectationem urethræ inservire dicitur, cui tamen sententiæ contradicit Re-gnerus de Graaf *de Org. Mulier. cap. 6. Oper. p. 212. seq.* inquiens; neutiquam succum prostatarum ad urethram humectandam (ut quidam opinantur) a natura destinatum esse, vel inde patet, quia in ejus exitu collocantur ductus, ut erumpens urethram non attingat, quod non fieret, si ad humectandam urethram liquor ille destinatus foret. Potius juxta eundem autorem talis prostatarum pituitoso-serofus succus acrimonia & faldedine sua mulieres salaciores reddit, pudendasque partes cum jucunditate in coitu lubricat. *vid. etiam Cap. 13. p. 323.* Idem jam dudum statuit etiam Galenus *de Usu Part. Lib. 14. cap. 11. f. 289.* Humor, inquiens, qui in illis corporibus glandulosis gignitur in feminis, cum foras effunditur, tum etiam in muliebri pudendum, cujus usus est, ut ad res venereas impellat: ut in commiscendo corpore, jucunditate titillet sensus. Feminis scilicet lascivis sæpissime, reliquis autem ordinarie, in coitu liquorem quendam per partes genitales externas effluere, medicis ac mulieribus satis notum est.

Prostatarum liquoris usus.

§. 8.

Ex quibus autem fontibus talis humor oriatur, inter se *Ortus.*
diffe-

differunt autores veteres atque moderni, quorum illi plerique hunc liquorem a testiculis muliebribus derivabant, illumq; pro femine muliebri habebant; quibus etiam ex recentioribus consentiunt nonnulli, qui in principio ova in ovario admittere volebant, sed potius testiculos in coitu semen suum hoc modo profundere credebant. Donec tandem Regnerus de Graaf & alii ante aliquot annos talem liquorem a certis glandulis, quas prostates feminarum vocant, atque per certos meatus, lacunas ipsis dictos, propullulare demonstrarent. Hos tamen meatus pro tam copioso humore, quantus nonnunquam in coitu a feminis profluit, non sufficientes arbitratus est Casp. Bartholinus, sed alios circa exitum urethræ & vaginæ orificium vidit magis patentes, quos etiam huic humori excernendo idoneos credidit, præcipue cum attentius considerati originem utrimque ducere videntur a substantia quadam glandulosa, prostaticis virorum fere analoga, vel sane illi simili, quam in urethra ductus, a Graafio descripti perreptant. v. Casp. Bartholin. *de Ovar. Mulier. p. 19.* Johannes van Horne statuit, quod quamvis feminalem humiditatem in coitu cum voluptatis sensu emittant mulieres, illa tamen non e testibus huc perveniat, sed ex ipsa glandulosa uteri interni substantia, per minutosque meatus exprimatur beneficio spiritus per arteriolas & nervos affluentes. v. Johann. Swammerdam. *Miracul. Natur. seu de Uter. cap. 1. in Biblioth. anat. Nange Tom. I. f. 495.* Porro hunc liquorem, in coitu & alias in vaginæ partem anticam profluentem, pariter ex vaginæ uterinæ glandulis earumque conglomerationibus botriformibus secer- ni, per alias autem vias, scilicet carunculas myrtiformes, quas harum glandularum propagines esse asserit, excerni arbitratur Michael Bernhardus Valentini *M. N. C. Dec. II. An. 2. p. 462. seq.* Quod si tamen secundum Cap. III. §. 2. & 3. dictæ carunculæ myrtiformes ab aliis autoribus non pro veris carunculis, sed potius pro eminentiis ex carnosissimis vaginæ rugis compositis judicentur, tunc sane tanta liquoris copia ab ipsis expectanda non erit.

§. 9.

De errore autem veterum, qui hunc liquorem pro semine ^{an sit semen?} muliebri habentes, ex ejusdem profusione, quæ mulieribus sæpe in coitu cum voluptate accidit, arguere conantur, feminas omnes in coitu semen profundere, idemque ad generationem necessarium esse, scribit Guilielmus Harveus *de Generat. animal. Exercit. 34. p. 181. seq.* non omnes quorumlibet animalium feminas, nec mulieres quidem omnes, talem humorem emitte-
 re; nec citra ejusmodi emissionem conceptum necessario frustrari. Novi enim, pergit idem, plurimas, quæ citra talem ejectionem fœcundæ satis essent; & nonnullas etiam, quæ, postquam emissionem ejusmodi expertæ sunt, majore quidem voluptate in coitu delectarentur, sed de fœcunditate solita plurimum amitterent. Infinita etiam exempla sunt feminarum, quæ, licet in coitu voluptatem sentiant, nihil tamen emittunt & nihilominus concipiunt. Miratur etiam maxime Harveus, eos, qui emissionem hanc ad generationem necessariam putant, non animadvertisse, humorem illum foras ejici, & circa clitoridem vulvæque orificium ut plurimum profundi; raro intra vulvam, nunquam vero intra uterum, ut cum maris spermate misceatur; esseque consistentia serosum sive ichorosum, ad modum urinæ, non autem genituræ instar, lentum atque unctuosum; ut tactu facile innotescit. Quorsum autem foras ejiciatur, cujus usus necessario intus requiritur? Debitne humor ille, ceu utero valedicturus, ad limen vulvæ, amandari, ut majore cum gratia ab utero retraheretur denuo? &c. Et Johannes Conradus Peierus ad Joh. Jac. Harderum ita scribit: Mulieres in congressu semen emittere, virorum instar, vetus est traditio, qua te non credam occupatum. Decipi, qui amant, facillime possunt humore turgentibus vel ad connubium sollicitatis ac incensis libidine femellis e vulva profuso, qui nihil aliud est, quam puita uteri, colliquata, & serum e glandulis vaginalibus (quas Josephus du Verney & Caspar Bartholinus primi detexerunt) ex-
 X cretum

cretum semen enim si esset, inutiliter ita profunderetur. Vidi aliquando rejectas ab equa turgente muccaginis illius plures uncias, quot suppeditare nequivisset vel uterque testiculus. vid. Pæon & Pythag. *Exercitat. p. 97. seq.* Et Casp. Bartholinus *Specim. Histor. anat. cap. V. p. 83.* hunc liquorem ejusdem plane naturæ inquit, ac humor ille, qui in prostaticis virorum secernitur. Scribit etiam Johannes Fridericus Ortlob *Histor. Part. Dissert. XXX. §. 4. p. 274.* communissima & a medicis fere omnibus recepta erat sententia, quam Laurentius, Fallopius & Whartonus recensent, a testiculis muliebribus semen per tubas ad uterum venire, aqueum plus minus spissum esse; ad vaginam copiosius confluere & a libidinosis interdum cum voluptate excerni. Enimvero sciendum, 1) liquorem illum non venire a testibus, sed partim in prostaticis feminarum, partim in vaginalibus glandulis secerni, partim ex collo uteri per vasa Malpighii & Caspari Bartholini ad vaginam deponi: 2) non posse esse semen, quia copiosissime confluat, & sine fœcundo congressu in libidinantibus invenitur, imo non a sanguine vasorum spermaticorum, sed hypogastricorum potius separetur, & tandem in ipsam uteri substantiam non recipiatur, sed ab eo potius excernatur. Louis Bellefontaine *dans la Medecine dogmatique mechanique Exerc. VII. p. 37. seq.* inquit: L'humeur, que les femmes dechargent pendant le congrez, n'est pas une vraye semence, parcequ'elle sort des parties exterieures d'environ le clitoris & orifice du vaginal, elle reste meme rarement au dedans de la vulve, quelque temps, mais il est certain, qu'elle n'entre jamais dans la matrice. Plusieurs femmes conçoivent sans avoir dechargé cette humeur, comme elle avouent; & on n'y voit ni la consistance de semence, ni n'apperçoit-on la spirituosité requise à cette derniere humeur, & même les femmes publiques, qui se polluent plusieurs fois tous les jours, ne sont jamais debilitées par l'excretion de cette humeur sereuse. Elle n'a pas non plus l'elaboration requise à semence, parce qu'elle ne reçoit pas sa production dans les

les organes destinez à la generation de la semence, mais elle vient de certaines glandules épaisses dans les tuniques du vagina, qui ont les orifices de leurs vaisseaux excretoires ouverts en grand nombre dans la cavité de ce canal, de sorte que par quelque affection bien souvent, ou par le chatouillement pendant le congrez, s'ensuit la constriction des fibres nerveuses de ces parties, qui est la cause de l'émision de cette humeur. Le vray usage de cette humidité est d'arroser perpetuellement le vagina, & peut-estre en quelque sorte faire, que l'esprit seminal soit conduit plus facilement du vagina dans la capacité de la matrice, pour ensuite être élevé aux ovaires pour la fécondité des œufs. Hæc autem Ludovici Bellefontaine verba ex Francisci Zypæi *Fundament. medicin. Cap. III. Art. 6. §. 14. 15. & 16. pag. m. 81. seq.* desumpta in linguam Gallicam traducta sunt.

§. 10.

Quod si vero dictus prostaticus muliebrius liquor evadat morbosus, exinde facillime gonorrhœa, pariter uti in maribus ex prostaticis, oriri posse videtur Regnero de Graaf *l. a. Cap. 6. p. m. 213.* cum in utroque sexu partium & ductuum eadem fere sit substantia, ipse etiam Graaf in muliere gonorrhœa laborante post mortem prostaticas exulceratas invenerit. Gonorrhœam ex glanduloso corpore provenire, & per lacunas, circum & in meatu urinarii exitu collocatas erumpere, cadaveris cujusdam mulieris hoc vitio infectæ dissecti palam fecit: nam utero ejusque vagina innoxia, corpus glandosum sive prostatica urethræ circumposita solum male affecta offendit Theophilus Bonetus, *cujus vid. Sepulchret. Lib. III. Sect. 31. Obs. 6. fol. 1318.* Quia autem sæpissime in gonorrhœa mulierum seu fluore albo magna ser vitiosi ac visceris copia, & quidem, teste, praxi per longum temporis spatium dies noctesque muliebres partes irrigat, certe a solis prostaticis tanta liquoris abundantia expectari nunquam poterit, sed omnes in eadem regione sitas glandulas, etiam vaginales, symbolum suum huic malo conferre, dubium non est. Quam

Causa gonorrhœæ muliebris.

sententiam quoque defendit Michael Bernhardus Valentini *Epist. de nova Matricis & Morbonæ muliebris Anatom. M. N. C. Dec. II. An. 2. p. 457. seq.* ex qua sequentia inferere liceat. Inquit enim *p. 463.* neminem, credo, latet, quantum se macerarint omnes fere anatomici, in perquirenda illius liquoris natura, quem sexus sequior non tantum in statu suo naturali, sed & præternaturaliter in fluore mulierum albo, copiose profundere dicitur, quænam ejus origo, quæ officina, & per quæ feratur vasa? Plurimi, cum manifestis carerent viis, ad occultos, &, ut loqui amant, cæcos confugere meatus, adeoque se turpiter excæcatos fateri malunt, quam ulteriori perquisitioni insistere. Alii alia quærent effugia & ligamenta uteri rotunda huic muneri alligare satagunt. Verum neque hi forte sunt, qui rem acu tangunt. Propius vero veritati accessisse videtur *Casp. Bartholinus*, qui reperta, primo in brutis, deinde quoque in muliebri cadavere, glandula, feminas haud aliter atque viros suis gaudere prostaticis, ad urethræ exitum sitis, cum Galeno fatetur. Verum non una vel altera glandularum tantum humoris imbrem facile plorare poterit, sed totum glandularum vaginalium contextum symbolum quoque suum addere inficias ire nemo sustinebit, qui rem penitus consideraverit. Hic ergo latet fons & scaturigo liquoris illius genitalis, qui tantum exercuit anatomicorum ingenia. Et *p. 467.* inquit idem: speciatim racemi nostri vaginales verus nidus atque focus sunt, in quo morbona muliebris tragoedias suas varie ludit.

CAPUT V.

De orificio vaginæ uteri & hymene.

§. I.

Orificium
vaginæ.

Cum ad mulierum partes obscenas seu genitales internas, plerique autores vaginæ uterinæ orificium annumerare soleant, nobis etiam paucis de eodem agendum erit, quod nimirum etiam

etiam vocetur os uteri externum seu orificium uteri exterius, os sinus muliebris, vel ejusdem introitus, vestibulum pudendi, rima minor, os colli muliebris, quod ultimum tamen perperam dictum judicat Guernerus Rolfincius *de Part. genit. Part. 2. c. 43. p. 194.* item cervix uteri, quo nomine aliis uteri orificium venire solet. Apparet autem dictum orificium diductis labris cutaceis & alis, carunculis dehiscentibus, inter nymphas citra medium fissuræ magnæ, in virginibus junioribus valde arctum, non ita in illis, quibus sæpe fluxerunt menses: latum in venere utentibus, & latius, si partus accesserit, juxta Philipp. Verheyen *Anatom. Tr. 2. cap. 29. p. 203.* Et secundum Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 32. p. 290.* colli uteri orificium seu principium in fossæ, navicularis dictæ, medio est.

§. 2.

Ex hujus orificii vaginæ coarctatione seu angustia ejusque ^{an signum} amplitudine nonnulli certum virginitatis, tam illæ sæ, quam ^{virginitatis?} violatæ, signum petere tentant; siquidem juxta Guern. Rolfinc. *l. a.* nobilis capitaneus retulit, se noluisse sponsam suam prima nocte inire; sed primum oculari curiositate, an virgo esset, disquirere. Rogatus modum explorationis respondit; se sequente mane in silvam duxisse dilectam, & super cespite viridi deprehendisse sinus muliebris introitum orbicularem, sicque habuisse pro illibata. Quam fallax judicium? addit Rolfincius. E contra in puellis hoc orificium post violationem dilatatum apparet, qualia exempla recenset Felix Platerus *Observat. medic. Lib. 3. p. 549. sequ.* Rusticus enim quidam accusatus a vicina, eum puellam octo annorum compressisse, in carcerem conjectus, cum factum negaret, puella adducta examinataque primum, uti astuta erat, inficiebatur, donec promissionibus tandem & minis adacta confiteretur, rusticum illum se in horreum, pane mellito allectam, indeque in vicino cubiculo, lecto impositam denudatamque, re quadam dura, circa femora adeo pressisse, ut dolo-

rum cum ab obstetricibus Platero præsente insuper inspiceretur, deprehenderunt, orificium exterius uteri, plus, quam ea ætate deberet, dilatatum hiare, & rubere, ex quo vim illic ex congressu eam passam esse, etsi non penitus corrupta devirginataque fuerit, judicarunt. Duæ aliæ puellæ, quarum una septem, altera novem annorum, non semel, sed aliquoties, donis allectæ, passæ sunt, se a duobus subagitari, quorum unus septuaginta sex annorum erat, alter virili ætate. In utraque puella introitus orificii uteri dilatatus erat, sicuti in feminis, quæ marito consueverunt, esse solet. Item aliam puellam quinque annorum, præsentibus obstetricibus, cum jussu magistratus Platerus inspiceret, quam a patre suo corruptam aliquæ testabantur, similiter orificium cervicis dilatatum adeo, ut facile illum admittere potuerit, deprehendit, & proin vim quoque illi illatam, præsertim cum circumstantias aliquas enarraret, factum confirmantes, judicavit: paterque fuga sibi consulens, nec amplius reversus, horrendi hujus criminis se reum fecit.

§. 3.

*Autoris
sententia.*

Scilicet in hætenus, de carunculis myrtiformibus, a nobis adductis, vidimus, in orificio vaginæ naturalem quandam ex corrugationibus membranosis, quæ vulgo carunculæ myrtiformes appellantur, deprehendi coarctationem, ratione ætatis differentem, quæ scilicet in puellis parvulis totam fere vaginam occludit, in puellis vero adultioribus atque virginibus maturis paulo laxior atque major est, uti ex figuris a Regnero de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 5. Oper. p. m. 208. seq.* communicatis observare licet. Quod si vero in hanc coarctationem, seu foramen a coarctatione remanente, membrum virile minus vel majus intrudatur, illa in tantum, & quidem secundum crassitiem penis, & post frequentem coitum, nimium dilatatur, ut exinde vim externam vel etiam virginum deflorationem aliquatenus judicare vel suspicari tantummodo liceat, cum talis dilatatio etiam ab aliis causis accidere possit; quare etiam in ejusmodi casu circa inspe-

inspectionem atque relationem aliæ medico circumstantiæ observandæ erunt.

§. 4.

Præter hanc vaginæ uteri angustiam naturalem nonnulli *Hymen.* anatomici in partibus mulierum genitalibus etiam adhuc membranam, orificium vaginæ in puellis penitus fere occludentem, vel ratione ætatis differenter perforatam, quandoque etiam plane imperforatam, atque medico-anatomicis hymenis & claustrum virginalis nomine appellatam, secundum naturam deprehendi statuunt, quam tamen alii ad vaginam uteri referunt. Vocatur etiam hymen nonnullis autoribus membrana & flos virginitatis cunni puellaris, item eugium & virginal, zona virginea vel castitatis & flos virginitatis; in Italia dicitur la telletta, in Gallia la Dame du milieu. Plura vid. Joh. Beverovic. *Epistolic. Quæstion. pag. 37. seqq.*

§. 5.

Derivatur hymen a Græco ὑμῆν, ὑμένος, membrana seu *Derivatio.* pellicula, quasi ab ὤω, quia membrana ex humore nasci creditur, vel ab humore affluente semper madescit; nobis autem appellatur hæc pars pudendi muliebris nomine hymenis per excellentiam, tanquam existens omnium membranarum præstantissima maximeque notabilis. vid. Isbr. de Diemerbr. *Anatom. Lib. I. cap. 26. fol. 149.* Hinc descendit vocabulum hymenæus, quod partim significat carmen nuptiale, partim Deum Hymenæum, seu nuptiarum Deum. Hymenæum quoque adolescentem fuisse Atheniensem, adeo pulchrum, ut puella putaretur; illum raptas a piratis virgines Athenas reduxisse, ea lege, ut virgine nobili, quam ante amarat, cujusque nuptias desperarat, quæque una abducta erat, potiretur; quo concesso, quia conjugium hoc felix erat, placuisse Atheniensibus, ut omnibus nuptiis Hymenæi nomen interesset. Uti ex schedis Servianis refert Balthasar Lydius in Joh. Beverovic. *Epist. Quæst. p. m. 55.*

§. 6. Porro

§. 6.

cur vocetur
zona?

Porro an per zonam cingulum ex lana ovis, quo nova nupta cingebatur, quodque Herculano nodo vinctum vir in lecto solvebat, ominis gratia, ut sic felix esset in suscipiendis liberis, atque Hercules fuit, qui septuaginta reliquit, juxta Mureti sententiam; an vero per zonam claustrum virginale atque per solutam virginis zonam ruptus & violatus hymen intelligendus sit, *vid. ibid. p. 40. seq. & 55. seq.* quo sensu apud Catullum meretrix de amasio suo conqueritur *Epigram. 68.*

Languidior tenera cui pendens Sicula beta
Nunquam se mediam sustulit ad tunicam.

Subjungit poeta:

Et quærendum aliunde foret nervosius illud,
Quod posset zonam solvere virgineam.

§. 7.

Autorum
differentia.

Circa dictam membranam seu hymenem admodum dissentiunt autores, & quidem tam ratione generis grammatici, dum aliis hymen secundum regulas est masculinum, aliis femininum, *vg. Marcello Donato, qui de medic. Histor. mirab. Lib. 4. cap. 15. p. 387. inquit: dummodo tunc puella integram priusque quavis causa non vitiata hymenem habeat; aliis vero est neutrum, vg. Bauhino & pluribus, idque secundum Johannis Riolani Opuscul. anat. p. m. 277. imitatione noti versiculi:*

Est magnum crimen perrumpere virginis hymen.

Deinde discrepant etiam medici ratione hymenis seu dictæ membranæ existentiam & substantiam; dum nonnulli eandem acriter defendunt, alii e contra penitus negant, idque contra naturæ leges esse confirmant; alii eandem tantummodo in nonnullis vel paucis puellis, & quidem præter naturæ institutum, minime autem in omnibus & secundum naturam hymenem reperiri asserunt; quidam etiam, coarctationem equidem seu angustiam naturalem, non tamen a membrana, sed ab aliis causis, *v.g. a carunculis myrtiformibus &c. derivandam concedunt; de quibus alibi, ubi de virginitate agemus.*

§. 8. Illi

§. 8.

Illi autores, qui virginibus atque puellis hymenem semper atque secundum naturam adesse statuunt, reliquos eandem negantes, ex propria observatione & autopsia, quod scilicet in omnibus, quas secuerint, virginibus hanc membranam seu hymenem deprehenderint, refutant, atque reliquos vel negligentiae vel imperitiae accusant; nihilominus tamen illi ipsi hymenem defendendo tam ratione substantiae, quam situs seu loci & formae inter se dissentiunt; siquidem substantiam hymenem alii membranaceam, alii nerveam, alii carneam, alii partim carnosam, partim nervosam, alii ligamentosam, alii venosam, alii retiformem, alii araneorum telis simillimam, item alii tenuissimam & subtilem, alii crassam atque robustam esse asserunt. Ratione situs quidam anatomici hanc membranam modo in superiori, modo inferiori, nunc in anteriori, nunc posteriori loco quaerunt. Et ratione figurae alii eandem oblongam, alii lunatam, alii circularem, alii perforatam, alii cribrosam, alii plane imperforatam viderunt; uti ex ipsis autorum, hymenem defendentium atque describentium, verbis patet.

§. 9.

Hymenem secundum naturam in puellis & virginibus reperiri defendit Gabriel Fallopius *Obs. anat. Oper. Tom. I. fol. 420.* ubi inquit: Notandum in sinu mulierum est, quod anatomici aliquot reperiuntur illos deridentes, qui hymen ibi collocant. Verum mea sententia non sunt ita deridendi, quoniam revera tu videre poteris in virginibus membranam quandam nerveam, non autem carneam, quæ immediate post $\xi\eta\theta\pi\alpha\nu$ adest, & claudit sinum per transversum. Attamen non est integra hæc membrana, sed in medio perforata tanto foramine, ut minimus digitus manus suo apice in adultis facile ingredi possit, hocque virginale claustrum est, ac per foramen ipsius facillime egrediuntur menses: noluit Soranus esse membraneum, sed potius esse ipsius sinus muliebris angustias factas, ex quibusdam

rugis collectis, quæ a vasis ex utero illuc prodeuntibus contrahuntur; cumque hæ dictæ rugæ extenduntur in stupratis virginibus, atque dum vasa dicta disrumpuntur, dolorem pariunt, & sanguinem, veluti si mactata esset victima, effundunt. Pace tamen ego tanti viri dixerim, quod mihi potius videtur membrana non admodum crassa, atque in medio, annuli modo, perforata, quæ postea lacerata in stupro, ac præter modum distenta, dolorem incutit, & tandem veluti in viris fit, dum laceratur glandis frenum, evanescit. Hæc Fallopius. Juxta Andr. Vesal. *de Corp. hum. fabric. Lib. V. cap. 15. fol. 410.* a tergo colli vesicæ insertionis paulove interius carnea occurrit membrana, quæ hymen & eugion appellata virginibus est peculiaris. In cæteris namque mulieribus coitu, aut alioquin petulanti quopiam attritu divulsa, laceratave aboletur, neque inter secandum, aliasve liquido sese offert: quum interim vel citra dissectionem in puellulis, diductis nimirum illarum, perinde ac si emicturæ essent, cruribus, persæpe visitur. Perinde enim ut septum transversum in homine reponitur, aut potius, ut vasis alicujus fundus transversim ipsi innexus, commissusve est: ita quoque membrana hæc transversim in cervice uteri ea, qua diximus, sede consistit, & cervicis substantia eum in modum continuatur, ac si ex ipsa non aliter enasceretur, quam cuticulares carunculæ ex illa prodeunt. Carnea hæc membrana, tota sede, qua e cervicis uteri lateribus enascitur, modice crassior est, quam reliqua ipsius amplitudine: quæ alioquin insigniter tenuis, & non secus, quam carnea quæpiam membrana mollis existit, longa sectione instar rimæ cujusdam pervia, adeo ut hujus sectionis occasione, hymen sanguinis menstrui purgationem in virginibus neutiquam impediat, & albi illius crudique humoris fluxum quoque prompte transmittat &c. Pergit etiam Vesalius, se ab obstetricibus matronisque quibusdam audivisse, nonnullis morem esse, ut puellulis membranulam quandam seu pelliculam perinde ac frustra mulieribus datam ita effringant, ut Judæos præputium

putium refecare cernimus; quod si fit, hymenem tunc dirumpi vitarique absque dubio quibusdam nupturis non leve rarumque commendandæ virginitatis argumentum præbetur. Johannes Wierus *Observ. Lib. I. Oper. pag. m. 939.* sententiam suam de hymene adversus multorum etiam insignium medicorum conceptam semel opinionem, quasi eo non omnes muniantur virgines, explicans scribit, universum puellarum genus ab initio hymene dotatum esse, nulla excepta, atque hunc virginitatis existere custodem, claustrum & munimentum; hujus membranæ notitiam quoque habuisse Cornelium Celsum, exinde colligit idem Wierus, quod Celsus in calculi feminarum exsectione, virgini digitos subjici vult tanquam masculo (hoc est, per anum, ob hymenis videlicet interpositum & pudendi ostium contractius) mulieri vero per naturalia. Imo dæmonum cum mulieribus concubitus vanum esse mereque imaginarium, ratione hymenis membranæ, qua omnes muniuntur virgines, certissime demonstrari docet idem Wierus *l. a. Lib. 3. de Lamiis cap. 20. p. 230. seq.* inquiens: hujus congressus vanitas fucusque apertissimis atque adeo oculatis testimoniis, ac argumento irrefutabili convincentur, si virgo hoc depravatæ imaginationis fascino agitata, ludibriaque ejusmodi perpeffa, quæ a dæmonis initu corrupta creditur (qualem apud Hollandos religiosam, ex propria peractæ cum dæmone hujus spurcitiei confessione flammis adjudicatam scio) ab obstetrice perita, vel alia non indocta, femina inspiciatur contrecteturque: eam enim adhuc virginitatis zona, hymene nimirum, munitam esse, (si alioqui a viri concubitu fuerit libera) comperietur. Ea siquidem omnes virgines ab initio dotatas obvinctasque a conditore Deo fuisse, contra multorum secus contendentium sententiam ostendere volui. Item autor Italicus, Scipio Mercurius *della Commare Lib. I. cap. 2. p. 11. seq.* scribit: Jo so che la maggior parte de' moderni hà per favola, che nelle vergini sia questo himeneo, e se alle volte s'è veduto in alcuna, non pero in tutte si ritrova, come

di cio sottilissimamente ne disputa oratio Augenio; io non dimeno mi contento andar à seconda, perche in Bologna essercitando la pratica, nella prima anatomia, ch'io vidi d'una vergine volse la mia buona sorte, ch'io vidi quell' himeneo tanto celebrato cosi bello, ben fatto & compito, come è stato dipinto da Avicenna e da altri medici &c. vid. etiam editio German. Gottfr. Welsch. p. m. 28. etiam Baldass. Timæi a Guldenflee *Respons. med.* 30. §. III. seq. p. 1051. seq. Scribit etiam Adrianus Spigelius *de hum. corpor. fabric. Lib. 8. cap. 18.* ridendos esse omnes illos, qui nunquam, aut qui raro admodum inveniri hanc membranam dicebant, nec nisi præter naturam adesse existimarunt; se enim in omnibus, quas secuit, virginibus, semper eam invenisse, & in publico theatro demonstrasse; imo si desit, hoc præter naturam evenire statuit, vel petulanti manu aut humorum defluxu ruptam aut erosam. vid. Casp. a Reies p. m. 477. Ex recentioribus etiam Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Institut. medicin. legal. cap. 4. p. 13. seq.* hymenem semper existere defendit; post allegatos enim aliquot autores ita concludit: Ex his adeo luculenter apparet, de hymenis existentia non esse dubitandum. An vero semper inveniat, ego quidem non asseram. Ejusmodi enim membrana abesse potest, salva virginitate mentali, & hoc quidem 1) ob conformationem partium irregularem, a primo nativitatis puncto. 2) Ob membranæ hujus exiguitatem, ut ideo neque a marito, neque ab anatomico attendi valeat. 3) Interdum casu aut libidine destruitur. Quod vero ejusmodi membrana ab anatomicis nonnullis haud observata sit, illud ab incuria eorum, & inconvenienti administratione provenit.

§. 10.

*Hymenis
descriptio.*

Quoad hymenis descriptionem Isbrandus de Diemerbroec *Anat. Lib. I. cap. 26. fol. m. 148. seq.* illud ita describit: Infra insertionem colli vesicæ in virginibus membrana tenuis & nervea, substantiæ colli continuata, ejusque parietibus orbiculatim adhærescens,

hærescens, fibris carnosis intertexta, & arteriolis venisque multis donata, atque ad menstruorum effluxum in medio perforata, ut in adultioribus minimi digiti apicem admitteret (hæc perforatio primis tribus quatuorve a nativitate annis tam angusta est, ut vix minimo piso per eam transitus concedatur, sed exin paulatim cum ætate dilatatur) transversim expanditur, quam hymenem veteres, alii claustrum virginitatis, alii zonam castitatis appellarunt. Hanc nonnunquam magno sanitatis dispendio, non antedicto modo perforatam & tenuem, sed crassiusculam, firmam, continuam penitusque occlusam esse, interdum instar cribri foraminulentam, ab anatomicis observatum fuit. Sic etiam nos anno 1666. mense Martio secuimus in publico theatro juvenculam viginti trium annorum, in qua illam membranam omnino continuam, nec uspiam pertusam adeoque firmam invenimus, ut cujuslibet fortissime arietantis viri impetum sine disruptione sustinere potuisset. Hic putarunt nonnulli, duram illam & imperforatam membranam aliam esse ab hymene diversam, præter naturæ ordinem illic enatam; cum tamen revera sit ipse hymen, præter naturam ad tantam soliditatem perductus, nec quisquam illic aliam hymenis membranam, ab hac duriori distinctam unquam inveniet. Plura hymenis nimis firmi, crassi & imperforati exempla ibidem allegat Isbrandus de Diemerbroc fol. 149.

§. II.

Porro quid in hac autorum dissensione sentiat Johannes Riolanus, ex sua in multis virginibus post obitum dissectis observatione *Anthropograph. Lib. II. cap. 35. fol. 191.* sequentibus verbis aperit: Ex istis virginibus quædam erant tabidæ & admodum extenuatæ, aliæ carnosæ & succiplenæ, omnes tamen nondum fuerant menstruales, quædam etiam annum decimum tertium attigerant, aliæ decimum quintum, aliæ decimum octavum. In omnibus nymphæ sive alæ, erant exiles & parvæ, versus clitoridem revulsæ. Juxta nymphas intus, intra foramen urethræ,

Alii affirmantes auctores.

observavi circulum mediocriter carnosum, cervici transversim obtensum, obscuris venulis, si quæ sint, conspersum, in medio pertusum angusto foramine, per quod pisum traduci potuisset: Nullæ aderant carunculæ sive tubercula carnosæ, nisi illud, quod urethræ foramen obturat & coronat; sed locum istarum caruncularum occupabat circulus iste carnosus, supra descriptus, quem pro vero hymene accipere oportet. Qui si petulco & delectabili digito attrectetur, vel immodico menstruorum profluvio nimium humectetur, effringi potest. Circulus autem iste carnosus eo fine ibi collocatus est, ut uteri cervicem constringat, si desint istæ carnosæ rugositates. Thomas Bartholinus *Anatom. Lib. I. cap. 31. p. 283.* non solum Patavii cum Veslingio hymenem se vidisse, ait, sed etiam *p. 284.* ejusdem structuram, situm & figuram describit, esse scilicet membranam transversam instar diaphragmatis, sitam in collo uteri, prope finem a tergo colli vesicæ insertionis vel paulo interius, instar annuli perforata, ut minimi digiti apicem in adultioribus intromittat, per quod foramen menses effluunt &c. ubi plura. Hymenis præsentiam defendit hisque verbis describit Gerardus Blasius *Observ. anat. pag. m. 7.* in recens natis abortivisve fœtibus non nisi membrana, substantia alia notabili destituta, inferiora atque lateralia vaginæ uterinæ occupat, ita ut ab uno latere ductus urinarii initium quasi sumens acuminatum ad inferiora seu postica latius extensa descendat, hinc ad latus oppositum reflectatur, usque dum ductus urinarii lateri alteri iterum jungatur. Ampla adeo est, siquidem ejus extensio, facta dimensione a clitoride ad anum, spectetur, ut etiam vaginam totam occludere videatur, nec ullus detur in eam ingressus, nisi stylus aut digitus blande sub clitoride inferatur, sicque hymen antrorsum deducatur, quod licet ut extraordinarium quid habuerit Veslingius, ego tamen in quamplurimis semper & eodem, hoc est, dicto modo observavi, nec unquam diversum quid hic notare licuit, ubi etiam hymenem delineat. Idem autor *ibidem p. 25.* pluribus adhuc de hymene

mene agit, quæ alibi de signis virginitatis ex hymene defumendis reperies. Et Franciscus Plazzonus *de Partib. Generat. Lib. 2. cap. 5. p. m. 115. seq.* ita inquit: Hymen est membrana non plane exsanguis, neque tam tenuis, ut cæteræ, sed rubicundior & exiguis venis respersa; circulari forma est, ac in circuitu pudendum, ut diaphragma thoracem, obvelat. In medio foramine pertusa est, per quod menses statis temporibus evacuantur. Sunt nonnulli, pergit idem autor, speculationibus magis, quam dissectionibus intenti, qui negant hanc membranam in virginibus dari, & si adsit, præter naturæ constitutionem adesse putant. Sed contra hos stant non solum antiquitas; sed etiam recentiorum plurimorum auctoritas. Sed quid multa accumulo testimonia in re sensui & experientiæ nota? Experiuntur enim ii, qui virgines uxores ducunt, obstare aliquid, quo minus virga in primo congressu liberum & expeditum inveniat introitum. Interim non negaverim, hanc aliquando in vere virginibus non reperiri, & hoc ideo, quia ob mensium acrimoniam erosa, vel ob uteri proidentiam abrupta, vel etiam petulantibus digitis lacerata fuit. Quare sicut hujus membranæ præsentia indubitatum signum est illibatæ virginitatis, sic ipsius absentia non semper deflorationem arguit. Plura vid. in Georg. Franc. *Satyr. I. p. 18. seq.* qui etiam *p. 16.* hymenes exsiccatos apud medicum Francofurtensem, Spanium se vidisse refert. Secundum Joh. Casæ *Compend. anat. de Gener. p. 172.* est hymen tenuis & nervosa membrana, fibris carnosissimis intertexta & multis arteriis venulisque induta, transversimque per ductum vaginæ dispersa, cervici vesicæ postponitur, & foramen in medio magnitudinis digiti auricularis admittit, per quod menses liberum exeundi cursum obtinent, zona castitatis vocatur, & quibus methodo descripta hymen invenitur, certissimum virginitatis signum præbet. Sed primo hominis congressu violari necesse est, & effusio sanguinis maxima ex parte sequitur, & flos virginitatis vulgo dicitur. Post menses relaxatur, sed semel rupta nunquam reficitur. In aliquibus

quibus autem foramen deest, & ex consequentia mensium ex-
eundi copia, ubi hoc evenit, in magnum vitæ periculum inci-
dunt, nisi instrumentis chirurgicis auxilium datur. Guerneri
Rolfincii verba *l. a. cap. 40. pag. 190.* sic sonant: Membranam
transversam egregiam utrinque in foetibus sæpe observavimus
per stylum foratum spiritu appulso se explicantem. In recens
natis ejus apparere vestigia. In adultioribus rarissima fuit avis.

§. 12.

*Secundum
recentiores.*

Ex recentioribus etiam nonnulli anatomici hanc membra-
nam non modo defendunt, sed etiam sententiam suam observa-
tionibus confirmant. Inquit enim Fridericus Ruyschius *Thef.*
nat. III. p. 20. utrum hymen detur nec ne, sub judice lis olim
fuit, hoc autem tempore in anatomia magis versatis nihil notius
esse potest, quemadmodum etiam quibusdam exemplis proba-
tur. Tale exemplum hymenis idem adducit, & monstrat *Thef.*
anat. II. p. 44. in puellæ cujusdam pudendo inter nymphas sub
meatu urinario membranam hymenem luculentissime videri
posse. Item *Thef. III. p. 20.* puellæ partes generationis sistit, ubi
non solum vulvæ labia, nymphæ & clitoris comparent, verum
etiam membrana hymen, in quo objecto distincte repræsentat-
tur. vid. etiam *Thef. IV. pag. 27. & Thef. V. p. 25.* ubi sceleton fini-
stra manu continet partes generationis infantis, ante cujus vulvæ
introitum videri potest membrana hymen. Idem autor etiam
hanc membranam hymenem cum alia membrana præternatu-
rali, vaginam uteri occludente, atq; in partu a chirurgo incisa seu
arte referata annotavit atque depinxit *Obs. anat. chir. 22. p. 27. seq.*
Et *Catalog. Rarior. pag. 20.* dictus autor exhibet partes generatio-
ni inservientes foetus maturi sequioris sexus, in cujus uteri
vagina semilunare hymen, prout ordinarie in illa ætatula com-
parere consuevit, conspicitur. Cum tempore autem in puellis
accrescit dicta membrana in circulum, in cujus centro, in statu
naturali, apertura semper remanet. Chirurgus gallicus, no-
mine Tamponet, membranam, hymen dictam, in foetu obser-
vavit

vavit adeo accurate formatam, ut foramen ab antiquis adnotatum in ejus medio evidenter conspicuum esset, vid. Nicol. Blegn. *Zodiac. med. Gallic. An. 1. April. Obs. 10. p. 78.* Puellam nubilem, quæ urinam ex umbilico per urachum reddebat, Cabrolus hymene, qui concham penitus claudebat, pertuso, sanavit, vid. Gunther. Christoph. Schelhammer. *de Natur. cap. 7. §. 16. p. 312.* Puellæ novennis hymenem anno 1651. in publica anatome demonstravit Molinettus, hacque occasione narravit, sub cura sua olim fuisse puellam quandam hebræam, quæ tempore fluxus menstrui tumefacta speciem hydropicæ referret, & pro tali haberetur. Hoc autem a Molinetto aperto sanguis inde effluxit copiosus, & ægra intra sex mensium spatium sanata est. vid. Joh. Nicol. Binninger. *Observ. medic. Cent. 1. Obs. 19. p. m. 20.* Hanc de hymene sententiam fovet etiam Laurentius Heisterus *Compend. anatom. pag. 81.* hymen, inquit, est membrana, modo circularis, modo semilunaris, modo alia ratione constituta, in virginibus vaginam coarctans atque in puellis parvis semper præsens, in quibus parvam habet aperturam ad vaginam, in adultis vero plerumque majorem. In coitu primo laceratur sanguinemque fundit. Idem Heisterus etiam *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. 7. Obs. 69. p. 379. seqq.* hymenem, addita observatione ita defendit: Licet multi fuerint, qui membranæ hymenis existentiam negarint in puellis & virginibus, eamque traditionibus & fabulis anilibus annumerandam censuerint, multi tamen ex adverso fuerunt, qui eam non solum viderunt, sed & descripserunt ac delinearunt, sicuti ex Graafii & Swammerdamii figuris, aliorumque multorum descriptione constare potest. Quoniam vero nec hodie desunt, qui hanc membranam adhuc negant, eam non solum in uteris conservatis eadem figura & forma ostendere possum, quali a laudatis modo scriptoribus variis schematibus delineata est, sed etiam nunc eam ex utero puellæ tredecim vel quatuordecim annos natæ & superiori anno a me publice hic dissectæ, rursus longe alia sub forma exhibere

Z

possum,

possum, quam ab aliis delineata est. Hæc autem membrana hymen five claustrum virginale non partem tantum orificii vaginæ, ut a multis describitur, sed totum vaginæ orificium ambiens & quasi occludens satis robusta, quæ tamen in medio longum & perpendicularem, sed angustum & inæqualem hiatum habet, sicuti *Tab. VI. fig. 5.* delineatur, ab aliorum observationibus longe diversum. Vix credo aliquem, qui hunc uterum, & præcipue hanc membranam rite examinaverit, in posterum de ejus existentia amplius dubitare posse, præsertim cum tam rarum sit, eam in hac ætate tam perfectam & integram conspiciere, sicuti hic conspicitur. In parvis puellis eam semper reperi, sed quo magis adolescunt, eo plerumque magis aboletur & imperfectior conspici solet.

§. 13.

Mem.

Johannes Casparus Westphalus *M. N. C. Dec. 2. An. 8. Obs. 215. pag. 534.* hymenis existentia sequenti modo patrocinator: quanquam non pauci sint inter medicos anatomicos etiam exercitatissimos, qui hymenis existentiam penitus negent, & potius pro non-ente habeant, vix tamen horum sententiæ accedere possum, cum autopsia convictus aliud credere cogar. Vesalio igitur, Fallopio, Aquapendenti, Spigelio, Bartholino, Veslingio, aliisque contrarium statuentibus, adstipulor, credendo vel maxime adesse omnibus illibatis virginibus hymenem, virginitatis flosculum & infallibile indicium, facile autem idem largitur in quamplurimis deesse hymenem; sed fieri hoc non vitio naturæ, sed potius contrectatione manus petulantis, aut ex morbo quodam, illum consumente. Deinde refert hic autor, se in puella quindecim annorum diductis per obstetricem vulvæ labiis membranam vidisse transversam, diaphragmatis instar expansam, in qua non foramen rotundum, ut quidam statuunt, sed rimulam conspexit oblongam. Hanc ferti instar cingebant, & complicata inter se erant vascula illi sanguifera, ex quorum contactu vel læsione canisiorum cruentatio deducenda venit. Sita erat

erat hæc membrana a collo tergi vesicæ, & sub meatu urinario circa confinia carunculæ myrtiformis terminabatur. Ibidem etiam addit, se novisse pastorem in diœcesi Bitterfeldensi, qui cum sponsa coire, aut penem vaginæ uteri intrudere non potuit, donec a chirurgo tertia vel quarta post nuptias die membrana cum lanceola rupta fuerit. Scribit etiam Casparus Wolphius: Anno 1556. cum supra modum studiosus essem, & curiosus rei anatomici inspector, cum nonnullis aliis Germanis, noctu e sepulchro subtraximus puellam, eo die sepultam, annorum circiter octodecim. Et cum ad matricis anatomen accessimus, inveni ego ostendique Germanis tenuissimam membranam, fortem tamen & renitentem nonnihil ad instrumenti crassioris impulsionem, quæ prætenfa erat orificio uteri. Hæc in medio sui (reliquo enim corpore adhærebat unde quaque parietibus, ut diaphragma costis & dorso) foramen habebat parvum, oblongum, ut felium pupillam plane, aut viperæ os referre dixisses, per quod nimirum & urinam & menses effluere dabatur. Habebat, qua parte tensa erat, membrana venulas exiguas sparsas. vid. Joh. Schenck. *Obs. medic. Lib. IV. fol. 548. seq.* Membranam hymen dictam adeo accurate formatam, ut foramen ab antiquis adnotatum in ejus medio evidenter conspicuum esset, in foetu feminino observavit Nicolaus Blegny *Zodiac. Med. Gall. An. 1. April. Obs. 10. p. 78.* Figuram Hymenis in situ suo depingit Johannes Swammerdammius *Miracul. nat. seu Uter. muliebr. Fabric. cap. 1. in Biblioth. anat. Tom. I. 500. Figur. 2. & 4.* Dominicus Panarolus *Pentec. V. Obs. ult. p. 176.* scribit: Videmus dari hymen in omnibus, prout in omnibus virginibus, lactentibus aut abortu expulsis, aut infantibus semper observavimus, quinimo dum hæc scribuntur, sese offert casus cujusdam puellæ novem circiter annorum, quæ cum a quodam juvene stuprata crederetur, & nos cum Johanne Trullo, magnæ famæ chirurgo, vocati essemus, observata fuit, præsentem etiam Antonio Gallina, diligenti carcerum chirurgo, in qua hymen lunaris figuræ inte-

grum nullo modo fractum aspeximus, & de peritia requisiti deposuimus, omnino virginem esse, quoniam cum hymen adest, adest certa virginitatis nota; & sic juvenis ille liber evasit. Itaque aperte dicimus & experientia testatur, hymen in omnibus reperiri. Ad quaestionem autem, quid sit hymen? diximus experientia semper innixi, nil aliud esse, quam membranam transversam, aliquando tenuiorem, aliquando carnosiozem, prope collum vesicae in vaginae pudendi principio, quae ingressum prohibet, quaeque, si labia tantisper diducantur, lunaris figurae apparet, si vero labia concidant & hymen corrugetur, carunculas quasdam repraesentat. Ob tales hymenis observationes miratur Johannes Casparus Westphalus, qui factum, quod plurimi anatomicorum hymenem potius negent, cum tamen, nisi laesio praecesserit, facile intuentium incurrat oculos. *vid. M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 215. p. 537.*

§. 14.

Alii hymenem negant.

Contra vero alii autores, hanc membranam sive hymenem ordinarie atque secundum naturam in puellis atque virginibus reperiri, audacter negant, quamvis eandem nonnunquam praeter naturam observari concedant. Nullum enim hymen esse defendunt Ambrosius Paræus *Chirurg. Lib. 2. cap. 34. fol. m. 76.* notatu dignum est, inquit, in cervicis seu vaginae longitudine nullam ejusmodi membranam reperiri, quam hymen nominaverunt, quamque comminiscuntur primo coitu diffringi. Columbus tamen, Fallopius, Wierus multique alii aetatis nostrae docti viri contrasentiunt, ajuntque paulo supra ductum urinarium in virginibus comperiri cernique ejusmodi membranam nervosam, transverso situ, in media veluti hujus cervicis via positam, & ad mensium exitum perforatam. Sed ut id experientia falsum deprehendas, veteres in hunc errorem impulsos ex eo verisimile est, quod nonnullis primo coitu sanguis ex illis locis erumpit copiosius. Sed verisimilius est, contingere id ex vasorum quorundam, per internam cervicis uteri superficiem descen-

descendentium, violento attritu, nequeuntium tam validam extensionem sustinere, quem nervosa illa cervix primo congressu suscipit, citra ruptionem: neque enim virgo nobilis, quæ partes suas genitales viri genitalibus proportionatas, mole & amplitudine habuerit, ejusmodi sanguinis fluxum expertura est. Et *Lib. 23. cap. 42. fol. 528.* proluxius de hac membrana, hymen dicta, agens inquit: quibusdam virginibus in cervicis uteri orificio membrana reperitur, hymen veteribus dicta, quæ, quia viri congressum arcet, sterilitatis causam mulieri infert. Hanc plerique non vulgares modo, sed & docti medici, virginibus omnibus tanquam virginitatis claustrum inesse credunt. Sed illam ego cum in plerisque virgunculis omnis fere ætatis a trimatu ad duodecimum usque annum, quarum mihi ex nosocomio Parisiensi plena copia erat, studiose exquirerem, dum rem anatomicam commentarer, non potui reperire. Ipsam semel tantum licuit mihi observare in virgine septendecim annos nata, quam cum mater viro despondisset, sciretque nihilominus, ipsi in pudendis subesse aliquid, quod, quo minus mater & fœcunda esse posset, impediret, rogavit me, ut ipsam inviserem? Reperi igitur membranam quandam nervosam tenuissimam, sub nymphis, proxime id foramen, per quod mulieribus urina effluit, præ foribus (ut sic loquar) orificii cervicis uteri: medio sed exiguo foramine membranula illa pervia erat, qua menses fluere possent. Contemplatus ergo membranulæ illius tenuitatem, ipsam adactis vossellis rescidi, quidque ad reliquam curationem facto esset opus, matrem admonui: certe nupsit illa paulo post, & prolem peperit. Et *Tract. de Renuntiat. Op. fol. 657.* idem autor inquit: Membrana, hymen dicta res est præter naturam, quæque vix uni ex multis millibus a prima conformatione inesse reperiatur. Item juxta *Paul. Zacch. Quæst. med. Legal. Lib. IX. Tit. 3. Qu. 5. n. 3. f. 776.* aliqui medicorum serio contendunt, hymenem in paucis virginibus reperiri, & esse quid potius morbosum, quam naturale. Item Marcus Antonius Ulmus de

Uter, Sect. I. cap. 7. scribit, se ab adolescentiæ annis ad juvenilem usque ætatem puellarum continenter anatomicis dissectionibus sedulo incubuisse, & hujus membranæ inveniendæ causa abortus plures octimestrium puellarum & a partu per hebdomadam, sesquimenssem aut a mense demortuos, item unius, duorum, trium & quatuor annorum & ad septimum usque dissecurasse, nec tamen hujus membranæ vestigium invenisse ullum, ideoque in dictis ætatibus, non in adultioribus fecisse, ne ulla violationis adesset suspicio. Quarum dictam membranam pro fabula habendam judicat, quæ ab Arabibus forsan dimanaverit. vid. Casp. a Reies *Camp. Elys. Qu. 39. n. 13. p. 477.* Et Andreas Laurentius *Hist. anat. Corp. hum. Lib. 7. Qu. 13. fol. m. 279.* ad quæstionem: an hymen reperiatur? prolixè respondet: quæsitum est olim & nunc etiam magna disceptatione certatur, an sint notæ virginitatis? Putant fere omnes medici, membranam reperiri, nunc in medio fere cervicis ductu, nunc immediate post ἔμφραν, eamque transversim sitam, quam hymen vocant &c. Ego ut libere dicam, quid sentio, & abortivas puellas & trimestres & trium, quatuor, sex, septem annorum virgines diligenter observavi, & specillo ad uteri os internum usque immisso, nihil quod resisteret, inveni. Quod si transversa illa membrana in medio cervicis ductu, aut etiam in principio adesset, specillo eam probare facillimum esset. Fistula enim externas pudendi partes si inflaveris, videbis & alas & carunculas contrahi, cervicem autem totam seu pudoris sinum patere, ut ab ore externo, vulvam dicunt, ad internum os uteri liber sit aditus. Figmenta ergo sunt, quæ de transversa illa membrana & perforata scripserunt multi. Nam cum natura nihil frustra moliatur, quis foret illius usus? Sed annon Fallopio & Columbo, qui illam membranam admittunt atque aliquando vidisse scribunt, oculatis testibus habenda fides? Ego membranulam aliquando reperiri non nego, sed si transversum eum in cervicis medio obtineat situm, aut circa pudendi osculum adnascatur, præter naturæ institutum esse puto, &

& morbum esse organicum in vitiata conformatione. Non ergo membrana illa, si omnia *κατὰ φύσιν* se habeant, admittenda est. Idem Laurentius quoque *l. a. cap. 12. f. 273.* inquit: In medio fere cervicis progressu tradunt plerique, in virginibus reperiri membranam in medio perforatam, quæ primo concubitu profuso sanguine disrumpi soleat; latini hymen & virginale claustrum vocant. Ego transversam illam membranam, si sit in medio, si in principio cervicis, si reperiatur, præter naturæ institutum esse puto: puellas enim & abortivos foetus vidi quamplurimos, in quibus membrana illa non aderat. Quis enim illius foret usus? Hanc membranam etiam, & quidem tantummodo in quibusdam & præter naturam, non autem in omnibus virginibus admittit Realdus Columbus *de Re anatom. Lib. II. p. 449.* inquit: sub nymphis in nonnullis virginibus (non omnibus) alia membrana cernitur, hymen a veteribus appellata, quæ cum adest, raro autem adest, obstat, quo minus penis in uterum immittatur: nam crassa est valde supra vesicam versus foramine donatur, per quod menses fluunt. Et *Lib. 15. pag. 490.* scribit idem: Licet vulgus hominum putet, nullam esse virginem, quæ hymena non habeat, ter duntaxat illam inveni, bis in duabus parvulis puellis, semel in natu majore. Est autem hymen membrana quædam sub nymphis ante cervicem uteri unico foramine prædita superiore parte, ut menses effluere possent, atque hæc est eadem membrana, quæ ingressum penis quamvis membrati hominis prohibet. Regnerus de Graaf contra hujus membranæ existentiam ita scribit *l. a. p. 195.* Ex observationibus elicere possumus, membranam uteri ostium sepientem (si modo reperiatur) contra naturæ intentionem in virginibus existere, alias incisione opus non esset, nec impediret ingressum penis in uterum. Naturæ namq; institutum in creatione feminæ fuit, illam opportuno tempore interveniente viri copula matrem reddere. At vero hæc membrana præ foribus uteri existens conceptionem ad maternitatem a natura institutam omnino neces-

necessariam impedit, cum prohibeat ingressum seminis in uterum. Non est itaque illa virginibus secundum naturæ intentionem, eoque minus, cum raro adsit; si enim naturaliter virginibus inesset, non raro, sed semper, aut ut plurimum inesset, pro eorum, quæ secundum naturam insunt, consuetudine. Quæ dubio procul ultro nobis concessuri sunt ii, qui hymenem membranam esse in vaginæ orificio naturaliter constitutam dicunt. Hercules Saxonia *Prax. L. 4. c. 4.* ait: Communiter hanc membranam obstetrices hymen seu hymenæum vocant: non tamen in omnibus virginibus reperitur, imo in paucis & monstrosæ potius illæ sunt vocandæ, quæ talem membranam habent, quam quæ sine hac sunt. v. Georg. Franc. *Satyr. med. i. p. 16.* ubi hic autor C. G. Schelhammeri verba ex literis addit: de hymene magis anxie respondeo: neque tamen vereor, quin indiligens hujus tam curiosæ partis scrutator tibi videar, si in tanta virginum licentia nondum a me reapse deprehensum fatear; quin in puella, vix octiduum nata, nuper a me dissecta, non adfuisse asseram. Memini tamen, Cl. Meibomium id semel demonstrasse in impuberi. Severinus Pinæus *Lib. i. c. 9. p. 66. seq.* scribit: Cavum esse sinum pudoris a prima conformatione insigniter in bene conformatis puellulis verissimum est, quod in plurimis recens natis, & subinde mortuis, a nobis parentum rogatu sectis, observavimus, in quarum prædictum pudoris sinum digitum indicem & in claustrum virginale minimum seu auricularem immisimus, nec obstaculum a membrana aut vasis ullum in medio sitis, ut nonnulli volunt, invenimus, nec secto in longum sinu quidquam, quod obstare posset, vidimus aut sensimus. Et Paulus Zacchias *Quæst. Lib. IV. Tit. 2. Qu. 2. fol. 376.* inquit: Quod de hymene jactatur, omnes pene anatomici recentiores in re anatomica oculatissimi unanimes assentiuntur ac conveniunt, eam membranam non reperiri in omnibus, sed in paucis. Juxta Johann. van Horne *Microcosm. §. 69. p. m. 247.* in vagina uterina multi hymenem, sed sæpe frustra, quærunt. Quæ verba cum

tribus

tribus paragraphis antecedentibus atque sequenti Johannes Muraltus sine Hornii mentione clavi suæ medicinæ *Exercit. 9. p. m. 420.* hac differentia inseruit, ut post verba *frustra querunt*, addiderit: *quia puellæ salaces hanc membranam digito perrumpunt.* An vero Muraltus hoc in passu Hornii mentem attigerit, nescio; fortasse Hornius talem membranam sine perruptione abesse statuit. Hymenis existentiam negat etiam Petrus Dionis *des Operations de Chirurg. trois. Demonstr. p. 191. seq.* his verbis: Les anatomistes ont supposé une membrane transversale dans le col de l'uterus, à la quelle ils ont donné le nom d'hymen; & parcequ'ils ont vû en quelques Sujets les caroncules jointes par une membrane, ils ont établi pour certain, qu'elle se trouvoit dans toutes les filles, & ils en faisoient la veritable preuve de la virginité, persuadez, que quand elle n'y étoit point, il falloit, que la fille eût été defloreé, par quelque chose, qui étoit entré dans le vagin. J'ay cherché cette membrane dans plusieurs filles, que j'ay ouvertes à tout âge, & qui assurément avoient été sages, je ne l'y ay jamais trouvée, c'est pourquoy avec tous les anatomistes d'aujourd'huy je la croi imaginaire. Eandem sententiam exprimit etiam latinis verbis idem autor *Anatom. Demonstr. IV. p. 241.* inquiens: *Anatomici quidam putant membranam nescio quam dari, quæ illis hymenis nomine venit, in vagina sitam prope carunculas: Volunt hanc transversim positam esse, ut menstruum effluxum permittat; eam sic tensam permanere, donec per viri accessum vel aliter rumpatur & laceretur; hoc hymen denique virginitatis indicium esse. Quantumvis autem sedulo membranam istam investigaverim, mihi hætenus conspicua non fuit, licet omnium ætatum virgines dissecuerim. Quapropter aliis circa illam suffragari non possum. Deprehensum forsan fuerit uteri collum aliqua membrana occlusum in quibusdam puellis; ut in aliquibus aliis occlusum fuit deprehensum ad caruncularum regionem; sed hæc sunt singularia & insolita facta, ex quibus rem ita se in singulis virginibus habere,*

non licet concludere. In anatome puellæ diarrhœa confectæ nec caruncularum myrtiformium, nec hymenis vestigium se invenisse scribit Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. C. Dec. 2. An. 5. Obs. 61. p. 115.* Varios autores naturalem hymenis præsentiam negantes allegat etiam Fortunatus Fidelis *de Relat. Med. Lib. 3. Sect. 1. cap. 4. p. 348. seq.* quo loco ita pergit: Sunt etiam, qui ideo hymenem negant, quoniam nullum ejus nascendi consilium atque institutum naturæ conspiciant, ac nullum illius in feminis esse usum. Etenim quod alii afferunt, ad virginitatis custodiam, tanquam claustrum, illum esse interpositum: feminam, ajunt, a natura esse procreatam, ut vero misceretur, ac prolem susciperet. Atque alienum esse fabrefactum uterum a natura fuisse, ut conciperet; ac deinde obstaculum ab eadem fuisse interpositum, quo minus concipiat. Quocirca non ab re fortasse fuerit, membranulam hanc, si quando invenitur, non semper naturalem esse corporis particulam, hoc est, ex naturæ instituto ingenitam, sed potius monstrosam &c. Plures autores pro hac sententia allegat etiam Casp. Brav. de Sobremont *disput. apolog. Sect. 5. Resol. 9. §. 5. p. 207.* vid. insuper Franc. Torblanc *de Mag. Lib. 2. cap. 19. p. 219. seq.* Paul. Zacch. *Quæst. med. leg. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 1. n. 15. fol. 376.* Franciscus Mauriceau *Hebammen-Buch cap. 6. p. 34. seq.* Plures quoque autores hanc membranam naturaliter nasci negantes allegavit Caspar a Reies *l. a. p. 479.* Orificio vaginæ prætensam veteres statuerunt esse membranam, quam hymenem secundum excellentiam appellarunt, sed illam aut nunquam aut rarius adesse sagaciores consulti recte autumant, inquit Joh. Mauritius Hoffmannus *Id. Machin. hum. Sect. 12. p. 99.* Et juxta Franc. Vales. *de Sacr. Philosoph. cap. 25. p. m. 153.* ut cuivis dissectionis perito constare potest (quanquam sint quidam dissectores, qui esse in ore uteri virginibus membranam quandam annuli forma affirmant) nulla pars est in uteri ore aut cervice, quæ virginitatis custodia sit. Nicolaus Venette *de la Generat. de l'homme Part. 1. cap. 1. Art. 3. p. 22. seq.* con-

contradistinguit carunculas myrtiformes (ex quibus nonnulli hymenem consistere arbitrantur) ab hymene, illasque semper & secundum naturam, hanc vero membranam tantum aliquando & præter naturam reperiri statuit, his verbis: Les anatomistes anciens, qui ne s'occupoient, qu'aux choses les plus communes de l'anatomie, ont pris pour l'hymen les caroncules, qui souvent estant joints ensemble par des membranes assez fortes, s'opposent à l'entrée de dieu Priape; car il n'eust pas esté raisonnable, que quelque autre chose, qui n'eust pas esté dieu, selon la pensée des payens, se fust opposé aux desseins d'un autre dieu. Cependant il arrive quelque fois, mais font rarement, que le nature voulant conserver la matrice de quelques femmes delicates, produit une membrane au dessus du conduit de l'urine, afin que l'air ou quelque autre chose n'incommode les parties internes. Et c'est cette membrane, que l'on appelle proprement hymen. Elle est parsemée de veines & ordinairement trouvée par milieu pour laisser d'un costé couler les regles, & de l'autre pour donner entrée à la semence de l'homme. Mais comme cette membrane, qu'on nomme hymen, est contre les loix de la nature, nos anatomistes ont pris pour l'hymen les caroncules jointes ensemble par de petites membranes. Plures autores, qui hanc pelliculam sive carneam, sive membraneam, sive in medio perforatam, sive cribriformem, cervici, sub hymenis, cestus, zonæ, eugivæ termino, prætensam, vix nisi rarius, adeoque præter naturam demum reperiri, per autopsiâ comprobant, & a poetis & medicis nonnullis fictam, ajunt, allegat Johannes Bohnius *Medicin. Forens. Specim. III. §. 8.* & inter hos annectit, Ulmum naturæ consultos ac scrutatores mirari, in re, quæ sensibus exponitur & visu atque tactu dijudicatur, tantum a se invicem distare, adeoque eorum nonnullos hanc membranam naturalem & in omnibus virginibus reperiri, asserere; aliis contra, eam se nunquam deprehendere potuisse, fatentibus, hinc si inveniatur, præternaturalem pronunciantibus. Et Jean

Palfyn *descript. Part. muliebr. p. 42.* inquit: Toutes ces membranes & ces clotures virginales sont contre les loix de l'auteur de la nature, quand elle se rencontrent, de meme que la contraction & & l'etrecissement de l'orifice du vagina, s'il est fait en façon, que la fille ne puisse aucunement souffrir les douleurs du premier congrés, & qu'il refuse l'entrée au penis. Car comment pourroit-on nous persuader, que ce soit du conseil du Fout-puissant, qu'il ait toujours une membrane, qui ferme l'entrée de la matrice, & qu'elle doit se rompre au premier congrés, puisque toutes les fois, qu'elle s'y rencontre, on est obligé d'en faire l'incision d'autant, qu'elle s'oppose à l'introduction du penis. Et puisque c'est du dessein du premier maistre de tous les ouvrages, que la femme soit feconde, il est vray-semblable de dire, que le Fout-puissant n'a pas formé la femme d'une maniere, qu'elle dut s'opposer à son commendement, & à ses premieres intentions. De plus, si cette cloison devoit être naturelle, elle ne seroit pas si rare, qu'on la voit ordinairement: mais au contraire suivant l'ordre des choses, qui arrivent naturellement, elle se donneroit presque toujours à connoître, on paroîtroit frequemment. Quibus adhuc annecti posset, quod si ejusmodi membrana ordinarium atque secundum naturam constitutum quid esset, cur non etiam in brutorum femellis, quæ hoc in passu conceptionis ab homine nil differunt, ante coitum hymen repériatur? quod tamen a nullo anatomicorum hucusque annotatum memini. Denique inquit Nathanael Highmorus *Corpor. hum. disquisit. anat. Lib. I. Part. 4. cap. 4. fol. 98.* Membranam, hymeni dictam, negare jam nefas esset, tam acriter ab anatomicis affirmatur. Verum enim vero quamvis Spigelius se in omnibus illam invenire gloriatur, cui bono inserviret, nondum demonstravit, nec mihi adhuc constat. Natura certe superfluis nec abundat, nec in necessariis deficit. At quid illa ad uteri præservationem & ab externis injuriis defensionem magis agat quam labia, & nymphæ, ipsaque cervicis uteri in se concidentia latera

latera, non apparet. Aut cur virginibus magis necessaria esset, quam defloratis? si illam a natura factam esse volunt, officium ejus naturale ostendant. Si illam ideo fieri dicant, ut virginitatis nota sit, illis respondere liceat, hoc ipsum naturam nullo modo intendere. Quid enim refert ad actionem illam generationis naturalem, an virgo sit vel deflorata? modo speciem propagare possit; cui usui solum partes hæ destinantur. Cum aliquando inter Bartholomæum Eustachium & Realdum Columbium, insignes anatomicos, de tunica hymene orta fuisset contentio, negante illo, hoc asserente, ad experientiam ducta est quæstio: ad quam comprobendam Realdus Columbus in xenodochio beatæ Mariæ consolationis duas secuit virgines; in quibus nil tale inveniens in magna prospicientium corona fassus est, se in ea re aliorum opinionibus fuisse deceptum.

§. 15.

Interim hætenus allegati & alii autores talem membranam quandoque præter naturam & extraordinarie in puellis & virginibus deprehendi concedunt, quale exemplum in anatomico corporis humani a Johanne van Horne Lugduni an. 1669. instituta annotavit Justus Schraderus *Observ. anat. medic. Dec. 1. Obs. 7. p. 194. 196.* ubi vidit hymenem plane integrum, in introitu vulvæ ante myrtiformes carunculas situm, eratque membrana spissior, rubicunda, in medio aperta. Hieronymus Fabricius semel tantum in quadraginta trium annorum spatio, quo Patavii medicinam est professus, vidit virginem imperforatam, *vid. ejusdem Oper. Chirurg. Part. 1. cap. 82. edit. Francofurt. pag. 308.* ubi addit, quod, cum virgo, post varia symptomata, morti jam esset propinqua, ipse accersitus simplici incisione membranam inciderit, & statim maxima sanguinis crassissimi, viscosi, æruginosi ac fœtidi copia effusa, extemplo fuerit liberata. Ita scribit François Mauriceau *dans les Observat. sur la Grossesse, Obs. 172. p. 96.* le 9. Juin 1676. j'ay vû une petite fille âgée de quatre ans, qui avoit naturellement l'entrée extérieure

*Hymenem
interdum
reperi.
Exempla. |*

de la vulve tout-à-fait close, à l'exception d'un simple petit trou, qui estoit seulement égal à la grosseur du tuyau d'une plume de pigeon, situé au-dessous du conduit de l'urine; la quelle disposition pouvoit passer pour un veritable hymen, qui ne se rencontre jamais de la sorte, si ce n'est tres-rarement, & contre l'ordre de la nature; à quoy il falloit remedier par une petite incision &c. Inquit etiam Michael Alberti *Jurisprud. Medic. Cap. III. §. 3. p. 63.* hymen in nonnullis feminis adest, in aliquibus abest, in quibusdam ita tenuis interdum est, ut vix attendatur, aut ut alia levi causa avelli queat. In puella duodecim annorum, phthisi defuncta Adamus Christianus Thebesius hymenem exacte vidit & multis circumstantiis demonstravit; neutiquam tamen, ut multi dicunt, membranam tympaniformem, sed circum saltem membranofum, digiti minimi latitudinem æquantem, demonstrare potuit, *vid. Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. III. & IV. Obs. 118. p. 274.* Ex his tamen & aliis exemplis ad universalem hymenis existentiam concludere non licet, siquidem econtrario hactenus allegati hymenis antagonistæ in plurimis à se sectis infantum, puellarum & virginum, cadaveribus nullam membranam se vidisse testantur. Quale absentis hymenis exemplum etiam in puella trienni, cui anno 1682. vitam trium mensium diarrhœa privarat, observavit Philippus Jacobus Hartmannus, qui in ejusdem sectione uterum cum testiculis, tuba Fallopiana ejusque fimbriato orificio obiter lustrans, inque hymenis inquisitionem curam vertens patulam admodum vulvam, nec caruncularum myrtiformium, nec hymenis vestigium deprehendisse refert *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 61. pag. 115.* Quamvis etiam dictus autor *pag. 117.* hymenem morbo periisse judicet, vix tamen hoc omnibus, ut credant, persuadebit; hinc etiam Johannes Conradus Westphalus, hanc membranam supra §. 10. defendens, *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 215. pag. 534.* hymenis defectum ex morbo quodam, illum consumente, rarissime contingere credit. Et Johanni Beverovicio *Quæst. epistol. p. 47.* omnis illa

illa de membrana cervicem pudendi intersepiente assertio negatioque valde est dubia. Cui sententiæ, quod nimirum de ordinaria vel naturali hujus membranæ, hymen dictæ, præsentia vel absentia nihil certi statui atque defendi possit, ut ego quoque subscribam, plurimarum hæctenus à meretricibus malitiose expositarum, modoque in utero materno jamjam denatarum, modo etiam extra eundem vita privatarum puellarum, ratione physicatus, ante triginta quatuor annos mihi concrediti, commissæ inspectio atque sectio occasionem mihi dedit; siquidem in quibusdam ejusmodi recens natis puellis tenuissimam equidem, variisque modis perforatam membranulam, quandoque etiam ratione crassitie differentem deprehendere, in longe vero pluribus ne vestigium quidem membranæ, neque per visum & tactum, neque per stylum aut inflationem, reperire licuit; uti non modo adstantibus & simul ad sectionem requisitis chirurgis; sed aliis quoque sectioni adstantibus personis demonstravi. Licet etiam in binis puellis, aliquot septimanas & menses natis, talis membranula mihi apparuerit; item in puella sexenni, quæ anno 1708. die 23. Januarii, in puncto violationis à puero tentatæ, ratione officii à me & chirurgis ordinariis inspieiebatur, membrana non adeo tenuis atque oblique perforata, vaginæ uteri obtenfa fuerit observata, econtra tamen in multis aliis infantibus & adultioribus puellis tale impedimentum membranosum vel carnosum non reperi. Cum proinde in recens præcipue natis puellulis, in quibus talismodi membranula neque obstetricum ungue, quod nonnunquam fieri ex Andrea Vesalio supra adduximus, disrupta, multo minus petulco prurientis infantis digito, quod in adultioribus puellis fieri potest, dilacerata fuerit, nulla sæpissime reperiatur membranula, nullum etiam, mea quidem sententia, in omnibus feminis secundum naturam existere poterit hymen, licet ejusmodi vaginæ uterinæ obvelationem quandoque præter naturam, pariter uti in coailu digitorum, palpebrarum, vaginæ uteri, labiorum vulvæ &

& aliarum partium observamus, accidere posse non negemus.

§. 16.

*Hymenem
in coarctatione naturali a carunculis consistere.*

Porro alii adhuc anatomici, media via incedentes, hanc membranam, paulo ante descriptam, secundum naturam reperiri equidem negant, nihilominus tamen hymenem in naturali quadam orificii vaginæ coarctatione, a corrugationibus quibusdam seu carunculis myrtiformibus, mediante membranula, usque ad parvum foramen, inter se constrictis exorta quærere solent, uti jam supra §. 2. *seq.* de his carunculis ex Severino Pinæo & aliis autoribus monstravimus. Quibus adhuc alii addi possunt. Inquit enim Johannes Veslingius *Syntagm. anat. cap. 7. pag. m. 104.* quibus a lascivo genitalium contactu aut veneris usu externisque aliis injuriis illibatum corpus est, iis pudendum membrana obvelat carnosus expansionibus carunculisque stipata, quam hymenem veteres appellarunt. Rima circa medium finditur, per quam profluvio muliebri exitus datur, quamvis hujus forma defloratis partuque defunctis feminis aboletur. Ita etiam scribit Dominicus de Marchettis *Anatom. cap. 7. p. 79.* quia de hymene anatomici fere omnes multa scribunt, ego paucis referam, quid observare potuerim; hymenem tres carunculas esse non omnino unitas in medio, ut rudem figuram floris repræsentent, lateraliter tamen, membranula mediante, unitas tumidasque & satis apparentes. Putat etiam Andreas Laurentius *Anatom. Lib. 7. Qu. 13. fol. 279.* in puellis & virginibus carunculas illas quatuor non transversim, sed in longum sitas, membranarum tenuissimarum interjectu ita coire, ut violento concubitu & atterantur carunculæ & lacerentur membranulæ, effluatque sanguis. Hymenis historiam ita describit Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 39. p. m. 131. seq.* In medio fossæ, quæ in magna rima est, orificium sinus pudoris virginum semper absconditum manet, quod non in extremitate sinus, sed in extremitate productionis, quæ sinui appensa est, locatur. Hæc productio

ductio virginibus propria longitudinem medii transversi digiti æquat, quam superne circularis quædam cavitas cingit: figuræ est rotundæ, in acumen definit, & in ejus extremo foramen unum satis insigne, ut minimi digiti apicem admittat. Substantiæ est partim carnosæ, partim membranosæ, cum ex carunculis & membranis componatur. Carunculæ quatuor myrthi buccas referunt, quæ singulæ in quolibet sinus pudoris angulo, quasi in quatuor angulis sitæ sunt, quæ in virginibus rubicundæ sunt & inflatæ, & in corruptis attritæ flaccescunt & fibris, quibus inter se colligantur, disruptis, ab invicem abscedunt. Harum caruncularum superior cæteris major bifida est, ut intra se foramen urethræ admittat & occludat: inferior versus interiora fossam habet & instar aggeris opposita est, ne semen injectum confestim egrediatur: aliæ duæ carunculæ laterales minores sunt, hæ membranæ carnosæ connectunt, (hymen quibusdam) quæ non transversim locatæ, sed omnes recte ab inferno fine sinus pudoris deorsum tendunt, & singulæ in singularum caruncularum interstitiis locantur, cum quibus æqualiter fere pertenduntur. Verum hæ & carunculæ & membranæ in aliis breviores vel longiores, crassiores vel tenuiores, quam in aliis existunt: quemadmodum & orificium in ejus extremo, in aliis latius, in aliis angustius, & tum maxime parum patet, quando carunculæ & membranæ carnosæ parum a se invicem dissitæ sunt, unde major aut minor in primo concubitu difficultas. Hæc autem simul formam calicis parvæ rosæ semi-expanse, cui foliola barbata, capulam constituentia, sublata sunt, referunt: Vel etiam productio hæc cum pudendis, betonicæ gariophyllatæ majoris flori expanso, assimilari potest. Hanc productionem vocant hymen, quasi limen, columnam & claustrum virginale, florem virgineum, siquidem integer virginitatis notam illæsam solus significet. Quando enim penis sinum subierit, tunc membranæ carneæ inter carunculas positæ, penitus ad sui radicem usque lacerantur carunculæ ita atteruntur & diducuntur, ut aliquando

conjunctas fuisse neges: vasa insignia aperiuntur, & dum lacerantur, dolor fit, qui in juvenculis major est, propter partium siccitatem, minor tamen sanguinis, propter vasorum exiguitatem, profusio &c. Anno 1672. in dissecta virgine hydropica observavit D. Glaserus anatomes Professor Basileensis decantatum illud hymen (quod quidam membranam esse fingunt, aut siquidem membrana est, præternaturale quid est) esse quatuor carunculas myrtiformes in virginibus adeo strictas, ut foramen in medio relinquant vix pisum recipiens. In coitu enim si fricentur, magno conatu sanguinem fundunt, unde nota virginitatis, uti ex Glaseri observationibus recenset Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. 38. fol. 1370.* Juxta Vopisc. Fortunat. Plemper. *Fundam. Medic. Lib. 2. cap. 9. fol. 139.* urethræ adstant circumquaque in quatuor angulis sinus quatuor carunculæ myrtiformes dictæ, a similitudine cum baccis myrti: quæ in virginibus rotundæ sunt; in defloratis etiam visibiles, sed attritæ atque flaccidæ. Has carunculas connectit interjecta membrana quædam partim carnosæ, partim nervosæ, mediocriter crassæ, in medio pertusa foramine instar oblongioris annuli, quod in adultis minimum digitum facile admittit. Hæc membrana hymen est, de qua quot extant scriptorum somnia, quot affanniæ. Res se simpliciter & vere eo, quo enarramus, modo habet semper in omnibus virginibus, reveraque est signum virginitatis &c. Johannes Jonstonus *Thaumatograph. Class. 10. Cap. 5. Art. 3. p. 466.* scribit: Clausstrum virginale virgines habere certum est: Illud vero non pellicula quædam in medio uteri transversim collocata, quæ cervicem faciat imperviam: sed quatuor carunculæ in coronam collocatæ, interventu parvularum fibrarum, donec virumpantur, ad invicem circulariter corrugatæ, foramen in medio relinquentes, ut inde possent menstrua ab utero provenientia fluere. Inquit etiam Franciscus Sylvius Dictat. ad Casp. Bartholin. *Instit. anat. cap. 31. fol. m. 682.* in carunculis myrtiformibus cum Pinæo, Riolo aliisque virginitatem collocamus: &

& frustra alia in exteriori uteri cervice quæritur a quibusdam membrana hymen, quæ post vesicæ in hanc uteri insertionem sita sit.

§. 17.

De hac autem vaginæ orificii coarctatione, hymenis titulo *Alii contradi-
cunt.* superbiente, sequentia monet Godefridus Bidloo *Anatom. Tab. 51.* interior vaginæ tunica corrugationes plicasque habet, vario modo distentas, varioque itidem modo eminentes, exteriori vaginæ limitem orbiculatim ex parte obsepientes: Hæ omnes tamen flatus distentionisque vi obliterantur, nullumque nisi veræ nerveæ membranæ, toti vaginæ communis, speciem nullumque virginitatis claustrum adumbrant. In juven- culis vero laxa admodum atque extensa hæc est membra- na, ut minusculum tantum relinquat foraminulum interme- dium. Dantur etiam alii autores, qui has carunculas angustiam equidem dictam, non autem hymenem constituere, contra Se- verinum Pinæum pugnant, siquidem Johannes Riolanus *Anthro- pogr. Lib. II. c. 35. fol. 187.* inquit: peritior factus in rebus anatomi- cis, commentum Severini Pinæi, de istis carunculis, hyme- nem constituentibus, vanum & fictitium esse deprehendi. Non inficior tamen illam angustiam cunni interioris, quæ fit ab illis carnositatibus, ex reduplicato collo uteri aliquid conferre ad dignoscendam virginitatem &c. Paulo ante etiam ex Nicolao Venette adduximus, veteres anatomicos dictas carunculas pro hymene venditasse, cui tamen sententiæ ibidem contradicit. Quamvis etiam nonnulli anatomici has carunculas in omnibus puellis reperiri defendant, atq; ex earum cohæsiōe membrana- cea, præter hymenem aliam secundam membranam virginitatis claustrum constituent, hanc tamen Isbrandus de Diemerbroc *Anatom. Lib. I. cap. 26. fol. 150.* non antea credit adesse, quam ubi quis illam ipsi demonstraverit. Cum etiam supra §. 3. seq. dictas carunculas multi autores in virginibus negarint, pro hymene seu membrana quadam naturali judicari non poterunt; hinc

etiam secundum Johannem Bohnium illi, qui in inflatione seu eminentia, aut in coalitu vel conniventia apicum quatuor caruncularum myrtiformium, quas sub cunni alis prominere ajebant, claustrum hoc virginale sibi concipiunt, v. g. Bauhinus, Pinæus, Laurentius & Zacchias, audiendi non sunt, cum caruncularum harum existentia ficta & nulla, hæcque nihil aliud, quam rugæ colli uterini, circa hujus ostium eminentiores, observentur, testantibus Riolo, Bartholino & Graafio. Miratur tamen Bohnius, Riolanum, quod, quas carunculas quatuor in Anthropographia negaverat, paulo post ibidem, & in *Enchirid. anat. patholog. Lib. 2. c. 37. p. m. 182.* earum colligantiam virginalem asserat, & pelliculæ hymeni surroget, ita quidem, ut, si hæc reperiatur, carunculæ illæ desint, si deficiat hymen, myrtiformes carunculæ adeo tumidæ & per membranofos apices eousq; confertæ cernantur, ut maximam orificii cervicis partem obturent. Imo nec ideo illa vel caruncularum vel nympharum conniventia aut colligantia proprium virginum quarti modi dici valebit: vel quod, testante Pinæo *cap. 5. & 6.* sub uno vel altero congressu illa integra perduret, vel quod Riolanus in femina, cujus genitalia ex dystocia lacerata fuerant, carunculas ac nymphas illas tam arcte coalescentes viderit, ut iis interjectus hiatus vix specilli cuspidem admiserit, conceperit nihilominus eadem sub arctitudine hac præternaturali, v. Joh. Bohn. *Medicin. Forens. Specim. III. §. 9.* Item Riolani opinioni (quod si membrana, hymen dicta, deficiat, carunculæ myrtiformes tumidæ orificium oppleant, & virginitatis claustrum efficiant; & quod si carunculæ desint, hymen necessario adesse debeat) ideo non assentitur Casparus a Reies, primo, quia hymen & membrana illa fabulosa est, ut plerique fatentur; aut certe si inveniatur, præternaturaliter esse ajunt; Secundo quia natura in operibus ordinariis æquivoce non operatur, ita ut unum aut aliud substituat; quod enim uni commune, est & aliis: alioquin erronea forent illius opera; quod non est verosimile. v. Reies *l. a. Quæst. 39. n. 19. p. 480.*

§. 18.

Pro hymene insuper nonnulli veterum habent reticulo- *Hymen an sit reticulo-*
sum aliquod prætextum seu rete, ex ligamentis nerveis & vascu- *sum?*
lis sanguineis contextum, quod in medio vaginæ collocabant.
Inquit enim Avicenna *Lib. III. Fen. 21. Tr. I. cap. I. fol. m. 389.* ante
violationem puellæ virginis sunt in ore matricis panniculi con-
texti ex venis & ligamentis subtilibus valde, orti ex omni mem-
bro ejus, quos destruit violator, & currit, quod in eo est de san-
guine. Et juxta Jacobi Berengarii Carpenſis, vulgo Jacob Carpi
Isagog. in Anat. Corp. hum. p. m. 22. cervici circa ejus medium
est panniculus virginalis ut rete, contextum ligamentis subtili-
bus & pluribus venis, quo violata caret, quia rumpitur in primo
coitu cum mare; hic panniculus vocatur eugion & cento, imen.
Hic tamen panniculus reticulofus juxta Joh. Bohn. *l. a.* pariter
autopsiam obſtrepentem habet.

§. 19.

Secundum Jul. Cæſ. Scaliger. *de Subtilit. Exercit. 175. Sect. 1.*
p. 541. reperitur in Atlantis jugis occidentalibus radix quædam,
super qua ſi virgines, quæ præſunt pascuis, ſedeant, aut urinam
faciant, eis perinde rumpitur naturæ membrana, ac ſi a viro fue-
rint vitiata.

SECTIO III.

DE PARTIBUS MULIERUM
GENITALIBUS INTERNIS.

CAPUT I.

De vagina uteri.

§. 1.

Absolutis partibus mulierum genitalibus externis, quas *Partes in-*
primo capite in pudendi partes exteriores & interiores *terna.*
distingnimus, nunc etiam ad reliquas generationi infer-

vientes partes progredimur, de quarum statu naturali ac præternaturali acturi easdem in vaginam seu collum, ipsum uterum, ovaria seu testiculos muliebres veteribus dictos, & tubas Fallopianas dividimus.

§. 2.

*Vagina
uteri.*

Est autem vagina, sic dicta, uteri canalis rotundus & oblongus a pudendo muliebri ad uterum usque extensus, membro virili secundum omnes dimensiones applicabilis, unde quoque absque dubio, ob figuræ ac usus similitudinem, vaginæ nomen habet, quia penem in coitu excipiens vaginæ vicem præstat; hinc etiam potius vagina penis seu membri virilis quam uteri vocari posset; & Johannes Riolanus *Enchirid. Anat. Lib. 2. cap. 37. p. 182.* collum uteri, quia peni excipiendo ad generationem dicatum est, vaginam pudendi virilis nominavit.

§. 3.

*Denominatio-
nes.*

Nonnullis autoribus vagina hæc vocatur etiam matrix, item os vel ostium, sinus, collum & cervix uteri, ex quibus ultima frequentissime non modo vocabula apud hætenus allegatos, sed alios quoque autores reperiuntur; magis tamen proprie vocabulum matrix ipsum uterum, os autem vel ostium uteri angustum uteri orificium denotant. Neque etiam colli nec vaginæ denominatio omnibus arridet; inquit enim Henricus a Deventer *Art. Obstetric. cap. 5. p. m. 23.* licet nomen vaginæ mihi non satis clarum videatur ad denotandum transitum istum, sive viam uteri ad pudendum & vicissim, solumque evitandæ novitatis ergo alio uti nolim, nomen tamen vaginæ præfero nomini colli, quia sæpius autores, eadem utentes, vaginam ab ipso utero ægre distinguere possunt &c. Inprimis autem ratione vocabuli cervicis discrepant autores; hinc etiam Gabriel Fallopius *Obs. anat. Oper. Tom. I. fol. m. 420.* ita scribit: In uteri cervice mihi videtur, quod anatomici nostrorum temporum fere omnes, qui de hac re locuti sunt, aliquantisper lapsi sint, quoniam partem illam, quæ vere cervix non est, cervicem appellant, veram autem cervi-

cervicem ignorant; nam totus ille meatus, in quem virilis penis inditur, ab istis vocatur cervix: cum tamen ab antiquis anatomicis, Galeno scilicet atque præcipue a Sorano vocetur αἰδοῖον γυναικεῖον, nec non κόλπος γυναικεῖος, nunquam autem cervix, nisi improprie loquantur. Scito igitur, partem hanc sinum vel pudendum femineum esse vocandam, veram autem cervicem uteri eam esse partem, in qua est ostiolum illud angustum, in quod penis non ingreditur quidem, sed tantum attingit, semen vero per ipsum in fundum uteri procedit. Cui Fallopii loco, quamvis Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. I. cap. 39. p. m. 129.* cum aliis contradicat, alii tamen autores adhærent. vid. Joh. Vesling. *Syntagn. anat. cap. 7. p. m. 102.* Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 26. fol. 147.* Regner. de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 7. oper. p. 218.* Pro evitanda etiam confusione nos ipsi vaginæ appellationem, nisi forte in autoribus allegatis cervicis nomen occurrat, in hoc tractatu retinebimus.

§. 4.

Orificiū vaginæ uteri fere in mediō pudendī situm est, *Situs.* nonnihil tamen versus posteriora: estque in virginibus maxime junioribus valde coarctatum, multoque ipsa vagina angustius. v. Phil. Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 26. pag. 194.* Ipsius autem vaginæ situs est in hypogastrio inter vesicam & intestinum rectum, cui tam firmiter annectitur, ut in eadem parte, eadem & communi tunica constare videatur, unde etiam a dilaceratione, erosione vel exulceratione alterius partis facillime excrementa alvina per vaginam ejici soleant, uti supra *Sect. I. Capite V.* variis exemplis monstravimus. Inquit etiam Gerardus Blasius *Comment. in Joh. Vesling. Syntagn. anat. cap. 7. p. 100.* uteri collum tam arcte recto intestino nequitur, ut sine cultro separari nequeat: hinc læsa alterutra parte utriusque excrementa libere inter se communicant. Sape evenit, ut eroso vel abrafo utriusque pariete, præsertim in partu difficili, alvi fæces per naturalia mulierum expurgentur &c. Et Amé Bourdon *dans la nouvelle description*

ption anatomique Cap. 1. Art. 20. p. m. inquit. Le col de la matrice s'étend entre celui de la vessie & l'intestin droit, avec lequel il est envelope d'une membrane commune; c'est pour cette raison, que cet intestin étant troué, les excréments sortent quelquefois par la vulve.

§. 5.

Figura.

Ratione figuræ est vagina uteri cava, oblonga, contorta tamen nonnihil & obliqua, item arctior, quia extra coitum ejusdem latera aliquatenus flaccida sunt, instarque intestinorum in se concidunt, econtra vero tempore fluxus menstrualis, coitus atque partus, ob sanguinis & spirituum affluxum magis recta & amplior evadit. Causam tortuositatis vaginæ hanc reddit Nicolaus Venette *de la Generat. de l'Homme Cap. 1. Art. 4. p. 26.* Le col de la matrice est naturellement un peu tortu, à fin de défendre la matrice de ce qui pourroit venir de dehors pour l'incommoder, & pour donner davantage de plaisir à l'homme, quand il caresse la femme.

§. 6.

Magnitudo.
Longitudo.

Quoad magnitudinem vulvæ seu vaginæ consideranda est ipsius tam longitudo, quam latitudo; utraque tam ratione ætatis, quam magnitudinis subjectorum differt: In feminis, quæ nondum fuerunt puerperæ, collum istud, juxta Petr. Dionis *Anatom. Demonstrat. 4. Sect. 2. pag. 241.* circiter quatuor pollices habet longitudinis & sesquipollicem latitudinis; sed post illarum puerperium ejus magnitudo determinari nequit. Quibusdam hæc longitudo est sex, septem aut octo circiter digitorum transversorum; & Regnerus de Graaf *l. a. p. 220.* eandem vaginam novem transversos digitos longam observavit, adeo ut satis accurate cum membro virili quadret, ac glans bene mentulati facillime ad cervicem seu uteri osculum pertingat, illudque aliquando dolore afficiat.

§. 7.

Latitudo.

Pariter etiam vaginæ latitudo, amplitudo seu capacitas differt,

differt, siquidem non modo hujus orificium ipsa vagina arctius est, sed ipsius quoque finis, ubi uteri orificio affigitur, iterum magis coangustatur, ut ita vagina in medio profundior, in extremitatibus autem altior sit, atque hoc modo figuram navicularem quodammodo repræsentet. Quamvis etiam vaginæ latera extra libidinem aliquatenus flaccida, instar intestinorum vacuorum in se concidant, in orgasmo tamen venereo atque coitu ipsa vagina cujusvis membri virilis immisioni respondet; seque in congressu ad penis magnitudinem accommodat, atque pro ejus mensura vagina modo latior, modo angustior, pariter uti longior ac brevior evadit; quod confirmat Nicolaus Venette *l. a. cap. 2. Art. 1. p. 33.* le conduit, inquit, des parties secretes de la femme est ordinairement de six ou de huit pouces de profondeur, & sa circonference interne n'a point de mesure déterminée, car par une admirable structure ce conduit s'ajuste si proprement à la partie de l'homme, qui en est pressée, qu'il devient plus ou moins large selon les instrumens, qui les touchent; vel juxta verba Francisci Plazzoni *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 4. p. 113.* canalis hic in coitu ad virgæ magnitudinem sese accommodat, fitque longior & brevior, latior & angustior, & pro feminæ libidine varie turget, prominentibus nimirum a spiritu replente carunculis, & canalem arctantibus. Et secundum Isbrand. *de Diemerbr. Anatom. Lib. 1. cap. 26. fol. 147.* vulvæ longitudo, latitudo & laxitas variant pro ratione ætatis, nec non prout femina magis vel minus libidine fervet, imo etiam pro naturarum diversitate; sicut crassities & longitudo penis in viris, ita etiam hæc latitudo & longitudo vaginæ variat in mulieribus. Atque hinc Spigelius *Anat. Lib. 8. cap. 22.* sic dicit: undique penem constringit vagina & secundum omnes ipsius dimensiones sese erigit, sicque peni brevi occurrit, longo cedit, crasso dilatatur, tenui constringitur. Natura enim ita omnibus penis differentiis consuluit, ut non opus sit sollicite vaginam cultello æquam quærere, sed ubique opificis summi beneficio inveniat. In

femina ex suppressione lochiorum stupendo abdominis tumore defuncta collum uteri perangustum sanie concretum observavit Matthæus Harderus *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Observ. 93. p. 178. & 181.*

§. 8.

Substantia.

Dictæ autem vaginæ constrictioni seu coarctationi atque dilatationi apta est ejusdem substantia, quæ mollis est & laxa, ut expandi queat, simul tamen sub interiori membrana habet carnem musculosam, ut contrahendo sese arctius membrum virile complecti possit. Secundum Thom. Bartholin. *Anat. Lib. I. cap. 30. p. 281.* substantia vaginæ est & ex carne dura nervosæque & nonnihil spongiosa & fungosa, ut penis. Et juxta Philipp. Verheyen *Anatom. Tr. II. cap. 26. p. 194.* interna vaginæ substantia quasi nervea est, indeque sensu exquisito prædita: externa pleraque membranosa, rara, laxa, & fibris carneis secundum longitudinem excurrentibus donata. Vaginam hanc Joh. Gothofr. Bergerus *Physiol. med. Lib. II. cap. 1. p. 455.* ita describit: Os uteri latiore excipitur canale, qui tunica intus ex cervice propagata, sensusque multi exterius crassiore & magna copia vasorum ac intextarum fibrarum carnearum, secundum longitudinem excurrentium, & musculo demum constrictorio præditus, vagina dicitur, atque in muliebria desinit.

§. 9.

Rugæ.

Porro quoque vaginæ superficies interna admodum inæqualis atque rugosa, & quidem in parte anteriore, cui urethra incumbit, pluribus dotata est rugis, quam in posteriore, item pluribus in inferiore, quam superiore: Has rugas esse orbiculares scribit Johannes van Horne *Microcosm. §. 69. p. 242.* item Johannes Veslingius *l. a. p. 102.* inquit: Vagina est canalis mollis & laxior atque in orbem commeantibus rugis inæqualis. Et Gerardus Blasius *Comment. in dictum locum* addit: antica parte prope vesicam maxime, minus versus intestinum; juxta verba Godefridi Bidloo *Tabul. 51. Fig. 3.* interior vaginæ tunica corrugationes

tiones plicasque habet vario modo distentas varioque itidem modo eminentes, exteriorem vaginæ limitem orbiculatim ex parte obsepientes. Hastamen plicas seu rugas non æque orbiculares judicat Regnerus de Graaf *l. a. p. 221.* inquiens: Diducto vaginæ orificio adeo rugosa cernitur ipsius substantia, ut bovis palato membranofam illius superficiem non male comparaveris, nisi quod inæqualitates sive rugæ non tam recto ductu incedant, quemadmodum clare conspicitur, si vaginam secundum longitudinem aperueris: tunc enim cognosces, rugas illas admodum confuse simul necti. Tales rugæ, quæ ab interna tunica originem sumunt, in juvenculis & virginibus arctiores sunt, in mulieribus autem & meretricibus, coitum frequenter admittentibus, successive ita oblitterantur, ut tota interior vaginæ superficies ex multa attritione atque dedolatione sensim lævis fereque callosa fiat. Vel juxta verba Isbrandi de Diemberbroc *l. a. f. 147.* in virginibus, nec non in mulieribus, quæ rariore venere utuntur, nec in eam tam fervide proclives sunt, ut & in iis, quæ nunquam pepererunt, aut quæ diuturno mensium vel albo muliebri fluxu non laborarunt, dictæ rugæ multo crebriores & densiores sunt, quam in iis, quæ sæpius pepererunt, nec non in meretricibus frequenti coitu utentibus, utpote in quibus fere oblitterantur. Prolixe de his plicis agit Franciscus Plazzonus *l. a. p. 114.* inquiens: in hoc sinu rugæ seu plicæ orbiculares multæ sunt, præsertim in principio prope pudendum; fiunt autem hæ plicæ ab interna tunica corrugata, veluti si eam summis digitis duplicatam apprehenderes & modice attolleres. In virginibus sunt evidentissimæ; in mulieribus vero virum passis sensim oblitterantur, & eo magis, quo frequentius coierint, adeo ut ex multa affricatione & iterato coitu tandem penitus explicentur, & tota interior vaginæ facies lævis evadat: uti contingit meretricibus, feminis, quæ sæpius pepererunt, quæque fluxu diuturno mensium vel albo laboraverunt: in vetulis tandem hæc substantia fit durior & callosior, & quasi cartilaginea. Unde

forte in carmine impudico priapus conqueritur de vetula:

Ductor ferreus infularis, æque
Laternæ videor fricare cornu.

In juvenculis multo est mollior & delicatior; suntque hæ plicæ satis firmæ, neque semper orbem integrum constituunt, sed sæpe plures in unam coeunt, & vice versa. Hæc Plazzonus. vid. etiam Gerard. Blas. *l. a.* An vero defectus rugarum in collo seu vagina uteri, quem juxta histor. morb. Vratislav. anno 1702. pag. 210. in duabus mulieribus infœcundis, atque, secundum propriam ipsarum confessionem, congressum citra ullum delectationis sensum patientibus propria manu deprehendit D. Pauli, pariter a nimio & frequentiore coitu derivari possit, fere dubitandum.

§. 10.

Usus rugarum.

His vaginæ rugis seu plicis varius ab autoribus adscribitur usus, & quidem primo ad dilatationem pro magnitudine penis; secundo ad majorem tam maribus quam feminis in coitu excitandam voluptatem; tertio ad promovendam conceptionem, & quarto ad foetus in partu exitum facilitandum. Scribit enim Petrus Dionis *Anatom. Demonst. IV. p. 241.* internas has corrugationes vaginæ ad hoc inservire, ut possit extendi, vel contrahi, dilatari vel coarctari, ut vel longitudini vel crassitudini penis se attemperare possit & exitum permittere foetui, quando ex utero prodit. Has rugas Johannes Mauricius Hoffmannus *Ideæ Machin. hum. Sect. 12. p. 99.* deliciarum venerearum illecebras vocat. Et ratione voluptatis ex rugis vaginæ expectandæ scribit Isbrandus Diemerbroec *l. a.* Vagina est canalis mollis & laxus, sese peni in coitu undiquaque applicans, fibris carneis secundum longitudinem excurrentibus præditus, quibus aliis adjacentibus partibus agglutinatur, intus rugis orbicularibus (superiore parte pluribus, quam inferiore, ut & versus pudendum pluribus quam versus uterum) inæqualibus (ut major titillationis ab attritu voluptas oriatur) membranosæ & quasi nervosæ, sed nonnihil spon-

spongiosæ fungosæque substantiæ (hæc in libidine aliquantum inturgescit, ut penem strictius comprehendat) longitudinis digiti longioris, latitudinis circiter recti intestini &c. Et Philippus Verheyenus *l. a. p. 194.* putat, rugas istas contribuere ad faciliorrem vaginæ expansionem: deinde ut glans penis illa inæqualitate blandius agitata ac fricata majorem in actu delectationem procreet, ne alioquin ante ejus absolutionem remisso animi vigore, semen non sat valide injiciatur in uterum. Allegatione quoque dignus est locus Severini Pinæi *de Not. Virgin. Lib. I. cap. 9. p. 67.* inquietis; hic sinus membranofus, nervosus & ubique rugosus est, magis autem in ingressu, quam in medio aut fundo, antice vesicam versus, quam postice ad rectum intestinum: est enim inter utrumque situs. Quod natura effecit ad majorem amantium voluptatem, sed adversim non aversim concubantium: nam in antica & superna balani parte dorsum penis versus non modo asperitatem, sed fere circularem prominentiam seu projecturam ipsa posuit, qua blandus sit attritus & inde titillatio major, quam si aversim pecudum more concumberent &c. De rugarum usu ad conceptionem ita loquitur Dominicus de Marchettis *Anat. cap. 7. p. m. 77.* a continua fricatione rugæ in vagina relaxantur, & hinc evenit, quod fere nunquam meretrices utero gerant, quia semen neque implicari, neque detineri potest in vagina, relaxatis rugis, a quibus si non detinetur, nec in uterum ingredi potest. An autem semen pro fœcundatione semper in uterum ingeratur, & quomodo, inferius videbimus. Secundum histor. morbor. Vratisl. *An. 1702. pag. 211.* absentia plicarum, si quicquam ad frustrationem conceptus confert, non alio modo concurrere potest, quam hoc, quod vagina, plicis his destituta, non tam arcte penem virilem completatur, & semen effusum non bene suscipiat, sed facilius elabifinat, cum strictior vaginæ uteri ad membrum virile applicatio, juxta Graasium, seminis susceptionem ac retentionem multum adjuvet. Denique has rugas fœtum egredi allaborantem pro-

trudendo partem facilitare censet atque miratur Henricus van Roonhuysen *Obs. chirurgic. Lib. 2. p. m. 86.*

§. II.

*Pori &
glandulae.*

Cum circa meatum urinarium, *Seç. II. Cap. 4.* certarum glandularum ductuumque liquorem quendam excernentium, sub nomine prostaticarum earumque lacunarum mentionem fecerimus, restat adhuc ex Regnero de Graaf *l. a. p. 222.* hoc loco referre, per totum vaginæ ductum plurimos reperiri porulos, nullibi tamen plures atque majores, quam in inferiori ejus parte circa meatus urinarii exitum; ibi enim non minores sæpenumero reperiuntur, quam illi, quos in meatu urinario descripsimus. Ex omnibus illis ductibus tam majoribus, quam minoribus materia seroso-pituitosa tanta copia emanat, quanta ad humectandas illas partes necessaria est, & in veneris actu ad lubricandas vias tam copiose erumpit, ut etiam extra pudenda profluat, & hæc est materia pro vero mulierum semine a multis habita. Hic etiam notandum, materiam illam tanta cum delectatione ex ductibus illis proflire, quanta cum voluptate e prostaticis virorum solet; ita ut non adeo a ratione alienum videatur, si effluxum illum, mulierum pollutionem appellemus; & licet revera, quod emittunt, semen non sit, equidem æque male ac viri sese polluentes agere censentur illæ, quæ lascivis cogitationibus, petulcis digitis, aut aliis instrumentis, contra honestatis mores excogitatis, malevole has partes eousque exagitant ac irritant, ut talem materiam abundanter ejiciant: nam non semper semen, sed aliquando tantummodo similis materia e prostaticis virorum erumpens pollutionem causet, materiæ hujus seroso-pituitosæ quantitatem aliquam ex nervosa vaginæ tunica aut glandulis in illa contentis provenire, non inficias imus, maxima tamen sui parte, eam ex mulierum prostaticis circumcirca urethram positam prorumpere reperient ii, qui horum ductuum propagines investigabunt. Harum glandularum etiam alii autores mentionem faciunt, scribit Godefridus Bidloo *Anat. Tab. 51.* totum

tum urethræ ut & uteri vaginæ tractum glandoso acervo vasculisque obduci pluribus, quorum ductus tam in vaginæ orificio, quam urethra ipsa aperiantur. vid. etiam Philipp. Verheyen. *l. a. p. 195.* Et Johannes Mauric. Hoffmannus *Ideæ Machin. hum. Sect. 12. §. 14. p. 99.* inquit: sub tunica interiori vaginæ reconditæ sunt glandulæ vaginales sive conglomerationes plurimæ botri-formes, ex indefinitis ovalis figuræ glandulis constantes, quales una cum substantia glanduloso-spongiosa circumcirca meatum urinarium apposita & pro parastatis muliebribus habita, consimilique prorsus orificium uteri internum ambiente per porulos plurimos, in inferiore ejus parte juxta meatus urinarii exitum præcipue notabiles ac majores, seroso-spumofam stimulantem libidine effundunt humiditatem pro semine muliebri falso quondam agnitam. Secundum Gothofr. Berger. *Physiol. med. Part. II. cap. 1. p. 455. seq.* interior vaginæ tunica, quam nerveam vocant, multis rugis orbicularibus inæqualis est, multasque hinc inde lacunas & plures earum majores juxta urethræ exitum collocatas habet, quæ liquorem exsudent serosum, humigandæ intus vaginæ utilem, eumque in veneris certamine, & cogitationibus interdum libidinosis, ea copia fundunt, ut extra pudenda profluat, atq; a veteribus quibusdam pro semine habitus fuerit. Plura de his & aliis vaginæ partibus, v. g. de arteriis, venis, vasis lymphaticis & nervis vid. præter autores hætenus allegatos Franc. Stockhammer. *Microcosmograph. cap. 7. p. 85. seq.* Jean Palfin *l. a. p. 21.* Diemerbr. *l. a. f. 147.* Francisc. Plazzon. *de partib. generat. Lib. 2. cap. 6. p. 121. seq.* M. N. C. Dec. II. *An. 2. p. 462. 464.*

§. 12.

De vaginæ uteri usu aliquoties jamjam mentionem fecimus, quod scilicet penem virilem admittat, recipiat, amplectatur, seque circa illum blande constringat; hinc etiam Johannes Munnick *Anat. nov. §. 32. p. m. 75.* vaginam vocat conclave, in quo conjugalia festa solent celebrari: excipit enim virile membrum erectum, inque uterum semen emissum dirigit. Quod ut felici-

feliciter peragatur, totus vaginae ductus a pudendo ad uterum usque in coitu erigitur, sic ut penis regia quasi via ad uterum pervenire queat. Natura enim in vagina talem erectionem molita est, ut congrua pudendorum affricatio ad semen eliciendum necessaria fieret &c. Nisi enim vagina in coitu ab orgasmo seu sanguinis & spirituum affluxu incalesceret, erigeretur, atque dilataretur, secundum Franc. Stockham. *l. a. p.* 86. fortior priapus ad latus ejus allisus facile eam complicaret laderetque, qualem lationem ex Plazzono refert Isbrandus Diemerbroc *l. l. a. f.* 148. de juvene quodam, qui cum sponsa prima nocte congressurus valida veretri intrusione & violenta festinatione non modo cervicem, sed & ipsum intestinum rectum perrupit. Cujus rei causam non aliam judicat Plazzonus, quam quod vulva non assueta erigi ad novum opus languida flaccesceret, nec peni irruenti directam viam præbere nosceret.

§. 13.

Duplex vagina.

Secundum naturam uti unica vulva, ita etiam unica vagina uteri reperitur; cum autem *Seç. I. cap. 4. §. 12.* duplicis vulvæ præternaturalis exempla adduxerimus, hoc etiam loco ex Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 30. p.* 281. addere libet exemplum mulieris cujusdam Hafniensis, qui duplicem quoque vaginam, duplici orificio patentem, habebat, quarum una angustior, latior altera fuit. Per latiore ex marito filiam enixa est. vid. etiam Th. Bartholin. *Epist. med. Cent. III. Ep. 2. p.* 10.

§. 14.

Excrescentia carnea.

Præter naturam etiam varia in vagina medicis observanda occurrunt, ut supra *Seç. II. cap. 1. p.* 31. de excrescentia carnea seu cauda, circa feminæ, ob adulterium decollatæ, ad interius orificium adnata & aliis exemplis diximus. Scilicet in murarii Lipsiensis uxore ob adulterium aliquoties commissum capite mulctata in sectione extra collum uteri pendeat excrescentia carnea, longitudine digitorum minorem, crassitie vero lumbricum ferme æquans, quæ statim circa interius colli uteri orificium

ficiū incipiebat uterique collum claudebat, hinc semen emissum uterum intrare non potuit. Nam fama erat, illam non solummodo cum marito, sed & permultis aliis rem habuisse, nunquam tamen concepisse, juxta observationem Caspari Theoph. Bierlingii *Adversar. curios. Obs.* 29. p. 58. De excrescentia uteri prolapsū mentiente sequentem observationem refert Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. II. Hist.* 58. p. m. 239. Vidi in nosocomio Patavino 1641. dissectam mulierem, quæ prolapsū uteri a partu difficili ante decem annos passa credebatur. Narrauit se in prato cubantem observasse descendere uterum, gramenque venari. Ex illo tempore indies crevit ob affluxum sanguis, ut distentus nigerque in putredinem degeneraverit. Judicabat chirurgicas operationes nobis demonstrans Marchettus, non esse uteri procidentiam, sed excrescentiam aliquam in vagina uteri, adeoque abscindendam. Alter nosodochii chirurgus familiaris pro uteri stetit procidentia, quum excrescentia subitum ortum incrementumque habere non possit. Mulier interim secari volens, inter ambigua consilia, ad mortem properavit. In aperto cadavere satis in trunco obeso, sed artubus emaciatis, uterum suo loco sanum beneque constitutum vidimus, excrescentiam vero ex uteri vagina dilacerata pendulam, cum labiis pudendi, ex lue venerea forsan, inflammatis.

§. 15.

In vagina tunica interna, a qua rugæ seu plicæ originem sumunt, calculum se aliquando invenisse scribit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. Cap.* 7. p. 222. Varios in vagina uteri prognatos calculos in femina observavit Godofredus a Lanckisch vid. Act. Erudit. Lips. *An.* 1693. p. 230. De ovulo ligneo torno elaborato, vaginæ uterinæ a muliere intruso, crustaque lapidea obducto, sequentem observationem recenset Johannes Mauricius Hoffmannus *Ephemerid. Academ. Natur. curios. Cent. V. & VI. Obs.* 44. p. 295. Mulier quædam ruri vivens, cum ex partu difficili uteri procidentiam perpessa esset, pro ejusdem & repositio-

sitione & repositi firmatione ovum vaginæ immisit ligneum torno affabre factum & colore rubeo tinctum, idque absque ullo incommodo ultra annum reconditum ibi gestavit, nec unquam interea ejusdem extractionem tentavit; postea autem sensim & ponderis & tensionis ab isto ovo molestiam sensit, hancque continuo involuntario urinæ stillicidio propter fibras sphincteris vesicæ sub eodem partu procul dubio simul violenter dilaceratas stipatam, per integrum biennium, constanti animo sustinuit; sed demum post insignes dolores præmissis fotu & infessu in balneum aqueolacteum cum herbis emollientibus, extractionem ovi forcipe in extremitate nonnihil incurvato ipsa femina ovi lignei emotionis jussu medici subinde faciebat periculum; & postquam crustularum lapidearum fragmenta plurima avulserat, demum non sine magno molimine ovum ipsum, tam diuturnum ingratum sibi hospitem, extraxit adhuc ex parte tegmine lapideo obductum &c. Plura de ejusmodi excrecentiis carnosiss & fungosis vide paulo infra de cancro uteri.

§. 16.

*Vaginæ
disruptio.*

Interdum vaginæ parietes a variis causis versus intestinum rectum disrumpuntur, ut excrementa alvina per pudenda excernantur, qualia exempla jam supra *Sect. I. cap. 5. §. 17. seq.* recensuimus. Exemplum simile in puerpera a læsione intestini recti per chirurgum facta annotavit Johannes Matthias Müllerus *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. V. & VI. Obs. 56. p. 87. seq.* ubi inquit: cum ad foetus mortui ex utero matris maxime enervatæ extractionem una cum chirurgo vocarer, istam a partus conatibus admodum debilitatam inveni cum variis symptomatibus maximoque pudendorum tumore; foetus vero, per biduum vel triduum jamdum mortui, caput tumidum per uteri orificium parum præminens cum ossibus bregmatis confractis observavi. Hinc mulierem supinam cum cruribus elevatis jussi in lectum poni, consuluique, ut, in defectu alterius instrumen-

ti,

ti, novacula capitis cute incisa, de ossibus bregmatis confractis, frontis atque occipitis quantum possibile fuerit, suspensa manu rescinderetur, cerebrumque cochleari eximeretur. Demta sic capitis insigni portione foetus facilius extrahi potuit. Ex chirurgi tamen incuria uteri vagina cum subjecto intestino recto fuit incisa, ita ut excrementa alvina per hanc uteri vaginæ læsionem simul ejicerentur; quod vero malum per balsamum certum paucis diebus fuit sublatum. Postquam mulier quædam diutino tempore purulenta foetidaque, manifestissima exulcerati uteri signa, per pudenda excrevisset, postremo & alvi excrementa, per eundem locum dimisit, juxta annotationem Remberti Dodonæi in Anton. Beniven. *Obs. II. p. m. 156.* In anu sexagenaria, cancro uteri laborante, per muliebria omnis generis excrementa descendere, urinæque stercorum & fluoris uterini iter promiscuum annotavit Johannes Nicolaus Pechlinus *Obs. phys. med. Lib. I. Obs. 22, p. 50. & 52.*

§. 17.

Plura adhuc circa vaginam uterinam de ejusdem clausura *Clausura.* atque procidentia superessent, de quibus tamen in alio tractatu, ubi de Atretis imperforatis atque uteri prolapsu agetur, sermo nobis erit.

CAPUT II.

De utero.

§. 1.

Cum per vaginam hætenus descriptam in coitu penis ad *Uterus.* ipsum uterum penetret, nunc etiam de eodem agendum nobis venit; derivant scilicet plerique vocabulum uterus ab *Derivatio.* utre, quia cavus est, impletur & depletur; quam tamen derivationem a Lindano in physiologia plane ridiculam æstimari, scribit Gerard. Blasius *Comment. in Joh. Vesling. Syntagm. anat. cap. m. p. 7. 97.* (quanquam dicta verba in Lindani physiologia reperire mihi non liquerit.) Conjectura vero Scaligeri vocem uteri origine

Græcam esse, & vel ab ὕστερα uterus vel ab Æolico ἔτερος oriri, ut sit quasi ἔτερος, alter venter alii statuunt.

§. 2.

Varia nomina.

Huic parti veteres ob præstantiam atque dignitatem ejus (siquidem, licet non ad individui conservationem, ad speciei tamen humanique generis propagationem atque æternitatem, maxime necessaria est,) varia tam græca, quam latina imposuerunt nomina, de quibus vid. Gualt. Charleton. *de Catamen. cap. 2. p. 8. seqq.* Joh. Henr. Laurentii *Disp. pro Licent. de Hydrop. Uter. cap. 1.* Thom. Bartholin. *Anat. Lib. I. cap. 28. pag. m. 260.* Lud. Cæl. Rhod. *Lection. antiqu. Lib. 4. cap. 23. fol. 147.* Franc. Plazzon *de Part. Gener. Lib. 2. cap. 6. p. 124.* Nath. Highmor. *Anatom. Lib. I. Part. 4. Cap. 4. fol. 98.* Vulgo etiam uterus tam latinis, quam germanis, matris seu matricis nomine venire solet, & quidem non immerito, 1) quia omnes homines ab utero ortum atque nativitatem habent, 2) quia quamdiu fœtum in se continet, pro eodem alendo & conservando matris vices gerit, 3) quia uterus alias matres facit, si enim mulieres utero carerent, nunquam matres fierent. v. Phil. Verheyen *Anat. Tr. II. cap. 23. p. 182.* Regnerus de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 8. pag. 231.*

§. 3.

Definitio.

Est autem uterus pars dissimilaris, cava, pyriformis, a latiori scilicet fundo in collum turbinata, in hypogastrio sita, vaginæ immediate adhærens, primordiis fœtus in se recipiendis, fovendis ac nutriendis, fœtui deinde ac sanguini menstruo expellendis dicata vid. Franc. Stockhammer. *Microcosmograph. cap. 7. pag. 89.*

§. 4.

Situs.

Uteri situs est in mulieris hypogastrio seu ampla abdominis cavitate, quæ pelvis dicitur, & quidem inter vesicam & intestinum rectum, tanquam inter duo pulvinaria, ne ossium duritie lædatur tenellus embryo, qui locus juxta Gualterum Charletonium *de Catamen. Cap. 3. p. 15. seq.* tum ad concepti fœtus incrementum

mentum, tum ad perfecti enixum commodissimus, itemque ad ejusdem interea ab externis injuriis tutelam ac conservationem; quippe ab anteriore parte ab osse pubis, a posteriore ab osse sacro; a lateribus ab ossibus ilion, tutissimis tanquam mœniis circumdatur. Juxta Jobi a Meekren *Obs. med. chirurg.* §4. p. 242. locum natura utero & amplum & tutum concessit inter vesicam urinariam & intestinum rectum, quæ hic duplicis pulvinaris vices subeunt, medius hic est, quo in æquilibrio servetur corpus. Inquit etiam Henricus van Sanden *Observat. de Prolaps. Uter.* pag. m. 13. uterus situm obtinuit in cavitate illa, quæ dicitur pelvis, quam constituunt os sacrum a parte postica, ab antica vero parte os pubis, a lateribus ossa ilii & ischii, a quibus toto ambitu circumdatus est, quem tutiorem situm eum in finem nactus, ut eo minori procidentia periculo obnoxius redderetur. Alias adhuc causas hujus situs uteri & quidem moralem & medicam, reddit Regnerus de Graaf *l. a. p. 232.* scilicet ideo foetus situm esse inter vesicam & intestinum, ut homines ex fragili & peritura materia inter stercus & urinam nati, & in terram ac cinerem resolvendi, vilis & abjectæ suæ conditionis memores superbiæ alas demitterent. Primario tamen cum ipso autore hic uterum collocatum existimamus, quia locus ille tam foetus gestationi, quam generationi aptissimus est, nam non solum sine ullius partis læsione pro foetus amplitudine in magnam molem distenditur, verum etiam egressuro foetui exitum ad inferiora facilem concedit. Secundum Andreae Laurentii *Histor. anat. hum. corpor. Lib. 7. cap. II. fol. 271.* situs hic uteri ad usum vene- reorum (quia longe a facie & nobilissima rationis arce est dis- situs) tum ad concepti incrementum, tum ad perfecti enixum commodissimus est. Imo pelvis hæc, in qua latet hoc foetus for- mandi domicilium, instante urgenteque partu, validis ligamen- tis circa os sacrum & pubis utcunque laxatis, ac retrocedente osse coccygis, ulterius laxari potest, ut ex angustiis uterini carce- ris foetus eluctetur, juxta Isbr. de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 25.*

fol. m. 137. Et secundum Jean Palfyn *de la descript. anat. des parties de la femme Part. 2. pag. 33.* comme la matrice étoit une maison fort considerable, l'auteur de la nature l'a bâtie dans le lieu le plus spacieux: Elle se peut aggrandir, & se dilater fort aisément, sans aucune opposition, selon la grandeur de l'hôte, qu'elle enferme. Et comme c'étoit un palais de grande consideration, il falloit le fortifier de peur de surprise; l'auteur de la nature pour cet effet l'a muni des os, comme d'autant de fortes barrières, qu'il a bâti à toutes les avenues, pour détourner tous les mauvais desseins des ennemis. Circa situm uteri adhuc monendum, in gravidis quandoque uterum situm mutare atque propter foetus pondus modo in dextrum modo sinistrum latus flectere. Johannes Riolanus in muliere quindecim diebus a partu strangulata uterum in dextrum latus inclinatum & firmiter adstrictum vidisse ait *Anthrop. Lib. II. cap. 35. fol. 184.*

§. 5.

Substantia.

Ratione substantiæ uteri differre inter se videntur autores, dum alii eandem membranofam seu nerveam, alii potissimum carneam, alii carneo-nervofam, alii fibrofam & musculosam esse arbitrantur, uti ex ipsis quorundam autorum verbis patet. Inquit enim Petrus Dionis *Anatom. Demonstr. IV. Sect. 2. pag. 229.* substantia uteri est membranosa, ut ad semen recipiendum dehiscere possit; dilatari & extendi ad foetus incrementum; a fundo comprimi, ut ejusdem exitum adjuvet, instante partu, & post foetum secundinam extrudat; & tandem in naturalem statum restaurari. Uterus peritonæi membrana obducitur. Membrana ejus propria trifariis fibris contexta est, rectis nimirum, transversis & obliquis; quarum ope sufficienter dilatari potest, ad multiplicem foetum continendum, & postmodum contrahi. Hæc membrana totum uterum insternit, lavis est & æqua in suo fundo; si vero contingat, illam esse quandoque rugosam & asperam, id tantum accidit menstruorum tempore, propter vasorum orificia, quæ in utero aperiuntur, ibique exiguas

guas prominentias formant. Sic etiam Nathanaeli Highmoro *Corp. hum. Disquis. Lib. 1. Part. 4. cap. 4. f. 99.* substantia uteri membranosa est, fungosa, præcipue cum utero gerant; duplicem habent membranam, unam a peritonæo ortam, quæ lubrica est ac lævis, nisi ubi vasa deferentia intrant, aut ligamenta exeunt. Interna aspera est a venarum prominentibus orificiis, præcipue in menstruatis, aliter vix conspicuis. In gravidis a membranæ natura abit, & rubra, fungosa & spongiosa fit, quod ob spiritum & sanguinis affluxum copiosum contingit. Plerique tamen anatomici substantiam uteri præter dictas membranas nerveas etiam aliquid carneum continere, defendunt, vid. Gualt. Charlet. *de Catamen. cap. 3. p. 17. seq.* Henr. von Sanden *Observ. de Prolaps. Uter. invers. §. 2. pag. m. 18. seq.* Isbr. Diemerbr. *l. a. f. 137.* Joh. von Horne *microc. §. 69. pag. 245. seq.* Regnerus de Graaf *l. a. pag. 241. seq.* Carol. Drelincurt. *Experim. anat. p. 97.* Andr. Laurentius *Anat. f. 271.* Philipp. Verheyen *l. a. p. 185.* qui substantiam uteri membranaceam & aliquatenus carnosam esse dicit, earumque membranarum differentiam describit. Item Joh. Gothefridus Bergerus *Physiol. Lib. II. cap. 1. p. 454.* substantiam uteri fibrosam & musculosam nominat. Johannes van Horne substantiam uteri potissimum carnosam esse ait *Microcosm. §. 69. p. m. 246.* Substantiam uteri ante imprægnationem ita describit Henricus a Deventer *de Art. Obstetric. cap. 4. p. 23.* feminis non gravidis & virginibus uterus est crassæ admodum & solidissimæ substantiæ, compositus ex innumerabili multitudine fibrarum vasculorum, venis scilicet, arteriis, nervulis, vasculisque lymphaticis, interpositis particulis musculosis, quæ omnia scite admodum contexta, commixta & coadunata isthoc mirabile corpus constituunt. Carolus Drelincurtius *Experiment. anat. de Uter. p. 97.* quærit, an uterus nervosus sit unice, idque ad majores venereæ voluptatis illecebras? an vero carneo-nervosus existat, quo foetum & arctius amplexetur & validius enitatur? Substantiam porosam utero tribuit Johannes Boh-

Bohnius *Circul. Anat. Physiol. Progymn.* 1. p. 15. quo loco seminis masculini particulas agiliores & actuentes in coitu fœcundo per tales porositates & spongiosam uteri hujusque appendicum quarumvis testiculis continuarum substantiam ad ovula adduci eademque imprægnare scribit. Juxta Joh. Anton. van der Linden *Meletem. Physiol.* §. 48. p. 23. uteri corpus utrimque membranæ, medio carneum est. Carni quid simile toto in corpore non reperies. Ita enim dura est, & veluti ex plurimis nerveis membranis compacta; ita simul pumicis instar foraminosa est, ac tubulis innumerabilibus ceu cuniculis pervia. Quæ vasa esse quaquaversum perreptantia inflatio docuit. Tales tubuli cerni nequeunt, nisi quando sanguine superfluo implentur & intumescunt, juxta Gothefr. Moeb. *Physiol. cap.* 20. p. 534. Georgio Philippo Nentero *Physiol. cap.* 2. §. 54. p. 44. est substantia uteri membranacea & carnosæ, & constat ex tribus tunicis, communi a peritonæo oriunda, media musculosa & intima nervosa. Anastomosis vasorum uterinorum in gravida post fœtus excisionem annotatam describit Adamus Brendelius *Obs. anat. Decad.* II. *Obs.* 8. p. 26. Gerardus Blasius *Comment. in Vesling. pag.* 97. seq. dicit: Carnosæ substantiæ uterum dicere, nil est, quod inhibet; quod si enim constitutionem ejus consideraverimus, non poterit in toto corpore exhiberi substantia quædam, ad quam melius reduci queat, quam ad carnem; Est tamen caro sui generis, dura & veluti plurimis nerveis membranis compacta, porosa admodum variisque foraminulis & quasi cavernulis donata, quæ tum temporis se maxime videre exhibent, cum superfluo sanguine implentur & dilatantur. De hujus membranæ interioris perforatione ita loquitur Gualterus Charleton. *l. a.* p. 27. interior uteri muliebris membrana numerosis pertusa est foraminulis, glutinosum mucosumque fundentibus humorem, quo uterus ipse & vagina perpetuo madent. Compresso quippe utero exstillat in ipsius cavitatem e multis orificiis hujusmodi succus, ovi albumine aliquanto spissior: patentque ista vasorum excretoriorum
ora,

ora, si interior uteri membrana aliquandiu in aqua maceretur. Quare probabile est, dictum humorem, qui ex succi nutritii reliquiis in uteri parenchymate sive substantia stagnantibus constare videtur, per tubulorum membraneorum orificia excerni. De tubulis uteri vesiculoso-lymphaticis aliisque membranarum ductibus & partibus in utero tam gravidæ, quam virginis, observatis, vid. Raymund. Vieussens *Nov. Vascor. Corp. hum. System.* p. 2. seq. 6. seqq. Plura de membranis & structura uteri, vid. Gualt. Charlet. *l. a.* p. 19. 20. seq. Christ. Henr. Erndel. *Itinerar.* p. 80. Joh. Vesling *l. a.* p. 97. Joh. Riolan. *Anthrop. Lib. II. cap. 35. fol. 199.* Regn. de Graaf *l. a.* p. 242. Jean Palfyn *l. a.* p. 59. seq. 74. seq. Berger. *l. a.* p. 454. seq. Joh. Guglielm. Paul. *Annot. in Joh. Horn. Microcosm.* §. 69. p. 248. Andr. Vesal. *Anat. Lib. V. cap. 15. f. 408. seq.* Job. a Meekren *Observat. Med. Chir.* 54. p. 242. seq. Petr. Dionis *l. a.* p. 222. An glandulæ in utero reperiantur, alii autores negant, vid. Frid. Ruysch *Thes. anat. II.* p. 56. El. Camerar. *dissert. Epist. 9.* p. 129. alii affirmant, v. Joh. Jacob. Harder. *Apiar. Obs.* 8. *Schol.* p. 18. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs.* 93. p. 181.

§. 6.

In genere dividitur uterus ab anatomicis in fundum, cervi- *Diviso.*
cem, vaginam & pudendum sive sinum pudoris; quia vero de his ultimis jam hactenus egimus, de utero proprie sic dicto adhuc restant cervix & fundus, vel juxta alios anatomicos fundus, cervix & os seu osculum vel orificium uteri; A nonnullis scilicet autoribus uterus in duas partes, scilicet in os & fundum, dividi solet, v. Nath. Highmor. *l. a. fol. 98.* Philippus Verheyenus uterum in partem superiorem & inferiorem dividit; superiorem & latiore vocat fundum, inferiorem vero nominat cervicem seu collum, & quidem breve, ad differentiam colli longi, quod proprie uteri vagina dicitur. Ab aliis autem dividitur uterus in os, cervicem & fundum, vid. Anton. van der Linden *Melet. Physiolog.* §. 48. p. 23. Quia vero orificium uteri, internum alias dictum, in collo seu cervice situm suum habet, nullius mo-

menti est hæc differentia. Per os vel orificium uteri Henricus a Deventer nunquam orificium vaginæ, sed ipsius uteri, aliis internum intelligit v. *Art. Obstetr. cap. 13. p. 52.*

§. 7.

*Collum &
orificium
uteri.*

Est autem orificium uteri interius foramen oblongum, quando connivet, secundum verba Nathan. Highmori *Anatom. fol. 98.* tinæ piscis os exacte referens, ex infima uteri sede protuberans; Penis glandem refert, sed paulo obtusius terminatur, in medio perforatum. Collum & orificium uteri ita describit Jean Palfyn *l. a. p. 55. seq.* Le col est cette partie étroite, ou l'aboutissement du corps de la matrice situë au fond du vagina, qui ressemble au museau d'un petit chien nouveau né, au milieu du quel on voit un orifice, qui est le commencement d'un conduit fort étroit, qui sert à donner entrée a ce qui doit être expulsé. Il est appelé orifice interne, cet orifice est ordinairement fendu en travers. Il est assez petit aux femmes, qui n'ont pas encore eu des enfans, mais celles, qui en ont eu, l'ont plus gros & d'une figure ronde, un peu inégale. Il est toujours fermé, si ce n'est pour donner passage à la semence de l'homme dans le coït, selon le sentiment de plusieurs, & pour donner issuë aux menstrues, comme aussi pour l'expulsion des faux germes, & des corps étrangers, qui peuvent s'y engendrer. Idem confirmat Henricus van Sanden *Observ. de Prolaps. Uter. §. 2. p. 15.* in virginibus, inquiens, nisi menses fluant, tantum stylum admittit cervix uteri tenuiorem; in gravidis vero appropinquante pariendi tempore magis magisque hiat. Juxta Johann. Vesling. *Syntagm. anat. cap. 7. p. 102.* est uteri orificium perexiguum, latiusculum in virginibus & feminis, quæ prolem enixæ nondum fuerunt, in aliis rotundius. Et secundum Isbr. de Diemerbr. *l. a. fol. 146.* orificium hoc in virginibus angustum & æquale, in iis vero, quæ aliquoties pepererunt, majus & quasi duobus labiis subduriusculis, veluti carunculis nonnihil tumidis, præditum, quæ labia in virginibus vix, aut non inveniuntur.

tur. Vopiscus Fortunatus Plempius *Fundam. Medic. Lib. 2. cap. 9. fol. 139.* scribit: Os internum uteri est foramen inter cervicem & fundum uteri situm: nam in uterum non est tam patulus ingressus, sicut in cervicem, sed ad cervicis finem intus corpus quoddam occurrit, referens glandem obtusam, perforatam transversa linea; quod tamen foramen si plane diducatur, rotundum fit. Petro Dionis *Anat. p. 243.* internum uteri orificium foramen est illi simile, quod in penis virilis extremitate occurrit; initium est admodum angusti meatus, qui dehiscit ad introitum præbendum iis, quæ in uterum intromitti debent, aut ad transitum permittendum iis, quæ hic emittenda sunt. Hæc pars rictum catuli canini, vel tincæ piscis optime refert. Admodum densum est hoc orificium, quoniam membranis sinuatis & corrugatis constat, quæ valde dilatari & expandi possunt. Et Johannes Antonides van der Linden *l. a. p. 24.* inquit: Cervix uteri est ea pars, quæ, ut ex fundo angustato constituitur, sic intra sinum muliebrem tota dependet. Os vero est, quod cervicis imo appositum sinui pudoris ex adverso est; inque congressu virile caput suis amplexum labris velut osculatur. Hoc mirum in modum explicare se & complicare potest.

§. 8.

Quamvis autem hoc foramen seu orificium in virginibus & ante partum satis sit angustum, coitus tamen fœcundi tempore in conceptione, secundum plurimorum autorum sententiam, illud pro assumendo semine virili se aperit, posteaque ita arcte se claudit, ut ne stilum quidem admittat; atque in hoc statu graviditatis per totum gestationis tempus usque ad partum fere permanet; hujus autem termino appropinquante per albidum quendam viscidumque, ex porosa ipsius uteri membrana interiori vel etiam ex pressa colli seu orificii substantia exstillantem humorem irrigatur, sensimque ad dilatationem emollitur, ut in partu denique pro fœtus ejusque secundinarum egressu sufficienter dehiscat ac pateat. Hinc etiam obstetrices appropinquante partus tempore ex ejusdem orificii apertura in gravi-

*Clauditur
& laxatur
orificium.*

dis instantis partus signum petere solent; siquidem ubi foetus in statu naturali & capite inclinato egressum molitur, primum hoc orificium ita dilatatur, ut obstetrices per ejusdem minorem vel majorem aperturam, quam ipsæ vulgo coronam appellant, per tactum capitis infantis, tam de ipsius vita, quam etiam de propinquiore & instanti, aut remotiori partu judicare possint. In ipso autem partu dictum orificium ita expanditur atque dilatatur, ut non solum foetus, tam in situ naturali, ambobus humeris, quam in præternaturali per illud excludi queat, sed etiam statim post partum fere totum dispareat atque obliteretur, nullumque ejus vestigium appareat, sed potius uterus ejusque orificium sacci instar & ejusdem amplitudinis conspiciantur. Quæ tamen orificii expansio paulo post partum se iterum adeo contrahit, ut paucos intra dies ad pristinam fere coarctationem redeat. An vero in coitu foecundo & conceptione semper hoc orificium aperiatur, semenque viri materiale in uteri cavitatem recipiat absorbeatve, res adhuc dubia videtur, de qua alibi de conceptione agendum erit.

§. 9.

Anterioritas.

Hanc sententiam de orificii constrictione & laxatione confirmant sequentes & alii autores. Inquit enim Petrus Dionis *l. a. p. 243.* quamvis hiatus iste admodum angustus videatur, sufficienter tamen aperitur ad liberum transitum infanti permitendum; quod absque labore fieri non puto, cum hæc pars omnium maxime partum remoretur paulatim tantum dehiscendo infantis conatibus, quibus & dilatando allaborat. Quando chirurgi obstetricantes hoc orificium contrectant, hoc infantis caput instar coronæ cingere deprehendunt, hinc est, quod tunc coronaminis nomen obtineat: Sed postquam exiit foetus, evanescit hoc orificium, totusque uterus nihil amplius est, quam ingens cavitas ab introitu colli usque ad ejus fundum, quod diu non perseverat; illico enim post partum contrahuntur hæc partes, quasi vacua crumena, nativumque suum statum resumunt.

Inter-

Internum orificium ad semen momento ejaculationis excipiendum dehiscit; postquam hoc excepit tam arcte deinde iterum occluditur, ut ne minimulum specillum in id penetrare queat. In hoc statu permanet usque ad posteriores graviditatis menses, quo tempore humore quodam viscoso & albugineo imbitur, qui ex internis uteri porositatibus transudando per hoc orificium emanat; quod huic emolliendo ac humectando inservit, ut eo facilius ad foetus emissionem expandatur. Interim orificii actio mere naturalis est, quandoquidem necessario agit, nec a nobis pendet illud ad aliter agendum cogere; cum contra, si motus ille spontaneus esset, mulieres reperiri possent, quæ illud ad motus, solitis prorsus oppositos, quandoque adigerent. Hæc Dionis. Juxta Johannem Veslingium *l. a. p. 102.* orificium ad semen suscipiendum hiscere, eodemque jam concepto exactius claudi, rursus autem ad foetus exclusionem, stupendum in modum paulatim ampliari diducique necessum est. Et secundum Vopisc. Fortunat. *Plemp. l. a.* os uteri internum tempore conceptionis valde constringitur: tempore coitus dilatatur, penemque, si is longus; satis sit, amplectitur suo morfu: in partu adeo extenditur, ut foetui egressum det; quod vere admirandum est, osculum adeo exiguum, ut alias ne digitum quidem admittat, usque eo expandi, ut foetui tam vasto & grandi transitum præbeat. Vel juxta verba Isbrandi de Diemerbroc *Anat. Lib. I. cap. 26. fol. 146.* post susceptum semen hoc orificium tam exacte clauditur, & lento, viscoso ac flavescente humore seu muco tam exacte obsignatur, ut, referente Galeno, ne specilli quidem aciem admittat, nec ante partum (nisi forte per libidinofum coitum admodum ferventem, ex quo nonnunquam superfoetatio contingit) referatur. Tempore vero partus stupendum in modum, ad foetus exclusionem, instar rosæ sese explicantis, dilatatur, tuncque prædicti orificii labia (ut in puerperis mortuis observavi) sesqui digiti crassitiem adæquant, maxime laxa, lubrica, spongiæque in modum rara ac fungosa sunt.

Prolixe de hac materia agit Jean Palfyn *l. a. p. 59.* Cet orifice, inquiens, s'ouvre si extraordinairement à l'heure de l'accouchement à que l'enfant passe à travers pour sortir de la matrice; au quel temps cet orifice disparoist, & la matrice semble alors n'avoir qu'une grande cavité, presque également large, comme celle d'un sac, depuis son fond jusques à l'entree de son col, ce qui ne dure pas long tēms; car immédiatement apres l'accouchement ces parties se retrecissent peu à peu, & reprennent leur état naturel. Toute la cavité de ce col est ridée, inegale & percée de plusieurs petits trous, qui donnent jour à une matiere visqueuse, des que l'on presse toute la masse. Cette liqueur peut servir pour chatoüiller cette partie, en l'humectant plus qu'à l'ordinaire. Cest dans ces rides ou inegalitez qu'on a observe souvent de ces petites boules blanches, ou de ces petites vessies rondes, remplies d'une liqueur tres-claire, que les medecins appellent hydatides. Ce col de la matrice est fort-epais, parce qu'il est composé de membranes froncées & ridées, qui peuvent se dilater & s'etendre beaucoup. Les deux ou trois dernieres semaines de la grossesse l'orifice de ce col est arrosé & imbu d'une humeur glaireuse & viscide, afin qu'il puisse se relâcher davantage, & ainsi se dilater, s'en trouver sans violence, & enfin donner un plus libre passage au fœtus à sa sortie. Quand la femme n'est pas grosse, il est un peu plus longuet, & d'une substance un peu dure & resservée; mais dans temps de la grossesse il s'amollit & grossit peu à peu, jusques au sixieme mois, ou environ. Apres cela il s'accourcit ordinairement & son epaisseur commence à diminuer à proportion de la distention de la matrice; desorte que dans le dernier mois de la grossesse ce col paroist presque tout applai, & comme confus avec le globe de la matrice, & non pas allongé, ainsi qu'il étoit quand la femme n'étoit pas grosse. L'action, par la quelle l'orifice interne dela matrice s'ouvre & se ferme, suivant les differentes necessitez est entierement involuntaire, ce qui

qui à été fait fort à propos; car si le mouvement de cet orifice dependoit de la volonté des femmes, il y en a beaucoup, qui par ce moyen s'empêcheroient de concevoir, en usant du coït, & plusieurs seroient assez mechantes pour expulser & rejeter, quand elles voudroient, ce qu'elles auroient conçu, afin de s'exempter des incommoditez de la grossesse, & d'être toujours en état de satisfaire avec volupté au desir insatiable de cette partie.

§. 10.

Dicta autem obstetricum de instante partus tempore, per orificii interni aperturam seu coronationem facta exploratio in memoriam revocat observationem, quam in annotationibus ad hypotheses Gofeyanas de generatione fœtus p. 62. recenset Daniel Hoffmannus: Gallus scilicet quidam nomine Gofey statuit, matricem in cohabitatione se non aperire, quod beneficio tactus innotesceret; statim enim post emissionem materiæ seminalis, si intromittatur digitus, orificium uteri internum firmiter clausum deprehenderetur, adeo ut illud nunquam fuisse apertum haud immerito videatur; imo pro confirmanda sua sententia sequentem observationem refert: Anno 1706. mense Junio, mulier quædam annorum circiter triginta, primo instante gravida, cum ultimum jam gestationis terminum se attigisse crederet, ex me quærebat, annon partui esset proxima, quo facto digitis partes illas exploravi, inveni; non sine admiratione, illam per octo jam menses gravidam nullum habere orificium uteri internum, omniaque circa illas partes esse occlusa, nullum digito patere aditum: Præterlapso mense partu puellam enixa est dicta femina, præcedente hæmorrhagia satis copiosa ac violenta. Hæc tamen Gofeyana experientia allegato Danieli Hoffmanno l. a. p. 64. videtur plane fallax nec tentanda sine impudentia, nec intentum probat: potuit enim patere orificium, & suis iterum fibris constringi, ac si nunquam fuisset apertum. Et p. 62. ad observationem his verbis respondet:

*An orificium in coita
aperiatur?*

det: Credo equidem digito non patuisse orificium uteri, nec tangi ac dignosci accurate potuisse; nullum vero orificium uteri adfuisse, hinc quidem nondum sequi arbitror; peperit mulier illa elapso mense, dubio procul per orificium illud jam apertum transeunte foetu; si dicas, ruptum fuisse uterum, nec adfuisse orificium, teste digito tangente, regerendum erit, digitum non fuisse satis oculatum iudicem, nec exceptione omni maiorem, cum nullus hic duriori tactui locus fuerit, nec ita impune rumpi uterum; nec deesse statim orificium illud internum, ubi non illico tangatur, vel apertum appareat.

§. II.

Orificii oc-
clusio.

Annon autem quandoque hoc uteri orificium ita occludatur, ut sperma virile uterum ingredi nequeat, non dubitamus, teste experientia autorum alibi de atretis adducenda; hoc loco saltem sufficiant verba Johannis Wieri *Obs. Lib. 1. p. 953.* ubi inquit: Quibusdam obsepta est pudendi pars anterior sublimiorque: aliis media: nonnullis os uteri profundius: fitque id vel membrana nervosa, crassa, dura, vel innata carne pauca vel multa. Differentia vero vel oculi inspectione ex membranæ candore, & carnis rubore, quemadmodum & indicis digiti extremitate ex renitentia modo dijudicatur, potissimum partibus his speculo incurvo ad trianguli formam adornato, artificiose dilatatis, quandoque etiam anhelitu fortiter retento. Quo autem totam orificii interni clausuram etiam exemplis probemus, videri potest observatio Matthæi Harderi de anatome feminae ex suppressione lochiorum stupendo abdominis tumore defunctæ, in qua præter alia orificium uteri interius plane cartilagineum ac firmissime coalitum annotavit. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 93. p. 181.* Huc pertinet etiam observatio D. Pauli in *Histor. Morbor. Vratislav. Ann. 1702. p. 210.* his verbis ab ipso communicata: In duabus infæcundis mulieribus, citra ullum delectationis sensum, juxta propriam ipsarum confessionem, congressum patientibus, manus meæ

meæ examini commissis, internum uteri orificium coalitum defectumque rugarum in collo deprehendi. In femina hydrope uteri extincta orificium uteri in solidum ligamentum impervium degenerarat teste Philippo Jacobo Hartmanno *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 67. pag. 143.* De femina Pragensi, quæ integrum sexennium ventrem tumidum gessit instar prægnantis, uterumque exiguum & arctum, & orificium proprium arctissimum & durum habuit, v. Theoph. Bonet. *Sepulchr. Lib. III. Sect. 21. Obs. 55. fol. 1134.* Orificii occlusi exemplum etiam mihi ipsi ante viginti annos in vetula quadam veneficii suspecta & accusata, vulgo die Spreewaldische Margretha dicta, hicque loci ob facinora maxime nota, demumque in carcere defuncta, observare licuit; in ejus enim sectione inter alia uteri orificium internum admodum durum adeoque angustum vel potius obstructum deprehendi, ut subtilissimum stilum absque nova perforatione intrudere non potuerim. Huc etiam pertinet orificium uteri a scirrho obstructum, cujus meminit Guilielmus Fabricius, Hildanus *Obs. chir. Cent. 1. Obs. 65. Oper. fol. 51.* scilicet in sexagenaria matrona, quæ binis nuptiis sterilis fuerat, invenit scirrhum circa orificium fundi uteri, qui instar annuli collum matricis circumdabat, adeoque uterum claudebat, ut styli acies vix immitti posset: unde nil mirum, quod in coitu sperma a matricis ingressu perpetuo arceretur. Et *Obs. 66.* similem casum refert: Honeſta scilicet matrona in primo puerperio inflammatione uteri laboraverat, curata tandem sterilis mansit. Quum autem postea morbo acuto extincta esset, in cervice ante orificium fundi uteri, scirrhus magnitudine ovi anserini, ipsi adeo adhærens, ut unum videretur corpus, nec ullo modo ab ea divelli potuerit, a Fabricio fuit inventus. Post partum difficilem mulieri cervix uteri spississima ac veluti cartilaginosa inventa & transversus digiti crassitie coaluerat, uti ex Platero refert Thomas Bartholinus *de insolit. part. viis cap. 3. p. 20.* Sterilitatem sequi, si hoc orificium invertatur, induretur, exulce-

Ff

retur,

retur, vel cicatrice obducatur, vel humidum nimis fiat, scribit etiam Nathanael Highmorus *Anat. fol. 98.* vid. etiam Regn. de Graaf *l. a. p. 237.* Quamvis etiam dictum uteri orificium non penitus occlusum, sed tantummodo nimis angustum sit, ad minimum inde partus in gravidis retardari atque difficilis reddi potest, uti Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 94. p. 229.* de femina triginta annorum refert, hæc nimirum primipara a quinque diebus partus dolores ingentes sustinuit, capite infantis ad osculum uteri usque provoluto, quod tamen nullo molimine edi potuerat. Vocatus Muraltus matricis tendinosum cingulum seu osculum vertici infantis apte & arcte adplicatum, perunctis locis pollice circumcirca dilatavit & sensim deduxit, medicamenta foetum pellentia matri porrexit, quo tandem puer natus debilis.

§. 12.

*Fundus
uteri.*

Cavitas.

His de uteri cervice, seu collo ejusque orificio, præmissis, ad ipsius fundum progredimur, quod uteri major & suprema pars est, cavitatem habens unicam parvam & oblongam, in puellis & virginibus fabæ circiter vel amygdalæ mediocris capacem; imo juxta Henric. a Deventer *Art. Obstetric. cap. 4. p. 23. seq.* hæc cavitas interna minima est, imo tam exigua, ut, si uterum nulla prius extensione facta disseces, cavitas instar rimæ saltem appareat, superiore parte inferiori imposita sine intervallo, ut vix comprehendi possit, qui semen virile eo penetret, nisi tempore concubitus dilatetur sensu & delectatione, qua femina tum præcipue gaudent, quæ forsan inservit conceptioni, sicuti postea partui dolores inserviunt. Econtra vero in libidinosis, viro fruentibus coitumque sæpius celebrantibus, item menstruatibus & parientibus procul dubio, & quidem ab orgasmo venereo vel affluxu humorum & spirituum & ab ipso partu hæc cavitas grandior seu laxior, atque in non prægnantibus mucos quodam, a membranæ uteri internæ, (de qua supra diximus) poris seu foraminulis transudante oblita observatur

vatur. Hæc tam angusta cavitas, foetus in utero ex ovulo formandi, demumque partus tempore excludendi, domicilium, successive in tam amplum dilatatur spatium, ut non solum unus, sed plures interdum foetus, per novimestre spatium indies majus incrementum sumentes, cum secundinis suis tempore legitimo per dictum orificium excludendi, in eadem morari possint. Imo in statu etiam præternaturali quandoque cavitas hæc nimis angusta deprehenditur; teste enim Matthæo Hardero in textoris cujusdam Gallensis uxore, triginta duorum circiter annorum, sex liberorum matre, & ex suppressione lochiorum stupendo abdominis tumore defuncta, inter alia cavitas uteri vix pisum capiebat. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 93. p. 181.* Et in utero steatomatis instar in unam massam coalito nulla cavitas apparuit teste Joh. Tackio. v. *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 152. p. 274.* De utero cavitate carente v. *M. N. C. D. I. An. 6. & 7. Obs. 73. p. 102.* Porro in hac fundi cavitate veteres certas cellulas, imprimis septem, reperiri statuebant, cui tamen fabulæ non immerito recentiores ex avtopsia contradicunt, econtra vero eandem cavitatem in medio secundum longitudinem linea quadam veluti futura, in dextram & sinistram partem dividi asserunt, vid. Vopisc. Fort. Pless. *l. a. fol. 139.* Jean Palfyn *l. a. fol. 59.* Joh. van Horne *Microcosm. §. 69. p. 246.* Isbr. de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 26. fol. 146.* Quam tamen lineam secundum uteri longitudinem excurrentem negat Regnerus de Graaf *l. a. p. 234.* nisi substantiam fundi secundum longitudinem dissecando lineam illam efformaverint. Denique in uteri fundo tria notantur foramina in ejusdem cavitatem patentia, quorum majus est orificium uteri internum; de quo plura hætenus recensuimus; reliqua duo minora circa latera ipsius fundi, quibus annexæ sunt tubæ, Fallopianæ dictæ; per hæc foramina post conceptionem ovula imprægnata atque a dictis tubis ex ovariis excepta ad uteri cavitatem deducuntur seu trahuntur.

§. 13.

Figura.

Restant porro adhuc alia circa uterum observanda, nimirum de ipsius figura ita scribit Petrus Dionis *Anat.* 229. uterus est rotundus & oblongus, nam ex latiore basi, quæ ejus fundum est, paulatim in acumen desinit, quo fit, ut medicæ cucurbitulæ, vel pyro similis sit, si vero collum ejus ei adjungatur, inversæ lagenæ figuram habet; non est exacte rotundus, sed antica & postica parte tantillum depressus. Si una cum collo & sinu pudoris uterus expendatur, secundum Johann. van Horne *Microcosm.* §. 69. p. m. 245. optime figura sua refert urinale, seu vas vitreum urinæ inspiciendis aptum, quamvis uterus compressus, non, ut illud, rotundus sit. In iis, quæ maturæ viro sunt, pyri quodammodo compressi formam & magnitudinem uterum referre scribit Johannes Munnick *Anatom.* §. 31. p. 73. Et juxta verba Henrici a Deventer *l. a.* p. 23. uterus per se consideratus figura externæ cuidam pyrorum generi haud absimilis est, infra tamen & supra vesicæ & intestino recto adjacens magis complatus, ibique lævis & æqualis est, sed ab utroque latere minus æqualis. Secundum Nicol. Venett. *de la Generat. Part. 1. Cap. Art. 4. p. 24.* à considerer une fiole renversée, l'on a une idée assez juste de la figure de la matrice, si ce n'est qu'elle est un peu aplatie, lors qu'elle est vuide. Attamen non semper uterus ejusdem est figuræ, hinc etiam inquit Jean Palfyn *l. a.* p. 52. on ne sauroit précisément déterminer la figure de la matrice. Elle représente ordinairement dans les femmes celle d'une poire; dans les vierges elle est un peu aplatie devant & derrière, & dans celles, qui ont enfanté, elle est plus ronde. Dans le temps de la grossesse elle ressemble dans les premiers mois à la vessie de l'urine, & se dilate peu à peu, jusqu'à ce que dans les derniers mois, elle approche de la figure sphérique, pourvu qu'on n'y comprenne pas son col, qui ne suit pas la dilatation de son fond, mais conserve toujours son premier état ou sa figure; non seulement dans les personnes raisonnables, mais

mais même dans les vaches, dans les brebis & plusieurs autres especes d'animaux. Et Regnerus de Graaf *l. a. cap. 8. p. 233.* ita scribit: Figura uteri varia est: alia in gravidis, alia in non gravidis; in his pyri quodammodo figuram repræsentat: male igitur ob depressionem illam cucurbitulæ chirurgorum (utpote cujus fundus rotundus est) eum assimilant; & adhuc magis a veritate aberrant, qui illum rotundum aut quadratum pronunciant. In gravidis vero prioribus mensibus vesicæ urinariæ non absimilis est, pedetentim tamen magis magisque distenditur, & quidem ita, ut si collum ejus excipias, postremis mensibus ad figuram sphericam proxime accedat. Collum enim dilatationem uteri non insequitur, at pristinum fere statum usque retinet; idque non in hominibus solum, verum in vaccis, ovibus aliisque animalibus indies evenire conspiciamus. Figuram uteri mirabilem in macilenta rustica Haynæ in Franconia post partum difficilem defuncta annotavit atque delineavit Christianus Franciscus Paulini *M. N. C. Dec. II. An. 5. App. p. 68.*

§. 14.

Pariter quoque uteri magnitudo non semper eadem est, *Magnitudo.* sed non modo ratione ætatis & staturæ seu proceritatis corporis, sed etiam temperamenti, salacitatis seu libidinis, sterilitatis, graviditatis & partus differt. In recens natis uterum aliquando drachmam, aliquando drachmam unam cum semisse propendisse, annotavit Regnerus de Graaf *l. a. pag. 238.* In vetulis vero & virginibus jam pubescentibus ejusdem fere magnitudinis est, & ut plurimum ab uncia una ad sesquiunciam ponderat. In validioribus, & iis, quæ sæpius pepererunt, aut frequentius veneri indulgent, major evadit, rarius tamen duas uncias excedit, nisi in statu præternaturali quandoque observatur. Juxta Guilielm. Harv. *de Generat. animal. de Part. p. m. 529.* varia est uteri constitutio; eaque non modo præternaturalis, sed etiam secundum naturam; tempore nempe fœcunditatis aut sterilitatis. In puellis & effœtis fabæ magnitudine exsanguis est. In virgine

Longitudo.

Crassities.

nubili, pyri magnitudinem & formam refert. In mulieribus foecundis & ad concipiendum idoneis parvæ cucurbitulæ aut ovi anserini amplitudine conspicitur, simulque cum mammis turgescit, laxatur & carnosior factus incalescit. vid. etiam Gothofr. Mœbii *Physiolog. cap. 20. pag. 539.* Longitudo autem uteri non imprægnati ab extremitate simili usque ad cervicem seu osculum magis ordinaria est circiter trium digitorum; latitudo fundi duorum & semis, & crassities fere duorum. v. Casp. Bauhin. *Theatr. anat. Lib. I. cap. 37. p. 122.* Crassities seu densitas uteri pariter valde diversa est: in virginibus enim est tenuis, sed densior fit in feminis uterum gerentibus; quæ tamen moles post partum iterum decrescit, ita ut intra duas vel tres a partu hebdomadas, per largam vel sufficientem lochiorum expurgationem tanta uteri moles, uti ante partum observatur, ad pristinam magnitudinem redeat. De uteri crassitie ita scribit Galenus *de dissect. Uter. seu vulvæ cap. 8. fol. m. 114.* Tunica vulvæ non semper eandem crassitudinem servant, sed prima ætate sicut parvæ, ita etiam tenues sunt: postea vero profluentibus jam menstruis, pro magnitudinis ratione crassitudinem etiam augent: quemadmodum minuitur tam magnitudo, quam crassitudo, cum mulier vel concipiendi tempus excessit, vel menses non amplius emittit. Atque hæc quantum ad ætates spectat, differentia est. Cum menstruorum purgatio instat, crassa plane vulva ac tumens apparet, utpote sanguinis humiditate irrigata; tenuis contra atque arida, cum ab hoc expurgationis tempore longissime abest: Ejus, quæ jam uterum gessit, crassior, crassissima ejus, cui sæpiissime id contingit. Et Avicenna *Lib. 3. Fen. 21. Tr. 1. cap. 1. fol. m. 389.* inquit: Matrix ingrossatur & inspissatur, quasi ipsa impinguetur: & illud est in hora menstruorum. Deinde, cum purgatur, extenuatur & exsiccatur. vid. etiam Andr. Vesal. *de Corp. hum. Fabric. Lib. 5. cap. 15. fol. m. 411. seqq.* Juxta Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 28. p. 261.* Crassities uteri variat: nam in virginibus tenuis est substantia, in adultioribus crassior; & quo sæpius

sæpius mulier uterum gessit, eo crassior est uteri substantia. Mensibus fluentibus crassescit uterus; & quando instat mensium excretio, tumida & crassa apparet uteri substantia. Uterus secundum Gualter. Charleton. *de Catamen. cap. 3. p. 18.* statim ab excluso foetu cum secundis, sese sensim recolligit, cervicem arctat atque interiora versus in locum pristinum se retrahit: partimque per diaphoresin insensibiliter minuitur, partim in lochia solvitur; dum interim partes omnes vicinæ, ossa, venter totaque regio hypogastrica simul constringuntur & firmantur. In specie admodum densus est uterus prope orificium suum internum, quod est regio illius angustissima, hinc fit, ut extendi & dilatari valeat, quantum necesse est ad foetus exitum. Variatur etiam uteri densitas, maximeque insignis evadit menstruationis tempore, quoniam sanguis appulsus, perque totam ejusdem substantiam diffusus, illum tumidum reddit; cessante autem motu sanguinis atque influxu extraordinario uteri crassities iterum minuitur. Uteri dissecti substantiam in anteriori parte transversî pollicis, in lateribus ac posteriori parte, versus lumbos, duodecim transversos digitos adæquantem observavit Regnerus de Graaf *vid. l. a. p. 250.* Talis uteri crassities etiam ex impedito lochiorum fluxu oritur, uti Matthias Harderus in modo allegata femina ex suppressione lochiorum defunctæ sectione annotavit *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 93. pag. 181.* in illa enim crassitie tres digitos superabat. De substantia uteri in statu præternaturali quatuor digitos transversos crassa, vid. Jean Palfyn *l. a. p. 79. seq.* Econtra vero in femina quadam, quæ gra- parvus. vidam se esse dicebat, sed falso, cum, punctura cultello prope lumbos facta, prodiret aqua purulenta, atque in tantum foetida, ut nemo adstantium foetorem perferre posset, uterus in loco suo naturali situs vix nucem juglandem magnitudine æquavit, juxta Joh. Rudolph. Salzmann. *Observat. anat. p. 31. 33.* Et principissæ cujusdam, quæ ob arctitudinem uteri a prægresso matrimonio solvebatur, meminit Thuanus *Libr. 104. edit. German. Tom. II. fol. m. 1118.*

§. 15.

*Uterus p. n.
magnus.*

Præter naturam uterus quandoque in immensam magnitudinem expanditur, uti de puella ex Baugrandii chirurgi jurati communicatione refert Nicolaus Blegny *Zodiac. Med. Gallic. An. II. Mens. Jul. Obs. 5. p. 144.* Dictus scilicet chirurgus aperiendo cadaver puellæ jubente & coram magistratu, deprehendit uterum adeo expansum, ut fere universam abdominis capacitatem impleret, unde tam valide compressæ sunt partes vicinæ, ut in angustissimum spatium coactæ essent: Uterus dictus omnino infarctus erat materia quadam rubicunda, carni minutim dissectæ non absimili, quæ maligna qualitate propriam partis substantiam absumpserat, adeo ut quibusdam in locis ad chartæ tenuitatem accederet, etsi nondum effluxisset annus integer ab initio morbi. In femina, quæ mortua fuit reperta, aperto abdomine apparebant intestina mirum in modum inflata. In ventriculo prope pylorum nonnulla rubicunda sanguine suffusa stigmata notabantur. Uterus præsertim ultra modum erat expansus continens atro-rubentem sanguinem muco tincto immixtum. vid. *Act. Berolin. Vol. IV. pag. 91. seq.* In vidua quinquaginta circiter annorum repertus uterus ad libras octoginta & septem mercatorias ponderans, referente Guihelmo Fabricio, *Hild. Obs. Chir. Cent. V. Obs. 49. fol. 436.* De femina decima quinta vice utero gerentis utero, in consuetam molem excreto, tamque ponderoso, ut solitaria manu elevari nequiverit, in *Act. medic. Berolin. Vol. VIII. Obs. 7. p. 84. seq.* observationem a Chudenio annotatam legere licet. Uterum naturali triplo aut quadruplo majorem, externa fronte callosum, gibbosum, variisque diversæ magnitudinis & figuræ protuberantiis spectabilem in virgine sexaginta quinque annos nata, observavit Sylvius Samuel Anhorn *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 34. p. 291.* Uteri incrementum enorme annotavit Gerardus Blasius *Obs. med. Part. 1. Obs. 7. p. 12.* in cadavere virginis septuaginta annorum; totus scilicet uterus pinguedinem quasi cartilagineam referebat, naturali

rali figura destitutus, imo & magnitudine, librarum octodecim erat. Huic virgini anno ætatis nono fluxus menstrualis super-
venit atque ad quinquaginta annos duravit, unde etiam causam
autor hic incrementi dicti sanguinis copiam constituit. Uxor
rustici cujusdam ex tecto horrei in vomerem incidens pudenda
læsit, sic ut ipsa vomeris acies in uteri substantiam impacta fue-
rit; unde uterus capitis puerilis magnitudine intumescens ex-
tra corpus prolapsus est. Teste Johanne Baptista a Lamzweerde
Append. ad Joh. Scultet. Armament. Obs. 71. p. 270. Admirandam
uteri vastissimi molem, orbicularem, quoquo versum expansam
ponderis triginta septem librarum Parisiensium, varia in se con-
tinentem, in illustrissima quadam matrona observavit Franciscus
Rossetus, *vid. ejusd. Tract. de Exsect. Fœtus Append. p. 209. seqq. Et
sect. 5. cap. 4. p. 115.* refert, se in mulieris uteri substantia carnosâ
collectionem adeo admirabilem tam humorum quam carnosâ-
rum excrescentiarum, membranarum, tendonum, ossicu-
lorum &c. vidisse, ut pondus omnium esset librarum qua-
draginta. In propria uxore non gravida Maximilianus Preussius
uterum instar summum gravidæ per totum abdomen extensum,
omnibusque fere integumentis & visceribus ventris inferioris
firmissime adnatum seu accretum deprehendebat, cujus totum,
tum superficiem, tum substantiam, duos pollices undique cras-
sam, tum cavitatem quoque satis capacem, innumerabiles ubi-
que fere perreptabant replebantque cystides magnitudine ovo-
rum columbinorum & gallinaceorum, quarum aliæ repræsen-
tabant steatomata, sebaceo-cartilaginea materia repleta, aliæ
vero sacculos lymphâ pellucidissima plenos. *vid. M. N. C. Dec.
III. An. 5. & 6. p. 536.* Uterum raræ excrescentiæ & sexaginta
librarum in virgine annotavit Johannes Theodorus Mœren
ibid. An. 7. & 8. Obs. 100. p. 167. seq. In femina anno ætatis suæ
quingagesimo defuncta uterum ad minimum quadraginta
libras pendentem se observasse scribit Regnerus de Graaf *de mul.
organ. cap. 8. oper. pag. 238. seq.* Viduæ cujusdam venter, ut in

prægnante, intumuit, cujus exemptus uterus ad libras octoginta sex ponderavit, vid. Theoph. Bonet. *Sepulchret. Lib. III. Sect. 13. fol. 889.* ex Guil. Fabric. Hild. *Oper. Cent. V. Obs. 49. f. m. 436.*

§. 16.

An uterus
gravida-
rum incras-
setur?

negant alii

at. tenuat
defenditur.

Circa hanc uteri magnitudinem atque crassitiem occurrit etiam quæstio de utero gravidarum atque puerperarum, scilicet per aliquot fere secula inter se certarunt anatomici, an uterus post imprægnationem ob foetus incrementum tantummodo indies extendatur, atque instar aliarum membranarum attenuetur? an vero ipsius substantia, juxta quorundam sententiam, præter dilatationem simul incrassetur? de qua materia diversæ autorum opiniones ex ipsorum verbis patent. Et primo quidem, si membranarum, ex quibus maximam partem uterus constare scribitur, naturam consideramus, utique ipsarum substantia per expansionem non crassior, sed tenuior evadit, quid itaque mirum, quod sequentes autores gravidæ mulieris uterum cum extensione successive simul attenuari statuunt? Inquit enim Galenus *de Uter. seu Vulv. dissect. cap. 8. fol. 114.* Vulva in principio conceptus crassa, cum prope tempus pariendi accedit, major quidem sed tenuis evadit: crassitudo enim in longitudinem extensa absumitur: in reliquo intercedente tempore pro ratione magnitudinis crassitudinem habet. Et *de Usu Part. Lib. 14. cap. ult. fol. m. 291.* scribit idem, tenuissimæ omnino matrices sunt, quo tempore gerunt, nempe quod profunditas in longitudinem sit absumpta, eoque imbecillima. Juxta Avicenn. *Lib. III. Fen. 21. Tr. 1. Cap. 1. fol. m. 389.* attenuatur matrix cum magnitudine embryonis. Et ejus dilatatio est secundum dilatationem corporis embryonis. Aetius *tetrabibl. 4. serm. 4. cap. 1.* inquit: ubi foetus adolevit ac pariendi tempus adest, tenuissimus evadit uterus, attenuatur autem veluti vesicæ aqua repletæ solent, crassitudine in latitudinem abeunte. vid. Cornel. Stalp. van der Wiel *Obs. Cent. 2. Obs. 30. Sch. p. 317.* vid. etiam Theoph. Bonet. *Polyalth. Tom. III. Lib. 5. cap. 26. fol. 323. seq.* Inquit etiam Jean Baptiste

Baptiste Verduc dans les *Operat. de chirurg. cap. 36. p. m. 166.* la matrice dans les derniers mois de la grossesse a si peu d'épaisseur au delà du placenta, qu'il est très-facile de l'ouvrir. Et Petrus Dionis *Anatom. Demonstr. IV. p. 228. seq.* inquit: Veterum plerique imo & recentiorum quidam retulerunt nobis, uteri membranas naturæ a cæteris prorsus discrepantis esse; quo plus dilatarentur, eo densiores fieri, & partus tempore duorum transversorum digitorum crassitiem eas habere, ob prodigiosam spirituum & sanguinis copiam, qua imbibebantur ejus membranæ, & circa naturæ sapientiam exclamabant, quæ eas tales in bonum finem condidisset, ut nimirum fœtui, dum in utero conclusus maneret, per illos spiritus & per illum sanguinem, omnia auxilia ipsi ad suam formationem necessaria conferret. Sed ausim assere, pergit Dionis, contra virorum illorum opinionem & autoritatem, uteri membranarum naturas a cæteris non differre, illasque eandem sortem subire, quandoquidem harum densitas minuitur, prout dilatantur; imo & tenuiores sunt posterioribus graviditatis mensibus, quam prioribus. Hanc sententiam quoque fovet Franciscus Mauriceau *de prægnat. & puerperar. Part. genital. descript. anat. cap. 4. p. m. 17.* quod scilicet, quo magis uterus in gravida expanditur seu dilatatur, eo quoque tenuior atque subtilior evadat. Ibidemque dictus autor, alios celebres anatomicos v. g. Laurentium, Riolanum atque Bartholinum ea in re deceptos fuisse, admodum miratur, suamque sententiam prolixè défendit, inquit, quod, quamvis dicti vel alii anatomici post fœtus exclusionem uterum ad digitum unum vel duos crassum deprehenderint, minime tamen uterus, fœtum cum secundinis continens, tantæ ante partum sit crassitie, sed talis crassitudo potius post fœtus exitum ex contractione hætenus expansi uteri substantiam suam solitam iterum acquirit. Evolvatur etiam Henr. a Devent. *de art. obstetric. cap. 8. pag. 29. seq.* ubi plures Mauricæi rationes adducit, simul tamen refutat.

§. 17.

Alia opinio.

Alii gravidarum uterum equidem in tota peripheria tenuiorem fieri arbitrantur. Excepta illa parte, cui placenta uterina est annexa, a qua substantia uteri crassior evadat. Hujus sententiæ fuit Adrianus Falcoburgius anatomicus Leidensis, scilicet revera tenuiorem fieri uteri substantiam, ut in dissectionis gravidis observaverit, sed eam videri crassiolem, quod hepar uterinum illi arctissime connascatur, & hoc pluribus potuisse imponere. v. Th. Bartholin. *Anat. Lib. I. cap. 28. p. 261.* Alb. Kyper. *Anthropol. Lib. I. cap. 9. §. 78. p. 145.* Et Nicolaus Venette *de la Generat. de l'homme. Part. I. Cap. 1. Art. 4. p. 24.* ita scribit: lorsque les regles coulent aux filles, ou qu'une femme a conceu, toute la substance de la matrice s'enfle un peu plus qu'auparavant, & a mesure qu'un enfant croist, la matrice devient aussi plus simple & plus menuë dans sa circonference, mais un peu plus épaisse dans son fonds à cause de l'arrière-fais, qui y est placé, & de l'abondance des vaisseaux, dont la matrice est parsemée en cet endroit la: ce que l'expérience de plusieurs dissections m'a souvent fait remarquer.

§. 18.

Utero eandem crassitiem permanere.

Alii uterum post imprægnationem ad partum usque dilatari, ipsius autem substantiam in gravidis neque tenuiorem neque crassiolem fieri, sed eandem circa partus tempus crassitiem, qualis in statu naturali atque in non gravidis esse solet, retinere statuunt. Inquit enim Johannes Gothofridus Bergerus *Physiol. med. Lib. II. cap. 2. p. 496.* non exigua censenda est copia humorum, qui contrahente se utero ex hujus arteriis & meatibus in venas regrediuntur, & cum per vasa illa compressa movere ea vi amplius nequeant, reliqua corporis vasa replent. Nam uterus gravidus tantam humorum copiam cum in vasis & inde egredientibus tubulis & vaginulis, tum ipsis in fibris suis recipit, ut quamvis sensim cum mole & incremento fœtus dilatetur & extendatur, tamen parum extenuetur, sed unam & eandem prope cum

cum utero virgineo crassitiem retineat: Id quod experientia docet, atque adversus Galenum, Vesalium, Falcoburgium & Franciscum Mauriceau, cum alii, tum Bohnius & Henricus a Deventer clare ostenderunt. Juxta Joh. Frid. Ortlob *Histor. Part. Dissert.* 26. §. 7. p. 283. Uterus vix pugni magnitudinem in non gravidis æquans secundum proportionem foetus grandescens augetur & expanditur; id quod imprimis ob fundum liberum facilius evenit. Etenim in imprægnatione ad turgescentiam rarefactoriam disponitur, atque hinc augetur, & abdominis non modo viscera sursum premit, sed integumenta musculosa, & ipsam cutem ejus externam insigniter dilatat. Interim ab interfluente uteri pelliculas sanguine ejus crassities prior adhuc conservatur, ut in maxima licet mole non extenuetur, sed ejusdem densitatis deprehendatur. Quod etiam alii confirmant experientia & autopsia, siquidem C. H. E. *Itinerar. Anglic.* p. m. 80. idem se in cadavere feminae instante partu mortuæ observasse scribit; Uterus, inquit, per crucem dissectus ejusdem apparebat crassitie, ac fuit ante imprægnationem, quamvis admittat insignem illam extensionem sphaericam, quod incredibile videri possit illis, qui non considerant, ingentem illam tunicæ uteri mediæ vel vasculosæ intumesceniam, quæ successive cum foetu accrescit indies. Et Jean Palfyn *dans la descript. des part. des femm.* p. 55. scribit: Monsieur Malpighi dans sa lettre touchant la matrice, dit, que dans une femme grosse de sept mois, elle est de l'épaisseur d'un doigt. (Hæc fere est crassities naturalis.) Dans plusieurs femmes grosses de sept, huit & neuf mois, auxquelles j'ay fait la section césarienne immédiatement apres la mort, je l'ay toujours trouvée de l'épaisseur d'un travers de doigt. Huc pertinet observatio Mauricii Hoffmanni, cui a Johanne Leonicero uterus post partum cum secundinis relictis puerperæ defunctæ conspiciendus offerebatur, certissimo indicio, etsi sub foetus gestatione uteri membranæ extendantur, parietes tamen non fieri teneriores. *vid. Ephemerid. Acad. N. C. Cent. IX. & X.*

App. p. 444. Imo Johannes Bohnius *Circul. anat. physiol. Pro-
gymn. III. p. 43. seq.* totum & ad tot secula extensum certamen
medicum, an nimirum uterus ab incrementis foetus mole di-
stentus ratione suae substantiae aut parietum attenuetur, an potius
incrassetur? facile & ad hunc modum forsan componere licere,
ait, scilicet quando crassescere in gravidis dicitur uteri substantia,
haud illo sensu hoc fit, quasi haec, quae in non praegnan-
te pollicis transverso crassitie accedit, in gestante ultra hanc tumeat, ut-
pote quod contra autopsiam, quae in cunctis, quorum secandi
copia mihi facta fuit, subjectis uterum a foetu ad partum usque
explicatum ratione suae substantiae digiti minoris profundita-
tem vix excedere, hinc utero vacuo longe tenuiorem, prae-
mis circa fundum monstravit. Quod si vero crassities haec cum
circumferentia & amplitudine, qua uterus praegnantis ultimis
mensibus gaudet, comparetur; illa revera mirum in modum
aucta dici debet, i. e. uteri substantiae & moli multum accessit,
quod antea non habebat, ita ut, quae extra impraegnationem ra-
rissime unciae duarum, nunc librae unius ac alterius pondus
multum excedat. Unde verosimile fit, illos, qui augmentum
hoc uteri negarunt, sine autopsia soli rationi, a vesicae dilatatio-
ne petita, confisos fuisse, cujus major expansio majorem exte-
nuationem comitem nanciscatur: aut uteros maxime exsuccos
& per haemorrhagias exsiccatos tantum secuisse, quale quid de
Caux sibi advenisse perhibet.

§. 19.

*Uterum di-
latari &
incrassari.*

Denique adhuc alii & quidem recentiorum multi gravi-
darum uterum non modo indies ad partum usque dilatari, sed
etiam ultimis mensibus ratione crassitiei statum naturalem
longe superare defendunt; ex quibus Casparus Bauhinus
Theatr. anat. Lib. 1. cap. 37. p. 123. ita scribit: Conceptus tempore
uteri substantia crassescit, mollior redditur, & ubi concepit,
crassior est, & circa tempus partus crassissima, ita ut postremis
mensibus duorum pene digitorum crassitudinem, non uno tan-

tantum loco, sed ubique maxime versus elatiorem fundi ipsius partem in uteri vasa coeunt & secundinæ adhærent, æquet, cum non solum in amplissimam circumferentiam extendatur, sed etiam semper crassior fiat, & secundum quamcunque sui partem a primo conceptu ad partum usque augeatur &c. Andreas Laurentius *Hist. anat. Lib. VII. cap. II. f. 271.* inquit: Prægnantibus non membranea videtur uteri substantia, sed tota fere carnosâ, fungosâ, spongiæ similis, in multos cortices, fungorum more, facile dividua, ut sanguinis & spirituum copiam pro fœtus alimento & vita contineret. Neque vero (ut medici fere omnes sentiunt) quantum indies uteri cavitas ad incrementum fœtus in longum, latum & profundum ampliatur, tantum ambarum tunicarum crassities minuitur & tenuatur: sed contra dilatatione crassior evadit, ut postremis mensibus duorum pene digitorum crassitiem æquet. Mirandum, inquit Guilielmus Harvæus *de Part. in Exercitat. de Generat. p. m. 524.* uteri substantiam pro fœtus incremento non modo indies ampliari sive distendi, sed crassescere & carnosiores ac robustiores fieri. Et p. 529. scribit, se statim a partu uterum magnitudine capitî æqualem, & plus quam digiti majoris latitudine crassum vasisque plurimis sanguine refertum vidisse. Juxta Johann. Riolan. *Anthropogr. Lib. VI. cap. 2. f. 364.* muliebris uteri substantia in aliis carnosâ est, solida & dura, in gravidis sensim mollis, fungosâ spongiosâque redditur: ita ut in multos cortices quatuor aut quinque cæparum more, dividatur. Hæc substantia contra naturam aliarum membranarum, quanto magis distenditur, tanto magis augetur & crassescit, adeo ut instante partu pollicari sit crassitie; sed circa elatiorem fundi partem duorum pæne digitorum crassitiem æquat. Juxta Joh. Conr. Axtium *de Partu septimest. p. m. 77.* est uterus ita dispositus a natura, ut, quo grandior fit fœtus, ita amplius se extendat, non tamen ideo extenuatur, sed fit crassior, rarior tamen instar spongiæ. De uteri gravidarum incremento ita sentit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ.*

Organ. cap 8. p. 239. aliqui tempore ingravidationis uterum ad tantam molem excrescere statuunt, quatenus ejus membranæ ad foetus incrementum explicentur, eadem ratione ut vesica urinaria propter urinæ affluentis copiam; adeo ut Galenus, Vesalius & alii credant, uterum, quo magis extenditur, eo magis attenuari; sed ocularis experientia refragatur, & autoritas variorum autorum; nam a primo conceptu usque ad partum totius uteri fundi substantia augetur, quatenus in foetus gestatione, propter affluentis alimenti copiam, sensim uterus ita dilatatur, ut postremis mensibus pollicem vel (ut quidam volunt) duos digitos transversos æquet; & quod mirum & consideratione dignissimum est, uterus, quo magis dilatatur, eo magis etiam incrassatur ejus substantia, cujus contrarium in vesica, ventriculo ac reliquis corporis partibus contingit. &c. Uterum prodigiose crassum & amplum in femina septem annos grvida simulque hydropica, observatum refert Jean Palfyn *l. a. p. 79.* Paucis a conceptione diebus duplo crassiores non imprægnato seu non gravido observavit Fridericus Ruysch. v. *Mich. Ettmüll. Op. Vol. I. f. m. 163.* Juxta Johann van Horne *Microcosm. §. 70. p. 253.* mulieribus uterus graviditatis tempore pro foetus incremento valde extenditur, sed interim de crassitie sua nihil remittit, verum quadruplo crassior, attamen fungosior & laxior evadit; & si transversim secetur, cernuntur multa foramina, ut pumice, imo integri sinus, qui nihil aliud sunt, quam tubuli arteriarum ampliores nunc redditi, ob sanguinem continuo aggestum. vid. etiam Francisc. Plazzon. *de Partib. Generat. Lib. 2. cap. 7. p. 126. seq.* Secundum Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. Cap. 28. p. 261.* uterus a primo conceptu usque ad partum augetur secundum omnes dimensiones, & uti amplior, sic crassior paulatim redditur, & mollior, ita ut postremis mensibus duos digitos crassa sit uteri substantia. Adeo tum uterus a membranea substantia abit, & rubra fit, fungosa & spongiosa substantia, moreque pumicis foraminibus pervia, in multos quasi cortices divisibilis: quod fit

fit ob affluxum sanguinis & spirituum pro foetu copiosum. Et contra sententiam eorum, qui illam tantum uteri partem, cui annexa est placenta uterina, crassiorem videri statuunt, dicit idem Bartholinus, Nicolaum Fontanum in utero gravidæ separasse hepar uterinum a membrana, atque membranam admodum crassam invenisse. Adesse quoque eam crassitiem ea parte, qua placenta utero non adnascitur, Harvejus testatur. Recte id quidem, imbibit enim membrana veluti spongiosa affluentem uteri humiditatem superfluumque sanguinem, & crassiorem substantiæ conditionem induit &c. Uteri in gravida disrupti corpus duos transversos digitos crassum, & hiatu pulchre pomum granatum, ut depingi solet, repræsentans, Johannem Casparum Fausium observasse, refert idem Bartholinus *de insolit. Part. hum. viis cap. 2. p. m. 77*. In femina quadam, decima quinta vice utero gerente dissecti uteri substantia crassitiem fistebat sesquipalmarem, quæ in se spectata erat carnofo-vasculosa, multisque fibris intertexta. v. Act. Berolinens. Med. *Vol. VIII. Obs. 8. p. 85*. Uterum mulieris, quæ a paucis diebus aut horis conceperat, eodem modo constitutum, sicuti post coitum prolificum, scilicet mole justo majorem, & substantia multo crassiorem se invenisse scribit Fridericus Ruyschius *Thef. anat. VI. p. 4*. Idem autor etiam *l. a. p. 15*. in muliere, quæ a marito in adulterio deprehensa occisa erat, uterum aliquanto tumidiorem deprehendit, itaque suspicabatur, illam concepisse, uteroque aperto invenit, ejus substantiam crassiorem. Secundum Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. cap. 27. p. 157*. in crescente foetu uteri substantia paullatim mollis spongiosaque redditur, & sensim, quanto magis increscit foetus, tanto magis ampliatur, uterus crassescit, ac simul carnosior & rotundior evadit, sicque una cum foetu increscit ejus domicilium, ita ut tandem circa elatiorem fundi partem pollicis, imo sæpe duorum fere digitorum transversorum crassitiem acquirat. In nosocomio Argentinensi aperuit Johannes Rudolphus Salzmannus corpus puerperæ statim post puerperium de-

functæ, cujus substantia uteri admodum crassa erat, & fere duorum digitorum crassitiem adæquabat &c. vid. Salzmann. *Obs. anat. p. 43. seq.* Ita etiam sentit Joh. Veslingius *Syntagm. anat. Cap. 7. p. 98.* intercedit inter membranas uteri, qua fundum ejus proximumque cervicem ambiunt, carnosus contextus, qui post foetum conceptum affluentium humorum ubertate spongiæ in modum imbutus sensimque laxatus, mirabilem in gravidis uteri crassitiem efficit, & cum maceratis pariter membranis distentionem admittit &c. vel juxta verba Isbrandi de Diemerbr. *l. a. f. 137.* inter membranas uteri carnosus & fibrosus contextus quidam reperitur, qui in mulieribus gravidis ab affluentium humorum nutritiorum ubertate admodum, una cum dictis membranis, increscit, ita ut, quo magis augetur & increscit foetus, eo carnosior, fibrosior & crassior evadat uterus, qui postremis gestationis mensibus pollicis & nonnunquam circiter duorum digitorum crassitiem adæquat. Hæc crassities non est, ex solis humoribus in porositates uteri se insinuantibus, ut multi existimant, sed est vera & satis densa caro, quæ postea musculorum instar inservit ad foetus expulsionem: qualem carnosam uteri substantiam anno 1653. mense Novembri in theatro anatomico publice demonstravi, in cadavere puerperæ, duodecim horis post partum mortuæ: & non ita dudum privatim in alia muliere in partu una cum foetu extincta. Hoc tamen carnosum incrementum post partum, humoribus & sanguine maxima copia foras effluentibus, denuo emaciatur & exarescit, atque sic ad pristinam formam & magnitudinem uterus redit ac contrahitur. Causam, cur mulierum gravidarum uterus non modo ampliorem cavitatem acquirat, ad continendum foetum; sed etiam indies crassior evadat in tubulis uterinis, quærit Gualterus Chaletonus *de Caus. Catamenior. cap. 7. p. m. 126.* Et Vopiscus Fortunatus Plempius *Anat. Lib. 2. cap. 9. fol. 138.* inquit: gravidis uterus in maximam excrescit molem, quanta nempe continendo foetui est satis: & quod præter aliarum membranarum est indolem,

dolem, quo magis a foetu dilatatur, eo increffatur magis. Id quod Galenum latuit, primusque prodidit Arantius; post quem alii idem observarunt. Sed an forfan apparet tantum crassior, neque est revera, quod hepar uterinum five placenta ei arcte connascatur; & hoc imponat diffectoribus? Ita existimat Adrianus, Falcoburgius Anatomicus Leidensis dexterissimus. Non adfentio Philosophis etiam, juxta Andr. Petermann. *Cas. med. legal. Dec. I. Cas. 10. p. 103.* notum est, uterum in specie humanum, non similem esse vesicæ, quæ quo plenior est, eo magis ipsius substantia extenditur atque tenuior evadit, sed substantia uteri in gravidis indies crassior evadit, siquidem in substantia, veteribus dicta spongiosa, recentioribus vero glandulosa, fluida colligitur materia, quæ postmodum sensim atque sensim per pudenda profluit. Talis materia medicis vocatur lochia. Prolixè etiam hanc sententiam de crassitudine uteri in prægnantibus peculiari capite defendit, atque Francisci Mauricæi argumenta in contrarium refutat Henricus à Deventer *de Art. obstetric. cap. 8. p. 29. seqq.*

§. 20.

Cuinam autem hætenus recensitarum opinionum sit ad- *Autoris*
hærendum, cuilibet liberum judicium concedo, id tantum, quid *sententia.*
mihi ab aliquot annis observare licuerit, paucis recensurus. Anno scilicet 1696. rhedarii cujusdam uxor partui proxima in altero brachio magnum vas aqua plenum, in altero vero filium duorum annorum gestans per angustas scalas ascensura, ex improvviso in abdomine rupturam cum magno dolore sentiebat, subsequente autem die accersita obstetrix, dextram infantis manum extra pudenda emissam reperit, quam ipsa frustra reponere tentavit, ac irritò sic omni obstetricis labore tandem puerpera naturæ tributum solvit. Hinc statim ad me advolans obstetrix cadaveris aperturam expetebat. Qua facta foetum cum annexis extra uterum & tunicas in abdomine jacentem, brachiumque dextrum per uteri rupturam, versus vaginam tendentem,

tem, ipsam autem uteri substantiam ultra pollicem crassam deprehendebam, licet foetus & uterus jamjam corruptioni aliquatenus essent obnoxii. Et anno 1698. die 19. Sept. cujusdam pistoris uxor non primipara, per viginti horas summis ad partum doloribus cruciata, post auditum ab adstantibus in abdomine crepitum irriti pariendi conatu vix animam efflarat; cum statim ad sectionem requisitus puerperæ abdomen inciderem, atque ingratum foetorem, ex quo uteri sphacelum atque rupturam judicabam, cum omnibus adstantibus sentirem. Aperto dehinc abdomine foetus nudus in abdomine hærebat, & ita quidem, ut dorsum ipsius & pedes oculos nostros statim incurrerent, caput vero versus uteri rupturam circa intestinum vergeret. Talis autem rupturæ ad spithamam longæ, item alius in parte superiori a me dissecti vulneris, labia duorum digitorum crassitiem longe superabant. Id quod etiam postmodum in alia femina, partui proxima & veneri propinati suspecta, ratione officii a me dissecta, item adhuc in alia puerpera in nosocomio nostro post paucas a partu horas cum chirurgis ordinariis observare contigit. Ex his proinde observationibus ultimæ sententiæ, quod scilicet uteri substantia in gravidis, non modo in fundo, sed etiam circa latera, tempore partus, præter naturam incrassetur, autopsia convictus subscribam, nemo mihi vitio vertet.

§. 21.

Uteri officium.

Circa officium uteri dubitant equidem plerique autores, an ipse ad individui seu feminae vitam, conservationem atque valetudinem aliquid conferat, quibus tamen ita respondet Gothofredus Mœbius *Fundam. Medic. Physiolog. cap. 20. p. 551.* ad individui conservationem dicunt, uterum non esse necessarium, quum femina sine utero vivere potuisset; sed ad speciei propagationem. Verum hoc quidem est in vetulis, non item in juvenibus, quibus matrix absolute ad valetudinem videtur necessaria. Quod sive concedatur, sive ab aliis etiam negetur, prima-

primum tamen ejusdem officium ad speciei seu generis humani propagationem inservit, hinc juxta Gualter. Charlet. *de Catamen. cap. 2. pag. 9.* uteri tanta tamque conspicua dignitas est, ut licet ad individui conservationem non sit necessarius, ad speciei tamen æternitatem foetusque γένεσιν καὶ τελείωσιν maxima sit ejus nobilitas. Triplex autem utero officium seu functio ab autoribus adscribitur, 1) ut sit via, per quam ipse semen virile, & quidem secundum nonnullos materialiter, vel secundum alios tantummodo spiritualiter, seu quoad ipsius partem spirituosiore, quæ plerisque autoribus aura genitalis vel feminalis dicitur, per suum orificium internum in coitu recipiat, indeque per certos ductus, seu tubas Fallopianas, ad testes muliebres, aliis ovaria dictos, pro imprægnando uno vel pluribus ovulis transmittat, seu progressum concedat. 2) Ut ovula in ovarii imprægnata spirituque genitali turgida, tanquam foetus primordia per tubas Fallopianas ex testiculis propulsa in fundum suum seu cavitatem suscipiat, per certum tempus foveat, conservet, nutrimentum ipsi porrigat, demumque, post novimestre temporis spatium, foetum exclusioni maturum, mediante fibrarum contractione atque orificii apertura ad transitum stimulet atque extrudat. 3) Adhuc alii usui secundario destinatus est uterus, scilicet ut muliebri corpus a superfluis quibusdam & noxiis humoribus expurget, atque a variis incommodis præservet ac vindicet. De hoc uteri officio inquit Johannes Antonides van der Linden *Meletemet. Physiolog. §. 48 p. 24.* Quod uteri officium attinet, in cunno, quod concipiendum est, cuditur; in utero, quod conceptum est, formatur, & articulatur gestaturque, donec ad plenam pervenerit maturitatem, qua adepta confert non parum ad partum uterus suo etiam conatu. Ad quæstionem, an uteri vi specifica & facultate foetus formatio in eo peragatur? respondet Isbrandus de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 25. fol. m. 141.* vim formatricem ipsi semini inesse, uterum vero non plus conferre ad generationem hominis, quam terra confert ad genera-

tionem plantarum, præbere scilicet ovis & semini locum securum, temperatum & alimentum sufficiens.

§. 22.

*Uterus an
ad vitam
necessa-
rius?*

Interim vero ad vitam & coitum non æque, uti ad generationem, necessarius est uterus muliebris, siquidem exempla & rationes in contrarium, scilicet feminas sine utero vivere atque congregi posse, medici annotarunt. Inquit enim Paulus Ægineta: Constat, tota ablata matrice nec mortem inde subsequi, v. Joh. Lang. *Epist. med. Lib. II. Ep. 39. p. 672.* Juxta Th. Bartholin. *Cent. 3. Epist. 64. p. 259.* uterus, quanquam feminis necessarius, innoxie aufertur; est veteribus castrandi modus. Item scribit Isbrandus de Diemberbroc *l. a.* Uterus est pars necessaria ad generationem, verum hinc tamen non concludendum, quod etiam penitus necessaria pars sit ad ipsius mulieris vitam, cum mulier etiam vivere possit utero destituta, ut in iis liquet, quibus uterus foras prolapsus, ab aere & frigore externo non solum ulcerosus factus & corruptus, verum etiam excisus est, quæ tamen postea (succrescente aliqua cartilaginea substantia, abscissi uteri foramen intus consolidante) multis annis sanæ vixerunt, imo etiam cum suis maritis venerem exercuerunt, idque æquali fere cum voluptate, ac si uterum adhuc habuissent. Mulierem absque utero vivere, imo & ad coitum aptam esse, defendit etiam Guilhelmus Fabricius Hildanus *Respons. ad Mich. Dæring. Oper. fol. 901.* Tale exemplum feminæ sine utero, a nativitate viventis coitumque celebrantis, jam supra *Seç. I. Cap. 5. §. 7.* ex Realdo Columbo *de Re anat. Lib. 15. p. 495.* adduximus. Dictæ scilicet feminæ vulva ab aliarum feminarum vulvis nihil peculiare & diversum habebat, & matricis colli portio prominebat; in abdomine autem nullus uterus aderat, neque vasa seminaria, neque testes; & quoties cum viro coibat, quod sæpe fieri solebat, mirandum in modum conquerebatur. Quandoque uterus prolapsus & gangrænosus feminis rescinditur, absque vitæ periculo, qualia exempla novendecim uteri, vel ex procidentia, vel gan-

*Uteri de-
fectus.*

Resectio.

gangræna vel aliter vitiiati, totius citra valetudinem exsecti, ex aliis autoribus recenset Casparus Bauhinus *Append. ad Franc. Rosset. de Exsect. Fæt. pag. m. 197. seq.* De femina, quæ triginta annos sine utero vixit, hanc observationem communicat Zacutus Lusitanus *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obs. 85. fol. m. 62.* Feminae post casum ab arbore alta uterus extra propendit pugni magnitudine, nec ullo modo potuit intus reduci, sed mali cydonei figuram in infima prolapsa parte repræsentabat. Post aliquot annos uterus frigore ita obduruit, & lividus est factus, cum mollitie summa & horribili fœtore; quare chirurgi uterum delapsum præciderunt, ipsaque a tanto malo facta est immunis. Rem veneream exercebat, sed citra voluptatem ullam: resque domesticas commodissime exercebat. Idem Zacutus etiam *de Medicor. princip. Histor. Lib. III. Histor. 6. Oper. Tom. I. fol. 464.* uteri totius citra periculum abscissi exemplum ex Rhasio refert. Inquit etiam Thomas Bartholinus *Cent. II. Histor. 91. p. 291. seq.* plurimæ feminae & diu satis & satis feliciter sine utero vixerunt, si observationibus Abenzoaris, Æginetæ, Wieri, Zacuti credimus; imo prolapsum putridumque citra periculum abscissum viderunt Rhases, Carpus, Mercurialis, Joh. Langius, C. Vega, Paræus, Bauhinus aliique. Fernelius refert, visam a se puerperam, quæ una cum fœtu uterum radicitus evulsum absque vitæ noxa emiserat &c. De muliere, cui post uteri procidentiam, corruptionem & ablationem superstiti menses per anum fluebant, vid. Felic. Plater. *Obs. Lib. 3. p. 764. seq.* Johannes Langius *Epistol. Med. Lib. 39. p. m. 672.* scribit, se in muliere Bononiensi matricem vidisse elapsam & cucurbitæ instar inflatam, quam Carpus chirurgus, se cooperante, novacula absciderit; hanc tamen feminam toto biennio Bononiæ crebro sibi obviam & superstitem se vidisse. Christophorus a Vega cuidam feminae ætatis annorum triginta quatuor uterum putrefactum abscindere præcepit, quæ post decem annos adhuc vixit, uti refert *de Art. medend. Lib. 3. cap. 10. fol. 398.* De muliere vulvæ pernicioso ulcere vexata, adeo

ut quamvis hujus malitiam omni studio & diligentia tollere conarentur medici, corrupta interim & frustulis comminuta descendens, non prius fluere desisteret, quam tota putrescens decideret, ac sic mulierem ingenti malo liberaret; quæ, licet vulva carens, sana tamen annos decem supervixit, juxta Anton. Beniven. *Obs. Medic. Cap. II. p. 155.* in cujus observationis annotatione Rembertus Dodonæus vulvam & uterum pro synonymis habet. Supra allegatus Franciscus Rossetus *Secl. 4. cap. 5. p. 92. seq.* sex historias de utero absque vitæ periculo ablato, & *cap. 6. p. 100. seq.* binas historias de utero, absque tamen marte, sponte elapso commemorat. Feminas longæviores utero privatas sæpe se observasse refert Johannes Georgius Volkamerus *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 73. p. 103.* idque exemplo virginis, quæ post amissum sexus feminei characterem vegeta & incolumis vivebat, confirmabat. vid. etiam Gothofr. Moebii *Physiolog. cap. 20. p. 580.* Georg Franc. *Satyr. med. 2. p. m. 42.* Rara etiam est observatio Maximiliani Preussii de hydrope abdominis saccato cum vesicæ ac uteri defectu in femina quadam sex liberorum matre, quæ undecimo & dimidio ante obitum annis, post quam haustulum vini (propinante omnibusque modis persuadente quadam femina, non admodum ipsi alias propensa) bibisset, mox pessima experiebatur symptomata, de qua vid. *M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 141. p. 274. seqq.* Pluribus de uteri amputatione alibi de mulierum castratione agemus. De quæstione, an uterus sit in feminis necessarius ad vitam ut ad generationem, agit Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. Lib. IV. Tract. I. cap. 2. pag. 415. seq.* ubi inter alia inquit: ad speciei propagationem est uterus tam necessarius, ut absque illo fieri nullatenus conceptio valeret. Sed licet mulier aliquatenus possit absque utero vivere; semper tamen valetudinarie absque illo futurum erit, ut degat, siquidem ab universo corpore excrementa ad uterum confluunt, qui eadem, ut sentina immunda, excipit & absque noxa deturbat &c. Licet etiam uterus ad generationem ex ea ratione

ratione non absolute necessarius videatur, quia interdum observantur foetus in ovariis, vel tubis vel uteri cavitate, qui nunquam ad uterum pervenerunt, de quibus in alio tractatu de conceptione pluribus agemus; semper tamen in tali casu mater & foetus in mortis faucibus hæreat, atque rarissimum est exemplum foetus humani post XXI. menses ex uteri fundo matre salva ac superstite, ab Abrahamo Cypriano excisi, de quo vid. ipsius epistola.

§. 23.

Porro uterum a parte antica vesicæ, atque a postica intesti- *Connexio.*
no recto annecti, jam supra de uteri situ diximus, utraque tamen connexio non æque in fundo, quam cervice deprehenditur, quo enim in prægnantibus uteri fundus secundum foetus magnitudinem liberius atque sufficienter extendi possit, nulli adjacenti parti secundum naturam substantia sua annectitur, quanquam interdum etiam uterum præter naturam aliis partibus annexum vel concretum reperiamus, siquidem Alardus Mauritius Eggen- des lethalem uteri cum omento & vesica concretionem in ænopolæ cujusdam uxore annotavit; in hujus post varia gravidis frequentia symptomata defunctæ aperto abdomine intestina, flatibus tumida, eaque per funiculum a stomacho ad pubem usque in duas quasi partes divisa conspexit; novitate rei adductus caute hunc funiculum, seu potius supertensam chordam, manibus apprehendit, deprehenditque esse omentum, quod parte sui dextra inferiore vesicæ & uteri fundo per duram & nodosam membranam accreverat. vid. *M. N. C. Dec. III. An. 4. Obs. 7. p. 14. seq.* Et Maximilianus Preussius *ibid. An. 5. & 6. Obs. 226. p. 526. & 536.* in propria uxore uterum instar summum gravidæ per totum abdomen extensum omnibusque fere integumentis & visceribus ventris inferioris firmissime adnatum seu accretum deprehendit. Uterus in magnitudinem ingentem extensus peritonæo a linea alba usque ad costas spurias & renem dextrum, in femina duorum fere annorum spatio gravissime utero

laborante, adeo tenaciter adhærescebat, ut vix avelli posset: hinc dolor ille maximus, quem in dextro latere passa fuerat. v. Guilel. Fabric. Hild. *Obs. Chirurg. Cent. II. Obs. 55. fol. 128.* In femina, hydrope uteri laborante, uterus, qui alias liber esse solet, circa fundum, ut tempore conceptionis vel potius gestationis extendi & in omnes dimensiones ampliari possit, ita peritonæo coaluit, ut divelli non posset, nisi magna difficultate. v. Theoph. Bonet. *Sepulchret. Lib. III. Sect. 21. fol. 1136. seq. Et fol. 1134.* Utriculus præternaturalis, ventris capacitatem explens, exortumque ab uteri fundo extimo sumens, peritonæo firmiter adhæsisse legitur, ut digitis avellendus fuerit.

§. 24.

Ligamenta.

De connexionione vero naturali pluribus agunt autores hætenus allegati, quorum plerique, ad impediendum, ne uterus ipsiusve fundus situm mutet, continuisque motibus agitetur, quatuor ei circa latera tribuunt ligamenta, seu duo paria, bina scilicet superiora seu lata, & totidem inferiora seu rotunda, vel teretia dicta, quanquam etiam uterum tribus ligamentis teretibus præditum semel se vidisse referat Fridericus Ruysch. *Thef. Anat. IV. p. 48. item Obs. anat. chirurg. Obs. 88. pag. 112. seq.* Primum par seu ligamenta superiora vocantur etiam alæ vespertilionum, ob figuram, quam referunt, & consistunt ex substantia membranacea a peritonæo producta, & secundum Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 25. fol. 138.* fibris carneis intertexta, unde Vesalius & Archangelus unamquamque lateris partem musculos esse putarunt; en quoy (secundum verba de Jean Palfyn *l. a. p. 65.*) ils errent, puis qu'on les voit seulement de couleur rongeaux cadavres, qu'on a gardé quelques jours: & que ces fibres qu'on appelle charneux, n'on seulement, que la forte couleur de la chair. Hæc ligamenta alii vasa deferentia appellant, quia semen muliebre seu ovula per eadem ad uterum deferuntur.

deprehenduntur æque ac in suo usque ad os pubis itinere; juxta Joh. Vesling. *Syntagm. anat. cap. 7. pag. 100.* alterum ligamentorum par porosum intus circaque finem evidentius concavum, & aquoso, item, quod testes exhibent, semine, in repentino fæto sublatis mulieribus madidum. Franciscus Bayle *Dissert. med. 2. p. 55.* inquit: Teretia hæc ligamenta sunt secundum longitudinem excavata ductu, quem in uteri cavitatem apertum deprehendi. Juxta Th. Bartholin. *Anat. p. 263.* par inferius ligamentorum cavum est, maxime in fine. Et Isbrandus de Diemerbroc *Anatom. (primæ editionis) Lib. I. cap. 23. p. m. 136.* inquit: Præter ductus, utero annexos, Veslingius utrimque adhuc aliam viam satis conspicuam invenit, ostenditque etiam a testibus & tubis ductum quendam protendi in uteri ligamentum teres seu vermiforme, quod a lateribus fundi uteri utrimque versus inferiora descendit, ac peritonæo cum tendinibus musculorum obliquorum perforato supra pubis ossa clitoridi jungitur: *addo*, in eumque aperitur. Quod ipsum, pergit Diemerbroc, etiam nos in sectionibus nostris tali modo invenimus. Hæc tamen ligamentorum cavitas aliis anatomicis dubia videtur, imo ipse Johannes van Horne, qui *Microcosm. §. 69.* hæc ligamenta rotunda quoque concava judicat, in epistola seu prodromo de Genital. *Oper. p. m. 272.* ita scribit: non est vera assertio Spigelii aliorumque statuentium, ligamenta uteri rotunda concava esse, quinimo nihil aliud sunt, quam minutissimæ arteriolæ, peculiari involucri donatæ, ut securius pergant extra abdomen ad pinguedinem pubis & femoris partis internæ. *vid. etiam Biblioth. anat. Tom. I. fol. 498.* Hujus cavitatis etiam ne verbulo quidem meminit Godefridus Bidloo *Anatom. Tab. 51.* inquiens: Membranae ligamenti rotundi titulo indigitata spithamæ longitudinis, inter peritonæi duplicaturam; extra abdomen utrimque inguina versus deducitur; unde supra pubis ossa excurrrens, prope vulvæ superiora in plurimas subdividitur fibrillaceas expansiones. Membrana hæc, ut innumeris omnium
vasorum

vaforum generum propaginibus, ita etiam multifariis permeatur membranulis ac fibrulis, a priori deductis eique annexis, harumque agmina seorsim obvelantibus, suspendentibus atque a sese invicem distinguuntibus. Ut adeo ligamenti ductus, quem in uteri cavitatem apertum deprehendit Franciscus Bayle *l. a. Johanni Guilielmo Pauli Annot. in Horn. Microc. p. 249.* satis dubius videatur. Autores horum ligamentorum cavitatem negantes vide circa finem sequentis paragraphi.

§. 27.

Quem usum ligamentis recensitis assignarint anatomici veteres ac recentiores, ex sola ipsorum denominatione sufficienter apparet, nimirum ut uterum in situ suo retineant, ipsiusque prolapsum tam in latus alterum, quam ad vaginam, vel extra pudenda impediant. Ex recentioribus enim anatomicis inquit Philippus Verheyen *Anat. Tr. II. c. 23. p. m. 187.* Ligamentorum usus est tenere uterum utrimque æqualiter tensum, atque adeo impedire, ne multum in hoc illudve latus inclinet: maxime in gravidis, in quibus alioquin fundus, utpote longe ultra cervicem extensus, misere fluctuaret. Et juxta Henricum a Devent. *de Art. Obstetric. Cap. 4. p. m. 24.* & alios ligamentorum præcipuus usus est: 1) uterum non imprægnatum rectum tenere, idque aliquandiu quoque tempore imprægnationis. 2) Post partum eundem mediante contractione in pristinum locum & genuinam restituere posituram. Extensio enim & laxitas ligamentorum & membranarum, quibus uterus alligatur, ansam præbent procidentiae & obliquæ uteri positurae. Item Johannes Gothofredus Bergerus *Physiol. Lib. II. cap. 1. pag. 454.* scribit: Uterus lateribus suis quatuor ope ligamentorum, quorum duo lata, & totidem teretia sunt, ossibus ilii & pubis, quo in recto teneatur situ, ad alligatur. Et secundum Albertum Kyper. *Anthropol. Lib. I. §. 78. p. 144.* uteri fundus quatuor ligamentis validis firmatur in suo loco &c. Juxta Thomam Bartholinum *Anat. Lib. I. cap. 28. p. 262.* ad latera uterus annectitur per ligamentorum duo

paria, quorum usus uterum suspensum tenere. Et pag. 63. Paris ligamentorum inferioris usus est, uteri fundum sursum trahere, ne decidat in relaxatis & ponderibus & laboribus, quod tamen de primo pari rectius dixeris; secundo impedire ascensum uteri ad superiora &c. Johanni Veslingio *l. a. p.* 99. primum par ligamentorum adeo membranosum est & latum, ut tubis ac testibus fundique protuberantiis attensum matricem ilium ossibus alliget. Imo ab horum ligamentorum relaxatione & ruptura uteri fundum in vaginam, quandoque etiam extra pudenda procidere plerique statuunt. Unde Baldassar Timæus a Guldenslee *Respons.* 37. *Op.* 1068. inquit: ab elevatione gravioris ponderis, ligamenta uteri facile extendi & rumpi possunt, quo facto uterus prolabitur. Hippocrat. *Lib. 2. de Morb. mul. &c.* Ligamenta lata vasorum præparantium & deferentium deductioni ad uterum inservire, vid. Kyper. *l. c.* vel juxta Phil. Verheyen *l. a.* ut testiculos, tubas Fallopianas & quædam alia vasa sustentent. Et secundum Petr. Dionis *Anat. p.* 230. inserviunt ligamenta lata deducendis vasis ad uterum tendentibus, & testiculis in situ suo naturali firmandis. Nicolaus Venette *de la Generation. de l'homme Lib. I. Cap. I. Art. 4. p.* 24. ita loquitur: Les liens de la matrice la tiennent tellement attachée à toutes les parties du bas ventre, qu'elle ne peut en estre ébroulée qu'avec violence. Son col l'attache par le bas, & deux ligaments ronds, qui se communiquent aus aînes, & au dedans des cuisses, l'empêchent de s'elancer en haut dans les suffocations, dont les femmes sont souvent attaquées. Mais comme la matrice ne peut monter, elle ne peut aussi descendre si ce n'est par quelque effort extraordinaire. Car elle est attachée en haut par deux ligaments, qui estant fermes & larges ressemblent en quelque façon à des ailes de chauve-souris. Et bien que ces ligamens ne touchent point la matrice pour l'assujétir, ils tiennent pourtant ces cornes si fermes qui en sont des parties, qu'elle ne se peut affaîsser. C'est dans ces ligamens larges, que les testicules

les sont placés & les vaisseaux, qui portent la semence à la matrice. Ce sont les liens, qui empêchent la matrice de tomber de son lieu par le poids de l'enfant, ou par les violens efforts de l'accouchement si bien que cette partie étant affermie de tous costez, il est bien comme impossibles, qu'elle sorte du lieu, où la nature l'a placée: comme l'antiquité nous l'a voulu persuader.

§. 28.

Præter hos usus ligamentis nonnulli anatomici alium ad-
huc adscribunt, scilicet cum eadem concava statuerint, per eo-
rum cavitatem liquorem quendam vel excrementitium, vel
nobiliorum versus exteriora vel alias partes propelli arbitran-
tur. Hinc Johannes Veslingius *loco all. pag. 100. seq.* ligamen-
tum rotundum porosum atque aquoso semine in mulieribus
repentino fato sublatis madidum defendens sequentia addit:
Itaque verosimilius erit, per utrumque hoc vermiforme vas,
cum testibus ad cervicem meatus desunt, clauso potissimum
uteri osculo, feminalem materiam ex illius cavitate & ante-
riora pudendi excerni, aliaque in utero præter naturam coacer-
vata excrementa per eadem vascula ad utrumque inguen expel-
li. Dominicus de Marchett. *Anatom. Cap. 7. p. m. 75.* refert se in
puellis ligamenta rotunda sanguine plena observasse. Hac de
causa, pergit idem, dicunt hæc ligamenta in feminis esse
perforata: unde quando bubones in feminis excitantur, per
ligamenta rotunda materia ad inguina pervenire potest. Juxta
Andr. Laurent. *Anat. Lib. 7. cap. 5. f. 272.* ligamenta aliquando
ita dilatantur, ut bubonocalem pariant. Et Albertus Kyperus
l. a. p. 144. seq. inquit: in inguinibus ligamenta inferiora supra
& infra glandulis fulciuntur, & nonnullis, cum cava sint, cen-
sentur inservire excrementitiorum humorum evacuationi; &
Spigelius attestatur, se ligamenta illa parte vicina utero in femi-
na quadam, quæ ex nimio coitu mortua dicebatur, plena repe-
risse semine. Hanc sententiam fovet etiam Joannes Riolanus

Per liga-
menta li-
quor.

Anthro-

Anthropogr. Lib. II. Cap. 35. fol. m. 183. seq. inferiora, inquit, ligamenta rotunda sunt ac fistulosa, sanguine referta, extrinsecus carnosae, in inguine superne & inferne glandulis suffulta, ibique membranæ modo dilatata, portionem clitoridi communicant; Istud ligamentum non tantum utero designatum est, sed quia fistulosum, instar canalis, devehit ad inguinis glandulas superfluos partium genitalium humores: inde fit, ut in quibusdam hystericis virginibus atque mulieribus inguina tumeant, interiora femora doleant, convulsis ejusmodi ligamentis, quæ humore distenta breviora fiunt, & erigendi corporis atque extendendi femoris commoditatem impediunt. Sed ubi partes feminales lue venerea sunt inquinatæ, si robustæ fuerint, virulentum humorem per hoc ligamentum fistulosum in glandulas inguinum, uteri emunctoria transmittunt, in quibus bubones venerei, ut in viris excitantur, quod a nobis sæpius observatum. vid. etiam Casp. Bauhin. *Theatr. anatom. Lib. I. cap. 37. p. 121.* Isbrandus de Diemerbr. *edit. prim. l. a. p. 136.* ita pergit: Hoc appellatum ligamentum intus porosum, sicut vasa deferentia in viris (pori tamen sunt multo laxiores & nunquam satis conspicui) circaque finem evidentius concavum, & juxta Veslingium & Spigelium semine madidum & repletum fuit. Quæ omnia certo indicio sunt, semen non tantum per ordinarios & notos ductus deferri in uteri cavitatem, verum etiam aliqua sui parte per has vias defluere ad clitoridem, hæcque dicta ligamenta vermiformia non esse proprie uteri ligamenta, sed vera vasa deferentia &c. Denique medicus quidam Gallicus nomine Govey, in certo casu, feminam quandam, cui internum uteri orificium occlusum fuisse statuit, a semine virili per tale ligamentum communicato imprægnatam foetumque in inguine dextro repertum fuisse defendit, inquit, cum ligamenta uteri rotunda ejusdem cum utero sint substantiæ ac continuitatis, quorum textura æqualiter spiritibus animalibus, ex liquore seminali provenientius, perfusa est, procul dubio illi ovulo

ovulo, per tubæ fimbrias elapso, fœcunditatem communi-
 carunt. vid. Daniel. Hoffmann. *Anat. med. ad Hypothes. Goveyan. de Generat. Fœt. p. m.* 84. Hanc tamen sententiam Goveya-
 nam tam ratione conceptionis, quam loci fœtum includentis
 suspectam reddit dictus Hoffmannus. Cavitatem horum liga-
 mentorum alii autores adhuc econtra rejiciunt, & ipse Isbran-
 dus de Diemberbroc in editione nova *Lib. 1. cap. 25. f.* 139. pro-
 priæ sententiæ, quam in priori editione defenderat, contradi-
 cit, aliorumque autorum opiniones refutat, inquiens: hæc liga-
 menta uteri fundum partibus anterioribus & inferioribus laxè
 devinciunt. Bauhinus laxos in iis poros, & nonnunquam infe-
 riore parte humorem aliquem mucidum animadvertens, judi-
 cavit illa duobus usibus inservire, scilicet partim ligamento-
 rum munere fungi; partim per suos poros genitalium partium
 superfluos humores excernere. Spigelius eundem humorem
 mucidum videns, judicavit, illum esse semen, quod in mulieri-
 bus aliqua sui parte per hæc ligamenta (quæ putat esse vera vasa
 deferentia) defertur ad vaginam uterinam & clitoridem. Post
 Spigelium antehac etiam me idem ille mucidus humor in ean-
 dem Spigelii opinionem deduxit, a qua postmodum destiti ob ra-
 tiones præcedente capite dictas. Veslingius putavit, præter semen
 etiam quamcumque saburram circa uterum collectam per hæc
 ligamenta evacuari: quod tamen penitus impossibile, cum nul-
 lam sufficientem cavitatem habeant, per quam semen & talem
 saburram transmittere possent, quæ duo etiam nusquam in
 aliis quibuscunque viis misceri, & simul profluere verosimile
 est, cum semen sic necessario ab illa saburra contaminaretur
 & corrumperetur &c. (vid. etiam Regn. de Graaf *pag.* 274. *seq.*)
 Porro si quando herniæ in feminis observantur, tales non a dila-
 tatione horum ligamentorum, secundum allegatum Laurenti-
 um, sed potius peritonæi, ortum sumunt, siquidem rotunda
 uteri ligamenta inter duplicaturam peritonæi versus inguina
 utrinque ascendunt, & ut vasa spermatica in maribus, ita hæc li-

gamenta in mulieribus extra abdominis cavitatem prodeant, hinc illæ eadem ratione, ut viri, herniis sunt obnoxia, quatenus scilicet peritonæum eo in loco, ubi ligamenta exeunt, præter modum dilatatur, uti observavit Regnerus de Graaf, dum filiam hernia laborantem post mortem diffecaret; eo namque in loco, ubi rotunda uteri ligamenta abdomen deserunt, peritonæum adeo relaxatum invenit, ut integram foveam sive bursam efformaret, per quam intestina in inguen descendendo herniam intestinalem producebant. v. Regn. de Graaf *de Mulier. Org. cap. 10. p. 272. seq.* Quod confirmat etiam Jean Palfyn *l. a. p. 68.* his verbis: Les ligamens ronds prennent leur commencement de côtéz du fond de la matrice, tout proche l'endroit, ou les trompes de Fallope y sont unies, où ils sont fort larges & descendent de là obliquement, un de chaque côté, entre la duplicature du peritoine en se diminuant, peu a peu jusques aux aines, & se portent hors de la cavité de l'abdomen, passant par les anneaux des muscles transversaux & obliques, conformément aux vaisseaux spermatiques des hommes. Et comme la membrane interne du peritoine en ce lieu n'étant pas fortifiée par la membrane externe, & par conséquent plus foible en cet endroit, que presque par tout ailleurs. Voila la raison, pour la quelle les femmes sont sujettes, aussi bien que les hommes; non seulement à une espece de hernie, qu'on nomme bubonocèle, ou incomplete, mais aussi à l'hernie complete, ou l'intestin & l'omentum separement ou conjointement, descendent quelquefois non pas seulement jusques aux levres de la vulve, mais jusqu'au milieu de la cuisse &c.

§. 29.

An vero
sint liga-
menta?

Alii adhuc anatomici dictis uteri ligamentis, & mea quidem sententia non inepte, ligamentorum munus & nomen penitus denegant, cum in abdominis pelvi imprimis lata per se libera jaceant, nulliq; ossi, nec alii parti, ita affixa reperiantur, quin per se, vel saltem simul cum tubis Fallopiianis elevari valeant, unde

unde eadem uteri neque ascensum, neque descensum impedire posse judicandum. Hinc scribit Petrus Dionis *Anat. Demonstr. IV. p. 231.* Opinio est, quod ligamenta impedian, ne uterus nimis alte assurgat. Si unicus eorum hic esset usus, admodum necessaria non essent; fundum enim uteri ejus cervici propinquius est, quam ut ab ea multum recedere putari possit. Præterea si hoc unum intendisset natura, quod eorum ope uterum in hypogastrio retineret, longe a scopo aberrasset, cum ascensum usque ad epigastrium graviditatis tempore ipsi permittant; imo nedum durante graviditate ligamenta illa in eodem loco eum continere queunt &c. Quærit etiam Carolus Drelincurtius *Experim. anat. de Uter. p. m. 96.* An uterus ad quatuor catenas, ceu furibundum animal in animali alligetur? hoc est, an quatuor ille ligamentis, ceu funiculis atque loris, infrenetur, effreni libidinis œstrone lasciviat? An ejus ligamenta duo inferiora dicta ipsum superiorem suspendant, ne procidat, uti neoterico- rum codices ferunt? Nam illi profecto feminas in speculo viderunt globoso ambulantes inversas. Ipsis etenim incedentibus vertice nequit uterus, ligamentis inferioribus, ceu habenis contentus atque revulsus, in diaphragma devolvi atque procidere. An ejus alia ligamenta superiora duo uterum intra suas sedes firmitus stabiliant, quam pinnulæ versatiles ædificiorum fundamenta statuminent? Juxta Frideric. Ruysch. *Mus. anat. sive Catalog. Rarior. p. 114.* partes membranaceæ inter tubas & ovaria ligamenta uteri lata audiunt, sed falso; horum interven- tu tubæ quidem ovariis alligantur, non vero uterus peritonæo, nisi in statu præternaturali. Scribit etiam Franciscus Boyle *Dissert. med. II. de Sympath. Uter. p. m. 55.* cum utrumque ligamen- torum structuram nuper considerarem, mihi visi sunt anatomici eorum usus negligentius investigasse, & parum congrue liga- mentorum nomine ea appellavisse; cum procul dubio aliis no- bilioribusque dicata sint, quam ligandi muneribus. Interim tamen idem Boyle certi aliquid de ipsorum usu determinare non

audet. Theodorus Kerckringius *Spicileg. Anat. Obs.* 20. p. 47. inquit: Quæ ligamenta dicuntur uteri vespertilionum alis assimilata, eum non ligant. Et *pag. seq.* ait, tales expansiones alis vespertilionum assimilantes perperam ligamenta vocantur, nec ossi ilio, nec cuiquam alteri alligantur, sed libera fluctuant. Ligamenta illa nulli heroum anatomix unquam alligata videntur, sed ex opinione vulgari affirmaverunt.

§. 30.

Uteri motus.

An vero uterus in coitu descendat, vel ad orificium vaginae quasi procedat, & quidem ex desiderio attrahendi sperma virile? vel an in passione sic dicta hysterica, & ab odoramentis versus superiora & fauces usque ascendat atque per ventrem oberret? vid. Avicenn. *Lib. III. Fen. 21. Tr. i. cap. i. fol. 389* Isbr. de Diemerbr. *Anatom. Lib. I. cap. 25. fol. 142. seq.* Thom. Bartholin. *Anat. ref. Lib. i. cap. 28. p. 274. seq.* Petr. Dionis. *Anat. Demonstr. 4. p. 232.* Gerard. Blas. *Annotat. in Joh. Vesling. Syntagm. cap. 7. p. 100.* Casp. Bauhin. *Theatr. anat. p. 120.* Joh. Lang. *Epistol. medic. Lib. i. Epist. 23. p. 98.* Joh. Riolan. *l. a. f. 184.* Francisc. Plazzon. *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 7. p. 129.* De uteri cum variis corporis partibus consensu, vid. Franc. Boyle *Dissert. med. II. pag. 35. seq.* Gothofr. Moeb. *Physiolog. cap. 20. p. 540.*

§. 31.

Uterus duplex.

Hactenus de uteri statu naturali egimus, restant adhuc alia extraordinaria seu præter naturam ab anatomicis & medicis observata. Sicuti enim in feminis secundum naturam unica tantum vulva atque vagina reperitur, quas tamen quoque duplices in quibusdam mulieribus observatas *Secl. I. Cap. 5. §. 12. & Secl. III. Cap. i. §. 13.* adduximus; ita etiam hoc loco præternaturalis uteri numerus considerandus occurrit. Duplicis scilicet uteri in una eademque femina observati exempla recensent autores, quorum tamen observatores nonnunquam decepti testiculum muliebrem seu ovarium, ob foetum in eo deprehensum, pro altero utero habuerunt. Quale exemplum, ex Benedicti Vassalli,

lii, chirurgi Parisiensis observatione referunt collectores Acto-
rum philosophicorum apud Henric. Oldenburg. 1669. *Mens.*
Jun. p. 814. seq. in relatione de muliere quadam duplicem ute-
rum habente, Parisiis, ubi corpus dissectum fuit, impressa; ibi-
dem publicator figuram inseruit, quæ duas matrices sexto Janua-
rii 1669. a Benedicto Vassalio, chirurgo, corpus mulieris triginta
duorum annorum ætatis, sanguinei temperamenti & masculi
aspectus aperiendi, repertas ostendit. Hæ duæ matrices tam
egregie diligenti naturæ cura dispositæ erant, ut quæ vera erat,
undecies conceperit, nempe septem masculos & quatuor femi-
nas, omnes justo tempore natos & ad amissim efformatos. Illos
vero demum secutus est frater, tantum fœtus, qui in adjuncto
utero conceptus est, in loco extensionis adeo impatienti, ut
cum ampliore locum quæreret, postquam matri per duos
menses & semis gravissima symptomata effecerit, demum circa
trium vel quatuor mensium ætatem repagula solvit, & suum in
matris tumultu reperit, vasta sanguinis effusione in tota abdomi-
nis capacitate effecta, quæ matrem in tam violentos motus con-
vulsivos totum triduum coniecit, ut eis diem supremum obierit.
Quo dictus Vassalius, posteaquam (partibus balsamo servatis)
particularem ejus dissectionem per integrum mensem in sua
domo, coram doctissimis medicis, chirurgis, pharmacopolis,
obstetricibus, aliisque naturæ scrutatoribus confecerat, consul-
tum duxit ejus historiam conservare, eandem & partium figuras,
de quibus sermo sit, typis committendo, una cum tabula. Huic
observationi equidem allegatus Oldenburgius addit, fieri posse,
ut id, quod a Vassalio hujus relationis publicatore, secundus ute-
rus existimatur, nihil aliud sit, quam vere matrix extensa, vel
id, quod anatomicis tuba Fallopii vocatur. Verum enim vero,
si uteri hujus duplicis figuram, ibidem communicatam, recte
intuemur, certe nihil aliud, quam fœtus in expanso ovario
dextro, nulla autem matricis extensio, apparet. Unde hæc ob-
servatio mihi potius ad fœtus tubarios pertinere videtur, quam

ad duplicem uterum. Hujus sententiæ quoque fuit Johannes Sigismundus Elsholzius in *Epist. de Concept. tubar. ad VVolrathum Huxholtium* ita perscribens: ad demonstrationem Vassalii quod attinet, quamvis cum nemine contendere velim, admodum ægre tamen a me impetrare possum, ut credam, gemino instructam utero fuisse Parisiensem illam gravidam: nisi vocabulum uteri latissime accipere velimus pro quacunque capsula foetum includente. Quotusquisque enim appictam embrii domunculam attentius considerat, dextram uteri genuini tubam dilatatam, non autem accurate loquendo uterum secundum esse confitebitur. *vid. M. N. C. Dec. I. An. 4. & 5. App. p. 76. seqq.* Et Johannes Conradus Peyerus inquit: Putarunt equidem, qui mulierem istam dissecuerunt, eam duplici fuisse utero instructam, cum non nisi tuba esset a foetu, inibi ex ovo in transitu hærente genito, in magnam molem dilatata.

§. 32.

Aliam relationem historicam de utero duplici in femina a Petro Dionis, chirurgo regio Parisiensi, observato communicatam legimus in *M. N. C. Dec. II. An. 2. pag. 475. seqq.* *vid. etiam Theoph. Bonet. Medicin. septentr. Part. II. Lib. 4. Obs. 2. f. 6. seq.* Scilicet mulier quædam viginti annorum, secundo conjugii mense gravida facta primo de imprægnatione dubitavit; sed cum ubera dolerent, vomitus crebri secuti, appetitus inordinati, & fastidia frequentiora adessent, dubium omne cessavit: Post mensem quartum & dimidium infantis motum sentiebat; quinto mense menstrua fluere desinebant, & materiæ serosæ quid succedebat, tunc & corpore crassior apparebat, & crebrius motum embrii sentiebat, nisi quod illam solo latere sinistro, & loco cæteris altiore motum ejus senserit. Anno 1681. quinto Junii subito ingenti ventris dolore, per tres aut quatuor horas ita vehementi corripiebatur, ut instantem omnes abortum metuerent. Post duodecimum diem supervenere convulsiones cum summo extremarum partium frigore; tandem ventre palam crescente

in sedili confedit, ubi post quadrantem horæ exspiravit. Post obitum chirurgus Cæsaream tentavit operationem, ut infantem vel vivum servaret, vel baptismo maturum foetum non privaret. Incisis tegumentis, musculis & peritonæo se obtulit infans, super intestinis incumbens, annexus etiamnum chorda sua umbilicali secundinis suis, natabatque in magna sanguinis quantitate, qui totam ventris capacitatem impleverat. Postea cum intestina in superiorem abdominis partem impulisset Petrus Dionis, vidit corpus figuræ rotundæ, proportionem respondens magnitudini infantis, quod cavitas esse matricis videbatur: & iste quidem erat locus infantis, unde egressus fuit, hospitium. Sed pars ea erat redundans, sita in latere sinistro, ab ordinario & vero utero transversorum digitorum duorum spatio distans: & in parte sua laterali sinistra omnia habebat, quæ cavitati matricis ordinariæ adhærere solent; nempe vasa spermatica, testiculum unum, cornu sive tubam unam, ligamentum latum & rotundum. Cum vero Dionis partes easdem in parte dextra corporis hujus non inveniret, ulterius in eas inquisivit. Adhærebant illi corpori paulo, quam præcedens, minori, in medio sito hypogastrio, versus dextram regionem, figura simili cavitati uteri, nisi quod crassior erat, & longior, quam in statu suo naturali esse solet. Et hæc quidem vere erat cavitas uteri, quem adstantibus ostendit archiatri, qui non minus quam Dionis mirati sunt, duas omnino similes cavitatis uteri partes reperiri, cum hac sola differentia, quod sinisterior similis esset cavitati extensæ, quæ infantem continuit; altera autem cavitas in sua conveniente magnitudine constituta; atque ita duo ista corpora continua erant collo matricis &c. Figuram depicti hujus uteri duplicis ibidem p. 483. videre licet. Anno 1615. mense Junio, in oppido Stenio, hermaphroditam puellam multis præsentibus dissecuit Johannes Riolanus; in quo penis parvus prominebat absque scroto & testiculis; sed ab orificio duplici externo usque ad fundum uteri, duplex erat matrix mediano pariete secreta, reli-

reliquæ partes genitales simplices erant, ac si fuisset unicus uterus. vid. Joh. Riolan. *Anthropograph. Lib. cap. 35. fol. m. 197. seq.*

§. 33.

*Alia adhuc
exempla.*

Duplicem uterum in femina Parisiis observatum duabus figuris, totidemque tabulis depictum reperire etiam licet circa finem tractatuli Margaritæ du Tertre de l' *Instruction des Apprentisse Sage-femmes*, in quarum tabula prima hæc legitur relatio: Première figure de la double matrice d'une femme, qui accoucha de son second accouchement à l'hôpital general, le 28. Novembre 1684. qui furt apportée le 29. à l'hôtel Dieu a la Salles des accouchées, où elle mourut le six Decembre suivant dela quelle Madame de la Marche, Maistresse Sage-femme du dit Lôtel Dieu, fit faire l'ouverture pour l'instruction des apprantisses Sage-femmes, comme l'on fait ordinairement. Secundum has figuras in unica vagina uteri dissecta circa regionem orificii interni duo reperiuntur orificia, valvulæ ab observatore dicta, sibi adjacentia, per quæ ad utriusque superjacentis uteri cavitates ingressus conceditur. Dexter autem uterus sinistro major conspicitur. Hujus uteri duplicis rarissimi meminit etiam Laurentius Heisterus *Orat. de Increment. Anatom. p. 59. & 151.* Item Philippus Jacobus Hartmannus in aurigæ uxore hydrope & mola uteri afflicta duplicem quasi uterum seu geminum ejus corpus in sectione detexit; alterum minus, quod cum collo uteri cohærebat, atque patulo satis foramine in hoc exhibat, ovi anserini magnitudine, sexque digitos crassum; cujus situs minus erat naturalis, quod non medium inter intestinum & vesicam, sed ad alterum latus propenderet, declinante parte superiori, fundo scilicet uteri sinistrorsum: neque figura hujus erat secundum naturam, sed detorta, cum piriformem naturam intendisset, recedentibus quibusdam anfractibus ad aliam quamvis speciem aberrabat. Ubi Hartmannus orificio tubulum inseruit, distendit corpus minus uteri, in quantum crassities permittebat; idem, cum injectione experiretur, aqua resiliit; scilicet

licet nec flatus nec injectio viam inveniebat, quæ in majus corpus uteri, quocum continenter connectebatur, contenderet. Fundum minoris uteri cæcum, & corpus majoris uteri, interstitium quoddam distinguebat, colli æmulum, quod veluti isthmus hæc corpora committebat; constabat autem ex ligamenti duobus arctissime compactis, quorum in cornua abinde divisorum expansio majoris uteri efformarat corpus &c. v. *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 68. p. 147. seq.* Romæ in nosocomio S. Spiritus Johannes Faber, Lynceus, cum Angelo Colio Senensi infantem projectitum, pro hermaphrodito habitum, secuit, qui in inguine tumores habuit, nulla in eo masculina vasa seminaria reperta, sed, quod mirabile dictu, duos intra ventrem offendit uteros, cum annexis ubique testiculis, sed unico tantum testiculo, unico suo utero adhærente, ac vasis deferentibus semen, uti & præparantibus. Harum una matrix intus penitus abscondita, nec cervicem ad externa perrexit; altera in dextero latere exterius collum suum produxit, & vulvam dictam constituit, quæ visa quidem, sed haud penetrans judicata, quod ductus ille adeo angustus, ut vix aciculæ caput admiserit, & sic infans duplex femina inventa fuerit, uti refert Philippus Jacobus Sachs a Leuwenheimb *M. N. C. Dec. I. A. 1. Obs. 110. p. m. 258.* vid. etiam Paul. Zacch. *Quæst. med. legal. Lib. VII. Tit. 1. Quæst. 8. n. 34. fol. 600.* Duplicis uteri Parisiis observati ex Tilingio meminit Thomas Bartholinus *Anat. Lib. I. cap. 29. p. 277.* Huc pertinent etiam uteri bipartiti, & bicornes, uti in brutis multiparis observantur, item septo medio divisi, de quibus vid. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. II. cap. 35. fol. m. 197.* ubi inquit: fratrem Bauhini in quadam puella vidisse uterum bipartitum, qualem canes habent; observasse etiam Sylvium in puella uterum veluti bicornem, ut in multiparis. Eodem loco meminit etiam Riolanus: Anno 1599. in scholis Longobardorum dissectam fuisse mulierem, cujus uterus septo medio divisus fuisset. In gemellis feminini sexus, coalitis ossibus sacris & partibus obscœnis, monstrosis uterum ge-

minum totidemque vaginas, sed vulvam unicam observavit Johannes Conradus Peyerus. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. III. p. 267.* In monstro hermaphroditico uterum, uti bestiarum *πυλότηκων* bicornem a Katzky observatum fuisse referunt acta Berolinens. *Vol. IX. n. 6. p. 61.* Ab utero bipartito Casparus Bauhinus superfoetationem derivare videtur, inquiens: anne mulieres eæ, quæ superfoetare solent, aut plures foetus, quam duos generant, bipartitum uterum habeant, quemadmodum canes, lepores, & similia animalia, quæ multos generant foetus, mihi dubium movit fratris mei charissimi Johannis Bauhini observatio, qui circa annum 1565. dum ordinarius esset Lugdunensium medicus, & chirurgis anatomen demonstraret, in quadam puella uterum bipartitum, qualem canes habent, observavit: quod, ut rem valde raram, doctissimis medicis Lugdunensibus & multis aliis demonstravit. Ea ergo de re anatomici, si mulierum corpora talia occurrant, cogitabunt, cujus nomine hoc proponere libuit. vid. Francisc. Rosset. *de Part. cæsar. Append. p. m. 225.* In femina hydrope uteri extincta parietem intergerinum, quo fatis crasso divisus cellulas duas formarat, observavit Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 67. p. 143.* De uteri defectu paulo ante egimus.

§. 34.

Uteri situs
p. n.

Situm uteri naturalem pro impedienda ejusdem læsione inter vesicam & intestinum rectum, tanquam inter duo pulvinaria esse, supra §. 4. diximus, quandoque tamen præternaturalis quoque ejusdem situs observatur; teste enim Laurentio Heistero in muliere cælibe, annos triginta tres nata, uterus non in medio pelvis, sed prorsus in dextro ejus latere situs erat, ut vix ulla vi versus medium reduci posset. vid. *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. V. & VI. Obs. 86. p. 167.* In muliere quindecim diebus a partu strangulata uterum in dextrum latus inclinatum & firmiter adstrictum se vidisse refert Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. II. cap. 35. fol. 184.* Talem uteri in alterutrum latus re-

tra-

tractionem annotavit etiam Fridericus Ruyschius *Obs. anat. chirurg. Cem. Obs. 88. p. 112.* ubi inquit: Uterum præter naturam in hoc vel illud latus torqueri, situmque naturalem mutare, nonnunquam exploravi digitis in viventibus de dolore hypogastrii, mingendi desiderio continuo, & conatu expellendi frequentissimo conquerentibus. Semel tantum in cadavere offendi os uteri in latus sinistrum fuisse retractum.

§. 35.

Nonnunquam substantia uteri præter naturam indurescit, ^{Uterus cartilagineus.} atque vel cartilaginea vel scirrholo evadit. In nobilissima enim muliere, quæ anno ætatis quinquagesimo quinto decessit, exiguam matricem durissimam ac ferme cartilagineam, & intra canalem veræ cervicis carnositatem exiguam inferne positam, tanquam pessulum ostio obditum, se vidisse scribit Joannes Riolanus *Anthropograph. Lib. II. Cap. 35. fol. m. 197.* Cartilagineum uterum in vidua quadraginta quatuor annorum annotavit Andreas Cnœffelius; a quo uterus primo cum magna admiratione totus lapidosus putabatur, quantitate quidem parvus, sed nimis durus. Tandem vi dissectus totus uterus cum orificio interiori erat cartilagineus, relicta cavitate interna ad amplitudinem nucis juglandis, vid. *M. N. C. Dec. I. An. 4. & 5. Obs. 57. p. 48.* Pinguedinem cartilagineam referebat uterus octodecim librarum in virgine septuaginta annorum, cujus supra ex Gerard. Blas. *Observ. med. Part. I. Obs. 7. p. 12.* meminimus.

§. 36.

De uteri scirrholo scribit Ambrosius Pareus *Lib. 23. cap. 36. fol. 524.* extitisse mulieres, quarum cadaveribus dissectis visus sit uterus scirrholo tumore caput humanum æquante obsessus, in quibus curandis omnem medici lussissent operam, quod non in uteri corpore subesse vitium, sed in uteri capacitate conclusam latere molam persuasum haberent. Uterum scirrholo duritie protuberantem, intusque pure simili ferme pultaceo turgidum, in illustri matrona post febrem lentam hecticam observa-

vit Johannes Mauricius Hoffmannus v. *Eph. Acad. N. C. Cent. VII. & VIII. 127. p. 296.* Scirrhum insignis magnitudinis à fundo uteri incipientem & ad os uteri desinentem in militis cujusdam uxore ob partus impossibilitatem uteriq; rupturam defuncta se observasse scribit Tobias Knoblochius ad Gregorium Horstium, v. *hujus Oper. Tom. II. Lib. 2. Obs. 5. fol. m. 62.* Uterum partim scirrhosum partim putridum multaque sanie repletum in textoris cujusdam Ulmenfis uxore trium & triginta annorum, sex liberorum matre denuoque gravida, observavit Johannes Andreas Ulsenberzius, v. *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. IX. & X. Obs. 31. p. 65.* De utero toto duro in substantia & scirrhoso vid. Act. Medic. Berolin. *Decad. II. Vol. 4. p. 71.* In muliere circiter quinquaginta annos nata uterum scirrhosum, & ligamenta ejus relaxata reperit Adamus Brendelius, *cujus vid. Obs. anat. Dec. II. Obs. 1. p. 7. & 8.* Anno 1648. uxor operarii cujusdam Leidensis per aliquod temporis spatium maximo abdominis tumore afficiebatur, donec tandem, eo quotidie incrementum fumente & magis indurescente, naturæ debitum solveret; cujus cum cadaver aperiretur, uterus cum abdomine totus scirrhosus repertus est, nullo viscere, quod mirum, in abdomine conspicuo. Hic tumor ita durus erat, ut cultro, quamvis acutissimo, non nisi vi discindi potuerit, juxta observationem Simonis Schulzii *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 60. p. 118.* Bina ejusmodi exempla recenset Georgius Dethardingius *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. App. p. 69. seq.* Militis nimirum uxor suppressis mensibus ac abdominis quotidiana intumescencia se imprægnatam credebat, sed quod vigesima tertia graviditatis suæ septimana elapsa nondum foetum se movere sentiret, premi potius pubem pondere insolito, Dethardingium consilii ergo accedebat, & jam allatas querelas enarrabat. Dum hic abdomen tangit, supra dextrum inguen tumorem digitis percipit durissimum, oblongum, ad pubem protensum, ibidemque plane rotundum, versus pudenda acuminatum, unde alium latere foetum durioris cervicis, nec meditan-

ditandam esse hujus exclusionem, scirrhum nempe uteri esse dixit; quod prognosticon eventus comprobavit, dum lento tandem morbo confecta diem obiit. Spem tamen medici resuscitando cadaver haud vanas de scirrhuso conjecturas confirmandi, illudit amicorum agnatorumque religiosior morositas. Felicioribus avibus in virgine quadam desponsata, quæ phthisi obierat, idem autor uterum offendit naturalis equidem magnitudinis, sed duritiei insolitæ, ut acutissimo cultro illum solvere vix potuerit. De utero scirrhuso & deformi, qui in magnam molem auctus extra pudendum propendebat, vid. Frid. Ruysch. *Obs. anat. chir. Obs. 7. p. 13.* Scirrhum matricis cum difficultate parturiendi & ruptura uteri annotavit Guilhelmus Fabricius Hildanus *Obs. chir. Cent. 1. Obs. 67. Oper. fol. 51. seq.* A scirrhuso circa internum uteri orificium sterilitatem ortam idem observavit *l. a. Obs. 65.* item *Obs. 66.* in cervice ante orificium fundi uteri scirrhum magnitudine ovi anserini, ipsi adeo adhærentem, ut unum videretur corpus, nec ullo modo ab ea divelli potuerit, idem vidisse scribit. Et *fol. 901. seq.* idem autor scribit se observasse, quod scirrhuso uteri laborantes vix parere possint, idque alia adhuc observatione, de femina ob scirrhum matricis una cum foetu moriente, confirmat; in hujus enim dissectione exempto foetu scirrhum durissimum, qui magnitudinem capitis fere adæquabat, invenit. Corpus autem uteri in scirrhum concretum atque induratum fuerat, atque ratione hujus scirrhi uterus ita angustus fuerat, ut tempore partus sese extendere non posset. Tumorem uteri scirrhusum chalybis usu sanatum observavit Zacutus Lusitanus *de Prax. med. adm. Lib. 2. Obs. 88. f. m. 62.* scilicet femina quædam ex menstrui retentione in uteri regione tormina persensit atq; in pubis regione tumor apparuit aliquantulum durus & indolens, qui ab ovi magnitudine incipiens ita quinquennio excrevit, ut cucurbitam rotundam magnam repræsentaret, in cujus profundo, tactu murmur percipiebatur. Uteri substantiam

partim scirrhosam, partim quasi glandulosam, five ex globulis rotundis, ovi luteis induratis, non adeo dissimilibus compositam vidit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 8. p. m. 250. it. M. N. C. Dec. I. An. I. Obs. 128. p. 286. seq.* Uterum scirrhosum tamque duræ substantiæ, ut novaculæ aciem vix admitteret, licet acutissimam, in femina, quæ vivens ob pergrande abdomen gravidam se existimaret, deprehendit Simon Aloysius Tudecius. *v. M. N. C. Dec. I. An. 9. & 10. Obs. 126. p. 301.*

§. 37.

Lapideus.

Uterum in muliere totum lapideum esse redditum, ponderis septem librarum, cum interim mulier ipsa diu viveret sine manifesta ægritudine, ex Johanne Schenckio refert Antonius Deusingius *de Fæt. Muscipont. Sect. 5. vid. Joh. Bened. Sinibald. Geneanthrop. Append. p. 45. vid. ipse Schenck. Obs. medic. Lib. 4. f. 608.* In sectione cujusdam mulieris triginta septem annorum uterum lapideum, ponderis septem librarum, se invenisse ait Gregorius Horstius *Oper. Tom. II. Libr. II. Obs. 2. fol. m. 522.* Matronæ gibbosæ difficiliore respiratione per totum vitæ spatium laborantis uterus lapideam penitus duritiem induerat, referente Christiano de Helwich *Ephem. Acad. N. C. An. 10. Obs. 32. p. 310.* De utero mulieris hydropicæ tuberoso historiam ad Johannem de Muralto scripsit Johannes Conrad Peyerus *Parerg. med. pag. 125. seq. & 132.* De utero steatomatico sequentem observationem recenset Johannes Tackius *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 152. p. 274.* Anno 1653. secui feminam demortuam, cujus uterus instar steatomatis in unam massam coaluerat, nulla cavitate intus apparente. Massa erat plane pinguis & carnea, pon-

Callosus.

deris librarum trium cum dimidia. Uterum naturali triplo aut quadruplo majorem, externa fronte callosum, gibbosum, variis diversæ magnitudinis & figuræ protuberantiis spectabilem in virgine sexaginta quinque annos nata observavit Sylvius Samuel

Spongiosus.

Anhornius *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 34. p. 91.* Uterum plane spongiosum cavernosumve non solum in femina gravida, sed etiam

etiam in virgine nymphomania seu furore uterino extincta uterum quasi spongiosum factum & in molem majorem, quam naturaliter esse debet, elatum & tumidum, humoribus subalbidis scatentem, se annotasse refert Adamus Brendelius *Observ. anat. Dec. II. Obs. 8. p. 25. & Dec. III. Obs. 10. p. 27.*

§. 38.

Carcinomate uteri laborantes mulieres aliquot se tractasse *Cancrosus*. refert Henricus ab Heer *Obs. 14. p. 135.* quarum una anno 1605. anus septuagenaria, a cunis temperamenti biliosissimi, post inguinis, in ventris lumborumque dolores, de vulvæ excoriatione prurituque maximo quæsta, cum post universalia pessum argenteum, solo mercurialis succo, gossypio excepto fartum, imponendum Heerius curasset, minimo post tempore, pessus nitidissimus & jam ab aurifabro missus, omni pice nigrior extractus est foetentissimus, ichore tenui nigro, gravissimo olente madens. Itaque de cancro uteri nihil dubitavit; millies miratus, quomodo candidissimum argentum, momento tam pertinaci nigredine tingeretur, ut nullis ancillarum lotionibus aut fricationibus vel minimum mundaretur, atque sola aurificis arte perpurgari posset. Juxta Joh. Nicolai Pechlini *Obs. Lib. 1. Obs. 22. p. 50. seq.* cancro uterino anus sexagenaria, a multis annis uteri fluxu albo laborans, atque de torminibus & crudeli circa hypogastrium dolore conquerens laborabat, quæ referebat materiam naturalibus profluere faniosam, albam, cinericiam, flavam, coeruleam, aliquando etiam stiriiis sanguinis distinctam, tenuem crassam, semper tamen & supra quam credi potest male olentem, quamvis in tam longa consuetudine de odore minus sibi constaret. Post mortem omnia circa uterum inflammata aut sphacelata, & perrupto utrinque pariete aditus in vesicam pariter atque intestinum rectum patefactus, atque hinc modo urinæ cum foeda uteri fanie, nunc cum alvi excrementis commercia & reciproci motus. Sed ne voraginem hunc, quæ altius penetraverat, sollicite nimis exploraret Pechlinus, prohibuit invalescens usque foetor. Id tamen

tamen constat, laceras quoque uteri partes & squamosa vesicæ strigmenta, velut ἀποτρίμματα defluxisse; & vero ad levissimum specilli contactum veluti in lamellas putridaque ramenta uteri corpus secedebat, occupante undique cloacæ margines nigredine cadaverosa.

§. 39.

*in utero
fungi.*

In utero fungi interdum ejusmodi excrescentiæ fungosæ & carnosæ, tam ex ipso utero, quam vagina ortæ, tantum acquirunt incrementum, ut uteri prolapsus mentiantur, atque circa pudenda apparentes resectione vel deligatione chirurgica sint auferendæ. Colonia enim Agrippinæ mulier erat, quæ hystericis passionibus mirum in modum cruciabatur. Qui eam curabant, procidentiam uteri earum miseriarum causam esse, & scire se, & manu tangere opinabantur; propendebat enim extra corpus quidpiam, quod illi non aliud, quam uterum esse, vel esse posse existimabant: hæc interim mulier omnia, quæ menses obstructi & reliquus uteri furor excitare solet, miserrima symptomata perpeßa tandem morte ab his liberata fuit. Cum autem hoc cadaver a chirurgis secaretur, causa apparuit tantorum malorum prorsus alia, quam opinati fuerant: non enim prociderat uterus, sed interno ejus orificio adnatum erat sarcoma, quod diductum per totam vaginæ longitudinem extra corpus sese ostenderat, juxta observationem Theodori Kerckringii *Spicileg. Obs. 53. p. 113. seq.* ubi se ipsum, aliam secantem puellam, similis sarcomatis rudimentum instar dactyli orificio uteri interno adhærescens, invenisse addit. De ejusmodi excrescentiis fungosis ita scribit Nicolaus Tulpius *Obs. med. Lib. 3. cap. 33. pag. 247. seq.* fungum, primum quidem indolentem vident medici; sed mox non sine doloris sensu; qui eo plerumque fit gravior, quo plus æstuet, a præassata bile. Cujus uberior affluxus excitat in ipso non modo dolorem, pruritum ac inflammationem, sed interdum utique livorem & post illum veram carcinomatis naturam, uti evidenter demonstrant mamma, lingua, labia, guttur, vulva;

vulva; aliæ partes, vel raræ ac teretes, vel glandulis ita refertæ: ut facile degenerent in fungos, proximum carcinomatis subiectum. Deinde dictus autor sequentem observationem de fungo ex vulva exciso recenset: Matrona pia ac verecunda, laceßita aliquandiu ab immodico menst ruorum profluvio, incidit tandem in urgentem urinæ difficultatem, & ex illa quasi in veri partus conamina; a quibus licet nihil expelleretur solidi, dilatabatur tamen inde usque eo angustum vulvæ os, ut obstetrix in auxilium vocata potuerit illic sentire fungum vulvæ tam firmiter basi sua adnatum, ut nulla vi inde dimoveretur: quapropter chirurgus requisitus, explorata tumoris natura, scalpellum nec timide dimisit in sinum pudoris, nec infelicitè excidit fungum hunc uteri æquantem magnitudine sua ovum gallinaceum. Idemque autor *l. a. cap. seq. p. 251.* majorem quoque fungum ibidem excisum describit. Vidua quædam pia & honesta, atque temperamento melancholico prædita, ætatis circiter anno quadragesimo septimo, viduitatis octavo, tempore menstruationis frigidiori aeri se exponens in hypogastrio leves quosdam sentiebat dolores, quos exiguus in pudendo excipiebat tumor, quotidie crescens, adeo ut extra pudoris sinum propenderet substantia quædam sphacelosa, maxime foetens, & duos pugnos magnitudine superans, de qua chirurgus ultra libram abrasit. In hujus autem ægrotæ aperto cadavere substantia illa sphacelosa, nil aliud fuit, nisi excrescentia fungosa, ex uteri collo majori & hujus antica parte prope vesicæ orificium enata; verbo, ipsa uteri colli substantia rugosa, spongiosa & fungosa, a mensium & corruptorum humorum affluxu ampliata atque dilatata, juxta Georgium Segerum *M. N. C. Dec. I. An. 2. Obs. 121. p. 199. seqq.* Talem excrescentiam carneam observavit etiam Theodorus Zwingerus in rustica quinquagenariæ proxima, a biennio lumborum doloribus atque mingendi desiderio vexata, quæ postmodum in vagina uteri sentire quid cœpit, quod obstetrices fungum coagulati sanguinis esse sphacelatum arbi-

trata, manu illum extrahendum statuunt; quarum peritior loco grumi carneam molem duas spithamas longitudine propemodum æquantem pertinaciter protrahit. Animadverterunt autem obstetrices, corpus illud præternaturale non ex vagina saltem, sed ex utero ipso descendere &c. *v. M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 176. p. 413.* Sic Cornelius Salpartius van der Wiel *Obs. rar. Cent. prior. Obs. 87. p. 368. seq.* de fungi cancrofi ex interiori matricis colli parte extractione sequentem observationem communicat: Honeſta quædam vidua Hagæ habitans quadraginta circiter annos habens, temperamentique calidi ac ficci, nec non atra (quam olim dixere) infeſtata bile, de tumore quodam extra corpus propendente mihi queſta eſt, quem non parum incommodi ſibi adferre, quoque veluti ſtimulis aſſidue ſe pungi dixit; fœtore inſuper ingenti illum abundare, ac inſtantibus catameniis extendi amplioremque fieri multo aſſeruit. Hunc tumorem exacte perſpectum fungum, ſive colli matricis excreſcentiam cancroſam eſſe comperientes medici atque chirurgi, anteriori quidem parte latiore, poſteriori vero anguſtiorẽ; ſtatuunt idcirco baſin hujus excreſcentiæ, ſi contingere daretur, valido cingere filo, ac quotidie paulo arctius vincire, ut tumor a ſana parte ſepararetur. Id ut perficeretur, utramque ſili extremitatem craſſiori firmiorique alligarunt ſpecillo, ut, hoc contorto, illud contraheretur coarctaretque excreſcentiam. Hoc ita ſucceſſit, ut illa intra quatuor vel quinque dies alimento deſtituta protinus decideret. Fungi hujus magnitudinem ibidem dictus autor depingit. Pſeudomedicus quidam pauperculum curavit intenſo uteri dolore laborantem, cum interno ardore intoleberabili conjuncto. Medenti apparuit ſpongioſa caro amygdalæ magnitudine, quæ uterum in tumorem tantisper elevabat. Illam corrodere volens, oleo vitrioli pertractavit; ſed cum nullum fructum ægra perſentiret, forcipe carnem violenter reſecuit. Poſt ſectionem tanta hæmorrhagia ſequuta, ut exhaustis viribus, e vita diſceſſerit. vid. Zacut. Luſit. *de Prax. med.*

med. admir. Lib. II. Obs. 86. Oper. Tom. 3. fol. 62. ubi etiam *Obs. 87.* feminæ trigenariæ satis robustæ & fortis meminit, quæ in labio uteri tumore scirrhus Gallicano vexabatur, qui ad ovi magnitudinem deveniens dolore & ardore percepto illam misere noctu præsertim excruciat. Tumor nec sudorificis ex similace aspera, mercurialibusve unguentis aut topicis discuti potuit. Observata autem diæta femina solo syrupo, ibidem descripto, fuit curata. Huc pertinet etiam polypus uteri carnosus, cujus meminit Fridericus Ruyschius *Obs. 6. p. 12. seq.* Anno, inquit, 1673. me vocarunt ad mulierem, a longo tempore ex fluore albo immani, uteri prolapsu laborantem, e cujus orificio interiori variæ excrescentiæ (quas ob similitudinem cum polypis narium eodem nomine apte vocari posse putamus) membranaceo-carnosæ propendebant. Hi polypi adeo dolebant, uterusque tantum humoris aquosi & acris quotidie profundebat, ut ordinaria remedia proficere nil potuerint, & vehementiora usurpare non ausi fuerimus, propter malignitatis indicia; & recte, ut eventus docuit: Ulcus enim malignum mortem acceleravit, breviq. post expiravit ægra. Hos & alios polypos, quos mulier quædam diversis vicibus excreverat, dictus Ruyschius ibidem delineavit. In feminæ cujusdam nobilissimæ uteri nulla labe infecti, sed circa fundum duriusculi, cavitæ polypus exiguus fuit repertus, uti refert Januarius Janellius *Epist. ad Joh. Mariam Lancisium. v. Ephem. Acad. N. C. Cent. IX. & X. p. 509. & 517.*

§. 40.

Nonnunquam etiam in utero aliæ excrescentiæ carneæ, *Molæ* molæ & nattæ annotantur, quales molas tam a virginibus illibatis, quod, si verum sit, admirari subit, quam vetulis, viris non utentibus, excretas depingit Fridericus Ruyschius *Obs. 58. pag. 74. seq.* inquit: Sapissime in abortu, fœtu enixo, remanet per aliquot septimanas, imo menses, placentula, quæ a compressione uteri non solum uteri figuram adipiscitur, verum etiam

Natta.

sæpius ita induratur, ut carnis substantiam duritie longe superet & pro mola habeatur. A femina septem & viginti annorum, cum marito septuagenario ad sextum annum in sterili matrimonio viventis, uteri sinistro labio, pendentem nattam, uncias quatuordecim & dimidiam pendentem annotavit Godofredus Schubarthus *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 19. p. 29.* Aliquando talis excrescentia habet figuram & magnitudinem ovi anserini, uti in pistoris cujusdam uxore annotavit Johannes Jacobus Wepfferus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 150. pag. 306. seq.* Secundum autopsiâ Georgii Abrahami Mercklini virginis a cancro mammæ extinctæ uterus globum sive rotundum cartilagineo-osseum, adeoque prædurum tumorem, magnitudine ovi gallinacei in se continuit, *vid. M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 89. p. 213.* De mole seu excrescentia carnea, duas spithamas longitudine propemodum æquante, ex utero ipso descendente atque ab obstetrice extracta, vide observationem Theodori Zwingeri, *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 186. pag. 414. seq.* De alio tumore ita scribit François Mauriceau *Observat. sur la Grossesse Obs. 398. pag. 233.* j'ay accouché une femme d'une fille, qui vint naturellement, mais avant qu'elle accouchast, on luy sentoit au dessous du conduit de l'urine une tumeur charnuë de la grosseur d'un œuf de pigeon, se forjetter jusques au dehors de la partie honteuse, procedant de la partie superieure de l'orifice interne de la matrice, qui estoit tellement tumefiée & allongée, qu'elle en paroissoit manifestement au dehors &c.

§. 41.

Flatul ex
utero.

Interdum etiam uterus totumque abdomen a flatibus seu ventis in utero incarceratis in tantum excrescit, ut tales feminae tam a seipsis, quam aliis pro gravidis habeantur, uti Philippus Hœchstetterus *Observ. med. Decad. 6. Cas. 4. p. 689.* in textoris cujusdam uxore ventum ex utero exclusum annotavit. Hæc enim femina biennio gestarat uterum, sibi que primum vivum inesse utero foetum persuadebat; at legitimus partus tempus præ-

prætergrediens sententiam mutavit. Variis consiliis usa, quid in utero latitaret, ex nullo tripode certum oraculum. Tandem biennio elapso cum dolore, parturientium simili, ter pepedit, ut poeta loquitur, sive ut ipsa expressit, ter cum maximo conatu flatum ex utero per pudenda exclusit. Femina quædam uteri dolore ex intervallis quatiebatur immaniter, qui sensim cessabat, excitato, in lævo uteri labio, flatuoso tumore, aliquando ita magno, ut mali cydonei magnitudinem superaret, duro & insensibili, ut scirrhum diceret, quem non fuisse resolutionis brevitatis comprobabat manifeste; tota enim moles cum ex flatu crasso esset suborta, duarum horarum spatio, excreto crepitu evanescebat. Ab uteri frigida intemperie vitium emanabat, ex qua nebulosus flatus elatus tumorem concitabat, juxta verba Zacuti Lusitani *de Prax. med. admir. Lib. II. Obs. 90. fol. m. 63.* Puella quædam viro matura motibus convulsivis, vagis tamen, affligebatur, ex quibus coniecit Petrus Pachequus illam suffocatione laborare, missis ex antro pudoris vaporibus, quam tamen in momento liberavit. v. Lazar. River. *Obs. communic. p. 263.* De flatibus ex pudendo puerperæ erumpentibus observationem refert Philippus Sal-muth *Obs. med. Cent. 2. Obs. 75. p. 85.* scilicet puerpera quædam secunda a partu septimana, cum aeri frigidiori incautius se exponeret, in sævissimum infimi ventris dolorem atque cruciatum incidit, qui cum nullo plane remedio muliercularum cessaret, imo magis adaugeretur, pro mortua ac desperata est relicta. Sal-muthius autem consulit, ut statim suppositorio utatur, deinde haustum cerevisiæ, in qua flores chamomillæ prius ebullierint, bibat; item sacculum ex milio, sale, furfure, lupulo & floribus chamomillæ in sartagine frixis & calefactis calide imponat atque sæpius repetat. Quibus sane factum, ut spiritu bis ex pudendo erumpente, dolor iste sævissimus cessaret, & illa sanitati restitueretur. Ex utero per naturam muliebrem flatus proruisse binis exemplis se observasse testatur Thomas Bartholinus *Act. Hafn. Vol. II. Obs. 34. p. 136.* Vidit etiam Christianus Franciscus Paullini

pauperculam vetulam extreme scorbuticam, de continuis fere & grandibus flatibus, cum primis ex pudendo, cum notabili sibilo & subsequente fragore explosis, serio conquerentem. vid. *M. N. C. Dec. II. An. 5. Append. p. 57.* Ejusmodi exempla etiam refert Franciscus Mauriceau dans les *Observations sur la Grossesse Obs. 150. p. 62.* ubi inquit: Une petite femme avoit en elle une chose bien particuliere, qui estoit, que n'estant pas grosse, elle rendoit assez souvent des vents par la matrice, avec aussi grand bruit, que si c'eust esté de l'anús; ce qui procedoit vraysemblablement de quelque humeur gluante & visqueuse, qui estant renfermée dans la matrice, & venant à s'y rarefier par la chaleur de cette partie, s'y convertissoit en ces ventosités, qui venant a sortir subitement & avec impetuosité de son orifice interne, faisoient un bruit semblable à celui des vents, qui sortent ordinairement de l'anús. J'ay encore vû plusieurs autres femmes, & mesme quelques femmes grosses sujettes au mesme accident, dont elles ne souffroient aucune autre incommodité, que l'indecence de ce bruit, qu'elles rendoient toujours involontairement en quelque compagnie qu'elles fussent. In musici cujusdam uxore gravida, ob uteri fortissimam constrictionem extincta, inter corporis sectionem, minima facta uteri incisione, statim flatus inibi collecti tanto cum fragore fuere explosi, ut horrore adstantes concuterentur omnes; erat enim tantus, quantus ex instrumento sclopezante minori pulvere pyrio accenso fieri potest, juxta relationem Samuelis Steurlini *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. VII. Obs. 20. p. 47.* De falsa ingravitatione & flatuum loco foetus exclusionem Ambrosius Stegmannus *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 33. p. 56.* ita loquitur: Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus: sic saepe spes falsa alit mulieres, ut non raro per tres anni quadras & ultra ventres gestent prætumidos, aliaque experiantur ingravitationis signa alias infallibilia, in quibus tamen uterus mentitur ingravitationem, & loco partus legitimi spurium excludit spiritum, quale fatum hic Islebiæ paupercula quæ-

quædam experta est, quæ a primo ad ultimum usque gestationis diem temere credidit de ingravidatione. Accedit itaque nonus mensis, recedit & adhuc semel, ast de fœtus exitu altum silentium; crevit tamen interim venter a die in diem majorem in molem, ut ruptionem etiam exinde metueret misera, quia continuis laboribus corpus movere illam ex necessitate oportebat. Accidit autem, ut muliercula hæc, post elapsos duos annos & tres menses, sicque completos ter novem menses, a cerevisiario quodam in terram projecta a mole & falso suo partu ex improvviso liberaretur. Cum enim ex lapsu, posterioribus suis nimium quantum conquateret terram, ex utero illius flatus quidam, bombardæ minoris ad instar sonitum edens, erupit, secutisque flatibus aliis venter paulatim detumuit & pristinam ferme formam recuperavit. Quandoque etiam in ipsis gravidis tales uteri flatus seu venti observantur, unde cauti esse debent medici, ne in ejusmodi cura loco materiæ viscosæ, tanquam flatuum causæ fœtum simul expellant. Exemplum autem feminae, ex cujus utero, quarto graviditatis mense, flatus prodierant, commemorat Franciscus Mauriceau *l. a. Obs. 110. p. 64.* Le 18. May 1674. j'ay accouché une femme âgée de vingt-cinq ans, de temperament pituiteux, de son second enfant, qui estoit une fille, qui vint au terme de huit mois & vingt jour, a ce que me dit la mere, qui sçavoit précisément le jour, qu'elle estoit devenue grosse. Cet enfant se portoit assez bien, quoique la mere eust rendu par plusieurs fois des vents par la matrice, avec aussi grand bruit, que si c'eust esté de l'anús, lorsqu'elle estoit au quatriéme mois de cette grossesse, ce qui faisoit, que son medecin, ne croyant pas, qu'elle fust grosse en ce temps, luy avoit conseillé de faire plusieurs remedes, qui auroient pû estre préjudiciables à sa grossesse, si je ne l'en eusse detournée, en l'assurant, qu'elle estoit effectivement grosse d'enfant, non obstant l'accident des vents, qu'elle rendoit pour lors par la matrice. De fragore in partu difficili primiparæ sequentem observatio-

nem

nem cum annexo iudicio refert Christianus Gotlieb Reusnerus *Ephemer. Acad. Nat. Cur. Cent. V. & VI. Obs. 22. p. 259. seq.* Cursoris cujusdam uxor annorum viginti, in aula Illustrissimi Comitis de Schaffgotsch &c. legitimo tempore ad partum se accingit, qui ad viginti quatuor horas procrastinatur; paulo post conatus uteri augentur, & clinicæ audiunt fragorem ex utero ingentem, sonitui bombardæ minoris similem, als wenn man einen Puffer losschiesset, mox embryonem masculum excludit sanum & vegetum, obstetrix, quæ ultra septingentis mulieribus in partu auxiliatrices præbuit manus, se nunquam talem fragorem audivisse affirmabat. Unde fragor ille sonorus? non immerito quaritur. Judicet benevolus lector, quicquid velit; me quod attinet, suppono cum Arnisæo, Pinæo, Guillemeau, Riolano, Paræo, Bauhino, Spigelio, Harvæo, ossa pubis in partu maxime laborioso primiparæ a se invicem divelli posse, non tam ad latera, quam antrorsum, inde fragor iste concipiendus. Hæc Reusnerus. Cujus tamen pace talem fragorem potius a flatus vehementis ex uteri proruptione, quam ab ossium pubis divulgatione, derivare vellem, cum etiam Ambrosius Stegmannus in observatione modo allegata similis flatus, bombardæ minoris ad instar sonitum edentis meminerit. De muliere ter ventum pariente sub titulo molæ ventosæ, observationem communicat Zacutus Lusitanus *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obs. 150. fol. m. 79.* novimestris, inquiens, dolore partus vexata convocatis obstetricibus pariendi tempus expectat. At cum vehementi nixu cogitur expellere fœtum, bombum & strepitum multum magna cum violentia per uterum edidit, ac si tonitruum exaudiretur. Aliquantisper subsidente ventre, immanis dolor iterum eam apprehendit, vacuatoque per uterum flatu lenius conquievit. Tertio lumborum dolore diro post tres dies afflictæ, cohibita respiratione ad vacuandos flatus summa vi enititur, quos cum forte præ eorum crassitie expellere nequit, fotibus aliisque carminantibus adjuta, ut in colica ventosa fieri consuevit,

vit ab omni tumore & dolore immunis evasit. Ipsa alacriter vivens, post unum annum & post duos, iterum in idem infortunium incidens similiter excreto flatu & detumefcente ventre melius habuit &c. Et *Obs. seq. fol. 80.* Baronis cujusdam uxoris meminuit, quæ, cum utero gestare opinaretur, in octavo mense miro sonitu exaudito, flatum pro expectato infante excrevit. Acciti medici ad discutiendos flatus mira consulunt auxilia. His celebratis monent, ut habitet cum viro; hæc post mensem gravida putabatur, sed & procedente tempore, crescente ventris tumore, gravidationis increvit suspicio. Sed in octavo mense, loco foetus, sonorum flatum dimidii quadrantis spatio per uterum exclusit cum albæ pituitæ colluvie multa &c. Plura exempla vid. Dan. Sennert. *Pract. Med. Lib. IV. Part. I. Sect. 2. cap. 10. p. 59.* Gottfr. Welschens *Hebammenb. Part. II. cap. 41. p. 580. seq.* Rembert. *Don. Obs. med. cap. 49. p. 119. seq.*

§. 42.

An autem veritati respondeat, quod ex Lycostene & Cornelio Gemma refert Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. Lib. IV. Tr. 2. cap. 3. p. 457.* scilicet in Thuringia ex mulieris cujusdam, difficili partu laborantis, utero tam ingentem cum fragore flammam exiliisse, ut videretur bellicum tormentum excussum, adeoque & pueri nates & obstetricis manus ambussisse; ipse lector judicet.

§. 43.

Sæpius etiam a colluvie serosa, tam in substantia, quam cavitate uteri contenta venter, ita distenditur, ut femina primis mensibus pro gravidis habeantur, cum tamen potius sit uteri hydrops. Augustæ enim in mulieris textricis utero serosæ aquæ supra sexaginta Augustanas mensuras, quæ singulæ tres pendunt libras, post mortem, una cum multis medicis reperit Andreas Vesalius, nullibi interim circum intestina præsentē aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, vid. Andr. Vesal. *Anat. Lib. V. cap. 9. f. m. 394.* Cum femina quædam leprosa tumo-

rem in ventre haberet, qui prægnationem ostendere videretur; atque accederet motus interior ventris talis, qualis in vera imprægnatione adesse solet, embryone in utero sese primo movente, judicatum fuit, gravidam esse hanc. Tandem vero, cum tempus partus præteriret, neque venter detumesceret, hæc femina diem suum obiit. In hujus demortuæ cadavere hepar & vicina membra erant integra, sed uterus aqua plenus vehementer intumuit: quo dissecto, aqua citrina & putrida copiose effluxit, uti ex Jacobi Oethæi observationibus refert Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. 21. Obs. 55. fol. 1140.* Multa ejusmodi exempla ibidem *fol. 1130. 1134. 1136. seqq.* congesta reperies. Mulier quædam aqua intercute adeo laborabat, ut nulla de salute ejus spes superesset; casu autem de eminente quodam loco ad terram devolvitur, & utero ad lapidem eliso disjectoque, ita prorsus omnis effusus est humor, ut, quæ puerum octimensem gestare videbatur, enixam crederes. Sed nec multo post aut tempore aut labore idoneis ad hanc rem adhibitis præsidiiis, penitus sanata est mulier, referente Antonio Benivenio *Obs. medic. cap. 109. p. 285.* Ex Jacobo de Partibus refert Cornelius Stalp. van der Wiel *Obs. rar. Cent. post. Obs. 28. Schol. p. 293.* præcipuam quandam matronam, non dissentientibus medicis obstetricibusque, se putasse gravidam. Instante autem, ut credebatur, partus tempore, plurimum aquæ ex utero prodiit, unde brevi tenuior matronæ evasit venter. Uxor ablutoris pannorum signa habens hydropisis, cum quadam die abluerat pannos viro suo, seque super vas plenum aqua ad abluendum inclinaret, defecit & cecidit, & emisit per vulvam quantitatem viginti cotularum aquæ croceæ, & alleviata est, & ultimo convaluit, uti ex Rasse allegat Marcellus Donatus *Hist. med. mirab. Lib. 4. cap. 21. p. 422.* Rara etiam est observatio hydropis uterini foetum comitantis, quam de propria uxore communicat Gvilhelmus Fabricius Hildanus *Cent. II. Obs. 56. f. m. 128. seq.* Ipsius scilicet septimo uterum gestantis, venter tempore in monstrosam magnitudinem

nem intumescebat, adeo ut ipsam duos aut tres ad minimum enixuram foetus cuncti arbitrarentur. Spatio hebdomadam sex ante partum crura pedesque hydropicorum more intumuerant, quin etiam dolores tum ventris laterisque dextri, tum quoque renum & crurum, adeo aucti fuerant, ut noctes diesque continuo ejulare atque lamentari coacta esset, lectumque amplius sibi egredi non liceret. Denique dolores parturientium, quamvis leviores, continui tamen ipsam infestaverant, qui sensim accreti usque ad tertiam diem, qua dolore vehementissimo per os uteri apertum ultra libras octodecim mercatorum aqua limpidiissima, nulloque cruore admixto, maximo ac uno impetu effluxere, atque in isto motu foetus ad exitum sese paraverat. Et postquam per semihoram quievisset, rursus dolore & conatu maximo correpta est; tum primo aqua, qua foetum comitari solet ad libras novem effluxa, puellum simul peperit robustissimum. De hydrope uteri occulto casuque curato sequentem casum refert Johannes Georgius Josephus Schwallerus *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 57. p. 114. seq.* Virgo tenuioris fortunae, ante quindecim jam circiter annos, ætatis consistentis, sine marito gravida credebatur. Evanuit autem falso dispersus rumor, dum magis magisque quotidie regio hypogastrica (absque tamen unico hydropis præsentis prodromo) intumescere visa est; cortius adhuc, quando supremo medico medicinam porrigente, foetum sine patre nuperrime feliciter enixa est. Domo egrediens paupercula summo mane templum aditura fortuito inter lapides prona in tumidum ventrem humi cadit, surgit & iter continuat; domum vero rediens a domesticis rogata, quæ deperditi adeo faciei coloris causa esset? mox respondit: Sie wäre frühe, da sie in die Kirche gewolt, im Ausgehen, ohngefähr auf einen grossen Stein gefallen, mitten ihres geschwollenen Bauchs, und habe in ihr etwas sehr gethõnet, iekund aber vermeyne sie, es blasen alle Winde in ihr zusammen, und saugern so fest, im übrigen sey ihr nit gar übel. Sequenti die sub vesperam copiosa aqua

per genitalia effluere, ægra debilitari, esurire, lecto decumbere cogitur, in quintum usque a casu diem, quo tempore curiositatis gratia illam invisi, fluxus omnino cessare, evanescere tumor, redire colorata facies, continuare ciborum appetitus, verbo funditus sanari cœpit, cum omnium admiratione. Redii aliquot abhinc diebus, & similia proferentem mihi libenter audiui: Es wäre wahr, sie hätte vor das Wasser gelassen, es seyen unglaubliche Maasß Wasser, doch kälter, als der Harn, den sie nach Wunsch erhalten könne, nit aber das andere, diese 4. oder 5. Tage von ihr geloffen, ietzt sey sie völlig gesund, der Bauch natürlich klein, habe gute Lust zu Speise und Trancß, schaffe, arbeite nach Belieben, allein den Magen, so von der grossen Geschwulst diese 15. Jahr hinter sich getrieben, könne sie nicht wohl biegen &c. De uteri hydrope & adhibita paracentesi non æque felici vid. *Ephemer. A. N. C. Cent. V. & VI. Obs. 67. p. 114.* Juxta Rembert. Dodon. *Obs. med. cap. 49. p. m. 120.* vidua quædam, dum se gravidam relictam existimaret, novem mensibus, defuncto marito adimpletis, supervenientibus partus doloribus, non nisi aquosos humores enixa est, a quibus liberata lacte ubera habuit repleta haud aliter, quam si foetum peperisset. Huc pertinet etiam observatio Christophori Roesleri de femina quadam, quæ usque ad quintum mensem gravida fuit; circa cujus finem duos peperit filios, eosque mortuos. Præcessit partum magna copia serosi humoris, ut hydria magna impleretur. Primus natus est hora undecima noctis, secundus hora prima matutina. De hydrope uteri ex mensium retentione, per umbilicum evacuato observationem *Miscellaneis N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 114. p. 283.* inseruit Johannes de Muralto; circa quam tamen ipse adhuc dubius videtur. vid. etiam Johan. Schenck. *Observ. medic. Lib. IV. fol. 618. seqq.* & Theoph. Bonet. *Sepulchret. fol. 1183.* Venetiis fuere nobiles mulieres, quas medici putabant solum hydropicas esse, & tamen inventæ sunt una cum aqua conceptum habuisse, juxta Hieron. Mercurial. *de Morb. Mulier. Lib. I.*

cap. 2. in *Israel. Spacch. Gynec. fol. 212.* Quæstoris cujusdam femina gravida hydropem uteri incurrebat, tanto cum tumore, ut ad mammas usque se extenderet, & abdomen ruptionem minaretur, omnemque fere totius corporis massam sufflaminabat, ut ægra supina per aliquot dies jacens in agone posita videretur. Tandem tamen gemellos pariebat, unum vivum, alterum mortuum, cum tanta proruentis aquæ copia, ut viginti quatuor libras excederet, teste Gothofredo Mœbio *Physiolog. Cap. XX. p. 540. & 578.* Inquit etiam Rembertus Dodonæus *l. a. Sch. pag. 121.* se meminisse, nonnullis una cum fœtu copiosum aquosum humorem ex utero processisse, fœtu debili ac non vitali. Nobilissima quædam matrona quadraginta octo annorum concepisse sibi imaginata est, fere namque per integrum annum venter intumescere cœpit, & sexto mense aquæ copiosius uteri exstillarunt. Absoluto stato pariendi tempore dolores partus insurgabant, quasi infans ad exitum promoveretur; signa omnia instantis partus aderant, mammae turgabant, liquores iterum copiosi utero secreti sunt: obstetrix cum adstantibus pusionem expectabant, at eventu lugubri, nihil enim præter aquas secretum fuit &c. teste Johanne de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 95. p. 235.* Vixit per plures annos in oppido Newenstein hospita, quæ hydropo uterino laborans tantam ventris molem gestavit, ut fascia eam sublevare cogeretur, quæ tandem viribus exhausta & demortua; in cuius utero medici ipsius cadaver aperientes invenerunt copiosissimam aquam; ejus orificium autem interius ita occlusum & oblitteratum, ut exacte inquirentibus nullum vestigium ejus apparuerit. vid. Joh. Christian. Eismenger. *Epistol. ad Joh. Dan. Horst. in Laurent. Strauss. de Fæt. Muscipont. p. m. 60.*

§. 44.

Ad hydropem uteri quoque referunt autores, quando *In utero* aqua non libere in uteri cavitate fluctuat, sed vel limpida vel *hydatides.* etiam spissa certis vesiculis seu hydatidibus inclusa ibidem reperitur,

ritur, quales hydatides tam per se, quam cum foetu, exclusas atque in sectionibus repertas, sub nomine molarum aquosarum, hinc inde legimus. Referente enim Christophoro a Vega *de Art. medend. Lib. III. Sect. 10. cap. 13. fol. m. 399.* mulier quædam, cui venter intumescebat & menses retinebantur, constantissime contendebat, se in utero gestare foetum vivum, quem moveri dicebat, at vero remediis adhibitis sexto mense excrevit ab utero varia & admiratione digna, quæ in pelvi magna suscepit obstetrix supra septuaginta vesicas membranofas ac membranis hærentes, aqua pallida plenas, castaneæ quantitatis: septem vero frustra membranis involuta, coloris carnis lienis, quorum quædam medietatem lienis humani æquabant, quædam paulo minora. Aqua vero multa erumpebat, & tota moles libras Romanas duodecim appendebat. Ducentas vesiculas sive ovula a virgine rejectas annotavit Nicolaus Venette *de la Generat. p. m. 440.* inquires: La nuit du 23. Janvier 1680. Mademoiselle L. après des pressantes tranchées rendit environ 200. boules ou petits œufs sans coquille. Chaque boule estoit attachée par sa petite queue, qui tenoit à des fibres charnuës, tissues & entrelassées ensemble. La moitié des boules estoient grosses comme le bout du doigt, & l'autre moitié comme de petits pois. Elles estoient toutes transparentes & la membrane, qui les couvroit, estoit assez dure; l'humeur, qui y estoit contenuë, estoit claire & en quelque façon gluante. Elle estoit un peu salée & acerbe au goust, & je ne doute pas, que ce ne soient de pareilles boules, qui occupent ordinairement les cornes de la matrice, quand elles sont prolifiques. Comme celles-cy n'avoient pas esté renduës fecondes par la bonne semence du mary, & que les vaisseaux ejaculatoires les avoient rejettées comme inutiles, c'est de la sans doute, qu'estoit venu ce faux germe. Vidua quædam paupercula Claudia Bernard appetentibus menstruis per duodecim annos circiter motibus afflictata est convulsivis atque hysterica dicta symptomata passa est: tandem phlegmone uterici

cum

cum febre acuta supervenit, quæ in empyema degeneravit. In demortuæ cadavere uterum plurima aqua turgentem, & vesiculis quibusdam purulenta materia prægnantibus distinctum, pariterque abdomen multa aqua distentum reperit Carolus Piso, uti scribit *Observat. & Consil. de morb. serof. Sect. 4. cap. 5. pag. 449.* quo loco etiam refert, obstetricem inter partus monstrosos vidisse enixum quendam veluti globum membranofum flatuoso quodam spiritu turgentem & distinctum distentumque vesiculis quibusdam aqueo humore puri non absimili scatentibus & plenis, & alias pelluentem, ut faciem lunæ quodammodo exprimeret &c. In juvenis mulieris, quæ extra tempus imprægnationis fluore albo copiose laborabat atque postmodum in hydropem uterinum incidebat, dissecto cadavere uteri corpus cum contentis extraneis intra cavitatem illius accedebat ad pondus centum librarum; aquæ, quæ rufi coloris erant, & summa aciditate præditæ, viginti octo aut triginta pintas adimplebant. In cavitare uteri, parte dextra, reperta sunt octo corpora, quasi glandulosa, oppleta materia alba, viscida, foetoris experte, verbo, spermati omnino simili: nonnulla illorum pugni erant magnitudine, alia pilæ palmaris, &c. v. Nicol. Blegn. Zodiac. An. III. Mens. Octobr. Obs. 8. p. 126. Uxor quædam afflicta aliquandiu menstruis inordinatis peperit tandem pinguem quandam massam, continentem in se innumeras vesiculas, refertas partim aqua crocea, partim solo spiritu. Excernebatur autem non confertim, sed frustulatim. Sed partes hæ fuere tam frequentes, ut repleverint ferme integram ejuscemodi situlam, qua aquam hauriunt mulieres nostrates, inquit Nicolaus Tulpius *Obs. med. Lib. 3. cap. 32. p. 247.* Civis cujusdam Hagienfis uxor sex & quadraginta circiter annos habens, postquam jam novem menses fuisset imprægnata, multo affici cœpit dolore, quare & obstetricem ad se arcesse jussit. Hæc autem cum ipsi inter eos labores jam totum triduum auxilium tulisset, nec quidquam appareret, vocata fuit alia obstetrix, quæ post exactiorem examina-

tio-

tionem nullum foetum, sed aliud quid, quod praesentibus se illico ostensuram sperabat, adesse affirmavit. Postea puerperam aggreditur, ejusque e corpore, praesentibus duobus chirurgis, magnam hydatidum copiam eduxit, racemorum more sibi invicem adhaerentium, membranis extrinsecus tenuioribus, quam quibus vestiuntur foetus. Quanquam autem dicta mulier nullum ederet foetum, puerperarum tamen more lochiorum fluxum passa est. Illa etiam postea impraegnata perfectum vivumque enixa infantem, annotante Cornelio Stalp. van der Wiel *Obs. medic. Cent. prior. Obs. 70. p. 301. seq.* ubi etiam tales hydatidum racemos delineat. vid. etiam *Cent. 2. Obs. 28. Sch. p. 294.* Bina ejusmodi exempla annotavit etiam Franciscus Valleriola *Obs. med. Lib. I. Obs. 10. p. m. 103.* & primo quidem in civis Arelatensis filia, viro nupta, florenti aetate & optimo corporis habitu praedita, quae ob suppressos menses nauseam, vomitum, anorexiam & alia graviditatis signa, uterum gestare se existimabat, post sex vero aut octo gestationis menses, magnis abortis doloribus, ingentem peperit membranaceum globum, totum aquosis bullis, instar ovorum piscium, refertum. Erant autem bullae rotundae, tumidae, pellucidae, diluta sanie plenae, atque per omnem membranam, qua integebantur, disseminatae, tanta quidem copia atque numero, ut comprehendi posse nullo pacto viderentur. Dissectis stylo bullis aquosa & diluta sanies foetens emanabat, ad citrinum colorem inclinans. Idem etiam in obstetricis filia annotavit. Femina quaedam aetatis annum agens trigessimum tertium post varia symptomata decem sibi cohaerentes vesiculas aqueas acinorum uvarum mediocrium magnitudine: brevi post ingentem numerum harum vesicularum, dense sibi conjunctarum, cum hepate uterino exclusit; aderat scilicet verum hepater uterinum, ut foetui viginti quatuor septimanarum cum chorio, in quo continebantur vesiculae hae magno numero, velut acini uvae mediocris, pisi, lupini, ciceris & minoris magnitudinis, fere rotundi: Omnes sibi cohaerentes densam uvam referebant;

bant; & continebant humorem limpidum instar crySTALLI; duæ etiam juglandis magnitudine liquorem flavum insipidumque continebant: per medium ferebantur vasa sanguinea in varios ramos dirempta, qui surculos impertiebant vesiculis singulis, uti ex Wepfferi communicatione refert Johannes de Muralto, qui tales vesiculas cum hepate ultra libram semis pependisse credidit. *v. M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 95. p. 236. seq.* Ibidem etiam dictus autor pictoris uxorem viginti quinque annorum, molam carneam, semipalmarem, circa quam undique hydatides ovales conspiciebantur, absque ullo infantis vestigio, abortivisse refert.

§. 45.

Quod autem paulo ante de hydrope uteri gravidarum diximus, idem etiam quandoque circa hydatides in gravidis observandum occurrit, siquidem mercatoris Dresdensis uxori, quæ jam aliquoties puerpera, tuncque temporis partui proxima ob nimiam abdominis expansionem magnumque pondus, se gemellos vel trigeminos gestare credebat, in partu post exclusum foetum abdomen nec detumescebat, nec partus dolores remittebant, unde obstetrix puerperam ad continuandos natus adhortabatur, spe superventuri adhuc alterius foetus, cujus autem loco post dimidiam horam maximam sic dictam uvam, sive ingentem hydatidum copiam instar racemorum sibi invicem connexarum ex utero extrahebat. Erant autem dictæ hydatides seu vesiculæ ut plurimum rotundæ, nonnullæ etiam oblongæ seu ovales atque differentis magnitudinis, siquidem a pisorum, ad globulorum lusforiorum, nucum moschatarum atque juglandium, imo ovorum gallinaceorum magnitudinem ascendebant, & aqua subcrocea, quasique mucilaginosa erant repletæ, totaque illa moles quatuor librarum pondus superabat. Rarissima observatio est, quam de propria uxore Maximilianus Preussius *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 226. pag. 526. & 536.* sequentibus verbis recenset de utero: uterus instar summum gravidæ per totum abdomen extensus, omnibusque fere integumentis &

Hydatides
cum foetu

Observatio.

visceribus ventris inferioris firmissime adnatus seu accretus deprehendebatur, cujus totum, tum superficiem & substantiam, duos pollices undique crassam, tum cavitatem quoque satis capacem, innumerabiles ubique fere perreptabant replebantque cystides, magnitudine ovorum columbinorum & gallinaceorum, quarum aliae repræsentabant steatomata, sebaceo-cartilaginea materia repleta, aliae vero sacculos lymphæ pellucidissima plenos, quorum unus quoque in ileo dextro, duabus palmis sub umbilico, musculos abdominis, macie prorsus ferme consumptos, & cutem ad extrema usque, una cum pedunculo suo penetraverat, lymphamque stante adhuc vita, per integrum fere annum modo prædicto extra corporis limites profuderat. vid. etiam Palfyn *descript. anat. des part. de la femme* p. 80. *seqq.* Item mulier excrevit hydatidem seu vesiculam aqua plenam per muliebria absque placenta, subsequente maximo lochiorum fluxu per sex septemve menses durante, eoque cessante uxoris venter sensim magis magisque intumuit, ut uterus ad minimum quadraginta libras penderet. vid. Regn. de Graaf *de Mulier. Org. cap. 8. p. 249. seq.*

§. 46.

*Calculi in
utero.*

Sæpe etiam in utero calculi in sectionibus deprehenduntur, a quibus interdum abdomen instar gravidarum intumescit, vel alia symptomata oriuntur. Exempli gratia comitissa quadam a Gleichen, vidua, tumorem uteri cum motu manifesto, ceu gravida esset, incurrebat, eoque non paucos in execrandam superstitionem conjiciebat, quasi nescio quem Mesiam paritura esset. In demortuæ autem utero plures reperti sunt calculi. vid. Gothofr. Mœbii *Fundam. Medicin. physiolog. cap. 20. pag. 579.* De Larissæ Dyseridis ancilla juvencula refert Hippocrates, quod venere utens vehementer doloribus afflicta fuerit, alias vero dolorem non senserit, neque conceperit unquam. Hæc, cum annum sexagesimum attigisset, a largo porri esu dolores vehementissimos, velut ex partu laboraret, exurgens asperum quiddam

dam in ore uteri contrectavit. Deinde, cum jam animo linqueretur, ab alia muliere immissa manu expressus est calculus asper, fusi verticillum propemodum æquans. vid. Hippocrat. *de morb. vulgar. Lib. 5. Oper. Sect. 7. fol. m. 240.* Extincta Hippolita Gata Corrigensi doloribus uterinis diu vexata cum febre, lapis incredibilis magnitudinis gypseæ consistentiæ multo nigerrimo mucore innatans dissecto utero extractus fuit, cujus rei nos multos habemus testes, inquit Marcellus Donatus *de histor. med. mirab. Lib. 4. cap. 30. p. m. 523.* ubi alia exempla. In femina septuaginta duos annos nata uterus admodum durus, in eoque calculus magnus totam ejusdem cavitatem adimplens reperiiebatur; cujus exterior cortex friabilis, interior vero substantia durior, magis tamen porosa erat. v. Steph. Blancard. *Anat. pract. Cent. 1. Obs. 74. p. 207.* Lapidem in tantam molem auctum, ut uteri capacitatem prorsus impleret, menses omnino interciperet & ulcera cacoethica concitaret, se vidisse refert Nicolaus Fontanus *de Morb. Mulier. Lib. 2. cap. 10. p. m. 94.* Monialis quædam non claustrata in primo senio constituta per plures menses uterinis cruciabatur doloribus, qui nullo unquam medicamento leniri poterant, tandem ejiciebat sponte, nulloque adminiculante, per pudendum lapidem scabrosum, magnitudine & figura ovi anatini; quo ejecto cessarunt dolores, superveniente tamen ex utero fluxione putrida & corrupta cum morte. vid. Petr. Sallii *Divers. Annot. in Donat. ab Altomar. cap. 12. p. m. 520.* De calculis vel silicibus trium & quatuor unciarum per incantationem ex utero extractis; item de lateribus a femina quadam Gallica, Madame la Roche, cum convulsionibus ex utero prodeuntibus, vid. Joh. Muralt. *chirurg. Schrifft. Obs. 67. p. m. 487.* vid. etiam Eberh. Gockel. *Tr. vom Beschreyen und Bezaubern cap. 4 pag. 54.* In puellæ quinquennis uteri cavitate repertum lapidem oblongum, aliquomodo spongiosum, sed tamen gravem, formam ovi columbini paulisper excedentem, vidit Andreas Cnœuffelius juxta *M. N. G. Dec. I. An. 4. & 5. Obs. 65. p. 55.* Calculum quatuor

fere uncias gravem ex matrice incisa extractum se vidisse asserit Beale in Frider. Nitsch. *Ephemer. Erudit. Ann.* 1666. p. m. 556. vid. etiam le Journal des Sçavans *Tom. I.* p. m. 582. Non arenulas tantum, sed etiam quinque lapillos, parvula pisa referentes, cum menstruis a femina annos quadraginta duos nata, per muliebri a excretos vidit Carolus Josephus Myllerus, *vid. M. N. C. Dec. II. An. 7. Obs. 228. p. 432.* Lutetiæ in scholis medicorum aperta quædam mulier lapidem in utero habuit, juxta Joh. Wier. *de malefic. affect. Op. Lib. 4. cap. 16. p. m. 316.* In senatoris Regiomonti matronæ utero lapidem quatuor librarum, multis eminentiis lapideis coloris fusci, a Christophoro Tinctorio fuisse deprehensum, scribit Thomas Bartholinus *Histor. anat. Cent. IV. Hist. 64. p. m. 364.* & Steph. Blancard. *Anat. pract. Cent. 2. Obs. 80. p. 375.* De utero lapidibus referto sequentem observationem annotavit Michael Angelus Morus: Honestissima matrona quadraginta octo annorum per menses decem de acerbissimo in infimo ventre dolore conquerebatur, qui nullis cedebat remediis, licet multa in usum parata fuerint; ad tactum tumor scirrhus in utero deprehendebatur, a quo materia acris & loturæ carnis similis destillabat. Tandem pleuritide correpta e vivis discessit. Dissecto cadavere uterus lapidibus plenus repertus est ad numerum triginta duorum. Maximi eorum magnitudinem amygdali æquabant, minimi fabis consimiles erant, & interplicaturas & tubulos uteri infarcti & incarcerati conspiciebantur. Aliqui erant coloris flavi, aliqui æruginei, & rupti ad similitudinem cepæ varias habebant tunicas; de istis periculo facto in pauperibus ad pondus mediæ drachmæ sudor promovebatur &c. v. *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Obs. 77. p. 148.* vid. etiam *Act. Erudit. An. 1712. Mens. Aug. p. 348.* Calculum fungiformem & singularis figuræ a chirurgo quodam ex utero cujusdam adolescentulæ extractum, dominoque Breynio, Dantiscano, donatum annotavit Hector ex Valle, v. *Ephemerid. l. a. Obs. 95. p. 187.* ubi hunc chirurgum fortasse fuisse deceptum atque calculum

non

non ex uteri cervice, sed ex ipsa vesica extraxisse addit. Huc pertinet etiam, quod Fridericus Ruyfchius *Obs. I. p. I. item Thesaur. anat. VIII. pag. m. 57. seq.* recenset, scilicet, post procidentiam uteri ex ipso, post factam incisionem, quadraginta & duos calculos, quorum magnitudinem & figuram ibidem delineat, partim instrumentis, partim solis digitis fuisse extractos. De uteri calculo e muliere gravida proficiente exemplum ex Johannis Helwigii observationibus medicis allegat equidem Christianus Fridericus Garmannus *de Mirac. Mort. Lib. III. Tit. 3. §. 80. pag. III4.* cum vero in tota observatione nulla uteri mentio fiat, sed calculus satis grandis sub figura canonis angularis incurvati, quali fabri lignarii uti solent, cum urina primum crassa, & iterata vice copiosa atque saburra multa permista profilierit, calculus hic mihi potius ex vesica expulsus videtur. Interim huc pertinere videtur historia a Luca Schrœckio in scholio allegata Helwigii observationis *II4. p. 317.* recensita; nimirum femina quædam quinquaginta duorum annorum, Sara Ossungerin, plurimis jam retro annis ventre tumida ab aquarum medicatarum Weihencellensium potu maximos & vix tolerabiles in ventris dolores inciderat, quos tandem calculus ovalis figuræ, & crassitie ac magnitudine fere nucem vomicam adæquans, pondere drachmarum duarum cum totidem granis, magno cum impetu, ac si e manubalista fuisset explosus, profiliens profligavit, atque ventre detumescente, pristina ægram sanitati restituit. Calculum in Norwegia mulier per vulvam excrevit tanta præditum virtute, ut manibus puerperæ detentus, oborto in vola sudore, potenter foetum propellat. Hunc sibi Fridericum III. Daniæ Regem ostendisse refert Thomas Bartholinus *Epistol. Cent. III. Ep. 28. p. 103.* ubi dictus autor ita pergit: Tanta est clementia serenissimæ Reginae, ut non paucis in partus difficultate constitutis felici successu concesserit. An ex utero vel vesica excretus sit, si dubitent scrupulosi, sciant, certam esse de utero relationem, quæ probabili non caret ratione.

§. 47.

Mercurialis opinio.

Per adducta hactenus exempla absque dubio Hieronymi Mercurialis opinio de calculi in utero existentia & generatione sufficienter refutatur, qui *de Morb. Mul. Lib. 4. cap. II.* in Israel. Spacch. Gynæc. *f. m.* 285. scribit: Quod in vesicis mulierum gignantur calculi, & in intestinis, hoc fuit a nemine dubitatum: quod autem in utero etiam fiant lapides, apud neminem vidi, nisi apud Aetium *Lib. 16. cap. 96.* Sed quamquam hoc memoriæ tradiderit Aetius, verumtamen admodum dubito, an verum sit, quoniam, si situm uteri contemplemur, substantiam ipsius facile intelligere possumus, fieri non posse, ut in utero colligatur materia, quæ sit apta in lapidem indurari: quod si etiam interdum possit durari, videtur rationi consentaneum, ut excurrat. Nam si semen etiam ab utero rejicitur propter hiatum, nisi fiat conceptus, procul dubio etiam aliæ substantiæ, quæ non sunt amicæ & familiares utero, ut semen, deberent excludi: propterea non video, quomodo in utero possit concreescere lapis, nisi sanguis possit grumescere, & grumi illi possint referre formam lapidis. Atque id voluisse significare Aetium verisimilius est. Interim Aetius *Oper. Tom. III. de Re medic. Lib. 16. cap. 100. fol. m. 173.* calculum uteri curandi modum ita describit: Calculi interdum tophacei generantur, in ipso uteri vase fluitantes, quos extracturi prius clystere finum ducente alvum evacuabimus, deinde fœnogræci & malvæ decocto adjecti rosacei portuncula colluemus; tum mulierem supinam declivemque ductis cruribus statuemus, duosque longiores sinistrae digitos in ani foramen immittemus; dextra vero sumen comprimemus, calculum expellentes & extrorsum cogentes, ipsumque digitis in anum immisis deducentes, sensim extrahemus. Tophaceam autem substantiam extra in uteri collo vel orificio adnatam, muliere rite collocata, & locis speculo dilatatis scalpro circumcidemus, deinde curabimus, & antherum medicamentum loco inspergemus.

§. 48.

De acu crinali a chirurgo ex utero puellæ extracta sequen- *Acus cri-*
tem observationem in Nicol. Blegn. *Zodiac. Med. Gallic. An. II.* *nalis.*
Mens. Mart. Obs. 9. p. 76. legimus: Puella non obscuro loco ori-
unda jam ab anno & amplius de dolore uterino sibi infesto con-
querebatur, eo magis molesto, quod nemini revelare voluerit:
ac quamvis ex intervallis colici cruciatus ac dysuria frequens
ejus constantiam concuteret, pudor tamen prævaluit, ut occul-
ta mallet esse sua mala, quam ut manus loco dolenti inferri su-
stineret: conscia tamen fuit seipsam ægritudinis sibi fuisse auto-
rem: sæpe occultos veneris stimulos & acutos, quibus obno-
xiæ puellæ, experta erat, præ impatientia, lenimen quæsi-
tura, acum crinalem locis pudendis, seditionem moventibus,
intruserat: sed tamen dominari in œstrum libidinis non sem-
per licuit, uterus titillatione avidior redditus acum abripit, ac
sibi asservat in orificio interno cohibitam, quo loco retrahere
puellæ nequaquam concessum, quocunque demum conatu,
jubente sic pudore, adhibito; initio proprio Marte excogitata
remedia in usum duxit, corpus illud extraneum excutere moli-
ta, metu imminentium noxarum: Nil non intentatum reliquit,
sed irritos conatus animadvertens, hinc pudore, hinc dolore ex
æquo urgentibus, tandem maluit prius in discrimen adduci,
quam vitam; quamobrem advocari curat chirurgum Ferbosium,
qui ignarus petulantia puellæ & anteaكتورum, sciscitatus tantum
est de specie, doloris, quem insignem esse in partibus, quas si-
nus abscondit confessa est. Interim cum hujus chirurgi ma-
nus organorum vice fungantur, illico in locos dictos eas intulit,
digitoque corpus extraneum deprehendit admodum longum
& acutissimum. Vim adhibuit in extrahendo, sed invalidio-
res fuere manus, forcipemque inserere coactus fuit, cujus ope
tenaciter apprehensam acum eduxit citra sanguinis effusionem,
puris aut fordis cujuspiam, indicum parti injuriæ illatæ. Acus
circa mediam sui partem incrustata erat materia tartarea, gypsea
&

& arenosa, illis non absimili, ex qua coagmentantur lapides in vesica, sed ea duritie, quæ solo malleo confringi potuerit. Dicta materia undiquaque acum incrustabat; non secus ac vertibulum fuso circumductum, pollicis crassitie, imò amplius. De alia acu crinali in basi tartaro obducta, atque ex vesica juvenculæ, quæ cum chirurgo ipsam in utero hæere credebat, extracta, vid. observatio Hectoris ex Valle *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. I. Obs. 94. p. 183.* in cujus Scholio *p. 185.* modo ex Nicolao Blegny allegata observatio non immerito suspecta redditur, ac si acus ista crinalis non ex utero, sed vesica a chirurgo, vicinia loci & præjudicio de attractione uteri imaginaria decepto, extracta fuisset.

§. 49.

Crines.

Interdum crines in utero reperiri testatur Gvilhelmus Fabricius, Hildanus *Obs. chirurg. Cent. V. Obs. 49. fol. m. 436.* de vidua quadam honesta, quinquaginta circiter annorum ætatis. Hujus matronæ aperto cadavere hepar & lien sine noxa, pulmo vero semiputridus repertus fuit. Separatus & exemptus uterus ad libras octoginta & septem mercatorum ponderavit, & partim ichore quodam flavo, partim quoque materia adiposa & oleaginosa infarctus erat. Sed quod admiratione non vacat, in medio ipsius uteri crines (aut veluti lana flavescent & adiposa illa materia involuta) reperti fuerunt. Ita Constantiæ formosa quædam cujusdam civis famula a dæmone compressa sæpius post insignes uterinos cruciatus adhibitis obstetricibus clavos ferreos, ligna, vitra confracta, crines, stuppam, lapides, ossa, ferrum & hujusmodi per matricem excrevit innumera, uti ex Jacobo Ruffo refert Christianus Fridericus Garmanus *de Mirac. mort. l. a. p. III4.* De ossibus fœtus per uterum prodeuntibus alibi de fœtu agemus.

Varia.

§. 50.

Vermes in utero.

Vermes quoque varii generis vel in ipso utero dissectoprehenduntur, vel ex eodem prorepunt. E. g. In mulieris, gladio

dio confossæ, utero ingentem ascaridum viventium & hinc inde obreptantium copiam se reperisse scribit Baldassar Timæus a Guldenslee *Lib. 4. Cas. 6. p. m. 204.* Post labiorum ac colli uterini pruritum intolerabilem ascaridum, ex parte adhuc viventium, turmam ingentem ex utero excrevit vetula septuagenaria, quondam nimis salax. v. Nicol. Guil. Becker *M. N. C. Dec. I. Obs. 75. p. 121. seq.* Idem etiam observavit Benjamin Scharffius, & quidem æque post pruritum & fervorem circa genitalia, subsequo dolore rodente & igneo quasi, ac urente, *ibid. An. 9. & 10. Obs. 7. p. 44. vid. etiam Dan. Sennert. Pract. Lib. IV. Part. I. Sect. 2. cap. 9. p. 75.* Ex utero vermes longitudine dimidiam ulnam superantes in honesta femina prodire annotavit Vitus Riedlinus, filius, *Obs. II. p. m. 20. seq.* Vermem ultra ulnæ quadrantem longum utero prodeuntem observasse obstetricem scribit Cornelius Stalpart. van der Wiel *Obs. rar. Cent. post. Obs. 29. p. 311.* Vermes locum mensium ex utero expulsos annotavit Dominicus Panarolus *Pentec. IV. Obs. 12. p. 117. seq.* Viduam septuagenariam cum sanguine per muliebria vermem lumbriciformem & quidem teretem, capite autem compresso excrevisse, refert Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 208. p. 474.* Rustica quædam instantibus mensibus ordinarie pruritum uteri molestum sentiens tandem tributum suum lunare excepit, speculatura, quidnam in eo lateret; & ecce! multos longiores planeque niveos offendit vermiculos, juxta Christ. Franc. Paullini v. *M. N. C. Dec. II. An. 5. App. p. 13.* Post ferocissima symptomata femina quædam pruritum vehementem primo in utero, mox subsultum mirum & palpitationem in ore uteri persentiens digitos in uteri sinum intrepide immisit, chordamque seu funiculum crassum inveniens magno conatu & vi extra evulsit lumbricum teretem crassum, colore albissimum, palmi magni longitudine, vividum adhuc & in spiras sese involventem. vid. Zacut. Lusit. *Prax. Histor. Lib. 3. cap. 12. Obs. 1. fol. 497.* De verme erucæ magnitudine, unguiculis prominentibus capite corneo nigro &c. ex locellis

feminae erumpente. vid. Rein. Solenandr. *Consil. Sect. V. fol. 488.* vid. etiam Joh. Wier. *Oper. Part. 4. cap. 16. p. m. 319.* Post assumptum pulverem millepedum magnam quoque millepedum copiam ex utero provenisse commemorat Stephanus Blancardus *Collect. med. phys. Cent. 3. Obs. 77. p. 457. seq.* A gravidis etiam per uterum vermes & alia insecta excerni, testantur observatores; uxori enim cujusdam pastoris per uterum a biennio quotidie, immo in singulas fere horas vermes pollicem longos, nunc solitarios, nunc simul plures vivos erepsisse, hoc intra tamen tempus filium utero gessisse, sospitemque peperisse, refert Johannes Matthias Faber *M. N. C. Dec. II. An. 9. Add. p. 458.* Mulierem quandam foetum cum duobus serpentibus utero gestasse, hosque, ulnae longitudine atque infantis brachii crassitie, post enixum foetum exclusisse, descriptum legimus in Matthiae Cornacis *Histor. gestat. Foet. mort. in Franc. Rossset. de Part. Caesar. p. m. 251.* Johannes Matthaeus de Grado de serpente in utero ita scribit, mulier quaedam habens serpentem in matrice, posita mulier ipsa ad radios solis, cum vase pleno lacte; stante ipsa muliere dilatatis cruribus supra vas, in quo radiebat sol, exivit serpens vid. Marcell. Donat. *de Med. princip. Hist. cap. 12. p. m. 222.* Sic varios vermes & alia animalia v. g. bufones, ranas, serpentes, lacertas, mures, glires, feles, pisciculos, astacos, anseres, pullos gallinaceos, equum, elephantum, leonem, ex utero humano prodeuntia ex variis autoribus allegat Christianus Fridericus Garmannus *Oolog. curios. Dissert. II. §. 141. p. m. 168. seq.* Non ignobilis femina in utero quidpiam ex intervallis subsultare, atque post decem dies, majorem strepitum in uteri regione sentiens, demum feram ab utero exclusit, palmo majorem, crassitudine pollicis, caerulei coloris, pedibus quatuor innixam, capite parvo, piloso & rotundo, rostro acuto. Hæc duobus diebus revixi in phiala vitrea aqua plena, magna cum adstantium & medicorum admiratione. v. Zacut. Lusit. *de Prax. med. admir. Lib. II. Obs. 149. f. 79.* Ibidem etiam ex Nicolai Fontani communicatione me-

mi-

minit trigenaria, quæ, postquam enixa est filiam & a lochiis recte purgaretur, incidit in animi deliquium cum febris acuta & delirio conjunctum. Vocata obstetrix tacto ventre, & sedulo tota uteri regione perspecta, iterum ægram parituram esse affirmat; paulo post dicta femina cum vehementi nixu & inguinum ingenti dolore, parturientium instar, excrevit per uterum rotundum globum, tenuissima membrana alba contextum, ex quo disrupto exiere duo animalia longa, anguillarum forma, viva, rubra, dorso purpureo lanugine resperso, oculis vividis, dimidii palmi longitudine, crassitie digiti minimi, quorum caput, pro corporis proportionem, erat amplissimum. Ambo post duas horas per domum repere visa sunt; quibus excretis femina placide obdormivit & ab angustia immunis remansit.

§. 51.

Sæpiissime quoque a variis causis, imprimis ab obstetricum temeritate vel ignorantia, circa uterum oriuntur inflammationes & abscessus vel ulcera, quale exemplum commemorat Guilielmus Harveus *de Generat. animal. de Partu p. m. 532. seq.* de doctoris theologiæ uxore satis boni habitus; quæ summo prolis desiderio flagrans multa a multis præscripta incassum tentaverat: menses quidem statis temporibus profluebant, sed aliquando, (præserim ab equitatione) saniosum quid & purulentum ab utero emanabat. Aliqui fluorem album esse arbitrabantur, alii ulcus sinuosum suspicati sunt. Tandem advocatus Harveus aperuit internum matricis orificium, indeque protinus cochlearia duo circiter puris saniosi, & fibris sanguineis tincti affluerunt. Quo conspecto, ulcus in uteri cavo latitare dixit, injectisque medicamentis congruentibus pristinæ eam valetudini restituit. In virgine furore uterino defuncta uterus observabatur inflammatus, quæ inflammatio ad tubas & ovaria pertingebat. v. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 124. p. 253.* Puella tredecim annorum, ex salacibus nata parentibus, a nativitate anno septimo derepente in motus convulsivos incidit, qui et-

*Uteri inflammatione
& ulcera.*

iam bis vel ter singulis septimanis ad minimum accidens, reversi ipsam humi prostrarunt. Et quia a parentibus erat potentibus, magna medicorum turba ad sanandam convocabatur, miseram puellam per integros quinque annos varia medicamentorum excruciabant farragine, ast nulli in rhamno fortunam salutare & hunc pertinacem debellare hostem licuit. Vocatus Johannes Baptista Verloschnigg, ubi reliqui epilepsiam, furorem quendam uterinum ex effervescencia seminis, vel uteri abscessum adesse judicavit. Hinc alterna vice seminis fervorem extinguentia propinavit, verum abs effectu: quare abscessum in ludo esse firmiter pronunciavit, & ut is rumperetur, per diei decursum bis, etiam ter pulverem antimonii album, juxta Basilium paratum, ex aqua melissæ exhibuit, septimoque pulveris usus die pudendum foetido-purulenta materia manare coepit, quod stillicidium ad decem prope dies duravit; hoc cessante abstergentibus & mundificantibus ordinatis ex integro restituitur, juxta ipsius Johannis Baptistæ Verloschnigg verba *M. N. C. Dec. III. An. 9. & 10. Obs. 154. p. 280.* Uteri cervicis ulcus, e quo ichor & pus effluebat, in juvencula muliere, jam annos aliquot nupta, sterilique observavit Felix Platerus *Obs. Lib. 2. p. m. 480. seq.* Et *p. 476.* exemplum ulceris uteri & vesicæ cervicis cum cura recenset. Ulcus fistulosum in collo matricis, quod sæpius multum recrementi reddidit, in illustri juvene annotavit Lælius a Fonte *Consultat. 35. pag. m. 225.* In muliere licet crassa, satis tamen prolifica, uteri ulcus admodum malignum cum insigni dolore, usque ad profundum uteri procedens, depascens atque lethale deprehendisse scribit Petrus Forestus *Observat. medic. Lib. 28. Obs. 49. fol. m. 703.* Imo ulcus in utero, absque dubio etiam exulcerato, contractum annotavit Philippus Salmuth *Obs. med. Cent. 3. Obs. II. p. 117.* novi, inquit, nobilissimam matronam, cum ulcere cruris in lucem editam. Hæc munditie studens, ingentes sumptus (prædives namque erat) in illo curando faciebat, sed frustra, natura nullam prorsus unionem admit-

admittente. Et si quando ulcus sanatum jam, & cicatrice fere obductum videbatur, statim symptomata quædam, quasi epileptica, oboriebantur, nec remittebant, donec locus rursus aperiretur. Ut de exulcerationibus uteri, a lue venerea ortis taceamus. Anglam mulierem leucorrhœa per plures annos decumbentem, tandem corrosivis matricis ulceribus misere obiisse 1668. Lugduni Batavorum, refert Johannes de Muralto *Clav. medicin. Exercit. 2. p. 64.* Varias uteri exulcerati tam in gravidis, quam non gravidis, observationes recenset Franciscus Rousselus *de Part. Cæsar. Sect. 4. Cap. 1. seqq. ap. 71. seqq.* ubi non modo ex apostemate aperto, sed etiam ex utero, & quandoque etiam per alvum insignem puris quantitatem effluxisse legimus. Sciendum enim est, juxta Oribasium abscessum uteri rumpi quandoque per vulvæ ipsius os, quandoque per vesicam ac sæpe etiam in rectum intestinum. v. Joh. Lang. *Epist. med. Lib. II. Ep. 39. p. 670.*

§. 52.

Nonnunquam uteri inflammationem vel læsionem gangræna & ipse sphacelus seu putrefactio, atque vel partialis vel totalis ejusdem consumptio sequitur: v. g. anno 1684. uxor juvenicula in partu difficillimo, brachio foetus extra uterum alterutro prominente obstetricis manus auxiliatrices implorat. Obstetrix difficultatem partus, & parituræ matris imbecillitatem prævidens, ne in mora esse diceretur, vi adoritur negotium. Hinc reposito brachio in uterum caput infantis violenta manu nititur extrahere, sed difficili labore. Quare digito sub costis adacto, denique eundem extrahit, sed emortuum, & fracto undique cranio, fractisque costis nonnullis, referente puerperæ matre. Hinc a partu hoc summe difficili uterus cum vagina insigniter inflammatus nigricantis coloris signa dat cum gangræna præludiis non fallacibus foetoreque vix ferendo. Ex uteri vagina propendent cuticulæ nonnullæ, quas forcipe abscindunt & extrahunt mulierculæ, sequuntur indies complures

aliæ sic satis magnæ cum carunculis intermixtæ. Postmodum succedit cutis quædam carnosa, cui lapilli non pauci, perlarum instar, adnati, sequente mictione involuntaria tantisque doloribus misellam fatigantibus, ut nec sedere, nec stare posset. &c. v. Ehrenfr. Hagendorn. *Histor. med. phys. Cent. III. Hist. 14. pag. 298. seq.* Si quid placentæ utero annexum relinquitur, lochia male olentia virescentia & cadaverosa promanant, & nonnunquam, prostratis prorsus viribus uteri, sphacelismus repentinus certam necem adfert. v. Guil. Harv. *de Part. pag. 531.* Honesta quædam femina ætatis anno vicesimo octavo foetum mortuum ejecerat maximo cum conatu & cruciatu, quo vesica disrupta fuit. Post foetus editionem gangræna invasit orificium cervicis uteri & vesicæ ipsumque anum, atque mox istæ partes emori incepere & continuo consecuta est istarum partium mortificatio completa, quam Græci σφάκελον, Latini syderationem vocant. Nam prædictæ tres partes evaserant prorsus nigræ, molles, putres, intermortuæ, cadaverosæ, pessime olentes & foetentes, ut Martino Rulando, qui coram præsens inspector aderat & singulas partes ita affectas lustrabat, non fuerit facile aut etiam possibile, ob tam gravem & molestum foetorem diu ibidem hædere. vid. ipsius *Curat. empir. Cent. IV. Curat. 100. p. m. 295. seq.* ubi curam reperies. Femina quædam vulvæ seu uteri pernicioso ulcere vexabatur, cujus malitiam omni studio & diligentia tollere, sed frustra conati sunt medici; nam corrupta interim vulva & frustulis comminuta descendens, non prius fluere destitit, quam tota putrescens decideret: ac sic mulierem ingenti malo liberavit, quæ licet vulva carens sana tamen supervixit annos decem. v. Anton. Beniven. *Obs. II. pag. 155.* quo loco commentator Rembertus Dodonæus per vulvam uterum intelligit. Anno 1671. mulier quædam ab aliquot septimanis malignum uteri ulcus contraxerat, cum tanto eoque sanguinis profluvio, ut omnibus admirationi fuerit. Mortem sibi sæpius optabat, propter ineffabiles dolores & earum partium, donec tandem remediis, ob loci incommoditatem & humiditatem

tem nihil proficientibus, mors miseriis finem imponeret. Aperto cadavere uteri cervix ab ejus corpore attactu sese disjunct, utpote plane putrefacto, juxta Frid. Ruysch. *Obs.* 12. p. 18. *seq.* Mulieri per duos annos tumidum ventrem gestanti supervenit fluor alvi foetidissimus, excrementa erant flava, ac ut plurimum alba & livida & copiosa; denique exspiravit. Exenterato cadavere inventus est uterus putrefactus, qua parte rectum intestinum tangit, hocque ipsum totum corruptum, uti ex Horatio Augenio refert Theoph. Bonet. *sepulchr. Lib.* 3. *Secl.* 38. f. 1381. Sphacelum & rupturam uteri observavit Johannes Mauric. Hoffmannus *Ephem. Acad. N. C. Cent.* IX. & X. *Obs.* 29. p. 301. Sæpissime etiam observatur gangræna in uteris prolapsis, de quibus alibi.

§. 53.

Uterum quandoque ab obstetricibus lædi hætenus vidimus; dantur præterea alia quoque uteri vulnera tam lethalia, quam non lethalia, & quidem vel in non gravidis, quam ipsis prægnantibus. Accidit autem talis læsio vel in vagina uteri, vel in ipsius fundo & quidem a variis causis. Chirurghi enim incuria uteri vaginam cum subjecto intestino recto, in femina difficili partu laborante, novacula ita incisam, ut excrementa alvina per hanc uteri vaginæ læsionem simul ejicerentur, annotavit Johannes Matthias Müllerus, uti supra adducimus, ex *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Centur.* V. *Obs.* 56. p. 87. *seq.* plura ejusmodi exempla vid. supra *Secl.* I. *Cap.* 5. §. 17. *seq.* In ipso autem utero, proprie dicto, rarissime vulnera occurrunt, quia ipsius situs in loco satis securo atque a circumjacentibus ossibus bene munitus est, neque etiam sexus femineus adeo frequenter, ut mares, læsionis periculo se exponit. Rarum tamen insignis uteri vulneris exemplum annotavit Johannes Mauricius Hoffmannus *Anatom. Patholog. Specim.* IX. §. 21. p. 124. de religioso quodam Capucino, cujus mater ipso gravida ex vehementi ad bacillum extremitate acutum allisione non uterum sibi solum, sed foetus etiam thoracem sub papilla dextra pertuderat, matre post consolidationem viva remanente, ut & cicatrice in dicto religioso

Uteri vul-
nera.

Uteri
ruptura.

gioſo relicta conſpicua. Rariorem adhuc obſervationem ſatisque cruentam fœtus in utero matris occiſi ex medici Auguſtani, Achillis Gaſſari, communicatione recenset Johannes Langius *Epistol. medic. Lib. II. Epist. 39. pag. 671.* Quum maritus, in-
quiens, cui nomen Andrea Rempter erat, ira percitus, uxoris ſuæ
ilia dextra cultro capulotenus trajeciſſet, ejusque inteſtina
elapſa, Mauricius Orcheotomus accerſitus calidis fotibus elota
repoſuiſſet, epigaſtrii vulnus conſuit, tum miſera facta puerpera
ſexto a conceptu menſe, & tertio poſt vulnus inſlictum die, pue-
rum occiſum enixa eſt, cujus dextram ſupremam calvariæ adhuc
cartilaginofæ partem, ſævus ille homicida verius, quam parens,
uſque ad ſiniſtri oculi ſupercilium vulneraverat. Mater vero
chirurgi opera convaluit: quæ vel hodierno die vitali fruitur
aura &c. Huc pertinent etiam læſiones ſeu vulnera uteri,
quando vel integri fœtus uterum perrumpunt, vel ipſorum oſſa
fruſtillatim eundem vulnerant & perforant, atque modo in ab-
dominis cavitate remanent, modo etiam per varias vias exitum
quærunt, qualia exempla alibi recenſebimus.

§. 54.

Varia adhuc etiam de uteri prolapſu in hac ſeſtione inſe-
renda fuiſſent, cum autem talis procidentia ut plurimum in
feminis gravidis & parientibus accidere ſoleat, de hoc uteri pro-
lapſu in genere & exſeſtione plura dicenda reſervamus.

CAPUT III.

De ovariiſ muliebribus.

§. I.

Teſticulari
muliebres.

An ſemen
generent?

AD partes mulierum genitales pertinent adhuc teſticulari mu-
liebres vel potius ovaria, & ovi ductus ſeu tubæ ſic dictæ
Fallopianæ. Quoad teſticulari veteres autores non modo inter
ſe, ſed etiam cum recentioribus diverſas ſeſtentias; alii
enim nullum plane feminine ſemen, vel tantummodo inſœ-
cundum in teſticulari elaborari admittunt; alii in iſdem ſemen
mulie-

muliebre, virili non adeo dissimile confici, illudque in coitu foecundo ad uterum deferri, ibidem cum semine virili commisceri, atque ex hac massa commixta demum foetum formari credunt. Cui sententiae nonnulli etiam recentiorum sunt addicti. Quam tamen Isbrandus de Diemberbroc *Anatom. Lib. 1. cap. 24. Edit. nov. fol. m. 130.* revocat, testes muliebres, in-
 quiens, generando semini, minis perfecto, quam est virile semen, dicatos esse; idque semen ex iis per tubas Fallopianas, aliasve quasdam vias, ab aliis descriptas, partim in uterum, partim in vaginam uterinam, infundi, praecedentibus seculis, usque ad nostra tempora ab omnibus medicis & anatomicis pro certissimo scriptum & sancitum est, atque etiam antehac a me ipso pro indubitato habitum fuit, ut patet ex praecedente prima anatomes meae editione: quam ob causam tunc temporis adversus novam ovariorum & ovorum inventionem, mihi eousque inauditam & nunquam visam, aliquot argumenta intorsi. Sed postea totam rem diligentius examinans, aliorumque super ea in lucem editas observationes ad autopsiam conferens, manifeste comperi, dictam meam veterumque opinionem subsistere non posse, ac proinde in hac secunda meae anatomes editione illam cantilenam necessario aliis musicis notis conscribendam aliterque cantandam esse; non enim est, ut aliquem pudeat, meliora edoctum, sententiam mutare, & ab antiquo communi errore discedere. Hunc autorem alii quoque recentiorum secuti diligenti indagatione testiculorum muliebrium a virilibus magnam differentiam, ratione substantiae & structurae, quantitatis, qualitatis & situs detexerunt, minimeque in illis semen fluidum seu mucosum, instar virilis, reperiri demonstrarunt, cumque in ipsis certas vesiculas oviformes deprehenderint, testiculorum in ovariorum nomen mutare voluerunt. Unde scribit Casparus Bartholinus *Epist. anat. de Ovar. Mulier. pag. m. 44. seq.* quae de semine fluido in testibus mulierum, de vasis deferentibus &c. antiqui finxerunt, & hodierni nonnulli retinuerunt, falsa sunt,

cum in viviparis, quemadmodum & oviparis ovorum atque oviductuum eadem sint conditiones, conformatio atque connexio non improbabilem, quinimo demonstrabilem, haud immerito crediderim assertionem nostram, quod vera sit analogia, quæ inter feminarum testes omnium specierum, instituitur ovaria posthac tam in viviparis, quam oviparis, dicendos, vid. etiam Th. Bartholin. *Act. Hafn. Vol. V. n. 13. p. 52.* Neque etiam pro femine muliebri habendus est humor ille in coitu aliisque occasionibus a mulieribus excretus, quem veteres pariter ex testiculis muliebribus provenire credebant, nos autem supra ex certis meatibus atque lacunis exstillare monstravimus. vid. etiam Joh. Bohn. *Circul. anat. physiol. progymn. 1. p. 5.* Franc. Zypæi *Fundam. Medicin. cap. 3. Art. 6. p. 81. & cap. 7. Art. 15. p. 231.* Huc pertinet, quod idem Casparus Bartholinus *Specim. Histor. anat. cap. 5. §. 2. p. 83.* refert, scilicet in viviparis per ovaria intelligi debent illa corpora, quæ antiqui testes dixerunt, & semen fluidum, quod iis falso attribuerunt, non aliud hic datur, quam illa in ovo contenta materia, adeo ut fictitia omnino sint illa vasa, per quæ vel ad uterum ipsum, vel collum ejus, materiam seminis femini a testibus deducere veteres conati sunt. Reperiuntur quidem in uteri collo & canale, breves alii & angusti ductus, a glandulosa substantia, ibidem sita, oriundi, at qui non semen in testibus elaboratum, sed materiam saltem in glandulis secretam, effundunt ad vias illas lubricandas, quæ hætenus aliis nomine seminis muliebris imposuit, & ejusdem plane naturæ est, ac humor ille, qui in prostaticis virorum in eundem usum fecernitur. Nonnulli etiam duplex mulierum semen statuunt; alterum nempe ad voluptatem, alterum ad fœcundationem; quorum prius corpora glandosa seu prostatica sic dicta, cum reliquis in vagina ductibus, suppeditent, posterius vero seu prolificum semen nullum detur præter ova, quæ in testiculis mulierum, rectius jam ovariis, reperiuntur; v. Casp. Bartholin. *de Ovar. p. 46.* ex quibus tamen hoc ultimum proprie seminis nomine venire potest.

§. 2.

Cum proinde testiculi muliebres non pro eodem scopo, ^{A virilibus differunt.} uti viriles inserviant, neque similem humorem elaborant, quid mirum, quod etiam tanta inter ipsos differentia annotetur, siquidem testiculi muliebres virilibus sunt minores, molliores, frigidiores & humidiores, vid. Joh. de Muralt. *Clav. Medicin. Exercit.* 9. pag. 397. Ipsorum etiam testiculorum muliebrum pondus, magnitudo atque crassities pro ætatum diversitate diversa est. ^{Testiculorum magnitudo.} In pubescentibus enim & in ætatis flore constitutis juxta Regnerum de Graaf *de Org. Mulier. cap. 12. Oper. p. m. 293.* plerumque sesqui-drachmam pendent, sic ut tantum dimidiam virilis testis magnitudinem præterpropter obtineant; licet proportionem servata latiores & succi pleniores existant. In provectioribus vero ac decrepitis minores, duriores & magis exhausti sensim magis ac magis emarcescunt, nunquam tamen evanescent; minimos namque vetularum testiculos adhuc scrupulum ponderasse Graafius notavit. In infantibus demum ac recens natis a granis quinque ad semisrupulum plerumque ponderant; ita ut in his adhuc minores sint, quam in decrepitis: quamvis plerique anatomici dicant, illos majores in infantibus esse, atque cum glandula thymo sensim decrescere. Circa hoc pondus testiculorum a Regnero de Graaf descriptum admonet Isbrandus de Diemberoc *l. a.* Verosimile esse hanc regulam tam exactam describi non posse, quin sæpe patiatur aliquam exceptionem, & sicut in viris, ita etiam in mulieribus, sæpe aliquam adesse magnitudinis varietatem. Nam in ætate florentibus, prout magis vel minus salaces & ad venerem proclives in vita fuissent, magnitudinem, & per consequens etiam pondus, variasse, ex inspectione cadaverum certo novimus, neque etiam in omnibus vetulis eos semper ejusdem parvitatatis invenimus. Inquit enim Jean Palsyn *dans la Descript. des Parties de la Femme p. 85.* Les femmes ont deux testicules ou ovaires plus mols, plus laches, plus megaux, & plus

petits, & tantôt plus mols, plus durs & plus secs. Secundum Petri Dionis *Anat. Demonstr. IV. Sect. 2. p. 225.* muliebrium testiculorum crassities adeo præcise designari nequit, plerumque tamen ovi columbini minimi molem non excedit.

§. 3.

Figura.

Figura testiculorum muliebrium non æque rotunda est, ac in maribus, sed ferè semiovalis, cujus pars antica & postica lata est atque depressa; in inferiori parte testiculi gibbum semiovale obtinent; in superiori vero, quam vasa sanguinea subeunt, magis plani, quam gibbosi apparent, ita ut testiculi a sanguineis vasis & suis ligamentis divisi, secundum Regnerum de Graaf *l. a.* semiovalē figuram quodammodo depressam exhibeant. Insuper etiam ipsorum superficies non æque polita & æqualis est, uti in viris, sed propter ipsorum contenta hinc inde inæqualitas quædam protuberat. Vel juxta Dominic. de Marchett. *Anat. cap. 7. pag. 70.* testiculi sunt corpora non ovalia, sicuti in viris, sed potius longa & plana, veluti multis glandulis vesiculisque formata.

§. 4.

Substantia.

Inprimis autem ratione substantiæ differunt testiculi muliebres a virilibus; quia hi ex mero vasorum seminariarum contextu, illi vero primario ex vesiculis consistunt. Et sane, si mulierum testiculi feminis generationi, perinde ac virorum, incumbere debuissent, natura dubio procul iisdem ubique organis ad eundem effectum producendum usa fuisset; at in toto muliebri testiculo ne minimum ejusmodi vasculorum vestigium, utut quam diligentissime inquisiveris, reperiēs, cujusmodi in virorum testibus acervatim occurrunt, uti ex Peyerī epistola adducit Johannes de Muralt. *l. a. p. 414.* Supponit etiam Johann. Bartholomæus Adamus Beringer in *Idea Institut. medic. Thes. 15. p. 37.* testes femininos congeriem esse non minutissimorum vasculorum, sed minimarum vesicularum, sive ovulorum. Nonnulli testiculis substantiam glandulosam attribuunt, v. g. Guernero

nero Rolincio *de Partib. Generat. dicat. Part. 2. cap. 3. p. 127.* propria ipsorum substantia ex sex vel septem glandulis & vesicis coagmentata esse videtur. Secundum Gottfr. Bidloo *Anat. Tab. 51.* interna ovariorum facies ex innumerabilibus membranulis, fibrularum vasorumque plexibus glandulis ac vesiculis diaphanis composita cernitur. Glandulae vasorum capillamentis non minus intrinsecus, quam extrinsecus obvolvuntur, a vesiculis vero differunt &c. Et juxta Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 26. p. 248.* si substantiam a membrana separes, tota ex pluribus glandulis ac vesiculis coagmentata. De his glandulis ita scribit Petrus Dionis *l. a. p. 225. seq.* muliebrium testiculorum substantia componitur ex rotundis vesiculis & exilibus glandulis, quæ singulae cavitatem exigua habent, in quam desinunt extremitates capillares vasorum, quæ testiculo implantantur. Ovi liquor in parvas istas glandulas percolatus & secretus a sanguine per arterias delato, transfunditur ex hisce glandulis in exiguas illas vesiculas. Tales glandulas etiam confirmat Johannes Conradus Peyerus *Merycolog. seu de Ruminant. Lib. 1. cap. 5. p. 49.* profecto, inquit, feminarum testiculos a coitu affici ac immutari palam indicant pullulantia tubercula fibrosa & glandulosa, quibus ovum quodlibet foecundum admirando naturæ ingenio liberatur atque secernitur. Econtra vero Joannes Munnick *Anatom. nov. p. 70.* tales glandulas negat, inquit: Testes substantiæ nec glandulosæ, neque vasculosæ sunt, sed nerveo-carnosæ potius; estque illorum contextus ex multis præcipue membranis ac nerveis fibrillis laxè sibi invicem junctis, in cujus intercapedine plurimæ reperiuntur vesiculæ, humore limpido plenæ. Hæ quoniam testiculos intrasitæ sunt, ceu ova in avis ovario, & similiter ac illa ad generationis actum concurrunt, passim nunc ova, ac muliebres testes ovaria appellari consueverunt. Pluribus insuper partibus, e. g. membranis seu tunicis, nervis, vasis aliisque corporibus muliebres testes consistunt, de quibus, ob evitandam prolixitatem,

hactenus allegati & alii autores evolvi, vel etiam sequentia videri possunt.

§. 5.

Substantiam testiculorum muliebrium carnosam seu musculosam anatomicus academiae regiae scientiarum, nomine Lit-
tre, in ovario muliebri extraordinariae magnitudinis observavit, ejusque usum sequentibus verbis descripsit : L'ovaire droit étoit gros comme un oeuf de cane. Il étoit séparé intérieurement par une cloison membraneuse en deux cellules membraneuses aussi. Elles n'étoient remplies toutes deux, que d'une liqueur aqueuse, un peu épaisse & trouble, en la quelle toute la substance propre de l'ovaire s'étoit changée. Apparemment cette liqueur en humectant peu à peu les membranes de l'ovaire, & en s'amassant dans leur capacité, les avoit étendus, & avoit causé la grande dilatation de cette partie. A la faveur de cette dilatation, on voyoit fort distinctement deux membranes, qui enveloppoient entièrement l'ovaire, & qui avoient chacune une demi-ligne d'épaisseur. Entre ces deux membranes étoit une substance musculeuse, qui avoit la même étendue & à peu près la même épaisseur. Cette substance musculeuse, que cet état extraordinaire n'avoit fait, que rendre visible, & qui doit être supposée dans tous les autres ovaires, aura plusieurs usages pour rapport aux œufs. Elle servira à entretenir & à faciliter le mouvement nécessaire des liqueurs dans l'ovaire : elle fera sur toutes celles parties une compression, qui empêchera les œufs de devenir plus gros, qu'ils ne doivent être, tout qu'ils y sont renfermez, & qu'il n'ont pas été touchez de l'esprit seminal du mâle. Mais aussi dès que quelques-uns l'auront été, & que par là ils seront devenus capables de grossir malgré la compression de la substance musculeuse ; elle les obligera par cette même compression, à sortir de l'ovaire, ou du moins les y aidera, v. Jean Palfyn. *l. a. p. 87.* Et Michael Ettmüllerus *Institut. med. Physiol. cap. 22. Vol. I. fol. m. 161.* scribit :
Per-

Perquam notum est, testium muliebrium substantiam, tam in homine, quam in brutis esse crassam ac firmam, membranofam & fibrosam, cum intercapedinibus seu alveolis quibusdam inde formatis, in quibus reperiantur quamplurimæ vesiculæ, quarum quælibet peculiarem suam habeat tunicam membranaeam admodum tenuem, neque cum alia cohæreat, repletaque sit humore albicante lacteo, ita quidem, ut in talibus vesiculis in aquam ferventem immersis, dictus humor mox coaguletur in formam albuminis vel vitelli ovi indurati, ut ita dictæ vesiculæ sint revera tot ovula, generationi destinata. Plura vid. Joh. Guilielm. Pauli *Annot. in Joh. van Horne Microcosm.* §. 67. p. 238. *seq.*

§. 6.

Porro situ differunt utriusque sexus testiculi, quia secundum naturam in viris ordinarie extra abdominis cavitatem in scroto reperiuntur, quanquam interdum etiam præter naturam alter vel uterque in abdominis cavo latitanter deprehendatur, uti in *Spermatologia nostra cap. II. §. 15. p. 56. & §. 20. p. 62. item cap. IX. §. 4. p. 428.* probavimus. In mulieribus vero semper intra abdominis cavitatem in extremitatibus tubarum positi, latisque uteri sic dictis ligamentis annexi, circa uteri fundum latent, ibidemque quasi suspensi in non gravidis eandem fere cum uteri fundo altitudinem habent; in gravidis tamen increpescens uteri fundus ab iisdem paulatim sursum recedit, unde quo uteri fundus magis ascendit, eo quoque magis ab illo distant, atque inferiorem, quam fundus, locum obtinent, e contra vero uteri latera eo magis ad testiculos accedunt. De ratione hujus situs scribit Petrus Dionis *l. a. p. 224.* nos persuasos voluerunt quidam, testiculos muliebres a natura sic locatos fuisse in hunc tantum finem, ut semen contentum calefacerent, meliusque perficerent; quam si extrinsecus, ut in viris, positi fuissent; alii dixerunt, id factum fuisse, ut mulieres ad generationem propensiores redderentur. Sed missa naturæ scopi nimis curio-

curiosa indagatione, dicere possumus, locum, quem occupant, quovis alio ipsis commodiorem esse, quandoquidem enim cum utero magnum commercium & arcta relatio illis intercedit, ab eodem eos non longe distare consentaneum erat. Et juxta Regn. de Graaf *l.a. p. 293.* in interiori abdominis cavo collocantur, ut utero propius adstarent, & tanto melius atque felicius id, ad quod nati sunt, efficerent.

§. 7.

Usus.

Quid autem efficiant, seu cui usui destinati sint dicti testiculi, magnum inter priscos & modernos datur dissidium, dum alii eosdem nullius usus & potius testium cadavera esse statuunt, alii in iisdem feminarum semen elaborari, atq; sub forma humoris in & extra coitum emitti defendunt, indeque nocturnas feminarum pollutiones derivant; quas & alias sententias collegit Gothofredus Mœbius *Fundam. Medicin. physiolog. Cap. 20. pag. 523. seqq.* Has vero recentiores anatomici variis rationibus refutant, inque testiculis muliebribus eorumve vesiculis seu ovulis verum semen femineum embryonisque materiam includi defendunt. Cui ex ovulis generationi pervestigandæ imprimis Guilielmus Harveus maximam navavit operam, inque suo tractatu de generatione animalium prolixè defendit. Ut itaque mirum videatur, cur ipse dictus autor *Exercitat. 65. p. m. 428.* variorum animalium testiculos non generationi, sed aliis usibus vilioribus, destinatos esse contendat, dum scribit: Testiculi in cervis & damis, ut & ovibus, capris ac bisulcis omnibus, visuntur quidem, sed sunt quasi parvæ glandulæ, quæ prostatitis potius, aut mesenterii glandulis proportionem respondent, quam semini eique prolifico concoquendo, coitusque tempore profundendo institutæ sunt. Sumque egomet hujus sententiæ, tum ob alias rationes plurimas alibi allatas, tum maxime, quod coitus tempore (quando maribus testiculi turgent, & humore seminali replentur) in cervis & damis cæterisque viviparis omnibus uteri cornua immutentur, testiculi autem dicti (tanquam ad

ad generationem nihil facerent) nec turgeant, nec quicquam a solita constitutione (sive ante coitum, sive post ipsum) variant, neque ullo indicio utilitatem aliquam vel ad coitum vel ad generationem afferant. Circa hunc locum de testiculis femininis Harveum errorem, ut homines sumus, gravem errasse judicat Johannes Conradus Peyerus *Merycolog. sive de Ruminat. Lib. 1. cap. 5. p. 49.* ubi pergit: Contrarium sane experientia nos docuit, femellarum testiculos ad generationem animalium tantum contribuere utilitatis, ut plane fons sint & promptuarium foetuum omnium: nam partibus istis castratione ademptis, aut casu vel morbo destructis, animalia sterilescunt, nec amplius concipiunt; quia simul abolentur ova, in quibus conceptum ideæ speciatim delitescunt. Profecto feminarum testiculos a coitu affici ac immutari, palam indicant pullulantia tubercula fibrosa & glandulosa, quibus ovum quodlibet foecundum admirando naturæ ingenio liberatur atque secernitur. Vidimus hæc & palpavimus aliquoties cum in vaccis, ovibus & capris, tum præcipue etiam in damis vulgaribus cervini generis. Exigui quidem, fateor, sunt damarum testiculi, sed post coitum foecundum in alterutro eorum papilla sive tuberculum fibrosum semper succrescit, quo ovum seu conceptus ab ovario liberatur, ut per tubam postea descendat in uterum &c. Secundum verba Regneri de Graaf *l. a. p. 302.* communis femellarum testiculorum usus est, ova generare, fovere & ad maturitatem promovere; sic ut in mulieribus eodem, quo volucrum ovaria, munere fungantur; hinc potius mulierum ovaria, quam testes appellanda veniunt: siquidem nullam similitudinem tum forma, tum contento cum virilibus testibus proprie dictis obtinent: quapropter ut inutilia quædam corpora a multis habiti fuerunt; & minus recte, quandoquidem illi ad generationem summopere necessarii existant; quod probat mira vasorum præparantium circa illos contorsio, atque confirmat ipsa femellarum castratio, quam sterilitas infallibiliter concomita-

Rr

tur &c.

tur &c. Verbo in testiculo muliebri inchoatur generatio seu conceptio, de qua & ovulis alibi plura in peculiari tractatu tractanda erunt.

§. 8.

*Testiculi
magni.*

Restant adhuc pauca de præternaturali muliebrium testiculorum statu, quandoque enim in nimiam extenduntur magnitudinem, siquidem in hystericis virginibus testes pugno grandiores seroso semine turgentes se deprehendisse scribit Joannes Riolanus *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 184.* Testiculum dextrum totum extensum, cavum, pure repletum adeo, ut vix agnosci amplius potuerit in femina hydropica annotavit Christophorus Harderus *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obs. 180. p. 339.* Inquit etiam Casparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 35. p. 114.* in hystericis, licet virgines adhuc sint, testiculos adeo humore seroso turgere, ut pugno grandiores reperti fuerint, & aliquando tumor instar magni globi in ipsarum ventre tactu deprehendatur. Quare & hydrops testiculorum datur, qualem in matrona observavit; e cujus dextro testiculo post mortem aperto novem feri libræ effluebant; sinister vero testiculus magnitudine fere malum cotoneum æquabat. Testem mulierem pilæ palmarie magnitudinem excedentem, atque humorem viscidum continentem se observasse refert Isbrandus de Diemberbroc *Anatom. Lib. 1. cap. 24. p. 131.* Dextrum testem ad magnitudinem ovi gallinacei tumidum & serositate plenum vidit Dominicus de Marchett. *Anat. cap. 7. p. 71.* De testiculo ad pugni magnitudinem, vid. Steph. Blancard. *Collectan. med. phys. Cent. 1. Obs. 28. p. 58.* In matrona quadam per longum temporis spatium, sed frustra, gravidam se putante, inter alia ambo testiculi præternaturam adeo excreverant, ut magnitudinem pugni excederent, erantque inæquales, duri & ad instar fere uvæ, juxta Guil. Fabric. Hildan. *Obs. Chir. Cent. 2. Obs. 55. fol. m. 128.* Ancilla quædam, cui, suppressis mensibus, ita intumescibat venter, ut ratione molis male audiret, tandem de vita desperans, ut mortuum corpus secare-

caretur, pro innocentia testimonio petiit. Secto itaque cadavere atque emissa plurima aquæ copia, inter alia testes ab utraque parte non solum tumidi ad magnitudinem capituli recens puelli, sed etiam lividi, quasi fungosi, pleni vesicis aquosis, quæ majori ex parte ruptæ fuerant, reperiiebantur &c. v. Joh. Schenck. *Obs. medic. Lib. 3. fol. m. 432.* In defuncta puerpera Philippus Jacobus Hartmannus testiculum dextrum magnitudine pomi Borsdorfferiani mediocris distentum conspexit. v. *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 209. pag. 418.* Ex femina, quinquaginta sex annorum, ascite cum gravitate & tumore duro ad regionem uteri laborantis, & post sesquiannum defunctæ aperto abdomine effluxerunt circiter quadraginta mensuræ aquæ sat limpidæ, & testiculus dexter tantæ erat magnitudinis, ut caput infantis æquaret, teste Adamo a Lebenwald *M. N. C. Dec. III. An. 1. Obs. 92. p. 147.* De teste sinistro libras decem pendente vid. Ant. Nuck. *Adenogr. curios. cap. 8. p. 90. seq.* Testiculum sinistrum pugni magnitudinem circiter adæquantem vid. Nicol. Blegny *Zodiac. An. 1. p. 7.* In sorore religiosa ovarium dextrum pugni erat magnitudine, sinistrum mole & figura ovum gallinæ maximum repræsentabat. Dextro a chirurgo aperto multum puris liquidi inodori prodiit, vid. *Histor. Acad. Reg. Scient. Paris. An. 2. f. 1700. p. 277.* Ex matronæ cujusdam dextro teste majori prominebat globosum corpus, magnitudine cerasi, carnea facie, ex quo dissecto foetidum pus, minus fluidum, instar amurcæ fuscum profluebat, observante Philippo Jacobo Hartmanno *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 75. p. 173.* Ingentes etiam testiculorum muliebrium seu ovariorum hydropes annotarunt observatores medici, vid. Joh. Jacob. Harder. *Apiar. Obs. 87. pag. 325. & 329.* *M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 27. p. 66.* Joh. Mauric. Hoffmann. *Disquis. Corp. hum. anat. patholog. Specim. IX. §. 3. p. 114.* de ovariorum hydrope *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. VII. & VIII. Obs. 114. p. 267.* Rara etiam est observatio de hydrope ovarii muliebris utriusque, quam Johannes Muys *Prax. med. chir. Decad. X. Obs. 7. p. m. 362. seq.* recenset de virgine quadraginta annos

nata, per longam annorum seriem misere laborante mensium profluvio, inde progressu temporis in hydropem est prolapsa. Interea temporis incredibilis seri limpidi copia quotidie ex utero promanabat, cum innumeris vesiculis albis & membranosis, disruptis quidem, sed adhuc aqua viscida semiplenis, quæ aeri exposita fluidior fiebat & prorepebat. Harum vesicularum una altera major erat, sed pleræque globuli lusorii molem æquabant aut superabant. Ægrota dicebat, se posse vivide satis persentiscere has vesiculas prodire e latere sinistro; & post aliquot dies iterum affirmabat, easdem venire e latere dextro, sed hæ paulo rubicundiores existebant in extremitate sua. Morbum hunc judicat dictus Muys fuisse hydropem ovarii utriusque, atque ova sero plena ob angustias viarum in exitu fuisse disrupta, unde tanta seri copia cum vesiculis prædictis profluxerit ex utero. Remanet tamen, mea quidem sententia, adhuc dubium, quomodo tot tantique globuli, instar lusoriorum & ultra, ex ovariiis per tubas ad uterum descenderint, & quo stimulo, an venereo, se tubæ ovariiis pro globulis assumendis applicuerint? hinc optarem, ut ex hujus subjecti defuncti sectione meliorem notitiam & certitudinem habuissemus.

§. 9.

*Calculi &
alia.*

Cum nulla fere in corpore humano pars detur, a calculis seu lapidibus immunis, non mirum, quod etiam ovarium dextrum lapillis nonnullis instar granorum milii turgidum in meretricis cujusdam hydrope extinctæ cadavere dissecto conspexerit Benjaminus Benedictus Petermannus, juxta ipsius *Obs. medic. Dec. II. Obs. 9. p. 40.* Testem dextrum in virgine triginta trium annorum, ex mensium suppressione atrophica defuncta, prope modum scirrhosum annotavit Otho Heurnius *Obs. med. Histor. 8. p. m. 13.* Sinistrum ovarium admodum turgidum dissectum lentam & flavescentem gelatinam ploravit, juxta Act. Medic. Berolin. *Vol. IV. p. 92.* Materiam gelatinosam nigricantem in feminae salacissimæ dextro ovario annotavit Gothofredus Klaunigius

gius *Ephem. Acad. Natur. Curios. Cent. VII. & VIII. Obs. 64. p. 141.* De steatotate ovarii dextri botryoide idem autor loco allegato expresse agit; Virgo scilicet formosa ætatis suæ anno decimo quarto primitias experiebatur fluxus menstrui, qui mox emanens variis miseriis ansam dedit. Habitus corporis floridus successive degenerabat in subtumidum virore quodam albicantem, artus invasit lassitudo, respiratio erat difficilis atque rara, verbo cachexia innotuit. Dehinc tumor tactu durus & doloris expers ab osse pubis ad diaphragma usque procedens totum ventrem infimum tympani instar magnam in molem distenderat, ut dicta virgo a nonnullis prophetis medicis gravida declararetur. In defuncta autem puella ovarii dextri nullum restabat vestigium, postquam propaginem dedisset huic excrescentiæ, quæ instar botryonis cum superficie nodosa uvas repræsentante longe lateque progerminaverat. Gaudebat hæc moles, decem libras ponderans, propria tunica vasisque in eareptantibus, & dissecta ubique ostendit materiam flavescentem sebaceam, ut non hæsitaret dictus autor scirrhosam hanc compagem steatomatis botryoidis nomine insignire. Nonnunquam in virginibus hystericis & puerperis post obitum dissectis testes atheromate & steatotate pugni magnitudine distentos deprehendisse Johannem Riolanum, ex eodem allegat Theophilus Bonet. *Sepulchr. Lib. IV. fol. 1329.* De steatomatibus ex dextro ovario puellæ quindecim annorum, statuarii filiæ, productis, abdomen immensam in molem extendentibus & decem libras ponderantibus, vid. Godofr. Klaunigii *Nosocom. Charit. Obs. 24. pag. m. 102.* In viduæ cujusdam, peripneumonia & cordis palpitatione laborantis aperto cadavere testiculus sinister exigui ovi magnitudinem æquabat, colore nigricante, eoque aperto substantia illius spongiosa, nigra & veluti gangræna affecta visa est. Imo statim ab apertione excidit a testiculi medio materia quædam nuclei instar & grumo sanguinis putrefacto simillima, observante Lazaro Riverio *Obs. med. Cent. I. Obs. 60. p. 64.*

§. 10.

*In testicu-
culis pili.*

Quandoque etiam pilos numerosos non solum muliebri testiculo succrescere, sed illos quoque pilis repleri, sequenti observatione Casparus Bauhinus *Anatom. Lib. 1. Cap. 35. p. 114.* confirmat. Paupercula quædam per aliquot menses, ut hydropica, decubuit, cujus venter tantæ molis erat, ut tympanum classicum inversum referret, tumore duro, renitenti & hemisphærico. Ex umbilico disrupto, altero ante obitum die, circiter sedecim mensuræ (quælibet trium librarum) effluxere, chirurgus permittente, & vesperi rursus reſerato foramine aliquot mensuræ effluxere. Cadavere aperto testiculus dexter ovi anserini magnitudine propendebat, & huc illuc lagenulæ instar moveri poterat, cujus tunica forinsecus lævis, lubrica albaque, at novacula incisus testiculus pilis oblongis, albis, tunicæ infixis plenus repertus, quibus mucosa & purulenta materia, non tamen foetens interjecta erat: sinister vero testiculus a naturali statu non recedebat. At in pube pili nulli conspecti fuere. Hujus hydropicæ meminit etiam Guilhelmus Fabricius, Hildanus, *Observ. chir. Cent. V. Obs. 48. fol. m. 435.* hujusque feminae ventrem post puerperium in tantam magnitudinem excrevisse addit, ut an unquam similis visus sit, valde dubitet. Circumferentia enim ducto per medium umbilici filo, continebat pedes Geometricos quinque, & triduo ante obitum, rupto umbilico, ultra mensuras octodecim Basileenses aquæ effluxit; Cumque cadaver apertum esset, iterum aquæ ultra mensuras viginti effluxit. Præterea testiculus dexter ad ovi anserini magnitudinem ad-auctus pilis (materiæ cuidam purulentæ, oleaginosæ & albæ commixtis) infarctus repertus fuit. Major autem pars pilorum confuse & quasi in globum acta prædictæ materiæ immixta erat. Multi quoque interiori membranæ tenaciter inhærebant &c. vid. etiam Joh. Rhod. *Obs. Cent. IV. Obs. 44. p. 141. seq.* In ovario dextro sororis charitatis, cujus paulo ante ex historia *Ac. id. Scient. Paris. p. 277.* meminimus, multum puris liquidi inodori

dori prodibat, restante massa instar magni glomi capillorum, cum sebi specie subacti. Cum Lugduni anno 1578. subito mortua esset mulier quædam sola, & suspicio esset de vi aliqua illata, Johannes Bauhinus imperante magistratu, corpore externe & interne prius diligenter inspecto, nullam causam subitanæ mortis invenire potuit, præter tumorem magnum testiculi dextri, ob copiam pilorum & materie similes sevo, cum pure, unde matricis præfocationem violentissimam & lethalem excitatam fuisse verisimile judicavit, uti ex ipsius observationibus refert Theophilus Bonetus *Sepulchret. Lib. III. Sect. 33. Obs. 4. fol. 1329.* De pilis & osse in testiculo puellæ cujusdam annos quindecim natæ sequentem observationem annotavit Cornelius Stalpart van der Wiel *Obs. rar. Cent. post. Obs. 37. pag. 388. seq.* Anno 1682. filiæ cujusdam testiculis dexteræ aquabat ovi anserini magnitudinem, atque intra eum alba quædam reperiatur materia, cujus substantia putrefacto caseo similis pilis permixta erat, plerisque magnitudine minimo digito paribus, quorum etiam pars non parva instar minoris capillitii firmiter interiori testiculi adnata erat parti. In eodem etiam os quoddam reperit Stalpartius, quod similiter interiori membranæ annexum magnitudine phaseoli ac colore albo erat.

§. II.

Suppurationem testiculi muliebris in Comitissa quadam <sup>Testiculus
suppuratus.</sup> observavit Johannes Christophorus Banzmannus. Scilicet cum ipsa per duodeviginti menses dulcissimos amoris fructus in conjugio auspiciatissimo legisset, annos nata novendecim, uterum ferens, ultimis gestationis mensibus aliquoties de dolore hypochondrii dextri conquerebatur, in partu tamen, quo filiam lectissimam enitebatur, omnia bene & ex voto succedebant, secundina libere subsequente, lochiis vero non nisi cum fœtore fluentibus. Octavo a partu die autem febricitare, de ardore in regione matricis lamentari, tumque diarrhœa laborare cœpit, abdomine prægnantis ad instar elevato. Et quamvis plurimum medi-

medicorum consilia adhiberentur, nihilominus tamen placide obdormiebat. Aperto cadavere vulnereque facto statim post leviter fauciatum peritonæum, aura graveolens, acida, putrida, & quæ vix ferri poterat, petebat nares. Detecto autem omento & data porta illico intestina prorumpabant, flatibus referta omnia purulentæ aquæ, quæ hac & illac effluebat, innatantia, ut priusquam dignoscere quidquam liceret, hujus cum pure permixtæ libras quatuor & supra spongiis excipere opus esset. Demum uterus naturaliter, tam intus, quam foris constitutus inveniebatur, ejusque testiculus sive ovarium sinistrum cum tuba & ligamentis salvum, dexter vero testiculus putridus, exesus, foetidus, disruptus, sine parenchymate, quem facinum potius, cujus vulnus tubam versus vergebat, dixisses. vid. *M. M. C. Dec. II. An. 4. Obs. 38. p. 95. seq.* In utroque ovario & tubis Fallopiæ matronæ febre hectica defunctæ pus annotavit Joh. Mauricius Hoffmannus *Ephem. Cent. 8. Obs. 27. pag. 296.* Unius ovarii parenchyma plane ulceratione exesum & consumptum in uxore quadam phthisica, cui abdomen uno latere magis, quam altero intumescebat, observavit Richardus Morton *de phthis. Lib. 3. Cap. 14. Oper. Tom. I. p. m. 203.* de abscessu ovariorum vid. *Ephem. Acad. N. C. Cent. V. & VI. Obs. 21. p. 33. seq.* De vesiculis tetro atroque humore repletis juxta uteri testes deprehensis v. *Othon. Heurn. Obs. Histor. 46. p. 19.*

§. 12.

Testiculo-
rum defe-
ctus.

Desideratur etiam interdum a variis causis alter vel uterque testiculus muliebris; exempli gratia in virgine sexaginta quinque annos nata, diu præternaturali mensium fluxu & prolapsu uteri vexata post mortem Sylvius Samuel Anhornius in latere sinistro nullum testiculum, & ejusdem lateris tubam in ligamentum aliquod latum abeuntem vidit, v. *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 24. p. 91.* In pictoris cujusdam uxore lateris dextri testiculus deficiebat, annotante Jobo a Meeckren *Obs. cap. 52. pag. 235.* Et annotante Johanne Georgio Volcamero *Dec. I.*

An. 2.

An. 2. Obs. 226. p. 328. Virgo ætatis quadraginta quinque annorum in naturalibus suis magno tentari cœpit dolore, unde illi ex rima caruncula, duobus funiculis adhærens, propendit, quæ insignem patienti incussit metum. Sectione autem semiputris illa massa ablata summum exhalavit fœtorem, quæ calidæ injecta aquæ testiculum vasis suis annexum præsentavit. Dolore illo interim nil minus sæviante atque eruptionem molis majoris minitante, consilio dicti Volcameri chirurgus coalitum hymenis prævio stilo laxabat, quo facilius urgenti moli pateret exitus. Subsequitur & alter testis, æque fœtens, vi interim excretrice nonnihil acquiescente. Non autem solummodo bini testiculi dictæ virgini fuere ablati, sed postero etiam tempore per ligaturam uterus decidit. v. An. 6. & 7. Obs. 73. p. 102. Licet autem tales carunculæ testiculum cum vasis suis præsentarint, impossibile tamen est testiculos, in abdominis cavitate latentes, nisi uterus fuerit sphacelatus, prodire potuisse.

§. 13.

Cum hætenus testiculos muliebres aliquoties ovaria no-
minaverim, de primo hujus denominationis inventore monen-
dum, eandem a nonnullis anatomicis Nicolao Stenoni adscribi,
siquidem Johannes Swammerdammius *Miracul. Natur. sive de Uter. muliebr. Fabric. cap. II.* Stenonem, quantum ipse sciat, primum hoc ovarium divulgasse inquit. vid. *Biblioth. anatom. Tom. I. fol. m. 496.* Thom. Bartholin. *Anat. Lib. I. cap. 26. p. 248.* Et Justus Schraderus *Præfat. in Harv. Observ.* inquit: Nicolaus Steno in *Muscul. descript. anat. 1667.* in lucem emissâ, obiter quasi memorat, dari in feminis testes ovario analogos, id quod ante ipsum quenquam publice pronunciasse haud crediderim. Alii econtra talem inventionem Johanni van Horne tribuunt, e. g. Jean Palfyn dans la *descript. anatom. des parties dela femme p. 85.* scribit: On doit la premiere decouverte des ovaires & des œufs

Ovariorum
inventor.

Plagium.

à Jean van Horne, anatomiste de Leyden, qui la rendoit publique par une lettre, qu'il ecrivit à Rolfincius, & la quelle il fit imprimer en l'anne 1668. Les autres anatomistes incités par cette premiere decouverte de van Horne, qu'il ne put neanmoins conduire à sa perfection, étant mort dans un âge peu avancé, entreprirent de la pousser plus loings, entre les quels Regnerus de Graaf, medecin de Delphit, qui donna au public au commencement de l'anne 1672. ses exactes recherches, accompagnées de belles planches, & de ses speculations sur l'histoire des œufs, qui merite veritablement le plus de gloire. Quæ Palfyni verba ex Isbrandi de Diemberbroc *Anat. Lib. I. cap. 24. fol. m. 129.* desumpta, atque ex Latina in Gallicam linguam translata sunt; dicti enim Diemberbroccii verba sic sonant: Ovariorum & ovorum primam inventionem debemus Johanni van Horne, anatomico Leydensi, qui hoc suum inventum publici juris fecit in epistola quadam ad Rolfincium scripta, & anno 1668. edita. Hoc antecessore excitati alii anatomici istam telam, quam Johannes van Horne, præmatura morte sublatus, ad perfectionem deducere nequivit, ulterius pertexere institerunt, inter quos palmam facile meretur Regnerus de Graaf, medicus Delphensis, qui accuratissima sua inventa, cum elegantibus delineationum figuris & simul suas speculationes super dicta ovorum historia per typum divulgavit in principio anni 1672. Loco autem allegato Isbrandus de Diemberbroc ita pergit: Post aliquot menses infecutus est Johannes Swammerdammius, medicus Amstelodamensis, qui tamen in libello suo, quem miraculum naturæ appellat, de prima delineationum gloriola cum Regnero de Graaf acerbissime contendit, idque tanto cum fervore, ut totum ovarium cum ovis non melle; sed amaro felle oblinire velle videatur. De hac ovarii inventionem atque denominationem sequentia refert Michael Ernestus Ettmüllerus *Epistol. ad Fred. Ruysch. de Ovar. nov. p. 3.* Communis veterum erat distinctio inter animalia ovi-
para

para & vivipara: quibus ultimis quoniam genus humanum accensebatur, non solliciti erant medici de ovis humanis investigandis. Ex quo vero Harveus, ductu Fabricii ab Aquapendente, hanc distinctionem ad exclusionem tantum, non vero ad primam formationem foetuum esse restringendam, docuerat, omnia omnino animalia ex ovo nasci adstruxerat, atq; analogiam inter pennatorum aliorumque animalium ova ostenderat, nullus non humana ova investigandi omnes animi nervos intendebat. Primus tamen omnium Johannes van Horne in epistola de genitalibus anno 1668. quod est ovarium in oviparis, testes esse muliebres, diserte enunciabat, utpote qui perfecta ova intra se contineant, humore scatentia & pellicula propria circumcincta. Quem sequebatur Nicolaus Steno, & Johannes Swammerdamius atque Regnerus de Graaf aliique successu temporis plures. Quanquam primam hujus inventionis gloriam Carolus Drelincurtius in lucubrationibus de feminarum ovis sibi tribuere maverit. In qua sententia eo magis confirmabantur, cum Theodorus Kerckringius an. 1671. in Anthropogeniæ Ichnographia foetus humani rudimenta in illis ovulis inveniri demonstraret, & foetus trium aut quatuor dierum, quindecim dierum, trium septimanarum, unius mensis & sex hebdomadum ex illis ante oculos posuisset. Ex quo denique Dominus de S. Maurice in epistola, anno 1682. Parisiis perfectum foetum in dextro ovario post matris mortem se vidisse testabatur, testiculos muliebres genuina continere ovula a nullo medicorum negatum iri, omnes confidebant. Ipsa autem Johannis van Horne ad Guernerum Rolfincium perscripta epistola, de genitalibus, ipsius Microcosmo annexa reperitur, in qua p. m. 271. quærit: quid conferunt testes mulieribus? atque respondet: plurimum profecto, & proinde cum Hoffmanno *Instit. Lib. 2. cap. 44.* non sunt habendi pro cadaveribus testium, imo ab ipsis totum generationis opus naturale dependet: quod enim est ovarium in oviparis, sunt testes

muliebres, utpote qui perfecta ova in se contineant, humore scatentia & pellicula propria circumcincta. Sic etiam ovulorum muliebrium denominationem Johanni van Horne tribuit Isbrandus de Diemberoc *l. a. fol. 131.* Vesiculas, inquit, quæ secundum naturam in testibus mulierum reperiuntur, Johannes van Horne ova primus nominavit, idque convenientissimum nomen exinde sequentes anatomici reservarunt, cum revera sint ova, & in illis, minoribus adhuc existentibus, nil nisi tenuis quidam liquor contineatur, qui similis est albumini in avium ovis contento & ovis illis coctis eodem modo concrevit seu coagulatur, ut albumen in avium ovis, nec ab hoc albumine consistentia aut sapore quidquam differt. Cum vero Gabriel Fallopius *Observat. anat. Oper. Tom. I. fol. 421.* in testiculis femininis quasdam veluti vesicas aqua vel humore aqueo, alias luteo, alias vero limpidio, turgentes se vidisse scribat, sane etiam dicto Fallopio ovulorum atque ovarii inventio adscribi poterit. Ipse etiam Hippocrates vel quis alius autor libri de Natura Puer. *Oper. Sect. 3. fol. m. 16.* abortum in ovo contentum a femina rejectum se observasse scribit; mulieri, inquit, nobis familiari perelegans erat fidicina, quæ cum viris conversabatur, & quam minime decebat gravidam esse, ne viliore loco haberetur. Hæc audierat, quæ mulieres inter se narrant, si quando mulier conceptura sit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis & intellectis, ea semper in animo habuit, cumque aliquando genituram non exire percepisset, rem ad dominam detulit, quæ ad me etiam pervenit. Quo audito ipsa ut in terram desiliret jussi. Quod cum jam septies fecisset, genitura in terram cum sonitu defluxit. Quam illa videns non sine admiratione spectavit, ego vero qualis erat referam. Ut si quis ovo crudo externam testam undique auferat, in quo interiore membrana contentus humor pelluceat, ad hunc fere modum se habebat liquor
ille

ille &c. Et Aristoteles *de Histor. animal. Lib. VII. cap. 7. fol. m. 436.* inquit: Semen genitale insinuat in utero, diuque contentum membrana obducitur: quippe quod antequam disceratur, exeat velut ovum in sua membranula contextum, detracto putamine. De Harvei & Langlæi inventione ovarii vid. Just. Schrad. *Observ. Præfat. p. ult.* Imo videntur Georgio Franco *Satyr. med. 5. p. 87. seq.* jam olim aliqui per nebulas res animadvertisse, quando in testibus mulierum modo glandulas modo vesiculas locarunt.

§. 14.

Hæc equidem testiculorum cum ovariis atque ovulis comparatio atque denominatio nonnullis displicet. Inquit enim Michael Bernhardus Valentini *Epist. ad Joh. Dan. Widtium,* ^{An testes sint ovaria?} ^{Negant alii.} se factis, in subjecto muliebri, variis circa famosum nuper, nunc tamen in dubium rursus tractum, recentiorum ovarium, tubæ Fallopiæ ductum, ejusque expansionem foliaceam, experimentis, scitu visuque dignam prorsus urethræ insertionem philiatris demonstrasse. vid. M. B. Valentin. *Polychrest. exotic. dissert. 9. p. 207. & M. N. C. Dec. II. An. 2. App. p. 461.* Et Gustavo Casimiro Gahrliæ novum illud ovarii muliebris inventum, an commentum? adhuc difficultatibus laborare videtur ac tricus, haud ita prompte extricandis, vid. *M. N. C. Dec. III. An. 7. & 8. Obs. 56. p. 57.* ubi pergit: nec illa in ovis illis præsuppositis, si non supposititiis, rudimenta totius fœtus fidem adhuc in mente mea plenam invenerunt: speciosi quidem sunt ingenii valde prompti partus, at nondum, ut mihi videtur, satis etiamnum maturi, ut plene adolecant. Inter plurima argumenta, quibus ad hoc asserendum movetur dictus autor, non postremum est proles in utero, ut nutriendi & augendi, sic efformandi officium matri deberi, & quidem præcipue vi imaginaria mentis, phantasiæ nempe maternæ in fœtu pro lubitu bene agentis, qua etiam in perfecto fere jam fœtu diversas operatur

quasi metamorphoses, addit, detrahit, auget, minuit figuram, colorem aliaque accidentia mutat, mutilat, adstruit, destruit, imo annihilat membra, omni procul dubio ante jam efformata & perfecta. Ob aliam adhuc causam alii autores ova in ovario admittere noluerunt, scilicet quia nesciverunt, unde tam copiosum, qui in coitu profluit, humorem deducerent, nisi a testiculis, qui semen suum profunderent. vid. Casp. Bartholin. *de Ovar. pag. m. 18.* De cujus vero ortu & lacunis jam supra egimus.

§. 15.

Alii affirmant.

Plerique tamen recentiorum dicta ovarii & ovulorum nomina defendunt. Inquit enim Emanuel Kœnig *Regn. animal. Sect. I. Art. 15. p. 75.* in mulieribus testes ovarium sunt, quod in abdominis cavo locatum uteri lateribus valido ligamento, pro vase deferente communiter habito, annectitur: Substantia ejus, detracta tunica externa inter fibrillas laxo sibi invicem nexu junctas vesiculas plurimas, etiam trigesimum quandoque numerum excedentes, monstrat, quæ ovula sunt molli involucre membraneo obducta, variæ magnitudinis, repleta humore limbo idealiter tincto, seu in tenellis suis staminibus, præsertim post ingravidationem, omnes totius corporis partes delineatas continente, dum in ea partes minimæ pro homine efformando ita unitim concentrantur, ut in vegetabilibus idea illius plantæ in semen: Et Johannes van Horne *Epist. ad Rolfin. de Genital. Oper. p. 271.* scribit: quod ovarium est in oviparis, sunt testes muliebres, utpote qui perfecta ova intra se contineant &c. ibidem etiam p. 238. defendit Johannes Guilielmus Pauli *Annot. in Horn. Microcosm.* quod vesiculæ, tanquam potior testium muliebrium portio, ova non minus, ac testes ipsi ovarium ob similitudinem, quam testes atque vesiculæ cum ovario ovisque avium obtinent, ab autoribus appellentur. Casparus Bartholinus *de Ovar. mulier. pag. m. 44. seq.* inquit: quæ de femine fluido in testibus

stibus mulierum, de vasis deferentibus &c. antiqui finxerunt, & hodierni nonnulli retinuerunt, falsa sunt, cum in viviparis, quemadmodum & oviparis, ovorum atque oviductuum eadem sint conditiones, conformatio atque connexio, non improbabilem, quinimo demonstrabilem haud immerito crediderim assertionem nostram, quod vera sit analogia, quæ inter feminarum testes, omnium specierum, instituitur, ovaria posthac tam in viviparis, quam oviparis dicendos. Et p. 46. idem Bartholinus testiculos mulierum rectius ovaria appellari scribit. Secundum Melch. Frid. Geuder. *de Ferment. cap. 12. pag. 246.* ovaria communi omnium fere recentiorum applausu non inepte audiunt testiculi muliebres. Item Georgio Franco de Franckenau sunt testes muliebres quasi ovarium seu alveare parvulis ovis referatissimum. vid. *ejusd. Satyr. med. 5. p. 83.* Juxta Mich. Ettmüller. *Physiolog. cap. 22. Oper. Vol. 1. fol. m. 161.* veterum testes muliebres, aliorumque viviparorum sunt revera ovaria, in quibus generantur ovula, ita ut unumquodque in sua capsula lateat reconditum, quorum singula singulis foetibus producendis sufficiunt. Et paulo post inquit idem: certum est, quod testes viviparorum sint ovaria, quæ ova generant, fovant & ad maturitatem justam promovent. Inquit etiam Georgius Wolffgangus Wedelius *Physiol. Sect. 3. cap. 28. p. 200.* testes muliebres esse ovarium, seu, quod in oviparis est ovarium, id in viviparis quoque esse testes, vesiculis plenos, hasque ipsas vesiculas non esse hydatides, humore præternaturali refertas, sed naturali illo ordinarie, quique coctione facta albumen fere concretum æmulatur. Et Joh. Gothofredus Bergerus *Physiol. Lib. 2. cap. 1. p. 456.* ait: constat jam & plurimis accuratioribus observationibus confectum est, verum semen muliebre extra uterum vesiculis quibusdam, vel ovulis, contineri intra testes mulierum, qui uteri lateribus accumbunt, & nihil aliud sunt, quam ovaria, sive congeries & racemi complurium vesicularum, inæqualis magnitudinis & lym-

lymp̃ha, igne in naturam albuminis concreſcente, turgidularum &c. Supponit etiam Joh. Ad. Beringer *Id. Inſtit. Theſ.* 15. p. 37. Teſtes femininos congeriem eſſe non minutiffimorum vaſculorum, ſed minutarum veſicularum ſive ovulorum; ſecundum Frider. Hoffmann. *Fundament. Medic. Phyſiol. cap. 8. p. 52. ſeq.* ſunt teſtes muliebres nil niſi ovarium, conſtante corpore inæquali & ex veſiculis varie compoſito; quæ veſiculæ vera ſunt ova & pellucidam lym̃pham continent &c. qui tamen Hoffmannus poſtea *Medicin. ration. Tom. I. cap. 12. p. 341.* varias contra hanc ſententiam fovet difficultates; vulgo, inquiens, habitum ovarium an vera ovula generationi apta contineat, nondum res ſatis plana ac perſpicua eſt. Rationes ipſius hæ ſunt; primo, ut ut concedendum ſit, veſiculas quasdam humore lym̃phatico refertas in dictis ovariis contineri, quæ etiam aquæ calidæ injectæ coagulum induant, ne utiquam tamen ratio adſequi poterit, quomodo hæ ipſæ fœcundatæ a firmo membranarum involucro, cui altius inſident, ſine inſigni læſione & eroſione ovarii & extravafatione humorum ſe liberare poſſint. Secundo, nullo modo concipi poteſt, quomodo ovulum ab ovario liberatum per canales Fallopianos ultra duos tranſverſos digitos ab ovulo diſtantes recipi & in uterum provolvi poſſit. Tertio, non intelligitur, quomodo genitura virilis per ſolidum uteri corpus vel tubas clauſas commode ad ovarium & ovulum ſalva ſua textura pervenire idque fœcundare poſſit. Ad quæ tamen dubia partim in hoc, partim in alio tractatu de Conceptione reſpondetur: Præter hos Johannes Caſe *Compend. anat. Lib. 3. cap. 1. p. 162.* veſiculus teſticulorum veriſſima ova, avium vel aliarum creaturarum analoga, ideo eſſe ſupponit, quod teſtes ſic dicti non ſint vere teſtes, ſed ovaria, ubi virtute propria ova nutriantur. Secundum Joh. Conrad. Peier. *Exercit. 19. p. 99.* ovorum officina ovarium audit, quod in ſingulis femellis reperitur. Teſticulis enim ſoli mares ſuper-

superbiunt. Inquit etiam Johannes Broen *Medic. Theoret.* §. 264. *Oper. pag. 108. seq.* quoniam intra testiculos muliebres plurimæ vesiculæ, humore limpidò plenæ sitæ sunt, ova in avis alicujus ovario, & similiter ac illa ad generationem concurrunt, passim hodie ova, uti muliebres testes ovaria appellari consueverunt. Et juxta Johann. Bohn. *Circul. Anatom. Physiolog. Progv. I. p. 2.* mater, quem foetui constituendo suppeditat, liquorem genitalem intra proprios testiculos, distinctis vesiculis, ceu ovulis, inclusum tenet, qui ideo & propter majorem, quam cum alitum vitellario præ masculorum testiculis habent, analogiam ovaria, neotericis recte audiunt. Talem denominationem defendit etiam Johannes Swammerdamius *Miracul. Natur. sive Uter. muliebr. Fabric. cap. 1.* sequentibus verbis: Cum nihil non in utero admirandum sit, valde tamen insolens auribus nostris & mirabile videtur, si dicamus, mulieres ovarium habere, & instar quorundam aliorum animantium ova ponere: nec tamen eo minus apud me certum est, testiculos mulierum instar ovarii esse, & structura sua cum reliquis animantium ovariiis convenire. Etenim ovarium, quod in avibus, nec non quadrupedibus quibusdam, chamæleonte scilicet, lacerta aliisque botri figuram refert, in testiculis mulierum ceu uniformi, & continua membrana occlusum est, eandemque botri speciem exhibet, sed ob membranæ illius interventum oculos & inspectum fugit, & alioqui unumquodque ovum suum peculiare indumentum habet, quo mediante fit, ut se mutuo non attingant. &c. v. *Biblioth. anat. Tom. I. fol. 496.* Et juxta verba Isbrandi de Diemerbroec *Anatom. Lib. I. cap. 24. fol. 132.* bene concludunt hodierni Anatomici, testes muliebres potius earum ovaria, quam testes appellandos esse, idque imprimis propterea, quod neque in figura, neque in substantia & contentis ullam similitudinem cum testibus virilibus habeant.

§. 16.

Reperiri autem in dictis ovariiis, & quidem inter eorum *An vesiculæ* membranas & fibras, ordinarie & secundum naturam certas vesi- *sint ovula?*
T t culas,

culas, liquore plenas, recentioribus ovula dictas, atque ex iisdem, pariter uti ex volucrum ovis aves, foetus humanos ortum fumere, non modo haecenus allegati Autores, sed plerique etiam modernorum Anatomicorum defendunt, quamvis nonnulli vesicularum nomen retinere malint, uti scribit Johannes Dolæus *M. N. C. Dec. I. Annot. 6 & 7. Obs. 131. p. 175.* se hæc ova, ex quibus homines sint, malle cum expertissimo Fallopio vesiculas nuncupare. Item Michaelëm Rupertum Beslerum in admirandæ fabricæ uteri muliebris delineatione anno 1640. edita, glandulis seu vesiculis, semen prolificum continentibus, ovorum nomen non indidisse, refert Johannes Swammerdamius *de Uter. mul. fabric. cap. I. in Biblioth. anat. Tom. 1. fol. 496.* Cumque Mery in testiculis maris repererit vesiculas iis similes, quæ in ovariis feminarum asserventur, & in aqua calida pariter indurentur; indurationem adeo hanc non esse argumentum sufficiens, concludit, quo probetur, vesiculas in ovariis feminarum latentes ova esse. *vid. Act. Erudit. Lips. an. 1712. Mens. April. p. 148.* Inquit etiam Hieronymus Barbatius ovula sic dicta esse glandulas ovaes, cui tamen contradicit Casparus Bartholinus *in Epist. ad Ger. Blas. v. Biblioth. anatom. Tom. I. fol. 528. seq.* Hisque Autoribus non obstantibus, nobis in hoc tractatu eorum sententiam, qui testiculos muliebres ovaria, eorumque vesiculas ovula appellare, indeque conceptionem & generationem derivare solent, amplecti libet. Siquidem juxta Johannis Bohnii *Circul. anat. physiolog. Progygn. I. p. 3.* femellæ viviparæ pariter ut volatiliū & natatiliū femellæ ovagerunt, & foecundata ad uterum deponunt; utpote quas vesiculas membranaceas, genitura limpidissima turgidas, intra testiculos suos alere, avtopsia credere jubet. Et Johannes Gothofridus Bergerus *Physiolog. Lib. II. cap. 1. pag. 461.* variis argumentis probat, feminam quoque oviparam esse, ab eaque sola ovorum generationem proficisci non aliter, ac gallinæ ova gignunt.

§. 17.

Interim differentiam quandam inter oviparorum atque viviparo-

viparorum ovaria & ovula cum aliis Autoribus concedimus; *Differentia* scilicet in oviparis unicum tantum, in viviparis vero duo ovaria, *inter ovula* in utroque latere unum, deprehenduntur. Deinde in oviparo- *viviparo- rum & ovi- parorum.* rum ovariis ova nulla communi membrana continentur, sed in unum quasi racemum coacervata sunt; in viviparis autem & mulieribus præter proprias membranas externe adhuc communi, simplici quidem, sed valida involvuntur membrana. Porro oviparorum ova extra corpus in nidum emittuntur duriori cortice involuta, hisque jam exclusis pro nutritione pulli in ovo sufficiens alimentum inest, adeo ut illa toto incubationis tempore nullum exterius adveniens desiderent alimentum, & præter incubationem & fotum nihil ulterius post exclusionem a matre accipiant. Viviparorum e contra ova ex ovariis ad uterum, tanquam in nidum sine cortice deponuntur seu descendunt, ibidemque, ob paucitatem succi seu liquoris, nutrimentum suum aliunde & quidem ab utero matris accipiunt, atque a tali accedente succo nutritio ovulum hoc fœcundatum, adaucto sensim contento fœtu, indies in majus ovulum excrescit; ob quod incrementum fœtus eumque involventium membranarum viviparorum ova longiorem in utero moram trahunt, ut ab uteri affluentibus succis sufficiens nutrimentum hauriant. Loco vero corticis durioris, qua volucrum ova involvi solent, ab utero tanquam testa ab omnibus externis injuriis, usque ad instans partus tempus, accuratissime muniuntur. vid. etiam Johann. Muralt. *Colleg. anat. Lect. II. p. 181.* Casp. Bartholin. *Specim. Histor. anat. cap. 5. §. 2. p. 84. seq. & de Ovar. mulier. p. 29. seq.* Mich. Ettmüller. *Physiolog. cap. 22. Op. Vol. I. fol. 161.* Joh. Gothofr. Berger. *l. c.* Regner. de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 12. p. 299.*

§. 18.

Cum vero hæ oviparorum atque viviparorum differentia non tam in partibus ovorum essentialibus, quam minus essentialibus consistant, non immerito tam hominis & reliquorum viviparorum, quam oviparorum primordia recentiores Anatomici ac

In quo consistat?

Physiologi in testiculorum vesiculis seu ovulis quærunt. Siquidem juxta verba Joh. Bohnii *l.a. p.2. seq.* non aliqualem tantum, sed ejusmodi oviparorum & viviparorum analogiam, quæ ad discrimen hoc plane solvendum & ad conceptionis atque œconomix pulli in ovo, ac foetus in utero conformitatem evincendam adæquata, diversa suadent phænomena, ut non tam ovum ovo, quam viviparorum generatio oviparorum productioni simile magis videatur, modo partes ovi, gallinacei v.g. essentielles seu pullum constituentes a partibus nutrientibus & conservantibus, seu minus essentialibus & accessoriis distinguamus. Scilicet cicatrix ovi pennatorum pars essentialis solitaria est, vitello adhærescens, cui liquor seu colliquamentum genitale inexistit, & cujus producti alendi ac augendi gratia vitellum comproductum, albumen vero superinductum, videtur. Hanc cicatriculam vivipara cum oviparis communem possident, i.e. vesicula spermatica muliebris præter cicatriculæ illius contenta, nec plus nec minus involvit, sed tota cicatriculæ nomen meretur: adeoque & quia vitellum cum albumine non pullo formando, sed nutriendo, dicatum, homo vero ejusdemque generis animalia reliqua conceptum suum intra ilia propria foveant ac maturant, dimenso tali horum foetus haud indigebant, sed novam quotidie a matre captant alimoniam. Latius justo extendunt, aut, si mavis, incongrue applicant vulgo distinctionem inter ζώονα & ὄονα: utpote per quam sine dubio non principiorum & conceptionis, sed partus seu enixus solummodo disparitatem innuebant præter notionum vim ejusmodi primi inventores: i.e. alia animalia foveant ova intra, alia extra se. Hæc Bohnius.

§. 19.

Ovulorum
ortus.

Circa ortum atque materiam ovulorum in ovariis contentorum diversas foveant Autores sententias; nonnulli enim eadem gigni statuunt in testibus femellarum vivipararum ex sanguine spirituosissimo per arterias præparantes, & spiritu animali per invisibiles nervulos ad testes affluente, atque in membranosa eorum sub-

substantia materiam iis generandis idoneam relincente, dum reliqui residui humores per venulas & vascula lymphatica ad cor redeunt. Juxta verba Isbrandi de Diemerbr. *Anat. Lib. I. cap. 24. f. 131. seq.* Magis tamen veritati consentanea mihi videtur illorum sententia, qui a prima statim conformatione congenerari hæc ovula statuunt. Inquit scilicet Johannes Bohnius *l. a. p. 4.* exortum suum non magis consuetudini maris debent vesiculæ hæc proliferæ, ac vitella, alitum ovaria componentia, galli compressioni: quippe utraque in illis etiam femellis observantur, quæ masculi amplexum ignorant: sed congenerari potius ovulorum horum rudimenta prima puellarum foetibus æque, ac reliquas earum partes integrantes, intra viscera materna, vel hinc evincitur, quod in pennatis modo editis mox ovulorum racemus conspicitur, juxta Aquapendentem milii aut sinapi semen vix æquantium, juxta Harveum adhuc minorum, & visum prope effugientium; imo in embryonis feminei, qui vix sextum gestationis mensem compleverat, testiculis instar sudaminum exilium ovulorum horum primordia ante biennium mihi videre contigit, ut illarum vesicularum miliarium taceam, quas in ovario gemellæ monstrosæ recens editæ Peyerus se observasse perhibet. Et juxta verba Justi Vesti *Oeconom. Corp. human. Dissert. VII. §. 12. p. 95.* rudimenta horum ovulorum, ut reliquæ partes integrantes foetibus puellis congenerantur, & vix milii granum quantitate excedunt; successive deinde justam magnitudinem acquirunt, dum sanguineus liquor per arteriolas affluens materiam aptam pro substantia illorum augenda adducit atque relinquit. Prolifica autem demum fieri incipiunt annis pubertatis & ubi menses fluere incipiunt.

§. 20.

Licet autem secundum modo dicta hæc vesiculæ feminales seu *Ovulorum* ovula exilissima, adeoque exiguæ sint, ut vix conspiciantur & ^{magnitudo.} milii granula magnitudinem vix superent, non tamen perpetuo eandem magnitudinem retinent, sed, uti modo dictum, succes-

five, atque imprimis supervenientibus pubertatis & menstruationis annis, crescunt majoremque molem induunt, demumque a coitu fecundo notabiliter immutantur atque augentur: Ejusmodi ovula equidem Johannes Swammerdamius *de Uter. muliebr. Fabric. in Biblioth. anatom. Tom. I. Tabul. 24. fol. 501.* ejusdem magnitudinis in virginis dextro testiculo delineavit; atque ex ejusdem Swammerdamii communicatione Justus Schraderus *Præfat. Observ. & Histor. Harv. ** 1.* feminæ meminit, quæ sex menses gravida, postquam gemellos exanimis pepererat, vivere desiit; in hac sinistri testiculi ova omnia ejusdem fere magnitudinis fuerunt, mirisque vasorum plexibus & cincinnis exornata, quædam substantiæ testis altius immersa, alia superfici ei & tunicæ investienti magis vicina &c. Verum non semper omnia ejusdem testiculi ovula eandem habent magnitudinem, sed alia aliis majoraprehenduntur, siquidem anno 1671. Michael Ettmüllerus in teste cujusdam infanticidæ plus quam viginti invenit talia ovula, distinctæ tamen magnitudinis, quædam milii saltem grani ad instar, quædam majora, quædam perfectæ magnitudinis; quæ perfecta ova in medio testis, illa quasi imperfecta saltem ejus ambitum occupabant. v. Christ. Frid. Garmann. *Epistol. LXXXIV. p. 354.* Hæc ovula lentis magnitudinem non multum excedere, scribit Franciscus Stockhamer *Microcosmograph. cap. VII. p. 91.* & juxta Theod. Kerckring. *Anthropogen. Ichnogr. cap. I. p. 2.* sunt hæc ova pisi viridis magnitudine, intra istam latitudinem, quæ pisorum terminat quantitatem, variantia. Secundum Michaelis Ettmülleri *Oper. Vol. I. fol. m. 161.* hæc ovula nunc minora sunt & imperfecta, nunc majora & perfecta, in specie humana, pisi quantitate, præsertim mediæ magnitudinis, nonnulla etiam instar granorum milii inveniuntur, utut & moles illa in genere quoque variet, vel ratione ætatis, vel ratione coitus mox præcedentis. In femina quadam sinistrum ovarium admodum erat turgidum, dissectum plorabat lentam & flavescentem gelatinam. vid. Act. Medic. Berolinens. *Vol. IV. pag. 92.*

§. 21.

Quandoque etiam dicta ovula extraordinarie turgescunt, & ^{Præternaturalis.} variis a causis præternaturalem magnitudinem acquirunt, simulque suum domicilium seu ovarium nimis expandunt. Tales testes ovisturgidulis, pellucidis & copiosis refertos, atque e dextro teste ovum, magnitudine pisi majoris propendens, in puerpera juvencula die post partum defuncta, observavit Bernhardus Albinus. *v. M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 94 p. 187.* In femina salacissima, elegantissimæ formæ, capitis supplicio affecta, & ipsa ante supplicium obnixissime petente, ut corpus sectionibus concederetur, ovula non solum in utroque ovario turgidissima, sed & quædam in orbem disposita, arctissimo tamen nec unquam metuente solvi nexu combinata, se vidisse & in theatro anatomico publice demonstrasse, scribit Johannes Mauricius Hoffmannus *Disquis. Corpor. hum. anatom. pathol. Specim. IX. §. 4. p. 117.* Ova & ovaria extraordinariæ magnitudinis a furore uterino annotata legimus in Joh. Michael. *Oper. Prax. Clin. Special. Cas. 22. p. 547 & 556.* scilicet virgo gallica nobilis jamque nubilus vitam otiosam ducens, calida diæta utens, postquam amorem clandestinum cum ignobili quodam contraxerat, cui tamen innuere recusabant parentes, informis fatigatur; jam aliquot dies incipit vociferari, locum, qui nos ab altero sexu distinguit, ostendere, lasciva cantare, torvum tueri, & bacchæ bacchanti si velit quis adversarier, ex insana infaniorum reddit. Imo nisi a robustissimis vinculis & duobus, imo tribus viris in lecto retinetur, totis artibus ignem concipit, nuda profilit, & si quis masculus ipsi obviam factus, in illum ferociter ruit, utque veneri sacra faciat, lasciva petit; perpetuo ferme vigilat & oculi scintillant, facies in totum ignescit & tumet; humor mucosus, acris, viscidus, linthea fere corrodens per sinum pudoris, per inordinata temporis intervalla, effluit: pulsus vehemens, lingua exsucca, macies in corpore toto. Medicus vocatus virginem hanc in carnificinam Gallico-Medicam inducit, ubi post iteratam trigesimam, intra sextum diem, venæsectionem, cum sanguine

sanguine simul insanam mentem, vesanum amorem, caram vitam caramque simul & fere divinam pulchritudinem exhaustit, cadaver vero anatomicis, præter clitoridem mira magnitudine prominentem, ovarium sive testes muliebres maximæ magnitudinis, ovulaque inspersa pisum si non superantia, certe adæquantia exhibuit. Observavit etiam Michael Fridericus Lochnerus in juvenculis melancholia hysterica defunctis ovaria turgidissima, & ruptionem, si possibile foret, minitania; quibus dissectis in oculos statim incurrebant ovula, vix alias conspicua, ex libidinoso orgasmo in tantum distenta, ut magnitudinem mediocrium pisorum æquarent. Id quod in juvencula hysterico-maniaca obtigisse pariter recordatur. *vid. Ephemerid. Acad. N. C. Cent. VIII. Obs. 3. p. 256.* Et Adamus Brendelius *Obs. anat. Dec. III. Obs. 10. pag. 26.* in virgine nymphomania extincta ovaria, ac in his delitescencia ovula, præter naturam lymphæ pellucida oppleta reperit, adeoque turgescencia, ut nonnulla molem pisi mediocris æquarent &c. In virgine ex furore uterino in tantam prolabente maniam, ut catenis vix detineri posset, post subitanam mortem dexter testiculus, pugnum magnitudine æquans, humiditate reperiēbatur plenus, quam ferocitatem ab ovulis, a femine virili non fœcundatis atque in ovario occlusis, derivat Stephanus Blancardus *Collect. med. phys. Cent. I. Obs. 28. p. 57. seq.*

§. 22.

Ovulorum
numerus.

Numerus horum ovulorum est incertus atque pro subjectorum differentia modo pauciora, modo plura reperiuntur; hinc in uno ovario sæpe quindecim & plura esse inquit Franciscus Stockhamer *Microcosmograph. cap. VII. p. 91.* Et J. Case *Compend. anat. Lib. III. cap. 1. p. 162.* scribit, notandum, quod ova unoquoque ovario contenta numero viginti sunt vel circiter, quorum alia aliis multo minora conspiciere licet. Quod confirmat etiam Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. XII. Oper. p. m. 300.* hæc scilicet ova tam copiosa esse, ut in uno testiculo quandoque viginti & plura enumeraverit limpidissimo liquore turgida; Et Michaelē Ettmülle-

müllerum in teste cujusdam infanticidæ plus, quam viginti invenisse talia ovula, distinctæ tamen magnitudinis, paulo ante ex Christ. Frid. Garmanni *Epistol.* 84. pag. 354. allegavimus. In homine harum vesicularum spermaticarum ultra duodecim, imo viginti & triginta in uno sæpius testiculo muliebri inveniri, scribit Michael Ettmüllerus *Oper. Vol. I. fol. m. 161.* Juxta Eman. Kœnigii *Regn. animal. Sect. I. Artic. 17. p. 75.* verba, ovarii substantia detrecta ejus tunica inter fibrillas laxo sibi invicem nexu junctas vesiculas plurimas, etiam trigesimum quandoque numerum excedentes, monstrat, quæ ovula sunt &c. Differt etiam talis ovulorum numerus ratione ovariorum ejusdem subjecti, siquidem in altero infanticidæ testiculo, aquæ calidæ immisso, octodecim, in altero vero circiter triginta ejusmodi ovula reperta memini. In vacca uni testiculo plura, pauciora alteri fuerunt ova juxta observationem Nicolai Stenonis, vid. Th. Bartholin. *Act. Hafn. Vol. II. p. 213.*

§. 23.

In cadavere mulieris viginti octo annorum, quæ non semel gemellos pepererat, non tantum extra testiculum sinistrum ovum aliquid hæsisse membranis singularibus involutum, verum etiam ex ipso testiculo ovorum par non unum a se fuisse separatum, quæ arcte sibi cohærebant, annotavit Gerardus Blasius *Obs. med. Part. V. Obs. 4. p. m. 66. seq.* Hinc an gemellorum generatio deduci queat, cogitent alii. Ova quandoque in ovario citra ullam connexionem plane libera inveniri, ex propria observatione refert Johannes Swammerdamius *Miracul. Natur. vid. Biblioth. Anat. Tom. I. fol. 496.*

§. 24.

Considerandæ in his ovulis veniunt etiam membranulæ duæ certum liquorem continentes, quarum interior paulo tenuior est exteriore, atque post conceptionem seu fœcundationem, embryonis membranas, & quidem exterior seu crassior chorion, interior vero seu tenuior amnion constituit. De his

Uu

membra-

membranis ita loquitur Justus Vesti *Oeconom. Corp. hum. cap. 7. p. 95.* Testes muliebres perfectissima ovula in membranacea sua substantia continent, quæ duplici membrana, futuri chorii & amnii principio, involvuntur, intusque liquorem albumini ovorum similem continent. Juxta verba Michaelis Alberti *Introduct. in univers. Medic. cap. II. §. 80. p. 38.* tale ovulum constat ex duplicata tunica, quæ constituit amnion & chorion, & ex petiolo, qui funiculum umbilicalem præbet; in meditullio vero continetur limpidus liquor &c. Ova muliebria aliorumque viviparorum gemina membrana circumdantur, una crassiore, altera tenui: illa postmodum in conceptu chorion, hæc amnion constituit. In viviparis autem opus non fuit, ut exterior illa dura & crustosa evaderet, sicut in avibus: in his enim extra corpus fovenda, atque hinc per duriores illum corticem ab injuriis externis defendenda erant; sed hæc durities in illis intra corpus fovendis necessaria non fuit, utpote in quibus injuriæ externæ, per circumjectas alias calidas partes, uterum, abdomen &c. satis abarcentur, uti loquitur Isbrandus de Diemerb. *Anatom. Lib. I. cap. 24. fol. 131.* Et secundum Petri Dionis *Anatom. Demonstr. IV. p. 226. seq.* ovum binis membranis obductum est, quæ primis temporibus vasis tenuissimis perspersæ sunt, quæ autem deinceps semper augentur, ex quo radices ovum in utero egit &c. Scribit etiam Carolus Drelincurtius *de Concept. Concept. Perioch. 29. pag. 40.* feminarum ova liquore crySTALLINO esse distenta & pellicula ductili, porosissima duplicique munita; non testacea quidem altera, ut in volucribus obtinet, sed tenuiori primum una, piæ matris ad instar; altera vero crassiori paulo & duræ matris nonnihil analoga. Plura de membranis ovula in ovariis amplectentibus &c. vid. Joh. Swammerd. *Mirac. Natur. in Biblioth. Anat. Tom. I. f. 496.* Carol. Drelincurt. *de Concept. Concept. Perioch. XII. pag. 10. seq.* Jean Palfyn *des parties de la Femme p. 92.*

§. 25.

Liquor.

Dictæ ovulorum membranæ ante imprægnationem liquorem

rem limpidum, tanquam formandi embryonis materiam, continent, circa quem varia veniunt consideranda. Quamvis enim dictus liquor per se sit limpidus & fluidus, ignis tamen calore seu coctione, i. e. si ovaria per tempus aquæ calidæ injiciuntur, secundum experientiam & auctoritatem, crassior instarque albuminis ovorum evadit. Inquit enim Franciscus Stockhamer *Microcosmograph. cap. 7. p. m. 91.* sunt ova vesiculæ rotundæ, lentis magnitudinem non multum excedentes, in duplici membrana liquorem continentes, qui coctione in substantiam albumini similem faciscit. Et Stephanus Blancardus *Institut. Med. cap. 25. Oper. p. 274.* scribit: Ovula turgent humore limpido, ita quidem, ut si in aquam ferventem immergantur, dictus humor mox coaguletur in formam albuminis vel vitelli ovi indurati. Juxta Theod. Kerckring. *Anthropogen. Ichnograph. cap. 1. p. 2.* intus, in ovis, latet humor, qui, sicut aliorum ovorum albumen & vitellus, dum coquitur, indurefcit. Johannis Case verba *Enchirid. anat. Lib. 3. cap. 1. p. 162.* sic sonant: accipe vesiculam unam vel alteram, super ignem pone & bulli, & liquor contentus ejusdem coloris, saporis consistentiæque cum ovorum albumine invenietur. Carolus Drelincurtius *de Concept. Concept. Perioch. 19. pag. 40.* ovorum lympham crySTALLINAM albumen vocitat, illudque cum albugineo oculorum humore comparare solet, & utrumque permistum agnoscit atomis aliquot acido-salinis, quo scilicet tutius intra suos folliculos perennent. Secundum Theodor. Craan *de Homin. cap. 162. pag. 708.* ovi liquor igne exhalatus post se relinquit notabilem substantiam crassiusculam, instar albuminis in ovo gallinæ. In his ovis minoribus adhuc existentibus nil nisi tenuis quidam liquor continetur, qui similis est albumini in avium ovis contento, & ovis illis coctis eodem modo concrefcit seu coagulatur, ut albumen in avium ovis, nec ab hoc albumine consistentia aut sapore quidquam differt, scribit Isbrandus de Diemerbr. *l. 2.* Et Michael Ettmüllerus ad Christianum Fridericum Garmannum ita scribit: Res est curiosa consideratio horum ovorum, imprimis autem

sunt conspicua, si integer testiculus in aquam ferventem immitatur, sicut enim ova brevi post in albuminis indurati abeunt consistentiam, ut levi testis incisione & compressione vel sponte exiliant. vid. Chr. Frid. Garmann. *Epist.* 84. pag. 353. 354. it. *Epist.* 100. p. 434. Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap.* 12. p. 298. vesiculas testium muliebrium ova nominat propter accuratam similitudinem, quam cum ovis in avium ovario contentis obtinent, nam illa, dum adhuc minora existunt, præter tenuem quendam liquorem instar albuminis, nihil continent: albumen illud etiam in femineis ovis existere, non injucundo spectaculo conspicitur, si illa excoquantur; liquor enim in testiculorum ovis contentus coctione eundem colorem, saporem ac consistentiam acquirit cum albumine in avium ovis contento. Attamen non semper hunc liquorem coctione coagulari statuit Johannes Swammerdamius *Mirac. Natur. cap.* 1. primum, inquiens, foetus alimentum ovo inesse credo, ut non nisi aqueo humore repletum esse videatur, qui ut non unius semper ejusdemque coloris est, ita decoctus quandoque concrevit, quandoque non item. v. *Bibliothec. anat. Tom. I. fol.* 496. Et Johannes Case *l. a. p.* 176. inquit: quamvis ejusdem coloris consistentiæque cum sero sanguinis liquor hic nostris oculis appareat, toto cælo re ipsa differunt, nam si paululum de priore in cochleari super ignem detines, nunquam sicut serum coagulabit.

§. 26.

Sapor.

Circa saporem hujus liquoris dissentiunt Autores, nonnulli enim eundem ab avium albumine non differre putant, uti ex Joh. Case & Isbrando de Diemberoc modo diximus; alii v.g. Theodorus Kerckringius *l. a. p.* 2. saporem peregrinum & ingratum ipsi adscribunt; cui tamen sententiæ contradicit Theodorus Craan *de Homin. cap.* 162. pag. 708. Liquorem, inquiens, ovi gustarunt quidam curiosiores, & saporem peregrinum perceperunt: quod sane nullum pro ipsis argumentum, quia certum est, illos tantum potuisse degustasse liquorem ovi ex cadavere excepti; at cadaveris

ris carnes partesque firmiores non valent amplius, quomodo igitur possibile est, res corruptibiles magis posse adhuc valere & bene sapere? Et Nicolaus Venette *de la Generation de l'homme Part. III. cap. 4. Artic. 2. pag. 382. seq.* inquit: La matiere blanche, dont les testicules des femmes, qui approchent du temps de leur accouchement, sont alors abondamment remplis a du rapport au blanc d'un oeuf de poule, ainsi que Beslerus temoigne l'avoir souvent trouvé, & que j'en suis moy-mesme le temoin; car estant à Padouë & dissequant avec le Sieur Sinsbaud une fille de vingt ans, qui s'estoit precipitée dans un puits à cause de sa grossesse, je trouvay ses testicules si pleins de semence, qu'au premier coup de scalpel la matiere renfermée rejaillit aussitot contre mon visage, & m'en estant par hazard tombé sur les levres, j'y portay la langue, sans y penser, & j'en goûtay assez pour la trouver fade, degoutante & un peu austere. Melchior Fridericus Geuderus *de Ferment. cap. 12. p. 247.* liquoris, quo ovula turgent, naturam statuit salinam ac sulphuream, quod testetur tum fracedo ac odor acris in tractatione ovariorum anatomica, nares quandoque feriens, manibus etiam eadem tractantis inhærens, in corporibus feminarum, quæ paulo annosiores sunt, major; tum sapor liquoris illius acris ad urinosum nonnunquam inclinans. Intra vesiculas testium femininorum prorsus semini analogum humorem, pingui-aereum, recondi, scribit Philippus Jacobus Hartmannus *M. N. C. Dec. III. an. 5 & 6. Obs. 209. p. 479.* Et juxta Joh. Swammerdam. *l. a.* sapor hujus liquoris, cum manifestas qualitates nullas habeat, vix ac ne vix quidem describi potest.

§. 27.

De usu hujus liquoris ipsorumque ovulorum varias quoque *Ufus.* Autorum sententias reperimus, cum secundum Michaelis Alberti *Introduct. in univers. Medic. cap. 2. §. 80. p. 38.* liquor in ovuli medullio contentus sit tanquam prima materia ad generanda vasa advehentia & revehentia aptus. Alii hunc ovulorum liquorem pro semine feminarum agnoscunt. Inquit enim Thomas

Whartonus *Adenograph. cap. 33. p. 202.* substantiam testium feminarum vesiculas quasdam spermate limpidio plenas in se continere. Item Theodorus Kerckringius *l. a.* scribit: cui ova hæc in generatione usui sint, ex modo, quo conceptio fit, & a Thoma Whartono describitur, facile intelligetur &c. Franciscus Stockhamer *Microcosmogr. cap. 7. p. 91.* ait, esse ova a femine virili ita apta foecundari (si modo cætera sint paria) ut ex iis foetus humanus producat. Et juxta J. Case *Enchir. anat. Lib. 3. cap. 1. p. 176.* liquor hic est materia, ex qua embryo formatur, & in qua vis plastica residet potentia agendi vivida. Secundum Joh. Gothofr. Berger. *Physiol. Lib. 2. cap. 1. p. 456.* constat jam, & pluribus accuratioribus observationibus confectum est, verum semen muliebre extra uterum vesiculis quibusdam, vel ovulis, contineri intra testes mulierum &c. Imo amnion, chorion & principium placentæ & foetus, nec non primum ejusdem alimentum ovo inesse, utut non nisi aqueo humore repletum esse videatur, paulo ante ex Johanne Swammerdamio adduximus; qui Autor etiam *l. a. fol. 497.* nigrum illud punctum, quod in ovis ranarum videre est, ipsum ranunculum omnibus suis partibus absolutum, albicantem vero & circumfusus illum liquorem non nisi alimentum ejus esse scribit. Plura vide de foetus formatione. Imo in ovariorum ovulis eorumque liquore foetus latitare materiam, confirmare videntur mulæ, in quibus ovaria vel plane deficiunt, indeque non sine notabili divinæ providentiæ directione secundum Eman. Koenig. *Regn. Animal. Sect. I. Art. 17. p. m. 76.* steriles sunt. Et quamvis Nicolaus Steno, mulas testiculos quidem habere, Johanni Swammerdamio anno 1670. retulerit, hos tamen ovis carere affirmavit, ut jam facile sit de causa sterilitatis earundem conjecturam capere. *vid. Biblioth. Anatom. Tom. I. fol. 496.* Secundum Joh. Conrad. Peyeri *Merycolog. Lib. 1. cap. 5. p. m. 49.* experientia nos docuit, femellarum testiculos ad generationem animalium tantum contribuere utilitatis, ut plane fons sint & promptuarium foetuum omnium: nam partibus istis castratione ad-

emptis,

emptis, aut casu vel morbo destructis, animalia sterilefcunt, nec amplius concipiunt; quia fimul abolentur ova, in quibus conceptuum ideæ fpeciatim delitefcunt.

§. 28.

Ovula autem feminarum totius conceptus materiam feu <sup>In ovulo an
embryonis
partes?</sup> omnes embryonis partes, ideam & lineamenta, in fe continere, ftatuunt Autores. Sicut enim granum in fe continet omnes partes fructus ex fe generandi: ita etiam hoc femen in fe continet omnes partes hominis procreandi. Si enim tales non adelfent, nec ex granis, nec ex femine hominis, fui fimile produci vel oriri poffet, juxta H. F. Herfeld *de Origin. Morbor.* §. 14. p. m. 18. Supponere quoque haud ambigit Johannes Bohnius *l. a. p. 6.* quemadmodum in alitum ovis fœcundatis cuncta pulli conformationi neceffaria cum alimento præfto funt: ita cuilibet ovulo humano, a mafculini feminis virtute actuato, binas membranas, fœtum ambientes cum ipfius embryonis ac placentæ uterinæ futuræ rudimentis feu primis ftaminibus inexiftere, ipfique, poftquam ad uterum devolutum, præter nutrimentum nihil a matre accedere. Exinde etiam omnes embryonis partes ovo contineri judicat Johannes Swammerdamius *l. a.* quia, qui brachiis pedibusve caret, propagare fœtum omnibus partibus abfolutum poffit. Neque etiam dubitat Johannes Gothofr. Bergerus *l. a. p. 462.* quin in ovo mulieris, quamvis nondum fœcundo, fœtus futuri rudimentum & lineamentum compendio præexiftat. Ovis æque ac plantarum feminibus aut ftirpium furculis & propaginibus gignendorum ideas contineri, atomorum fpecie appofite convolutas, divinitusque conditas, tam credibile eft, & facræ fcripturæ, rationi, & experientiæ adeo confentaneum, ut in dubium revocari vix poffit, fecundum Joh. Conrad. Peyer. *Merycolog. five de Ruminat. Lib. 1. cap. 5. pag. 47. feq.* vid. etiam p. 50. Inquit etiam Johannes Bartholomæus Adamus Beringer *Ideæ Inftit. medic. Thef. 15. pag. 37.* in hifce ovulis jam a divino architecto prima totius corporis ftamina effe jacta; ex variis quoque rationibus concludit
Jaco-

Jacobus de Sandris *de Natural. Sanguin. Stat. cap. 4. pag. 150.* ovum brevi clauistro cujuslibet animantis lineamenta, stamina & rudimenta occludere, & *pag. 146.* in cicatrice omnes animalis latitare partes & actu vere præexistere inquit. In ovulis muliebribus prima foetus rudimenta, stamina & lineamenta sita esse, statuit etiam Andreas Ottomarus Goëlicke *Medicin. Forens. Specim. I. p. 10.* Et Johanni Jacobo Francisco Vicario *Bas. Univers. Medicin. Lib. I. cap. 3. pag. 33.* veritati perquam consentaneum est, latere in cicatricula seu vero semine integram & absolutissimam partium omnium admirandum in modum constructarum ideam ac delineationem subtilissimam, a Deo immediate sapientissime inditam. Stamina hæc & delineamenta genuinæ sunt ideæ ac rationes seminales, divinæ artis ideales numeri, leges plasticæ naturæ impressæ; hinc recte Seneca ait: hominem non esse tumultuarium & incogitatum opus, nam inter maxima rerum suarum natura nil habet, quo magis gloriatur, cui gloriatur, cogitavit enim nos natura ante, quam fecit. Ita etiam Hiobus *cap. 10. v. 8.* exclamat: Tuæ manus fabricaverunt, atque construxerunt omne, quod in me est. Sic loquitur quoque libro secundo *Machab. cap. 7. v. 22.* mater septem filiorum, filium natu minimum, ultimo jamjam afficiendum supplicio, his allocuta verbis: Ego quidem mater vestra sum vosque peperī, sed spiritum atque vitam vobis non dedi, nec membra vestra ita construxi, sed ille, qui mundum, hominesque creavit: Apparet ergo, inane esse figmentum, facultatem quandam (phantasticam) plasmare, aut archæum (æque stultum) fabricare, aut imaginem quandam mentis fingere & pingere. Inter medicos dictæ de delineamentis latentibus sententiæ patroni sunt singulares Harveus, Malpighius, Hornius, Graafius, Swammerdamius, Ruyschius, & alii plures, qui microscopiorum ope ea ad vivum detexerunt: Contribuit ergo mater ad foetum producendum solam materiam, ovum, mas vero saltem motus principium suppeditat, quo unito dicta delineamenta evolvuntur. Hæc Vicarius. Vel juxta Justi Vesti *Oeconom. Corp. hum.*

hum. dissert. 7. §. 15. pag. 97. seq. In ovulis humanis foecundis idea & imago hominis occulta jacet, quæ a spiritu maris influo, iisdem ideis sigillato, in apricum sistitur. Pluribus etiam de hac materia agit Justus Schraderus *Præfat. Observ. & Histor.* inquit: deficit Harveus in non paucis, præsertim tamen circa primæ generationis principia, tam in oviparis, quam viviparis: in his post peractum congressum intra matris uterum prima embryonis stamina duci; in illis pulli efformationem ab incubatu exordium sumere credit. Sed altius penetravit felix quorundam hujus ævi insignium anatomicorum industria, quæ in viviparis testium ova, vera futuræ procreationis stamina; in oviparis pulli in ovo rudimentum jam ante incubationem existens & obscure apparens, nobis detexit; cujus primo omnium (ni fallor) mentionem fecit Josephus de Aromatariis, Asisinas *Epist. de generat. Plant.* inquit: quod attinet ad ova gallinarum, existimamus equidem, pullum in ovo delineatum esse, antequam foveatur a gallina. Quam Josephi sententiam veram esse propria autopsia notavit Marcellus Malpighius &c. Et in seminibus & ovulis cunctas latere & plantarum & animalium partes, etiam ante foecundationem scribit Johannes Henricus Bollmann *de Febr. interm. Additam. n. 7. pag. 51.* Juxta Joh. de Muralt. *Clav. Medicin. p. 422.* ovum humanum in tubis vel utero existens primis ab imprægnatione diebus in se continet corpusculum magnitudine formicæ, apte convolutum, in quo venulam umbilicalem & uteri placentulam observare quis potest. Georgius Philippus Nenterus *Physiolog. cap. 2. Membr. 1. p. 328.* ita scribit: In ovulis prima foetus rudimenta latere, Malpighius ex frequenti & solerti ovorum gallinaceorum inspectione didicit. An autem omnes partes jam sint formatæ & postmodum tantum per nutritionem expandantur & augeant, nondum adeo constat: illud nihilominus tamen certum est juxta Malpighium aliosque, qui accuratius omnia examinarunt, cerebrum, spinalem medullam & nervos, verbo, partes

animalium actionibus inservientes primo omnium conspici, quas punctum postmodum saliens sive cor sequitur. Franciscus Maria Nigresoli in ovulo ovarii embryonem sive foetum cum omnibus partibus, a nutrimento successive in majorem molem extendendis, comprehendendi, partim analogia feminum vegetabilium, ipsas plantas ante continentium, quam terræ concredantur, partim exemplo ovarum gallinarum, ovulorumque ranarum & ovulorum hominum comprobatur. *vid. Act. Erudit. Lips. An. 1714. Mens. Novembr. p. 522.* Juxta Eman. Kœnig. *Regn. anim. Sect. I. Art. 17. p. m. 75.* sunt ovula molli involucri membrane obducta, variæ magnitudinis, repleta humore limbo idealiter tincto seu in tenellis suis staminibus, præsertim post ingravidationem, omnes totius corporis partes delineatas continente, dum in ea partes minimæ pro homine efformando ita unitim concentrantur, ut in vegetabilibus idea illius plantæ in semen. Item tenerrima partus naturalis lineamenta in ipso sive ovario, sive oviductu adhuc hærente ovulo accuratissime conspici posse, ex Michaelis Bernhardi Valentini epistola, & hominem, licet ejus longitudo non superet diametrum pisi, omnibus tamen membris instructum videri, ex Antonio Leeuwenhoeck refert Melchior Frid. Geuderus *de Ort. animal. p. 301. seq.* ubi plura reperies. Secundum Mart. Lister. *de Humor. cap. 48. pag. 435.* in ovo muliebri omnia insunt certe rudimenta, quæ ad embryonis nutritionem deinceps necessaria sint; scilicet non foetus tantum inest perfecte delineatus singulis membris, visceribus eorumque humoribus instructus; sed & membranæ quoque adsunt, nimirum amnion, allantois, chorion, ipsa placenta vasaque umbilicalia. In eo vero differentia est, quod hæ omnes partes in principio conceptionis pellucidæ uniusmodi, in confusa quadam massa & velut complicatæ esse videntur; cum tamen revera per se singulæ præexstiterint, & evolutione tantum indigeant, ut conspicuæ fiant.

§. 29.

Sentiunt econtra alii autores, ejusmodi lineamenta atque membrorum rudimenta sive hominis compagem, non in ovulis muliebribus, sed in semine masculino præjacere, dum injicitur in uterum femininum, illicque tantum nutriri ulterius, ut sic singula membra in majorem magnitudinem accrescant. vid. Theod. Craan *de Homin. cap. 162. p. 713.* quo loco tamen huic sententiæ annectit: Scimus totum semen non esse semen, nec omne, quod in semine est, pro vero & fœcundo semine est habendum; adest quippe caput mortuum, hinc chymici distinctionem fecerunt inter sperma & semen, & dixerunt, unum esse octingentesimam alterius partem; sic videmus ex meditullio feminis plantæ cujusdam prodire germen, alia materia circumjacens est instar vestimenti, quo germen vestitur, contra aeris injurias tuetur, nihilque ad germinationem aliud conferre videtur. Siquidem igitur in semine tantum illa pars solummodo pars est, quæ abit in primum rudimentum generationis, quæ in medio hæret, admodum exigua, cogitemus quæso, an probabile sit, aliquem observare potuisse, in hoc puncto, partes in compagem ornatas & dispositas totius plantæ ope microscopii. Scimus etiam, pergit idem autor, quod cum tempore hyberno videamus glacie fenestras ita pictas, ut arborum series similiaque repræsentari videantur; quid hoc aliud docet, quam quod particulæ aquæ, quæ sensim & sensim suo in motu retardantur, & suis particulis coeant, quod illæ dirigantur certo ordine, & certa quadam ratione? cur igitur aqua illic dirigitur in tam gratos aspectus & ordines? cur non confusa manet? an dicemus, in illa aqua præjacere rudimenta illarum figurarum? nemo sanæ mentis philosophorum hoc unquam proponere ausus fuit, solus hic spectandus particularum coitus & amplexus mutuus, qui sensim fit, & priusquam totaliter quiescunt, certo ordine disponuntur sensim & sensim, figurasque exhibent varias. Sic etiam hic de semine cogitandum, non mirum, quod in semine potue-

An in semine masculino?

non totum ovulum est semen.

rint conspexisse aliquas particulas, aliquam sed inordinatam figuram repræsentantes; an vero totam compagem totius plantæ vel hominis viderint, hoc captum excedit nostrum; cum in homine sint mille & mille organa, quomodo possibile est, ut in illa exigua seminis copia potuerit hæc distincta continere? præfertim adhuc in liquido semine hoc impossibile videretur, ubi ordo particularum facile turbari posset, dum transit per tot angustas vias, priusquam ad uterum muliebrem perveniat? &c. Quod vero de semine virili dubium movet allegatus autor, illud sane multo magis ad ovuli feminei liquorem in eoque contentam futuri embryonis vix perceptibilem materiam in tantum applicari poterit, vix scilicet credibile esse, ut foetus rudimenta atque delineamenta in ovulo ante congressum microscopio penetrari atque detegi possint, quamvis paulo post conceptionem eadem apparere libenter concedam, atque eorum præexistentiam in ovo nondum fœcundato non negem.

§. 30.

*Utrum in
Evæ ova-
riis princi-
pia totius
generis hu-
mani?*

Utrum porro in ovariis primæ matris, Evæ, totius generis humani ideæ atque principia delituerint, pariter curiosa potius, quam necessaria quæstio inter medicos est. Nimirum statuunt nonnulli, Deum in omnium primarum femellarum, tam Evæ, quam cujuscunque brutorum speciei, ovariis certum ovorum numerum creasse, quæ foetus, partibus suis absolutos, complectantur, neque generationem esse aliud, quam partium, in primævis ovis actu latentium, manifestationem per foetus augmentum; hac ratione etiam Levi, longe ante nativitatem suam decimas solvisse dicitur, cum proavo suo Abrahamo occurreret Melchisedecus, quoniam in lumbis parentum fuerit. Imo ipsius etiam originariæ corruptelæ fundamentum, eruditissimi viri, Malebranche, judicio, jam inventum esse, cum quicquid esset hominum, in lumbis Adami & Evæ occlusum fuerit, quibus ceu necessarium consequens adjungi posset: exhaustis his ovis humani generis finem adesse. vid. Joh. Swammerdam.

Miracul.

Miracul. Natur. cap. i. in Biblioth. anat. Tom. i. f. 497. Et Johannes Conradus Peierus *Merycolog. Lib. i. cap. 5 p. 50.* hanc sententiam contra Johannem Conradum Brunnerum acriter defendit; ipse, inquit, quondam in doctrina de generatione animalium ex ovo quædam ceu inepta rejeci, quæ mihi nunc videntur ita consentanea, ut propugnare ausim. Talia sunt potissimum præsentia ideæ realis in ovo ante congressum, quæ fœtum postea constituat, & numerus idearum in quolibet ovo, ex quo femella nascitur, tantus, ut species inde propagari queant per omnia secula &c. ibidemque variis Brunneri argumentis respondet. Inquit etiam Johannes Gothofredus Bergerus *de Natur. hum. l. a. p. 462.* non reprehendendus magnopere ero, si minus abhorream a Swammerdamii, Malebranchii, & aliorum quorundam doctorum virorum opinione, feminas primorum animalium cum omnibus animantibus ejusdem speciei, quæ genita sunt, quæque in posterum gignentur, creatas fuisse, atque in ovariis Evæ totum genus humanum delituisse. Quæ profecto sententia nec rationi, nec omnipotentia divina, qua in perexiguuo spatio, minimaque mole, innumerabilia puncta organica comprehenduntur, adversari videtur, & multis nos difficultatibus, ac fictitiis præsertim formis & principiis, quibus, tanquam fabris & architectis, sapientibus & doctis, ut putant plerique, & ratione atque intelligentia præditis, formatio animalium & corporis humani vulgo tribuitur, liberat, idque intellectu haud ita difficile arguit, omnium conceptionem animantium sola ovi feminei, elasticis quibusdam liquoris masculi particulis imbuti, fœcundatione fieri. Huic sententiæ quoque favet Adamus Brendelius *Observat. anat. Decad. 2. Obs. 6. p. 22.* his verbis. Illi non adeo magnopere reprehendendi videtur, qui feminas primorum animalium cum omnibus animantibus ejusdem speciei, quæ genita sunt, quæque in posterum gignentur, creatas fuisse, atq; in ovariis Evæ totum genus humanum delituisse existimant. Quæ quidem sententia illis prodigio similis videbitur, qui men-

tem, præjudicatis opinionibus imbutam, afferunt, & rem, minus in sensus cadentem, scrutantur, non tamen adeo a ratione abhorrebit, illa, quicunque perpenderit id, quod præclare à Cl. Mayow scriptum est: si quis, inquit, sic existimaverit, me in hujusmodi motuum spontaneorum explicatione ad res nimis subtiles confugere, respondeo, quod naturæ familiare sit, maxima quæq; minimorum ope perficere. Quam exiles enim tenuesque sunt particulæ illæ spirituosæ, quæ ingentem elephantis machinam in motus plane stupendos concitant. Et quid de particulis insectorum minimis dicendum est? Etenim cum tota earum moles tantum instar puncti habet, quam minutæ erunt partes illæ, quæ ne millesimæ totius existimandæ sunt.

§. 31.

Negatur.

Negativam econtra sententiam alii autores amplectuntur, quorum idem Johannes Conradus Peierus ad Johannem Jacobum Harderum ita scribit: sequeretur hinc, te & me in Evæ ovario jam formatum existisse. Quid tu ad hæc, mi Hardere, impie de nostræ querimus vitæ brevitate, a tam longo si ea filo pependit. Cur juvenes adhuc dicimur tot millia emensi? aut ego multum fallor, aut assensum facile obtinere nequit Swammerdamii opinio. Legibus enim contrariatur multiplicationis animalium, quam Deus instituit. Hæc additionem poscit, quæ fieri nequit, numerum augere ni liceat. Est etiam a sensu aut ratione non nihil alienum, materiæ licet divisibilitatem in infinitum non negem, potuisse in parvo Evæ ovario tot millena millia ovorum prægnantium contineri. Quis derivationem eorum caperet ex matre in filias? neque enim majus, ex quo puella nascitur, ovum est, quam ex quo masculus. Ægre quoque Swammerdamii fero subtilitatem in Theologicis. Non quærendum in minutiis ovorum originalis corruptelæ fundamentum, quas licet mente concipere tandem possemus, incertum tamen adhuc, an revera existant. Lapsis Eheu! protoplastis non potuerunt nisi peccatores generari, similes nempe parentibus homines,

mines. Levi ab Apostolo non in ovario Saræ effœtæ, sed Abrahami in lumbis hæsisse dicitur, cum hic decimas Melchisedeco persolveret, usitata sed generationi testimonium perhibente phrasi. Quid denique vaticinio tribuam, exhausto illo ovorum numero humani generis finem portendenti? næ desipiunt, sapere qui student nimium. Tanto signo mortales novissimi latere diei adventus haud posset, qui tamen Christi effato irruet inopinato. Hucusque Peierus *Exercit.* 19. p. 92. seq. Cui ita respondet Johannes Jacobus Harderus *l. a. p.* 107. nullam hoc in negotio ego Swammerdamio adhibuere fidem, generationis continuationem neganti: vel sola sacra scriptura, de benedictione divina, homini totique animalium generi a Deo imperita, hunc turpiter confundit; taceo, quod sanæ rationi minus congruum sit, totum humanum genus in Eva, & totum animalium in primis animantibus fuisse recondita. Negat etiam Daniel Sauvry, primum hominem prima omnium subsequenti-um continuasse stamina, cum materiæ, in infinitum licet divisibilis, actualis divisio certos supponat terminos, adeoque habita attentione ad rationem feminae ad ovarium suum non diu progredi liceat, quia supponenda sit infinite parva staminum quantitas, nec, quinam liquores iis arrodendis & nutriendis inservire queant, appareat &c. uti ex ipsius tractatu de la Generation & de la Nouriture du Foetus, communicant Domini Collectores Actorum Eruditorum Lipsiensium *An.* 1706. *Mens. Novembr.* p. 525. De hac materia & usu liquoris ovulorum Joh. Conradus Brunnerus *Tr. de Pancr.* ita scribit: arduum omnino est & explicatu difficile, utrum in generatione partes ac membra animalium procudantur ac delineentur ex ovi colliquamento, seu lympa crySTALLINA, latici, de quo verba fecimus, analogæ, an jam formata ante existant. Equidem mihi sufficeret ad monstrandum laticis lymphatici nobilitatis notum colliquamentum illud esse loco nutrimenti ac incrementi primi; velim tamen posteriori sententiæ addicti æqua mentis trutina mecum per-

pendant, quod si primæ matris testiculi, (& in his ova fœcunda tantum) totius generis humani seminia actu conclusissent, ut taceam illorum, qui in lucem nunquam prodierunt, quorum numerus alterum procul dubio multis parasangis superat, non negabit tamen æquus rerum æstimator, quin unicus Evæ testiculus (quamcunque atomum fingamus uniuscujusque ovuli rudimentum, sufficit saltem esse corporeum) revera totum Evæ corpus mole superasset: primævi tamen anatomici minus conspexerunt ova illa suo tempore, etsi grandiora procul dubio fuissent; quin nostro demum ævo, quo omnia ad interitum properant, & ovorum numerus hac ratione pæne exhaustus sit necesse est, in lucem prodierunt &c. vid. Joh. Conr. Peier. *Merycolog. p. 50. seq.* ubi hæc Brunneri verba refutare laborat. Quia vero secundum Joh. Swammerd. *l. a.* hæc ejusmodi arcania sunt, quæ captum nostrum superant; cumque ea intellectus nostri imbecillitas sit, ut longe minimam partem eorum, quæ in oculos incurrunt, percipiamus; nedum ut ea, quæ nonnisi ratiocinatione colliguntur, satis assequamur, potius Dei omnipotentiam mirari, quam ulterius rimari volumus.

§. 32.

*Ovulorum
cicatricula.*

Latet autem in testiculorum seu ovariorum ovulis cicatricula, in qua verum semen femineum & hætenus descripta fœtus delineamenta usque ad fœcundationem requiescunt. Inquit enim Christianus Vater *Physiolog. Sect. IV. cap. 1. Q. 2. p. 299.* animalia omnia in ovariis habent vesiculas rotundas, non solum succo spirituofo seminali repletas, sed etiam, instar aliorum ovorum volatilium, cicatriculam, tanquam futuri generandi ideam & figuram. Ejusmodi ovo si præter cicatriculam nihil adhæret, uti in viviparis contigit, inchoatum: si albumen & vitellus, quemadmodum in oviparis accidit, absolutum nuncupat Johannes Conradus Peierus *Exercit. anat. 19. p. 98.* Hanc cicatriculam, juxta Joh. Bohn. *Circ. anat. physiol. progymn. 1. p. 3.* vivipara cum oviparis communem possident, i. e. vesicula spermat-

matica muliebris præter cicatriculæ illius contenta nec plus nec minus involvit, sed tota cicatriculæ nomen meretur; Sic Daniel Hoffmannus *Annot. ad Hypoth. Goveyan. p. 59.* inquit: annon ovulum ipsum semen est, cujus membranulæ liquidum continent, eo nomine quoque haud indignum, ad minimum cicatricula semen verum est. Et secundum Jacob. de Sandris *de natur. sanguin. Stat. cap. 4. pag. 146.* mulieris ovum apte structuratum intus cicatricem abscondit, quæ a colliquamento ambitur, inde postea novo adveniente in uterum succo, utpote irrequieto excitante agente, ovi partes moventur singulæ, augentur foetusque provinciam extendit. In hujusmodi cicatrice, quæ carinam, scilicet tres capitis vesiculas cum appensa spinali medulla, clare exhibet, omnes animalis latitant partes & actu vere præexistunt. De hac cicatricula ita loquitur Joh. Jacobus Franciscus Vicarius *Bas. univ. Medic. Lib. 1. cap. 3. §. 4. p. 33.* non integrum ovum mulieris foecundum est, sed solum pars minima, scilicet verum semen, quod in minima parte ovi residet, adeoque & mole minimum est; inde Harvæus ait: nascitur ex tantillo feminis apice annosa quercus, lata expandens brachia & producta quævis transcendens; ita ex puncto quasi homo, magni hujus mundi non minoris momenti microcosmus surgit, inde creatorem omnipotentem ex minimis initiis maximum apparere voluisse. Deinde veritati perquam consentaneum est, latere in cicatricula illa seu vero femine integram & absolutissimam partium omnium admirandum in modum constructarum ideam ac delineationem subtilissimam a Deo immediate sapientissime inditam. Idem Adamus Brendelius *Observ. anat. Decad. II. Obs. 6. p. 21.* non in toto ovulo, sed in exilissima particula feminis omnia foetus rudimenta esse delineata, scribit. Adductis tamen autoribus contradicit Carolus Drelincurtius *de Concept. Concept. Perioch. 27. p. m. 37.* inquiens: femineis ovis nullum plane germen primitus inest intrinsecum, sed omne extrarium est & recens in illud advena, atque adeo alienigenum. Idem de

Conception. adversar. dogmat. 12. p. 47. seqq. feminarum ovula nullam omnino materiam ad embryonis stamina nectenda conferre, sed illa singulo ab unico virili spermate connecti defendit; quæ tamen sententia ab aliis refutatur.

§. 33.

Glandula.

Hæc ovula veteribus vesiculas fuisse nominata, aliquoties hætenus diximus, cur autem ex recentioribus Michael Rupertus Beslerus ipsis non ovorum, sed glandularum seu vesicularum, semen prolificum continentium, nomen indiderit, hanc reddit rationem Johannes Swammerdam. *l. a.* quia ipsorum figura nonnunquam oblonga & irregularis est; interim annotarunt autores, in ovariis præter hæc ovula, alias adhuc vesiculas seu hydatides, glandulas & globulos, in quibus tamen describendis variant scriptores. Quod enim hic vesiculas, alius glandulas nominat; e. g. Jacobus de Sandris *de natural. sanguin. Stat. cap. 4. p. 149.* inquit: prope mulierum ova vesiculas apponi glutinosa substantia plenas, cujus ope ovum separetur, foveatur & ejiciatur; quod contra alii, uti paulo infra dicemus, a corpore quodam glandoso fieri statuunt. Glandulis autem & vesiculis totam femineorum testium substantiam coagmentatam esse, scribit Thomas Bartholinus *Anat. Lib. 1. cap. 26. pag. 248.* De glandulis in testiculo, magnitudine pomi Borsdorfferiani mediocris, Philippus Jacobus Hartmannus plurimum glandularum congeriem annotavit; quæ compressæ omnes erant atque effusæ, albæ; plurimas glandularum dissecuit Hartmannus, omnes autem cavas observavit, majori aliarum minori cavitate: in quarundam cavitatibus sebacei coaguli modicum detexit. Cohærebant autem hæ glandulæ instar uvarum passarum in racemo, inæqualis figuræ omnes, nullæ rotundæ. In confinio alæ vespertilionum in fibras carneas pedunculis suis desinebant, intercurrentibus vasis sanguinis. *v. M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 209. p. 478. seq.* Juxta Godefr. Bidloo *Anat. Tab. 51.* interna ovariorum species ex innumerabilibus membranulis, fibrula
rum

rum vasorumque plexibus, glandulis ac vesiculis diaphanis composita cernitur. Glandulæ vasorum capillamentis non minus intrinsecus, quam extrinsecus obvolvuntur, validiore specifica vestiuntur membrana tenacissimisque radiatim dispositis construuntur ex tubulis. De his glandulis scribit Johannes Henricus Bollmann *de Febr. intermitt. p. 50.* quemadmodum in cunctis corporis partibus omnes secretionum modi per determinata colatoria, glandulas scilicet, peraguntur, ita etiam in ovariiis accidere solet, ubi per glandularum ovulis interspersarum meatulos insensiles lymphæ subtilis his instillatur & communicatur, quas glandulas nuper in ovario suillo pisii magnitudine invenit Bollmannus. De corpore ovariorum glandoso, quod foetus ex ovario exturbare scribitur, infra pluribus agemus. Tales ovariorum glandulas juxta Joh. Guilielm. Paul. *Annot. in Joh. van Horne Opusc. Microcosm. §. 67. p. 239.* duplicis merito generis asseverare licebit, alias, quæ semper adsunt, & alias, quæ post coitum tantum prolificum occurrunt. Priorum quippe necessitatem, i. e. substantiæ testiculorum fibrosæ aliquid glandulosi intertextum esse, ex lymphæ ovulorum contenta, per glandulas omnino a sanguine secernenda Johannes Bohnius *Circul. anat. prag. 1. p. 4.* evincit. Posteriores autem à Graafio notatas Bohn *l. a. p. 9.* adversus Malpighium, dubitantem, an post coitum solum foecundum substantia ista glandulosa manifestetur, vindicat, circa usum tamen earum a Graafio dissentiens, quod lympham ovuli genitalem minus activam sequestrare potius, quam ovulum protrudere videantur, ovulis imprægnatis magnitudine potissimum non imprægnatis cedentibus. Plura de hac excrementa glandulosa vid. Joh. Gothofr. Berger. *l. a. pag. 457. seq.* Jac. de Sandr. *l. a. p. 146.* Regnerus de Graaf *l. a. p. 296.*

§. 34.

Denique in ovariiis præter vesiculas seminales seu ovula, *Hydatides.* foetus stamina includentia, occurrunt adhuc aliæ vesiculæ, nonnullis hydatides nominatæ, ita tamen ab istis differentes, ut ve-

ficulæ seminales sint ovales, hydatides vero orbiculares; deinde ut ovulorum, aquæ bullienti injectorum, liquor cito instar albuminis coaguletur, hydatidum vero liquor vel plane non vel non adeo prompte condensetur, uti probat Johannes Mauricius Hoffmannus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 207. p. 430. seq.* in cada vere infanticidæ præter ovula philiatris demonstrans hydatides sive vesiculas orbiculares, humore limpidissimo repletas, numero tres, magnitudine ovula seminalia vera superantes, & a membrana exteriori, testiculum sive ovarium dextrum, qua parte uteri fundum recipiebat, involvente erumpentes proximeque sibi invicem accumbentes: quas cum dein aquæ fervidæ immerfisset, humorem inclusum non adeo prompte, quemadmodum seminalem ovulorum liquorem, concretum deprehendit, sed aliquantum saltem turbidum factum. Regnerus de Graaf *l. a. cap. 12. p. 301.* inquit: Vesicularum genus, hydatidum nomine notum, duplici ordinario constat tunica, cujus inferior licet tenuissima sit, ab exteriori tamen haud difficulter separatur, nec liquor in illis contentus coctione facile indurescit: Contra vero communes ovorum tunicae a se invicem ægre dividuntur, atque illorum liquor illico indurescit: hinc semper, quotiescunque vesiculas in excoctis testibus indurato liquidoque humore plenas invenimus; has hydatides, illas ova esse judicavimus. Quibus addendum, quod hydatides aliquando a testiculorum membranis veluti a petiolo propendeant, quod nunquam de veris femellarum ovis hætenus observare potuimus. Johannes Muraltus *Colleg. anat. Lect. II. p. 182.* hanc facit differentiam, ovula non esse hydatides, quia in omnibus, quæ sectioni subjiciuntur, feminis reperiantur; præterea hydatides membranis reliquisque partibus adnatæ pendeant, ovula vero pretiosi instar thesauri in testiculis, certo ordine detineantur, sint exacte rotundæ nullamque, uti hydatides, habeant extraordinariam magnitudinem. Juxta Georg. Phil. Nenterum *Physiol. cap. 2. p. 44. seq.* interius in mulierum testibus cernuntur plures parvæ vesiculæ
sive

five ovula, quæ primam foetus materiam in se continent: præter hæc vera ovula alia adhuc dantur, quæ hydatides & subventanea vocantur; & nil nisi humorem aqueum in se continent, & ad conceptionem inepta censentur. Et Daniel Sauvry *Tract. de Generat. & Nutrit. foet. cap. 2.* vesiculas exiguas in testiculis ovula esse pronunciat, in eo ab hydatidibus testiculorum, non semper nec in omnibus animalibus reperiundis, differentia, quod ista facile, hæc difficulter ad ignem indurentur; hæc aliter, quam illa, cum testiculis connectantur; in his æque membrana externa facile separetur ab interna, in istis minime; has denique in plerisque animantibus deprehenderit molles ac transparentes, ista vero firma satis & minus pellucida. vid. *Act. Erudit. Lips. An 1706. Mens. Novembr. p. 525. seq.* De ovulorum & hydatidum differentia ita scribit Johannes Conradus Peyerus ad Johannem de Muralto: quotquot hucusque secui femininos vulgo dictos testiculos, semper diligens inquisitio mihi suggestit ova minutula plurima in acervum (haud secus ac in ovario gallinaceo) in racemum adgesta, tunica propria constantia, & humore (ut plurimum homogeneo & limpido) impleta atque a testiculo seu ovario integre separabilia: neque hydatidum specie mihi imponi passus sum, postquam ea semper & in omnibus reperi; insuper hydatides partibus membranosis aliisve, fere extrinsecus adpendi solent; at ovula ista tanquam pretiosus thesaurus altius in testiculis ceu ovaris reconduntur; cumque hydatides præternaturale phyma sint, quomodo seriem tam elegantem, rotunditatem adeo exactam & magnitudinem congruam obtinere & ubique constanter observare possent? accidit, fateor, interdum, ut inter ova phymata quædam, pustulæ aut vesiculæ alienæ, tanquam zizania inter frumentum, enascantur. Imo ipsa ovula sæpe corrumpi contingit, ut illorum nonnulla ab indole sua multum degenerent, attamen id neque perpetuum, neque ex naturæ præscripto est. v. Joh. de Muralt. *Vademec. anat. Exercit. 9. p. 400. seq.* Et juxta Georg. Phil. Nenter. *l. a. cap. 9.*

p. 328. seq. ovula vulgo distinguuntur in vera & subventanea, quæ etiam a quibusdam hydatides appellantur. In veris prima foetus rudimenta Malpighius ex frequenti & solerti ovorum gallinaceorum inspectione didicit. Subventanea vero prima foetus rudimenta non includunt, sed lympham tantum in se continent, & hinc ad conceptionem inepta sunt.

§. 35.

*Hydatidum
ortus.*

Tales autem vesiculæ seu hydatides majores ab obstructis ovariorum vasis lymphaticis oriri possunt, dum a majore feri seu lymphæ affluxu ejusque impedito refluxu, quandoque ad pisorum majorum, & globulorum, interdum etiam ad majorem & incredibilem fere magnitudinem distenduntur, ut non modo maxima testiculorum seu ovariorum intumescencia, sed etiam, quia tenuissimæ dictorum vasorum membranulæ a levi quandoque occasione disrumpi possunt, abdominis hydrops exinde sequatur. Siquidem secundum Joh. Jac. Harder. *Apiar. Obs.* 88. pag. 331. hydatides nihil aliud sunt, quam vasorum lymphaticorum dilatationes. Johannes Mauritius Hoffmannus *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs.* 207. p. 431. tales vesiculas evenire existimat, aut propter ruptas aliquas tunicæ ovarium investientis fibrillas, & lympham hinc guttatim effusam nutriciam in vesicularem formam deinde concretam, aut propter lympham interceptam tunicamq; ovarii distendendo in vesiculas attollentem, non ab simili modo, ac a fero, quod cutis poros permeavit, sub cuticula coercito, hancce in vesiculas elevari sæpius cernimus. Cui tamen auctori non consentit Antonius Nuck *Adenograph. curios.* cap. 8. p. 95. Hoc, inquit, cum auctore circa originem vesicularum harum plane non convenirem; quum, detectis jam vasis lymphaticis, ab iisdem male affectis easdem deducere, nihil facilius.

§. 36.

Exempla ejusmodi vesicularum majorum atque exinde orti hydropis hinc inde annotarunt medici, e. g. Philippus Jacobus

bus Hartmannus in femina quadam febre confecta e teste dextro, majori specie, globosum corpus, magnitudine cerasi, prominentem conspexit; ex quo dissecto foetidum pus, minus fluidum, instar amurcæ fuscum, prodibat. In sinistro vero testiculo, longe minori & incorrupto, præter alias, una insignis vesicula aquosa, pisum maximum superans, apparebat, quæ secta puram lympham ejaculabatur. v. *M. N. C. Dec. II. An. 5. Obs. 75. p. 173.* In femina Lugduni Gallorum 1681. denata testiculus sinister sive ovarium mole sua æquabat majusculum gallinæ ovum, in quo hydatides numerosæ, satis insignes, probe distinctæ apparebant, in unum veluti globum coactæ, sed varia materia repletæ, aliæ quidem liquore lymphatico, limpidi & glutinosi, aliæ magis concocto & albidiores. v. *Joh. Jac. Harder. Apiar. Obs. 88. p. 352. vid. etiam Obs. 97. p. 325. sq.* In puella, quæ vigesimum ætatis annum non longe prætervecta videbatur, invenit Theodorus Kerckringius hydatidem testiculi sinistri locum occupantem, is enim aberat, quæ magnitudine ovum anserinum longe superabat, vid. *Kerckring. Spicil. anat. Obs. 10. p. 28. Et pag. 29.* probat idem ex hydatidibus hydropem fieri, quando nimirum rumpuntur, idque confirmat exemplo puellæ sex tantummodo mensium, in qua dextrum testiculum magnitudine ovi columbini observavit. Referente Nicolao Tulpio *Obs. med. Lib. 4. cap. 44. p. 369.* Cathalinæ Bonevallæ, adversa valetudine, ob suppressa menstrua, aliquandiu usæ, induruit tandem abdomen, increcendo paulatim in eam molem, ut præ pondere aquarum novem annis molestissime vixerit, antequam vitæ invenerit finem. Quem tamen adepta fecit medicis copiam inspiciendi suum cadaver, in quo inter alia videre fuit utrumque uteri cornu continuisse novem circiter aquæ purisque libras, inclusas innumeris vesicis. Et Johannes Mauritius Hoffmannus *ibid. An. 9. Obs. 224. p. 413.* feminæ meminit, cujus ovarium utrinque insigni eminebat proceritate, & dextrum quidem præter ovula pauca incerta serie disposita in medio superius prominulam continebat

*Exempla
vesicula-
rum & hy-
dropis ova-
rii.*

nebat vesicam ovalem, ea præditam magnitudine, quam dictus autor adjecta figura monstrat, & per membranam, ovarium exterius succingentem, ad rupturæ usque periculum dilatatam transparentem; quod ipsum etiam periculum, vix digitis contractato ovario, subiit, profiliante illico ex sinu profundo relicto dicta vesica ovali, pauculis vasculis sanguiferis retiformibus in sui quasi exteriori centro obducta, interius autem humore lymphatico nonnihil turbido repleta. Item ovario sinistro ejusdem feminæ altius immerfa fibrisque firmissime devincta, figuræ plane similis, sed disparis magnitudinis cum priori, in ovario dextro obvia, cernebatur vesica membranacea, nullis vasculis sanguiferis dotata, sed fusco colore delibuta, intusque asservato liquore lymphatico infarcta, qui ab aquæ fervore diu satis perpesso neutiquam tamen se in coagulum verti patiebatur, sed fluidus permanebat, ita ut vesiculam hancce pro hydatide habendam esse unanimis adstantium conjectura voluerit. In virginis furore uterino defunctæ testiculo dextro, ad pugni magnitudinem expanso, ingens reperiēbatur humiditas, quam Stephanus Blancardus *Collectan. med. physic. Cent. I. Obs. 28. pag. 58.* ab ovulis derivat, ego vero disruptis potius hydatidibus adscribere mallet. Theodorus Zwingerus *M. N. C. Dec. II. An. 9. Obs. 36. p. 234. seq.* observationem de stupendo muliebris ovarii hydrope annotavit, in qua loco dextri ovarii saccus amplissimus sive uter existerat, quum accuratius examinando duplici ac utraque crassa & tenaci membrana undique dotatum vidit, quibus adapertis tunicis serum flavidiusculum, gustu acre & sexaginta libras pondere superans, effluxit; in fundo hujus utris corpus reperit magis solidum, matricem versus situm, quod magnitudinem & crassitiem humanæ secundinæ propemodum sua mole exæquabat, figura testiculi præditum, neque accuratius considerando & inspiciendo, aliud quid esse comperit, quam dextrum ovarium, in miram magnitudinem excretum, cujus tunice superficiales a cumulatione lymphæ extravasatæ insigniter expansæ

sæ uterem illum stupendum formabant. Aliquot ejusmodi
 historias recenset etiam Antonius Nuck. *Adenograph. curios. cap.*
8. p. 84. seq. & quidem primo de virgine viginti quatuor circiter
 annorum, quæ ob corpus uteriforme pelvim occupans gravida
 credebatur. Hujus vero cadavere aperto ovarii sinistri lym-
 phaticum, mirum in modum extensum, saccum formarat, adulti
 hominis caput æquantem, lymphæ admodum claræ ac tenuis
 pintas ad minimum duas continentem, ipsum ovarium destru-
 entem &c. Idem Nuck. *p. 89.* ex communicatione Caroli Drelin-
 curtii refert, ex domicellæ triginta quinque annorum abdomi-
 ne post mortem quadraginta aquæ pintas fuisse extractas, cum
 nihilominus testis insuper decem libras penderet. Tumor erat
 tuberosus, inæqualis admodum & totus compositus infinita
 globulorum quantitate coloris variegati & consistentiæ diversæ.
 Examine distinctius instituto notatum fuit, testiculum hunc
 monstrosam originem sumsisse ex vesiculis seminariis (fortasse
 hydatidibus) ad illam magnitudinem accretis; quarum aliæ
 humorem serosum & limpidum continebant; aliæ humorem
 serosum ex flavo nigricantem, sed mobilem, & leviori attactu
 exstillantem: aliæ serum glutinosum & melli non absimile:
 aliæ iterum liquorem gelatinosum, crassiusculum, attamen
 transparentem capiebant. Denique aliæ erant gypseæ & gru-
 mosæ, aliæ coriaceæ & totaliter scirrhosæ, &c. Tales vesiculas,
 potissimum leviori attactu lympham stillantes seu crepantes di-
 luvii lethalis, nos mundantis vitæque nostræ lampada extin-
 guentis, originem constituere confirmat ibidem Drelincurtius.
 Nos autem non sine ratione loco vesicularum feminalium hy-
 datides intellectas velle, confirmat etiam allegatus Nuckius *p.*
93. distinctius, inquiens, judicasset Drelincurtius, si vasa ovarii
 lymphatica, primum nobis detecta, ipsi fuissent cognita; certo
 sibi persuasum habuisset, præter vesiculas feminales, alias occur-
 rere vesiculas, ab obstructis lymphaticis oriundas, lympham
 continentes. Ex femina, lautioris conditionis, quadragesimo

ætatis anno ex hydrope pectoris atque ascite lenta morte pereuntis abdomine, pertulis paracenteseos in modum ejusdem involucris, Christophorus Harderus protinus mensuras plus minus viginti aquæ flavescentis ac lixiviosæ eduxit, ipsique aperto abdomine tuber magnum, instar renis fere efformatum, obviam quasi profiliit, pendens lance libratum libras decem civiles, ortum sumens ex dextro uteri testiculo, carnosum extrinsecus, intus pure cruento refertum, non admodum foetido; dictusque testiculus totus fuit extensus, cavus, pure repletus adeo, ut vix agnosci amplius potuerit. Sinister vero testiculus totus fuit naturalis, excepto, quod ipsi accreverat vesicula aqua plena, avellanæ majoris magnitudine. v. *M. N. C. Dec. I. An. 3. Obs. 180. p. 336. seq. 340.* Hydropem ovarii muliebris in rustica quadraginta annorum observavit etiam Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obs. 87. p. 325. seq.* & Lucas Schrœckius *M. N. C. Dec. II. An. 8. Obs. 233. p. 559. & 563.* non modo ejusmodi hydropis faccati exemplum adducit, ejusque ortum ex obstructione alicujus vasis lymphatici deducit, sed etiam ex Caspari Bauhin. *additam. ad Francisc. Rosset. de Fœt. viv. exsect.* hydropis testiculi muliebris annectit, ubi ex testiculo dextro ingentem tumorem, copiosum serum continentem, prodiisse refert. *vid. etiam M. N. C. Dec. II. An. 10. Obs. 27. p. 66. seq.* Marcell. Donat. *de Med. Histor. mirab. Lib. 7. cap. 7. p. 689.* Matthiæ Cornac. *Histor. 7. apud Franc. Rosset. de Part. Cæsar. pag. 257. seq.* Hydropem ovarii muliebris Fredericus Ruyschius etiam ab ovis deducit *Obs. 17. p. 22.* Hydrops, inquit, ovarii, aut (si ita loqui liceat) ovarum affectus est ab aliis satis visus, modo satis consideratus. Hydatis audit apud autores, cui nomini libenter acquiesco, modo de mali subjecto inter nos conveniat. Hoc ut plurimum (si non semper) ipsa ova esse animadverto, ita mutata & in tantam aliquando molem aucta, ut infantis caput non raro superasse viderim. Ibidem etiam Ruyschius apponit figuram, qua hunc affectum ovarium ipsum superasse monstrat.

§. 37.

Imprimis autem in feminis passione hysterica vel hysteromania sive furore uterino laborantibus testiculi muliebres seu ovaria eorumque ova in statu præternaturali in earum sectionibus deprehenduntur. Scribit enim Isbrandus de Diemberbroc *Anatom. Lib. I. cap. 24. fol. m. 131.* se in variis, quæ in vita suffocationibus uterinis frequenter laboraverant, plerumque invenisse aliquem ovarii magnitudinis excessum, in eorumque modo uno, modo utroque liquorem quendam æruginosum, vel croceum, aut flavescentem. Virgo quædam nubilis vitam otiosam ducens, postquam amorem clandestinum cum nobile quodam contraxisset contra parentum suorum voluntatem, in somnis fatigabatur & de die clamabat, multa incompta atque lasciva pronuntiabat, ita ut insana videretur, & quando masculos videbat, illico in eos ruebat, ac venereos amplexus & oscula petebat, perpetuo vigilabat, nec comedens, nec potum assumens, & decima quarta morbi die peribat. Aperto cadavere omnia viscera sana apparebant, præter uterum, qui inflammatus observabatur; hæcque inflammatio etiam ad tubas & ovaria pertingebat, uti ex medici Mantuani relatione communicat Josephus Lanzonus *M. N. C. Dec. III. An. 5. & 6. Obs. 124. p. 253. seq.* Simillima exempla jam supra §. 21. de ovulorum præternaturali magnitudine ex Stephani Blancardi *Collect. med. phys. Cent. I. Obs. 28 p. 58.* Joh. Michael. *Oper. Prax. Clin.* & aliis adduximus. Virgo claustralis, quæ sæpius diversisque temporibus in furorem uterinum inciderat, tandem tam violento ejusmodi mania paroxysmo corripitur, ut catenis, cohibendæ enormis & effrænatae lasciviae libidinisque causa, vincienda fuerit; inter conatus varios se extricandi & a vinculis liberandi, suffocata derepente interiit. D. le Duc cadaver horas post aliquot aperuit, ac deprehendit, nunquam eam Lucinae expertam esse labores, simulque testiculum sinistrum pugni magnitudinem circiter adæquantem, crasso spermate turgentem: vas autem a testiculis ad uterum protensum non

modo media parte vase dextri testis majus esse, sed præterea durissimum & callosum. vid. Nicol. Blegn. *Zodiac. med. Gall. An. I. Mens. Jan. Obs. 6. p. 6. seq.*

§. 38.

Ovarium
extra ut e-
rum pro-
pendens.

Ad statum præternaturalem pertinet etiam ovarii post abdominis abscessum, nimis profunde perforatum, ex eodem eruptio, qualem observationem annotavit Fridericus Ruyschius *Obs. 16. p. 22.* Novi, inquit, chirurgum, dum viveret, admodum temerarium: is abscessum in hypogastrii parte inferiori & laterali phlebotomo magno aperturus tam profunde instrumentum adegit, ut in abdominis usque cavitatem penetraret. Qua facta apertura, momento simul cum pure unum ex ovariiis extra corpus erumpebat; quo a me viso digitisque bene explorato sine notabili ægræ noxa idem in naturalem locum intrusi; ita ut nullum inde ei damnum fuerit relictum.

§. 39.

Ovulum e
teste pen-
dens.

Item ovulum e dextro testiculo seu ovario pendens observavit Bernhardus Albinus, qui die 15. Octobris 1685. ad puerperam juvenculam, quæ pridie puellum enixa alium adhuc mortuum in utero habebat fœtum, accersebatur, cumque hæc sequente die fatis concessisset, ab ipso secta exhibebat testes ovis turgidulis, pellucidis & copiosis refertos: è dextro teste pollicis latitudine mediantibus vasis sanguiferis, versus tubam Fallopianam, ovum pendeat, quod magnitudine pisum majus adæquabat, & vasis sanguiferis copiosissimis refertum erat; analogum illis ovis, quæ gallina per aliquot dies incubavit, in quo mira vasorum sanguiferorum texturam reticularem cum admiratione videre licebat, & liquor in eo contentus non adeo ut reliquorum pellucidus, sed turbidus erat. *vid. M. N. C. Dec. II. An. 4. Obs. 94. p. 187.* Hydatides ab ovariiis & fimbriis dependentes depingit Fridericus Ruysch. *Obs. anat. chir. n. 83. p. 109.* Hæc ova, inquit Theodorus Kerckringius *Anthropogr. Ichnogr. Cap. 1. p. 3.* sæpissime etiam tam a conjugatis, quam virginibus excernuntur, insensibiliter

libiliter quidem, quia ipsæ non advertunt, nec quicquam de iis suspicantur: sed quod mihi ex relatione quarum constat, sentiunt, dum reflectunt. Cum autem excreta sunt, pergit dictus Autor, paulo, quam ibidem depinximus, sunt majora, nec quia mollia sunt & laxa, rotunditatem suam servant, & si manu tractentur ac diducantur, membrana manum sequitur, unde patet, ea non semen aut quid simile esse, sed ipsa hæc ova. Et hæc excretio potissimum instante purgatione menstrua, aut alias stimulant libidine accidit.

CAPUT IV.

De Tubis Fallopianis.

§. I.

DEnique ad partes mulierum genitales internas adhuc pertinent appendices illæ uteri, quæ veteribus anatomicis vasa ^{Tubæ Fal-} deferentia, ligamenta lata, antennæ, spiramenta uteri, oviductus ^{lopianæ.} & cornua appellantur, quod nomen ex recentioribus etiam anatomicis nonnulli retinent v. g. Johannes Swammerdamius ^{an sint cor-} *Natur. Miracul. cap. I.* has partes cornua uteri nominat. vid. Bi- ^{nua?} blioth. anat. Tom. I. fol. 498. Guilielmus Harvæus *Exercit. 65. p. m. 425.* inquit: in muliere duæ tubæ, prope cervicis uteri exortum in cavitatem ejus perforatæ, non habentur vulgo cornibus analogæ, sed a nonnullis anatomicis vasa spermatica, spiramenta, vasa semen deferentia aut reservantia censentur. Tanquam essent de genere vesicularum seminalium; cum tamen revera cornibus uteri cæterorum animalium proportionem respondeant, ut liquido patet ex situ, connexione, amplitudine, perforatione, similitudine, atque etiam officio; quemadmodum enim alia animalia semper in cornibus concipiunt, ita aliquando etiam mulier reperta est, quæ foetum in cornu sive tuba illa gereret. Et Carolus Drelincurtius *Experiment. anatom. de Uter. p. 100. seq.* quæstionem movet: an prima incunabula nostra sint in uteri

fundo? hoc est, an fundum illud nostræ conceptionis, nostræque gestationis genuinus locus existat? An vero concipiamur atque gestemur, more bruto, in laxis illis atque cornutis uteri diverticulis? Feminae siquidem, reclamante licet Laurentio, cornigenæ atque cornigeræ sunt, cornutæ interim nusquam audiunt; nomen quippe sibi debitum furtiva sua & diaboli condimento dulciori venere, maritis indunt? Hæc tamen cornua non æque in homine quam in brutis reperiri autopsia probat, hinc etiam Isbrandus de Diemberbroc *Anat. Lib. 1. cap. 25. fol. m. 138.* inquit: Cornua manifestiora sunt in brutis viviparis, in quibus uterus bipartitus in duo manifesta longaque cornua, intus cellulis distincta, dividitur. Rarissimum autem est, in mulieribus talia cornua inveniri, qualia tamen in puella quadam invenit Sylvius, & cujus exemplum ex Bauhino annotavit Johannes Schenckius *Obs. Lib. 4. &c.* Et Johannes Riolanus *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 180.* ait: nondum apud anatomicos, quid pro cornibus accipi debeat, definitum est, quia nihil extra uterum figuram cornuum, ut in brutorum matrice, refert. Item Thomas Whartonius *Adenogr. cap. 33. p. m. 206.* tubas non cornua vocat, sed easdem circa exteriorem testiculi extremitatem capreoli in modum crispatas postea recta ad uteri cornua deferri scribit.

§. 2.

Tubæ.

Plerisque vero modernis anatomicis hæ partes tubarum Fallopiarum & oviductuum nomine venire solent, tubæ scilicet appellantur, ob figuræ analogiam, quam cum instrumento musico vel potius bellico ejusdem nominis obtinent, nam circa extremitates suas, quibus in ornamentum foliaceum sive fibrosum abeunt, amplæ & manifestissima cavitate præditæ sunt, ea vero extremitate, qua uteri fundo utrinque inseruntur, angustæ apparent, vid. Joh. de Muralt. *Clav. Medic. Exercit. 9. p. 409.* Vel juxta Petr. Dionis *Anatom. Demonstr. IV. p. 226.* tubæ muliebres ex uteri fundo per minimulam productionem oriuntur, deinde vero sensim usque ad suam extremitatem dilatantur. Circa suum orifi-

orificium, quod semper patulum est, membranulas habet laceras seu discissas fere fimbriarum instar, hæc earum pars morsus diaboli vocatur. J. Case *Compend. anat. Lib. 3. cap. 1. p. 173.* inquit: Tubæ Fallopiæ sunt ductus exiles, angusti, nervosi & albidii, ex lateribus uteri orientes, & instar vitis capreoli contorquentes, donec prope ad finem veniunt, ubi valde largiores statim facti, membranaceæ & a rubro colore etiam carnosæ videntur, extremitas, cui datur foramen mediocriter amplum, conscissa & dentata invenitur, & dextre, vel secundum artem aperta, æneæ buccinæ orificio assimilatur. Capacitas horum ductuum valde differt; nam in initio setam tantum admittit, sed in progressu suo, ubi ultimum gradum attingit, digitum auricularem excipiet, sed in illa extremitate, ubi in dentes conscinditur, quadrantem tantum istius spatii occupat.

§. 3.

Fallopiæ autem nominantur hæc tubæ, a Medico Gallico, Gabriele Fallopio, qui juxta nonnullos easdem invenit, vel potius easdem sub nomine tubarum descripsit. Ipsius autem verba *Observat. medic. Tom. I. fol. 421.* ita sonant: Meatus seminarius gracilis & angustus admodum oritur nerveus ac candidus a cornu ipsius uteri, cumque parum recesserit ab eo, latior sensim redditur, & capreoli modo crispatur se, donec veniat prope finem: tunc dimissis capreolaribus rugis, atque valde latus redditus finit in extremum quoddam, quod membranofum carneumque ob colorem rubrum videtur, extremumque lacerum valde & attritum est, veluti sunt pannorum attritorum fimbriæ, & foramen amplum habet, quod semper clausum jacet concidentibus fimbriis illis extremis, quæ tamen, si diligenter aperiantur ac dilatentur, tubæ cujusdam æneæ extremum orificium exprimunt. Quare cum hujus classici organi demptis capreolis, vel etiam iisdem additis meatus seminarius a principio usque ad extremum speciem gerat, ideo a me uteri tuba vocatus est. Minime vero harum tubarum inventionem Fallopio, sed potius Hippocrati

crati & aliis adscribendam esse, acriter defendit Carolus Drelincurtius de *Fæt. membran. p. 118. seq.*

§. 4.

Descriptio.

Præter hæc adducta, tubas Fallopianas ita describit Johannes de Muralto *Clav. medic. Exerc. 9. p. 415.* Tubæ sunt corpora rotunda, ab uteri fundo utrinque protensa, nervosa, concava; utero una sui extremitate junguntur; altera enim pendula est, & attritorum pannorum fimbrias apprime repræsentat, in hujus corporis medio cellulas ponunt lyncei anatomici &c. Quæ verba etiam reperiuntur in Joh. van Horne *Microcosm. §. 67. p. 237. seq.* vid. etiam *ib. p. 240.* Joh. Gul. Pauli Annotat. in hunc locum. Secundum verba Joannis Municks *Anat. p. 71.* sunt tubæ appendices duæ carneo-nervosæ, oblongæ, recurvæ, flexuosæ, intusque sinuosæ atque rugosæ. Protenduntur utrinque ab uteri fundo, recto ductu & angusto admodum principio, sensimque latiores atque ampliores factæ incurvantur & reflectuntur sursum ovaria versus, quibus tenuiore quadam membranæ expansione alligantur. In fine vero, ubi latissimæ sunt, illico rursus coarctantur, & angusto quodam orbiculari limbo, ceu strictiore annulo, firmantur, in ambitu præterea fimbriatæ & carneæ sunt, fimbriasque habent musculosas, quæ vigente venere vigent seseque expandunt & contrahunt &c. Tales fimbrias, mentulæ ad instar, languente venere languere, vigente vero vigere, id est, penis atque clitoridis ritu, vel flaccescere atque collabi, vel turgere atque porrigi, monet etiam Carolus Drelincurt. *de Concept. Concept. Perioch. 7. p. 5.* Petrus Dionis *Anat. l. a.* ita pergit: Tubæ infra testiculos per lacerarum membranarum extremitates annectuntur. Tubarum istarum interna pars est corrugata: harum magnitudo non est semper eadem in omnibus suis partibus. Earum longitudo est circiter quatuor vel quinque transversorum digitorum, crassities vero pennæ tubulo æqualis &c. Et Regnerus de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 14. p. 336.* Fallopii tubas ita describit: numero duæ sunt, utrinque una, sitæ sunt ad latera uteri, a cujus fundo,

fundo, angusto admodum principio enascuntur; atque harum tubarum principia per uteri substantiam & aliquandiu extra eam recto ductu excurrentia pedetentim dilatantur, at ubi tubæ illæ notabilem capacitatem adeptæ sunt, sensim magis & magis incurvantur, & de latere in latus flexæ, aut capreolari ductu contortæ excurrunt: qua ratione dimidiam circiter testium partem elonginquo ambiunt; in fine vero, ubi latissimæ sunt, illico rursus coarctantur, & partes ultra coarctationem sese extendentes in multas particulas finduntur, ac fimbriis quibusdam foliaceum ornamentum referentibus, terminantur. Secundum verba Philippi Verheyeni *Anat. Tr. 2. cap. 25. p. m. 192.* hujus ductus seu tubæ capacitas in diversis ejus partibus varia est: in principio, ubi hiat in uteri cavitatem, tantummodo setam aut exiguum stilum admittit, in progressu nonnunquam ad semidigitum ampliatur: at in fine rursus contrahitur & arctior evadit &c. vid. etiam Isbr. de Diemerbr. *l. a. fol. 133.* & ex hoc Jean Palfyn *l. a. p. 82.* tubarum substantiam esse membranosam, & non nerveam aut carnosam statuit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 14. Oper. pag. 340.* Plura de his tubis seu appendicibus reperiuntur in Carol. Drelincurt. *Concept. Concept. p. 3. 4. seq.*

§. 5.

His tubis equidem illa uteri ligamenta, a peritonæo orta, quæ lata vocantur, ordinarie adhærent, v. Casp. Bartholin. *Specim. Histor. anat. cap. 5. p. 85. seq.* ipsa autem tubarum uteri extremitas per se libera propendet, neque testiculo muliebri sive ovario ordinarie annectitur, neque adhæret, sed paululum ab ipso distat; quod præter autopsiam confirmat Gabriel Fallopius *l. a.* asserunt, inquit, anatomici, quod vasa ista spermatica oriuntur a testibus, atque cum illis omnino copulantur, & desinunt in cornua ipsius uteri ita appellata, quod minime placet; quoniam nunquam observare potui meatus istos seminarios conjunctos cum testibus, nisi uterus male affectus fuerit; in omnibus autem aliis, aut virgines fuerint, aut vitiatæ mulieres, vel edide-

A a a

rint

rint conceptum foetum, aut non, semper disjunctos vidi testes a dictis meatibus, neque ulla apparet vena, aut angustum vas, vel magnum, quod a testibus ad hos meatus transeat; solaque adest membranula tenuissima a peritonæo, quæ cum omnia ibi contenta vasa, venas scilicet & arterias vinciat, hos quoque meatus & testes simul copulat, ita tamen, ut non se invicem tangant. Nam inter ipsos spatium ferme dimidii digiti transversi intercedit, tantumque abest, ut simul connascantur. Juxta Regner. de Graaf *l. a. p. 340.* testiculos equidem tubæ dimidia ex parte ambiunt, undique tamen ab illis multum remotæ sunt, nec ullibi nisi tenuissimo quodam membranarum interventu testibus alligantur. Nicolaus Steno, uti ex eo coram accepit Johannes Swammerdam, tubam naturaliter & semper super testiculo vel ovario, sed citra connexionem, sitam esse observavit. vid. *Biblioth. anat. Tom. I. f. 497.* ubi Swammerdamius orificium vel aperturam tubæ trium digitorum latitudine ab ovario distare scribit. Quamvis autem dictæ tubæ seu oviductus ovariiis naturaliter non cohæreant, post coitum tamen foecundum, pro excipiendo atque ad uterum propellendo ovulo imprægnato hæ tubæ sensim approximando ovariiis se applicant, uti in canibus aliquoties mihi observare licuit: Rationem autem, cur non perpetuo & absque coitu sibi hæ partes annectantur, hanc reddunt auctores, quo scilicet ovula imprægnata, ex ovarii, (quod tubæ extremitas totum comprehendere seu investire non potest) modo superiori, modo inferiori parte secessura seu prolapsura eo melius ex tuba excipi possint. Quod sequentibus verbis confirmat Johannes Conradus Peierus: quamvis tubæ earumque ostia ab ovariiis seu testiculis videantur remota, tamen, ubi opus est, (opus autem est tunc, cum ovum ex ovario descensum in uterum minatur) eidem approximare possunt & solent: imo ideo omnes tubæ uterinæ in viviparis, & oviductus in oviparis, amplo & laciniato seu fibroso processu instructi reperiuntur, ut ovarium commode amplecti & ovum inde prodire gestiens, veluti manu com-

prehen-

prehendere queant & excipere. Ratio vero, cur tubarum extremitates extra conceptionis momenta libera & ab ovariis soluta esse debeant, mihi sequens videtur: nempe ut ovo, modo in superiori, modo in inferiori ovarii seu testiculi parte erumpenti in obvios amplexus commodius se aptare possint: deinde cum natura in toto conceptionis negotio voluptati plurimum consultum voluerit, non parum gratæ delectationis, ab extremitatis tubarum amplexu testiculo sive ovario perquam sensili atque inde corpori universo conciliari videtur. vid. Johann. de Muralt. *Vademec. anat. sive Clav. Medic. l. a. p. 405. seq. item Colleg. anat. Læction. II. p. 183. seq.*

§. 6.

Quo autem tubarum extremitas, ab ovariis aliquantum distans, ovula fœcundata ex ovariis eo securius amplecti possit, necessario in iisdem motus quidam seu approximatō, ab ipsarum substantia carnosā seu fibrosā absque dubio dependens requiritur, siquidem ejusmodi motus seu contractio a fibris musculosis fieri solet. Quamvis enim Regnerus de Graaf *l. a. p. 340.* tubarum substantiam non nerveam aut carnosam, sed solummodo membranosa esse sentiat; alii tamen earundem substantiam fibrosam defendunt. Siquidem Nicolaus Venette *de la Generat. Part. 3. cap. 6. p. 425. sq.* inquit: Ces vaisseaux sont tout membraneux & charnus pour s'élargir & pour sentir les irritations du fœtus, ils ont un mouvement, qui est à peu près semblable à celui de nos boyaux, que nous appellons peristaltique. Et *Art. 3. p. 387.* inquit: j'ay souvent observé dans les chiennes pleines, que les cornes de la matrice avoient un mouvement semblable à peu près à celui de nos boyaux, & je ne doute point, que celle des femmes n'en ayent aussi pour se décharger de l'enfant, qui commence à se former &c. Secundum Johann. Swammerdam. *l. a.* liquido apparet, tubam intus fibrosam esse, quod ipsum in causa, ut credat Swammerdamius, eandem sese, vel quod eadem continetur, movere posse. Juxta verba Johan-

*Tubarum
motus.*

nis Conradi Peieri, tubæ ceu partes valde fibrosæ, & vita ac sensu perfusæ, motu quoque peristaltico, (ut impune hoc termino utar) pollent, cujus ope ovum ipsarum osculo ingestum etiam sursum, atque per cæteros tubæ anfractus, citra recessionis discrimen, ad uterum usque promoveri potest. v. Joh. Muralt. *Clav. pag. 407. it. Colleg. anat. pag. 184. seq.* Daniel Tavvry de la generation & de la nourriture du fœtus, ut explicare quodammodo posset, quomodo ex ovario in uterum delabatur ovulum, tubarum descriptionem tradit satis accuratam, subjungens, quomodo tubæ per spiritum feminalem ad actionem determinantur, ut ovario applicatæ ovulum egrediens excipiant, exceptumque ad uterum devolvant. vid. *Act. Erudit. Lips. Anno 1706. Mens. Novembr. pag. 526.* Contra sententiam Regneri de Graaf supra allegatam, tubarum substantiam esse carnosam, ut motum habeat, utque ovum facilius in uterum delabatur, existimat Petrus Dionis *Anat. Demonstr. IV. Sect. 2. p. 226.* Et Joh. Fridericus Ortlob *Histor. Part. Dissert. 36. §. 4. p. 282. seq.* inquit: tubarum substantiam Graafius tantum membranofam ex duplici tegmine, externo lævi, interno in varias plicas reposito, constantem putat; at rectius fibrosam quoque & spongiosam, nervosis penis corporibus similem texturam inspectio declarat. Extremitates alteræ cum utero contiguæ, & corpore per ligamenta illa, alarum vespertilionum nomine dicta, productæ, alteræ liberæ in mortuis pendent, & foliaceam fimbriam obtinent, quæ tantum non musculosa testiculo amplectendo apta est. Cornua cervarum, instar lumbricorum terrestrium sese moventia, sæpius se conspexisse, refert Guilielmus Harveus *Exerc. 65. p. m. 427.*

§. 7.

*Tubæ an
pervix?*

dubitatur.

Dictarum autem tubarum officium & usus non in eo tantum consistit, ut ovula imprægnata a testiculo excipiant, sed etiam ut illa per earundem cavitatem successive ad uteri cavum vehant, vel motu peristaltico detrudant. Cum vero de ipsarum per-

perforatione tam veteres, quam nonnulli recentiorum dubitent, talis quoque illarum usus imprimis illis, qui semen muliebrem sub specie certi liquoris per ligamenta uteri & quidem rotunda, de quibus supra egimus, ad uteri cavitatem deferri statuunt, suspectus fuit. Ex recentioribus Franciscus Plazzonus *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 20. p. 137.* ita scribit: Vasa deferentia sunt duo cæci meatus, utrinque unus, substantia a venis spermaticis nihil differentes, quos aliquo modo Fallopius sub nomine tubarum depingit, sed a me in plurimis dissentit, nec mihi satisfacit. Oriuntur hæc vasa una extremitate ab uteri fundo, neque ad testes, aut ullam aliam partem altera sua extremitate pertinent, sed occlusa & impervia sunt. Et *pag. 139.* ex hac ratione, quia scilicet hi processus non sunt pervii aut ulla aliqua cavitate præditi, eosdem nec semen continere, nec ad locum conceptioni destinatum devehere posse defendit. Secundum opinionem Nathanaelis Highmori *disquisit. Corp. hum. Lib. 1. Part. 4. cap. 4. f. 101.* tubæ ab ortu suo cavæ sunt usque ad finem, ubi clauduntur & cæcæ sunt. Theodorus Kerckringius *Anthropogr. Ichnogr. cap. 1. p. 2.* tubas Fallopianas cæcas appellat: Et Daniel Sauvry *Anat. cap. 12. p. 201.* etiam dubitare videtur, an ovula per tubas Fallopianas ad uterum permeent: testiculi, inquit, deberent ductibus excretoriis præditi esse; de quorum vero existentia dubitatur. Nonnulli crediderunt, ovum per tubas Fallopianas in uterum delabi, uti in gallina ex racemo in tubam delabitur. At vero, quoniam feminarum testiculi membrana forti involvuntur, nec ovum illam pro delapsu suo in tubam perforare apparet, alii majori veri specie crediderunt, ligamentum testiculum connectens, & ad tubas & matricem pertingens, esse vas excretorium. Qui tamen autor *Tract. de la Generation du fœtus* tubas ovulum excipere exceptumque ad uterum devolvere scribit, uti paulo ante ex Actis Eruditorum adduximus, ibidem etiam, quomodo ova ab ovario separentur testiculique membranam perforant, exponit.

§. 8.

Affirmatur.

Rectius itaque plerique modernorum anatomicorum tubarum perforationem tam rationibus, quam autopsia defendunt. Tubis enim dictis viam ovulorum ad uterum visibilem esse, atque in virginibus æque ac maritatis patere, idque nulla probatione opus habere, scribit Johannes Swammerdamius *Mirac. Natur. cap. 1.* vid. *Bibliothec. anat. Tom. I. f. 497.* Tubas a testibus usque ad uterum secundum naturam pervias esse, inquit Isbrandus de Diemerbr. *Anat. Lib. 1. cap. 24. fol. 173.* Secundum Joh. Frid. Ortlob. *Histor. Part. Dissert. 36. §. 4. p. 283.* utræque tubæ sunt perviæ, & quidem exitu altero ad uteri cavitatem, altero ad abdominis cavum respiciunt, dum uterque angustior apparet, flaccescentibus illis, quam tubarum medium. Carolus Drelincurtius *de Concept. Conc. Perioch. 4. seq. pag. 3. seq.* inquit: quo ab utero remotiores & testiculis propinquiore sunt tubæ, eo ampliores sunt atque sinuosiores: & toto suo tractu non duntaxat pertusæ & ambagiosæ sunt, sed testiculos versus, coitus præsertim momento, patulæ sunt, seu fauces habent, quibus ceu proboscide vel œsophago semen exoribent. Idem etiam Drelincurt. *de Concept. advers. p. 59.* ait: cæcas qui profert tubas esse, etsi Tiresia & Homero cæcior sit, contrectatione nihilo secius blanda & industria stilos in ipsas veterum more leniter intrufurus est. Antiquos tubas falso impervias credidisse, inquit Casparus Bartholinus *Specim. Histor. anat. cap. 5. p. 83.* Inflato uteri fundo per osculum internum tubæ quoque inflantur; flatus per tubarum extremitates egreditur, quæ utrinque foraminulentæ sunt, juxta Joh. Muralt. *Clav. Medicin. pag. 422.* Dicit etiam Regnerus de Graaf *l. a. pag. 337. seq.* tubas illas in extremitate sua coarctari, & non claudi: quia secundum ordinariam naturæ dispositionem notabilem semper coarctationem habent. Præter naturam vero aliquando omnino clauduntur, cujus rei exemplum quoddam refert *Tab. 19. Fig. 3.* quod infortunium iis accidisse credimus, qui illas semper clausas esse scripserunt. Hac
ratione

ratione etiam Fallopius, qui in institutionibus illas clausas scripsit in observationibus suis, postea melius edoctus errorem suum detexit, dicendo concidentibus fimbriis claudi illa foramina pervia: ita ut pervias esse tubas illas, omnino statuendum sit, quemadmodum clare patet, si per tubulum in tubarum principium immissum flatus versus extremitatem propellatur, quia per eam illico erumpit, quod in omni animalium genere a se dissecto semper evenire notavit Graafius. Juxta Mich. Ettmüller. *Oper. Tom. 1. f. 162.* tubæ neutiquam plane occluduntur, id quod per flatus aut liquoris immisionem demonstrari potest. In femina quadam Adamus Christianus Thebesius testes sive ovaria invenit inflammata, & ex parte cum utero paulisper ulcerata, ita ut per tubas Fallopianas utero compresso pus exiret, atque via ex tubis in uterum, & ex utero in tubas, valde patula esset. vid. *Ephemer. Acad. N. C. Cent. III. & IV. Obs. 20. p. 276.* Tubæ in non gravidis tam sunt perviæ semper, ut flatum & aquam per canaliculum admittant; in gravidis vero immane quantum, imprimis in conceptione tubali distenduntur, inquit Johannes Sig. Elsholtius *M. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 196. p. 288.* Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 184.* corpus tubæ fistulosum appellat, & in hystericis virginibus testes pugno grandiores, ferofo semine turgentes, quin etiam tubam uteri amplificatam & valde dilatatam deprehendisse affirmat. Imo tubas has non modo cavas esse, sed maxime dilatari posse, confirmat Stephanus Blancardus *Collect. med. phys. Cent. 1. Observ. 14. p. 28. seq.* referens, se in puerperæ utero introitum dextræ tubæ paulisper reperisse apertum, cui primo digitos unum post alterum demumque totam manum intrussisset, indeque ultra duas congrumati & aliquatenus indurati sanguinis libras extraxisset. Fridericus Ruyfchius in *Observat. de Ovo in Uter. hum. repert.* tubas Fallopianas, quas oviductus vocant, nonnihil distentos & ex conceptione plene rubescences deprehendit. v. *Biblioth. anat. Tom. 1. f. 738.* Porro harum tubarum cavitas seu perforatio exinde patet, quia
in

in coitu fœcundo, secundum plerosque anatomicos, seminis masculini pars spirituosa, secundum nonnullos etiam ipsum semen materiale per easdem ad ovarium & ova penetrat, posteaque ovula imprægnata per easdem ad uterum descendunt & prolantur, vel juxta Phil. Nenter. *Physiol. cap. 2. p. 45.* tubarum usus est, semen ad ovarium, ovulum vero ad uteri cavitatem ferre; tubas esse insignia admodumque conspicua vasa, & in uteri fundum manifesto patere, asserit Johannes Sigism. Elsholtius *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 197. p. 290.*

§. 9.

Tubæ clausæ p. n.

Interim etiam in his tubis quandoque in statu præternaturali nullam cavitatem deprehendi, libenter concedimus, quale exemplum paulo ante ex Regnero de Graaf *Tab. 19. Fig. 3.* adduximus, exhibet autem dicta figura *p. 356.* oviductum inflatum, cujus extremitatem præternaturaliter clausam ostendit Graafius; & juxta observationem Sylvii Samuelis Anhornii in virgine sexaginta quinque annorum, post varia symptomata obeunte tuba dextri lateris, nullam obtinens cavitatem aderat, cum testiculo, in quo rudimenta aliqua ovulorum observabantur, vid. *M. N. C. Dec. II. An. 6. Obs. 34. p. 91.* Fridericus Ruyschius *Observ. anat. chir. 83. p. 108. seq.* tubas Fallopianas summopere extensas atque in suis extremitatibus occæcatas depingit, hac addita observatione: Sterilitatis mulierum multæ inveniuntur causæ, inter quas tubarum Fallopiantarum clausura haud infima est habenda: Hanc modo circa insertionem in uterum, alias in earum extremo observo. Si tot cadavera non secuissem, nunquam credidissem, tubas Fallopianas seu oviductus tam frequenter in mulieribus esse clausos, quod sæpius a partu difficili (in quo non raro illæ partes levem inflammationem patiuntur) vel ab aliis ventris doloribus provenire, expertus sum; & quod observatu dignum est, si in extremitatibus sint clausæ tubæ, ut plurimum eas arcte cum ovariis coalitas inveni; quod magis experientiam nostram, quoad causam, confirmat; videmus enim sæpenumero,

ro, viscera, postquam inflammationem conceperunt, ad se invicem contrahi & uniri. Præterea in hoc casu sæpissime tubas valde reperi extensas, præsertim circa earum extremitates &c. Tales tubas quandoque in virginibus ætate proVectioribus & anulis ita exsiccari, ut impervix fiant & obturentur, indeque sterilitatem causentur, statuit Theodorus Craan *Dissert. de Homin. cap. 162. p. 711.* In muliere hydropica uteri tubam dextram insigniter patuisse, sinistra existente clausa, ad Johannem de Muralto perscripsit Johannes Peyerus *Parerg. anat. 7. p. 132.* In pictoris cujusdam uxore Jobum a Meckren tubas Fallopii intus plane impervias vidisse, adeoque obturatas, ut re minimus quidem fistulæ flatus illas transiret, refert Cornelius Stalpart van der Wiel *Obs. rar. Cent. poster. Obs. 28. Sch. p. 303. seq.*

§. 10.

Alii adhuc autores tubis equidem cavitatem seu perforationem concedunt, simul tamen ipsis valvulas adsignant, dubii adhuc, an aliquid per tubas feratur. Circa quas tamen valvulas autores inter se dissentiunt; dum quidam ipsis valvulas ita sitas adscribunt, ut nihil seminalis materiæ a testibus muliebribus seu ovariis ad uterum prolabi seu fluere possit; refertque Thomas Whartonus *Adenograph. Cap. 33. p. 209.* se in dissectione equæ gravidæ observasse, tubas Fallopianas plurimis valvulis toto earum ductu muniri, ne quid seminalis materiæ per easdem versus uterum aut in ejus cavitatem deferatur. Verum e cavitatem uteri in tubas foramen stilum admittens cernebatur. Alii valvulas contrario situ positas & in utero contentorum in tubas ingressum impediētes describunt. Talem imprimis valvulam circa tubæ extremitatem angustam utero insertam reperiri scribit Johannes Sigismundus Elsholtius *M. N. C. Dec. I. An. 6. & 7. Obs. 197. p. 290.* inquiens: ex inflatione per canaliculum facta, si is in proboscidem intradatur, exit ore insufflatus aer per extremum angustum, in ipsam uteri cavitatem. Quod si aquam, lac aut coloratum similem liquorem ore contentum per canaliculum im-

pellas, pariter is transit, & quidem manifeste. Innotescit etiam ex ibidem appositæ insertionis figura, valvulam in uterum patere, sed retro neutiquam: admittit ea quidem tantisper stilum, sed non altius, quam ipsa extendi retro possit. Accipiendum equidem hoc erit etiam de liquoribus, quos frustra aliquis per valvulam sursum pellere (nisi violentia interveniente) tentaret; & quamvis extremitas C. satis angusta in cadavere appareat, in vivente tamen magis patere prorsus verosimile est. vid. etiam Andr. Ottomar. Gœlicke *Medic. Forens. Specim.* 1. p. 21. Alii has tubarum valvulas penitus negant, siquidem Johannes Conradus Peyerus *Epist. ad Johann. Muralt.* scribit: Valvulas in tubis sive hominum sive brutorum hæcenus nunquam conspici mihi licuit; adsunt bene anfractus quidam atque tortuosæ gyrationes, at valvularum vestigium nullum. vid. Joh. Muralt. *Clav. Medicin. Exercit.* 9. p. 410. Et Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. cap. 24. fol. 133.* ait: nullas hic valvulas adesse præter inspectionem docet ratio, cum sola extremitatum coarctatio talis sit, ut hinc inde nullius rei transitum concedant, nisi in fervente libidine a copioso arteriosi sanguinis & spirituum affluxu dilatentur, sicque spirituosam seminis masculini partem ab utero ad testes & ova penetrare, & rursus hæc ova a testibus ad uterum permeare permittant. Johannes Fridericus Ortlob *Histor. Part. Dissert.* 36. §. 5. p. 283. valvulas, aliis dictas, esse plicas, inque œstro venereo explanari. Nonnulli adhuc autores in quibusdam tantum animalibus brutis has valvulas vidisse referunt, in hominibus vero negant. Casparus Bartholinus *de Ovar. Mulier.* p. 34. inquit: binas tales valvulas in quolibet uteri cornu in cuniculo certo experimento comprobare facile est, quas omni vi adactus flatus superare non potest, nec aqua ex utero penetrare per siphonem injecta, quamvis contraria via ad uterum per totum cornuum ductum nullo negotio perveniat. An vero secundum Thomam Whartonum in gravidis equis sese ita habeat, necdum examinare se potuisse scribit Regnerus de Graaf *l. a.* p. 328. in gravidis vero vaccis, ovibus

bus & feminis non pręgnantibus eas nunquam observavit; ita ut si per folles flatus in uteri capacitatem immittatur, statim tubę (nisi pituita aut quid pręter naturam earum orificia seu cavitatem claudat) intumescant, ac flatus per earum extremitatem erumpat. Hinc forsā, pergit idem autor, ratio peti posset, cur equa, vacca, & alia quędam feminei sexus animalia longe minus in aqua subsistere possint & citius submergantur, quam caballi, tauri aliique; hos enim ab anteriori, illas vero a posteriori parte citius submergi nobis rustici aliquoties fidem fecerunt; quatenus scilicet aqua per uterum ejusque tubas in abdominis capacitatem delabatur, in eaque viscera refrigerando mortem accelerat &c.

§. II.

Quamvis autem plerique recentium anatomicorum dicuntis tubis cavitatem atque ovulorum in ovario fœcundatorum ad uterum descensum per easdem fieri concedant, nihilominus *non habent eandem amplitudinem.* tamen ista cavitas, uti jam dictum, non eandem habet amplitudinem, sed uti tuba bellica altera extremitate latior est, altera angustior: ita etiam in tuba anatomica seu muliebri altera extremitas, ovulum ex ovario excipiens, longe amplior est illa, quę uteri fundo inseritur atque ovulo introitum in uteri cavitatem concedit; quo loco magna angustia occurrit, per quam tamen tenuior stilus facillime transmitti potest. Quamvis etiam dicta angustia quasi occlusa atque compressa in sectionibus videatur, eo tamen momento, quo ovulum, ex ovario a tuba exceptum, ingressum in uterum affectat pariter, uti orificium uteri internum, ante partum occlusum, appropinquante partus tempore fœtusque exclusione, eundem integrum transmittit, sufficienter referatur atque ampliatur; post ingressum vero ovuli in uterum, hæc tubę extremitas ita rursus connivet, ut ovulum seu conceptus, sub ovi specie ingressus, in statu naturali per hanc portam ex utero in tubam regredi nequeat.

§. 12.

*Per tubas
lochia.*

Quandoque etiam lochia atque menses & alios humores heterogeneos præternaturaliter per tubas Fallopianas in abdominis cavitatem erumpere, verosimile videtur Friderico Ruyfchio *Observ. 84. seq. p. 109. seq.* qui in puerperæ acriter febricitantis & de hypogastrii tensione ac induratione, non sine immani dolore, conquerentis post mortem aperto abdomine invenit in pelvi multum materiæ foetidæ, loturæ carnis aut lochiorum corruptorum ad exemplum, qualis etiam ab ipso reperta est in uteri cavitate. Hoc suspicandi ansam ipsi auxit, dictum humorem per oviductus aut tubas Fallopianas pervenisse ad abdominis cavitatem & pelvim, & hoc puerperis pluries contingere, si pariendi conatus & dolores sint vehementissimi, & os uteri ita clausum sit, ut per idem lochia exitum invenire haud valeant; imo etiam in ipso partu laboriosissimo, foetus capite dictam viam in totum occludente, humoribusque pone foetum aliam sibi viam quærere non valentibus. Observatione sequenti *pag. 110.* non dubitat dictus autor, sanguinem quoque extra statum partus, ex uteri cavitate, per dictos ductus, ore uteri clauso, ad pelvim pervenire non posse; imo rem probabilem in medium profert: Menstruatæ scilicet olim aperuit cadaver Roonhufius, chirurgus dexterrimus, in cujus uteri cavitate coagulum & utero leviter adhærentem observavit cruorem, quo tuba ejusdem lateris quoque non solum erat conspersa, verum etiam ovarium, in cujus superficie coagulatus copiose firmiterque adhærebat. vide etiam ejusdem *Musei anatom. p. 33.* item *Obs. 43. p. 57. seq.* in puerperæ cadavere os uteri internum hians & pelvim humoribus repletam reperisse; imo pelvim pintas fere duas humoris, non sine magno foetore, continuïsse scribit, talesque humores ex utero per tubas aut oviductus ad pelvim propulso fuisse, facile credit, opinans, in difficillimo partu caput aut clunes infantis vaginam uteri non raro ita occludere posse,

ut

ut ne gutta quidem amplius utero exire valeat: atque in tali casu non videt, quid possit esse obstaculo, quo minus humores in utero contenti conatibus, aut partus doloribus vehementissimis, per tubas Fallopias ad pelvis cavitatem deriventur, eo magis, quod nullæ in dictis tubis reperiantur valvulæ. Interdum etiam *Materia purulenta.* ex ovariis suppuratis materia purulenta per tubas dictas ad uterum profluit, quale exemplum in Histor. Academ. Reg. Scientiar. Paris. An. 1699. p. 276. seq. a medico Turonensi annotatum legimus. Scilicet in sororis cujusdam charitatis, post lapsum in caput atque dehinc exortum delirium, exanimatæ abdomine ovarium dextrum pugni erat magnitudine, sinistrum mole & figura ovum gallinæ maximum repræsentabat. Dextro a chirurgo aperto multum puris liquidi inodori prodiit, restante massa instar magni glomi capillorum cum sebi specie subacti. Introitus tubæ includebatur atque immittebatur ovario dilatato, & tantum non destructus erat materia purulenta, tuba vero ipsa nihil amplius erat, nisi fistulæ species, per quam pus serosum ovarii in uterum profluebat; atque hinc in vaginam.

§. 13.

Hydatides & hydrops uti secundum hætenus recensita *Hydatides & hydrops.* non modo in utero & ovariis sæpius occurrunt, ita etiam in tubis quandoque deteguntur, sicuti in ovariis & tubarum fimbriis observavit atque depinxit Fridericus Ruyschius *Obs.* 83. p. 109. In foliaceo tubarum ornamento quandoque hydatides excrescere scribit Regnerus de Graaf de *Mul. organ. cap. 14. oper. p. m.* 337. ubi etiam singulis earum extremitatibus adhærentes calculos durissimos vidisse addit. In nosodochio Leidensi anno 1665. femina secabatur gravida, a cujus ligamento uteri lato ejusque laciniato margine pendebant vesiculæ quædam ex vinculis rotundulis & vel digitum longis, ex hisce aliæ pisum, aliæ fabam magnitudine æquabant, figura pyro propiores; jurasses primo aspectu ovula esse cortice calloso spoliata: verum præter quatuor hydatides pendulas, inque cavo ventris fluctuantes aliæ

quoque reperiiebantur plano ligamenti lati adstrictæ, non ita longe ab ovario, teste Johanne Nicolao Pechlino *Observ. med. phys. Lib. I. Obs. 19. p. 45. seq.* ubi dictus Autor ita pergit: utrum hæ vesiculæ ab ovulis, nescio, quo fato, sede sua extrusis & velut ὑψημερίοις, hinc etiam pedunculo, qui repræsentet Aristotelis σῦλον ὀμφαλώδη, nimia humiditate laxato debeantur, an a lymphaticorum vasorum valvulosa obstructione, quæ ipsa copiose omnem apparatus spermaticum inequant, & hinc nata extensione ligamentosa & ampullata oriantur, aliorum arbitrium esto. Figuram autem vivo exemplari æquatam adjecit. Lectu digna est etiam observatio Caroli Sponii ad Johannem Jacobum Harde-
rum Apiar. Obs. 88. p. 329. seq. scripta de femina, e cujus ventre aperto tanta liquoris, nullo penitus fœtore præditi, copia incredibili quodam impetu prorupit, ut collectim sumta quantitas ad libras præter propter centum & quadraginta adscenderet. Hoc liquore evacuato protinus in conspectum se exhibuit membrana validissima utriformis, quam, quia a tuba uteri sinistra, cum qua continuitatem manifeste habebat, separari non poterat, & ob alias rationes Sponius nihil aliud esse conjectatur, quam tubæ illius dilatationem, cujus tubæ extremitas fimbriata testiculum vel ovarium sinistrum amplexans ac obvelans, initio quidem hydatidum quarundam iis in partibus non infrequentium ναυσιώσις excepit, quas ipsas hydatidas nihil aliud esse, quam vasorum lymphaticorum dilatationes, credibile est. Testiculus porro sinister sive ovarium mole sua æquabat majusculum gallinæ ovum, in quo hydatides numerosæ satis insignes probe distinctæ apparebant, in unum veluti globum coactæ, sed varia materia refertæ, aliæ quidem liquore lymphatico limbo & glutinoso, aliæ magis concocto & albidiores. Testiculus vero totus tubæ uterinæ tunica vestiebatur, quæ ipsum superius plane amiciebat & continebat &c. Idem Sponius etiam *l. a. p. 333. Historiæ anatomicae* de duplici utre, ex utraque tubarum uterinarum prognato, mentionem facit. In Catalina Bonevallia utrumque
uteri

uteri cornu continuit novem circiter aquæ purisque libras, inclusas innumeris vesicis, quarum aliquas etiam ostendebat extrema uteri tunica, uti paulo ante ex Nicolao Tulpio *Obs. med. Lib. 4. cap. 44. p. 369. seq.* recensuimus. In cane hydatidem ad magnitudinem ovi gallinacei & alias sæpe circa alas vespertilionum & tubos cæcos Fallopiæ se invenisse scribit Theodorus Kerkringius *Spicileg. anat. Obs. 10. p. 28.* Hydropis dextræ tubæ uteri, paracenthesi curati, meminit Johannes Henricus Brechfeld in Thom. Bartholin. *Act. Hafn. Vol. I. Obs. 103. p. 194.* Ex dextra uteri tuba prodeuntem saccum membranaceum & quadraginta circiter mensuras capientem, urinoso liquore ultra dimidium ejus repletum, in femina hydropica annotavit Georgius Abrahamus Merklinus. *v. M. N. C. Dec. II. An. 1. Obs. 183. p. 425. seq.* Johannes Munnicks Professor Ultrajectinus anno 1678. Disputationem publice ventilandam proposuit, in qua narrat, virginis alicujus tubam uterinam tam late extensam fuisse, ut centum & duodecim aquæ libras contineret, vid. Joh. Muys *Prax. Med. Chirurg. Decad. 2. Obs. 9. p. 90.* E dextra hujus virginis tuba tantam aquæ quantitatem post mortem fuisseeductam refert Cornelius Stalp. van der Wiel *Obs. rar. Cent. post. Schol. p. 294.* Eandem historiam hydropis particularis, intra tubas uteri formati, a Johanne Mey Ultrajecti eodem anno propugnata cum icone recenset etiam Nicolaus Blegny *Zodiac. Med. Gall. An. 1. Mens. Jan. Obs. 9. p. m. 102.* item Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. II. An. 2. Obs. 95. p. 233. seq.* Totum dictæ virginis Corneliæ Nicolai corpus admodum emaciatum apparuit, abdomen autem adeo tumidum, ut vix cæteræ partes in conspectum venirent. Aperto abdomine nulla aqua effluxit, sed omnis continebatur in dextra uteri tuba, & quidem solummodo in ejus parte juxta testiculum, nec non in ligamento lato, eaque ab aquarum copia ita erat dilatata, ut influcto parvo vulnuscule centum & duodecim libræ effluerint. Ex Illustrissimæ Comitissæ de Nieupert, quæ ex ventris intumescencia ad decimum usque circiter mensem spem veræ graviditatis animo

mo conceperat, utero post potiones aperientes insignis aquarum copia effusa est, quæ verisimiliter ex tuba uterina, in qua hydrops particularis excitatus fuerat, prodiit, non absimilis illi, quam passa est mulier Ultrajectina, quod ipsi valetudinem attulit, quam nulla ars medica conciliare valuit, juxta Chirurgi Mottei observationem v. Nicol. Blegn. *Zodiac. An. 2. Februar. Obs. 12. p. 48.* Quandoque in his tubis foetus reperiuntur, tubarii dicti, de quibus alibi dicemus.

§. 14.

Fimbriarum defectus.

Aliquoties hætenus circa tubas Fallopiæ fimbriarum meminimus, quarum usus est ovulum ex ovariis excipere. Tales autem fimbrias quandoque præter naturam penitus abesse observavit autor Gallicus, nomine Bonpart, & quidem in sectione puellæ septem annorum, quæ ovarium equidem habebat in sinistro latere, sed infœcundum, vena & arteria spermatica non præsentibus. Præterea tuba ejusdem lateris fimbriis destituebatur, quod alterum erat principium sterilitatis in latere sinistro. v. *Histor. Acad. Reg. Scientiar.*

An. 1700. p. 274.

SYLLABUS AUTORUM.

A.

- A**cademiæ Regiæ scientiarum Parisiensis historia, 8. Lips. 1699.
 Acta Eruditorum Lipsiensium, 4. Lips. 1682. seq.
 Hafniensia, Thomæ Bartholini, 4. Hafn. 1673. seq.
 Medicorum Berolinensium, 8. Berolin. ab An. 1717. sq.
 Philosophia Anglicana, 4. Lips. 1674.
 Aeliani, Claud. Opera, fol. Tiguri.
 Aëtii opera, fol. Basil. 1535.
 Alberti, Michael. introductio in universam medicinam, 4.
 Halæ 1718.

Jurisprudentia medica, 4. Halæ 1725.

Albucasis.

Aloysia Sigæa Toletana, 12.

Amati, Lusitani, curationes medicæ, fol.

Ammanni, Pauli, praxis vulnerum lethalium, 8. Lips. 1690.

Irenicum Numæ Pompilii, 8. Lips. 1689.

Apicius Cælius, aliis Cœlius Apicius, de obsoniis & condimentis, 8. Amstelodami 1709.

Aristotelis opera, fol. Basil. 1542.

Avicennæ, Liber Canonis, fol. Venet. 1544.

Aurelianus, Cælius, de morbis acutis, 4. Amstelod. 1709.

Axtius, Joh. Conradus, de partu septimestri, 12. Jen. 1679.

B.

Bartholinus, Casparus, de ovariis mulierum, 8. Traject. 1683.

Specimen historiæ anatomicæ, 4. Hafn. 1701.

Bartholini, Thomæ, Anatomia, 8. Lugdun. 1673.

Historiæ anatomicæ, 8. Hagæ & Hafniæ
 1657. 1659.

Acta Hafniensia, 4. Hafn. 1673. sq.

Cista medica, 8. Hafn. 1682.

Epistolæ medicæ, 8. Hafn. 1662.

Syllabus Autorum.

Bartholini, Thomæ, de Luce hominum & brutorum, 8. Francof. 1669.

de insolitis partus viis, 8. Hafn. 1664.

Epistola ad Blasium.

Bauhini, Caspari, theatrum anatomicum, 4. Basil. 1621.

de Hermaphroditis, 8. Oppenh. 1614.

Additamenta ad Rossetum, 8.

Bayle, Thomæ, dissertationes medicæ, 12. Hagæ 1678.

Bellefontaine, Louis, de la medecine dogmatique mechanique, 8. a Amsterdam 1712.

Bellonii, Petri, observationes medicæ vid. Clusii exotica, fol. Rapheleng. 1605.

Benivenius, Antonius, de abditis morborum causis. vid. Rembert. Dodonæi obs. 8. Colon. 1581.

Berengarii Ifagoge, 4. Bonon.

Beringeri, Joh. Barth. Adami institutiones medicæ, 8. Hermipol. 1708.

Beverovicii, Johann. Quæstiones epistolicae, 8. Roterod. 1665.

Bibliotheca anatomica Mangetti & Clerc, fol. Genev. 1688.

Bidloo, Gottfr. Anatomia, fol. Amsterd. 1685.

Bierlingii, Casp. Theoph. Adversaria, 4. Jenæ 1679.

Thesaurus theoretico-practicus, 1690.

Binningeri, Joh. Nicol. Observationes medicæ, 8. Montbelg. 1673.

Blancardi, Stephan. Lexicon medicum, 8. Lugd. 1699.

Anatomia reformata, 8. Lugdun. 1682.

Opera medico-theoretico-practica, 4. Lugd. 1702.

Collectanea medico-physica, 8. Leipzig 1690.

Blasii, Gerardi, Zootomia seu anatome variorum animalium, 4. Amstelodam. 1674.

Annotationes seu commentarii in Veslingii syntagma anatomicum.

Observata anatomica, 8. Lugdun. 1674.

Observationes medicæ, 8. Amstelod. 1674.

Blegny,

Syllabus Autorum.

- Blegny, Nicolai, Zodiacus medico-gallicus, 4. Genev. 1680.
Bodinus, Joh. de magorum dæmonomania, 4. Basil. 1581.
Bohnii, Joh. Medicina forensis, Dissert. I. II. III. 4. Lips. 1711.
Circulus anatomico-physiologicus, 4. Lips. 1686.
Bollmannus, Joh. Henr. de febribus intermittentibus, 4.
Marb. 1695.
Bonaciolus, Lud. de foetus formatione, 12. v. Sev. Pinæus de Virg.
Boneti, Theoph. medicina septentrionalis, fol. Genev. 1686.
Mercurius compitalicius, fol. Genev. 1683.
Polyalthes, fol. Genev. 1691.
Borelli, Petr. observationes, 8. Francof. Lips. 1676.
Bourdon, Ami, Nouvelle description anatomique, 12. Paris 1687.
Bourgeois, Louyse, Hebammen-Buch, 4. Oppenheim 1619.
Boyle, Robert. de utilitate philosophiæ experimentalis, 4. Lin-
dav. 1672.
Bravo de Sobremonte, Casp. consultationes, 4. Colonia 1671.
Brendelii, Adami, observationes anatomicae, 4. Witteb. 1726.
Broen, Joh. opera medico-theoretica, 4. Lugdun. 1694.

C.

- Cælii, Ludov. Rhodig. lectiones antiquæ, fol. Basil. 1550.
Calceolarii, Franc. Museum, fol. Veron. 1622.
Camerarii, Eliæ, dissertationes epistolico-physico-medicae, 8.
Tubing. 1712.
Case, Joh. compendium anatomicum, 12. Amsterd. 1696.
a Castro, Roder. de natura & morbis mulierum, 4. Colon. 1689.
Catullus.
Chardin Persianische und Indianische Reise, 4. Leipzig 1657.
Charleton, Gualth. de catameniis &c. 12. Lugd. 1686.
Clusii, Caroli, exotica, fol. Antwerp. 1605.
Cœlius Apicius de obsoniis & condimentis, 8. Amstelod. 1709.
Columbus, Realdus, de Re anatomica, 8. Francof. 1593.
Cosmopolitæ historia naturalis, 12. Lugd. 1686.
Craan, Theod. de homine, 4. Lugdun. 1689.
Crusius, Christoph. de tortura, fol.

Syllabus Autorum.

D.

- Deventer, Henrici a, operationes chirurgicæ seu de arte obstetricaria, 4. Lugd. 1701.
Deusingius, Anton. de Fœtu Mussipontano. vid. Joh. Bened. Sinibaldi Geneanthropœia.
Diemerbroec, Isbrandi de, anatome corporis humani, fol. Lugdun. 1679.
Dionis, Petri, anatomia corporis humani, 8. Genev. 1696.
Cours d'operations de chirurgie, 8. a Bruxelles 1707.
Diversus, Petr. Salius, de febre pestilenti, 8. Harderov. 1656.
Dodonæi, Remberti, observationes medicinales, 8. Colon. 1581.
Dolæi, Joh. Encyclopædia chirurgica, 4. Francof. 1689.
Donatus, Marcellus, de historia medica mirabili, 8. Francof. 1613.
Drelincurtii, Caroli, experimenta anatomica, 12. Lugd. 1684.
de conceptione conceptus, 12. Lugd. 1685.
de conceptione adversaria, 12. Lugd. 1686.
de humani fœtus membranis, 12. Lugd. 1685.
de utero, 12. Lugd.

E.

- Eisenmenger, Joh. Christoph. de Fœtu Mussipontano. vid. Sinibaldi. Geneanthrop.
Elsholz, Joh. Sig. Anthropometria, 8. Francof. 1663.
de conceptione tubaria, 4. Lipsiæ 1676.
Ephemerides Academiæ Nat. Curios. 4.
Erndl, Christ. Henr. de itinere suo Anglicano & Batavo, 8. 1710.
Ettmüller, Ernesti Michael. Epistola de ovario, 4.
Michaelis opera, fol. Francof. 1695.

F.

- Fabricii, Guilh. Hild. Opera omnia, fol. Francof. 1646.
Fabricii, Hieron. ab Aquapend. Opera anat. & physiolog. fol. Lips. 1687.
Fallopïi, Gabrielis, Opera omnia, fol. Francof. 1600.
Fernelii, Joh. medicina cum notis Heurnii, 4. Traject. 1656.

Fide-

Syllabus Auctorum.

Fidelis, Fortunat. de Relationibus medicorum, 8. Lips. 1674.
Fischeri, Lævini, Corpus medicinæ imperiale, 8. Herbipol. 1680.
Fonsæca, Roderic. a, Consultationes medicæ, 8. Francof. 1628.
Fontanus, Nicol. de Morbis mulierum, 12. Amstel. 1644.
a Fonte, Lælii, consultationes, 8. Francof. 1609.
Foresti, Petri, Observationes medicinales, fol. Francof. 1602.
Franci, Georg. a Frankenau, Satyræ medicæ, 8. Lips. 1722.

G.

Galenii, Opera, fol. Venet. 1562. seq.
Garmannus, Chr. Frid. de Miraculis Mortuorum, 4. Dresd. 1709.
Gasseri, Achill. Observationes vid. Velsch. Syllog. Curationum.
Epistolæ, 8. Rostoch. Lips. 1715.
Gehema, Jan. Abrah. a, Observationes Chirurgicæ, 12.
Geuderus, Melch. de Fermentatione, 8. Amsterd. 1689.
Gockelius, Eberh. vom Beschreyen, 8. Francof. Leipz. 1699.
Gœlike, Andr. Ottomari, Medicina Forensis, 4. Francof. 1623.
Graaf, Regneri de, Opera omnia, Lugdun. 1677.
Grülingii, Philippi, medicina practica, 4. Lips. 1673.

H.

Hagendornii, Ehrenfr. Historiæ medico-physicæ, 8. Rudolphst. 1690.
Harderi, Joh. Jacob. Apiarium s. Observationes. 4. Basil. 1687.
Harveus, Guilielm. de Generatione animalium, 12. Hagæ 1680.
Hederici, Benjam. Lexicum manuale Græcum, 8. Lipsiæ 1722.
Heer, Henrici ab, Observationes medicæ, 12. Lugd. 1685.
Heisteri, Laurent. Compendium anatomicum, 8. Altdorf. 1718.
Oratio de Incrementis Anatomix, 8. Wolfenb. 1720.
Chirurgischen Observationes, 4. Nürnberg. 1719.
Helwigii, Joh. Observationes physico-medicæ, 4. August. 1680.
Herfeld, H. G. de Origine morborum, 8. Amsterd. 1706.
Heurnii, Othonis, Observationes vid. in Fernelii Operib. med.
Edit.
Hippocratis Opera, Foessii, fol. Basil. 1536.

Syllabus Autorum.

- Highmori, Nathan. disquisitio anatomica Corporis humani, fol.
Hag. 1651.
- Historia Academiae regiae scientiarum Parisiensis, 8. Lips. 1715.
Morborum Vratislaviensium, 1702. 4. Lips. 1710.
- Höchstetteri, Philip. Observationes medicinales, Francof.
Lips. 1674.
- Hoffmanni, Daniel. Annotationes in Hypotheses Goveyanas,
8. Francof. 1719.
- Conr. Phil. de Puerperii temporibus, 4. Regio-
mont. 1723.
- Frid. Clavis Schröder. 4. Halæ 1681.
- Fundamenta medicinae, 8. Halæ 1695.
- Joh. Mauric. Idea Machinae humanae anatomico-phy-
siologica, 4. Altdorf. 1703.
- Disquisitio Corporis humani anatomico-pathologi-
ca, 4. Altdorf. 1713.
- Horne, Johann. van, Opera anatomico-chirurgica cum anno-
tationibus Joh. Guil. Pauli, 8. Lips. 1707.
- Epistola de Genitalibus, ibid.
- Horstii, Gregor. Opera medica omnia, fol. Noriberg. 1660.
- I.
- Jonstoni, Joh. Idea universae medicinae practicae, 8. Francof. 1664.
- Thavmatographia naturalis, 12. Antverp. 1633.
- Journal des Sçavans, 12.
- K.
- Kerckringii, Theodor. Spicilegium anatomicum, 4. Am-
stelod. 1670.
- Koenigii, Emanuel. Regnum animale, 4. Basil. 1698.
- Kornmannus, Henric. de Virginitate, 12. Francof. 1629.
- Kyperii, Alberti, Anthropologia, 4. Lugduni 1660.
- L.
- Lamzweerde, Joh. Baptistæ a, Appendix ad Sculteti Armamen-
tarium, 8. Amsterd. 1671.

Syllabus Auctorum.

- Langii, Joh. Epistolæ medicinales, 8. Hanov. 1605.
Laurentii, Andreae Historia anatomica, in fol. Francof. 1600.
Lentilii, Rosini, Miscellanea medico-practica, 4. Ulmæ 1698.
Iatromnemata theoretico-practica, 8. Stutgardi 1712.
Licetus, Editio Gallica, 4. a Leyd. 1708.
Lindenii, Joh. Antonii, Meletemata medicinæ, 4. Francof. 1622.
Lipsius, Just. in Senecam, fol.
Lifter, Martinus, de Humoribus, 4. Amsterd. 1711.
Lotichii, Joh. Petr. Commentarius in Petronii Arbitri Satyricon,
4. Francof. 1629.

M.

- Manardi, Johann. Epistolæ medicinales, 8. Lutet. 1525. it. fol.
Basil. 1525.
de Marchettis, Dominici, Anatomia, 12. Patav. 1656.
Petri, Observationes medico-chirurgicæ, 8. Patav. 1675.
Martialis.
Mauriceau, François, Observations sur la Grossesse des femmes,
4. Paris 1695.
Hebammen-Buch, 8. Nürnberg 1687.
Meekren, Job. a, Observationes medico-chirurgicæ, 8. Am-
sterd. 1682.
Mercurialis Hieron. Medicina practica, fol. Franc. 1601.
de Morbis mulierum in Spacchii Gynæceo.
di Mercurio, Scipione, la Commare Oricioglitrice, 8. in Mi-
lano 1618.
Michaelis, Johann. Opera medica, 4. Norimb. 1688.
Miscellanea Naturæ Curiosorum, 8.
Mœbii, Godofr. Physiologia, 4. Jenæ 1661.
Mollerus, Jacob. de Cornutis & Hermaphroditis, 8. Bero-
lini 1708.
Moquet, Jan, Reise-Beschreibung in Asia, Africa, 4. Lüneb.
Morton, Richard. Opera medica, 8. Amstel. 1696.
Müllerus, Petrus, de Jure Prægnantium, 4. Jenæ 1686.

Syllabus Autorum.

- Munnicks, Joh. Anatomia nova, 8. Lugdun. 1699.
Muralt, Joh. de, Vade mecum s. Clavis medicinæ, 12. Tiguri 1672.
Collegium anatomicum, 8. Norimb. 1697.
Chirurgische Schrifften, 8. Basel 1691.
Museum Calceolarianum Veronense, fol. Veronæ.
Muys, Johann. Praxis medico-chirurgicæ Decades XII. 12. Am-
stelod. 1695.

N.

- Nenteri, Georg. Phil. Physiologia medica, 8. Argentor. 1714.
Nitzchii, Frid. Ephemerides Eruditorum, 8. Lips. Francof. 1671.
Nuckii, Anton. Adenographia & uteri Anatome, 8. Lugd. 1692.

O.

- Obsequentis, Julii, Prodigiorum Liber, 8. Basil. 1552.
Oldenburgii, Henr. Acta philosophica Anglicana, 4. Lips. 1674.
Ortlobii, Joh. Frid. Historia partium seu Physiologia, 4. Lips. 1697.

P.

- Pæonis & Pythagoræ Exercitationes, 8. Basil. 1682.
Palfyn, Jean, de la Description anatomique des parties de la fem-
me, 4. a Leide 1708.
Panaroli, Dominici, Iatrobolismus seu Observationes medici-
nales, 4. Hanov. 1654.
Pancirollus, Guid. de Rebus deperditis seu memorabilibus,
Francof. 1660.
Paræi, Ambros. Opera, fol. Francof. 1610.
Pauli, Simon. de Febribus malignis, 4. Argent. 1678.
Quadripartitum botanicum, 4. Argent. 1666.
Pauli, Joh. Guglielm. Annotationes in Joh. van Horne Opera.
Paullini, Christ. Franc. Lycographia, 8. Francof. 1694.
de Candore, 8. Fran. & Lips. 1703.
Philosophische Lust-Stunden, 8. 1706.
Observationes medico-physicæ, 8. Lips. 1706.
Pechlini, Joh. Nic. Observationes Physico-Medicæ, 4.
Hamb. 1698.

Syllabus Autorum.

- Petermanni, Andr. Casus medico-legales, 8. Leipz. 1708.
Benj. Bened. observationes medicæ, 8. Lips. 1707.
Peyeri, Joh. Conr. Merycologia seu de Ruminatone, 4. Basil.
1685.
 Exercitationes. vid. Pæonis & Pythagoræ.
 Parerga anatomica & medica, 8. Amst. 1682.
 Epistola ad Muraltum v. Peyeri Parerga.
Pierii, Joh. Hieroglyphica, 4. Francof. 1678.
Pinæus, J. Severinus, de virginitate, 12. Amstelod. 1663.
Pisonis, Caroli, observationes & consilia de morbis serosis, 8.
Lugdun. 1650.
Plateri, Felic. observationes, 8. Basil. 1641.
 praxis medica, 4. Basil. 1621.
 de corporis humani structura & usu, fol. Basil. 1583.
Plautus.
Plazzonus, Franc. de partibus generationi inservientibus, 12.
Lugdun. 1644.
Plempii, Vopisci Fortunati, fundamenta medicinæ, fol. Lovan.
1644.
Plinii, historia mundi, fol. Basil. 1554.
Porta, Casp. medicina brevis, 8. Lugd. Batav. 1688.
 Joh. Bapt. magia naturalis, 12. Amsterd. 1664.
 R.
Rango, Conrad. Tiberius, de Capillamentis, 12. Magdeb. 1663.
Reies, Casp. a, Campus Elysus jucundarum quæstionum, 4.
Francof. 1670.
Rhodii, Joh. Mantissa anatomica, v. Th. Bartholini histor. anat.
Cent. V. & VI.
 observationes, vid. Petri Borelli observationes.
Rhyne, Wilhelm ten, de promontorio bonæ spei seu de Hotten-
tottis, 8. Scafusi 1686.
Riedlini, Viti, observationes, 12. August. 1682.
 Lineæ medicæ, 8. August. 1705.

Syllabus Auctorum.

- Riolani, Joh. opuscula physiologica, 8. Paris. 1602.
anatomica nova, 4. Londin. 1649.
Enchiridion anatomicum & pathologicum, 8.
Lipsiæ 1674.
Anthropographia seu opera anatomica, fol. Lutet. 1649.
- Riverii observationes medicæ, 8. Hagæ, Delphis 1651. Hagæ 1656.
Rolfincius, Guern. de partibus generationi inservientibus, 8.
Jenæ 1679.
- Ronssæi, Bald. Venatio medica, vid. opuscula, 8. Lugd. 1618.
Roonhuysen observationes oder Hensl-Curen, 8. Nürnberg. 1674.
Rossetus, Francisc. de partu cæsareo, 8. Francof. 1601.
Rulandi, Martini, curationes empyricæ, 8. Rotheburg. 1650.
Ruysschii, Frider. observationes anatomico-chirurgicæ, 4. Amstelod. 1691.
- Catalogus rariorum.
Thesaurus IV. 4. Amstelod. 1701. seq.
de ovario novo, 4.
S.
- Sachsus, Philippus Jacob, de miranda lapidum natura. vid. Joh. Dan. Majoris dissertatio de cancri & serpentibus petrefactis, 8.
- Saxonia, Hercules.
- Salmuth, Philip. observationes medicæ, 4. Brunsvigæ 1648.
Henrici, commentarii in Guidonis Pancirolli memorabilia, 4.
- Salzmanni, Joh. Rudolph. anatomica, 12. Amsterd. 1669.
- Sandris, Jacob de, de sanguinis statu, 8. Francof. 1712.
- Sanden, Henr. von, observatio de prolapsu uteri inversi, 4. Regiom. 1722.
- Scapulæ, Joh. lexicon Græcum, fol. Basil. 1600.
- Schelhammerus, Günth. Christ. de natura, 4. Helmstad. 1690.
- Schenckii, Joh. observationes medicæ, fol. Francof. 1665.
- Schra-

Syllabus Autorum.

- Schraderi, Justi, observationes & historiae, 12. Amstelod. 1674.
Schurigii, Mart. Chylogogia, 4. Dresdæ 1725.
Spermatologia, 4. Francof. 1720.
Scriptura sacra.
Sculzeti, Job. armamentarium chirurgicum, 4. Francof. 1666.
Seneca.
Sennerti, Daniel. practica medicina, 4. Witteberg. 1654.
Septalius, Ludov. de nævis, 8. Dordrecht. 1650.
Severini, Marc. Aurel. de efficaci medicina, fol. Francof. 1646.
Simon, Joh. Georg. de impotentia conjugali, 4. Jenæ 1718.
Sinibaldi, Joh. Bened. Geneanthropœia seu de generatione hominis, 4. Francof. 1669.
Solingen, Cornelis, Manuale operation der chirurgie, 4. Amsterd. 1684.
Wund=Arhney, 4. Francff. 1693.
Solenandri Reiner. consilia medica, fol. Hanoviae 1655.
Spachii, Israelis, Gynæciorum libri, fol. Argentor. 1597.
Spigellii, Adriani, corporis humani fabrica, 4.
Stalpart, Cornelius van der Wiel, observationes rationes, 8. Lugdun. 1687.
Stockhameri, Franc. Microcosmographia, 12. Viennæ 1682.
Swammerdamii, Joh. miraculum naturæ sive de utero. v. biblioth. anatom. fol.
Sylvii, Francisc. opera medica, 4. Amstel. 1680. it. fol. Avenione.
T.
Taubmannus in Martialem.
Tauvry, Dan. anatomia illustrata, 8. Ulm. 1694.
Teichmeyeri, Herm. Frid. institutiones medicinæ legales vel forenses, 4. Jenæ 1727.
Tentre, Margared, instruction des sages femmes, 12. a Paris 1677.
Thuanus.
Thevenot Reisen in Europa, Asia und Africa, 4. Francff. 1693.
Timæus a Guldentlee, Bald. opera medico-practica, 4. Lips. 1677.
Ddd 2 Tor-

Syllabus Autorum.

- Torreblanca, Franc. de magia, 4. Lugdun. 1678.
Tulpium, Nicol. observationes medicae, 8. Amstelod. 1652.
U. & V.
Ulmi, Marc. Ant. Physiologia barbæ, fol. Bonon. 1603.
Valentini, Mich. Bernh. Polychresta exotica, 4. Francof. 1700.
Praxis chirurgiæ, 4. Francof. 1715.
Pandectæ medico-legales, 4. Francof. 1701.
Vallesii, Franc. Philosophia sacra, 8. Francof. 1608.
Valleriolæ, Franc. observationes medicinales. 8. 1588.
Varandæi, Joh. opera omnia, fol. Lugdun. 1658.
Varro de re rustica.
Vateri, Christ. physiologia experimentalis, 4. Wittenb. 1701.
Vega, Christoph. de arte medendi opera, fol. Lugdun. 1557.
Velschii, Georg. Hier. Sylloge curationum Epigrammata, 4. August. 1667.
Venette, Nic. de la generation de l'homme, 12. a Cologne 1696.
Venus Miniecke Gasthuys, 8. Amsterd. 1681.
Verduc, J. Bapt. chirurgie des operations, 8. a Paris 1694.
Verheyen, Phil. anatomia corporis humani, 8. Lips. 1699.
Vesalii, Andr. anatomia, fol. Venet. 1614.
Vesti, Justi, œconomia corporis humani, 8. Erford.
Veslingii, Joh. Syntagma anatomicum cum Blasii annot. 4. Patav. 1677.
Viardel, Cosmus, von der weiblichen Geburt, 8. Franckf. 1676.
Vicarii, Joh. Jac. Franc. basis universæ medicinæ, 8. Ulmæ 1700.
Vieussens, Raym. de novis vasis corporis humani, 8. Amst. 1705.
Wölckers, Christoph, Hebammen-Buch, 8. Stuttgart 1670.
W.
Waldschmidii, Joh. Jac. praxis medicinæ, 8. Francof. 1690.
Wedelii, Georg. VVollfg. Physiologia, 4. Jen. 1682.
Praxis clinica, 4. Jen. 1710.
Exercitationes medico-philologicae, 4. Jen. 1686.
Welschii,

Syllabus Auctorum.

- Welschii, Christian. Ludov. tabulæ anatomica, fol. Lips. 1698.
Welchens, Gottfr. Hebammen-Buch, 4. Leipzig 1653.
Wharton, Thom. Adenographia sive de glandulis, 12.
Wheler, George, Voyage de Dalmatie, 12. a Amsterd. 1689.
Wieri, Joh. opera omnia, 4. Amstelod. 1660.
Wigandus, Joach. Vitus, de philiatrorum itineribus, 12.
Wolffii, Ido, observationes chirurgico-medica, 4. Quedlinb.
1704.
Wormii, Olai, Museum s. historia rerum naturalium, fol. Lug-
dun. 1655.

Z.

- Zachia, Pauli, quæstiones medico-legales, fol. Francof. 1688.
Zacuti Lusitani opera, fol. Lugd. 1649.
Zimmermanni, Matthiæ, dissertatio, fiunt non nascuntur Chri-
stiani, 4. Lips. 1662.
Zypæi, Francisci, fundamenta medica, 8. Bruxellis 1684.

INDEX RERUM.

A.

Abdominis tumor a lochiorum suppressione 202.

Abcessus perinæi 42.

uteri 299.

ovariorum 319. 320.

vulvæ 59.

Acies vomeris in uteri substantiam impacta 233.

Acus crinalis ex utero extracta 295.

Ἀδελφοί cur vocentur fratres uterini? 10.

Adolescens pulcherrimus fuit Hymenæus 167.

Ægyptiacæ puellæ in Alcairo nudæ incedunt 116.

Æthiopes puellas suas circumcidunt 142.

Ager vocatur pudendum muliebne 2.

Alæ sunt Nymphæ 127.

Vespertilionum quid sint? 250. ligamenta uteri lata 250. 254.

Albathara dicitur Clitoris 75.

in Alcairo puellæ incedunt nudæ 116.

Alopecia seu pilorum defectus a vulpe derivatur 30.

Amnios est membrana ovuli 337.

Amor veneris vocatur clitoris 75.

Ani imperforatio 61. 65.

Animal vocatur pudendum muliebne, cur? 9.

Animalia varia ex utero provenientia 297. 298. 299.

Annulus dicitur vulva 2.

Anseres ex utero provenientes 298.

Antrum cur vulva appelletur? 2. 8. 298.

Anus occlusus in puellis 61.

in adultis 62. seqq.

Aqua multa in utero 283. 284.

per umbilicum 318.

Arteria spermatica bifida 114.

Arvum genitale est pudendum muliebne 2.

INDEX RERUM.

Ascarides per muliebria prodeuntes 58. 59.
ex utero 297.

ab Ascaridibus pruritus vulvæ 58.

Astaci ex utero prodeuntes 298.

Atretæ vulvam habentes occlusam 67.

Autoris sententia de Hymene 166.

de uteri gravidarum crassitie 234.

observatio de tumore labiorum pudendi 19.

de signo virginitatis & orificii vaginæ uterinæ angustia 166.

B.

Balsamus Elemi compositus 41.

in Baptismo falsum nomen ob clitoridem impositum 89.

Barba feminea 22.

Bassa fuit Tribas 91.

Borborygmi olidi per feminæ naturalia ob intestini recti abscessum 64.

Bufones ex utero prodeuntes 298.

Bubonocèle unde oriatur in feminis? 258.

Bubones venerei unde? 256.

C.

Cadurdæ sunt labia pudendi muliebris 13.

Calculus fungiformis ex utero 292.

per perinæum 45.

in vaginæ uteri tunica 209.

in secundina

ex gravidæ utero profiliens 293.

circa Calculi virginum exsectionem quid sit observandum? 171.

Calculi magni a feminis extracti 291.

multi 290. seq.

pisiformes 46. 292.

in testiculis muliebribus 316.

in utero 290. 291.

in vagina uteri 209.

Caminus dicitur pudendum muliebre 7.

Cancris habent duplicem vulvam 56.

Cancer in utero 271.

Canis, pili, in pube juvenum 24.

an signum sterilitatis? 24.

Canis dicitur pudendum muliebre 2.

Caniculi, pisces, duplicem habent vulvam 56.

Capil-

INDEX RERUM.

- Capillamenta ex pilis pudendi 26.
Carcinoma uteri 271.
Caruncula elongata 150.
Carunculæ cuticulares sunt Nymphæ 127.
 myrtiformes 143.
 venerem in coitu excitant 146.
 non sunt veræ carunculæ, sed rugæ 144. 147. seq. 154. 196.
 an sint hymen? 144. 148. 150. 192. seq. 194.
Caruncularum figura 143.
 numerus 143. seq. 145. 192. seq.
 usus 149. seq. 192. seq.
e Carunculis signum virginittis 146.
Castratio feminarum 143.
Cavitas uteri angusta, vix pisum & fabam æquans 226. seq.
 in libidinosis & coeuntibus grandior 226. seq.
 per lineam in duas partes dividitur 227.
 nulla 227.
in Cavitate uteri an cellulæ reperiantur? 227.
Cauda quid sit? 110.
 quomodo differat a clitoride? 110. III.
 pro Clitoride interdum judicatur 110.
a Cauda coitus impeditus 113. 114.
 conceptio impedita 114.
Caudarum exempla 113. 114. sq. ponderis viginti quinque 115.
 Cura 124. 125.
Cautela chirurgica circa fistulas Perinæi 45.
Cervæ vulva ad sterilitatem 71.
Cervix uteri quid proprie sit? 198.
Χοιροπολεῖν est porcum vendere vel capturas corpore quærere 9.
Chorda quid obstetricibus vocetur 146.
Chorion est exterior seu crassior ovuli membrana 337.
Cicatrix ovulorum 352.
ex Cicatrix an foetus? 353.
Cinnamulatus nomen Dæmonis 57.
Circumcisio feminarum 115. 142. sq.
Circumcisionis causæ 116.
 hujus inventrix Maqueda fuit 142.
Claustrum virginale est Hymen 167.

INDEX RERUM.

Clausura vulvæ 66.

Clitoris quid sit? 2. 74.

confunditur sæpe cum Nymphis 74. 93.

nonnullis autoribus habetur pro masculino, nonnullis pro feminino 74.

Ossea 80.

a pene quomodo distinguenda? 98.

a veteribus sub nomine Nymphæ fuit descripta 93.

an coitum & matrimonium impediat? 116. 117.

magna 55. 83. 85. seq. 95. 98. seq. 115.

in infantibus 83.

in adultis 84. sq. 86. 89.

adeo magna, ut cum aliis feminis coeant 87.

ad pedes propendens 124.

monstruosa 55.

est sedes voluptatis & libidinis 81. 93.

an signum hermaphroditi? 89. seq.

sexus mutati? 87. seq.

an sit perforata? 93. 96. 98. seq.

amplissimo gaudens orificio 99.

in femina quadam perforata 55. 95.

caret urethra 79.

in circumcissione feminarum resecatur 116.

Clitoridis inventor quis fuerit? 74. seq.

derivatio 76.

descriptio 74. seq. 77. seq.

nomina 75. 77.

situs 74. 77.

magnitudo 80. 83.

longitudo & crassities monstruosa 85. 89. 90. seq. 114.

usus ad stimulandum ad venerem 81. 82.

differentia a pene 98. 100.

a cauda 111. 112.

magnæ resectio 116. 124.

resectio 121. 122.

arrectio 85.

ob Clitoridem in Baptismo falsum nomen impositum 89.

magnam sexus mutatus videbatur 84.

INDEX RERUM.

- Clitorium dicitur vulva 2.
ad Colicam adhibetur vulva felina 72.
Coitus impeditus a Clitoride magna 113. 114.
 Dæmonis cum mulieribus vanus & imaginarius est 171.
 Tribadum Deo displicet 101.
 lege humana prohibetur 101. sq.
in Coitu nullam delectationem sentientes feminae 204.
 adverso major voluptas 205.
 disruptio vaginae 210.
ex Coitu nimio mortua femina.
Collum vesicae tanta cavitare, ut membrum virile admittere posset 104. sq.
 uteri 198. 199.
Columbus, Realdus, sibi Clitoridis inventionem adscribit 74. sq.
Columella vocatur Clitoris 77.
Conceptio absque membri virilis immisione 38.
 per ligamentum uteri rotundum 256.
 impedita ab excrescentia Clitoridis 116. 117.
Concha vocatur pudendum muliebre 2.
 ratio 5.
Confricatrices quid sint? 90.
Congressus cum Dæmone 296.
Consensus labiorum pudendi cum labiis oris 19.
Consutio vulvae puellarum 66.
Corpus glandosum in ovario 355.
Crines in utero 296.
Cunus dicitur pudendum muliebre 2.
Cunni derivatio 5. seq.
Cymba vocatur pudendum muliebre 2. cur? 6.
Cythus significat herbam lanuginosam & pudendum muliebre 48.
Cystides in utero 238.
 D.
Dæmonum concubitus cum mulieribus falsus 171. 296.
Delectatio in coitu oritur a rugis 204.
Delta est nomen vulvae 2.
Denominationes variae pudendi muliebris 2.
 Clitoridis 77.
 Hymenis 167.
Depilatio in pube feminarum fit variis modis 29. sq.

INDEX RERUM.

Differentia inter caudam & clitoridem 111.

non semper observatur 112.

uteri in gravidis & non gravidis 234. sq.

inter ova oviparorum & viviparorum 331. sq.

Dilaceratio vesicæ urinariæ.

Divortium an ex ruptura Perinæi? 39.

E.

Elemi Balsamus compositus 41.

Embryonis partes seu rudimenta an in ovulo reperiuntur? 343. seqq.

an in semine masculino? 347.

Equus ex utero prodiens 298.

Erinacei aculei loco crinium pubis 25. 26.

Erysipelas pilis narium & pudendi curatum 36.

Error obstetricum in Inspectione Hermaphroditorum 90.

in Evæ ovario an totum genus humanum latuerit? 348.

Eugium est nomen Hymenis 167.

Exsectio vulvæ 73.

Excrementa alvina per pudendum excreta 60. 61. 63. 199.

per alvum & pudenda simul 65.

per vulvam a partu difficili 62. 199.

Excrecentia in vagina uteri prolapsum mentiens 209.

F.

Fallopianus, Gabriel, inventionem clitoridis sibi vindicat 74. sq.

Fallopianæ tubæ 365.

Felis vulva ad colicam usurpatur 72.

Feles ex utero prodeuntes 298.

Femina salacissima 14.

Feminæ salaces an viros ineant? 107.

Italicæ & orientales pilos pudendi sibi evellunt vel depilant 28.

nimis clitorisatæ an matrimonium contrahere possint? 117.

Fistricæ vocantur Tribades 90.

Fimbriarum in ligamentis latis defectus 384.

Fissura magna pudendi 2. 46. vid. etiam Rima magna.

Fistulæ perinæi 43. 44.

Flamma ex utero 281.

Flatus ex utero 276. 277.

a Flatibus ruptura perinæi 42.

Ecc 2

Flos

INDEX RERUM.

- Flos virginitttis est hymen 167.
 Fluor albus unde? 163. seq.
 Focus dicitur pudendum muliebre 2. 7.
 Fœtus an ex cicatrice ovuli oriatur? 352.
 cum duobus serpentibus in utero gestatus 298.
 Fœtus in utero cultro vulneratus 304.
 Fœtus in inguine 250.
 Fœtus tubarius 261.
 Fœtus post 21. menses ex uteri tuba excisus 249.
 cum Fœtu hydatides prodeuntes 289.
 Fossa navicularis vocatur vulva 2. ratio 6. 7. 15. seq.
 Fovea dicitur vulva 2. Cur? 6.
 in Fovea tali mortuus est Johannes Manardus, medicus 7. sq.
 Frigor ex utero feminarum gravidarum 280. 281.
 an ab ossibus pubis, an vero a flatu oriatur? 280.
 Fratres uterini cur adelphi vocentur? 10.
 Frenum labiorum pudendi quid sit? 15.
 an sit signum virginitttis? 15. sq.
 Fricatrices quid sint? 88. 90.
 a Fulmine pili pudendi abradi 28.
 Fundus nomen vulvæ 2.
 Fungus vulvæ 60. 273. 274.
 Fungi in utero 272. 274.
 Furor uterinus in virgine 58. 270. 271. 363.
 a Furore uterino ova & ovaria extraordinariæ magnitudinis 363.
 Fusus vulvæ intrusus 53.

G.

- Gallinæ pullos ex utero prodiisse 298.
 Gangræna uteri 301.
 vulvæ 60.
 Γαστριμαστορία 57.
 Gemellorum generatio unde? 328.
 Generatio ex ovulis 312.
 ad Generationem hominis requiritur semen virile & muliebre 1.
 Generis humani principia an in Evæ ovario extiterint? 348.
 Glandulæ in testibus muliebribus an dentur? 308. seqq. 354. sq.
 prostatae 206.
 Glires in utero 298.

INDEX RERUM.

Globus cupreus contra prolapsum uteri adhibitus claustrum virginale læ-
sit 60.

in Globulo duo vermes angvilliformes a femina post partum rejecti 299.

Globuli per uterum excreti 299.

Gluten pro curatione rupturæ perinæi 40. seq.

Gonorrhœa muliebris 163. ejusdem causa & locus 163.

Gravidæ feminæ uterus cultro perforatus 304.

Graviditas a cauda impeditur 113. 114. 122.

H.

Hæmorrhagia magna ex resectione Nympharum 141.

ex resectione fungi 274.

Hæmorrhagiæ cura per pilos pudendi 36.

pro Hermaphroditis judicatæ sunt feminæ clitorisatæ 89. sq.

Hermaphroditi exemplum 89.

Hernia vulvæ 20. 257.

inguinales in feminis 257. sq.

Hiatus dicitur rima magna 48.

Homerus postridie ab ortu in inguine pilos habuisse dicitur 23.

Hortus dicitur pudendum muliebre 2.

Hydatides in ovariis 355.

& hydrops in tubis Fallopiæ 381.

in utero 285. 289.

cum foetu 289.

Hydatidum ortus 358.

exempla 358.

Hydatidum & ovulorum differentia 357.

Hydrops in ovariis 314. sq. 359. sq.

labiorum vulvæ 16.

in tubis Fallopiæ 381.

Hydrops uteri 250. 281. seq.

Hydropis ovarii exempla 359. sq.

Hymen quid sit? 2. 164. 167. 80.

quibusdam autoribus habetur pro masculino, quibusdam pro fe-
minino, & aliis pro neutro 168.

an detur? negant quidam 168. 180. 181. 185. sq. 188. sq.

alii affirmant 168. 169. 171. sqq. 176. 177. sq.

interdum reperitur 168. 177. 189.

an componatur ex quatuor carunculis? 144. 192.

INDEX RERUM.

Hymen an consistat in coarctatione? 168. 292.

cur vocetur zona? 168.

an signum virginitatis? 170. seq. 175. seq.

Hymenis descriptio 172. 174. seq.

variæ denominationes 167.

substantia 169.

situs 169. 170.

derivatio 167.

definitio 183.

figura 169.

exempla interdum reperta 171. seq. 173. seq. 175. 176. 177.
179. 180. 190.

Hymenæus fuit adolescentulus pulcherrimus 167.

significat etiam carmen nuptiale & Deum nuptialem 167.

Hysterolithos est lapis pudendum muliebri figura exprimens 73.

Hysteromania 363.

I.

Ignis ex vulva 54.

Infans in utero materno adhuc detentus a patre cultro interfectus 304.

Infibulatio puellarum 67.

Inflammatiō uteri 299.

vulvæ 59.

Ingravidatio falsa ob flatum in utero 278.

absque penis intromissione 28.

Inspectio ad cognoscendam pubertatem 11.

Interfemineum quid sit? dicitur vulva 2. & perinæum 37.

Intestina perforata 64.

Inventor ovariorum 321. seqq.

K.

Κέρος & Κέρκωσις quid sit? 111.

Κλειορίζειν quid significet? 76. 77.

Κύος, κύημα quid significet? 5.

L.

Labia pudendi muliebris 2. dicuntur cadurdæ 13.

valde intumescere & extendi possunt 16.

Labiorum descriptio 13.

defectus 21.

dilatatio 14.

Labio-

INDEX RERUM.

- Labiorum disructio 19.
 coalitus 21.
 frenum 15.
 hydrops 17.
 substantia 14.
 tumor 16. seq. 20. 277.
 vulvæ cum labiis oris consensus 20.
ex Labiis oris signum magnitudinis vulvæ 49.
Lacertæ duplicem habent vulvam 56.
 ex utero provenientes 298.
Lacunæ in vagina uteri 157. 159. 207.
Lanugo quid sit? 11.
Lanuvium vocatur vulva 2. ratio 8. sq.
Lapis vulvam referens, hysterolithus dictus 73.
 ex utero ejectus 291.
Larva dicitur vulva 2.
Leo ex utero prodiens 298.
Leporis vulva ad conceptionem 71.
Ligamenta uteri 250.
 duplicia, lata & rotunda 250.
 lata non sunt affixa utero.
 vocantur etiam vasa deferentia 250.
 rotunda an sint cava? 251. seq. negatur 251. 253. 257.
 an vere sint ligamenta? 258.
 tria teretia 250.
 per ligamentum rotundum conceptio 256.
Ligamentorum rotundorum usus 253.
 liquor 251. 255.
per Ligamenta rotunda semen virile vehi statuitur 251.
Linea an in utero secundum longitudinem excurrat? 234.
Liquor glandularum in vagina uteri 157. 161. 164. 206.
 ovulorum in aqua calida indurefcit instar albuminis 339.
 prostatarum non est semen muliebre 158. seq. 160. 161. seq. 207.
 est causa Gonorrhœæ 163.
Liquoris ovulorum sapor & usus 340. sq.
Lochiorum fluxus per sex menses durans 290.
 suppressio causa tumoris abdominis 262.

INDEX RERUM.

M.

Magnitudo ovulorum 307.

uteri 229.

Manardus, Joh. Archiater in fovea muliebri obiit 6.

Mania s. furor uterinus 335. 363.

Maqueda, Regina Sabæ, mulierum circumcisionem invenit 142.

Marchese magnifico dicitur menstruum.

Margarita per anagramma grata rima 46.

Marsupio contexta vulva 50.

Matrimonium a magna Clitoride impeditur 116. 117.

Matrix vocatur vagina uteri 198.

Meatus urinarius feminarum 2. 152. 153.

an occludatur caruncula? 153. seq. 155.

a meatu virili differt 155.

Meatus urinarii situs 151. seq.

longitudo & latitudo 155.

Meconium per perinæum viam sibi quærens 42.

Melancholia hysterica.

Membrana cunni puellaris 167.

Menses post uteri ablationem per anum fluentes 249.

per foramen sub umbilico 52.

a Mensium nimio fluxu urinæ difficultas 60.

Millepedes ex utero 298.

Molæ in utero 275.

Moneta in forma pudendi muliebris 73.

Monticulus veneris quid sit? 2. 12. seq.

Muliebria 1. seqq.

Mulieres an viros inire possint? 107.

Mulæ quidem testiculos habent, hi vero ovulis carent 342.

Mures ex utero prodeuntes 298.

Myrtus vocatur pudendum muliebre 2.

N.

Nævi labiorum oris & pudendi concordant 20. seq.

Nattæ in utero 275.

in labiis uteri 276.

Natura vocatur pudendum muliebre 2.

ratio 7.

Navis appellatur pudendum muliebre 2. 6.

Nympha

INDEX RERUM.

Nympha cum clitoride nonnunquam confunditur 93. 134.

Nymphæ sunt partes pudendi muliebris 2. 127.

vocantur etiam alæ 127.

Nympharum denominatio 127.

color 127. 129.

substantia 129.

glandulæ 132.

magnitudo 132.

extraordinaria 134. 140.

defectus 132.

figura 136.

usus 137.

ad titillationem veneream 138.

ad foetus exitum 139.

obliteratio ex nimio coitu 139.

Nymphomania seu furore uterino extinctæ virginis uterus deprehendebatur spongiosus 270. 271.

Nymphotomia quid proprie sit? 140.

Nymphotomiæ operatio 141.

interdum confunditur cum clitoridis resectione 126.

O.

Obstetrices ratione clitoridis sint causæ 90.

interdum hymenem effringunt 170.

Obstetricum error in inspectione Hermaphroditorum 90.

Occlusio vulvæ in atretis 67.

ab Oculis & ore sumitur signum magnitudinis vulvæ 49. 50.

Omenti cum utero concretio 249.

Orificium vaginæ uterinæ 164. 199.

ubi situm habeat? 199.

an præbeat signum virginitatis? 165.

uteri 218.

an in coitu aperiatur? 219. 221. seq. 223.

cartilagineum 224.

coalitum 224.

in latus sinistrum retractum 267.

an occludatur, ut nullum semen ingrediatur? 224.

laxatio 220. seq.

occlusio 224.

INDEX RERUM.

- Orificii uteri polypus & excreſcentia.
Os in ovario 319.
Oſſa pubis in partu invicem divelli 280.
Oſtium vocatur vulva 2.
Ovum ligneum vaginæ uterinæ immiſſum tegmine lapideo obduſtum 209.
Ova oviparorum & viviparorum quomodo differant? 331.
Ovarium extra uterum propendens 364.
Ovaria ſunt teſtes 304. ſeq.
 oviparorum & viviparorum differunt 3.
in Ovario calculi & ſteatomata 316. ſeq.
 pili 318.
 glandulæ vel veſiculæ 308. ſeqq.
 hydatides? 355. ſeqq.
 Evæ an omnia generis humani ovula extiterint? 348.
Ovariorum inventor quis fuerit? 321. ſeq.
Ovulum e teſticulo propendens 364.
in Ovulo an Embryonis partes lateant? 343. ſeq.
Ovula extra ovarium reperta 337.
 in mularum ovaria non reperiuntur 342.
Ovulorum cicatriculæ 352.
 glandulæ 354.
 hydatides 355.
 earum ortus 354.
 liquor 338. ſq.
 hujus ſapor 340.
 membranæ 337.
 magnitudo 333.
 præternaturalis 335.
 uſus 312. 341.
Ovum ligneum vaginæ uteri contra prolapſum uteri immiſſum 209. ſeq.
 P.
Palus vulvæ intruſus 53.
Partes pudendi muliebris externæ 7.
 internæ 74.
 genitales internæ 197. ſeqq.
ad Partum difficilem calculus ex utero extractus 293.
a Partu difficili excrementa per vulvam 60. 61. ſeq.
per penem Pneuma fervidum 54.

INDEX RERUM.

- Perinæum quid sit? 37.
a flatibus disruptum 42.
- Perinæi ruptura 37.
an divortium causetur? 39.
rupturæ exempla 38.
cura 40. seq.
perforatio 43.
abscessus 42. 44.
fistulæ 43.
- per Perinæum urina & calculi 46. seq.
- in Perinæo sacculus 42.
- Peritonæo annexus uterus 250.
- Peruquen ex pilis pudendi muliebris 26.
- Pili in testiculis muliebribus 318. seq.
- Pili pudendi muliebres 21. nulli in pube 318.
appellantur ὡσεργονεῖς, seu postgeniti 21.
tempore pubertatis erumpere solent 21. seq.
& ascillarum in puella recens nata 23.
cani in juvenculis 24.
nigri, non ingrati judicantur 24.
rubri 24.
crispi ex frequenti coitu 24.
- Pilorum pubis color varius, dantur scilicet candidi, flavi, ruffi, nigri, cani 23. sq.
differentia ratione longitudinis, ad sesquiulnam 26.
defectus, ex variis causis, per naturam 27.
a fulmine 28.
a depilatione 29.
evulsio dolorosa a viatorum famulis facta 35. seq.
loco aculei in modum erinacei 25. sq.
usus naturalis 23.
medicinalis 36.
vellicatio in passione hysterica 34.
- in Pilis pudendi plica 27.
- in pilis pudendi capillamenta 26.
- e pilis pudendi signa 24. seq.
canis impotentia & sterilitas 25.
ex ruffis salacitas 24.

INDEX RERUM.

- e pilis lenioribus, elongatis, minus tortuosis & planis** virginitas 25.
ex crispis, hirsutis & asperis defloratio 25.
Pisciculi ex utero provenientes 298.
Plica in pilis pudendi muliebris 27.
Pœna Tribadum 101.
ejus differentia 106. seq.
in Pollutionibus mulierum non semen, sed liquor prostaticus ejici-
tur 158. seq. 160. seq.
Polypus ab uteri orificio per totam vaginam extra corpus se ostendens 271.
274. 275.
Porcus vocatur pudendum muliebre 2.
ratio 9.
Porcum vendere quid significet? 10. seq.
Porta vocatur pudendum muliebre 2.
ratio 4.
Prolapsus uteri a partu difficili 209.
a ligamentorum laxitate 253. seq.
Prostatæ feminarum 156. 158.
exulceratæ 163.
Prostaticus liquor ortus & usus 159. seq. 206.
Pruritus uteri 58.
vulvæ 51. 58.
ab ascaridibus 59.
Psilothra ad pilorum pubis depilationem 30.
Πτερύγια sive alæ sunt Nymphæ 127.
Pubes quid sit? 2. II. seq.
sine pilis 318.
Pudendum muliebre 1.
unde habeat nomen? 2.
Pudendi muliebris denominationes variæ 2. seq. 9. 10.
partes externæ 11.
genitales internæ 74.
pili 21.
felini usus ad colicam 72.
Pudenda cur pilis obvelentur? 22. seq.
per Pudenda vaticinium 56.
Puella cum uberibus magnis & pilis inguinis nata 23.
Puellæ Ægyptiacæ in Alcairo nudæ incedunt 126.

INDEX RERUM.

Puellis in Pegu vulvæ ob castitatem consuuntur 66.

Pulli ex utero prodeuntes 298.

Pumey ad pilorum pubis frictionem 30.

Putæ & putilla vocatur pudendum muliebre 1.8.

Pythia Sacerdos Appollinis per vulvam vaticinata est 56.

R.

Raja, piscis, duplicem habet vulvam 56.

Ranæ ex utero procedentes 298.

Rima pudendi muliebris cur magna vocetur? 46.

mana proprie non est pars pudendi 46.

Rimæ magnæ denominationes variæ 48.

usus 49.

Rugæ in vagina uteri 202.

an orbiculares sint? 202. seq.

Rugarum harum varius usus, ad voluptatem 138. 203. seq.

Rupes vocatur pudendum muliebre 2. cur? 7.

Ruptura uteri 268. 304.

Rusma Turcarum quid sit? 30. sq.

Rufmatis usus 33.

utendi modus 32. sq.

præparatio 33.

S.

Salacitas a cauda 113.

a liquore prostaticorum 159. 161.

Salacitatis exempla 335.

sedes est clitoris 81.

signa ex pilis pudendi ruffis 24.

Saltus est nomen pudendi muliebris 2.

Sappho celebris poetria fuit tribas 91.

Sarcoma per vaginam extra uterum propendens 272.

Schuria, Henrica, fuit tribas 91.

Schisma cur dicitur rima vulvæ? 48.

Scirrhus in utero 267.

Scissura est nomen pudendi muliebris 2.

Semen virile an omnes foetus humani partes contineat? 347.

muliebre non est ille humor, qui in coitu vel alia occasione a femi-
nis excernitur 158. sqq. 161. 305. seq.

muliebre duplex, alterum ad voluptatem, alterum ad foecundita-
tem 306.

Fff 3

Seminis

INDEX RERUM.

- Seminis virilis injectio a cauda impeditur 114. 118.
Serpens in utero cum foetu 298.
Sinus uteri 1.
 pudoris 3.
Sodomia tripliciter committitur 105.
Spelunca est nomen pudendi muliebris 2. 9.
Sphacelus uteri 301.
Steatomata in ovariis 317.
Sterilitas a scirrho circa internum uteri orificium 267. seq.
 ab ovariis destructis 313.
Sterilitatis signum a pilorum pubis defectu 28.
ad Sterilitatem commendatur vulva cervæ, leporis &c. 71.
Struma vulvæ 53.
Stupratio puellarum 165. seq.
Subagitatrices quid sint? 90.
Sulcus vocatur pudendum muliebre 2.
Superfoetationis tempore aperiri orificium uteri 221.
Sutura ad Perinæi rupturam 41.
Sylvius, Franciscus, defenditur 152.
 T.
Tentigo nonnullis dicitur clitoris 75. 97.
Testiculus muliebris suppuratus 319.
Testiculi muliebres vocantur ovaria 304.
 differunt a virilibus 305. 308.
 an semen elaborent? 304. 306.
 magni 314.
 an sint ovaria? 305. seq. 309.
Testiculorum muliebrum magnitudo 307.
 defectus 320.
 figura 308.
 glandulæ 308. 309.
 situs 311.
 substantia 308. seq. 310. seq.
 usus 312. 313.
in Testiculis muliebribus calculi 316.
 pili 318. seq.
Titillatio in Clitoride, unde? 81.

INDEX RERUM.

- Titillatio a Nymphis 137.
a rugis vaginæ 138.
Tribas fuit Bassa, Henrica Schuria 91. seq.
Tribas quædam Anrwerpæ a pastore matrimonio petebat 92.
Tribades quid sint? 90.
an semen emittant? 93. 97. 100.
liquorem emittunt, sed non imprægnant 100.
Tribadum exempla 91. 92.
a Tribade succuba alia imprægnata 100.
Tribadum coitus Deo displicet 101
lege humana punitur 101. seq.
Tuba Fallopiana in ligamentum versa absque ovario.
Tubæ Fallopiianæ an sint cornua? 365.
perviæ? 372. seqq.
clausæ præter naturam 376.
ovariis non sunt annexæ 369.
ex Tuba Fallopiana excisus foetus 249.
Tubarum Fallopiianarum denominatio 366.
descriptio 368.
amplitudo non eadem 376.
motus & usus 371.
per Tubas Fallopiianas lochia & menses 380.
in Tubis Hydatides & Hyrops 381. seqq.
materia purulenta 381.
an valvulæ? 373
Tumor capitis magnitudine in vulva virginis 53.
Turcæ utriusque sexus pilos pudendi & axillarum non ferunt 29.

U.

- Urethræ muliebris insertio 151.
occlusio an a carunculis? 153. seq.
Urina per umbilicum 127.
Urinæ incontinentia sanatur vulva suilla 69. 71.
stillicidium ab ovo ligneo 210.
difficultas a nimio mensium fluxu 60.
Uterus est pars interior pudendi 211. seq.
bipartitus 265.
bicornis 265. seq.

Uterus

INDEX RERUM.

- Uterus** parvus, vix nucem juglandem æquans 231.
magnus 232.
magnus octodecim triginta, quadraginta, sexaginta & octoginta
librarum 233. 296. seq.
duplex 260. 263. 265.
duplex in lacertis 56.
gravidarum an incrassetur? 234. seq.
an ad vitam sit necessarius? 244. 246.
an ascendat & descendat per alvum? 254. seq.
cancrosus 271.
cartilaginosus 232. 267.
gangrænosus 246. seq.
septo divisus 265.
callosus 270.
spongiosus 270.
gravidæ cultro perforatus 304.
lapideus 267. 270.
uterus nullus 246. seq.
prolapsus & rescissus 246. seq.
scirrhusus 267.
steatomaticus.
tuberosus.
- Uteri** definitio 212.
derivatio 211.
divisio 217.
fitus 212. 266.
varia nomina 212.
collum 218.
orificium 218.
an in coitu aperiatur? 219.
occlusio 219.
fundus 226.
tempore partus laxatur 219. sq. 221.
substantia 214.
figura 228.
foramina tria 227.
cavitas est minima 226.
connexio 249.

INDEX RERUM.

Uteri connexio cum omento 249.

cum Peritonæo 250.

ligamenta 250.

longitudo 230.

magnitudo variat 229.

crassities diversa est 230.

excreſcentia 208. ſeq.

officium 244.

motus 254.

defectus ſola præſente vulva 246.

a reſectione 246. ſeq. 248.

vagina duplex 55. ſeq. 208. 266.

inflammatio 299.

ruptura 268. 304.

hydrops 281.

gangræna 301.

Uterus triplex 245.

prolapſus 209. 304.

ab Uteri procidentia urinæ ſuppreſſio 86.

vulnera 303.

ulcera 299. 303.

ſuilli uſus ad urinæ incontinentiam 71.

bicornis exempla 265. ſq.

Utero exſecto an femina cum voluptate venerem exercere poſſit? 246.

ex Utero flamma 281.

calculi 290. 291.

acus crinalis extracta 295.

crines 296.

flatus 276.

varia animalia 298.

in Utero fungi 272.

nulla cavitas 270.

hydatides 275.

vermes 296.

ſine Utero viventes feminæ 246. 247. 289. 290. 302.

Vagina uteri quid ſit? 197. ſeq.

duplex 208. 266.

penis 198.

INDEX RERUM.

- Vaginæ uteri denominationes 198.
 clausura.
 disruptio 199. 208. 210. seq.
 figura 200. 201.
 lacunæ 207.
 longitudo & latitudo 200.
 orificium ejusque situs 164. 199.
 pori & glandula 206. 207.
 in virginibus coarctatæ 165. seq.
 rugæ 202.
 earum usus 204.
 ad partum 204. 205.
 in juvenculis arctiores 203.
 substantia 202.
 usus 198. 207.
per Vaginam excrementa alvina ejecta 199. 211.
in Vagina excreſcentia carnea 208. seq.
 calculi 209.
Valvulæ an in tubis Fallopiæ reperiuntur?
Vasa deferentia vocantur ligamenta uteri 250.
Vaticinium per vulvam 56.
Venæſectio intra ſextum diem trigeſies iterata lethalis.
Ventriloqua muliercula 56. ſq.
Vermes anguiformes in globulo a femina poſt partum excreti 299.
 varii a feminis per uterum excreti 296. ſeq.
Veſica in partu difficili diſrupta.
Veſicæ collum tanta cavitæte, ut membrum virile admiferit 99.
Veſicula aqua plena per muliebria excreta 316.
Veſiculæ in ovariis an ſint ovula 308. ſeq. 310. ſeq. 354.
Virga muliebris eſt clitoris 77.
Virginal vocatur pudendum muliebri 2. 167.
Virginitas an ex anguſtia cunni cognoscenda? 165. ſeq. 170. ſeq.
 an ex carunculis 144. 192. ſeq.
 an ex hymene 171.
 an ex frenulo labiorum 15.
Viſcus nullum in abdomine 268.
Voluptatis feminarum ſedes 82.
 in Nymphis 138.

INDEX RERUM.

Volsura pilorum pubis & barbæ 29. seq.

Vomer dicitur pudendum muliebre 2.

Vomeris acies in uteri substantiam impacta 233.

a Vulpis urina decidere pilos 30.

Vulva nomen pudendi muliebris 2.

intus hirsuta 26.

Marsupio tecta 50.

monstrosa 51.

sine utero 52.

duplex 54. seq. 266.

in cancris 56.

in lacertis 56.

in Rajis 56.

sub umbilico 52.

nimis ampla 67.

ejusdem correctio 68.

Vulvæ confutio 66.

derivatio 3.

clausura 66.

combustio 38.

exsectio 73.

defectus 248. 302.

felinæ usus contra colicam 72.

cervinæ usus contra sterilitatem 71.

leporinæ contra sterilitatem 71.

suillæ usus pro deliciis 68.

contra incontinentiam urinæ 69. seq.

inflammatio 59.

infibulatio 67.

figura in maribus apparens 71.

pruritus 57. seq.

magnitudinis signa 49.

fungus 60.

gangræna 60.

struma 53.

occlusio in atretis 67.

usus medicus 68.

loco foramen os piscis hians referens infra umbilicum 52.

INDEX RERUM.

Vulvæ intrusus fusus & palus 53.

per Vulvam vaticinium 56.

excrementa in infantibus 61. seq.

in adultis 62. seq.

e Vulva ignis 54.

in Vulva fungi 60.

struma 53.

tuberculum 52.

sine vulva vivens femina 302.

Vulvæ in Pegu puellis consuuntur 71.

Z.

Zona vocatur Hymen 167. seq.

E R R A T A.

Pag. 24. lin. 7. leg. crispum. pag. 83. l. 15. instantibus mensibus. pag. 58. l. 23. leg. sex digitis. pag. 62. l. 5. mihi licuit. pag. 98. lin. ult. hæc. pag. 95. l. 23. callosæ. pag. 96. l. 27. §. 20. pag. 98. l. ult. loco si te lege sit penis. pag. 123. l. 11. Clitoridis. p. 127. l. 10. sive alæ. p. 144. l. 30. bouton. p. 148. l. 4 & 5. parturientibus. p. 149. l. 26. expansa. p. 150. l. 12. fort. p. 152. lin. penult. tantam. p. 157. l. 23. meatus. p. 172. l. 7. loco etiam lege &. p. 186. l. 9. afferunt. l. 11. viro. p. 187. l. 11. fort. l. 11. la nature. l. 17. trouée. p. 188. l. 7. Tout. l. 14. Toutp. p. 193. l. 6. baccas. p. 209. l. 12. sanguinis. p. 215. l. 9. spirituum. p. 229. l. 23. pepend. p. 240. l. 23. ut in pumice. p. 243. l. 7. post assentio adde. p. 250. l. 28. rouge. p. 254. l. 22. ebranlée. p. 255. l. 18. loco & lege ad. p. 259. l. 15. œstro ne. p. 271. l. 10. imi Ventris. l. 15. gravissime. l. 25. striis. p. 272. l. 7. del. in utero fungi int. p. 279. l. 31. grosse. p. 283. l. 23. certius. p. 286. l. frustra. p. 298. l. antep. revixit. p. 305. l. 7. minus. p. 307. lin. ult. inegaux. p. 314. l. 20. muliebrem. p. 318. l. ult. Acad. p. 351. l. 10. adhibuero.

